

EUROOPAN KESKUSPANKKI

ECB EZB EKT BCE EKP

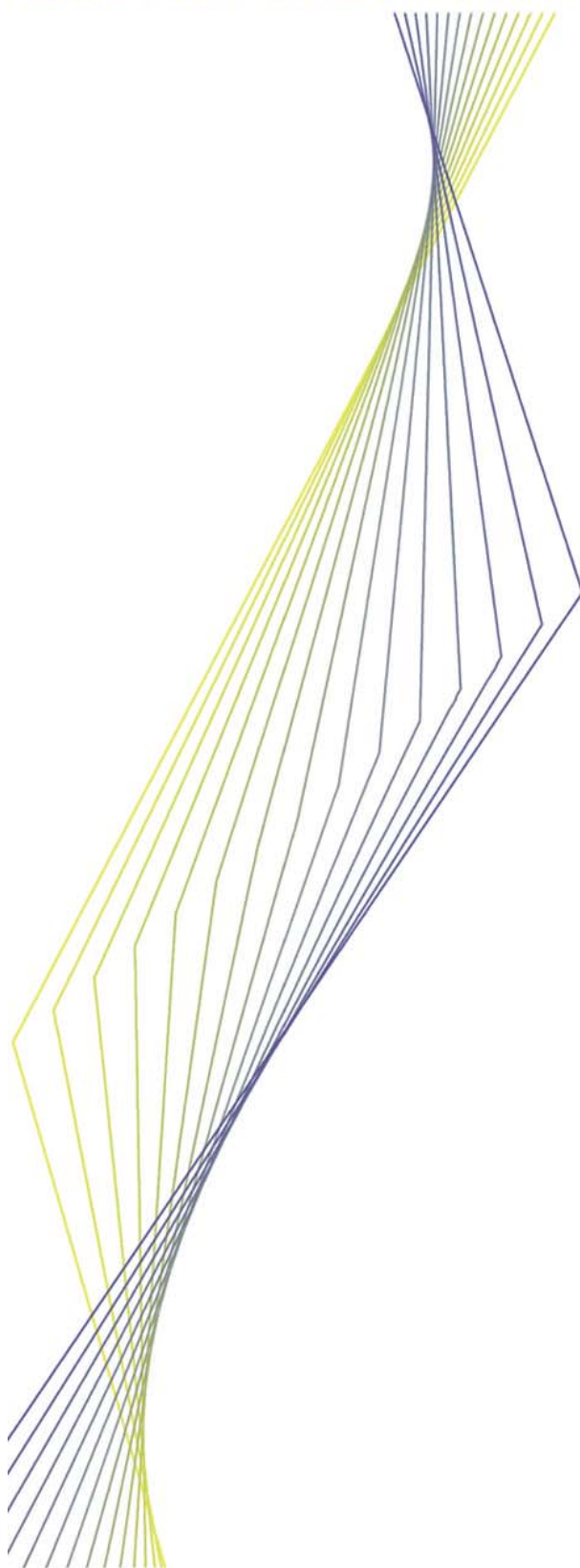
KUUKAUSIKATSAUS

Toukokuu 2003

EUROOPAN KESKUSPANKKI

KUUKAUSIKATSAUS

Toukokuu 2003

© Euroopan keskuspankki, 2003

Käyntiosoite	Kaiserstrasse 29 D-60311 Frankfurt am Main Germany
Postiosoite	Postfach 16 03 19 D-60066 Frankfurt am Main Germany
Puhelinnumero	+49 69 1344 0
Internet	http://www.ecb.int
Faksi	+49 69 1344 6000
Teleksi	411 144 ecb d

Kuukausikatsauksen laatimisesta vastaa EKP:n johtokunta. Pääkirjoitusta lukuun ottamatta Kuukausikatsaus on käännetty Suomen Pankissa, joka myös huolehtii katsauksen julkaisemisesta.

Kuukausikatsauksen voi tilata osoitteesta Suomen Pankki, osoiterekisteri, PL 160, 00101 HELSINKI; puh. (09) 1831, faksi (09) 174 872; sähköposti: publications@bof.fi.

Kaikki oikeudet pidätetään. Kopiointi on sallittu opetuskäyttöön ja ei-kaupallisiin tarkoituksiin, kunhan lähde mainitaan.

Tämän numeron tilastot perustuvat 7.5.2003 käytettävissä olleisiin tietoihin.

ISSN 1561-0322 (painettu julkaisu)

ISSN 1725-3020 (verkkojulkaisu)

Sisällys

Pääkirjoitus	5
Euroalueen talouskehitys	9
Rahatalous ja rahoitusmarkkinat	9
Hintakehitys	28
Tuotanto, kysyntä ja työmarkkinat	35
Valuuttakurssit ja maksutase	40
Kehikot:	
1 Arvioita siitä, kuinka paljon sijoituksia on siirtynyt osakkeista M3:een sisältyviin eriin	11
2 Euroalueen pankkien luotonantokyselyn ensimmäiset tulokset	15
3 Rahapoliittiset operaatiot ja likviditeettitilanne 23.4.2003 päättyneenä pitoajanjaksona	21
4 Pitkien joukkolainojen vähäiseen tuottoon vaikuttavat tekijät Yhdysvalloissa ja euroalueella	24
5 Euroalueen inflaatiota ja talouskehitystä koskevat yksityisen sektorin odotukset: vuoden 2003 toisen neljänneksen Survey of Professional Forecasters -kyselytutkimuksen ja muiden indikaattorien tulokset	31
6 Valuuttaoptioihin perustuvien indikaattorien käyttö valuuttamarkkinoiden odotusten arvioinnissa	42
Asuntojen hintojen viimeikainen kehitys euroalueella	49
Maksujen elektronisoituminen Euroopassa	61
Äänestysmenettelyn mukauttaminen EKP:n neuvostossa	73
Euroalueen tilastot	1*
Eurojärjestelmän rahapoliittiset toimenpiteet	95*
Euroopan keskuspankin (EKP) julkaisuja	99*

Lyhenteet

Maat

BE	Belgia
DK	Tanska
DE	Saksa
GR	Kreikka
ES	Espanja
FR	Ranska
IE	Irlanti
IT	Italia
LU	Luxemburg
NL	Alankomaat
AT	Itävalta
PT	Portugali
FI	Suomi
SE	Ruotsi
UK	Iso-Britannia
JP	Japani
US	Yhdysvallat

Muut

BIS	Kansainvälinen järjestelypankki
BKT	bruttokansantuote
BPM5	IMF:n maksutasekäsikirja (5. laitos)
cif	kulut, vakuutus ja rahti hintaan luettuina
ECU	Euroopan valuuttayksikkö
EKP	Euroopan keskuspankki
EKPJ	Euroopan keskuspankkijärjestelmä
EKT 95	Euroopan kansantalouden tilinpitojärjestelmä 1995
EMI	Euroopan rahapoliittinen instituutti
EMU	talous- ja rahaliitto
EU	Euroopan unioni
EUR	euro
fob	vapaasti laivassa
ILO	Kansainvälinen työjärjestö
IMF	Kansainvälinen valuuttarahasto
KHI	kuluttajahintaindeksi
NACE Rev. I	Euroopan yhteisön tilastollinen toimialaluokitus
repo	takaisinostosopimukseen perustuva käänteisoperaatio
SITC Rev. 3	Kansainvälinen ulkomaankaupan tavaranimikkeistö (3. tarkistettu laitos)
YKHI	yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi

Euroopan yhteisön käytännön mukaisesti EU-maiden nimet ovat aakkosjärjestyksessä kunkin maan omakielisen nimen mukaan (eivät suomennoksen mukaan).

Pääkirjoitus

Neljä ja puoli vuotta EKP:n rahapolitiikan strategian julkistamisen jälkeen strategiaa arvioitiin perusteellisesti EKP:n neuvostossa. Strategiaa koskevat keskustelut vietiin päätökseen 8.5.2003 pidetyssä kokouksessa, ja EKP:n neuvosto teki seuraavat päätökset (joista yksityiskohtaisemmin pääkirjoituksen loppuun liitetystä lehdistötiedotteesta):

- Ensinnäkin EKP:n neuvosto vahvisti vuonna 1998 käyttöön otetun määritelmän EKP:n ensisijaiselle tavoitteelle eli hintavakaudelle. Hintavakaus on määritelty euroalueen yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin (YKHI) alle 2 prosentin vuotuiseksi nousuksi. Samalla neuvosto täsmensi, että hintavakauden tavoitteeseen pyrittäessä tähdätään inflaatiovauhdin säilyttämiseen 2 prosentin tuntumassa keskipitkällä aikavälillä. Täsmennyksellä korostetaan EKP:n vakaata pyrkimystä säilyttää riittävä turvamarginaali deflaatoriskiä vastaan. Siinä otetaan myös huomioon YKHI:n mahdollisesti sisältyvä mittausarha ja inflaatioerot euroalueella.
- Toiseksi EKP:n neuvosto päätti luopua M3:n kasvulle annetun viitearvon tarkistamisesta vuosittain korostaakseen sitä, että laivean raha-aggregaatin kasvulle annettu viitearvo on nimenomaan pitkän aikavälin viitearvo.
- Kolmanneksi EKP:n neuvosto korostaa rahapolitiittisista päätöksistä viestiessään sitä, kuinka strategian kahdesta pilarista saatujen tietojen ja niiden pohjalta tehtyjen analyysien johdonmukaisuus tarkistetaan ennen lopullista arviota hintavakauteen kohdistuvista riskeistä. Päätöksen vaikutus näkyy pääkirjoituksen uudessa rakenteessa. Jatkossa pääkirjoitus alkaa taloudellisella analyysillä, jossa tarkastellaan hintavakauteen lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä kohdistuvia riskejä. Sen jälkeen seuraa rahatalouden analyysi, jossa arvioidaan keskipitkän ja pitkän aikavälin inflaatiokehitystä. Lopuksi tarkastetaan näihin kahteen pilariin perustuvien analyysien johdonmukaisuus.

Keskustelussaan rahapolitiikan virityksestä EKP:n neuvosto päätti 8.5.2003, että eurojär-

jestelmän perusrahoitusoperaatioiden korkotarjousten alaraja eli minimitarjoukorko on edelleen 2,50 %. Myös maksuvalmiusluoton korko ja talletuskorko jätettiin ennalleen 3,50 ja 1,50 prosenttiin.

EKP:n neuvosto otti asianmukaisesti huomioon uudet talouskehitystä ja rahan määrää koskevat tiedot sekä viimeaikaisen geopolittisen kehityksen ja päätyi siihen johtopäätökseen, että rahapolitiikan viritys edistää edelleen hintavakauden säilymistä keskipitkällä aikavälillä. Tämänhetkinen rahapolitiikan viritys myös edistää taloudellista kasvua. Talouden elpymistä uhanneet merkittävät riskit ovat vähentyneet sotilaallisen toiminnan päätyttyä Irakissa. EKP:n neuvosto vakuutti seuraavansa tulevaa kehitystä huolellisesti ja arvioivansa jatkossakin sitä, kehittyvätkö hintavakauden edellytykset suotuisasti.

Korkopäätöksen taustalla ollut taloudellinen analyysi perustui viimeaikaisista kyselytutkimuksista ja suhdanneindikaattoreista saatuihin tietoihin, jotka viittasivat siihen, että tänä vuonna taloudellinen toimeliaisuus euroalueella on toistaiseksi ollut vaimeaa. BKT:n määrän kasvun odotetaan alkavan vahvistua asteittain myöhemmin tänä vuonna ja nopeutuvan ensi vuoden kuluessa. Arvion taustalla ovat odotukset kansainvälisen kysynnän elpymisestä ja käytettävissä olevien reaalityulojen kasvusta kuluttajahintainflaation hidastuessa, sekä matala korkotaso. Geopolitiittisiin jännitteisiin liittyneen epävarmuuden hälveneminen tukenee sekin osaltaan talouskasvun elpymistä. Rahoitusmarkkinoiden viimeaikaiset reaktiot heijastavat samankaltaista tilanearviota. Irakin sodan päätyttyä rahoitusmarkkinoiden epävakaus on merkittävästi vähentynyt ja osakkeiden hinnat ovat nousseet selvästi.

Edelleen on kuitenkin riskejä, jotka uhkaavat talouskasvua. Osa riskeistä liittyy aiemmin kasautuneisiin makrotalouden tasapainottomuuksiin euroalueen ulkopuolella sekä viimeaikaisiin huoliin SARS-viruksen leviämisestä. Epävarmuutta aiheuttaa myös se, missä määrin euroalueen yrityssektorilla vielä tarvitaan tervehdyttämistoimia tuottavuuden ja kannattavuuden parantamiseksi. Tämän epävarmuuden vai-

kutus voi tuntua työllisyyden kasvussa ja sitä kautta yksityisessä kulutuksessa.

Hintakehityksestä voidaan todeta, että viime syksystä maaliskuuhun 2003 YKHI-inflaation vuotuinen kasvuvauhti vaihteli 2,3–2,4 prosentin välillä. Yleisesti ottaen energian ja jalostettujen elintarvikkeiden hintojen nousun nopeutuminen on kompensoinut palvelujen ja muiden teollisuustuotteiden kuin energian hintojen nousun hidastumista. Irakin tilanteen kehityksestä seuranneen öljyn hinnan laskun odotetaan kuitenkin heijastuvan energian hinnoissa huhtikuussa. Myös Eurostatin alustava arvio, jonka mukaan inflaatiovauhti oli huhtikuussa 2,1 % eli 0,3 prosenttiyksikköä hitaampi kuin maaliskuussa, on samansuuntainen.

Tällä hetkellä ei ole merkkejä inflaatiovauhdin hidastumisesta voimakkaasti enää lähitulevaisuudessa, mutta öljyn hinnan lasku, verraten vaatimaton talouskasvu ja euron valuuttakurssin merkittävän vahvistumisen vaikutukset vähentävät kaikki osaltaan inflaatiopaineita keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä. Sotilaallisen konfliktin päätyttyä Irakissa euron valuuttakurssi, joka vuoden 2002 alussa alkoi vahvistua, on vahvistunut entisestään. Tämän seurauksena euron nimellinen efektiivinen valuuttakurssi on nyt jo lähes alkuvuoden 1999 keskimääräisellä tasolla.

Inflaationäkymät ovat myös merkittävässä määrin riippuvaisia palkkakehityksestä. Käytettävissä olevien indikaattoreiden perusteella työvoimakustannusten nousussa on ollut havaittavissa merkkejä tasaantumisesta vuoden 2002 kuluessa. Maltillinen palkkakehitys on ehdottoman tärkeää sekä hintavakauden että työllisyyden kasvun kannalta.

Rahatalouden analyysissä todettiin lavean rahaaggregaatin M3:n kasvun olleen vahvaa jo pitkään. Viime kuukausilta saadut tiedot eivät myöskään viittaa siihen, että tilanne olisi korjautumassa. Tästä syystä euroalueen talouteen kertyy likviditeettiä merkittävästi enemmän kuin mitä inflaatiota aiheuttamattoman talouskasvun ylläpitäminen edellyttäisi. Rahan määrän vahva kasvu on ristiriidassa sen kanssa, että myönnettujen luottojen määrän kasvuvauhti on pysynyt

suhteellisen maltillisena. Tämä tukee arviota, jonka mukaan rahatalouden kehitykseen vaikuttaa edelleen se, että sijoittajat siirtävät vieläkin varojaan likvidimpiin ja turvallisempiin omaisuuseriin suuren epävarmuuden vuoksi. Myös matala korkotaso on osaltaan vaikuttanut rahan määrän kasvuun.

Rahatalouden kehitystä arvioitaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota sijoitusten siirtämiseen, jos likvidien rahoitusvaateiden kysyntä kasvaa varovaisuussyistä. Geopoliittisten jännitteiden lientymisen pitäisi tukea sijoitusten palautumista ennalleen. Rahatalouden kehitysuunnan muuttuminen hälventäisi joka tapauksessa huolta siitä, miten rahan määrän viimeaikainen kehitys mahdollisesti vaikuttaa keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä. Rahatalouden kehitystä seurataan siis edelleen tarkasti.

Kaiken kaikkiaan vaikuttaa siltä, että inflaation pitäisi hidastua alle 2 prosenttiin keskipitkällä aikavälillä, varsinkin kun otetaan huomioon euroalueen talousnäkyvät ja euron merkittävä vahvistuminen. M3:n vahvan kasvun ja likviditeetin kertymisenkään ei pitäisi aiheuttaa inflaatiopaineita, ainakaan niin kauan kuin talouskasvu pysyy vaatimattomana. Molemmista pilareista saadut tiedot viittaavat siis johdonmukaisesti siihen, että hintavakauteen keskipitkällä aikavälillä kohdistuvat riskit ovat edelleen vähäisiä.

Finanssipolitiikassa ei juuri tapahtunut tyydyttävää kehitystä vuonna 2002. Erityisesti mainittakoon, että mailla, joissa julkisen talouden rahoitusasemaa ei vakautettu aikaisempina vuosina, kun talouskehitys oli suotuisampaa, on nyt vaikeuksia pitää budjettinsa kurissa. Finanssipolitiikan linjaa on jatkossa välttämätöntä tukea päätävällisillä toimilla. Euroalueen jäsenmaiden on vaadittava toisiltaan kurinalaisuutta ja noudatettava johdonmukaisesti perustamissopimusta ja vakaus- ja kasvusopimusta. Maiden olisi pidettävä rahoitusasemansa lähellä tasapainoa tai ylijäämäisenä, ja niiden joiden rahoitusasema ei vielä ole tasapainossa olisi ryhdyttävä vaadittaviin rakenteellisiin vakautustoimiin. Silloin myös automaattiset vakauttajat voivat toimia. Hallitusten olisi samalla hyvä suunnata vakauttamistoimia erityisesti talouskasvun tukemiseen. Uskottava keskipitkän aikavälin vakauttamisstrate-

gia tukee myös lyhyen aikavälin talouskasvua, sillä se vahvistaa luottamusta.

Rakenteellisia uudistuksia on tehtävä, jos halutaan lisätä euroalueen kasvupotentiaalia ja parantaa sen kykyä kestää talouden häiriöitä. Uudistuksilla tulisi pyrkiä vähentämään työ- ja hyödykemarkkinoiden jäykkyyksiä. Tällaiset uudistukset voisivat näet vahvistaa merkittävästi talouden kykyä kestää häiriöitä niin euroalueella kuin sen yksittäisissä osissakin. On tärkeää, että rakenteelliset uudistukset saadaan uuteen vauhtiin, koska se vahvistaa kuluttajien ja sijoittajien luottamusta keskipitkän ja pitkän aika-

välin kasvuun ja työnsaantimahdollisuuksien kohtumiseen euroalueella. Myönteisten vaikutusten pitäisi näkyä lyhyen aikavälin kulutus- ja sijoituspäätöksissä euroalueella.

Kuukausikatsauksen tässä numerossa on vakioartikkelin lisäksi kolme muuta artikkelia. Ensimmäisessä tarkastellaan asuntojen hintojen viimeaikaista kehitystä euroalueella. Toisessa tutustutaan maksujen elektronisoitumiseen Euroopassa, ja kolmannessa kuvataan Eurooppa-neuvoston hyväksymää äänestysmenettelyjen mukauttamista EKP:n neuvostossa euroalueen tulevan laajentumisen yhteydessä.

EKP:n rahapolitiikan strategiaa koskeva lehdistötiedote 8.5.2003

EKP:n neuvosto on arvioinut perusteellisesti EKP:n rahapolitiikan strategiaa, kun yhteistä rahapolitiikkaa on nyt harjoitettu euroalueella jo yli neljän vuoden ajan.

Strategia julkistettiin 13. lokakuuta 1998, ja se koostuu kolmesta osatekijästä, jotka ovat hintavakauden kvantitatiivinen määritelmä, rahan määrän merkittävä asema hintavakauteen kohdistuvien riskien arvioinnissa ja hintakehityksen laaja arviointi.

Strategia on havaittu toimivaksi kuluneiden runsaan neljän vuoden aikana. Neuvosto katsoi kuitenkin, että strategiaa on hyödyllistä arvioida saatujen kokemusten perusteella. Arvioinnissa on otettu huomioon julkisuudessa käyty keskustelu ja joukko eurojärjestelmän asiantuntijoiden tekemiä tutkimuksia.

Hintavakaus on määritelty euroalueen yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin (YKHI) alle 2 prosentin vuotiseksi nousuksi, ja siihen pyritään keskipitkällä aikavälillä. EKP:n neuvosto on tänään vahvistanut tämän määritelmän, joka on ollut käytössä vuodesta 1998. Samalla neuvosto sopi, että hintavakauden tavoitteeseen pyrittäessä tähdätään inflaatiovauhdin säilyttämiseen 2 prosentin tuntumassa keskipitkällä aikavälillä. Tällä tarkennuksella korostetaan EKP:n vakaata pyrkimystä säilyttää riittävä turvamarginaali deflaatio-riskiä vastaan. Siinä otetaan myös huomioon YKHIin mahdollisesti sisältyvä mittausharha ja inflaatioerot euroalueella.

EKP:n neuvosto vahvisti, että rahapoliittiset päätökset tulevat jatkossakin perustumaan hintavakauteen kohdistuvien riskien kattavaan analyysiin. Ajan kuluessa rahapolitiikan strategian molempien pilareiden mukaista analyysia on syvennetty ja laajennettu. Näin toimitaan jatkossakin. EKP:n neuvosto haluaa kuitenkin selventää viestintää tavasta, jolla eri lähteistä saatavien tietojen johdonmukaisuus varmistetaan, kun tehdään lopullisia arvioita hintavakauteen kohdistuvista riskeistä.

Tämä muutos tulee näkymään pääjohtajan alustuspuheenvuoron rakenteessa. Jatkossa alustuspuheenvuoro alkaa taloudellisella analyysillä, jonka pohjalta tarkastellaan hintavakauteen lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä kohdistuvia riskejä. Kuten aikaisemminkin, tässä osassa käsitellään euroalueen talouteen kohdistuvia sokkeja ja arvioita keskeisten kokonaistaloudellisten muuttujien kehityksestä.

Seuraavaksi arvioidaan keskipitkän ja pitkän aikavälin inflaatiokehitystä rahatalouden analyysin avulla, sillä pitkällä aikavälillä rahan määrän ja hintojen kehityksen välillä on kiinteä yhteys. Kuten ennenkin, rahan määrän kehitystä analysoidessa otetaan huomioon monenlaisia rahatalouden indikaattoreita kuten M3:n erät ja vastaerät, erityisesti luotonannon kehitys, ja useita liiallista likviditeettiä mittaavia indikaattoreita.

Alustuspuheenvuoron uusi rakenne viestii aiempaa havainnollisemmin siitä, miten nämä kaksi analyttistä näkökulmaa täydentävät toisiaan EKP:n neuvoston arvioissa hintavakauteen kohdistuvia riskejä. Rahatalouden analyysillä pyritään vahvistamaan käsitystä siitä, mitkä taloudellisista analyysistä saadut lyhyen ja keskipitkän aikavälin tiedot ovat merkittäviä keskipitkän ja pitkän aikavälin näkökulmasta.

EKP:n neuvosto päätti myös lopettaa rahan määrän kasvulle annetun viitearvon vuosittaiset tarkistukset korostaakseen sitä, että viitearvo toimii vertailuarvona rahatalouden kehitykselle nimenomaan pitkällä aikavälillä. Viitearvon taustalla olevia oletuksia ja olosuhteita arvioidaan kuitenkin edelleen neuvostossa.

EKP julkaisee tänään verkkosivuillaan joukon taustatutkimuksia, jotka sen henkilöstö on laatinut käytettäväksi aikaisempien tutkimusten ohessa EKP:n neuvoston tarkastellessa EKP:n rahapolitiikan strategiaa.

Euroalueen talouskehitys

I Rahatalous ja rahoitusmarkkinat

EKP:n neuvoston rahapoliittiset päätökset

Kokouksessaan 8.5.2003 EKP:n neuvosto päätti, että vaihtuvakorkoisina huutokauppoina toteutettavien perusrahoitusoperaatioiden minimikorko on edelleen 2,50 %. Maksuvalmiusluoton korko päätettiin niin ikään pitää edelleen 3,50 prosentissa ja talletuskorko 1,50 prosentissa (ks. kuvio 1).

M3:n kasvu edelleen voimakasta maaliskuussa

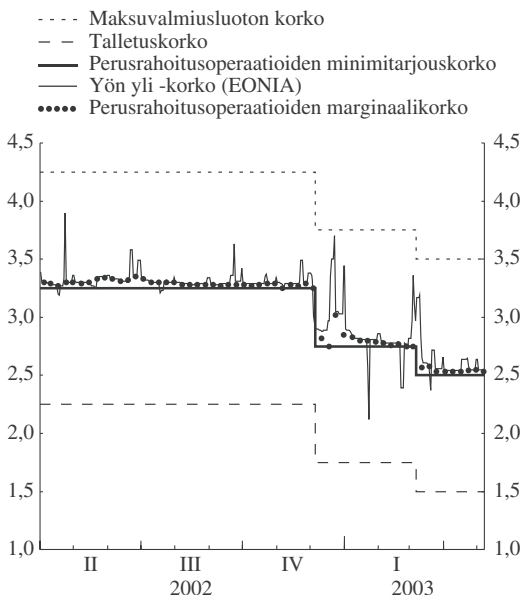
Maaliskuussa 2003 lavean raha-aggregaatin M3:n vuotuinen kasvuvauhti oli 7,9 %, eli sama kuin helmikuussakin (ks. kuvio 2). Tammi-maaliskuussa 2003 M3:n vuotuisen kasvuvauhdin kolmen kuukauden keskiarvo kasvoi 7,7 prosenttiin, kun se joulukuusta 2002 helmikuuhun 2003 ulottuneena edellisenä kolmen kuukauden jaksolla oli ollut 7,3 %.

M3:n voimakas kasvu liittyi edelleen talouden, rahoitusmarkkinoiden ja geopoliittisen tilan-

Kuvio 1.

EKP:n korot ja rahamarkkinakorot

(vuotuinen korko, päivähavaintoja)

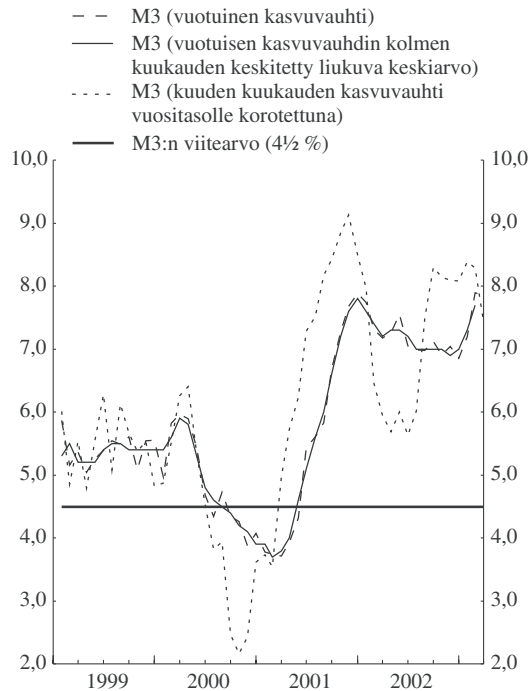

Lähteet: EKP ja Reuters.

Kuvio 2.

M3:n kasvu ja viitearvo

(kausi- ja kalenterivaihtelusta puhdistettuja tietoja)

Lähde: EKP.

teen huomattavaan epävarmuuteen, joka oli maaliskuussa erityisen suurta Irakissa tuolloin käynnissä olleiden sotilaallisten operaatioiden vuoksi. Myös M3:een sisältyvien varojen hallussapidon vaihtoehtokustannukset ovat olleet pienet, mikä on todennäköisesti osaltaan nopeuttanut raha-aggregaatin kasvua. Koska M3:n kasvu on ollut voimakasta jo pitkään, euroalueelle on kerääntynyt enemmän likviditeettiä kuin kestävän, inflaatiota kiihdyttämättömän kasvun rahoittamiseksi tarvitaan. Mikäli tilanne ei korjaudu, näin suuri likviditeetin määrä saattaa aiheuttaa keskipitkällä aikavälillä ongelmia hintavakaudelle, mistä syystä tilannetta on seurattava tarkoin. Osin tämä ylimääräinen likviditeetti johtuu kuitenkin todennäköisesti siitä, että M3:een sisältyvien instrumenttien kysyntä varautumistarkoituksiin on kasvanut. Epävarmuuden vähentyessä nämä sijoitukset M3:een purkautuvat, mikä vähentää asiasta aiheutuvaa huolta.

M3:n pääerien tarkastelu osoittaa, että suppean raha-aggregaatin M1:n vuotuinen kasvuvauhti

nopeutui 11,6 prosenttiin maaliskuussa, kun se oli helmikuussa ollut 10,3 % (ks. taulukko 1). M1:n eristä yön yli -talletusten vuotuinen kasvuvauhti nopeutui 7,9 prosenttiin helmikuisesta 6,4 prosentista. Liikkeessä olevan rahan määrän vuotuinen kasvuvauhti hidastui maaliskuussa 39,9 prosenttiin, kun se oli helmikuussa ollut 41,4 %. Liikkeessä olevan rahan lyhyen aikavälin kasvu oli edelleen voimakasta: kausivaihtelusta puhdistettu kasvu oli maaliskuussa 9 miljardia euroa, mikä vastaa keskimääräistä kuukausittaista kasvua maaliskuusta 2002 lähtien. Tässä kasvusuuntauksessa näkyy se, että niin euroalueella kuin sen ulkopuolellakin on vähitellen kasvatettu uudelleen käteisvarantoja, jotka olivat pienentyneet voimakkaasti ennen käteiseuron käyttöönottoa. Kun liikkeessä olevan rahan määrää ja yön yli -talletuksia tarkastellaan yhdessä, näyttää siltä, että näiden likvideimpien M3:een sisältyvien erien kysynnän jatkumista vahvana viime kuukausina saattaa selittää kaksi seikkaa: varojen hallussapidon vaihtoehtokustannusten pienuus, joka johtuu korkojen alhaisuudesta kaikissa maturiteeteissa, ja sijoitusalkkujen uudelleenjärjestely, jolla reagoidaan rahoitusmarkkinoiden epävarmuuteen.

Muiden lyhytaikaisten talletusten kuin yön yli -talletusten vuotuinen kasvuvauhti hidastui maaliskuussa 4,5 prosenttiin, kun se oli helmikuussa ollut 4,7 %. Näistä talletuksista enintään

kahden vuoden määräaikaistalletusten vuotuinen muutosvauhti muuttui negatiiviseksi (-0,5 % maaliskuussa, kun se oli edellisessä kuussa ollut 1,2 %). Irtisanomisajaltaan enintään kolmen kuukauden talletusten vuotuinen kasvuvauhti puolestaan kiihtyi maaliskuussa 8,3 prosenttiin helmikuun 7,7 prosentista. Kasvuvauhtien eroissa näkyy todennäköisesti edelleenkin näiden talletustyyppien korkojen välisen eron supistuminen viime kuukausina. Se lisäsi lyhytaikaisten säästötalletusten (eli irtisanomisajaltaan enintään kolmen kuukauden talletusten) houkuttelevuutta.

Jälkimarkkinakelpoisten instrumenttien vuotuinen kasvuvauhti hidastui maaliskuussa 7,9 prosenttiin helmikuun 11,3 prosentista. Hidastuminen johtui siitä, että enintään kahden vuoden velkapaperien vuotuinen supistumisvauhti kasvoi tuntuvasti eli -10,3 prosenttiin helmikuisesta -3,2 prosentista ja siitä että takaisinostosopimusten vuotuinen kasvuvauhti hidastui huomattavasti eli 1,4 prosenttiin edellisestä 10,2 prosentista. Sen sijaan rahamarkkinarahastojen rahasto-osuuksien vuotuinen kasvuvauhti jatkui voimakkaana ja oli sama kuin edellisessä kuussa eli 16,4 %. Nämä rahasto-osuudet ovat erityisen houkuttelevia sijoituskohteita tilanteessa, jossa rahoitusmarkkinat ovat epävarmat ja varat halutaan sijoittaa turvalliseen, korkoa tuottavaan kohteeseen. Näin ollen näiden in-

Taulukko 1.

Euroalueen rahataloudelliset muuttujat

(vuotuinen prosenttimuutos, neljännesvuosikeskiarvoja)

	2002 III	2002 IV	2003 I	2002 Joulukuu	2003 Tammikuu	2003 Helmikuu	2003 Maaliskuu
<i>Kausi- ja kalenterivaihtelusta puhdistetut tiedot</i>							
M1	7,6	8,8	10,2	9,9	9,5	10,3	11,6
<i>joista: liikkeessä oleva raha</i>	-7,6	12,9	39,1	42,7	34,8	41,4	39,9
<i>joista: yön yli -talletukset</i>	10,3	8,1	6,5	5,9	6,1	6,4	7,9
M2-M1 (= muut lyhytaikaiset talletukset)	5,5	4,9	4,2	3,7	4,0	4,7	4,5
M2	6,5	6,7	7,0	6,6	6,5	7,3	7,9
M3-M2 (= jälkimarkkinakelpoiset instrumentit)	10,2	8,5	10,2	8,6	11,1	11,3	7,9
M3	7,0	7,0	7,5	6,9	7,2	7,9	7,9
<i>Kausi- ja kalenterivaihtelusta puhdistamattomat tiedot</i>							
Pitkäaikaiset velat							
(ilman omaa pääomaa ja varauksia)	5,1	5,2	4,7	4,9	4,6	4,9	4,6
Luotot euroalueelle	4,2	4,1	4,2	4,1	4,1	4,3	4,0
Luotot julkisyhteisöille	1,1	1,9	2,0	1,7	1,8	2,4	1,9
<i>joista: lainat julkisyhteisöille</i>	-0,9	-1,2	-1,2	-1,2	-0,8	-1,3	-1,7
Luotot muille euroalueella oleville	5,0	4,8	4,8	4,7	4,8	4,9	4,6
<i>joista: lainat yksityiselle sektorille</i>	5,3	4,8	4,9	4,7	4,9	5,0	4,5

Lähde: EKP.

strumenttien voimakas kasvu tukee oletusta siitä, että M3:een sisältyvien varojen kysyntä varautumistarkoituksiin on lisääntynyt (ks. kehikko 1).

Rahalaitossektorin taseessa olevista M3:n vastaeristä rahalaitosten pitkäaikaisten velkojen (il-

man omaa pääomaa ja varauksia) vuotuinen kasvuvauhti hidastui maaliskuussa 4,6 prosenttiin, kun se oli helmikuussa ollut 4,9 %. Tämä saattaa johtua pitkien korkojen alhaisuudesta ja mahdollisesti myös joukkolainamarkkinoiden melko suuresta volatiliteetista maaliskuussa.

Kehikko 1.

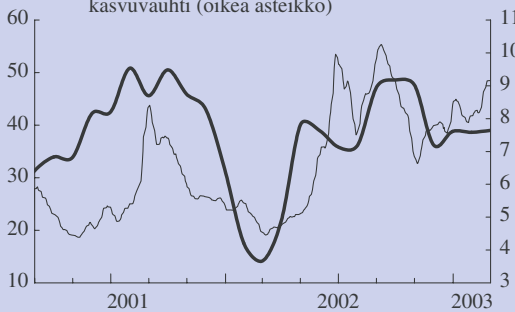
Arviota siitä, kuinka paljon sijoituksia on siirtynyt osakkeista M3:een sisältyviin eriin

Vuoden 2001 puolivälistä lähtien M3:n kasvu on ollut voimakasta. Tähän näyttää olleen suurimpana syynä se, että sijoituksia on siirtynyt huomattavasti osakkeista M3:een sisältyviin eriin. Koska rahoitusmarkkinoilla on tänä aikana ollut huomattavaa epävarmuutta, yksityiset talouden toimijat ovat muuttaneet sijoitussalkkujensa koostumusta lisätäkseen turvallisten ja likvidien sijoitusten osuutta (ks. kuvio A).

Kuvio A. Osakekurssien implisiittinen volatiliteetti ja M3:n lyhyen aikavälin kasvuvauhti

(prosentteina)

— Osakekurssien volatiliteetti (vasen asteikko)¹⁾
— M3:n vuositasolle korotettu kolmen kuukauden kasvuvauhti (oikea asteikko)

Lähteet: EKP ja Bloomberg.

1) Aikasarja kuvaa osakeindekseihin perustuvien optioiden hinnoista johdettua osakkeiden prosentuaalisten hinnannuutosten odotettua keskijointaa enintään kolmen kuukauden aikana. Osakeindeksi, jonka implisiittistä volatiliteettiä kuvataan, on Dow Jones Euro Stoxx 50.

tilastoista, varallisuusvirtoja koskevasta tilinpidosta ja maksutasetilastoista, ja yhdistelemällä nämä malleista saatuihin tuloksiin.

Varallisuusvirtoja koskevan analyysin keskeiset tulokset

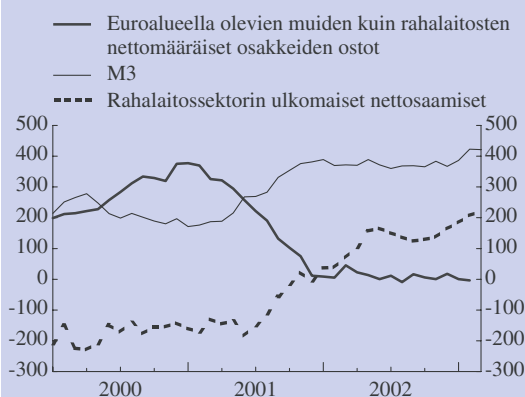
Kuviossa B esitetään alustava arvio euroalueen muiden kuin rahalaitosten¹ nettomääräisistä osakkeiden ostoista ja verrataan sitä M3:n kehitykseen. Vertailu antaa viitteitä siitä, että näiden kahden muuttujan välillä on muutaman viime vuoden ajan ollut läheinen yhteys. Se tuntuu erityisesti vahvistavan oletuksen, että kevästä 2001 alkaen sijoituksia on siirtynyt huomattavasti osakkeista M3:een sisältyviin eriin. Maksutasetietojen perusteella suurin osa sijoitusten siirtymisestä liittyi siihen, että muiden kuin rahalaitosten nettomääräiset ulkomaisten osakkeiden ostot vähenivät merkittävästi. Tämän suuntauksen peilikuvana oli rahalaitossektorin

1 Euroalueella olevien muiden kuin rahalaitosten osakeomistuksista ei ole saatavissa kuukausittaisia tietoja. Tämän vuoksi arviointi on tehty yhdistelemällä tietoja erilaisista tilastoista eli maksutaseesta, rahalaitosten taseista ja Thomson Financial IFR Platinum -tietokannasta. Näin ollen arvioinnin tuloksia on syytä tulkita varovaisesti. Muiden kuin rahalaitosten osakeomistukset on johdettu kotimaisten sektoreiden kaikista kotimaisista osakeanneista, joista on vähennetty pankkien ja euroalueen ulkopuolisten osakeostot sekä euroalueen muiden kuin rahalaitosten hallussa olevat ulkomaiset osakkeet. On huomattava, että muiden kuin rahalaitosten hallussa olevien osakkeiden määrän kasvulla ei ole vaikutusta hallussa pidetyn rahan määrään, jos osakkeet ovat muiden kuin rahalaitosten liikkeeseen laskemia uusia osakkeita.

ulkomaisten nettosaamisten poikkeuksellinen kasvu vuoden 2001 puolivälistä lähtien. Näiden kahden suuntauksen välillä on läheinen yhteys, sillä rahalaitossektorin ulkomaisissa nettosaamisissa näkyvät pääasiassa rahoitustransaktioihin liittyvät suoritukset, joita muut kuin rahalaitokset ovat maksaneet euroalueen ulkopuolisille.² Nämä substituutiovaikutukset näkyvät myös siinä, että ei-rahoitussektorin hallussa olevien no-teerattujen osakkeiden ja muiden kuin rahamarkkinarahastojen rahasto-osuuksien vuotuinen kasvuvauhti hidastui huomattavasti (ks. kuvio C sekä kehikko 1 maaliskuun 2003 Kuukausikatsauksen sivulla 9, jossa on tarkempia tietoja). M3:n eri erien kehitys vahvistaa tämän analyysin. Sijoitukset rahamarkkinarahastojen rahasto-osuuksiin, joita käytetään usein varojen tilapäisenä sijoituskohteena, ovat kasvaneet erityisen voimakkaasti kahden viime vuoden aikana. Vaikka nämä havainnot varallisuusvirroista eivät riitä mittaamaan tarkoin sitä, miten paljon sijoituksia on siirtynyt M3:een, ne kaikki viittaavat vahvasti siihen, että sijoituksia on kevään 2001 jälkeen siirtynyt huomattavasti osakkeista M3:een sisältyviin eriin.

Kuvio B.
Euroalueella olevien muiden kuin rahalaitosten nettomääräiset osakkeiden ostot, M3 ja rahalaitossektorin ulkomaiset nettosaamiset

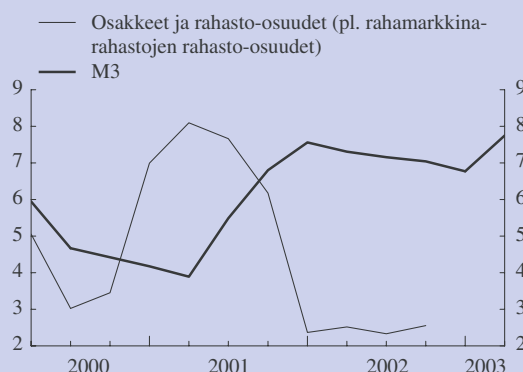
(vuotuisia virtatietoja, mrd. euroa)

Lähde: EKP:n laskelmat. Osakkeiden netto-ostot on estimoitu IFR Platinumin tietojen, rahalaitosten tasetietojen ja maksutasetietojen perusteella.

Kuvio C.
Ei-rahoitussektorin rahoitusinvestoinnit

(vuotuinen kasvuvauhti prosentteina)

Lähde: EKP.

Malleihin perustuvaa aineistoa sijoitusten siirtymisen vaikutuksesta M3:n kehitykseen

Tietoa sijoitusten siirtymisestä voi saada myös rahankysyntämalleista. Näissä malleissa ei yleensä ole mukana osakemarkkinoiden muuttujia rahan kysyntää selittävinä muuttujina. Näin ollen jos tavanomaiset tekijät (BKT:n määrä, hinnat, korot) eivät selitä viimeaikaisia muutoksia rahan kysynnässä, mallien selittämättömiin osiin saattaa olla syynä lähinnä osakemarkkinoiden kehityksen vaikutus. Itse asiassa rahankysyntämalleista saatujen tulosten perusteella muilla kuin tavanomaisilla tekijöillä oli keskeinen merkitys likviditeetin kertymisessä vuosina 2001–2002 ja vuoden 2003 alussa, sillä tällaisten mallien jäännöstermit (esimerkiksi viimeisimmällä neljänneksellä olevat uudet sokit, joita malli ei selitä) pysyivät positiivisina. Tämä ilmeni selvimmin vuoden 2001 kolmannella neljänneksellä (syyskuun 11. päivän jälkeen) sekä vuoden 2002 neljännellä neljänneksellä (geopoliittisten jännitteiden ollessa voimakkaat). Jos oletetaan, että positiivisten sokkien ainoana aiheuttajana on ollut sijoitusten siirtyminen eivätkä mitkään muut sokit ole vaikuttaneet rahan kysyntään, vuoden 2001 toisen neljänneksen ja vuoden 2003 ensimmäisen neljänneksen välisten yhteenlaskettujen sokkien perusteella sijoituksia siirtyi tuona aikana noin 180 miljardin euron arvosta. Osaksi edellä mainittujen oletusten vuoksi näihin arviointeihin liittyy kuitenkin huomattavasti epävarmuutta.

Sijoitusten siirtymisen suuruudesta voi myös saada käsityksen käyttämällä Cassolan ja Moranan³ rakenteellista VAR-mallia, jolla analysoidaan useiden nimellisten muuttujien (inflaatio ja nimelliset korot) ja reaalis-

² Tarkempia tietoja on toukokuun 2001 Kuukausikatsauksen sivulla 55.

³ Cassola N. ja Morana C., (2002), *Monetary policy and the stock market in the euro area*. EKP:n Working Paper No. 119.

ten muuttujien (tuotanto, reaalin M3 ja reaaliset osakkeiden hinnat) välistä yhteyttä euroalueella. Tässä mallissa käytetty talouden muuttujien suhdannedynamiikkaan vaikuttavien eri tekijöiden osuuksien historiallinen erittely tuntuu olevan erityisen sopiva menetelmä tutkittaessa osakemarkkinoiden kehityksen vaikutusta M3:n suhdannedynamiikkaan. Kuten kuviosta D ilmenee, tärkein M3:n suhdannedynamiikkaan vaikuttanut tekijä vuodesta 2001 vuoden 2003 alkuun oli nimenomaan sijoitusten tilapäinen siirtyminen osakkeista M3:n eriin, eli mallin omin termein "likviditeettipreferenssisokki". Lisäksi kuviosta D ilmenee, että likviditeettipreferenssisokkimuuttujan vaikutus M3:n suhdannekäyttäytymiseen ennen vuotta 2001 ei ollut kovin merkittävä lukuun ottamatta ajanjaksoa ennen ja jälkeen syksyn 1987 pörssiromahduksen. Mallin perusteella osakemarkkinoiden kehitykseen liittyvää sijoitusten siirtymistä voidaan pitää syynä siihen, että M3:n määrä kasvoi noin 230 miljardia euroa vuoden 2001 toisen neljänneksen ja vuoden 2003 ensimmäisen neljänneksen välisenä aikana. Kuten minkä tahansa mallin ollessa kyseessä, näihin tuloksiin on kuitenkin syytä suhtautua varovasti, koska mallin likviditeettipreferenssisokkimuuttujan saattavat vaikuttaa muutkin tekijät kuin sijoitussalkkujen uudelleenjärjestelyt, ja koska mallin ulkopuoliset muuttujat, kuten osakekurssien volatilitteetti, saattavat sisältää olennaista tietoa sijoitusten siirtymistä.

Sijoitusten siirtymisen mittaaminen aikasarjamallin avulla

Sijoitusten siirtymisen vaikutusta M3:n kasvuun voidaan myös mitata karkeasti yksinkertaisen aikasarjamallin avulla.⁴ Jos sijoitusten siirtymisen vaikutusta ei oteta huomioon, aikasarjan yhden aikavälin otoksen ulkopuoliset ennustevirheet olivat käytännöllisesti katsoen aina positiiviset kevään 2001 ja vuoden 2001 lopun välisenä aikana sekä vuoden 2002 jälkipuoliskolla ja vuoden 2003 alussa (ks. kuvio E). Kehityskulku on pääpiirteissään hyvin samanlainen kuin rahankysyntämalleissa. Yhden muuttujan aikasarjamallin ennustekyvyn analyysin ja edellä kuvattun varallisuusvirta-analyysin perusteella se, että talouden toimijat siirsivät sijoituksia yhä enemmän osakkeista likvideihin varoihin maaliskuusta lokakuuhun 2001 sekä syyskuusta 2002 vuoden 2003 alkuun, näkyy mallissa kahtena katkaistuna lineaarisena trendinä.⁵ Mallista saadaan tulokseksi, että vuoden 2001 toisen neljänneksen ja vuoden 2003 ensimmäisen neljänneksen välisenä aikana sijoituksia siirtyi osakkeista M3:een huomattavasti eli arviolta noin 250 miljardin euron arvosta. On kuitenkin muistettava, että mallin muuttujat on rakennettu jossakin määrin sattumanvaraisesti ja että yhden muuttujan malli ei voi tehdä eroa sijoitusten siirtymisen ja muista muuttujista, kuten alhaisista koroista, johtuvien vaikutusten välillä. Tuloksia tulisi näin ollen tulkita varovasti.

4 Tarkempi selostus mallista on toukokuun 2001 Kuukausikatsauksen sivulla 56. Aikasarjamalli on yhden muuttujan ARIMA-malli, jossa on mukana kausivaihtelusta puhdistamaton M3.

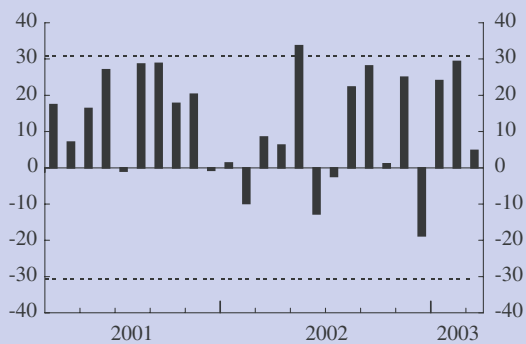
5 Lineaarisuusolehtamuksesta mallinnettiin poikkeus syyskuussa ja lokakuussa 2001, jolloin syyskuun kasvuun voimakkuuden oletettiin olevan kaksinkertainen ja lokakuun taas vain puolet normaalista. Samanlainen poikkeus mallinnettiin marraskuussa ja joulukuussa 2002, jolloin kasvun voimakkuuden oletettiin olevan puolet normaalista.

Kuvio D.
Reaalin M3:n sykli ja tilapäisen likviditeettipreferenssisokin vaikutus
(logaritmina)

Huom. Kuvio esittää reaalin M3:n poikkeamaa pitkän aikavälin trendistään, joka voidaan tulkita "reaalisen rahan sykliseksi". Kuviossa kuvataan myös "tilapäisten likviditeettipreferenssisokkien" vaikutusta eli sitä osuutta syklin poikkeamasta, jonka selittää sijoitusten tilapäinen siirtyminen osakkeista M3:n eriin.

Kuvio E.
M3:n yhden aikavälin ennusteen virhe¹⁾
(mrd. euroa, luottamusväli 95 %)

1) Ero M3:n havaitun määrän ja mallin ennustaman määrän välillä.

Päätelmä

Tässä kehikossa on kuvattu sitä, miten erilaisin tekniikoin voidaan arvioida heikosta osakemarkkinakehityksestä ja rahoitusmarkkinoiden epävarmuudesta muutaman viime vuoden aikana johtunutta sijoitusten siirtymistä osakkeista M3:een, mikä on todennäköisesti ollut keskeisin M3:n kasvuun vaikuttanut tekijä vuoden 2001 toisesta neljänneksestä lähtien. Kaikkien tekniikoiden tulokset viittaavat samaan suuntaan eli siihen, että siirtymät ovat olleet hyvin suuria, joskin arviot kasvun määrästä vuoden 2001 toisen neljänneksen ja vuoden 2003 ensimmäisen neljänneksen välisenä aikana vaihtelevat merkittävästi eli käytetyn menetelmän mukaan 180 miljardista eurosta 250 miljardiin euroon. Arvioiden mukaan sijoitusten siirtymisen vaikutus M3:n kasvuvauhtiin olisi ollut 2½–3 prosenttiyksikköä vuoden 2003 ensimmäisellä neljänneksellä. Arvioihin kuitenkin liittyy käsitteellisiä ja mittaamisongelmia, minkä vuoksi niitä tulisi mieluummin pitää vain viitteellisinä kuin ottaa kirjaimellisesti.

Yksityiselle sektorille myönnettyjen lainojen kasvu hidastui maaliskuussa

Rahalaitossektorin konsolidoidun taseen vastaavaa-puolella euroalueella oleville myönnettyjen luottojen kokonaismäärän vuotuinen kasvuvauhti hidastui maaliskuussa 4,0 prosenttiin, kun se oli helmikuussa ollut 4,3 %. Tämä johtuu siitä, että julkisyhteisöille myönnettyjen luottojen vuotuinen kasvuvauhti heikkeni 1,9 prosenttiin helmikuisesta 2,4 prosentista ja että yksityiselle sektorille myönnettyjen luottojen vuotuinen kasvuvauhti heikkeni 4,6 prosenttiin edellisestä 4,9 prosentista. Myös yksityiselle sektorille myönnettyjen lainojen vuotuinen kasvuvauhti hidastui ja oli maaliskuussa 4,5 %, kun se oli helmikuussa ollut 5,0 %. Kun lainojen kuukausittainen kasvu oli sekä tammi- että helmikuussa ollut voimakasta, oli se maaliskuussa vain 0,1 %. Pitkän aikavälin näkökulmasta rahalaitosten yksityiselle sektorille myöntämien lainojen vuotuinen kasvuvauhti ei kuitenkaan ole tämänhetkessä taloudellisessa ympäristössä epätavallisen hidas, eikä näyttäisi viittaavan siihen, että luotonanta olisi laajalti vaikeutunut koko euroalueella.

EKP julkaisee tässä Kuukausikatsauksessa ensimmäistä kertaa pankkien luotonantoa koskevan eurojärjestelmän kyselyn tulokset (ks. kehikko 2). Ne viittaavat siihen, että luottokriteerit ovat jonkin verran kiristyneet vuoden 2003 ensimmäisellä neljänneksellä erityisesti yrityksille myönnettyjen lainojen osalta. Huhtikuussa tehdyssä kyselyssä niiden pankkien prosentuaalinen osuus, jotka ilmoittivat luottokriteeriensä kiristyneen, oli kuitenkin pienempi kuin tammikuun kyselyssä, joka koski vuoden 2002 viimeistä nel-

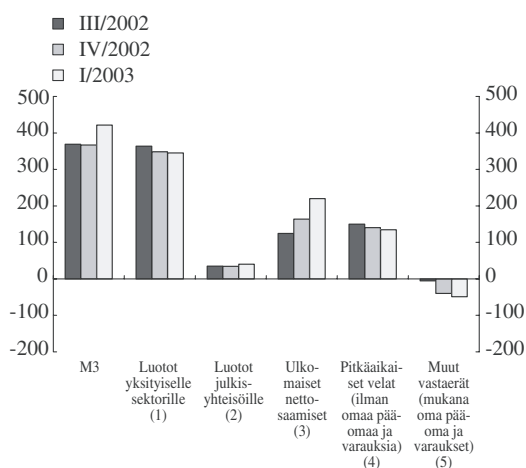
jännestä. Näitä tuloksia on toistaiseksi tulkittava varovasti, koska kyselyyn annettujen vastausten ja tosiasiallisen luotonannon ja talouden kehityksen yhteydestä ei vielä ole riittävästi tietoa.

Euroalueen rahalaitosten ulkomaiset nettosaamiset kasvoivat maaliskuussa absoluuttisten ja kausivaihtelusta puhdistamattomien tietojen perusteella 7 miljardia euroa. Maaliskuuhun ulottuneen 12 kuukauden jakson aikana rahalaitossektorin ulkomaiset nettosaamiset kasvoivat 220 miljardia euroa, kun ne helmikuuhun ulottuneena vastaavanpituisena jaksoneen olivat kasvaneet 207 miljardia euroa. Euroalueen maksutasetietojen mukaan rahalaitossektorin ulkoisten nettosaamisten voimakas kasvu helmikuuhun 2003 päättyneen 12 kuukauden jakson

Kuvio 3.

M3:n ja sen vastaerien muutokset

(vuotuisia virtatietoja, ajanjakson lopussa, mrd. euroa, kausi- ja kalenterivaihtelusta puhdistamattomia tietoja)

Lähde: EKP.

$M3 = 1 + 2 + 3 - 4 + 5.$

Kehikko 2.

Euroalueen pankkien luotonantokyselyn ensimmäiset tulokset

Kuten EKP:n huhtikuun 2003 Kuukausikatsauksessa julkaistussa artikkelissa ”Kyselytutkimus pankkien luotonannosta euroalueella” ilmoitettiin, eurojärjestelmä on kehittänyt neljännesvuosittain toteutettavan pankkien luotonantoa koskevan kyselytutkimuksen, jotta euroalueen pankkien luotonantokäyttäytymistä voitaisiin ymmärtää paremmin. Ensimmäinen luotonantokysely oli tammikuussa 2003 ja toinen kysely huhtikuussa 2003. Tässä kehitössä on esitetty näiden kahden ensimmäisen kyselyn keskeiset tulokset. Kattavampi raportti on julkaistu EKP:n verkkosivuilla.

Pankkien luotonantokysely käsittää 18 vakiokysymystä, jotka koskevat luottomarkkinoihin liittyvää mennyttä ja odotettua kehitystä. Menneellä kehityksellä tarkoitetaan ”kolmea viime kuukautta” ja tulevalle kehityksellä ”seuraavaa kolmea kuukautta”. Kysymykset on jaoteltu sen mukaan, kummalle kyselyn kannalta keskeiselle sektorille eli ”yrityksille” vai ”kotitalouksille” myönnettyihin lainoihin ne liittyvät. Kysely on osoitettu korkeassa asemassa, kuten johtoryhmässä tai suoraan sen alaisuudessa, toimiville luottojohtajille euroalueen pankeista muodostetussa näyteryhmässä.

Kaiken kaikkiaan huhtikuun 2003 luotonantokyselyn tulokset kertovat siitä, että kyselyyn osallistuneiden pankkien asettamat luottokriteerit ovat kolmen viime kuukauden aikana kiristyneet. Tämä koskee erityisesti yrityksille myönnettävien lainojen ja luottolimiittien luottokriteerejä ja vähäisemmässä määrin kotitalouksille myönnettävien lainojen luottokriteerejä. Luottokriteerien kiristymisestä kertovien pankkien prosentuaaliset osuudet kuitenkin pienenevät molemmilla sektoreilla tammikuusta huhtikuuhun.

Huhtikuun kysely kertoi koko euroalueen yrityslainoista yleisesti ottaen sen, että sellaisten vastaajien nettomääräinen prosentuaalinen osuus, jotka ilmoittivat yrityksille myönnettäviä lainoja koskevien luottokriteerien kiristyneen, laski huhtikuussa 46 prosenttiin tammikuun 65 prosentista (ks. taulukko A). Kriteerien nettomääräinen kiristyminen huhtikuussa koski erityisesti suurille yrityksille myönnettäviä lainoja (51 % vastaajista verrattuna tammikuun 67 prosenttiin). Huhtikuussa 31 % pankeista kiristi pienille ja keskisuurille yrityksille myönnettävien lainojen luottokriteerejä, mikä oli huomattavasti vähemmän kuin tammikuun tutkimuksen nettolukema 59 %. Jos tarkastellaan lainojen alkuperäisiä maturiteetteja, nettomääräinen kiristyminen oli selvempää pitkäaikaisissa lainoissa kuin lyhyissä lainoissa (kuten oli myös tammikuussa).

Taulukko A.

Muutokset pankkien yrityksille myöntämien luottojen kriteereissä kolmen viime kuukauden aikana

(prosentteina)

	Kaiken kaikkiaan		Pienille ja keskisuurille yrityksille myönnetty luotot		Suuryrityksille myönnetty luotot		Lyhytaikaiset luotot		Pitkäaikaiset luotot	
	Huhti	Tammi	Huhti	Tammi	Huhti	Tammi	Huhti	Tammi	Huhti	Tammi
Tiukentunut huomattavasti	1	4	0	6	8	12	0	2	8	16
Tiukentunut jossain määrin	45	61	34	54	43	55	32	44	35	43
Ei huomattavaa muutosta	54	35	64	39	49	32	68	53	57	41
Keventynyt jossain määrin	0	0	3	1	0	1	0	0	0	1
Keventynyt huomattavasti	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Yhteensä	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Nettoprosenttiosuus¹⁾	46	65	31	59	51	67	32	47	43	59
Kyselyyn vastanneiden pankkien määrä	83	76	80	77	80	76	83	77	83	79

1) Nettoprosenttiosuudella tarkoitetaan kohtien ”tiukentunut huomattavasti” ja ”tiukentunut jossain määrin” prosenttiosuukien summan ja kohtien ”keventynyt jossain määrin” ja ”keventynyt huomattavasti” prosenttiosuukien summan erotusta.

Kyselyyn saadut vastaukset viittaavat siihen, että luottokriteerien kiristyminen huhti- ja tammikuussa johtui pääasiassa koetun riskin lisääntymisestä etenkin yleisten taloudellisten näkymien suhteen. Kiristyminen tapahtui pääasiassa katteiden kasvattamisen kautta, joskin muitakin ehtoja kuin korkoa tiukennettiin.

Yritysten lainankysynnästä havaittiin, että sellaisten pankkien prosentuaalinen nettomäärä, joissa kysyntä oli kolmen viime kuukauden aikana heikentynyt, pysyi huhtikuussa muuttumattomana tammikuun tilanteeseen nähden (ks. taulukko B). Niiden pankkien netto-osuus, joissa suuryrityksille myönnettävien lainojen tai luottolimiittien kysyntä oli heikentynyt, oli huhtikuussa 26 % (tammikuussa 24 %). Pienten ja keskiuurten yritysten lainankysynnän laskusta ilmoittaneiden vastaajien nettomääräinen osuus oli huhtikuussa 19 %, eli se oli laskenut tammikuun 29 prosentista. Lainojen kysynnän nettomääräinen supistuminen liittyi enemmän pitkäaikaisiin kuin lyhytaikaisiin lainoihin.

Taulukko B.

Muutokset yritysten luottojen ja luottolimiittien kysynnässä kolmen viime kuukauden aikana

(prosentteina)

	Kaiken kaikkiaan		Pienille ja keskiuurille yrityksille myönnetty luotot		Suuryrityksille myönnetty luotot		Lyhytaikaiset luotot		Pitkäaikaiset luotot	
	Huhti	Tammi	Huhti	Tammi	Huhti	Tammi	Huhti	Tammi	Huhti	Tammi
Vähentynyt huomattavasti	0	5	2	9	7	11	0	5	1	15
Vähentynyt jonkin verran	41	41	34	34	34	32	18	28	41	32
Ei huomattavaa muutosta	48	39	47	41	45	39	67	54	29	29
Lisääntynyt jonkin verran	10	12	16	12	15	17	14	11	28	22
Lisääntynyt huomattavasti	0	3	0	3	0	1	0	3	0	3
Yhteensä	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
<i>Nettoprosenttiosuus¹⁾</i>	<i>-31</i>	<i>-31</i>	<i>-19</i>	<i>-29</i>	<i>-26</i>	<i>-24</i>	<i>-4</i>	<i>-19</i>	<i>-14</i>	<i>-22</i>
Kyselyyn vastanneiden pankkien määrä	82	77	81	77	80	76	83	77	83	77

1) Luottojen kysyntää koskevien kysymysten nettoprosenttiosuilla tarkoitetaan kohtien "lisääntynyt huomattavasti" ja "lisääntynyt jonkin verran" prosenttiosuuskien summan ja kohtien "vähentynyt jonkin verran" ja "vähentynyt huomattavasti" prosenttiosuuskien summan erotusta.

Seuraavien kolmen kuukauden luottokriteerijä koskevat odotukset kehittyivät siten, että niiden kiristymistä odottavien pankkien nettomääräinen prosentuaalinen osuus laski huhtikuussa 39 prosenttiin tammikuun 46 prosentista (ks. taulukko C). Tämä luottokriteerian edelleen odotettu nettomääräinen kiristymisen koski jokseenkin yhtä lailla pk-yrityksiä ja suuryrityksiä.

Taulukko C.

Odotetut muutokset pankkien yrityksille myöntämien luottojen kriteereissä seuraavien kolmen kuukauden aikana

(prosentteina)

	Kaiken kaikkiaan		Pienille ja keskiuurille yrityksille myönnetty luotot		Suuryrityksille myönnetty luotot		Lyhytaikaiset luotot		Pitkäaikaiset luotot	
	Huhti	Tammi	Huhti	Tammi	Huhti	Tammi	Huhti	Tammi	Huhti	Tammi
Tiukentuu huomattavasti	2	2	2	2	4	9	3	2	4	9
Tiukentuu jonkin verran	36	43	35	40	33	41	26	30	37	43
Tilanne ei juurikaan muutu	61	54	61	55	61	48	71	67	58	47
Kevenyy jonkin verran	0	0	3	2	2	2	0	1	2	2
Kevenyy huomattavasti	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Yhteensä	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
<i>Nettoprosenttiosuus¹⁾</i>	<i>39</i>	<i>46</i>	<i>35</i>	<i>40</i>	<i>36</i>	<i>48</i>	<i>29</i>	<i>31</i>	<i>39</i>	<i>50</i>
Kyselyyn vastanneiden pankkien määrä	83	78	81	77	80	76	83	78	83	79

1) Ks. taulukon A alaviite.

Huhtikuun tulokset kertovat, että kotitalouksille myönnettävien lainojen luottokriteerit ovat kaiken kaikkiaan kiristyneet (ks. taulukko D). Kuitenkin kotitalouksille myönnettävien lainojen luottokriteerian kiristämisestä ilmoittaneiden pankkien nettomääräinen prosentuaalinen osuus supistui huhtikuussa 14 prosenttiin tammikuusesta 20 prosentista. Kulutusluottojen ja muiden kotitalouksille myönnettävien lainojen luottokriteeriden kiristämisestä ilmoitti huhtikuussa nettomääräisesti 15 % pankeista, kun tammikuussa vastaava osuus oli 23 %.

Taulukko D.
Muutokset pankkien kotitalouksille
myöntämien luottojen kriteereissä
kolmen viime kuukauden aikana
(prosentteina)

	Asuntolainat		Kulutusluotot ja muut lainat	
	Huhti	Tammi	Huhti	Tammi
Tiukentunut huomattavasti	0	4	0	1
Tiukentunut jossain määrin	19	22	17	27
Ei huomattavaa muutosta	77	69	81	68
Keventynyt jossain määrin	5	5	2	5
Keventynyt huomattavasti	0	0	0	0
Yhteensä	100	100	100	100
Nettoprosenttiosuus¹⁾	14	20	15	22
Kyselyyn vastanneiden pankkien määrä	80	77	77	76

1) Ks. taulukon A alaviite.

Kysynnän kehityksestä huhtikuun kyselyn tulokset kertovat, että pankeissa oli havaittu kotitalouksien asuntolainankysynnän kasvaneen kolmen viime kuukauden aikana. Asuntolainankysynnän kasvusta ilmoittaneiden pankkien nettomääräinen prosentuaalinen osuus oli huhtikuussa 19 %, eli se oli laskenut tammikuun 29 prosentista (ks. taulukko E). Samalla ajanjaksolla kulutusluottojen ja muiden kotitalouksille myönnettävien lainojen kysyntä heikkeni hieman. Myös tammikuun kysely kertoi samansuuntaisesta kehityksestä. Niiden pankkien, jotka ilmoittivat kulutusluottojen ja muiden kotitalouksille myönnettävien lainojensa kysynnän heikentyneen kolmen viime kuukauden aikana, nettomääräinen prosentuaalinen osuus oli huhtikuussa 2 %, kun se oli tammikuussa ollut 8 %.

Huhtikuun kyselyn tulokset kertoivat seuraavia kolmea kuukautta koskevista odotuksista, että pankit kaiken kaikkiaan odottavat kotitalouksille myönnettäviä lainoja koskevien luottokriteerien edelleen kiristyvän, joskaan ei niin selvästi kuin tammikuun kyselyssä (ks. taulukko F). Tämä odotus koskee enemmänkin kulutusluottoja ja muita kotitalouksille myönnettäviä lainoja (14 % vastaajista) kuin asuntolainoja (8 %). Tilanne oli vastaava myös tammikuussa (edellinen 23 % ja jälkimmäinen 12 %).

Koska kysely on otettu käyttöön aivan äskettäin, sen tuloksia on tulkittava hyvin kriittisesti. Vasta ajan ja kokemuksen myötä on mahdollista arvioida tarkoin kyselyn tuloksia ja tehdä johtopäätöksiä niiden suhteesta todelliseen talouden ja rahoitusmarkkinoiden kehitykseen.

Taulukko E.
Muutokset kotitalouksien luotonkysynnässä
kolmen viime kuukauden aikana
(prosentteina)

	Asuntolainat		Kulutusluotot ja muut lainat	
	Huhti	Tammi	Huhti	Tammi
Vähentynyt huomattavasti	5	3	3	1
Vähentynyt jonkin verran	18	16	24	31
Ei huomattavaa muutosta	35	34	47	45
Lisääntynyt jonkin verran	33	35	20	19
Lisääntynyt huomattavasti	9	13	5	5
Yhteensä	100	100	100	100
Nettoprosenttiosuus¹⁾	19	29	-2	-8
Kyselyyn vastanneiden pankkien määrä	80	77	78	75

1) Ks. taulukon B alaviite.

Taulukko F.
Odotetut muutokset pankkien kotitalouksille
myöntämien luottojen kriteereissä
seuraavien kolmen kuukauden aikana
(prosentteina)

	Asuntolainat		Kulutusluotot ja muut lainat	
	Huhti	Tammi	Huhti	Tammi
Tiukentuu huomattavasti	2	2	1	3
Tiukentuu jonkin verran	16	14	20	21
Tilanne ei juurikaan muutu	71	79	73	75
Keventyy jonkin verran	10	4	7	1
Keventyy huomattavasti	0	0	0	0
Yhteensä	100	100	100	100
Nettoprosenttiosuus¹⁾	8	12	14	23
Kyselyyn vastanneiden pankkien määrä	80	77	78	75

1) Ks. taulukon A alaviite.

aikana johtui yhteenlaskettuihin suoriin ja arvopaperisijoituksiin liittyvästä pääoman nettotuonnista euroalueelle sekä jossain määrin myös siitä, että euroalueen vaihtotase on kohentunut.

Velkapaperiemissiot lisääntyivät helmikuussa

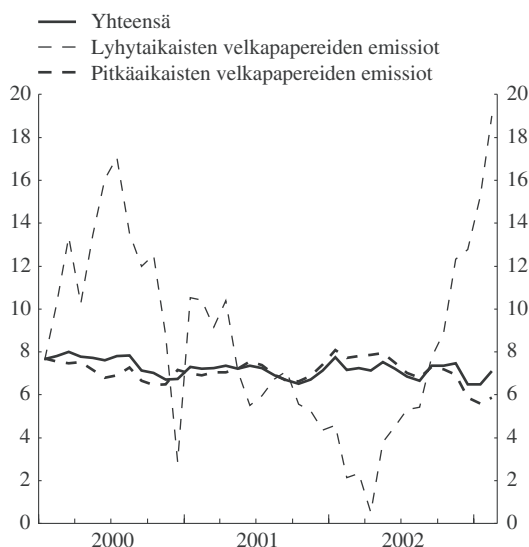
Euroalueella olevien liikkeeseen laskemien velkapaperien kannan vuotuinen kasvuvauhti nopeutui 7,1 prosenttiin helmikuussa 2003, kun se oli tammikuussa ollut 6,5 % (ks. kuvio 4). Pitkäaikaisten velkapapereiden kannan vuotuinen kasvuvauhti nopeutui helmikuussa hieman eli 5,9 prosenttiin, kun se oli tammikuussa ollut 5,6 %. Samaan aikaan lyhytaikaisten velkapapereiden kannan vuotuinen kasvuvauhti puolestaan kiihtyi helmikuussa 3,3 prosenttiyksikköä eli 19,0 prosenttiin. Tämä johtui siitä, että rahalaitossektorin lyhytaikaisten velkapaperien emissiot lisääntyivät voimakkaasti.

Valuuttakohtainen tarkastelu osoittaa, että euroalueella olevien liikkeeseen laskemien euromääräisten velkapaperien kannan vuotuinen

Kuvio 4.

Euroalueella olevien liikkeeseen laskemien velkapapereiden vuotuinen kasvuvauhti

(prosenttimuutos)

Lähde: EKP.

Huom. Vuotuiset kasvuvauhdit lasketaan rahoitustransaktioiden perusteella ja ne on puhdistettu uudelleenluokittelun, arvostusmuutosten, valuuttakurssimuutosten tai itse transaktioista johtamattomien muiden vastaavien muutosten aiheuttamista eroista.

kasvuvauhti nopeutui helmikuussa hieman eli 6,5 prosenttiin, kun se oli tammikuussa ollut 6,0 %. Euroalueella olevien liikkeeseen laskemien velkapaperien kokonaismäärästä on noin 9 % muita kuin euromääräisiä velkapapereita, ja niiden vuotuinen kasvuvauhti nopeutui 13,3 prosenttiin helmikuussa 2003, kun se oli tammikuussa ollut 11,2 %.

Liikkeeseen laskettujen euromääräisten velkapaperien tarkastelu sektoreittain osoittaa, että rahalaitosten liikkeeseen laskemien velkapapereiden kanta, joka muodostaa suurimman osan muiden kuin julkisyhteisöjen liikkeeseen laskemien velkapapereiden kannasta, kasvoi helmikuussa 4,8 prosentin vuotuisesta vauhtia eli suunnilleen yhtä nopeasti kuin edellisessä kuussa. Vauhti oli likimain sama kuin rahalaitosten yksityiselle sektorille myöntämien lainojen kasvuvauhti. Rahalaitossektorin konsolidoitu tase osoittaa kuitenkin, että huomattavasta osasta emissioita ei tule nettorahoitusta rahalaitossektorille kokonaisuutena, koska rahalaitosten liikkeeseen laskemia arvopapereita ostavat runsaasti myös muut rahalaitokset. Konsolidoidun tarkastelun perusteella rahalaitossektorin hallussa olevien rahalaitosten velkapapereiden kannan vuotuinen kasvuvauhti olikin 1,1 % helmikuussa 2003.

Muiden yritysten kuin rahalaitosten sektorilla, joka sisältää sekä muut rahoituslaitokset kuin rahalaitokset että yritykset, velkapaperien kannan vuotuinen kasvuvauhti nopeutui helmikuussa 2003 ensi kertaa sitten elokuun 2002 ja oli 16,6 %, kun se oli tammikuussa ollut 14,9 %. Tällä sektorilla yritysten liikkeeseen laskemien velkapaperien kannan vuotuinen kasvuvauhti nopeutui helmikuussa 6,2 prosenttiin tammikuuisesta 4,8 prosentista. Kun jotkin televiestintäyhtiöt olivat tammikuussa laskeneet ensimmäistä kertaa liikkeeseen 30 vuoden joukkolainoja, muutamat peruspalvelusektorin yritykset seurasivat perässä helmikuussa, mikä lisäsi yritysten joukkolainojen sektorivalikoimaa hyvin pitkissä maturiteeteissa. Yritysten joukkolainoemissioiden kasvu saattaa osittain liittyä yritysten joukkolainojen ja vastaavien valtionlainojen tuottoeron supistumiseen euroalueella talven 2002–2003 aikana.

Muiden rahoituslaitosten kuin rahalaitosten sektorin liikkeeseen laskemien velkapaperien kanta

on suunnilleen samansuuruinen kuin yrityssektorin. Näiden velkapapereiden kannan vuotuinen kasvuvauhti nopeutui tammikuun 27,3 prosentista 29,2 prosenttiin helmikuussa. Tämä oli ensimmäinen kerta, kun kasvuvauhti nopeutui tammikuussa 2002 alkaneen hidastumisen jälkeen. Muiden rahoituslaitosten kuin rahalaitosten sektorin emissioiden vilkkaus johtuu osittain siitä, että yritykset ovat luopuneet suorista emissioista joukkolainamarkkinoilla ja siirtyneet epäsuoriin emissioihin, jotka tehdään erikoistuneiden rahoitusvälittäjien kautta. Erityisesti televiestinnän ja autoalan sektoreilla yritykset laskivat runsaasti arvopapereita liikkeeseen muissa euroalueen maissa sijaitsevien omien rahoitusyhtiöidensä kautta. Nämä rahoitusyhtiöt luokitellaan muiden rahoituslaitosten kuin rahalaitosten sektoriin.

Julkisyhteisöjen liikkeeseen laskemien velkapapereiden kannan vuotuinen kasvuvauhti nopeutui helmikuussa 5,4 prosenttiin, kun se oli tammikuussa ollut 4,8 %. Valtion liikkeeseen laskemien velkapapereiden kannan vuotuinen kasvuvauhti nopeutui hieman eli tammikuun 4,0 prosentista 4,3 prosenttiin helmikuussa. Tämä johtui osittain tammikuun emissioiden lykkäämisestä myöhemmäksi. Kuntien ja muiden julkisyhteisöjen liikkeeseen laskemien velkapapereiden kannan vuotuinen kasvuvauhti kiihtyi tammikuun 28,0 prosentista 32,7 prosenttiin helmikuussa.

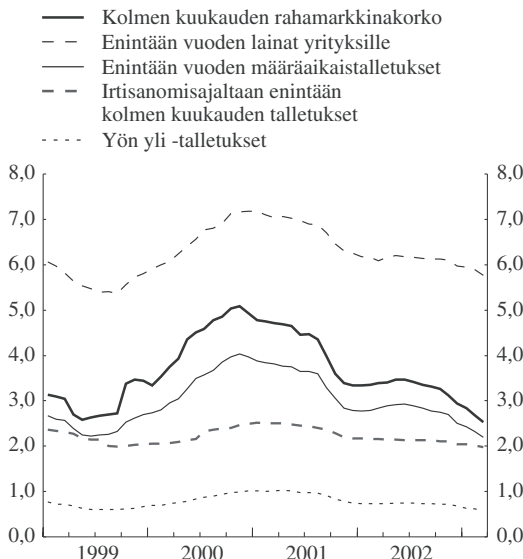
Pankkikorot laskivat edelleen maaliskuussa

Lyhyet pankkikorot laskivat maaliskuussa 2003 jatkaen näin toukokuusta 2002 alkanutta laskusuuntaustaan. Korkeiden laskua vahvisti EKP:n ohjaukskorkeiden alentaminen 6.3.2003. Enintään yhden vuoden määräaikaistalletusten korko ja yrityksille myönnettyjen enintään yhden vuoden lainojen korko laskivat maaliskuussa noin 13 peruspistettä edellisestä. Enintään yhden vuoden määräaikaistalletusten korko oli siten noin 70 peruspistettä ja yrityksille myönnettyjen enintään yhden vuoden lainojen korko noin 40 peruspistettä alempi kuin toukokuussa 2002. Näin ollen nämä lyhyet pankkikorot olivat jälleen samalla tasolla kuin viimeksi vuoden 1999 jälkimmäisellä puoliskolla (ks. kuvio 5).

Kuvio 5.

Pankkien lyhyet korot ja vastaava markkinakorko

(vuotuinen korko, kuukausittaisia keskiarvoja)

Lähteet: EKP:n yhteenlaskemat maittaiset tiedot ja Reuters. Huom. Sisältää myös Kreikan tiedot 1.1.2001 alkaen.

Vaikka valtion pitkien joukkolainojen tuotot kasvoivat hieman maaliskuussa 2003, pitkät pankkikorot laskivat tuolloin edelleen toukokuusta 2002 jatkuneen trendin mukaisesti (ks. kuvio 6). Kotitalouksien asuntolainojen korot

Kuvio 6.

Pankkien pitkät korot ja vastaava markkinakorko

(vuotuinen korko, kuukausittaisia keskiarvoja)

Lähteet: EKP:n yhteenlaskemat maittaiset tiedot ja Reuters. Huom. Sisältää myös Kreikan tiedot 1.1.2001 alkaen.

olivat noin 115 peruspistettä ja yrityksille myönnettyjen pitkäaikaisten lainojen korot noin 80 peruspistettä alemmat kuin toukokuussa 2002.

Kaiken kaikkiaan suurin osa pankkikorkoista on viime kuukausina vaihdellut jokseenkin samalla tavoin kuin aikaisemminkin. Yrityksille myönnettyjen lainojen korkojen ero markkinakorkoihin oli kuitenkin hieman suurempi kuin aikaisemmin, mikä todennäköisesti johtui luottoriskinäkemyksistä.

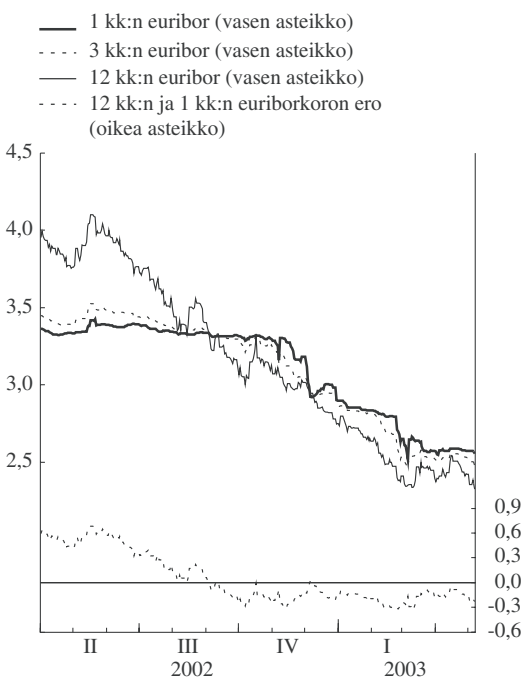
Pitkät rahamarkkinakorot alenivat hieman huhtikuussa

Toukokuun 2002 puolivälistä alkaen jatkunut rahamarkkinakorkojen lasku pysähtyi maaliskuun 2003 ensimmäisellä puoliskolla, mutta huhtikuussa ja toukokuun alussa etenkin pitemmät rahamarkkinakorot laskivat taas hieman (ks. kuvio 7). Tästä syystä kahdentoista kuukauden ja yhden kuukauden euriborkorkojen erona mitattu rahamarkkinoiden tuottokäyrä muuttui hieman negatiivisemmaksi toukokuun alussa.

Kuvio 7.

Euroalueen lyhyet korot ja rahamarkkinoiden tuottokäyrä

(vuotuinen korko, prosenttiyksikköinä, päivähavaintoja)

Lähde: Reuters.

Eoniakorkona mitattu yön yli -korko vaihteli maaliskuun lopusta toukokuun 7. päivään 2,54 ja 2,66 prosentin välillä. Kahden viikon eoniaswap-korko vaihteli samana aikana 2,50 ja 2,56 prosentin välillä ja oli toukokuun 7. päivänä 2,50 %. Eurojärjestelmän perusrahoitusoperaatioissa sekä marginaalikorko että keskikorko olivat keskimäärin 4 peruspistettä korkeammat kuin minimitarjouskorko, joka oli 2,50 % (ks. kehikko 3).

Maaliskuun lopusta toukokuun 7. päivään yhden kuukauden euribor pysyi lähes ennallaan ja oli 2,56 %, kun kolmen kuukauden euribor sitä vastoin laski 4 peruspistettä ja oli jakson lopussa 2,48 %. Kuten tavallisesti, eurojärjestelmän pitempiaikaisten rahoitusoperaatioiden korot ovat määrättyneet kolmen kuukauden euriborin muutosten mukaisesti. Operaatiossa, jonka maksut suoritettiin 30.4., marginaalikorko oli 2,50 % ja keskikorko 2,51 %, joten molemmat pysyivät suunnilleen samana kuin pitempiaikaisessa rahoitusoperaatiossa, jonka maksut suoritettiin 27.3.

Sekä kuuden kuukauden että kahdentoista kuukauden euribor laskivat 6 peruspistettä maaliskuun lopusta toukokuun 7. päivään, jolloin kuuden kuukauden euribor oli 2,38 % ja kahdentoista kuukauden euribor 2,33 %. Kahdentoista ja yhden kuukauden euriborkorkojen erona mitattu rahamarkkinoiden tuottokäyrä oli samana päivänä -23 peruspistettä eli hieman jyrkempi kuin maaliskuun lopussa.

Vuoden 2003 jälkipuoliskolla ja vuoden 2004 alussa erääntyvien futuurisopimusten pohjalta johdetut kolmen kuukauden odotetut euriborkorot ovat yleisesti hieman laskeneet maaliskuun lopusta lähtien. Kesäkuussa 2003 erääntyvien futuurisopimusten pohjalta johdettu euriborkorko pysyi käytännössä ennallaan maaliskuun lopusta toukokuun 7. päivään, jolloin se oli 2,32 %. Sen sijaan syyskuussa ja joulukuussa 2003 sekä maaliskuussa 2004 erääntyvien futuurisopimusten pohjalta johdetut korot laskivat 6-16 peruspistettä. Toukokuun 7. päivänä syyskuussa 2003 erääntyvien sopimusten pohjalta johdetut korot olivat 2,18 %, joulukuussa 2003 erääntyvien sopimusten pohjalta johdetut korot 2,17 % ja maaliskuussa 2004 erääntyvien sopimusten pohjalta johdetut korot 2,21 %.

Kehikko 3.

Rahapoliittiset operaatiot ja likviditeettitilanne 23.4.2003 päättyneenä pitoajanjaksona

Eurojärjestelmä toteutti tarkasteltavana pitoajanjaksona 5 perusrahoitusoperaatiota ja yhden pitempiäaikaisen rahoitusoperaation.

Säännölliset rahapoliittiset operaatiot

(mrd. euroa, korot vuotuisina prosentteina)

Operaatio	Maksujen suorituspäivä	Operaation eräpäivä	Tarjousten määrä	Jaetun likviditeetin määrä	Tarjoukset/ jaettu likviditeetti	Vastapuolten määrä	Minimitarjouskorko	Marginaalikorko	Painotettu keskikorko
Perusrahoitusoperaatio	25.3.2003	9.4.2003	115,5	104,0	1,11	220	2,50	2,53	2,55
Perusrahoitusoperaatio	2.4.2003	16.4.2003	112,0	71,0	1,58	247	2,50	2,53	2,54
Perusrahoitusoperaatio	9.4.2003	23.4.2003	135,5	101,0	1,32	267	2,50	2,53	2,53
Perusrahoitusoperaatio	16.4.2003	30.4.2003	126,9	77,0	1,65	281	2,50	2,53	2,54
Perusrahoitusoperaatio	23.4.2003	7.5.2003	157,0	125,0	1,26	279	2,50	2,54	2,55
Pitempiäaikainen rahoitusoperaatio	27.3.2003	26.6.2003	33,4	15,0	2,23	133	-	2,49	2,51

Lähde: EKP.

Kaikissa perusrahoitusoperaatioissa sekä marginaalikorko että painotettu keskikorko vaihtelivat 2,53 prosentista 2,55 prosenttiin. Ensimmäisessä perusrahoitusoperaatioissa tarjousten kattamissuhde oli hieman alhainen, mutta palautui normaaliksi seuraavissa operaatioissa.

Pitoajanjakson viitena ensimmäisenä päivänä eoniakorko oli 2,56 %. Maanantaina 31.3. se nousi 2,66 prosenttiin vuosineljänneksen päättymisen vaikutuksen vuoksi. Tiistaista 1.4. keskiviikkoon 16.4. eoniakorko oli joko 4 tai 5 peruspistettä 2,50 prosentin minimitarjouskorkoa korkeampi. Pääsiäisviikonloppuna 17.–21.4. eoniakorko nousi 2,64 prosenttiin ja oli 22.4. eli pitoajanjakson viimeistä edellisenä päivänä 2,65 %. Tämä näyttää johtuneen odotettua suuremmasta likviditeetin vähenemisestä riippumattomien tekijöiden kautta sekä markkinoiden käsityksestä, jonka mukaan pitoajanjakson lopussa likviditeettitilanne olisi tiukka. Likviditeetin väheneminen näyttää myös johtuneen siitä, että kysyntä oli pääsiäisviikonloppuna takia hieman suurempi. Pitoajanjakson viimeisenä päivänä toteutetussa perusrahoitusoperaatioissa jaettiin kuitenkin riittävästi

Pankkijärjestelmän likviditeettiin vaikuttavat tekijät

(mrd. euroa)

Päivittäinen keskiarvo pitoajanjaksona 24.3.–23.4.2003

	Likviditeettiä lisäävät	Likviditeettiä vähentävät	Nettovaikutus
(a) Eurojärjestelmän rahapoliittiset operaatiot	224,5	0,2	+ 224,3
Perusrahoitusoperaatiot	179,4	-	+ 179,4
Pitempiäaikaiset rahoitusoperaatiot	45,0	-	+ 45,0
Maksuvalmiusjärjestelmä	0,1	0,2	- 0,1
Muut operaatiot	0,0	-	0,0
(b) Muut pankkijärjestelmän likviditeettiin vaikuttavat tekijät	337,4	431,0	- 93,6
Liikkeessä olevat setelit	-	358,5	- 358,5
Valtion talletukset eurojärjestelmässä	-	52,1	- 52,1
Ulkomaiset saamiset (ml. kulta), netto	337,4	-	+ 337,4
Muut tekijät, netto	-	20,5	- 20,5
(c) Luottolaitosten talletukset eurojärjestelmän sekkitileillä (a) + (b)			130,6
(d) Varantovelvoite			130,0

Lähde: EKP.

Huom. Pyöristysten vuoksi luvut eivät välttämättä täsmää.

likviditeettiä, jotta pitoajanjakso voitiin päättää joustavasti. Tuona päivänä eoniakorko laski 2,58 prosenttiin. Itse asiassa pitoajanjakson lopussa likviditeettiä olikin melko runsaasti, ja maksuvalmiusjärjestelmän talletusmahdollisuutta käytettiin nettomääräisesti 3,9 miljardin euron arvosta.

Luottolaitosten eurojärjestelmässä olevien sekkitilitalletusten ja vähimmäisvarantovelvoitteen välinen ero oli keskimäärin 0,65 miljardia euroa.

Pankkijärjestelmän likviditeettiin vaikuttavien riippumattomien tekijöiden eli muiden kuin rahapolitiikkaan liittyvien tekijöiden (oheisen taulukon kohta b) likviditeettiä vähentävä nettovaikutus oli keskimäärin 93,6 miljardia euroa. Julkistetut ennusteet riippumattomiin tekijöihin perustuvista keskimääräisistä likviditeettitarpeista vaihtelivat 89,2 miljardista eurosta 102,3 miljardiin euroon. Ennusteen ja todellisen likviditeetin tarpeen välinen ero oli suurimmillaan pitoajanjakson ensimmäisellä viikolla, jolloin se oli 2,8 miljardia euroa.

Valtion pitkien joukkolainojen tuotot verrattain vakaat huhtikuussa

Valtion 10 vuoden joukkolainojen tuotto supistui sekä euroalueella että Yhdysvalloissa noin 10 peruspistettä maaliskuun lopusta toukokuun 7. päivään, jolloin se oli euroalueella noin 4 % ja Yhdysvalloissa noin 3,8 % (ks. kuvio 8). Tämän seurauksena Yhdysvaltain ja euroalueen välinen valtion 10 vuoden joukkolainojen tuottojen negatiivinen ero pysyi ennallaan ja oli noin -30 peruspistettä toukokuun 7. päivänä. Valtionlainafutuureihin perustuvista optioista johdettuna

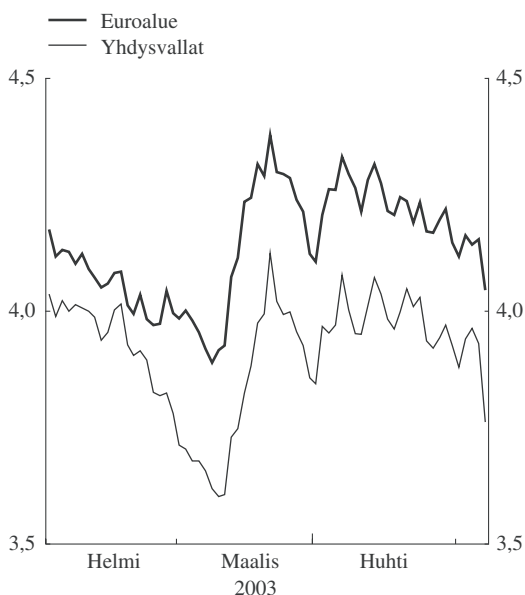
implisiittisenä volatilitteettina mitattu epävarmuus väheni merkittävästi maaliskuun lopun ja toukokuun 7. päivän välisenä aikana.

Yhdysvalloissa 10 vuoden valtionlainafutuureihin perustuvista optioista johdettuna implisiittisenä volatilitteettina mitattu Yhdysvaltain joukkolainamarkkinoiden epävarmuus väheni huomattavasti, kun sotilaalliset operaatiot Irakissa lopetettiin (ks. kuvio 9). Joukkolainojen tuottojen kehitykseen vaikutti se, että riskipreemiot, joita sijoittajat edellyttivät korvaukseksi osakkeiden hallussapidosta, olivat aiempaa pienemmät, mihin liittyi aikaisempien turvallisempina pidettyihin kohteisiin tehtyjen sijoitusten siirtäminen takaisin joukkolainamarkkinoilta osakemarkkinoille.

Kuvio 8.

Valtion pitkien lainojen tuotot

(vuotuinen korko, päivähavaintoja)

Lähde: Reuters.

Huom. Valtion pitkillä lainoilla tarkoitetaan 10 vuoden joukkovelkakirjalainoja tai maturiteetiltaan lähimpiä vastaavia lainoja.

Yhdysvalloissa valtion indeksisidonnaisten joukkolainojen reaalityötöt kasvoivat hieman, toisin kuin joukkolainojen nimellistuotot, jotka supistuivat. Joukkolainojen 10 vuoden reaalityotto kasvoi maaliskuun lopusta toukokuun 7. päivään noin 5 peruspistettä noin 1,9 prosenttiin eli jälleen suunnilleen samaksi kuin helmikuussa 2003. Tuotto on edelleen pieni pitkän aikavälin keskiarvoihin verrattuna (ks. kehikko 4). Inflaatio-odotuksista todettakoon, että valtion 10 vuoden nimellisten ja indeksisidonnaisten joukkolainojen tuottojen erotuksena mitattu 10 vuoden tuotot yhtenäistävä inflaatiovauhti hidastui Yhdysvalloissa 15 peruspistettä maaliskuun lopusta toukokuun 7. päivään.

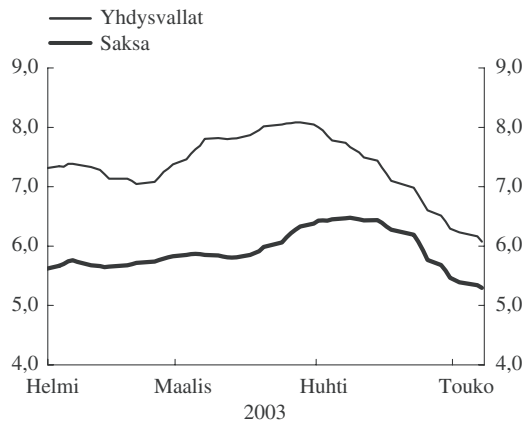
Japanissa valtion 10 vuoden joukkolainojen tuotto supistui noin 10 peruspistettä maaliskuun lopusta toukokuun 7. päivään, jolloin se oli

Kuvio 9.

Saksan ja Yhdysvaltojen 10 vuoden valtionlainoihin perustuvista futuuri-sopimuksista laskettu volatilitiitti

(vuotuisina prosentteina; päivähavaintojen 10 päivän liukuva keskiarvo)

Lähde: Bloomberg.

Huom. Sarjat kuvaavat Bloombergin määritelmän mukaisesti lähimmän geneerisen futuurisopimuksen implisiittistä volatilitiittiä vähintään 20 päivää ennen erääntymistä. Näin ollen implisiittisen volatilitiitin laskemiseksi käytetty erääntymistä lähinnä oleva sopimus vaihdetaan 20 päivää ennen erääntymistä toiseen, erääntymistä seuraavaksi lähinnä olevaan sopimukseen.

noin 0,6 %. Nämä pitkän aikavälin keskiarvoihin nähden erittäin pienet tuotot kuvastavat markkinaosapuolten pessimistisiä käsityksiä Japanin talouden lyhyen ja pitkän aikavälin näkymistä ja deflaatiopaineista sekä varojen siirtymistä pois Japanin heikoilta osakemarkkinoilta, joilla Nikkei-indeksi saavutti 28.4. alimman arvonsa 20 vuoteen. Samaan aikaan Japanin valtion lainafutuureihin perustuvista optioista johdettuna implisiittisenä volatilitiettinä mitattu joukkolainamarkkinoiden epävarmuus oli edelleen erittäin vähäinen ja saavutti huhtikuussa pienimmän arvonsa kautta aikojen.

Euroalueella valtion 10 vuoden joukkolainojen tuotto liikkui samansuuntaisesti kuin Yhdysvalloissa. Ranskan indeksisidonnaisten, ilman tupakan hintojen vaikutusta laskettuun euroalueen YKHLin sidottujen joukkolainojen reaaliuotot kasvoivat noin 5 peruspistettä maaliskuun lopusta toukokuun 7. päivään. Tuolloin saavutettu tuotto, 2,1 %, on kuitenkin edelleen hyvin pieni aikaisempaan kehitykseen verrattuna. Reaali- ja nimellistuottojen muutosten seurauksena 10 vuoden joukkolainojen nimellistuottojen ja edellä mainittujen Ranskan 10 vuoden indeksi-

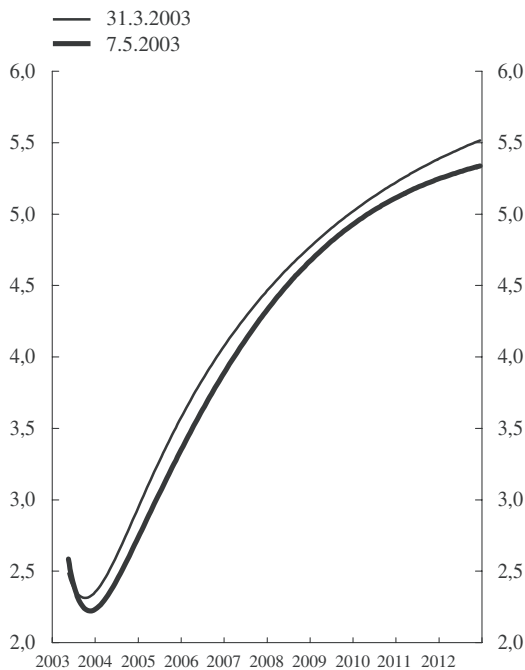
sidonnaisten joukkolainojen tuottojen erona mitattava euroalueen 10 vuoden tuotot yhtenäistävä inflaatiovauhti hidastui noin 15 peruspistettä maaliskuun lopusta toukokuun 7. päivään.

Korkojen aikarakenteesta johdettuja yön yli -korkojen odotuksia kuvaava termiiniikäkäyrä siirtyi hieman alaspäin kaikissa maturiteeteissa (ks. kuvio 10). Sotilaallisten operaatioiden lopettaminen Irakissa johti siihen, että Saksan valtion lainafutuureihin perustuvista optioista johdettuna implisiittisenä volatilitiettinä mitattu euroalueen joukkolainamarkkinoiden epävarmuus hälveni huomattavasti (ks. kuvio 9). Saksan 10 vuoden valtionlainoihin perustuvista futuurisopimuksista johdetun implisiittisen volatilitiitin 10 päivän liukuva keskiarvo pieneni 1 prosenttiyksikön maaliskuun lopusta toukokuun 7. päivään, jolloin se oli lähellä kahden viime vuoden keskimääräistä tasoa.

Kuvio 10.

Korkojen aikarakenteesta johdetut euroalueen yön yli -korkojen odotukset

(vuotuinen korko, päivähavaintoja)

Lähde: EKP:n arvio.

Huom. Korkojen aikarakenteesta johdettu termiiniäikäkäyrä kuvaa markkinoiden odotuksia lyhyiden korkojen tulevasta kehityksestä. Käyrien laskentamenetelmää selostettiin tammikuun 1999 Kuukausikatsauksen sivulla 26. Estimoinnissa käytetyt tiedot on johdettu koronvaihtosopimuksista.

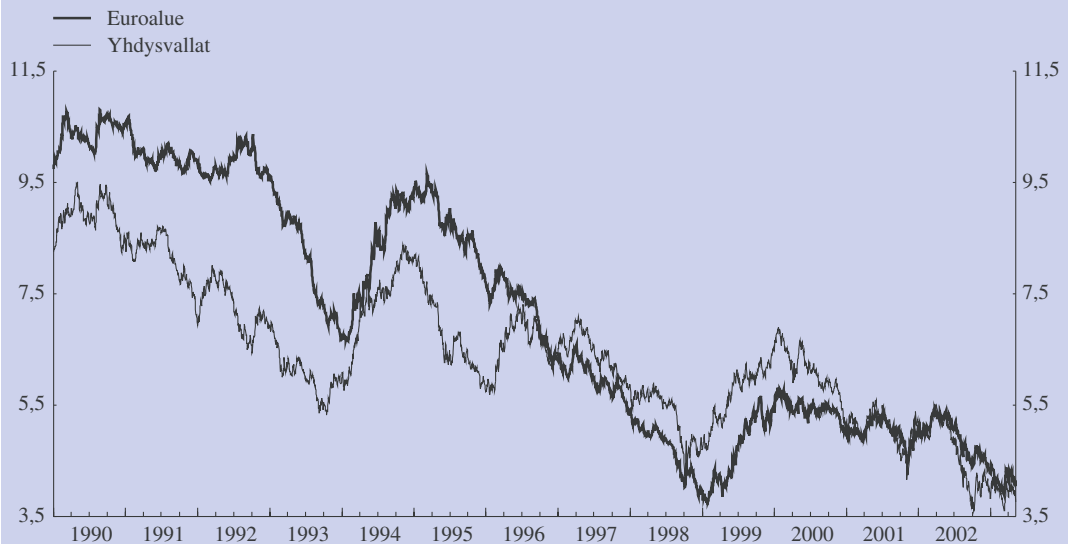
Kehikko 4.

Pitkien joukkolainojen vähäiseen tuottoon vaikuttavat tekijät Yhdysvalloissa ja euroalueella

Pitkien joukkolainojen tuotot pienentyivät voimakkaasti Yhdysvalloissa ja euroalueella vuoden 2003 ensi kuukausina (ks. kuvio). Kymmenen vuoden joukkolainojen tuotot laskivat maaliskuun alussa pienimmilleen niin Yhdysvalloissa kuin euroalueellakin, kun epävarmuus mahdollisten sotatoimien aloittamisesta Irakissa oli suurimmillaan. Tuotot olivat 4 prosentin tuntumassa vielä huhtikuun lopussakin. Tässä kehikossa etsitään tekijöitä, jotka ovat saattaneet vaikuttaa euroalueen ja Yhdysvaltojen joukkolainamarkkinoiden viimeaikaiseen kehitykseen. Kehikossa erotellaan rakenteelliset, suhdanteisiin liittyvät ja markkinatekijät, joista viimeksi mainitut liittyvät usein lyhyen aikavälin muutoksiin.

Valtion pitkien lainojen tuottojen kehitys euroalueella ja Yhdysvalloissa

(vuotuinen korko, päivähavainnot)

Lähde: Reuters.

Huom. Valtion pitkällä lainoilla tarkoitetaan 10 vuoden joukkovelkakirjalainoja tai maturiteetiltaan lähimpiä vastaavia lainoja.

Kymmenen viime vuoden suuntauksia tarkasteltaessa ilmenee, että tärkeimmät joukkolainojen tuottojen laskuun vaikuttaneet tekijät näyttävät olleen rakenteellisia. Pitkät korot koostuvat odotetuista reaalkoroista, pitkän aikavälin inflaatio-odotuksista ja erilaisista preemioista, kuten esim. inflaation epävarmuuteen liittyvästä riskipreemiosta. Rakenteellisista tekijöistä alijäämien ja velkojen pieneminen suhteessa BKT:hen on vähentänyt julkisen sektorin kysyntää globaaleilla pääomamarkkinoilla viime vuosikymmenen aikana, minkä vuoksi pitkät reaalkorot ovat laskeneet. Väestörakenteeseen liittyvät tekijät ovat ehkä myös vaikuttaneet valtion joukkolainojen tuottojen pienemiseen viime vuosikymmenen aikana. Esimerkiksi väestön ikääntyminen kehittyneissä talouksissa on saattanut vaikuttaa pitkien reaalkorkojen laskuun, sillä kiinteäkorkoisten arvopaperien, kuten valtion joukkovelkakirjojen, kysyntä on lisääntynyt, koska niistä eläkkeensaajat saavat vakaat tulot. Yhtenä vaikuttavana tekijänä euroalueella on myös ollut maiden välisen valuuttariskipreemion vähittäinen häviäminen yhteiseen rahaan siirtymisen valmistelujen myötä.

Huolimatta edellä luetelluista vaikutuksista reaalkorkoihin nimellisten pitkien korkojen laskuun ovat viime vuosikymmenenä vaikuttaneet eniten inflaation hidastuminen ja inflaatio-odotusten väheneminen. Hintavakauteen tähtäävä rahapolitiikka on tässä ollut ratkaisevassa asemassa. Yhdysvaltojen keskuspankki on uskottavan rahapolitiikan avulla pitänyt inflaation hitaana ja onnistunut siten vakuuttamaan maansa markkinaosapuolet siitä, että inflaatio pysyy hitaana ja vakaana myös tulevaisuudessa. Sen jälkeen kun EMUn kolmanteen vaiheeseen johtanut lähentymisprosessi saatiin onnistuneesti päätökseen, markkinat ovat tul-

leet vakuuttuneiksi EKP:n kyvystä pitää inflaatio hitaana ja vakaana myös euroalueella.¹ Samaan aikaan markkinaosapuolet ovat ilmaisseet luottamuksensa vaatimalla paljon pienempiä riskipremioita kompensatioksi inflaatoriskistä.

Edellä esitetyt rakenteelliset tekijät voivat suurelta osin selittää pitkien korkojen laskun viime vuosikymmenen aikana. Aivan viime aikoina myös muut tekijät näyttävät vaikuttaneen siihen, että pitkät korot ovat nyt historiallisen alhaiset. Näitä ovat suhdanteisiin liittyvät tekijät, kuten esim. talouden säästämis- ja investointipäätökset, jotka ovat tiiviisti sidoksissa suhdanteihin ja markkinoiden käsityksiin tulevaisuuden kasvunäkymistä. Koska pitkät korot heijastavat sekä nykyisiä että odotettavissa olevia lyhyen aikavälin korkoja, pitkien joukkolainojen tuottojen viimeaikainen supistuminen näyttää myös johtuvan siitä, että markkinaosapuolet ovat alentaneet lyhyen aikavälin kasvuarvioitaan sekä Yhdysvalloissa että euroalueella. Tätä tukee indeksisidonnaisten joukkolainamarkkinoiden kehitys, sillä kymmenen vuoden joukkolainojen reaali tuotot euroalueella ja Yhdysvalloissa olivat vuoden 2003 huhtikuun lopussa yli 100 peruspistettä pienemmät kuin kahtena aiempana vuonna keskimäärin. Inflaatio-odotukset eivät näytä vaikuttaneen juurikaan pitkien korkojen laskuun viime kuukausina.

Markkinatekijät näyttävät myös vaikuttaneen joukkolainamarkkinoiden kehitykseen viime vuosina. Osakkeiden hinnat ja joukkolainojen tuotot ovat kehittyneet kutakuinkin samaan tahtiin sen jälkeen, kun osakemarkkinoiden korjausliike alkoi vuoden 2000 alussa. Vaikka kehitykseen on osaksi vaikuttanut yhteinen suhdannetekijä eli talouden kasvunäkymien muuttuminen pessimistisemmiksi, näyttää myös siltä, että osakemarkkinoiden voimakkaat laskut sekä epätavallisen suuret heilahtelut vähensivät sijoittajien halua sijoittaa riskipitoisiin arvopapereihin. Tämän vuoksi sijoittajat siirsivät sijoituksiaan osakemarkkinoilta turvallisemmille ja vähäriskisemmille joukkolainamarkkinoille etenkin vuoden 2002 kesäkuun jälkeen, jolloin WorldComin kirjanpitoskandaali tuli julki. Vuoden 2003 alussa osakemarkkinat olivat jälleen hyvin epävarmat ja sijoittajat siirsivät sijoituksiaan edelleen osakemarkkinoilta joukkolainamarkkinoille, kun epävarmuus sodan syttymisestä Irakissa voimistui. Sodan päätyttyä osa epävarmuudesta hälveni, vaikka markkinaosapuolet olivatkin yhä melko epävarmoja talouden kasvunäkymistä.

Kaiken kaikkiaan Yhdysvaltojen ja euroalueen valtion joukkolainojen vähäisiin tuottoihin näyttää olevan monta syytä. Rakenteelliset tekijät ovat voineet vaikuttaa joukkolainojen trendinomaiseen tuottojen laskuun viime vuosikymmenen aikana. Tuorein lasku näyttää kuitenkin johtuvan lähinnä suhdannetekijöistä, kuten esim. talouden kasvuennusteiden huononemisesta, sekä sijoittajien päätöksistä siirtää sijoituksensa turvallisempiin instrumentteihin. Vaikka sijoittajat ovat tehneet tällaisia siirtoja jatkuvasti sen jälkeen kun markkinoiden korjausliike alkoi vuoden 2000 alussa, geopoliittisista jännitteistä johtuva maailmanlaajuisten osakemarkkinoiden epätavallinen levottomuus vuoden 2002 jälkipuoliskolla ja vuoden 2003 alussa on voimistanut sijoittajien halua siirtää sijoituksiaan turvallisempiin instrumentteihin.

¹ Ks. marraskuun 1999 Kuukausikatsauksen artikkeli ”Vakauteen tähtäävä politiikka ja pitkien reaalikorkojen kehitys 1990-luvulla”.

Yritysten joukkolainojen ja valtion joukkolainojen tuottoerot jatkoivat huhtikuussa edelleen vuoden 2002 viimeisellä neljänneksellä alkanutta supistumistaan. BBB-luokituksen saaneiden yritysten liikkeeseen laskemien joukkolainojen tuoton ja valtion joukkolainojen tuoton ero pieneni euroalueella maaliskuun lopusta touko-

kuun 7. päivään noin 60 peruspistettä eli tasolle, jolla se oli viimeksi huhtikuussa 2000. Yritysten joukkolainojen tuottojen tämänhetkinen ero saattaa johtua siitä, että näiden instrumenttien kysyntä on suurta, mutta saattaa viitata myös siihen, että sijoittajat arvioivat luottoriskin aiempaa pienemmäksi.

Osakkeiden hinnat nousivat ja volatiliteetti pieneni huhtikuussa

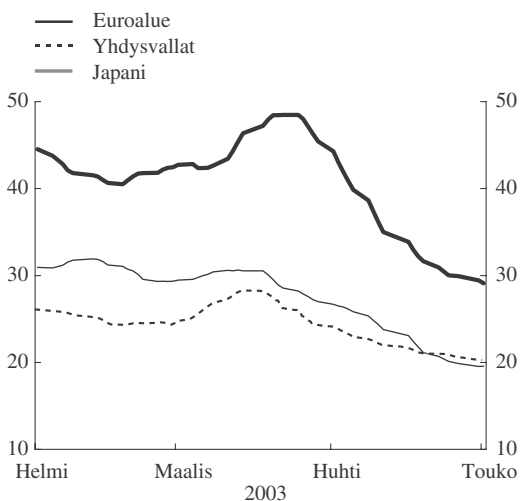
Laaja Dow Jones Euro Stoxx -indeksi nousi noin 15 % ja Standard & Poor's 500 -indeksi noin 10 % maaliskuun lopusta toukokuun 7. päivään 2003 (ks. kuvio 11). Lisäksi osakekurs- sien volatiliteetti pieneni merkittävästi koko maailmassa Irakin sotilaallisten operaatioiden aiheuttaman epävarmuuden hälvettyä. Samaan aikaan Japanissa osakkeiden hinnat nousivat Nikkei 225-indeksillä mitattuna noin 2 %.

Yhdysvaltain osakemarkkinoilla näkyi selvästi se, että markkinaosapuolet tunsivat huoju- neisuutta sotatoimien päätyttyä Irakissa. Osak- keiden hintoja nostivat epävarmuuden hälvene- minen ja tästä seurannut osakkeiden riskipree- mioiden pieneneminen ja aikaisempien turvalli- sempina pidettyihin kohteisiin tehtyjen sijoitus- ten siirtäminen joukkolainamarkkinoilta takai- sin osakemarkkinoille. Epävarmuuden vähene- minen näkyi siinä, että Standard & Poor's 500 -indeksiin perustuvista optioista johdetun impli- siittisen volatiliteetin 10 päivän liukuva keskiar-

Kuvio 12.

Osakekurssien implisiittinen volatiliteetti

(vuotuisina prosentteina; päivähavaintojen 10 päivän liukuva keskiarvo)

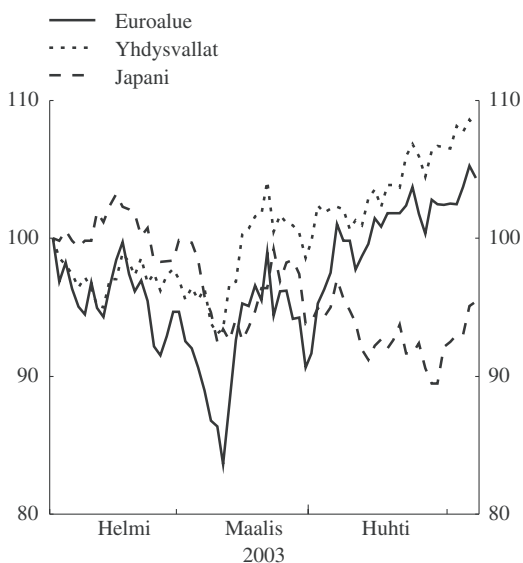
Lähde: Bloomberg.

Huom. Sarjat kuvaavat osakeindekseihin perustuvien optioiden hinnoista johdettua odotettua osakkeiden prosentteina lasket- tujen hinnanmuutosten keskihajontaa enintään kolmen kuukau- den aikana. Osakeindeksit, joiden implisiittistä volatiliteettiä kuvataan, ovat Dow Jones Euro Stoxx 50 euroalueen osalta, Standard & Poor's 500 Yhdysvaltojen osalta ja Nikkei 225 Japanin osalta.

Kuvio 11.

Osakeindeksit

(1.2.2003 = 100, päivähavaintoja)

Lähde: Reuters.

Huom. Dow Jones Euro Stoxx (laaja) euroalueen osalta. Standard & Poor's 500 Yhdysvaltojen ja Nikkei 225 Japanin osalta.

vo pieneni 8 prosenttiyksikköä maaliskuun lo- pusta toukokuun 7. päivään, jolloin volatiliteetti oli noin 4 prosenttiyksikköä pienempi kuin kah- tena viime vuonna keskimäärin (ks. kuvio 12). Vaikka huhtikuussa julkaistujen taloustietojen vaikutukset osakemarkkinoihin olivat ristiriitai- sia, osakkeiden hintoja nosti se, että yritysten julkistamat vuoden 2003 ensimmäistä neljän- nestä koskeneet tulokset olivat kaiken kaik- kiaan myönteisempiä kuin markkinaosapuolet olivat odottaneet.

Myös Japanissa osakkeiden hinnat nousivat huhtikuussa, kuten euroalueella ja Yhdysvalloissakin. Nikkei 225 -indeksi oli huhtikuussa kuitenkin alhaisemmalla tasolla kuin yli 20 vuoteen. Osak- keiden hintoihin aiheutti laskupaineita Japanin talousnäkyymiin tällä hetkellä liittyvä pessimismi samoin kuin se, että eläkerahastot vähensivät osakesijoituksiaan, kun yrityksille uudistuksen myötä sallittiin omien eläkerahastojen varojen siirtäminen valtion hallinnoimiin eläkerahastoi- hin. Japanin hallituksen toukokuun alussa anta-

ma ilmoitus osakemarkkinoiden tukemisesta kuitenkin nosti osakkeiden hintoja. Nikkei 225 -indeksiin perustuvista optioista johdetun implisiittisen volatilitteen 10 päivän liukuva keskiarvo pieneni noin 6 prosenttiyksikköä maaliskuun lopusta toukokuun 7. päivään, jolloin se oli pienempi kuin kahtena viime vuonna keskimäärin.

Euroalueella osakkeiden hintojen muutokset noudattivat huhtikuussa ja toukokuun alussa Yhdysvaltain osakemarkkinoiden kehitystä, joskin nousu oli euroalueella voimakkaampaa. Tähän vaikutti osittain se, että osakkeiden hintojen laskuun oli euroalueella aikaisemmin voimakkaampaa kuin Yhdysvalloissa erityisesti siinä vaiheessa, kun sotilaallisia operaatioita Irakissa valmisteltiin. Kun Irakin sodan lopputulos selvisi, osakkeiden hinnat niin euroalueella kuin Yhdysvalloissakin nousivat huomattavasti. Lisäksi

Dow Jones Euro Stoxx 50 -indeksiin perustuvista optioista johdetun implisiittisen volatilitteen 10 päivän liukuva keskiarvo pieneni noin 19 prosenttiyksikköä maaliskuun lopusta toukokuun 7. päivään, jolloin se oli huomattavasti pienempi kuin kahtena viime vuonna keskimäärin. Huhtikuun loppupuolella osakkeiden hintojen noususuuntaus heikkeni jonkin verran taloutta ja yrityssektoria koskeneiden ristiriitaisten tietojen vuoksi. Osakkeiden hinnat nousivat euroalueella huhtikuussa ja toukokuun alussa laaja-alaisesti, joskin voimakkainta osakeindeksien nousu oli rahoitus-, tekniikka- ja televiestintäsektoreilla. Nämä osakkeiden hintojen nousut johtuivat ilmeisesti kuitenkin osittain näiden alojen aiempien laskujen jälkeisistä korjausliikkeistä, sillä näiden sektoreiden indeksit olivat maaliskuussa kaikkien aikojen alimmalla tasollaan.

2 Hintakehitys

YKHI-inflaation arvioidaan hidastuneen huhtikuussa 2003

Eurostatin alustavan arvion mukaan euroalueen YKHI-inflaatio hidastui 2,1 prosenttiin huhtikuussa 2003 oltuaan 2,4 % helmikuussa (ks. taulukko 2). YKHIn yksittäisten erien kehityksestä huhtikuussa ei ole vielä saatavissa yksityiskohdaisia tietoja, mutta näyttää siltä, että inflaation hidastuminen johtuu pääasiassa energiaerän kehityksestä maaliskuun puolivälin jälkeen tapahtuneen öljyn hinnan laskun takia. Sitä vastoin joidenkin tiettyjen palvelujen hintojen vuotuisen muutosvauhti on saattanut nopeutua kausivaihtelun muutoksen vuoksi, koska pääsiäinen oli tänä vuonna huhtikuussa eikä maaliskuussa.

Tuorein YKHI-erittely on saatavissa maaliskuulta 2003, jolloin YKHI-inflaatio oli sama kuin helmikuussa eli 2,4 %. Ilman jalostamattomien elintarvikkeiden ja energian hintoja lasketun YKHIn

vuotuisen muutosvauhdin vuoden 2002 puolivälistä alkanut hidastuminen jatkui, ja muutosvauhti hidastui 2,0 prosenttiin maaliskuussa 2003 oltuaan 2,1 % helmikuussa 2003.

YKHIn kokonaisindeksin muutosvauhdin pysyminen ennallaan maaliskuussa 2003 heijastaa osittain kahden vaihtelevan erän, energian ja jalostamattomien elintarvikkeiden, vuotuisen muutosvauhdin vastakkaisia kehityskulkuja. Energian hinnan vuotuisen muutosvauhti hidastui 7,4 prosenttiin maaliskuussa 2003, kun se helmikuussa oli ollut 7,7 %. Muutosvauhdin hidastuminen johtui suotuisasta vertailuajankohdan vaikutuksesta, joka oli voimakkaampi kuin maaliskuun 2003 puoleenväliin asti jatkuneen öljyn hinnan nousun vaikutus (ks. kuvio 13). On tärkeää huomata, että öljyn euromääräisen hinnan laskun maaliskuun 2003 jälkipuoliskolla odotetaan vaikuttavan YKHI-inflaatioon vasta huhtikuusta 2003 lähtien. Sitä vastoin jalosta-

Taulukko 2.

Euroalueen hinta- ja kustannuskehitys

(vuotuinen prosenttimuutos, ellei toisin mainita)

	2000	2001	2002	2002	2002	2002	2003	2002	2002	2003	2003	2003	2003
				II	III	IV	I	Marras	Joulu	Tamm	Helmi	Maalis	Huhti
Yhdenmukaistettu kuluttajahinta- indeksi (YKHI) ja sen erät													
Kokonaisindeksi ¹⁾	2,1	2,3	2,3	2,1	2,1	2,3	2,3	2,3	2,3	2,1	2,4	2,4	2,1
<i>josta:</i>													
Tavarat	2,5	2,3	1,7	1,4	1,3	1,8	2,0	1,8	1,9	1,6	2,1	2,2	.
Elintarvikkeet	1,4	4,5	3,1	2,9	2,3	2,3	2,0	2,4	2,2	1,5	2,1	2,3	.
Jalostetut elintarvikkeet	1,2	2,9	3,1	3,2	2,9	2,7	3,2	2,6	2,7	2,9	3,3	3,3	.
Jalostamattomat elintarvikkeet	1,8	7,0	3,1	2,5	1,4	1,7	0,2	2,0	1,3	-0,6	0,3	0,8	.
Teollisuustuotteet	3,0	1,2	1,0	0,7	0,8	1,6	2,0	1,5	1,7	1,7	2,2	2,2	.
Muut teollisuustuotteet kuin energia	0,5	0,9	1,5	1,6	1,3	1,2	0,7	1,3	1,2	0,6	0,7	0,8	.
Energia	13,0	2,2	-0,6	-2,3	-0,7	2,9	7,0	2,4	3,8	6,0	7,7	7,4	.
Palvelut	1,5	2,5	3,1	3,1	3,3	3,1	2,7	3,1	3,0	2,8	2,7	2,6	.
Muut hinta- ja kustannus- indikaattorit													
Teollisuuden tuottajahinnat	5,5	2,2	0,0	-0,7	0,0	1,3	2,4	1,2	1,6	2,3	2,7	2,4	.
Yksikkötyökustannukset	1,2	2,7	2,2	2,2	1,8	1,3	.	-	-	-	-	-	-
Työn tuottavuus	1,3	0,1	0,4	0,2	0,6	1,1	.	-	-	-	-	-	-
Työvoimakustannukset/työntekijä	2,6	2,8	2,6	2,4	2,4	2,4	.	-	-	-	-	-	-
Työvoimakustannukset/tunti	3,2	3,4	3,6	3,4	3,5	3,6	.	-	-	-	-	-	-
Öljyn hinta (euroa/barreli)	31,0	27,8	26,5	27,8	27,2	26,5	28,4	24,2	27,1	28,3	29,8	27,2	22,9
Raaka-aineiden hinnat (euroina)	16,7	-7,6	-1,7	-5,5	-1,6	4,4	-5,0	3,4	2,1	-2,3	-4,5	-8,1	-7,5

Lähteet: Eurostat, kansalliset tiedot, Thomson Financial Datastream, HWWA – Institut für Wirtschaftsforschung (Hampuri) ja EKP:n laskelmat.

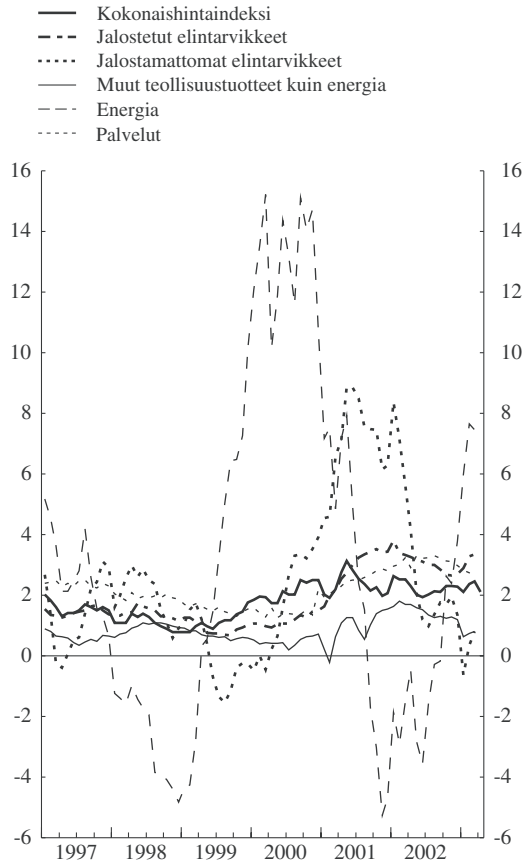
Huom. Kreikan tiedot vuotta 2001 edeltäneeltä ajalta eivät sisälly YKHIn. Muut hinta- ja kustannusindikaattorit sisältävät Kreikan tiedot myös vuotta 2001 edeltäneeltä ajalta. Lisätietoja tilasto-osassa.

1) Huhtikuun 2003 YKHI-inflaatioluku perustuu Eurostatin alustavaan arvioon.

Kuvio 13.

Euroalueen YKHI-inflaatio eriteltynä

(vuotuinen prosenttimuutos, kuukausihavaintoja)

Lähde: Eurostat.

Huom. Kreikan tiedot vuotta 2001 edeltäneeltä ajalta eivät sisälly YKHIin.

mattomien elintarvikkeiden hintojen vuotuinen muutosvauhti nopeutui 0,8 prosenttiin maaliskuussa oltuaan edelliskuussa 0,3 %.

Ilman jalostamattomien elintarvikkeiden ja energian hintoja lasketun YKHI:n vuotuisen muutosvauhdin hidastuminen johtuu pääasiassa palvelujen hintojen nousupaineiden vähentymisestä aikaisempien hintasokkien vaikutusten vaimetessa. Palvelujen hintojen vuotuinen muutosvauhti oli 2,6 % maaliskuussa 2003. Vauhti on 0,1 prosenttiyksikköä hitaampi kuin helmikuussa, ja hitain sitten elokuun 2001. Jalostettujen elintarvikkeiden hintojen vuotuinen muutosvauhti pysyi ennallaan eli 3,3 prosentissa. Muutosvauhti on suurin piirtein sama kuin vuonna 2002 keskimäärin. Sitä vastoin muiden teollisuustuotteiden kuin energian hintojen vuotuinen muutosvauhti nopeutui hieman eli 0,8 pro-

senttiin, mikä johtui pääasiassa vaatteiden hintojen viimevuotista nopeammasta kuukausittaisesta nousuvauhdista, johon vaikutti talvialennusmyyntien päättyminen.

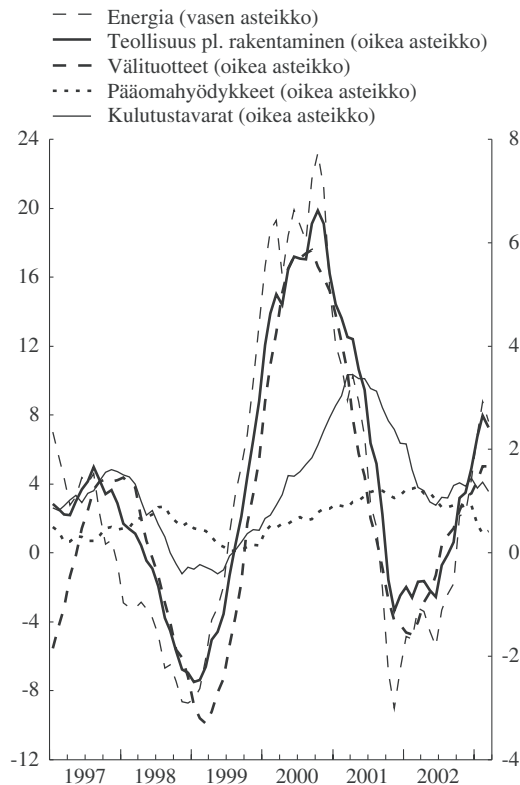
Tuottajahintojen vuotuinen muutosvauhti hidastui maaliskuussa 2003

Euroalueen teollisuuden tuottajahintojen vuotuinen nousuvauhti hidastui 2,4 prosenttiin maaliskuussa 2003, kun se helmikuussa oli ollut 2,7 % (ks. kuvio 14). Tämä johtui pääasiassa energian hinnan vuotuisen muutosvauhdin hidastumisesta, johon oli syynä lähinnä suotuisa vertailuajankohdan vaikutus. Myös energian hinnan kuukausittainen muutosvauhti hidastui maaliskuussa, mikä johtui öljyn hinnan laskusta helmikuusta. Tämän erän odotetaan edelleen

Kuvio 14.

Euroalueen teollisuuden tuottajahinnat eriteltynä

(vuotuinen prosenttimuutos, kuukausihavaintoja)

Lähde: Eurostat.

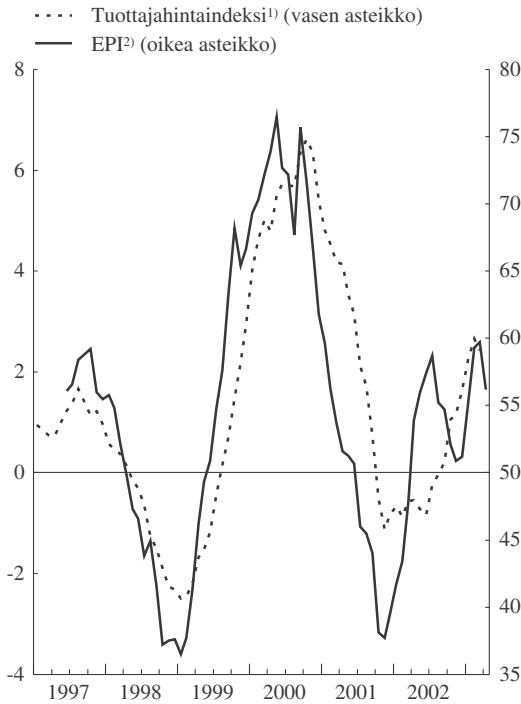
Huom. 12 maata käsittävän euroalueen tietoja (myös vuotta 2001 edeltäneeltä ajalta).

Kuvio 15.

Tuottajahinnat ja tehdasteollisuuden tuotantopanosten hinnat euroalueella

(kuukausihavaintoja)

Lähteet: Eurostat ja Reuters.

Huom. 12 maata käsittävän euroalueen tietoja (myös vuotta 2001 edeltäneeltä ajalta), mikäli tiedot ovat olleet saatavissa.

- 1) Vuotuinen prosenttimuutos; ei sisällä rakentamista.
- 2) Eurozone Price Index, euroalueen tehdasteollisuuden tuotantopanosten hintaindeksi, jonka tiedot perustuvat ostopäälliköille tehtävään kyselyyn. Indeksiluku, joka on yli 50, viittaa tehdasteollisuuden tuotantopanosten hintojen nousuun, ja 50:tä pienempi indeksiluku hintojen laskuun.

aiheuttavan laskupaineita, koska öljyn hinnan lasku on jatkunut maaliskuun puolivälistä lähtien. Kulutushyödykkeiden hintojen vuotuinen muutosvauhti hidastui 1,2 prosenttiin maaliskuussa 2003 oltuaan 1,4 % helmikuussa. Kestävien kulutustavaroiden hintojen muutosvauhti hidastui hieman enemmän kuin ei-kestävien kulutustavaroiden hintojen muutosvauhti.

Ostopäälliköiden kyselyyn perustuvan euroalueen tehdasteollisuuden hintaindeksin (Eurozone Price Index, EPI) indeksiluku laski huhtikuussa 56,2:een maaliskuun 59,7:stä, mikä viittaa siihen, että tuotantopanosten hintojen vuotuinen muutosvauhti hidastuu, mutta on vielä positiivinen (ks. kuvio 15). Tähän näyttää vaikuttaneen erityisesti öljyn euromääräisen hinnan viimeaikainen lasku.

Työntekijää kohden laskettujen palkkakustannusten vuotuinen kasvuvauhti muuttumaton vuoden 2002 viimeisellä neljänneksellä

Useimmat työvoimakustannusten kasvua kuvaavat indikaattorit osoittivat vakautumisen merkkejä vuoden 2002 aikana. Toisessa arvioissa, joka koskee kansantalouden tilinpidon tietoja vuoden 2002 viimeiseltä neljännekseltä, työntekijää kohden laskettujen palkkakustannusten kasvuvauhtia vuonna 2002 on tarkistettu aiemmin arvioitua hitaammaksi. Työntekijää kohden laskettujen palkkakustannusten vuotuisen muutosvauhdin arvioidaan nyt olleen 2,4 % vuoden 2002 kolmella viimeisellä neljänneksellä, kun se ensimmäisellä neljänneksellä oli ollut 3,0 % (ks. kuvio 16). Vaikka tarkistus ei merkinnyt suurtakaan muutosta palkkakustannusten kehitykseen, työntekijää kohden laskettujen palkkakustannusten nousuvauhdin hidastuminen vuonna 2002 näyttää tarkistusten takia aiempaa tuntuvammalta. On myös hieman aiempaa selvempiä viitteitä työntekijää kohden laskettujen palkkakustannusten kasvuvauhdin vakautumisesta edellisten vuosien nopeutumisen jälkeen, mutta tämän käsityksen vahvistumiseksi tarvitaan vielä myöhemmin julkaistavia tietoja. Työntekijää kohden laskettujen palkkakustannusten keskimääräinen vuotuinen kasvuvauhti koko vuonna 2002 on nyt 2,6 % eli 0,2 prosenttiyksikköä hitaampi kuin vuonna 2001.

Tuntia kohden laskettujen työvoimakustannusten nousuvauhti nopeutui yrityssectorilla (ilman maataloutta) viimeisellä neljänneksellä edelleen hieman eli 3,6 prosenttiin vuoden 2002 alkupuoliskon huomattavan hidastumisen jälkeen. Sitä vastoin kuukausittaisten bruttoansioiden vuosittainen kasvuvauhti hidastui hieman viimeisellä neljänneksellä samaan tapaan kuin työntekijää kohden laskettujen palkkakustannusten viimeaikainen kehitys. Sopimuspalkkojen nousuvauhti taas pysyi jokseenkin ennallaan hidastuttuaan kolmannella neljänneksellä.

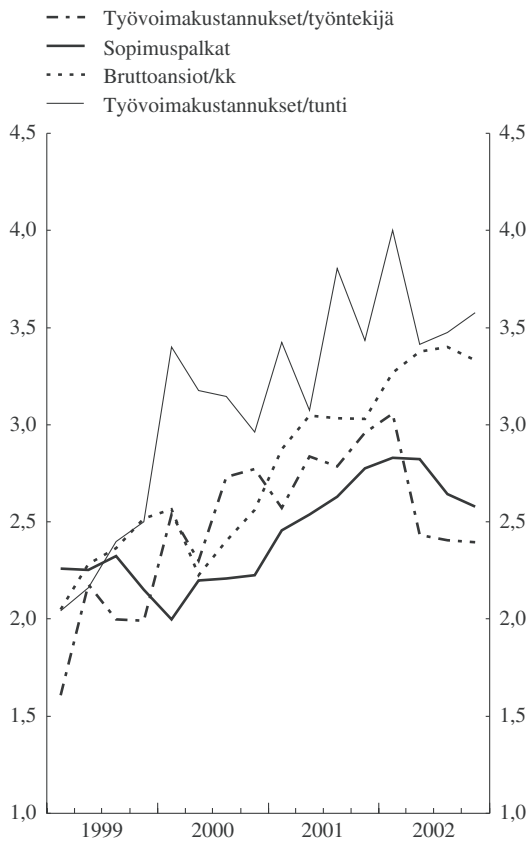
Työn tuottavuuden kasvu voimistui edelleen vuoden 2002 viimeisellä neljänneksellä, minkä seurauksena yksikkötyökustannusten vuotuisen kasvuvauhti koko kansantaloudessa hidastui 1,3 prosenttiin viimeisellä neljänneksellä oltuaan 1,8 % kolmannella neljänneksellä. Edellä

Kuvio 16.

Euroalueen työvoimakustannus-indikaattoreita

(vuotuinen prosenttimuutos)

Lähteet: Eurostat, kansalliset tiedot ja EKP:n laskelmat.

mainittujen työntekijää kohden laskettujen palkkakustannusten kasvuvauhtiin tehtyjen tarkistusten vuoksi sekä tuottavuuden kasvuvauhdin jatkuvan nopeutumisen ansiosta yksikkötyökustannusten kasvuvauhti koko vuonna 2002 oli 2,2 %, kun se vuonna 2001 oli 2,7 %.

Euroalueen inflaation odotetaan hidastuvan pitkällä aikavälillä

Viimeaikaiset indikaattorit eivät viittaa inflaatiovauhdin huomattavaan hidastumiseen lähiaikoina. Useiden tekijöiden odotetaan kuitenkin edelleen vähentävän inflaatiopaineita pitkällä aikavälillä. Vaikka inflaatiovauhtiin saattavat vaikuttaa energian tai jalostamattomien elintarvikkeiden hintojen vaihtelut, erityisesti vuoden 2002 alkupuolella alkanut euron vahvistuminen sekä vaimea kysyntä hidastanevat euroalueen inflaatiovauhtia. Näin ollen YKHI-inflaation odotetaan hidastuvan edelleen ja vakiintuvan alle 2 prosenttiin keskipitkällä aikavälillä. Nämä näkymät ovat viimeaikaisten ennusteiden mukaiset (kehikossa 5 käsitellään vuoden 2003 toista neljänestä koskevan Survey of Professional Forecasters (SPF) -kyselytutkimuksen tuloksia sekä muita yksityisen sektorin odotuksia kuvaavia indikaattoreita), mutta niiden toteutuminen edellyttää palkkamalmin säilymistä.

Kehikko 5.

Euroalueen inflaatiota ja talouskehitystä koskevat yksityisen sektorin odotukset: vuoden 2003 toisen neljänneksen Survey of Professional Forecasters -kyselytutkimuksen ja muiden indikaattorien tulokset

Tässä kehikossa esitellään niitä indikaattoreita, jotka mittaavat yksityisen sektorin odotuksia euroalueen inflaatiosta ja talouskehityksestä. Kehikossa esitellään myös EKP:n huhtikuun 2003 jälkipuoliskolla toteuttaman, vuoden 2003 toisen neljänneksen Survey of Professional Forecasters (SPF) -kyselytutkimuksen tulokset. Kyselyn nimi Survey of Professional Forecasters (SPF) kertoo siitä, että vastaajat ovat Euroopan unionin alueella sijaitsevien rahoitus- tai muiden laitosten asiantuntijoita. On tärkeää muistaa, ettei SPF-kyselyyn osallistuvilla anneta yhteistä oletusjoukkoa, johon he voivat perustaa ennusteensa. Näin ollen kyselyn kokonaistuloksissa näkyy mitä todennäköisimmin suhteellisen heterogeeninen subjektiivisten näkemysten ja oletusten yhdistelmä. SPF-kyselyn tulosten yhteydessä esitetään mahdollisuuksien mukaan muita tutkimustuloksia samoja arviointijaksoja koskevista yksityisen sektorin odotuksista.¹

¹ Nämä jaksot ovat kalenterivuodet 2003, 2004 ja 2007. Näiden lisäksi tulokset kattavat SPF-kyselyn kaksi arviointijaksoa, jotka asetetaan yhden tai kahden vuoden päähän siitä ajankohdasta, josta uusimmat tiedot kustakin muuttujasta ovat kyselyä tehtäessä käytettävissä. Vuoden 2003 toisen neljänneksen SPF-kyselyn YKHI-inflaatiovauhtia koskevat arviointijaksot olivat vuosien 2004 ja 2005 maaliskuut, BKT:n määrän kasvua koskevat arviointijaksot puolestaan olivat vuosien 2003 ja 2004 viimeiset neljännekset sekä työttömyysastetta koskevat arviointijaksot vuosien 2004 ja 2005 helmikuut. Arviointijaksojen avulla voidaan tunnistaa joitakin kehityssuuntia, joita on vaikea saada selville kalenterivuosien odotetun keskimääräisen kehityksen perusteella.

Vuosia 2003 ja 2004 koskevat inflaatio-odotukset

SPF-kyselyyn osallistuvat odottavat euroalueen vuotuisen inflaatiovauhdin olevan keskimäärin 2,0 % vuonna 2003 ja hidastuvan 1,7 prosenttiin vuonna 2004 (ks. oheinen taulukko). Vuoden 2003 inflaatio-odotuksia on siis tarkistettu siten, että inflaatiovauhdin odotetaan olevan 0,2 prosenttiyksikköä aiempia odotuksia nopeampi. Tähän on lähinnä syynä öljyn kallis hinta vuoden 2003 ensimmäisinä kuukausina. Osallistujat toteusivat jo viime SPF-kyselyssä, että Lähi-idän konflikti tuo mukanaan riskin öljyn hinnan kallistumisesta. Vuoden 2003 jälkeen inflaation odotetaan kuitenkin pysyvän alle 2 prosentin. Tuoreimmasta SPF-kyselystä ilmeneekin, että vuoden 2004 odotettua inflaatiovauhtia on tarkistettu 0,1 prosenttiyksikköä aiempia arvioita hitaammaksi. Tarkistukseen on todennäköisesti syynä vuoden 2004 kasvunäkymien heikkeneminen (ks. kasvunäkymiä koskeva kohta jäljempänä), odotukset öljyn hinnan laskusta vuoden 2003 puolivälin jälkeen sekä se, että tämänkertaisessa kyselyssä vastaajat arvioivat euron kurssin vahvistuvan. Kuten oheisesta taulukosta ilmenee, nämä tulokset vastaavat kutakuinkin sekä Consensus Economicsin huhtikuussa 2003 julkaisemia ennusteita että huhtikuun 2003 Euro Zone Barometerin tuloksia vastaavilta arviointijaksoilta (1,9 % vuonna 2003 ja 1,6 % vuonna 2004). SPF-kyselyn tulosten mukaan inflaatiovauhdin odotetaan olevan 1,6 % maaliskuussa 2004 ja 1,7 % maaliskuussa 2005.

Vuoden 2003 toisen ja ensimmäisen neljänneksen Survey of Professional Forecasters -kyselytutkimuksen ja Consensus Economicsin huhtikuun 2003 kyselytutkimuksen tulokset

(vuotuinen prosenttimuutos, ellei toisin mainita)

YKHI-inflaatiovauhti	Kyselytutkimuksen periodi				
	Maaliskuu 2004	2003	Maaliskuu 2005	2004	Pitempi aikaväli ²⁾
SPF 2003/II	1,6	2,0	1,7	1,7	1,9
Edellinen SPF-kysely 2003/I	-	1,8	-	1,8	1,9
Consensus (huhtikuu 2003)	-	1,9	-	1,6	1,9
BKT:n määrän kasvu	2003/IV	2003	2004/IV	2004	Pitempi aikaväli ²⁾
SPF 2003/II	1,3	1,0	2,3	2,1	2,4
Edellinen SPF-kysely 2003/I	-	1,4	-	2,3	2,4
Consensus (huhtikuu 2003)	-	1,0	-	2,0	2,2
Työttömyysaste ¹⁾	Helmikuu 2003	2003	Helmikuu 2005	2004	Pitempi aikaväli ²⁾
SPF 2003/II	8,9	8,8	8,5	8,7	7,5
Edellinen SPF-kysely 2003/I	-	8,5	-	8,2	7,1
Consensus (huhtikuu 2003)	-	8,8	-	8,7	-

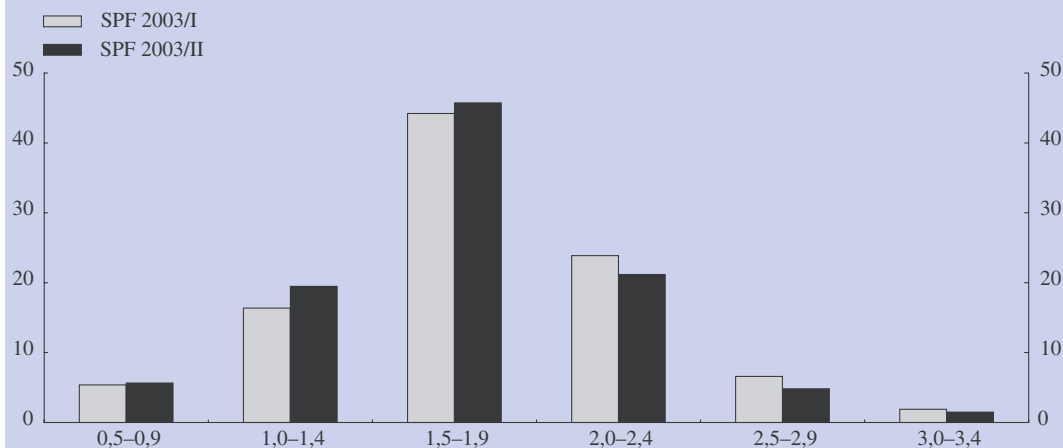
1) % työvoimasta.

2) Pitkän aikavälin inflaatio-odotukset viittaavat SPF-kyselyissä vuoteen 2007. Consensus Economicsin luku perustuu huhtikuun 2003 numerossa olleeseen vuosia 2009–2013 koskeneeseen ennusteeseen.

SPF-kyselylomakkeessa vastaajia pyydetään myös antamaan tuloksen toteutumiselle jokin todennäköisyys tietyllä vaihteluvälillä. Yhteenlasketuista vastauksista laskettu todennäköisyysjakauma auttaa arvioimaan, kuinka suureksi vastaajat keskimäärin arvioivat riskin, että toteutunut tulos ylittää tai alittaa todennäköisimpänä pidetyn vaihteluvälin. Kuviossa A esitetään vuoden 2004 keskimääräisen YKHI-inflaation yhteenlasketut todennäköisyysjakaumat kahden tuoreimman SPF-kyselytutkimuksen mukaan. Kuvio vahvistaa, että inflaationäkymiin liittyvät riskit ovat muuttuneet hyvin vähän viime SPF-kyselystä. Molemmat jakaumat ovat keskittyneet 1,5:stä 1,9 prosenttiin, johon kummassakin kyselyssä sisältyy noin 45 % todennäköisyysmas- sasta. Kun vuoden 2004 inflaatiota koskeva tarkistus inflaatiovauhdin hidastumisesta otetaan huomioon, riskit, että toteutunut tulos on suurempi tai pienempi kuin 1,5 %–1,9 %, näyttävät olevan varsin tasapaino- sa. Myös riski inflaation nopeutumisesta vuonna 2004 yli 2 prosentin on pienentynyt tämän mukaisesti. Vastaajat arvioivat tämän vaihteluvälin ylittävälle tuloksille 28 prosentin todennäköisyyden ja alle 1,5 prosentin tuloksille noin 26 prosentin todennäköisyyden. Vuoden 2003 ensimmäisen neljänneksen SPF-kyselyssä vastaavat arviot olivat 32 % ja 23 %, joten riskibalanssi painottui vaihteluvälin ylittymisen suuntaan.

Kuvio A.
Vuoden 2004 keskimääräisen inflaation todennäköisyysjakauma kahden viimeisimmän
Survey of Professional Forecasters -kyselytutkimuksen (SPF) mukaan

(prosentteina)

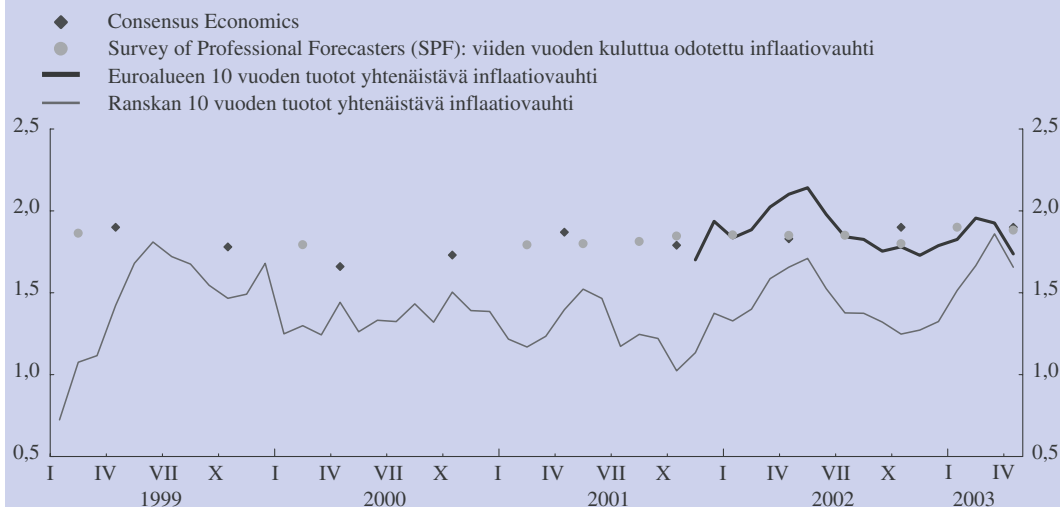

Pitkän aikavälin inflaatio-odotuksia koskevat indikaattorit

Vuoden 2003 toisen neljänneksen SPF-kyselytutkimuksen mukaan inflaation odotetaan vuonna 2007 olevan keskimäärin 1,9 %, joten tulos ei ole muuttunut edellisestä kyselystä. Pitkän aikavälin inflaatio-odotukset ovat samansuuntaisia muiden saatavissa olevien inflaatio-odotuksia mittaavien indikaattorien kanssa. Huhtikuun 2003 Euro Zone Barometerin pitkän aikavälin inflaatio-odotuksia on tarkistettu 0,1 prosenttiyksikköä inflaation nopeutumisen suuntaan, joten nyt tämänkin indikaattorin mukaan inflaation odotetaan olevan keskimäärin 1,9 % vuonna 2007. Myös Consensus Economicsin huhtikuun 2003 ennusteessa koko euroalueen

Kuvio B.
Pitkän aikavälin inflaatio-odotusten indikaattoreita

(keskimääräinen vuotuinen prosenttimuutos)

Lähteet: Ranskan valtiovarainministeriö, Reuters, Consensus Economics ja EKP.

2 Ennen tämänkertaista kyselyä Consensus Economics kokosi euroalueen inflaatiovauhtiluvun Saksan, Espanjan, Italian ja Alankomaiden kansallisten tietojen perusteella. Nämä maat vastaavat yhdessä noin 85:ttä prosenttia euroalueesta, ja kuviossa B esitetään nämä luvut.

inflaatiiovauhdin odotetaan olevan 1,9 % vuosina 2009–2013.² Rahoitusinstrumenttien hinnoista johdetut pitkän aikavälin inflaatio-odotusten indikaattorit antavat samanlaisen kuvan. Oheisessa kuviossa B esitetään Ranskan kuluttajahintaindeksiin ja euroalueen YKHIin (molemmat laskettu ilman tupakan hintaa) sidottujen Ranskan valtion joukkolainojen tuotoista lasketut 10 vuoden tuotot yhtenäistävät inflaatiiovauhdit. Viime kuukausina euroalueen YKHIin sidotuista joukkolainoista laskettu tuotot yhtenäistävä inflaatiiovauhti on ollut selvästi 2:ta prosenttia hitaampi ja hidastunut aiemmin vuonna 2002 todetusta melko nopeasta vauhdista. Tätä indikaattoria tulkittaessa on kuitenkin pidettävä mielessä, että tuotot yhtenäistävä inflaatiiovauhti ei suoraan osoita markkinoiden inflaatio-odotuksia. Tämä johtuu siitä, että tällä tavoin laskettuun tuotot yhtenäistävä inflaatiiovauhtiin sisältyvät myös monet vaihtelevat riskipreemiot, kuten inflaation epävarmuuteen liittyvä preemio ja likviditeettipreemio.³

Euroalueen BKT:n määrän kasvua ja työttömyyttä koskevat odotukset

SPF-kyselytutkimukseen vastaajat ovat muuttaneet vuoden 2003 BKT:n määrän vuotuista keskimääräistä kasvuvauhtia koskevia odotuksiaan aiempaa pessimistisemmiksi eli 1,0 prosenttiin, mikä on 0,4 prosenttiyksikköä vähemmän kuin edellisessä kyselytutkimuksessa (ks. oheinen taulukko). Syynä vuoden 2003 kasvunäkymien huononemiseen näyttää olevan se, että maailmantalouden ja kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden tila on heikko, vaikka geopolitiisiin jännitteisiin liittynyt epävarmuus on nyt vähentynyt jonkin verran. Koko vuonna 2004 BKT:n määrän kasvun arvioidaan olevan keskimäärin 2,1 %, kun taas vuoden 2004 viimeisellä neljänneksellä sen odotetaan olevan hieman enemmän eli 2,3 %. Consensus Economicsin huhtikuun 2003 ennusteen ja Euro Zone Barometerin mukaan euroalueen BKT:n määrän vuotuisen kasvuvauhdin odotetaan olevan keskimäärin 1,0 % vuonna 2003 ja nopeutuvan 2,0 prosenttiin vuonna 2004. SPF-kyselytutkimuksen mukaan BKT:n määrän kasvuvauhdin odotetaan olevan 2,4 % vuonna 2007, Consensus Economicsin julkaisemien tietojen mukaan keskimäärin 2,2 % vuosina 2009–2013 ja huhtikuun 2003 Euro Zone Barometerin mukaan 2,3 % vuonna 2007. Nämä pitkän aikavälin tulokset ovat edelleen euroalueen arvioidun potentiaalisen trendikasvun vaihteluvälin mukaisia.

Tuoreimman SPF-kyselytutkimuksen mukaan euroalueen työttömyysasteen odotetaan nousevan keskimäärin 8,8 prosenttiin vuonna 2003. Tämä johtuu viivästyneestä sopeutumisesta talouskasvun aiempaan hidastumiseen ja euroalueen heikoista kasvunäkymistä vuonna 2003. Vuonna 2004 työttömyysasteen odotetaan olevan keskimäärin 8,7 % ja vuonna 2007 keskimäärin 7,5 %. Nämä tulokset vastaavat suurin piirtein huhtikuun 2003 Euro Zone Barometerin vastaavia tuloksia (8,8 % vuonna 2003, 8,7 % vuonna 2004 ja 7,7 % vuonna 2007) sekä huhtikuun 2003 Consensus Economicsin ennusteen vastaavia tuloksia (8,8 % vuonna 2003 ja 8,7 % vuonna 2004).

³ *On pidettävä mielessä, että tuotot yhtenäistävä inflaatiiovauhti kuvaa kyseisen indeksisidonnaisen joukkolainan maturiteettiajan keskimääräisiä inflaatio-odotuksia eikä siitä voida johtaa tarkkaa arviota millekään yksittäiselle vuodelle (kuten pitkän aikavälin inflaatio-odotuksia koskevasta SPF-kyselytutkimuksen indikaattorista). Tuotot yhtenäistävästä inflaatiiovauhdista on laajempi käsitteellinen selvitys Kuukausikatsauksen helmikuun 2002 numeron sivulla 16 olevassa kehikossa 2 "Euroalueen pitkän aikavälin inflaatio-odotusten johtaminen indeksiin sidottujen Ranskan valtion joukkolainojen perusteella".*

3 Tuotanto, kysyntä ja työmarkkinat

Vuoden 2002 viimeisen neljänneksen BKT:n määrän kasvu hieman aiemmin arvioitua hitaampi

Euroalueen BKT:n määrän arvioidaan kasvaneen vuoden 2002 viimeisellä neljänneksellä 0,1 % edellisestä neljänneksestä, kun kasvu ensimmäisen arvion mukaan oli 0,2 % (ks. taulukko 3). Muutos johtuu arvioitua suuremmasta tuonnin määrästä, mikä on pienentänyt nettoviennin vaikutusta BKT:n määrän kasvuun. Myös investointien kokonaiskehitystä vuonna 2002 tarkistettiin: alkuvuonna investoinnit supistui- vat, mutta toisen vuosipuoliskon investoinnit olivat tarkistusten mukaan lisääntyneet. Investointien kasvuvauhti vuoden 2002 kolmannella ja viimeisellä neljänneksellä edellisistä neljänneksistä on nyt positiivinen eli 0,2 %, vaikka aikaisemmissa arvioissa kasvun oletettiin tuolloin edelleen maltillisesti hidastuneen. Tästä korotusta tarkistuksesta huolimatta investointien kehitys jatkui vuoden 2002 jälkipuoliskolla vai- meana. Tämä johtui todennäköisesti yleisiin ta-

lousnäkyymiin liittyvän epävarmuuden lisäänty- misestä voimakkaiden geopoliittisten jännittei- den ilmapiirissä samalla, kun yritysten oli palau- tettava kannattavuutensa ja kohennettava tasei- taan. Varastojen muutoksilla oli vuoden 2002 viimeisellä neljänneksellä jossain määrin myön- teinen vaikutus BKT:n kasvuun. Myös yksityinen kulutus kasvoi 0,4 % kolmannelta neljännekses- tä viimeiseen neljännekseen. Sitä edistivät reaali- sten työtulojen kasvu ja Italiassa käyttöön ote- tut autokauppaa kiihdyttävät verokannustimet. Kuluttajien luottamuksen aiempi heikkenemi- nen näyttää viime vuoden loppuun mennessä vaikuttaneen kulutuskysyntään vain vähän.

Indikaattorien mukaan kulutus oli vuoden 2003 ensimmäisellä neljänneksellä edelleen heikkoa

Yksityisen kulutuksen kehitystä ensimmäisellä neljänneksellä kuvaavista lyhyen aikavälin indi- kaattoreista ilmenevät tiedot olivat edelleen

Taulukko 3.

BKT:n määrän kasvu euroalueella

(prosenttimuutos, ellei toisin mainita; kausivaihtelusta puhdistettuja tietoja)

	Vuosi- ja vuosimuutos ¹⁾								Neljännesvuosimuutos ²⁾				
	2000	2001	2002	2001 IV	2002 I	2002 II	2002 III	2002 IV	2001 IV	2002 I	2002 II	2002 III	2002 IV
Bruttokansantuotteen määrä	3,5	1,4	0,8	0,5	0,4	0,7	0,9	1,3	-0,2	0,4	0,4	0,3	0,1
<i>josta:</i>													
Kotimainen kysyntä	2,9	0,9	0,2	0,0	-0,1	-0,2	0,3	0,9	-0,1	0,1	0,2	0,1	0,5
Yksityinen kulutus	2,5	1,8	0,6	1,6	0,6	0,3	0,7	1,1	0,0	-0,2	0,3	0,5	0,4
Julkinen kulutus	2,0	2,1	2,6	1,8	2,4	2,9	2,8	2,4	0,7	0,9	0,8	0,4	0,3
Kiinteän pääoman bruttomuodostus	4,9	-0,6	-2,6	-2,4	-2,9	-3,4	-2,6	-1,6	-0,9	-0,7	-1,2	0,2	0,2
Varastojen muutos ³⁾	0,0	-0,4	-0,1	-0,8	-0,3	-0,2	-0,1	0,2	-0,1	0,1	0,1	-0,3	0,1
Nettovienti ³⁾	0,6	0,5	0,6	0,5	0,5	0,9	0,7	0,4	-0,1	0,3	0,2	0,2	-0,3
Vienti ⁴⁾	12,6	2,8	1,2	-2,7	-2,9	0,8	3,0	4,0	-0,9	-0,2	2,0	2,1	0,0
<i>josta tavarat</i>	12,7	2,8	1,5	-2,8	-2,8	0,4	3,6	4,7	-1,1	0,1	1,7	2,9	-0,1
Tuonti ⁴⁾	11,3	1,4	-0,4	-4,3	-4,5	-1,8	1,4	3,2	-0,8	-1,1	1,7	1,7	1,0
<i>josta tavarat</i>	11,3	0,8	-0,4	-5,6	-4,7	-2,4	1,6	4,2	-1,0	-1,1	1,6	2,2	1,5
Reaalinen arvonlisäys, brutto:													
Maa- ja kalatalous	-0,6	-1,3	0,5	-0,7	1,2	1,2	0,0	-0,4	-0,2	0,0	-0,1	0,3	-0,6
Teollisuus	3,7	0,8	0,0	-1,2	-1,4	0,2	0,3	1,0	-1,0	0,7	0,4	0,2	-0,4
Palvelut	4,0	2,3	1,6	1,7	1,5	1,5	1,5	1,7	0,2	0,4	0,5	0,3	0,5

Lähteet: Eurostat ja EKP:n laskelmat.

Huom. 12 maata käsittävän euroalueen tietoja (myös vuotta 2001 edeltäneeltä ajalta). Lisätietoja tilasto-osassa.

1) Vuosi- ja vuosimuutos: prosenttimuutos edellisen vuoden vastaavasta ajankohdasta.

2) Neljännesvuosimuutos: prosenttimuutos edellisestä neljänneksestä.

3) Vaikutus BKT:n määrän kasvuun, prosenttiyksikköä.

4) Vienti ja tuonti käsittävät tavarat ja palvelut ja sisältävät euroalueen sisäisen kaupan. Euroalueen sisäisen kaupan tietoja ei ole poistettu kansallisen tilinpidon tuonti- ja vientiluvuista. Tästä syystä nämä tiedot ja maksutasetiedot eivät ole täysin verrannollisia.

Taulukko 4.

Euroalueen yrityksiä ja kuluttajia koskevat Euroopan komission suhdannekyselyt

(kausivaihtelusta puhdistettuja tietoja)

	2000	2001	2002	2002 II	2002 III	2002 IV	2003 I	2002 Marras	2002 Joulu	2003 Tammi	2003 Helmi	2003 Maalis	2003 Huhti
Talouden luottamusindeksi ¹⁾	2,5	-2,8	-1,8	0,3	-0,4	-0,3	-0,5	-0,4	0,2	-0,4	0,2	-0,6	0,1
Kuluttajien luottamusindikaattori ²⁾	12	6	0	3	1	-3	-8	-3	-5	-7	-8	-10	-8
Teollisuuden luottamusindikaattori ²⁾	12	-1	-5	-4	-5	-3	-4	-4	-2	-3	-4	-5	-6
Rakentamisen luottamusindikaattori ²⁾	16	10	1	3	-2	-3	0	-4	-2	-1	0	0	0
Vähittäiskaupan luottamusindikaattori ²⁾	5	0	-9	-11	-10	-8	-10	-7	-9	-12	-6	-11	-10
Palvelulojen luottamusindikaattori ²⁾	10	-5	-19	-15	-21	-24	-25	-24	-25	-24	-24	-27	-24
Suhdanneindikaattori ³⁾	1,4	-0,1	-0,5	-0,5	-0,5	-0,4	-0,4	-0,4	-0,2	-0,3	-0,3	-0,6	-0,7
Kapasiteetin käyttöaste, %	84,4	83,1	81,2	81,1	81,3	81,4	81,1	-	-	81,3	-	-	80,9

Lähteet: Yrityksiä ja kuluttajia koskevat Euroopan komission suhdannekyselyt ja Euroopan komissio (talouden ja rahoituksen pääosasto). Huom. 12 maata käsittävän euroalueen tietoja (myös vuotta 2001 edeltäneeltä ajalta). Lisätietoja tilasto-osassa.

1) Prosenttimuutos edellisestä kaudesta.

2) Saldoluvut prosenttiyksikköinä. Palvelulojen luottamusindikaattorin tiedot on laskettu poikkeamina huhtikuusta 1995 alkaen lasketusta keskiarvosta, vähittäiskaupan luottamusindikaattorin tiedot poikkeamina heinäkuusta 1986 alkaen lasketusta keskiarvosta ja muiden luottamusindikaattorien tiedot poikkeamina tammikuusta 1985 alkaen lasketusta keskiarvosta.

3) Poikkeama keskiarvosta keskihajontoina mitattuna.

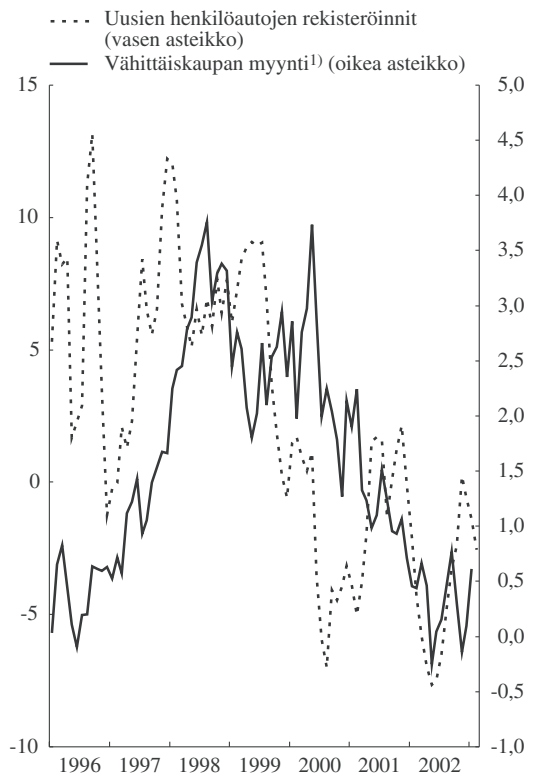
ristiriitaisia. Vähittäiskaupan voimakas kasvu tammikuussa 2003 tasoittui vain hieman helmikuussa, joten kulutuskysyntä on saattanut pysyä vuoden alussa suhteellisen vakaana. Toisaalta uusien henkilöautojen rekisteröinnit vähenivät vuoden 2003 ensimmäisellä neljänneksellä 6 %. Rekisteröinnit vähenivät siitä huolimatta, että Italiassa käytettiin edelleen verotuksellisia kannustimia, jotka olivat lisänneet huomattavasti henkilöautojen rekisteröintejä vuoden 2002 viimeisellä neljänneksellä (ks. taulukko 17).

Kuluttajien luottamus parani jonkin verran huhtikuussa, mikä johtui pääasiassa yleisiä talousnäkyymiä mutta myös työttömyystilannetta ja kotitalouksien omaa taloutta koskevista hieman aiempaa myönteisemmistä odotuksista (ks. taulukko 4). Kuluttajien luottamuksen kehitys huhtikuussa osoittaa näin ollen, että epävarmuus on saattanut maaliskuuhun verrattuna jonkin verran hälvetä. Yleinen luottamus on kuitenkin edelleen vähäistä, ja siinä näkyvät työmarkkinatilanteen heikkeneminen, aiempi osakkeiden hintojen lasku ja geopolitiisiin jännitteisiin liittyvä epävarmuus. Vähittäiskaupan luottamus parani jonkin verran huhtikuussa 2003, kun yleisiä suhdannenäkymiä koskevat odotukset muuttivat entistä myönteisemmiksi.

Kuvio 17.

Uusien henkilöautojen rekisteröinnit ja vähittäiskaupan myynti euroalueella

(vuotuinen prosenttimuutos, kolmen kuukauden keskitettyjä liukuvia keskiarvoja, työpäivien määrällä korjattuja tietoja)

Lähteet: Eurostat ja ACEA (European Automobile Manufacturers' Association, Bryssel).

Huom. 12 maata käsittävän euroalueen tietoja (myös vuotta 2001 edeltäneeltä ajalta).

1) Laskennassa on käytetty kausivaihtelusta puhdistettuja tietoja.

Teollisuustuotanto kasvoi vuoden alussa, mutta yleinen kehitys pysyy heikkona

Ilman rakentamista laskettu euroalueen teollisuustuotanto lisääntyi helmikuussa 2003 edellisestä. Edellisen vuoden lopulla kehitys oli ollut vaihtelevaa ja tuotanto oli vähentynyt merkittävästi, mutta tammikuussa 2003 se palautui ennalleen (ks. taulukko 5). Teollisuustuotannon kasvulukuja väärästi vuoden 2002 lopulla huomattavasti työpäivien lukumäärä, koska tehtaita oli joulun aikoihin tavallista enemmän suljettuna. Tuotannon lisääntyminen entisestään helmikuussa johtui pääomahyödykkeiden ja energian tuotannon kasvusta. Kestävien kulutustavaroitten tuotanto sen sijaan väheni, mutta välituotteiden tuotanto pysyi suurin piirtein ennallaan. Kolmen kuukauden liukuva keskiarvo ei vielä osoita teollisuustuotannon vahvistuneen.

Kyselytutkimusten tulokset viittaavat siihen, että taloussuhdanteet pysyivät vuoden 2003 toisen neljänneksen alussa ennallaan, vaikka sotatoimien päättyminen Irakissa hälvensi jonkin verran epävarmuutta. Tehdasteollisuuden ostopäälliköiden indeksi (Purchasing Managers' Index, PMI) laski edelleen huhtikuussa ja oli 47,8

laskettuaan jyrkästi maaliskuussa (ks. kuvio 18). Huhtikuun indeksiluku jää selvästi tehdasteollisuudessa kasvun supistumisesta erottavan raja-arvon eli 50:n alapuolelle ja on alimmillaan sitten tammikuun 2002. Indeksien lasku johtui pääasiassa tuotannon ja tilauskannan vähenemisestä. Myös yrityksiä koskeva Euroopan komission suhdannekysely osoitti teollisuuden luottamuksen heikentyneen huhtikuussa, kun tilauskantojen ja varastojen kehitystä koskevat arviot olivat entistä pessimistisempiä (ks. taulukko 4). Sen sijaan tuotanto-odotukset vakautuivat huhtikuussa heikennyttyään huomattavasti maaliskuussa.

Rakennusalan luottamus pysyi huhtikuussa ennallaan jo toisena peräkkäisenä kuukautena (ks. taulukko 4). Yleisesti ottaen rakennusalan luottamus on parantunut jonkin verran viime kuukausina. Tämän sektorin tuotanto näyttää lisääntyneen jonkin verran helmikuuhun saakka, joten tilanne rakennusallalla on viime aikoina ilmeisestikin hieman kohentunut sen jälkeen kun tuotanto väheni vuonna 2002.

Palvelusektorin aktiviteetti oli tärkein tekijä, joka vauhditti tuotannon yleistä kehitystä vuo-

Taulukko 5.

Euroalueen teollisuustuotanto

(vuotuinen prosenttimuutos, ellei toisin mainita)

	2001	2002	2002	2003	2003	2002	2003	2003	2002	2002	2002	2002	2003
			Joulu	Tammi	Helmi	Joulu	Tammi	Helmi	Syys	Loka	Marras	Joulu	Tammi
				Kuukausimuutos			3 kk:n liukuva keskiarvo						
Koko teollisuus													
pl. rakentaminen	0,4	-0,6	-0,4	1,3	2,0	-1,5	1,2	0,4	0,2	0,3	0,0	0,1	-0,1
<i>pääaloittain:</i>													
Koko teollisuus pl. rakentaminen ja energiantuotanto	0,2	-0,7	0,4	1,1	1,0	-1,7	0,9	0,0	0,2	0,2	0,0	0,1	-0,4
Välituotteet	-0,7	0,3	1,4	2,4	1,1	-2,0	1,9	-0,2	0,3	0,3	-0,5	-0,1	-0,4
Pääomahyödykkeet	1,5	-2,2	0,1	1,3	3,0	-1,7	0,4	0,7	0,4	0,2	0,6	0,6	0,0
Kulutustavarat	0,3	-0,7	-0,5	-1,2	-1,0	-1,3	0,1	-0,1	-0,2	0,3	0,3	0,0	-0,8
Kestävät	-1,7	-5,4	-6,7	-4,0	-4,9	-3,2	1,6	-1,5	-1,2	-0,4	-1,3	-1,1	-2,6
Ei-kestävät	0,7	0,2	0,8	-0,6	-0,2	-1,0	-0,2	0,2	0,0	0,5	0,6	0,2	-0,4
Energiantuotanto	1,0	0,7	-5,4	1,0	8,0	0,2	2,4	3,6	-0,8	-1,0	-0,8	-0,6	1,9
Tehdasteollisuus	0,3	-0,7	0,3	1,1	1,0	-1,3	0,5	0,2	0,4	0,3	-0,1	0,0	-0,4

Lähteet: Eurostat ja EKP:n laskelmat.

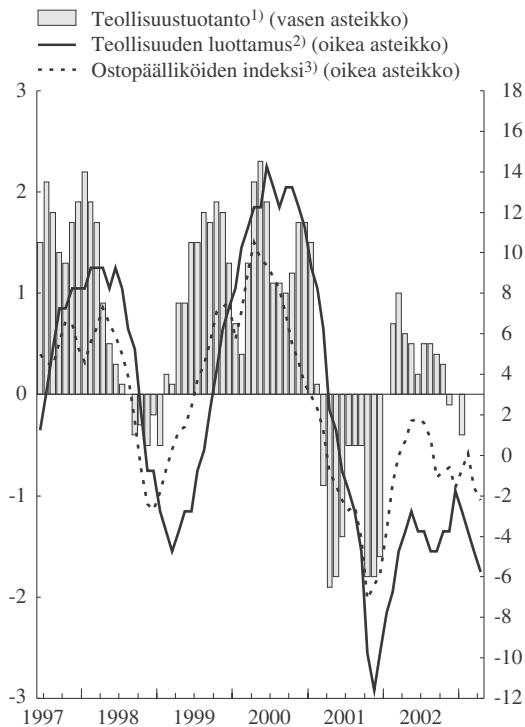
Huom. 12 maata käsittävän euroalueen tietoja (myös vuotta 2001 edeltäneeltä ajalta). Lisätietoja tilasto-osassa.

Kuvio 18.

Teollisuustuotanto, teollisuuden luottamus ja ostopäälliköiden indeksi euroalueella

(kuukausihavaintoja)

Lähteet: Eurostat, yrityksiä ja kuluttajia koskevat Euroopan komission suhdannekyselyt, Reuters ja EKP:n laskelmat.

- 1) Tehdasteollisuus; kolmen kuukauden jakson muutos edellisestä kolmen kuukauden jaksosta; kausivaihtelusta puhdistettuja ja työpäivien lukumäärällä korjattuja tietoja.
- 2) Saldoluvut prosentteina; poikkeamat keskiarvosta tammi-kuusta 1985 lähtien.
- 3) PMI = Purchasing Managers' Index; poikkeamat 50:stä; positiiviset arvot viittaavat taloudellisen toimeliaisuuden lisääntymiseen.

den 2002 viimeisellä neljänneksellä. Alan koko arvonlisäys kasvoi viimeisen neljänneksen aikana 0,5 %, kun markkinaehtoiset palvelut lisääntyivät vain hieman hitaammin eli 0,4 %. Huhti-

kuuhun 2003 ulottuvat kyselytiedot viittaavat vuoden 2003 ensimmäisestä puoliskosta siihen, että markkinaehtoisten palvelujen arvonlisäyksen kasvu on saattanut hidastua tämän vuoden ensimmäisellä neljänneksellä ja pysyä heikkona toisen neljänneksen alussa. Euroopan komission suhdannekyselyjen tulokset osoittavat palvelusektorin luottamuksen hieman heikentyneen vuoden 2003 ensimmäisellä neljänneksellä. Tämä johtuu pääasiassa maaliskuussa havaitusta luottamuksen heikkenemisestä, joka tasoittui jälleen huhtikuussa. Huhtikuussa luottamus oli kuitenkin vielä vähäistä ja verrattavissa syyskuun 2001 terrori-iskujen jälkeiseen tilanteeseen. Palvelualoja koskeva ostopäälliköiden indeksi oli huhtikuussa ennallaan indeksiluvussa 47,7 laskettuaan sitä ennen neljänä kuukautena peräkkäin. Tämä kehitys osoittaa palvelualojen aktiviteetin hidastuneen vuoden ensimmäisinä kuukausina.

Euroalueen työttömyys lisääntyi merkittävästi vuoden 2003 ensimmäisellä neljänneksellä

Työttömyyslukujen mukaan työmarkkinatilanne heikkeni merkittävästi vuoden 2003 ensimmäisellä neljänneksellä. Euroalueen standardoitu työttömyysaste nousi 8,7 prosenttiin maaliskuussa 2003, kun se oli ollut helmikuussa 8,6 % (ks. taulukko 6). Työttömyysastetta marraskuusta 2002 helmikuuhun 2003 tarkistettiin aiemmin arvioitua hieman pienemmäksi. Työttömien määrä lisääntyi maaliskuussa 86 000:lla, kun lisäys oli ollut sekä tammi- että helmikuussa noin 110 000. Vuoden ensimmäisellä neljänneksellä lisäys oli yli 300 000 henkeä, mikä on vuoden 1993 jälkeen suurin määrä yhdellä vuosineljän-

Taulukko 6.

Euroalueen työttömyys

(% työvoimasta, kausivaihtelusta puhdistettuja tietoja)

	2000	2001	2002	2002	2002	2002	2003	2002	2002	2002	2003	2003	2003
				II	III	IV	I	Loka	Marras	Joulu	Tammi	Helmi	Maalis
Yhteensä	8,5	8,0	8,3	8,2	8,3	8,4	8,6	8,4	8,4	8,5	8,6	8,6	8,7
Alle 25-vuotiaat ¹⁾	16,6	15,6	16,1	16,0	16,1	16,4	16,9	16,2	16,4	16,5	16,7	16,9	17,0
25-vuotiaat ja sitä vanhemmat	7,4	7,0	7,3	7,2	7,3	7,4	7,6	7,4	7,4	7,5	7,5	7,6	7,6

Lähde: Eurostat.

Huom. ILO:n suosituksen mukaan. 12 maata käsittävän euroalueen tietoja (myös vuotta 2001 edeltäneeltä ajalta).

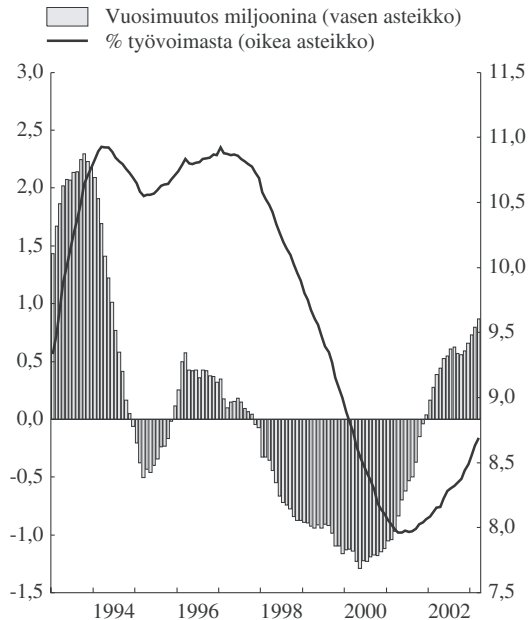
- 1) Vuonna 2002 tämän ryhmän osuus työttömien kokonaismäärästä oli 22,4 %.

Kuvio 19.

Euroalueen työttömyys

(kuukausihavaintoja; kausivaihtelusta puhdistettuja tietoja)

Lähde: Eurostat.

Huom. 12 maata käsittävän euroalueen tietoja (myös vuotta 2001 edeltäneeltä ajalta).

neksellä. Viime vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna työttömien määrä kasvoi noin 800 000:lla vuoden 2003 ensimmäisellä neljänneksellä (ks. kuvio 19).

Työllisyys kasvoi maltillisesti vuoden 2002 viimeisellä neljänneksellä

Kansantalouden tilinpitoon perustuvat luvut osoittavat kokonaistyöllisyyden lisääntyneen 0,1 % vuoden 2002 viimeisellä neljänneksellä, kun se oli kolmannella neljänneksellä pysynyt ennallaan (ks. taulukko 7). Todellinen lisäys vuoden 2002 viimeisellä neljänneksellä oli kuitenkin marginaalinen, sillä se johtui pyörityksistä. Työllisyyden kasvu oli heikkoa useimmilla talouden sektoreilla. Teollisuudessa työllisyys heikkeni vuoden 2002 viimeisellä neljänneksellä 0,4 % eli suunnilleen samaa vauhtia kuin vuoden kolmella edellisellä neljänneksellä. Myös rakennusalan työllisyys heikkeni edelleen, joskin edellistä neljänneestä hitaammin. Sen sijaan palvelusektorilla työllisyyden kehitys näytti vahvemmalta. Työllisyys kasvoi vuoden 2002 viimeisellä neljänneksellä 0,3 % kolmannelta neljänneksestä, jolloin kasvu oli ollut jonkin verran hitaampaa. Palvelusektorin ja muun talouden työllisyyskehitysten välinen ero kasvoi siten edelleen.

Arvioiden mukaan tehdasteollisuuden työllisyysodotukset ovat vuoden 2003 ensimmäisellä neljänneksellä jonkin verran parantuneet vuoden 2002 viimeiseen neljännekseen verrattuna. Työllisyyden kasvun hidastuminen näyttää vuo-

Taulukko 7.

Työllisyyden kasvu euroalueella

(vuotuinen prosenttimuutos, ellei toisin mainita; kausivaihtelusta puhdistettuja tietoja)

	2000	2001	2002	2001	2002	2002	2002	2002	2002	2001	2002	2002	2002	2002
				IV	I	II	III	IV	IV	IV	I	II	III	IV
	Neljännesvuosimuutokset ¹⁾													
Koko kansantalous	2,1	1,4	0,4	0,8	0,7	0,5	0,3	0,2	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1
<i>josta:</i>														
Maa- ja kalatalous ²⁾	-1,6	-0,6	-2,0	-1,3	-2,0	-1,9	-1,8	-2,2	-0,4	-0,2	-0,5	-0,7	-0,8	-0,8
Teollisuus	0,9	0,3	-1,2	-0,5	-1,0	-1,1	-1,3	-1,4	-0,2	-0,4	-0,3	-0,4	-0,4	-0,4
pl. rakentaminen	0,6	0,3	-1,2	-0,5	-1,0	-1,2	-1,2	-1,4	-0,2	-0,4	-0,3	-0,3	-0,4	-0,4
Rakentaminen	1,8	0,4	-1,1	-0,4	-0,8	-1,0	-1,4	-1,3	-0,3	-0,4	-0,2	-0,5	-0,2	-0,2
Palvelut	2,9	1,9	1,2	1,5	1,6	1,3	1,1	1,0	0,4	0,3	0,2	0,2	0,3	0,3
Kauppa ja kuljetus ³⁾	3,1	1,6	0,7	1,2	1,5	0,9	0,3	0,2	0,3	0,3	-0,2	0,0	0,2	0,2
Rahoitustoiminta ja liike-elämän palvelut ⁴⁾	5,7	3,8	1,9	2,9	2,2	2,0	1,7	1,6	0,6	0,2	0,6	0,3	0,5	0,5
Julkishallinto ⁵⁾	1,6	1,3	1,4	1,1	1,3	1,4	1,5	1,4	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3

Lähteet: Eurostat ja EKP:n laskelmat.

Huom. 12 maata käsittävän euroalueen tietoja (myös vuotta 2001 edeltäneeltä ajalta).

1) Neljännesvuosimuutokset: prosenttimuutos edellisestä neljänneksestä.

2) Sisältää myös riista- ja metsätalouden.

3) Sisältää myös korjaustoiminnan, tietoliikenteen, majoitus- ja ravitsemistoiminnan.

4) Sisältää myös kiinteistö- ja vuokrauspalvelut.

5) Sisältää myös koulutuksen, terveydenhuollon ja muut palvelut.

den 2003 ensimmäisellä neljänneksellä kuitenkin jatkuvan. Lisäksi tehdasteollisuuden ostopäälliköiden kyselyyn perustuva työllisyysindeksi oli ensimmäisellä neljänneksellä keskimäärin 46 eli selvästi alhaisempi kuin työllisyyden kasvua osoittava raja-arvo 50. Palvelusektorin ostopäälliköiden kyselyyn perustuva työllisyysindeksi laski vuoden 2003 ensimmäisellä neljänneksellä hieman viime vuoden viimeisestä neljänneksestä. Huhtikuussa yrityskyselyt osoittivat työllisyystilanteen olevan tasaantumassa tehdasteollisuudessa ja palvelusektorilla.

BKT:n määrän kasvun vahvistuminen vähitellen edelleen todennäköistä

Sotatoimien päättyminen Irakissa on osittain hälvettänyt geopolittista epävarmuutta, joka on vaikuttanut sekä maailmantalouteen että euroalueeseen. Epävarmuuden väheneminen on näkynyt öljyn hinnan ja rahoitusmarkkinoiden viimeaikaisessa kehityksessä. Luottamusta hieman pidemmälle tulevaisuuteen ilmentävät kyselyjen tulokset paranivat jonkin verran huhtikuussa. Näihin tuloksiin geopolittinen epävarmuus vaikuttaa eniten. Huhtikuuhun ulottuvat

suhdannekyselyt osoittavat, että toisen vuosineljänneksen alun yleinen ilmapiiri ei vielä näytä erityisesti tukevan tuotannon kasvun vilkastumista lyhyellä aikavälillä. Lyhyttä aikaväliä pitemmälle ulottuvan kehityksen perusskenaario on edelleen näkemys BKT:n määrän kasvun vahvistumisesta vähitellen myöhemmin vuonna 2003 ja vauhdittumisesta vuoden 2004 puolella. Samalla globaalin kysynnän odotetaan elpyvän, inflaation mahdollisen hidastumisen arvioidaan edistävän käytettävissä olevien tulojen kasvua ja korkojen otaksutaan pysyvän alhaisina. Viime aikojen geopolittisiin jännitteisiin liittyvien epävarmuustekijöiden hälveneminen edistää myös osaltaan talouden elpymistä.

Talouden näkymiin liittyy kuitenkin edelleen kasvun hidastumisen riskejä. Jotkin niistä liittyvät euroalueen ulkopuolella aiemmin kasautuneisiin makrotalouden tasapainottomuuksiin ja SARS-viruksen aiheuttamiin huolenaiheisiin viime aikoina. Jonkin verran epävarmuutta liittyy myös euroalueen yrityssektorilla edelleen tarvittaviin tuottavuutta ja kannattavuutta parantaviin sopeutustoimiin, jotka saattavat hidastaa työllisyyden kasvua ja vaikuttaa samalla yksityiseen kulutukseen.

4 Valuuttakurssit ja maksutase

Euro vahvistui huhtikuussa

Vaihtelun oltua melko voimakasta maaliskuussa ja huhtikuun alussa suurimmaksi osaksi Irakin sodan kehittymisen vuoksi valuuttamarkkinoilla näytettiin huhtikuun aikana ja toukokuun alussa keskittyvän jälleen makrotalouden tekijöihin, kuten Yhdysvaltain kaksoisvajeeseen ja Japanin heikkoon talouskehitykseen. Euron nimellinen efektiivinen valuuttakurssi oli heikentynyt lyhytaikaisesti huhtikuun ensimmäisellä viikolla, mutta vahvistui tässä tilanteessa uudelleen ja palautui suunnilleen vuoden 1999 ensimmäisen neljänneksen keskimääräiselle tasolle.

Huhtikuun alussa euro heikkeni suhteessa Yhdysvaltain dollariin ennen kuin vahvistui uudel-

leen seuraavina viikkoina (ks. kuvio 20). Euron heikkeneminen näyttää liittyneen epävarmuuden purkautumiseen, kun Irakin operaatioiden sotilaallinen vaihe päättyi. Huhtikuun aikana ja toukokuun alussa markkinaosapuolten huomio kiinnittyi jälleen makrotalouden tekijöihin, kuten Yhdysvaltain vaihtotaseen alijäämän säilymiseen. Tämä ja Yhdysvaltojen taloudesta julkistetut ristiriitaiset luvut, jotka antoivat viitteitä tehdasteollisuuden tuotannon vaisusta kehityksestä ja heikosta työmarkkinatilanteesta samalla, kun ne vahvistivat yksityisen kulutuksen pysyneen vahvana, tukivat jonkin verran euroa, vaikka myös euroalueesta julkistetut makrotalouden tiedot olivat ristiriitaisia. Toukokuun 7. päivänä euron dollarikurssi oli 1,14 eli 4,9 % vahvempi kuin maaliskuun 2003 lopussa ja

20,8 % vahvempi kuin vuonna 2002 keskimäärin (ks. kehikko 6 ”Valuuttaoptioihin perustuvien indikaattorien käyttö valuuttamarkkinoiden odotusten arvioinnissa”).

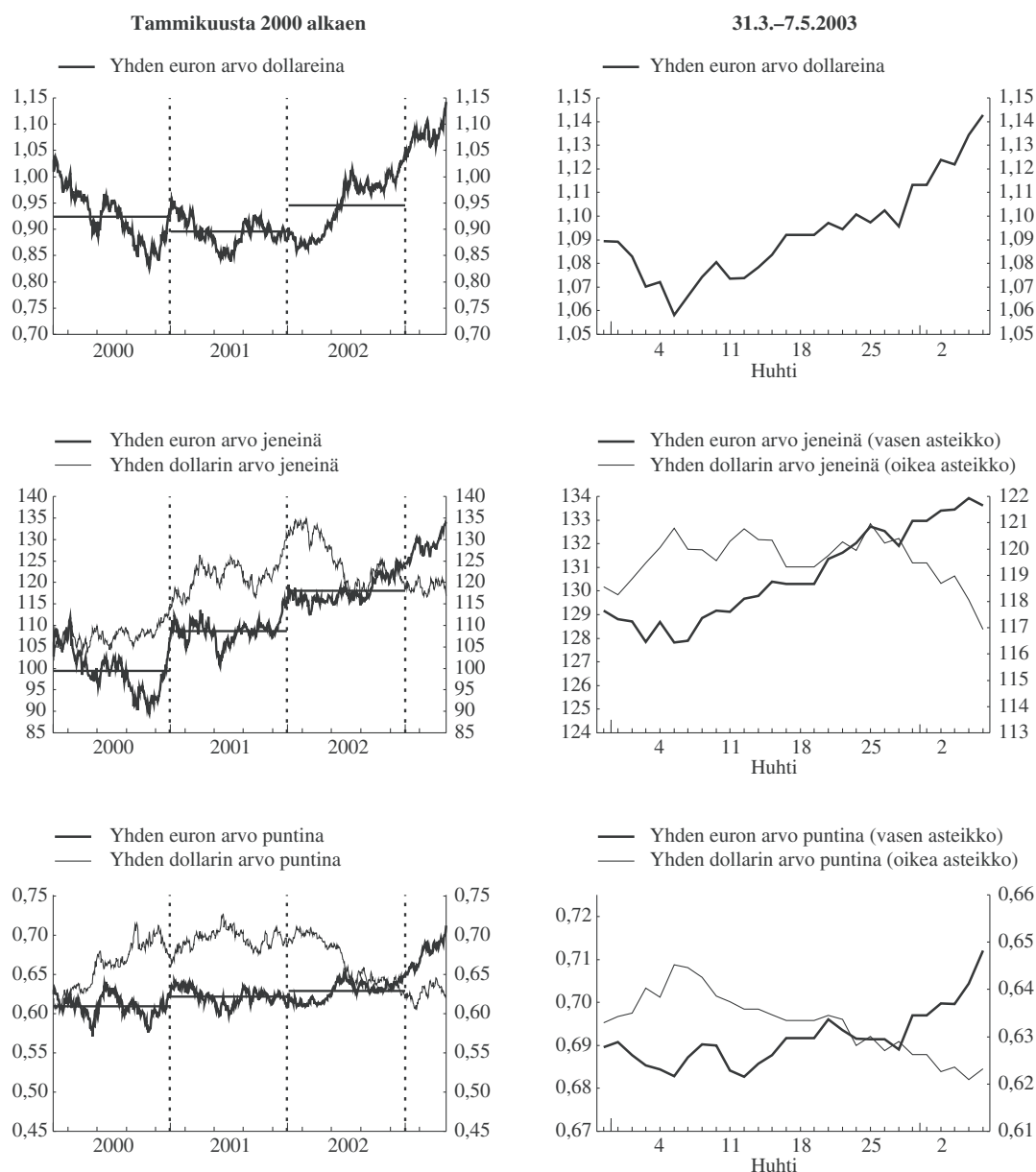
Japanin jeni heikkeni euroon nähden koko huhtikuun, vaikka se olikin vakaampi suhteessa Yhdysvaltain dollariin lukuun ottamatta vähäistä heikkenemistä huhtikuun ensimmäisellä viikolla.

Japanin jenin suhteellinen vakaus Yhdysvaltain dollariin nähden saattaa osittain liittyä markkinaosapuolten odotuksiin, että Japanin viranomaiset mahdollisesti aloittavat uudelleen valuuttamarkkinainterventiot estääkseen jenin vahvistumisen. Jenin heikkeneminen suhteessa euroon saattaa myös kuvastaa markkinoiden melko synkkää näkemystä Japanin talouden kehityksestä, kun maailmantalouden kasvu jatkuu

Kuvio 20.

Valuuttakurssikehitys

(päivähavaintoja)

Lähde: EKP.

Huom. Kummassakin palstassa mittakaava on vertailukelpoinen. Vaakasuorat viivat kuvaavat vuosikeskiarvoja.

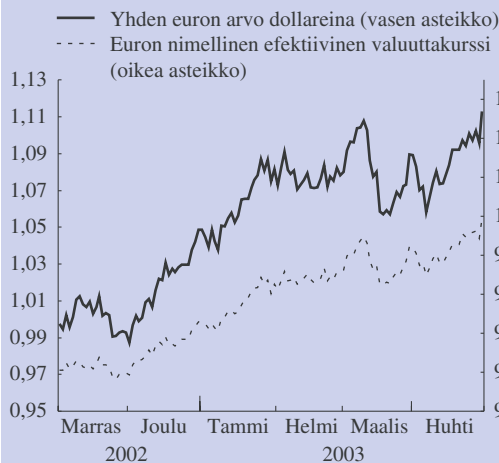
Kehikko 6.

Valuuttaoptioihin perustuvien indikaattorien käyttö valuuttamarkkinoiden odotusten arvioinnissa

Vuoden 2002 toisesta neljänneksestä lähtien euro on vahvistunut muihin keskeisiin valuuttoihin nähden. Oltuaan suhteellisen vakaa vuoden 2002 kesäkuukausina euro vahvistui uudelleen Yhdysvaltain dollariin nähden. Kaiken kaikkiaan euro vahvistui 1.11.2002–30.4.2003 suhteessa dollariin 11,5 % (ks. kuvio A).¹ Helmikuun 2003 lopusta lähtien tämän valuuttaparin välinen kurssi on kuitenkin vaihdellut melko tuntuvasti. Tässä kehikossa arvioidaan markkinoiden odotusten ja ilmapiirin kehitystä kuuden viime kuukauden aikana

Kuvio A. Euron dollarikurssi ja euron efektiivinen valuuttakurssi

(päivähavainnot)

Lähde: EKP.

Yhdysvaltain dollarin ja euron väliseen kurssiin perustuvien valuuttaoptioiden hinnoista johdettujen tietojen pohjalta.

Valuuttaoptioiden hintatietojen perusteella voidaan estimoida monia tulevaa valuuttakurssikehitystä kuvaavia indikaattoreita. Ensimmäkin mahdollista johtaa valitun valuuttaparin tulevaisuudessa odotettu volatilitiiteetti, joka mittaa markkinoiden tuntemaa epävarmuutta valuuttakurssin tulevasta kehityksestä. Toiseksi optioihin perustuvia tietoja voidaan käyttää sen päättämiseksi, onko epävarmuus markkinoiden näkemyksen mukaan symmetristä tai voimakkaasti tietynsuuntaista. Käyttämällä interpolointi- ja ekstrapolointitekniikoita voidaan myös laskea markkinoiden arvioima todennäköisyysjakauma valuuttakurssin kehityksestä tulevaisuudessa. EKP käyttää usein valuuttaoptioihin perustuvia indikaattoreita seurataksien ja analysoidakseen valuuttamarkkinakehitystä.

Blackin ja Scholesin kehittämän optioiden hinnoittelumallin ominaisuuksia hyödyntämällä voidaan saada käyttökelpoista tietoa eurooppalaisten optioiden hinnoista.² Koska Blackin ja Scholesin hinnoittelukaavan kaikki osatekijät ovat suoraan saatavissa valuuttaoptioiden hintanoteerauksista – lukuun ottamatta valuuttakurssin odotettua volatilitiiteettiä – markkinoiden arvio tulevasta volatilitiiteetistä voidaan johtaa yksinkertaisesti ratkaisemalla se Blackin ja Scholesin yhtälöstä. Optioiden hinnoista johdettua volatilitiiteettiä sanotaan implisiittiseksi volatilitiiteetiksi. Se mittaa epävarmuuden astetta, joka optiomarkkinoilla liitetään valuuttakurssin tulevaan kehitykseen mihin tahansa suuntaan option voimassaoloaikana. Hintaputki (risk reversal) liittyy puolestaan optiostrategiaan, jossa samanaikaisesti sekä ostetaan osto-optio että myydään ominaisuuksiltaan samantyyppinen myyntioptio³: se ilmaistaan tavallisesti näiden kahden option implisiittisen volatilitiiteetin erona. Tämän strategian avulla voidaan arvioida, millaisena markkinoilla nähdään riskien tasapaino valuuttakurssin huomattavan vahvistumisen ja huomattavan heikkenemisen välillä. Yhdysvaltain dollarin ja euron väliseen kurssiin perustuvien optioiden hintaputken suuri positiivinen lukema viittaa siihen, että euron tuntuva vahvistuminen on yhä todennäköisempää, kun taas suuri negatiivinen lukema osoittaa odotusten painottuvan euron merkittävän heikentymisen suuntaan.

¹ Euron vahvistuminen oli laaja-alaista, kuten euron nimellisen efektiivisen valuuttakurssi-indeksin nousu 8,5 prosentilla samana ajanjaksona osoittaa.

² Blackin ja Scholesin yhtälössä eurooppalaisten valuuttaoptioiden arvo määräytyy vallitsevan spotkurssin, kotimaisten ja ulkomaisten korkojen, optiosopimuksen hinnan ja eräpäivän sekä valuuttakurssin volatilitiiteetin perusteella optiosopimuksen voimassaoloaikana. Eurooppalaista optiota ei voida toteuttaa ennen eräpäivää, kun taas amerikkalainen optio voidaan toteuttaa minä tahansa osto- ja eräpäivän välisenä päivänä.

³ Eurooppalaisella myyntioptiolla sijoittaja ostaa oikeuden mutta ei velvollisuutta myydä valuuttaa tiettyyn kurssiin sopimuksen päättymispäivänä. Vastaavasti eurooppalainen osto-optio tuottaa oikeuden mutta ei velvollisuutta ostaa valuuttaa tiettyyn kurssiin.

Kuviosta B ilmenee Yhdysvaltain dollarin ja euron väliseen kurssiin perustuvista yhden kuukauden pituisista optiosopimuksista johdettujen implisiittisen volatiliteetin ja hintaputkien kehitys. Implisiittinen volatiliteetti väheni koko marraskuun 2002 ja oli alimmillaan joulukuun alussa. Tämän jälkeen, kun euro vahvistui yhä selvemmin Yhdysvaltain dollariin nähden, implisiittinen volatiliteetti lisääntyi melko jyrkästi koko loppuajan joulukuuta. Implisiittisen volatiliteetin nopea lisääntyminen osui samaan ajankohtaan kuin hintaputken siirtyminen lähes neutraalista nollalukumasta asemaan, joka osoittaa, että euron vahvistumista odotetaan lähiaikoina. Siksi näyttääkin siltä, että heti kun euron vahvistuminen vauhdittui, optiomarkkinoilla alettiin pitää euron vahvistumisen jatkumista lähiaikoina yhä todennäköisempänä.

Vuoden 2003 neljänä ensimmäisenä kuukautena implisiittinen volatiliteetti vaihteli suhteellisen suurena ennen pienentymistään tuntuvasti huhtikuun jälkipuoliskolla. Tämä kehitys liittyi kiinteästi Irakin sotaan ja osui samaan aikaan kuin suhteellisen suuret valuuttakurssivaihtelut ja hintaputken vähittäinen siirtyminen kohti nollaa. Kaiken kaikkiaan tällainen kehitys viittaa siihen, että vaikka optiomarkkinoilla oltiin edelleen huolestuneita mahdollisista Yhdysvaltain dollarin ja euron välisen kurssin suurista vaihteluista lähiaikoina, markkinoilla pidettiin huhtikuun alkuun saakka jokseenkin epätodennäköisenä sitä, että tämä liittyisi euron vahvistumiseen. Geopoliittisten jännitteiden lyhyen aikavälin vaikutus tänä ajanjaksona näkyi tyypillisesti euron tilapäisenä heikkenemisenä, kun Yhdysvaltain hallitus oli edellisellä viikolla 13.3. ilmoittanut sotatoimien käynnistymisestä Irakissa. Tämä tapahtui samaan aikaan, kun implisiittinen volatiliteetti lisääntyi nopeasti, ja muutamaa päivää myöhemmin hintaputki siirtyi selvästi alemmaksi (ks. kuvat A ja B).

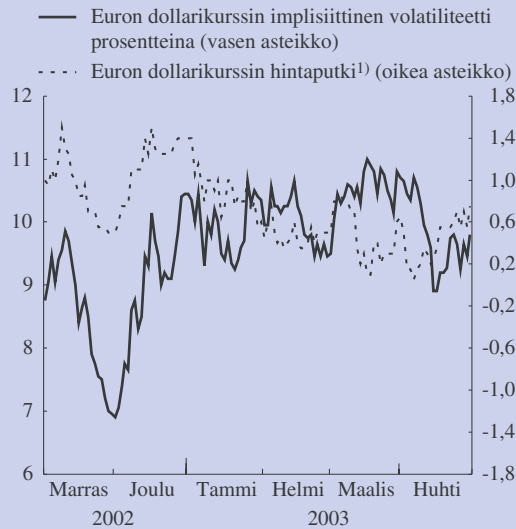
Optioiden hinnoista johdettujen tietojen käyttöä voidaan tehostaa estimoimalla valuuttakurssin koko todennäköisyysjakauma. Implisiittinen riskineutraali tiheysjakauma (risk-neutral density, RND) voidaan muun muassa johtaa tiedoista, jotka perustuvat implisiittiseen volatiliteettiin, hintaputkien siirtoon ja strangle-optiostrategiaan, jossa ostetaan samanaikaisesti samantyyppiset myynti- ja osto-optiot. Implisiittinen riskineutraali tiheysjakauma kuvastaa markkinoiden näkemystä siitä, mikä on valuuttakurssin todennäköisyysjakauma sinä päivänä, jona optio erääntyy, jos markkinaosapuolet ovat riskineutraaleja.⁴ Siitä huolimatta, että oletukseen sijoittajan riskineutraaliudesta liittyy epävarmuustekijöitä, implisiittinen riskineutraali tiheysjakauma antanee hyödyllisiä viitteitä jakauman muista ominaisuuksista, kuten epävarmuuden hajonnasta ja jakauman muodon mahdollisesta epäsymmetrisyydestä.

Kuviossa C implisiittiset riskineutraalit tiheysjakaumat on esitetty valikoituina päivinä. Vasemman puolen kuviossa euron yhden kuukauden termiinkurssin vahvistuminen Yhdysvaltain dollariin nähden koko joulukuun 2002 näkyy jakauman keskiarvon siirtymisenä oikealle. Vahvistuminen liittyi myös epävarmuuden melko tuntuvaan lisääntymiseen, kuten tiheysjakauman keskihajonnan suureneminen 2.–31.12.2002 osoittaa. Implisiittinen riskineutraali tiheysjakauma on 31.12. myös selvästi aiempaa epäsymmetrisempi: paksumpi oikeanpuoleinen häntä osoittaa, että odotukset alkoivat painottua euron vahvistumisen suuntaan. Oi-

⁴ Koska implisiittinen riskineutraali tiheysjakauma on riskineutraali, jakauman keskiarvo vastaa aikahorisontin termiinkurssia. Koska sijoittajat yleensä kaihtavat riskiä, implisiittinen riskineutraali tiheysjakauma on kuitenkin vain arvio siitä, mikä on markkinoiden "todellinen" käsitys todennäköisyysjakaumasta.

Kuvio B. Euron dollarikurssin implisiittinen volatiliteetti ja hintaputket

(päivähavaintoja)

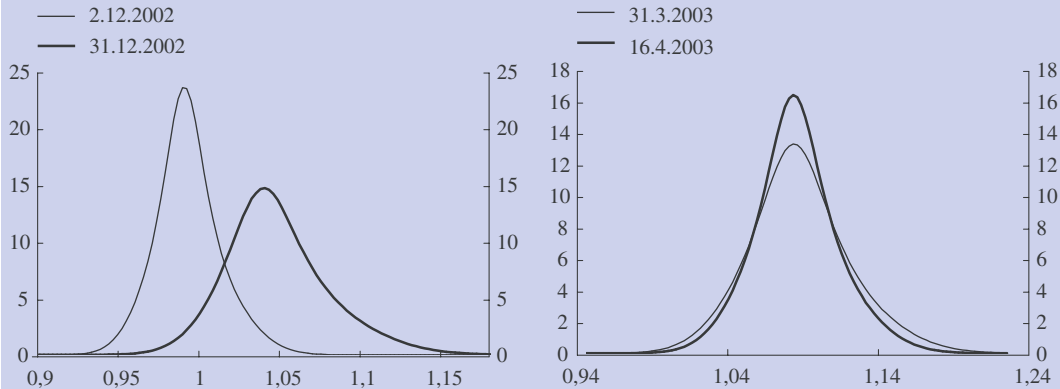

Lähde: Citibank.

1) Hintaputki mitataan samantyyppisten myynti- ja osto-optioiden implisiittisen volatiliteetin erona.

Kuvio C.

Euron dollarikurssin implisiittinen riskineutraali tiheysjakauma tiettyinä päivinä

Lähteet: Citibank ja EKP:n laskelmat.

Huom. Pystysuorat akselit kuvaavat todennäköisyyttä ja vaakasuorat yhden kuukauden termiinkurssija.

keanpuoleisesta kuviosta näkyy jakauman kehitys Irakin sotilaallisten operaatioiden kahtena viimeisenä viikona (huhtikuun 2003 alussa). Vaikka termiinkurssi ei muuttunut merkittävästi kuviossa mainittujen kahden päivän välisenä aikana, yleinen epävarmuus implisiittisen riskineutraalin tiheysjakauman keskihajontana mitattuna väheni. Jakauman muoto muuttui myös hieman aiempaa epäsymmetrisemmäksi; siinä näkyivät lisääntyneet odotukset euron vahvistumisesta.

Yhteenvedon voidaan todeta, että indikaattorit, jotka kuvaavat Yhdysvaltain dollarin ja euron väliseen kurssiin perustuvien yhden kuukauden pituisten valuuttaoptioiden hinnoista johdettuja markkinoiden odotuksia valuuttakurssien lyhyen aikavälin kehityksestä, kertovat merkittävistä muutoksista marraskuusta 2002 huhtikuuhun 2003, jolloin myös dollarin ja euron välinen kurssi vaihteli melko tuntuvasti. Näiden indikaattorien käyttö antaa osaltaan lisää tietoa valuuttakurssien muutoksista ja termiinkurssien riskien jakaantumisesta. Kaikki epävarmuustekijät on kuitenkin pidettävä mielessä, kun tehdään täsmällisiä johtopäätöksiä menneestä ja odotetusta valuuttakurssikehityksestä.

verkkaisena (ks. kuvio 20). Toukokuun 7. päivänä euron jenikurssi oli 133,6 eli 3,4 % vahvempi kuin maaliskuun lopussa ja 13,2 % vahvempi kuin vuonna 2002 keskimäärin.

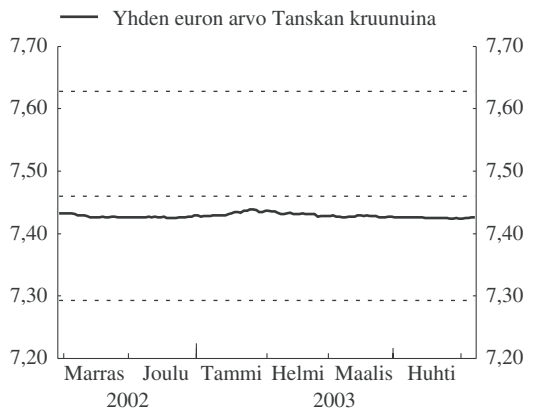
Euro vahvistui myös Englannin puntaan nähden, kun Ison-Britannian taloudesta julkistetut luvut näyttivät vahvistavan talouden kasvuvauhdin hidastumisen erityisesti palvelusektorilla. Toukokuun 7. päivänä euron puntakurssi oli 0,71 eli 3,3 % vahvempi kuin maaliskuun lopussa ja 13,2 % vahvempi kuin vuonna 2002 keskimäärin.

Muista eurooppalaisista valuutoista Tanskan kruunu vaihteli edelleen kapean vaihteluvälillä sisällä hieman ERM II -järjestelmän mukaista eurokeskuskurssiaan heikompana (ks. kuvio 21).

Kuvio 21.

Valuuttakurssikehitys ERM II:ssa

(päivähavainnot)

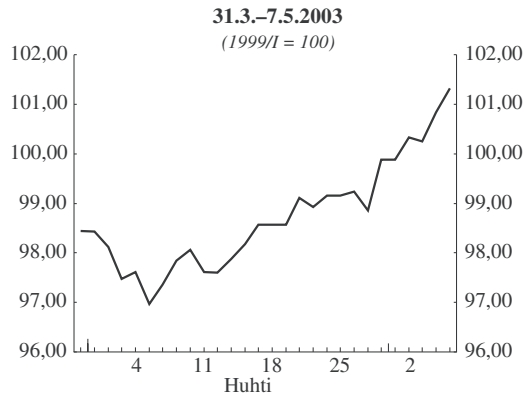
Lähde: EKP.

Huom. Vaakasuorat viivat osoittavat Tanskan kruunun keskuskurssia (7,46) ja vaihteluväliä ($\pm 2,25\%$).

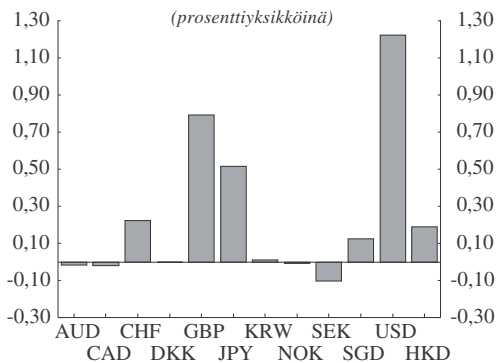
Kuvio 22.

Euron efektiivinen valuuttakurssi ja sen jakauma¹⁾

(päivähavaintoja)

Valuuttakurssimuutosten vaikutus efektiivisen valuuttakurssi-indeksiin muutoksiin²⁾

Lähde: EKP.

1) Indeksni nousu merkitsee efektiivisen valuuttakurssin vahvistumista 12 kauppakumppanimaan valuuttaan nähden.

2) Muutosten laskemisessa on käytetty 12 suurimman kauppakumppanin valuuttoja kauppapainoilla painotettuina.

Euro heikkeni 1,6 % suhteessa Ruotsin kruunuun, mutta vahvistui 2,5 % Sveitsin frangiin nähden. Kaiken kaikkiaan Sveitsin frangi heikkeni merkittävästi suhteessa euroon Irakin sotilasoperaatioiden alettua, ja se menetti osan aiemmasta vahvistumisestaan, joka oli johtunut siitä, että vuoden 2002 loppupuolelta lähtien pääomavirrat olivat suuntautuneet Sveitsin turvallisiin sijoituskohteisiin.

Tämän kehityksen myötä 7.5.2003 euron nimellinen efektiivinen valuuttakurssi laskettuna euroalueen 12 merkittävimmän kauppakumppanimaan valuuttaan nähden oli 2,9 % vahvempi kuin maaliskuun lopussa ja 13 % vahvempi kuin vuonna 2002 keskimäärin (ks. kuvio 22). Tässä näkyy erityisesti euron vahvistuminen suhteessa

sa Yhdysvaltain dollariin, Englannin puntaan, Japanin jeniin ja vähäisemmässä määrin Sveitsin frangiin. Euron vahvistumista heikensi vain hieman Ruotsin kruunun vahvistuminen euroon nähden.

Vaihtotaseen ylijäämä supistui hieman helmikuussa 2003

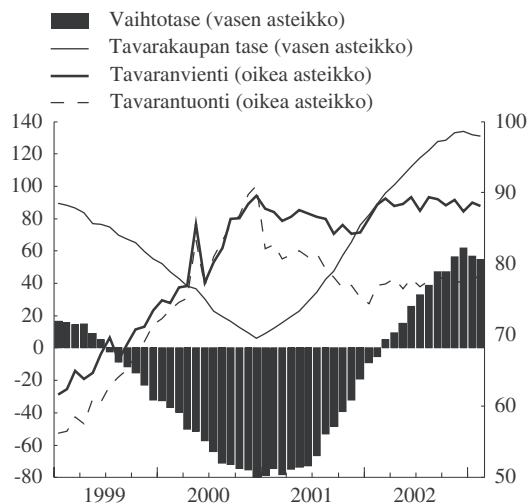
Euroalueen vaihtotase oli 3,2 miljardia euroa ylijäämäinen helmikuussa 2003, kun ylijäämä oli ollut 4,7 miljardia euroa helmikuussa 2002. Ylijäämän supistuminen johtui siitä, että tuotannon tekijäkorvausten alijäämä kasvoi 3 miljardilla eurolla ja tavarakaupan ylijäämä supistui hieman. Näiden negatiivisten tekijöiden vaikutus oli voimakkaampi kuin sen, että sekä palvelujen että tulonsiirtojen alijäämät pienenevät (ks. taulukko 8). Kausivaihtelusta puhdistetut kuukausittaiset luvut kertovat vastaavasta kehityksestä: helmikuussa 2003 vaihtotase oli 1,9 miljardia euroa ylijäämäinen eli vähemmän kuin edellisvuonna, jolloin ylijäämä oli 2,2 miljardia euroa.

Pidemmällä tarkasteluvälillä kuvio 23 osoittaa, että 12 kuukauden kumulatiivisen vaihtotaseen ylijäämän kasvu pysähtyi vuoden 2002 loppu-

Kuvio 23.

Euroalueen vaihtotase, tavarakaupan tase sekä tavaravienti ja -tuonti

(mrd. euroa, kausivaihtelusta puhdistettuja tietoja)

Lähde: EKP.

Huom. 12 maata käsittävän euroalueen tietoja. Taseet ovat 12 kuukauden summia. Vienti- ja tuontitiedot ovat kuukausittaisia arvoja.

Taulukko 8.**Euroalueen maksutase***(mrd. euroa, kausivaihtelusta puhdistamattomia tietoja)*

	2002 Tammi-helmikuu	2002 Helmikuu	2003 Tammi-helmikuu	2002 Joulukuu	2003 Tammikuu	2003 Helmikuu
Vaihtotase	4,5	4,7	-3,2	9,1	-6,5	3,2
Tulot	274,5	132,8	274,7	144,8	143,3	131,5
Menot	270,0	128,1	278,0	135,7	149,7	128,3
Tavarat	13,2	10,1	10,3	10,7	0,8	9,5
Vienti	163,1	83,5	165,2	84,9	81,8	83,5
Tuonti	149,9	73,3	154,9	74,1	80,9	74,0
Palvelut	-4,0	-1,4	-0,7	2,4	-0,4	-0,3
Vienti	47,4	23,1	48,3	29,4	25,2	23,1
Tuonti	51,3	24,5	48,9	27,0	25,6	23,3
Tuotannon tekijäkorvaukset	-6,6	-0,2	-13,2	-0,4	-10,1	-3,2
Tulonsiirrot	1,8	-3,9	0,3	-3,7	3,1	-2,8
Pääomansiirrot	3,0	0,4	1,2	0,9	2,1	-0,9
Rahoitustase	-26,1	13,3	-18,7	-15,0	-15,6	-3,1
Suorat sijoitukset	-7,9	-9,1	-0,2	-1,7	-0,9	0,7
Ulkomaille	-28,1	-21,4	-17,9	-4,3	-10,9	-7,0
Oma pääoma						
ja uudelleen sijoitetut voitot	-13,7	-5,1	-11,9	-15,6	-6,7	-5,2
Muu pääoma,						
lähinnä konsernien sisäiset lainat	-14,4	-16,2	-6,0	11,3	-4,2	-1,8
Euroalueelle	20,1	12,2	17,7	2,6	10,0	7,6
Oma pääoma ja						
uudelleen sijoitetut voitot	6,2	3,4	13,9	11,4	8,4	5,5
Muu pääoma,						
lähinnä konsernien sisäiset lainat	14,0	8,9	3,7	-8,8	1,6	2,1
Arvopaperisijoitukset	-42,1	-8,6	5,2	-2,6	-5,5	10,7
Osakkeet	0,4	0,6	20,3	-6,7	16,2	4,1
Saamiset	-22,3	-8,8	2,0	-6,6	2,0	-0,1
Velat	22,7	9,4	18,3	-0,1	14,1	4,2
Velkapaperit	-42,6	-9,2	-15,1	4,1	-21,7	6,6
Saamiset	-23,9	-9,8	-48,5	-9,0	-24,7	-23,8
Velat	-18,7	0,6	33,4	13,1	3,0	30,4
Lisätieto: Suorat sijoitukset						
ja arvopaperisijoitukset yhteensä	-50,1	-17,7	4,9	-4,3	-6,4	11,4
Johdannaiset	5,4	2,1	-0,1	-2,0	-1,0	0,9
Muut sijoitukset	21,4	26,4	-30,5	-7,5	-9,6	-20,8
Valuuttavaranto	-2,9	2,5	7,0	-1,2	1,5	5,4
Virheelliset ja tunnistamattomat erät	18,6	-18,3	20,7	4,9	20,0	0,7

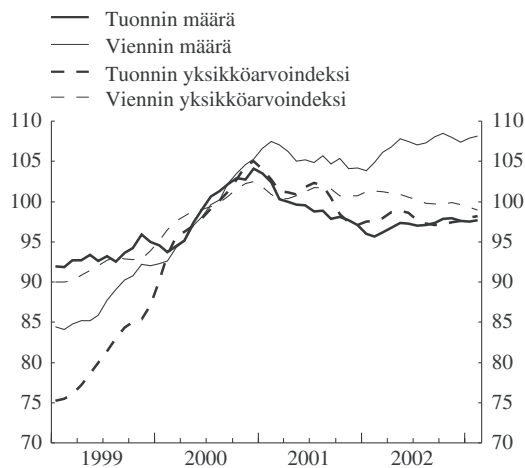
*Lähde: EKP.**Huom. Pyöritysten vuoksi yhteenlaskut eivät välttämättä täsmää. Rahoitustaseessa positiivinen luku osoittaa pääoman tuontia ja negatiivinen luku sen vientiä. Valuuttavarannossa negatiivinen luku osoittaa valuuttavarannon lisäystä ja positiivinen luku sen vähemystä. Yksityiskohtaisia taulukoita 12 maata käsittelevän euroalueen maksutaseesta on EKP:n WWW-sivustossa.*

Kuvio 24.

Euroalueen kaupankäynti ulkopuolisten maiden kanssa: määrät ja yksikköarvoindeksit

(2000 = 100, kausivaihtelusta puhdistettuja tietoja, kolmen kuukauden liukuva keskiarvo)

Lähteet: Eurostat ja EKP:n laskelmat.

1) Tuoreimmat havainnot ovat tammikuulta 2003 ja perustuvat osittain arvioihin.

puolella. Tämä johtui suurelta osin siitä, että kumulatiivinen tavarakaupan ylijäämä tasoittui. Tämä puolestaan saattaa osittain johtua euron vahvistumisesta: euroalueen ulkopuolelle suuntautuneen viennin arvo pieneni hieman viime vuoden jälkimmäisellä puoliskolla, kun vientimäärät olivat vaatimattomia ja vientihinnat laskevat (jälkimmäinen yksikköarvoindekseillä mitattuna). Euroalueen ulkopuolelle suuntautuneen viennin määrä on ollut jokseenkin vakaa sitten vuoden 2002 jälkimmäisen puoliskon (ks. kuvio 24), kun ulkomainen kysyntä on ollut heikkoa ja hintakilpailukykyä on menetetty euron vahvistumisen myötä. Lisänäyttöä euron vahvistumisen vaikutuksesta antaa se, että vienti sellaisiin maihin, joiden valuutta on heikentynyt muita selvemmin euroon nähden, näyttää erityisen vaimealta. Samalla tarkastelujaksolla vientihinnat ovat laskeneet, mikä viittaa siihen, että euroalueen viejät pienentävät kateosuuksiaan tarkoituksenaan jonkin verran kompensoida euron vahvistumisesta johtuvaa hintakilpailukykyä heikkenemistä.

Samaan aikaan tuontitavaroiden arvo on pysynyt vaatimattomana, mikä heijastaa sekä tuon-

nin määrän vaimeutta että hintatason hienoista laskua (ks. kuvio 24). Tähän saakka euroalueen kysynnän heikkous – erityisesti tuontipainotteisissa tavararyhmissä, kuten pääomahyödykkeissä – näyttää tasoittaneen sen vaikutuksen, jonka euron vahvistumisella odotettiin olevan tuonnin määrään. Öljyn hinnan nousu tuntuu osittain kompensoineen tuontihintojen laskupaineen, joka on johtunut euron vahvistumisesta. Näyttää kuitenkin siltä, että vuoden 2003 loppupuolella tuontihintoihin todennäköisesti kohdistuu huomattavia laskupaineita sekä euron vahvistumisesta johtuvien viivästyneiden vaikutusten että öljyn hinnan laskun vuoksi, jos tilanne pysyy ennallaan.

Pääoman nettotuontia arvopaperisijoituksina helmikuussa 2003

Euroalueelle tuotiin helmikuussa 2003 yhteenlaskettuina suorina sijoituksina ja arvopaperisijoituksina nettomääräisesti 11,4 miljardia euroa, mikä koostui pääasiassa arvopaperisijoituksiin liittyvästä nettotuonnista (10,7 miljardia euroa).

Arvopaperisijoitusten kehitys helmikuussa 2003 johtui nettotuonnista, joka liittyi sekä osakesijoituksiin (4,1 miljardia euroa) että velkainstrumentteihin (6,6 miljardia euroa). Velkainstrumenteista erityisesti rahamarkkinainstrumentteihin liittyi helmikuussa huomattavaa nettotuontia, kun euroalueen ulkopuoliset ostivat euroalueella liikkeeseen laskettuja instrumentteja 12,6 miljardilla eurolla (ks. tilasto-osan taulukko 8.5). Näitä tuontivirtoja tasapainotti vain osittain velkapapereihin liittyvä pääoman nettovienti: euroalueen sijoittajat ostivat ulkomaisia velkapapereita nettomääräisesti peräti 25,1 miljardilla eurolla, kun taas euroalueen ulkopuoliset sijoittajat ostivat euroalueen velkapapereita nettomääräisesti 17,8 miljardilla eurolla.

Sitä vastoin suorien sijoitusten nettopääomavirat olivat viime kuukausien tapaan lähes tasapainossa helmikuussa 2003. Muiden sijoitusten taaseeseen kohdistui helmikuussa 20,8 miljardin euron nettovienti, mikä johtui pääasiassa kehityksestä ”muilla sektoreilla” (eli rahaa hallussaan pitävällä sektorilla).

Helmikuun 2003 rahoitustase vahvisti eräitä viime kuukausina havaittuja kehityssuuntia. Mikä tärkeintä, euroalueen rahoitusvirrat liittyivät edelleen etupäässä velkainstrumentteihin, kun taas pörssiosakesijoituksiin ja suoriin sijoituksiin liittyvät nettovirrat ovat useita kuukausia olleet vaimeita. Tämä rahoitusvirtojen uudelleenohjautuminen saattaa heijastaa huomattavan suurta epävarmuutta ja korkeaa volatiliiteettia rahoitusmarkkinoilla erityisesti Irakin sotaa edeltäneinä kuukausina. Tällainen tulkinta sopii paitsi suuriin nettomääräisiin virtoihin velkapapereiden saamisissa ja veloissa helmikuussa 2003 myös siihen, että euroalueen ulkopuoliset ostivat nettomääräisesti runsaasti euroalueen rahamarkkinainstrumentteja kyseisen kuukauden aikana.

Tarkistuksia tilastotietoihin

Vaihtotaseeseen liittyvä, yhdessä jäsenvaltiossa käyttöön otettu matkustuskysely on johtanut

palvelutaseen tarkistamiseen. Uusi tutkimusmenetelmä paljasti, että matkustusmenoja oli aiemmin aliarvioitu, joten palvelumenoja tarkistettiin aiemmin arvioitua suuremmiksi vuodesta 1997 alkaen. Tämän ja muiden tehtyjen tarkistusten vuoksi euroalueen vaihtotasetta vuosilta 1997–2001 pienennettiin noin 5 miljardilla eurolla kutakin vuotta kohti ja 0,3 miljardilla eurolla vuonna 2002.

Rahoitustaseeseen tehdyt tarkistukset vaikuttivat arvopaperisijoituksiin vuodesta 2001 alkaen, koska yksi euroalueen valtio ilmoitti huomattavista muutoksista velkainstrumentteihin liittyvissä vastuissaan. Euroalueen velkainstrumentteihin liittyvää pääoman nettotuontia tarkistettiin aiemmin arvioitua suuremmaksi eli 95,0 miljardista eurosta 150,3 miljardiin euroon vuonna 2001 ja 122,5 miljardista eurosta 194,2 miljardiin euroon vuonna 2002. Tammikuun 2003 osalta euroalueen velkainstrumentteihin liittyvää pääoman nettotuontia tarkistettiin 6,7 miljardia euroa aiemmin arvioitua suuremmaksi.

Asuntojen hintojen viimeaikainen kehitys euroalueella

Tässä artikkelissa tarkastellaan omistusasuntojen hintojen viimeaikaista kehitystä euroalueella, asuntojen hintoihin vaikuttavia tekijöitä sekä asuntojen hintojen muutosten vaikutuksia kotitalouksien kulutukseen ja asuntolainoihin. Asuntojen hintojen kehityksen seuraaminen ja ymmärtäminen on tärkeää rahapolitiikassa, koska asuntomarkkinat voivat olla tärkeä rahapolitiikan välittymismekanismin kanava, ja koska asuntojen hintojen heilahtelut saattavat aiheuttaa häiriöitä talouteen. Euroalueella asuntojen hintojen kehityksen seuraaminen ja selittäminen on kuitenkin ollut vaikeaa, koska luotettavia ja yhdenmukaistettuja tietoja euroalueen asuntojen hinnoista ei ole saatavissa.

Vuodesta 1998 euroalueen asuntojen hinnat ovat nousseet nopeammin kuin kuluttajahinnat (eli asuntojen reaali hinnat ovat nousseet), mutta nousu ei ole ollut yhtä voimakasta kuin 1980-luvun loppupuolella. Asuntolainojen korkojen lasku ja tulojen kasvun jatkuminen ovat vaikuttaneet suuresti asuntojen hintojen nousuun. Demografinen kehitys ja eräät maakohtaiset tekijät ovat myös olleet osallisina asuntojen hintojen kehityksessä. Asuntojen reaalihintojen viimeaikaisen nousun uskotaan muuttaneen suhteellisen vähän yksityistä kulutusta koko euroalueella, joskin joissakin euroalueen maissa asuntojen hintojen kehitys on saattanut vaikuttaa muita maita voimakkaammin yksityiseen kulutukseen. Osaksi asuntojen hintojen nousun vuoksi myös kotitalouksien bruttovelkaantuneisuus on lisääntynyt, joskin se on aiemmin ollut melko vähäinen.

I Johdanto

Asunnon ostaminen tai myyminen on yleensä kotitalouden suurin yksittäinen kauppa. Asuntojen hintojen muutokset vaikuttavat sen vuoksi todennäköisesti merkittävästi asunnon ostoa tai myyntiä harkitsevien rahoitussuunnitelmiin ja säästöpäätöksiin sekä asuinpaikkaa ja työpaikan valintaa koskeviin päätöksiin. Asuntojen hintojen vaihtelulla on myös välitön ja merkittävä vaikutus asunnonomistajien varallisuuteen, koska omistusasunto on usein suurin heidän sijoituksistaan. Siltä osin kuin asuntojen hintojen muutokset vaikuttavat markkinaehtosiin asuntojen vuokriin, ne vaikuttavat myös tulojen jakautumiseen vuokralaisten ja vuokranantajien välillä. Lisäksi ne vaikuttavat rakennustoiminnan vilkkauteen.

Näistä syistä asuntojen hintojen muutokset saattavat olla talouskasvun ja hintavakauden kannalta merkittäviä, koska ne vaikuttavat kokonaiskysyntään ja -tarjontaan, tulonjakoon ja kotitalouksien luotonottoon liittyviin päätöksiin. Asuntojen hintojen kehitystä euroalueella

on kuitenkin vaikea seurata ja selittää, koska luotettavia ja yhdenmukaistettuja tietoja asuntojen hinnoista ei ole riittävästi saatavissa (ks. kehikko 1) ja koska asuntomarkkinat ovat maantieteellisesti segmentoituneet. Tämä tarkoittaa, että monet asuntojen hintoihin vaikuttavat tekijät ovat paikallisia.

Artikkelin osassa 2 tarkastellaan asuntojen hintojen viimeaikaista kehitystä euroalueella, ja siinä otetaan huomioon asuntojen hintatietoja koskevat ongelmat. Osassa 3 tarkastellaan asuntojen hintojen viimeaikaiseen kehitykseen todennäköisesti vaikuttaneita tekijöitä. Kahdessa seuraavassa osassa käsitellään kanavia, joiden kautta asuntojen hintojen vaihtelu saattaa vaikuttaa muuhun talouteen. Artikkelissa keskitytään kahteen vaikutuskanavaan, joihin on viime aikoina kiinnitetty huomiota, eli asuntojen hintojen vaihtelun mahdollisiin vaikutuksiin kokonaiskulutukseen (osa 4) ja kotitalouksien taloudelliseen asemaan (osa 5).

Kehikko I.

Tietolähteet ja puutteet tietojen saatavuudessa

Suurimpaan osaan artikkelissa käytetyistä aikasarjoista ei ole ollut saatavissa yhdenmukaistettuja tietoja tai tällaiset tiedot ovat olleet saatavissa vasta lyhyeltä ajalta. Tämän takia yhdenmukaistamattomia kansallisia aikasarjoja on käytetty runsaasti, vaikka tällaiset aikasarjat eivät periaatteessa ole maittain vertailukelpoisia. Kehikossa kuvataan puutteita, joita edelleen on tietojen saatavuudessa.

Omistusasuntojen hinnat

Useimmista euroalueen maista on saatavissa tietoja 1970-luvun lopusta tai 1980-luvun alusta lähtien. Espanjaa koskevia tietoja on saatavissa vuodesta 1987, Itävaltaa ja Portugalia koskevia tietoja vuodesta 1988 ja Kreikkaa koskevia tietoja vuodesta 1994 lähtien. Euroalueen omistusasuntojen hintaindeksi lasketaan yhdenmukaistamattomien kansallisten asuntohintaindikaattoreiden muutosten painotettuna keskiarvona. Koska kauppahintoja koskevia tietoja ei ole, euroalueen aggregaattitilastot laaditaan käyttäen BKT-painoja. Koska kansalliset aikasarjat ovat yhdenmukaistamattomia, indeksi voi antaa ainoastaan jonkinlaisia viitteitä asuntojen hintojen kehityksestä euroalueella.

Omistusasuntojen hintoja koskevien tilastojen kokoaminen ja tuottaminen ei kuulu EU-lainsäädännön piiriin, ja käytettävissä olevat tiedot saadaan monenlaisista julkisista ja yksityisistä lähteistä (kansalliset tilastolaitokset, asuntolainojen myöntäjät, kiinteistönvälittäjät jne.). Tilastojen maantieteellinen kattavuus (esim. suurimmat kaupungit tai koko maa) sekä asuntotyyppien kattavuus (esim. uudet ja vanhat asunnot, kerrostaloasunnot tai omakotitalot) vaihtelee, ja usein tilastoissa ovat mukana vain tietyt asuntokauppatyypit (esimerkiksi ainoastaan asuntolainoilla rahoitetut tai kiinteistönvälittäjien välittämät kaupat). Kansallisten asuntohinta-aikasarjojen tarkistukset eroavat toisistaan siinä, miten ne ottavat huomioon otoksessa mukana olevien asuntojen koon ja sijainnin. Kaupattujen asuntojen ominaisuuksia koskevat tilastokorjaukset ovat harvinaisia.

On vaikea arvioida, missä määrin nämä erot tilastojen laadintamenetelmissä vaikuttavat asuntohintoja koskevien aikasarjojen luotettavuuteen ja vertailtavuuteen. Kattavuuteen liittyvillä eroilla saattaa olla erityisen tärkeä vaikutus aikasarjojen lyhyen aikavälin kehitykseen. Esimerkiksi suurten kaupunkien otoksiin perustuvat asuntojen hinta-aikasarjat ovat todennäköisesti paljon vaihtelevampia kuin koko maata koskevat aikasarjat. Hintakorin koostumuksen muutokset saattavat aiheuttaa aikasarjassa ”kohinaa” (epäsysteematitiset virheet) ja vaikuttaa asuntojen hintojen pitkän aikavälin kehitykseen. Esimerkiksi, jos asuntojen sijainnin vaikutusta ei oteta huomioon, uusien asuntojen hintaindeksiin voi tulla harhaa alaspäin, koska uudet asunnot sijaitsevat yleensä ajan mittaan yhä kauempana kaupungin keskustasta. Toisaalta jos asuntojen laadun ja varustetason parantumista ei oteta huomioon, indeksiin tulee todennäköisesti hintoja nostava vääristymä.

Lähteet: Erilaiset kansalliset lähteet ja EKP:n laskelmat.

Kotitalouksien asuntolainojen korot

Tiedot saatavissa joulukuusta 1995 lähtien.

Lähde: EKP.

Arvioidut asuntoluoton kokonaiskustannukset

Euroalueen asuntoluotononon kustannukset ilmoitetaan indeksinä, joka on kansallisten yhdenmukaistamattomien asuntolainojen korkojen painotettu keskiarvo. Indeksien laskennassa käytetään BKT-painoja, jotta luotononon kustannuksia voidaan verrata euroalueen asuntuhintoihin. Yhdenmukaistamattomat asuntolainojen korot eivät ole täysin vertailukelpoisia maittain, koska lainasopimukset ovat erityyppisiä.

Lähteet: Kansalliset keskuspankit ja EKP:n laskelmat.

Rahalaitosten kotitalouksille myöntämät asuntolainat

Tiedot saatavissa vuodesta 1997 lähtien.

Lähde: EKP.

Arvio kaikkien erityyppisten luotonantajien myöntämistä asuntolainoista

Useimmista euroalueen maista on saatavissa tietoja 1980-luvun alusta lähtien. Irlantia koskevia tietoja on saatavissa vuodesta 1992, Luxemburgia koskevia tietoja vuodesta 1997 ja Itävaltaa koskevia tietoja vuodesta 1995 lähtien.

Eri maat käyttävät tässä tilastossa joko tietoja asuntojen ostoa tai korjausta varten myönnettyistä lainoista tai vaihtoehtoisesti tietoja lainoista, joiden vakuutena on asunto. Tilastojen kattavuus vaihtelee maittain. Joissain maissa asuntolainatiedot kattavat ainoastaan rahalaitosten myöntämät lainat, ja toisissa tiedot sisältävät kaikkien luotonantajien myöntämät asuntolainat.

Lähteet: Kansalliset keskuspankit ja EKP:n laskelmat.

2 Katsaus asuntojen hintojen kehitykseen euroalueella

Vuonna 2002 euroalueen asuntohintainflaatio oli suhteellisen nopea. Alustavien arvioiden mukaan asuntojen hinnat nousivat 6,7 % vuonna 2002, mikä on suunnilleen sama nousuvauhti kuin edellisvuonna.¹ Yhdenmukaistetulla kuluttajaindeksillä (YKHI) deflatoitujen asuntojen reaalihintojen arvioidaan nousseen lähes 4,5 % vuonna 2002. Tämä oli jo neljäs peräkkäinen vuosi, jona asuntojen reaalihintojen vuotuinen nousu euroalueella oli 4,2–5,2 %.

Asuntojen hintakehitys vaihteli euroalueen maasta toiseen (ks. taulukko 1). Vuodesta 1998 lähtien asuntojen reaalihintojen keskimääräinen vuosittainen nousu on ollut nopeinta Kreikassa, Espanjassa, Irlannissa ja Alankomaissa. Näissä maissa asuntojen reaalihintojen on arvioitu nousseen 7,6–10,9 %. Vuoteen 2002 mennessä asuntojen reaalihintojen nousuvauhti Irlannissa ja Alankomaissa hidastui, oltuaan nopeimmillaan lähes tai jopa yli 20 %. Ennakoarvioiden mukaan näyttäisi kuitenkin siltä, että Kreikassa ja

Espanjassa asuntojen reaalihintojen nousuvauhti vuonna 2002 olisi ollut yli 10 %.

Asuntojen reaalihinnat nousivat myös Belgiassa, Ranskassa, Italiassa, Luxemburgissa ja Suomessa, mutta näissä maissa hintojen keskimääräisen vuosittaisen nousuvauhdin arvioidaan pysyneen 6,5 prosentissa tai sitä alhaisempana viimeisen neljän vuoden aikana. (Luxemburgia koskevat tiedot ulottuvat vain vuoteen 2000 saakka.) On kuitenkin nähtävissä merkkejä, että asuntohintainflaatio kiihtyi näissä maissa vuonna 2002.

Saksa, Itävalta ja Portugali ovat ainoat euroalueen maat, joissa asuntojen nimellisten hintojen nousu on viime vuosina pysynyt likimain yhtä nopeana kuin kuluttajahintainflaatio tai sitä hitaampana. Itävaltaa koskevat tiedot ulottuvat kuitenkin vain vuoteen 1999 saakka. Portugalissa asuntojen reaalihinnat ovat pysyneet suhteel-

1 Ks. lokakuun 2002 Kuukausikatsauksen kehikko "Omistusasuntojen hinnat euroalueella", s. 23–24.

Taulukko 1.

Asuntojen reaalihinnat euroalueella

(keskimääräinen vuotuinen muutosvauhti prosentteina)

	Euroalue ¹⁾	Belgia ²⁾	Saksa ³⁾	Kreikka ²⁾	Espanja	Ranska ⁴⁾	Irlanti ⁴⁾
1998–2002	4,5	3,6	-0,6	8,6	10,9	6,5	7,6
2002	4,3	5,1	-0,8	10,1	12,5	6,5	0,5
	Italia	Luxemburg ⁵⁾	Itävalta ⁵⁾	Alankomaat	Portugali	Suomi	
1998–2002	5,4	5,1	-3,4	9,1	1,4	3,0	
2002	7,0	ei saatavissa	ei saatavissa	2,2	-2,5	5,5	

Lähteet: Kansalliset lähteet, EKP:n arviot ja laskelmat. Ks. kehikko "Tietolähteet ja puutteet tietojen saatavuudessa".

1) EKP:n arvio vuodeksi 2002 perustuu saman vuoden kansallisiin asuntohinta-arvioihin.

2) EKP:n arvio vuodeksi 2002 perustuu saman vuoden kahta ensimmäistä neljänestä koskeviin tietoihin.

3) EKP:n arvio vuodeksi 2002 perustuu saman vuoden kolmea ensimmäistä neljänestä koskeviin tietoihin.

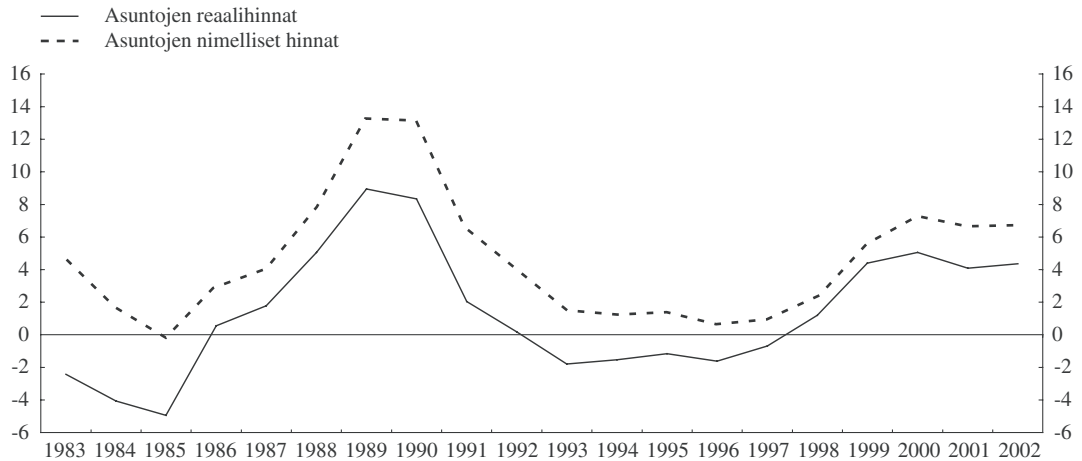
4) Tiedot ulottuvat vuodesta 1998 vuoteen 2000.

5) Tiedot ulottuvat vuodesta 1998 vuoteen 1999.

Kuvio 1.

Asuntojen nimelliset ja reaali hinnat euroalueella

(vuotuinen muutosvauhti prosentteina)

Lähteet: Kansalliset lähteet ja EKP:n laskelmat. Ks. kehikko "Tietolähteet ja puutteet tietojen saatavuudessa".

Huom. Asuntojen hintojen nimellisten ja reaali hintojen vuotuisten prosenttimuutosten BKT:llä painotettu keskiarvo. Euroalueen maiden kattavuus vaihtelee ajan mittaan tietojen saatavuuden mukaan. Asuntojen reaali hinnat on tässä laskettu asuntojen nimellisen hintaindeksin ja YKHI:n välisenä suhteena.

lisen vakaina neljän viime vuoden aikana. Saksassa asuntojen reaali hinnat laskivat samana ajanjaksona, minkä on usein arvioitu johtuneen Saksan yhdistymisen jälkeisestä uusien asuntojen ylitarjonnasta. Saksassa oli kuitenkin jo 1980-luvulla pitkäaikaisia ajanjaksoja, joina asuntojen reaali hinnat laskivat.²

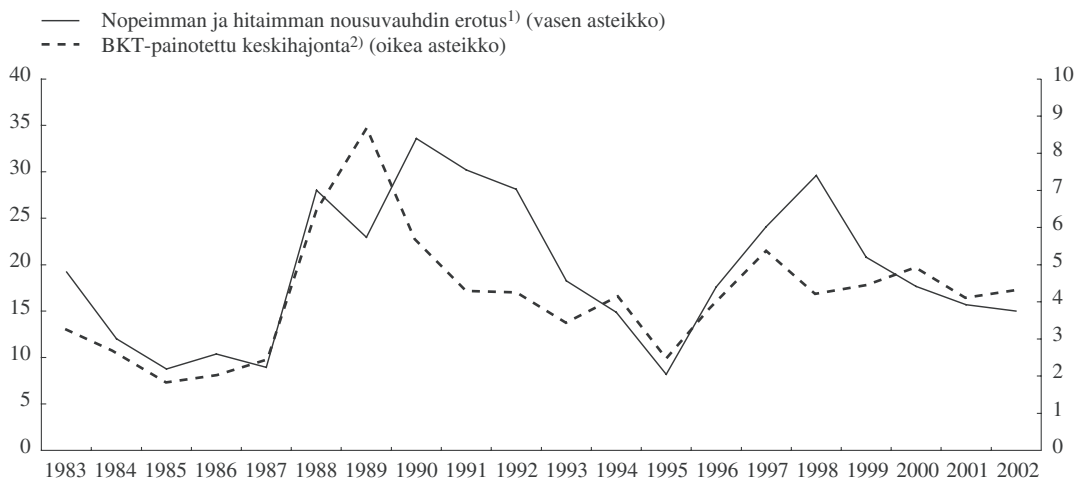
Euroalueen asuntojen reaali hintojen tasainen nousuvauhti vuodesta 1998 lähtien poikkeaa

2 On kuitenkin huomattava, että Saksan liittovaltion tilastokeskuksen tiedot asuinrakentamiseen tarkoitetun maan hinnoista ja rakennuskustannuksista eivät vahvista asuntojen reaali hintojen pitkän aikavälin laskevaa suuntausta Saksassa. Ks. EKP:n julkaisu "Structural factors in the EU housing markets", maaliskuu 2003.

Kuvio 2.

Asuntojen reaali hintojen nousuvauhtien hajonta euroalueella

(prosenttiyksikköä)

Lähteet: Kansalliset lähteet ja EKP:n laskelmat. Ks. kehikko "Tietolähteet ja puutteet tietojen saatavuudessa".

1) Asuntojen reaali hintojen nopeimman ja hitaimman nousuvauhdin erotus. Euroalueen maiden kattavuus vaihtelee ajan mittaan tietojen saatavuuden mukaan.
2) Asuntojen reaali hintojen vuotuisten prosenttimuutosten BKT:llä painotettu keskihajonta. Mukana eivät ole Kreikan, Luxemburgin, Itävallan eivätkä Portugalin tiedot, koska niitä ei ollut saatavissa. Samasta syystä mukana eivät ole Espanjan tiedot vuotta 1988 edeltävältä ajalta.

euroalueen asuntomarkkinoiden edellisen, 1980-luvun loppupuolelle ajoittuneen noususuhdanteen aikana havaitusta asuntojen hintojen kehityksestä (ks. kuvio 1). Noususuhdanteen aikana asuntojen reaalihintojen nousuvauhti vauhdittui koko ajan vuodesta 1986 vuoteen 1989 ja oli nopeimmillaan lähes 9 % vuonna 1989. Useissa euroalueen maissa asuntojen reaalihintojen nousuvauhti ylitti 10 %, ja Italiassa ja Suomessa asuntojen reaali hinnat nousivat suhdannehuipun aikaan yli 20 % vuodessa. Noususuhdanne päättyi äkillisesti vuonna 1991, ja sen jälkeen asuntojen reaali hinnat laskivat vuoteen 1997 asti.

Asuntojen reaalihintojen nousuvauhtien hajonta euroalueella on myös pysynyt suhteellisen vakaina viime vuosien aikana, toisin kuin 1980-luvun noususuhdanteen aikana. Kuviossa 2 on kaksi hajontaa kuvaavaa indikaattoria, jotka ovat painotettu keskihajonta sekä asuntojen reaalihintojen nopeimman ja hitaimman nousuvauhdin erotus. Molemmat hajontaindikaattorit osoittavat, että 1980-luvun loppupuolen noususuhdanteen aikana asuntojen reaalihintojen nousuvauhdit euroalueella poikkesivat toisistaan. Useimmissa euroalueen maissa asuntojen hintojen nousu on viime vuosina ollut yhtenäisempää kuin 1980-luvun loppupuolen noususuhdanteen aikana.

3 Asuntojen hintojen kehitykseen vaikuttavat tekijät

Asuntojen kysynnän ja tarjonnan muutokset vaikuttavat asuntojen hintojen kehitykseen. Asumispalvelujen kysyntään vaikuttavat kotitalouksien määrä, käytettävissä olevia tuloja koskevat odotukset, asuntolainojen korot, luoton saatavuus sekä erilaiset paikalliset ja maakohtaiset tekijät, kuten verot ja tukipalkkiot. Tarjontaan vaikuttavat asuinrakentamiseen tarkoitettun maan saatavuus sekä erilaiset rakennuskustannustekijät.

Uusien asuntojen tarjontaa on vaikea mukauttaa lyhyellä aikavälillä kulloisiinkin markkinaoloihin. Siksi jopa tilapäiset muutokset esimerkiksi verotuksessa saattavat heilauttaa huomattavasti

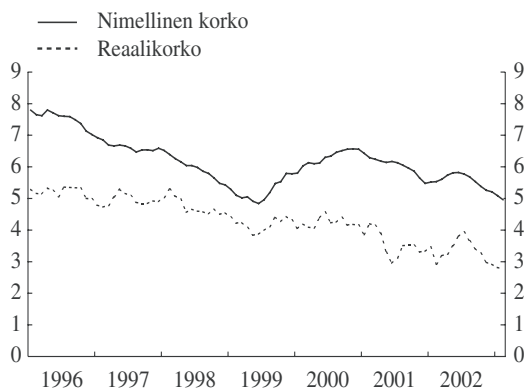
asuntojen hintoja. Mitä hitaammin uusien asuntojen tarjonta reagoi markkinoiden muutoksiin, sitä enemmän asuntojen hinnat poikkeavat pitkän aikavälin trendistään. Koska suuret asuntojen hintojen heilahtelut aiheuttavat myös huomattavia lyhyen aikavälin pääomavoittoja tai -tappioita, kotitaloudet pyrkivät noudattamaan erityisiä strategioita ja ajoittamaan asuntokaupansa tulevia asuntojen hintoja koskevien odotustensa mukaan. Tällaiset strategiat saattavat aiheuttaa heijastusvaikutuksia asuntojen hintasykliin ja vahvistaa sitä.

Asuntolainojen korkojen lasku, käytettävissä olevien tulojen kasvun jatkuminen ja demografiset tekijät selittävät ainakin osan euroalueella viime vuosikymmenellä havaituista asuntojen hintojen muutoksista.

Kuvio 3.

Kotitalouksille myönnettyjen asuntolainojen korot euroalueella

(vuotuinen prosentti)

Lähde: EKP.

Huom. Reaalikorko lasketaan vähentämällä lainan korkoprosentista YKHI-inflaatio.

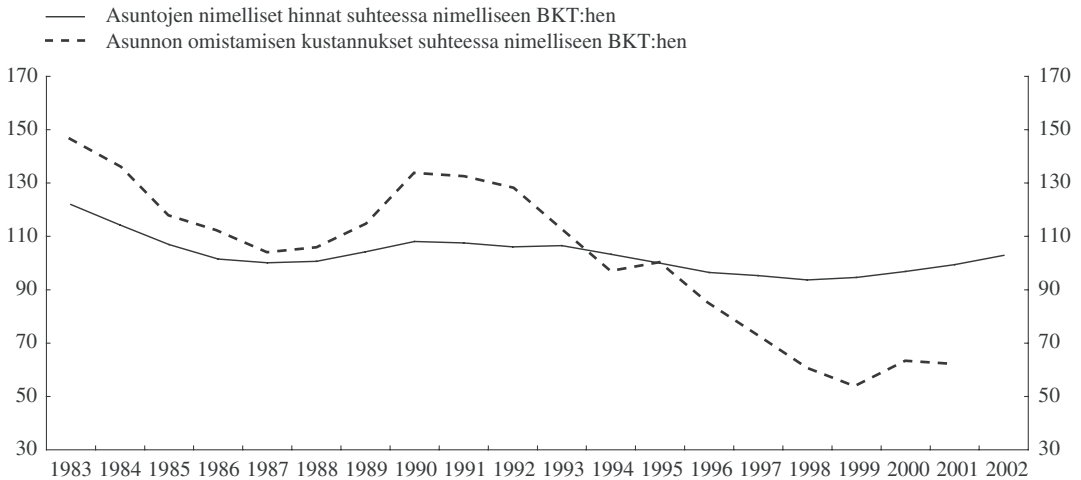
Euroalueen keskimääräiset asuntolainojen korot olivat tammikuussa 2003 lähes 2,8 prosenttiyksikköä alemmat kuin joulukuussa 1995 (varhaisimmat saatavissa olevat tiedot). Vastaava asuntolainojen reaalikorko (vähennettynä YKHI-inflaatiolla) laski noin 2,5 prosenttiyksikköä samana ajanjaksona (ks. kuvio 3).

Asuntolainojen korkojen laskun sekä käytettävissä olevien tulojen kasvun ansiosta euroalueen keskivertokotitalouksien mahdollisuudet asunnon ostamiseen ovat todennäköisesti parantuneet entisestään. Asunnon hankinnan rahoituskustannusten arvioidaan laskeneen tun-

Kuvio 4.

Euroalueen asuntokustannuksia kuvaavia indikaattoreita

(1995 = 100)

Lähteet: Kansalliset lähteet, Euroopan komissio ja EKP:n laskelmat. Ks. kehikko "Tietolähteet ja puutteet tietojen saatavuudessa". Huom. Asunnon omistamisen rahoituskustannukset määritellään asuntojen nimellisten hintojen ja euroalueen nimellisten lainanhoitokustannusten painotettua keskiarvoa kuvaavan indikaattorin tulona.

tuvasti suhteessa nimelliseen BKT:hen (nimellisen käytettävissä olevan tulon korvikemuuttuja) 1990-luvun alkupuolelta lähtien (ks. kuvio 4).³ Asuntojen nimellisten hintojen suhde BKT:hen on hieman erilainen asuntokustannuksia kuvaava indikaattori, ja se oli pienempi kuin 1990-luvun alkupuolella. Tämä johtui pääasiassa siitä, että tämä suhde oli pienentynyt huomattavasti Saksassa.

Myös rahoitusmarkkinoiden vapauttaminen ja asuntoluottomarkkinoiden aiempaa tiiviimpi integroituminen muuhun rahoitusjärjestelmään ovat luoneet mahdollisuudet sille, että asuntolainavaihtoehdot ovat lisääntyneet nopeasti ja

että kilpailu asuntolainamarkkinoilla on koven- tunut. Näiden tekijöiden uskotaan myös vähentäneen asuntolainojen säännöstelyä.

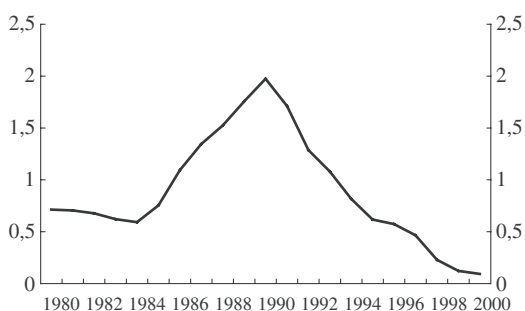
Samat tekijät ovat yhdessä lisänneet asuntojen kysyntää, mutta samanaikaisesti väestörakenteeseen liittyvien tekijöiden asuntomarkkinoille aiheuttamat paineet ovat vähentyneet. Asuntoja eniten ostavan väestöryhmän eli 25–44-vuotiaiden määrän kasvu hidastui huomattavasti 1990-luvulla, kun se oli ollut nopeimmillaan vuonna 1991 (kuvio 5). Tämän vuoksi myös euroalueen kotitalouksien määrän kasvu on hidastunut.

Maakohtaiset ja paikalliset tekijät, etenkin asuinrakentamiseen tarkoitettujen maan tarjontaan vaikuttavat verot, tukipalkkiot, kaavoitusta koskevat säännöt ja infrastruktuurierot ovat myös vaikuttaneet asuntojen hintojen vaihteluun joissakin euroalueen maissa.⁴ Asuntomarkkinat ovat maantieteellisesti segmentoituneet, ja eri

Kuvio 5.

Euroalueen 25–44-vuotiaan väestön määrän kasvu

(vuotuinen kasvuvauhti prosentteina)

Lähteet: Eurostat ja EKP:n laskelmat.

Huom. Vuotta 1991 edeltävät tiedot sisältävät Itä-Saksan 25–44-vuotiaan väestön. Vuotta 2000 koskevat tiedot eivät sisällä Kreikan tietoja.

3 Rahoituskustannukset estimoidaan asuntojen nimellisten hintojen ja euroalueen maakohtaisten asuntolainojen nimelliskorkojen painotetun keskiarvon tulona. Ks. kehikko "Tietolähteet ja puutteet tietojen saatavuudessa". Jos laskennassa käytetään asuntolainojen reaalkorkojen painotettua keskiarvoa, voidaan silti havaita samanlainen BKT:hen suhteutettujen rahoituskustannusten jyrkkä laskusuuntaus. Tässä käytetyt indikaattorit antavat ainoastaan asunnon ostamisen kustannusten kehitystä kuvaavia likiarvoja, koska niissä ei oteta huomioon esimerkiksi veroja, tukipalkkioita eikä leimaveroa.

4 Yksityiskohtainen analyysi maakohtaisista tekijöistä on EKP:n julkaisussa "Structural factors in the EU housing markets", maaliskuu 2003.

alueiden asuntohintojen eroja tasoittavien tekijöiden vaikutus on heikko. Tämän takia paikalliset kysyntä- tai tarjontasokit voivat aiheuttaa huomattavia paikallisten asuntohintojen vaihteluja, joiden vaikutus näkyy myös koko alueen kattavassa asuntohintaindeksissä. Esimerkiksi vähäinen asuntojen tarjonta suurissa kaupun-

geissa vaikuttaa usein merkittävästi asuntojen hintojen kehitykseen paitsi paikallisesti myös koko maan tasolla. Väestön ja taloudellisen toimeliaisuuden maantieteellinen jakautuminen yksittäisessä maassa saattaa olla myös huomattava koko maan asuntojen hintojen kehitykseen vaikuttava tekijä.

4 Asuntojen hinnat ja yksityinen kulutus

Asuntojen hintojen vaihteluun on kiinnitetty paljon huomiota viime aikoina, koska sen oletetaan vaikuttavan yksityiseen kulutukseen. Euroalueella asuntojen reaalihinnoissa ja yksityisessä kulutuksessa on ollut samansuuntaisia muutoksia, mutta hintojen ja kulutuksen korrelaatio ei näytä ajan mittaan olleen vahva tai kovinkaan vakaa (kuvio 6). Niin asuntojen reaalihintoihin kuin yksityiseen kulutukseen vaikuttavat myös eräät yhteiset tekijät, kuten kuluttajien odotukset ja käytettävissä olevat reaalitytulot. Niinpä asuntojen hintojen ja yksityisen kulutuksen yhteisvaihtelu ei välttämättä merkitse sitä, että niiden välillä olisi syy-seuraussuhde.

Asuntojen hintojen vaihtelulla on teoriassa moniselitteinen vaikutus kulutukseen. Asuntojen hintojen nousu lisää asunnonomistajien varallisuutta ja voi saada heidät kuluttamaan suuremman osan nykyisistä tuloistaan. Se saattaa myös helpottaa asuntojen käyttöä kulutusluotto-

jen vakuutena. Asuntojen hintojen nousulla arvioidaan siten olevan positiivinen varallisuus- ja luottovaikutus asunnon omistajien kulutukseen.

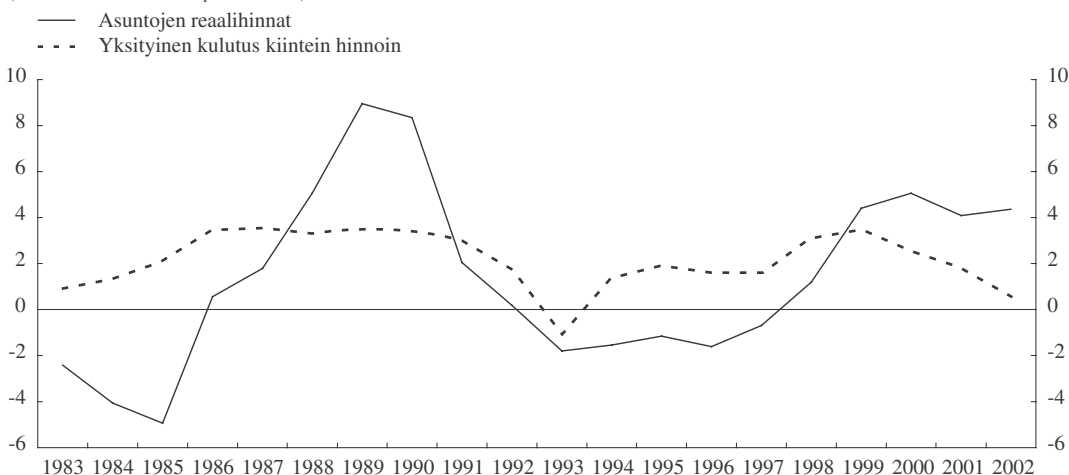
Asuntojen hintojen nousu yleensä lisää asumiseen liittyvien palvelujen kustannuksia kotitalouksille, ja siten sillä on myös negatiivinen budjetti-vaikutus kulutukseen. Kun asuntojen hinnat nousevat, ensiasunnon ostoa harkitsevien on säästettävä enemmän käsirahaa varten. Omistusasunnossa asuvat ottavat myös huomioon sen, että jos he myyvät asuntonsa ja realisoivat näin pääomavoittonsa, heidän on maksettava uudesta asunnosta aiempaa korkeampi hinta.

Asuntojen hintojen vaihtelu saattaa vaikuttaa myös markkinavuokriin ja siten vuokralaisten ja vuokranantajien väliseen tulojen jakautumiseen. Vuokrien muutokset voivat vaikuttaa myös kulutukseen, vuokralaisten ja vuokranantajien kulutusalttiuden mukaisesti.

Kuvio 6.

Asuntojen hinnat ja yksityinen kulutus euroalueella

(vuotuinen muutosvauhti prosentteina)

Lähteet: Kansalliset lähteet, Euroopan komissio ja EKP:n laskelmat. Ks. kehikko "Tietolähteet ja puutteet tietojen saatavuudessa".

Asuntojen hintojen vaihtelun vaikutus yksityiseen kulutukseen saattaa siksi vaihdella maasta toiseen, ja yksittäisessä maassakin se voi vaihdella yli ajan. Vaikutus riippuu mm. asuntojen hintojen vaihtelun syistä, asuntojen hintoja koskevista kotitalouksien odotuksista, luottojärjestelmän toiminnasta, asuntojen omistajien toimenpiteistä sekä siitä, kuinka yleistä asunnon omistaminen on.

Empiirisissä tutkimuksissa todetaan yleensä, että asuntojen hinnoilla on kokonaisuudessaan positiivinen vaikutus kulutukseen euroalueen maissa. On myös merkkejä siitä, että tällaiset vaikutukset ovat saattaneet voimistua ajan mitaan, mutta tähän mennessä saadut tulokset eivät ole kiistattomia. Erityisesti eräitä euroalueen maita, kuten Saksaa, Ranskaa ja Italiaa, koskevat arviot eivät ole useinkaan tilastollisesti merkitseviä.⁵ Näiden empiiristen tulosten perusteella voitaisiin odottaa, että asuntojen hintojen viimeaikaisella nousulla olisi todennäköisesti ollut suhteellisen pieni vaikutus koko euroalueen yksityiseen kulutukseen. Ainoastaan joissakin maissa asuntojen hintojen kehityksellä on ollut huomattava vaikutus kulutuspäätöksiin.

Eräs tekijä, joka on todennäköisesti vaikuttanut varallisuus- ja luottovaikutuksen voimakkuuteen, on asuntoluottojärjestelmän toiminta. Kulutukseen kohdistuvat varallisuus- ja luottovaikutukset riippuvat siitä, pystyvätkö kotitaloudet

muuttamaan asuntovarallisuuden kasvun ylimääräiseksi likviditeetiksi. Kotitaloussektori ei voi yleensä realisoida pääomavoittojaan myymällä asuntovarallisuuttaan, koska suurin osa kaupoista vanhojen asuntojen markkinoilla tehdään kotitalouksien välillä. Vanhojen asuntojen markkinoilla useimmat kaupat ja niihin liittyvät rahan siirrot kumoavat toisensa. Kotitaloussektorin likviditeetti voi sen sijaan kasvaa luotonottohalukkuuden kasvun kautta, jos kotitaloudet voivat ottaa aiempaa enemmän lainaa kasvanutta asuntovarallisuuden arvoa vastaan.

Asuntolainamarkkinoiden periaatteilla ja tottumuksilla on tässä yhteydessä tärkeä merkitys. Kotitaloudet voivat lisätä (tai vähentää) asuntoluottojaan nopeasti asuntojen hintojen muutosten mukaisesti, jos se voi tapahtua ilman asuntomarkkinoilla tehtyjä kauppia eli ilman varsinaista asunnon ostoa tai myyntiä. Useimmissa euroalueen maissa tämäntyyppinen suora "asuntopääoman ulosnosto" ei ole mikään yleinen käytäntö. Niin sanotut "asuntopääoman vapauttamiseen" liittyvät tuotteet ovat kuitenkin yleistyneet eräissä euroalueen maissa, kuten Alankomaissa ja Suomessa.⁶ Jos kotitaloudet käyttäisivät tulevaisuudessa enemmän tämänkaltaisia asuntolainamarkkinoiden tuotteita, ne voisivat hyödyntää asuntopääomaansa mahdollisimman pienin kustannuksin, mikä lisäisi asuntojen hintojen vaihtelujen vaikutusta loppukulutukseen.

5 Asuntojen hinnat ja asuntolainat

Omistusasunto on useimmiten kotitalouksien suurin yksittäinen sijoitus. Kotitalouksien kokonaisveloista on noin kaksi kolmasosaa asuntovarallisuuden ostoon tarkoitettuja lainoja, ja niiden vakuutena on yleensä sama asuntovarallisuus. Asuntojen hintojen vaihtelulla saattaa siten olla huomattava vaikutus kotitalouksien nettovarallisuuteen (eli bruttovarallisuus miinus velat) ja luottokelpoisuuteen. Asuntojen hintojen vaihtelun uskotaan vaikuttaneen aiempiin luottosykleihin yhtäältä siten, että se on helpottanut ylimääräistä luotonottoa korkeasuhdanteen aikana, ja toisaalta siten, että se on aikaansaanut rahoitusongelmia asuntojen hintojen laskiessa. Siten se on osaltaan vahvistanut laskusuhdanteita ja hidastanut taloudellista elpymistä.⁷

Näiden näkökohtien takia on ryhdytty kiinnittämään huomiota asuntolainojen kehitykseen

5 Ks. esimerkiksi Ludwig ja Slok, *The impact of changes in stock prices and house prices on consumption in OECD countries*. IMF Working paper 02/1, 2002, Boone, Girouard ja Wanner, *Financial market liberation, wealth and consumption*. OECD Working paper nro 308, 2001, Eschenbach ja Schuknecht, *Asset prices and fiscal balances*. ECB Working Paper -sarjan nro 141, 2002.

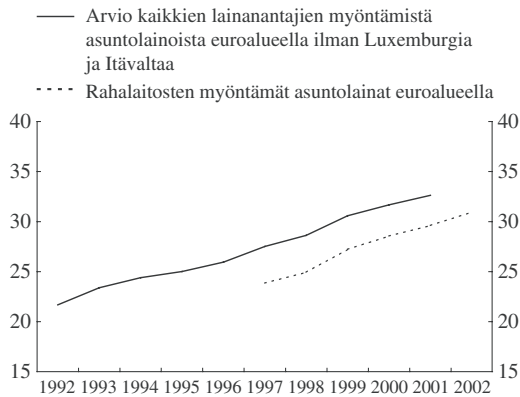
6 Ks. EKP:n julkaisu "Structural factors in the EU housing markets", maaliskuu 2003.

7 Jos kotitalous on erittäin velkaantunut eikä sillä ole juuri muuta varallisuutta kuin oma asunto, asuntojen hintojen lasku saattaa muuttaa nettovarallisuuden negatiiviseksi eli nettovelaksi ja aiheuttaa maantieteellisen "lukitusongelman". Tällaisessa tilanteessa asunnon markkina-arvo on pienempi kuin jäljellä olevan velan määrä, eikä asunnon myyminen siten tule kysymykseen. Jos kotitalous myisi asunnon voidakseen muuttaa toiseen asuntoon eri paikkakunnalle, sen täytyisi hankkia uutta pääomaa ja maksaa ainakin osa asuntolainastaan. Kun otetaan huomioon velkaantuneen kotitalouden taloudellinen asema, tämä saattaisi olla erittäin vaikeaa.

Kuvio 7.

Asuntovelka suhteessa BKT:hen

(prosentteina)

Lähteet: EKP ja kansalliset keskuspankit. Katso kehikko "Tietolähteet ja tietoja koskevat rajoitukset".

Huom. Arvio kaikkien luotonantajien myöntämistä lainoista perustuu yhdenmukaistamattomiin kansallisiin tietoihin. Luxemburgia ja Itävaltaa eivät sisälly tietoihin muita lyhyempien aikasarjojen vuoksi. Rahalaitosten myöntämät asuntolainat eivät sisällä muiden luotonantajien, kuten vakuutusyhtiöiden, myöntämiä asuntolainoja.

sekä niiden ja asuntojen hintojen väliseen riippuvuuteen. Asuntolainakanta (ts. asuntovelka) kasvoi euroalueella jyrkästi vuoden 1991 jälkeen. Aikaisemmin se tosin oli ollut suhteellisen pieni. Nimelliseen BKT:hen suhteutetun nimellisen asuntovelan arvioidaan kasvaneen noin 12 prosenttiyksikköä vuodesta 1992 lähtien (kuvio 7).

Kotitalouksien kokonaisvelkaantuminen lisääntyi myös samalla. Nimellisen asuntovelan kasvuvauhti on hidastunut viime aikoina (ks. kehikko 2).

Asuntovelan kertymistä ovat todennäköisesti lisänneet omistusasumiseen liittyvä pääomanmuodostus, tulo-odotusten koheneminen, korkojen lasku sekä asuntolainojen edullinen verokohtelu. Joissakin euroalueen maissa, kuten Alankomaissa, nopeasti nousevat asuntojen hinnat ovat myös saattaneet vaikuttaa asuntovelan kertymiseen. Kuten edellä todettiin, asuntojen aiempaa suurempi vakuusarvo on helpottanut kotitalouksien luotonottoa. Uudet lainat ovat puolestaan taas lisänneet asuntojen kysyntää, koska kotitaloudet ovat yrittäneet vaihtaa asuntojaan parempiin, mikä on edelleen voimistanut asuntojen hintojen nousupainetta.

Vaikka kotitalouksien asuntovelat ja kokonaisvelkaantuneisuus ovat viime aikoina lisääntyneet euroalueella, kotitalouksien asuntovelan ja kokonaisvelan määrien katsotaan edelleen olevan alhaisia suhteessa BKT:hen (tai käytettävissä oleviin tuloihin) (taulukko 2). Kotitalouksien velanhoitomenot pysyivät verrattain vakaina 1990-luvulla, ja kotitaloussektori on muiden sektorien suhteen nettoluotonantaja ja siten korkotuottojen nettosaaja.

Taulukko 2.

Rahalaitosten myöntämät asuntolainat euroalueen maissa

(prosentteina)

Maa	Belgia	Saksa	Kreikka	Espanja	Ranska	Irlanti
Rahalaitosten myöntämät asuntolainat suhteessa nimelliseen BKT:hen (vuoden 2002 lopussa)	24	44	15	35	22	35
Viitekoron tyyppi ¹ (prosenttiosuus kaikista uusista asuntolainoista vuonna 2001)	K (75 %) Y (19 %) V (6 %)	Pääosin Y ja K	K (5 %) Y (15 %) V (80 %)	V (yli 75 %)	K/Y/M (86 %) V (14 %) ²	V (70 %) Loput pääosin Y
Maa	Italia	Luxemburg	Alankomaat	Itävalta	Portugali	Suomi
Rahalaitosten myöntämät asuntolainat suhteessa nimelliseen BKT:hen (vuoden 2002 lopussa)	10	32	62	15	50	22
Viitekoron tyyppi ¹ (prosenttiosuus kaikista uusista asuntolainoista vuonna 2001)	K (28 %)	V (90 %)	K (74 %) ³ Y (19 %) ³ V (7 %) ³		Pääosin V	K (2 %) V (97 %) M (1 %)

Lähteet: EKP ja kansalliset keskuspankit. Ks. EKP:n julkaisu "Structural factors in the EU housing markets", maaliskuu 2003.

- 1) (K) kiinteä: korko kiinteä yli viiden vuoden ajan tai lainan juoksuajan loppuun. (Y) yhdistelmä: korko kiinteä yli vuoden mutta enintään viiden vuoden ajan. (V) vaihteleva: yhden vuoden jälkeen korko uudelleen sovittavissa tai sidottu markkinakorkoihin tai muutettavissa lainanantajan harkinnan mukaan. (M): muu.
- 2) V: korko sidottu ainoastaan markkinakorkoon (muut uudelleen sovittavat korot eivät sisälly tähän osuuteen). Maahan sijoittautuneiden luottolaitosten vuonna 2001 myöntämät uudet asuntolainat.
- 3) Osuus nykyisestä lainakannasta.

Kehikko 2.

Kotitalouksien asuntolainat ja kokonaisvelkaantuminen

Kotitalouksien asuntolainojen kehitys johtuu sellaisista markkinoilla vuorovaikutuksessa toimivista kysyntä- ja tarjontatekijöistä, joiden suhteellista merkitystä on vaikea erottaa toisistaan. Asuntolainojen kysyntä on seurausta asuntojen kysynnästä ja muista tekijöistä (kuten lainsäädännöstä, asuntolainasopimustyypeistä ja lainan takaisinmaksuun liittyvistä kustannuksista) sekä rahoituskäytännöistä, jotka saattavat edesauttaa asuntoluottojen käyttöä juoksevien menojen rahoittamiseen. Samaan aikaan rahoituksen välittäjät ovat tärkeimpiä rahoituksen tarjoajia, ja ne kontrolloivat luottolimiittejä.

Asuntolainojen osuus on yli 60 % kaikista rahalaitosten euroalueen kotitalouksille myöntämistä lainoista (ks. oheinen taulukko). Rahalaitosten kotitalouksille myöntämien lainojen kokonaismäärän kasvu nopeutui 1990-luvun lopulla, jolloin vuotuiset kasvuvauhdit saattoivat olla yli 11 %. Tämä johtui suureksi osaksi asuntolainojen kehityksestä. Tämän jälkeen sekä kotitalouksille myönnettyjen lainojen kokonaismäärän että asuntolainojen määrän kasvuvauhti ensin hidastui hieman mutta vakautui sen jälkeen siten, että asuntolainojen suhteellinen osuus kasvoi (ks. kuvio). Vuonna 2002 asuntolainojen vuotuinen nimellinen kasvuvauhti oli 7,6 % ja reaalin kasvuvauhti noin 0,9 %, kun deflaattorina käytetään arvioitua asuntojen hintojen nousua koko euroalueella.

Rahalaitosten myöntämät asuntolainat euroalueella

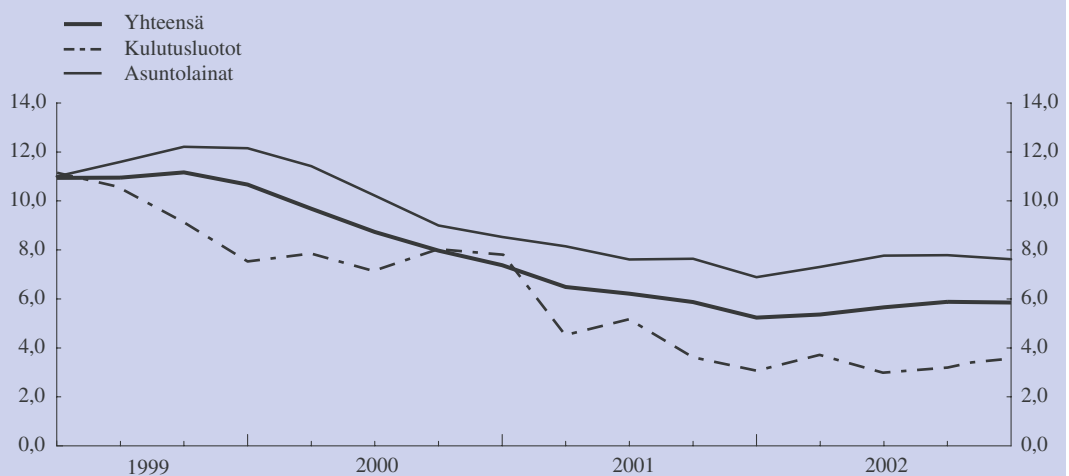
(prosentteina)

	Osuus kaikista kotitalouksille myönnettyistä lainoista	Vuotuinen kasvuvauhti
Joulukuu 1999	62,7	12,2
Joulukuu 2000	63,8	8,5
Joulukuu 2001	65,0	6,9
Joulukuu 2002	66,4	7,6

Lähde: EKP.

Euroalueen kotitalouksille myönnettyjen lainojen kasvu käyttötarkoituksen mukaan eriteltynä

(vuotuinen prosentuaalinen kasvu; neljännesvuosihavaintoja)

Lähde: EKP.

Huom. Lainat yhteensä sisältävät asuntolainat, kulutusluotot ja "muut lainat" (ei esitetty kuviossa).

Asuntolainojen kehitys on vaihdellut suuresti maittain (ks. myös EKP:n julkaisut "Report on financial structures", 2002, ja "Structural factors in the EU housing markets", 2003). Vaikka asuntojen hintojen kehitys

selittääkin osaksi näiden lainojen nimellisiä kasvueroja eri maissa, myös muut maakohtaiset tekijät, kuten väestörakenteelliset tekijät, verotukselliset kannustimet, uudelleenrahoituskäytännöt ja asuntovarallisuuden käyttäminen lainan vakuutena näyttävät myös vaikuttavan näihin eroihin.

Euroalueen kotitalouksien asuntolainoista johtuva velkaantumisen kasvu ei ole lisännyt merkittävästi velanhoidtomenoja – laskettuna asuntolainojen korkomenojen prosentuaalisena osuutena kotitalouksien käytettävissä olevista tuloista –, koska korot ovat laskeneet vastaavasti eräissä euroalueen maissa jo euron käyttöönottoa edeltävän ajanjakson aikana. Kotitalouksien yhteenlaskettujen korkomenojen – joista suurin osa aiheutuu asuntolainoista – osuus euroalueen kotitalouksien käytettävissä olevista tuloista on noin 5½ %, eli alustavien arvioiden mukaan saman verran kuin 1990-luvun alussa. Vaikka asuntolainojen kasvuvauhti vaihtelee suuresti euroalueen maasta toiseen, asuntolainojen korkojen hajonta on viime vuosina ollut pienempi kuin muiden lainojen korkojen hajonta. Tästä huolimatta rahoituskustannukset saattavat vaihdella maittain sen mukaan, mikä on asuntolainojen verokohtelu ja millaisia ovat muut asuntolainan nostamiseen liittyvät kulut.

Eräissä euroalueen maissa suuri osa asuntovelasta otetaan kiinteäkorkoisina yli viiden vuoden asuntolainoina (taulukko 2), mikä vähentää kotitalouksien välittömiä riskejä asuntolainojen korkojen noustessa.⁸ Tämän takia vaikuttaisi sil-

tä, että euroalueen kotitaloussektorin taloudellinen tila ei ole erityisen huolestuttava, vaikka joissakin maissa ylivelkaantuneet kotitaloudet ovat todennäköisesti alttiita asuntojen hintojen vaihtelun aiheuttamille riskeille.

6 Yhteenveto

Euroalueen asuntohintainflaatio on neljän viime vuoden aikana pysynyt huomattavasti nopeampana kuin kuluttajahintainflaatio. Asuntojen hintojen viimeaikainen nousu ei ole ollut kuitenkaan yhtä nopeaa kuin 1980-luvun lopussa. Suotuisa tulokasvu ja asuntolainojen korkojen lasku ovat olleet tärkeitä asuntojen hintojen viimeaikaiseen nousuun vaikuttaneita tekijöitä. Asuntohintojen viimeaikaisella nousulla on todennäköisesti ollut suhteellisen vähäinen vaikutus yksityiseen kulutukseen koko euroalueella, vaikka eräissä maissa asuntojen hintojen kehityksellä on saattanut olla muita maita merkittävämpi vaikutus kulutuspäätöksiin. Asuntojen hintojen

nousu on myös todennäköisesti osaltaan kasvattanut euroalueen kotitalouksien bruttovelkaantuneisuutta.

Asuntohintojen vaihtelu muodostaa tärkeän asuntomarkkinoiden ja muun talouden välisen välittymiskanavan. Siksi on tärkeää seurata asuntojen hintojen kehitystä ja ymmärtää, mitkä tekijät ovat kulloinkin muuttaneet asuntojen hintoja. Euroalueen asuntomarkkinatilastojen keräämiseen liittyviä vaatimuksia onkin tästä syystä tiukennettava.

⁸ Ks. EKP:n julkaisu ”Report on financial structures”, 2002.

Maksujen elektronisointuminen Euroopassa

Viime vuosina uusien viestintätekniikoiden käytön lisääntyminen ja erityisten maksumekanismien tarve sähköisessä kaupankäynnissä ovat antaneet uusille toimijoille mahdollisuuden parantaa maksutoimeksiantojen lähettämistä ja käsittelyä. Samaan aikaan myös pankit ovat kehittäneet asiakkailleen uusia keinoja saada yhteys tileihinsä ja maksaa maksuja. Useimmissa hankkeissa ovat vielä meneillään käyttöönoton alkuvaiheet. Koska Euroopan keskuspankin lakisääteisenä velvollisuutena on ”maksujärjestelmien moitteettoman toiminnan edistäminen”, se näkee itsensä kahdessa roolissa: kehityksen alullepanijana ja yleisvalvojana. Nyt kun markkinat vielä kehittyvät, EKP:n painopiste on kehityksen alullepanijan roolissa. Se pyrkii luomaan osapuolten välille yhteistyöfoorumia ja tuottamaan selvityksiä ja tilastoja, jotka tukevat maksun käsittelyketjun eri osien ja infrastruktuurien integroitumiseen tähtäävää työtä Euroopassa. Elektronisten maksuvaihtoehtojen tuottamiseen liittyvissä valvontatehtävissään EKP keskittyy aluksi elektronisten maksuvälineiden ja -järjestelmien turvallisuuteen.

I Maksujen luonne muuttumassa

Maksulla tarkoitetaan yleensä maksajan siirtämää rahallista saamista maksun saajan hyväksymälle osapuolelle. Pienissä maksuissa hyväksyttävää rahallisia saamisia ovat yleensä joko keskuspankkiraha tai rahoituslaitosten talletukset/velat. Viime aikoina hyväksyttävänä saamisina on käytetty myös muiden kuin pankkien velkoja, mikäli tämä on ollut lainsäädännöllisesti mahdollista. Rahallisesta saamisesta, jonka maksun saaja hyväksyy, käytetään tässä artikkelissa nimitystä maksuna käytettävä raha.

Maksuväline puolestaan on menetelmä, jolla maksaja tekee toimeksiannon maksuna käytettävän rahan siirtämiseksi. Maksuvälineitä on olemassa lukuisia, ja niitä voidaan käyttää myyntipisteissä tehtäviin transaktioihin (kuten pankki- ja luottokortit), laskujen maksuun ja yleisesti varojen siirtoon talouden toimijoiden kesken (kuten joko pankkitiskeillä tai Internetissä tehtävät tilisiirrot).

Useimmissa tapauksissa maksuväline ja maksuna käytettävä raha poikkeavat toisistaan. Merkittävimpänä poikkeuksena on käteinen. Kun maksuna käytettävä raha eroaa maksuvälineestä, tarvitaan infrastruktuuria, jonka avulla maksuna käytettävä raha siirretään maksajalta saajalle. Velkasaamisten siirtoon rahoituslaitosten kesken käytetään infrastruktuurina pankkien välistä maksujärjestelmää. Kun maksu perustuu laskuun, tapahtumaan liittyy myös kaksi muuta

keskeistä seikkaa: laskun toimitus maksajalle ja tietojen välittäminen lähetetyistä laskuista ja saaduista maksuista maksun saajalle.

Periaatteessa tieto- ja televiestintätekniikka mahdollistavat, että koko maksuprosessi voidaan automatisoida täysin. Maksupalvelujen tuottaminen on muuttumassa täysin elektroniseksi ja erittäin automatisoiduksi, mitä kutsutaan maksujen elektronisoinniksi. Maksuprosessia ja sen elektronisoinnista tarkastellaan esimerkinomaisesti kehikossa I.

Koska EKP:n lakisääteisenä velvollisuutena on ”maksujärjestelmien moitteettoman toiminnan edistäminen”, se katsoo, että maksujen elektronisoinnissa sen tehtävänä on lähinnä edistää näiden maksuvälineiden ja -järjestelmien tehokkuutta ja turvallisuutta. Tieto- ja televiestintätekniikan – ja viime aikoina Internetin – kehityksen vuoksi maksujen elektronisointuminen on lisääntynyt viime vuosikymmeninä jatkuvasti.

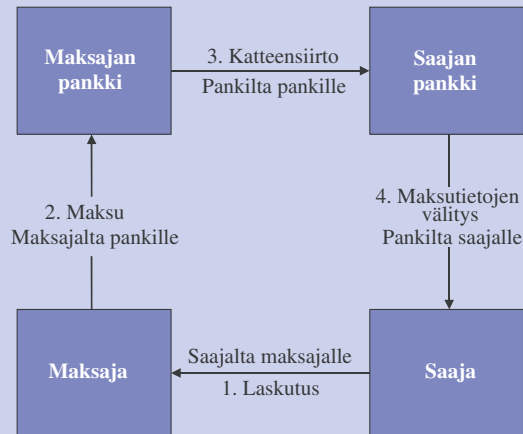
Tässä artikkelissa luodaan yleiskatsaus viimeaikaiseen kehitykseen ja keskitytään maksuvälineiden elektronisointumiseen sähköisessä kaupankäynnissä. Sähköisellä kaupankäynnillä tarkoitetaan tavaroiden tai palvelujen myymistä tai ostamista tietokoneavusteisten verkkojen, kuten Internetin, tai matkapuhelinoperaattorien tarjoamien verkkojen välityksellä.

Kehikko 1.

Maksun käsittelyketju

Maksutapahtumassa on yleensä mukana neljä eri osapuolta: maksaja, saaja ja varojen siirrosta vastaavat kaksi rahoituslaitosta. Osapuolten välinen viestintä on muuttunut yhä automatisoidummaksi, joten maksu voidaan tehdä ilman manuaalista käsittelyä. Oheisessa kuviossa esitetään pääpiirteittäin tilisiirtona tehtävän maksun käsittelyketju.

- Elektronista laskutusta, joka automatisoi saajan ja maksajan välisen laskutusprosessin, on toistaiseksi käytetty vain vähän.
- Maksutoimeksiannon lähettäminen eli maksujen suorittamisen alkuvaihe on kehittynyt merkittävästi viime vuosina erilaisten elektronisia maksuvälineitä koskevien hankkeiden myötä.
- Maksujen käsittelyketjussa sähköinen viestintä on pisimmälle vietyä pankkien välisissä maksujärjestelmissä. Näissä järjestelmissä automaattinen ja sähköinen viestien vaihto on yleistä ja muuttunut jo vakiokäytännöksi.
- Kirjanpitoon tarvittavat tase- ja maksutiedot (tiliotteet ja kuitit) välitetään maksajalta maksun saajalle jo laajalti sähköisesti suurten yritysten ja niiden pankkien välillä, ja palvelu on yleistymässä myös pienten yritysten käyttöön.

Paljon uusia hankkeita markkinoilla

Euroopassa on meneillään useita hankkeita, jotka mahdollistavat maksujen maksamisen Internetin tai matkapuhelinverkkojen välityksellä. Useimmat näistä hankkeista ovat vasta kehityksen alkuvaiheessa – jotkin ovat olleet menestyksekkäitä, mutta useita hankkeita on jouduttu lopettamaan.

Nämä hankkeet voidaan jakaa niihin, jotka koskevat tavanomaisten maksuvälineiden mukauttamista sähköiseen kaupankäyntiin soveltuviksi, sekä niihin, jotka koskevat uusien maksuvaihtoehtojen kehittämistä erityisesti sähköistä kaupankäyntiä varten. Ensimmäinen ryhmä koostuu hankkeista, joissa on muokattu olemassa olevia maksuvälineitä uusien markkinoiden käyttöön. Maksuvälineiden toimintatapaan ei ole tehty lainkaan muutoksia, tai muutokset ovat olleet ainoastaan vähäisiä. Tuotteiden tunnettuus on

edistänyt niiden laajaa ja helppoa hyväksyntää. Toinen ryhmä koostuu järjestelyistä, joilla pyritään tarjoamaan lisäetua tai keskitytään tiettyihin maksun käsittelyketjun osiin tai markkinarakoihin (esim. Internet-huutokauppa).

Tavanomaisten maksuvälineiden elektronisoituminen

Tavanomaisimmat maksuvälineet, joita mukautetaan parhaillaan Internetiin ja matkapuhelinverkkoihin soveltuviksi, ovat luottokortit, tilisiirrot ja pankkitilin veloittamiseen oikeuttavat maksuvälineet (kuten suoraveloitus, pankkikortit ja sekkit). Näitä maksuvälineitä ja niiden käyttöä Euroopassa käsitellään kehikossa 2.

Luottokortti on tällä hetkellä kaikkein yleisimmin käytetty maksuväline maksujen maksamiseen Internetissä. Niiden käytön yleisyys Internetissä

Kehikko 2.

Muiden maksuvälineiden ja -palvelujen kuin käteisen käyttö Euroopassa

Tilisiirto on maksajan pankilleen antama ohje veloittaa pankkitililtään maksu ja kirjata se saajan pankkitilille. Tilisiirto on yleisin maksutapa Euroopassa. Noin kolmasosa kaikista muista kuin käteismaksuista on tilisiirtoja.

Pankkitilin veloittamiseen oikeuttavat maksuvälineet tarkoittavat maksumenetelmiä, joissa saaja lähettää pankilleen ohjeen laskuttaa (veloittaa) maksajan ostot suoraan maksajan tililtä. Pankkitilin veloittamiseen oikeuttavia maksuvälineitä on kolmea tyyppiä: suoraveloitukset, pankkikortit ja sekut.

1. Suoraveloitukset ovat ennakoon määritellyjä veloituksia, jotka maksetaan maksajan pankkitililtä ja joiden toimeksiantajana on maksun saaja. Suoraveloituksia käytetään usein toistuvien maksujen (kuten vesi-, sähkö- ja puhelinlaskut) tai sellaisten kertaluonteisten maksujen maksamiseen, jossa maksaja ja saaja eivät ole suoraan yhteydessä toisiinsa. Suoraveloituksilla maksetaan toiseksi suurin osuus (neljännes) kaikista maksuista.

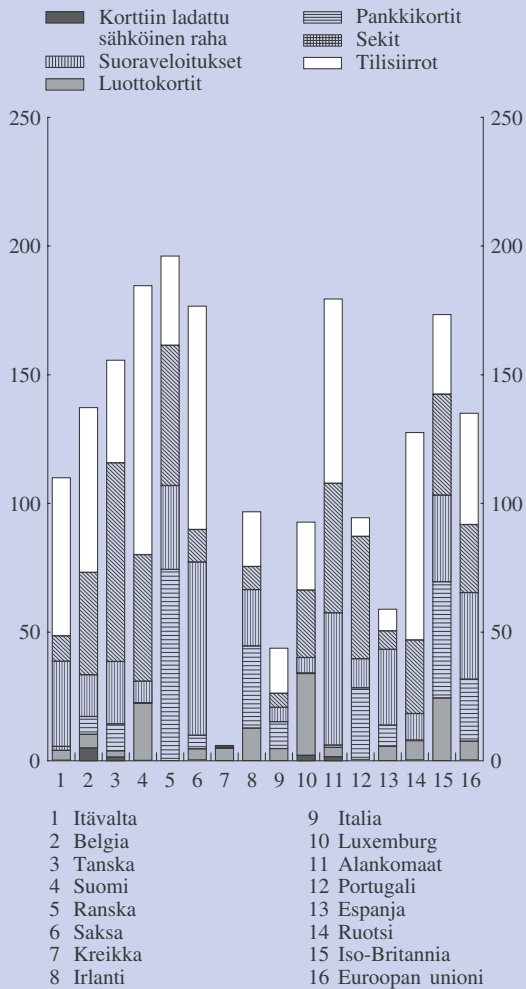
2. Pankkikortit ovat kätevä tapa esittää tarvittavat tiedot maksajasta suoraveloituksen tekemiseen. Tiedot on tallennettu kortin magneetti-juovaan (tai siruun). Pankkikortin tietojen lukemiseen tarvitaan soveltuvaa lukulaitetta, jolla voidaan myös tarkistaa kortin voimassaoloaika ja se, ylittääkö maksu kortin mahdollisen käyttörajan. Pankkikortit ovat yleisimmin käytetty muu maksuväline kuin käteinen myyntipisteissä. Noin viidennes kaikista maksuista tehdään pankkikorteilla.

3. Sekki on kahden osapuolen, asettajan ja saajan (tavallisesti pankin) välinen kirjoitettu maksuositus, jolla asettaja maksaa pyydettyä tietyn summan sekun saajalle tai hänen nimeämälleen henkilölle. Joissakin maissa sekkejä käytetään vielä paljon, ja siksi sekkimaksujen osuus on 19–20 % kaikista Euroopassa tehdyistä maksuista. Useissa maissa sekkimaksuja ei käytännöllisesti katsoen käytetä lainkaan.

Luottokortilla asiakkaat voivat tehdä ostoja ja/tai nostaa rahaa luottokorttiltililtään. Kertynyt velka maksetaan joko täysimääräisesti tietyn ajanjakson (yleensä kuukauden) lopussa tai osissa, jolloin jäljelle jäävästä erästä maksetaan korkoa. Ensiksi mainituissa tapauksissa luottokorttia kutsutaan joskus maksuaikakortiksi, mutta yksinkertaisuuden vuoksi kumpaakin vaihtoehtoa kutsutaan tässä artikkelissa luottokortiksi. Luottokorttimaksujen osuus muista kuin käteismaksuista Euroopassa on 5–6 %.

Muiden maksuvälineiden kuin käteisen käyttö Euroopassa

(maksujen määrä asukasta kohden vuodessa)

Lähde: "Payment and securities settlement systems in the European Union (Blue Book)", Addendum incorporating 2000 figures, EKP, heinäkuu 2002.

selittyyneen sillä, että asiakkaat tuntevat ne kansainvälisesti ja kauppiat hyväksyvät ne laajalti. Useissa maissa vastuu väärinkäytöksistä on joko kauppialla tai luottokorttiyhtiöllä. Sen vuoksi luottokortti on erittäin houkutteleva vaihtoehto maksajalle, sillä hän voi olla varma, ettei hän menetä rahaa petoksen takia, kunhan hän on täyttänyt omat velvollisuutensa.

Useimmat eurooppalaiset pankit tarjoavat jo asiakkailleen verkkopankkipalveluja, jotka mahdollistavat tilisiirtojen teon Internetissä. Verkkopankkipalvelut ovat muuttumassa yhä suosittummiksi, ja niihin liittyviä standardeja kehitetään parhaillaan Euroopassa. Internet-ostojen maksaminen tilisiirrolla ei kuitenkaan ole vielä kovin yleistä, vaikka joitakin järjestelmiä onkin otettu menestyksekkäästi käyttöön Pohjoismaissa.

Joissakin maissa maksuja voidaan maksaa Internetissä myös suoraveloituksella. Menetelmät vastaavat Internetissä tehtävää luottokorttimaksua. Maksaja lähettää pankkitietonsa (tilinumero ja muut maksun välitykseen mahdollisesti tarvittavat tiedot) maksun saajalle tai hänen pankilleen, ja varat veloitetaan tililtä. Näiden järjestelmien käyttö on usein rajoitettu tiettyyn maahan, joten suoraveloitus ei sovellu hyvin maiden väliseen sähköiseen kaupankäyntiin.

Joissakin Euroopan maissa Internet-kaupoissa voidaan käyttää pankkikorttia. Näissä tapauksissa Internet-maksaminen muistuttaa maksamista suoraveloituksella, mutta pankkikortin käytön ansiosta maksaminen on turvallisempaa. Kortin haltija vahvistaa henkilöllisyytensä tietokoneeseen kytketyn kortinlukijan avulla. Pankkikorttia käytetään Internet-ostojen tekoon edelleen varsin vähän.

Elektroninen ”sekki” jäljittelee paperisekkiä, mutta maksuosoitus on elektronisessa muodossa. Käsin tehdyn allekirjoituksen puuttuminen saattaa johtaa siihen, että joidenkin maiden lainsäädännössä nämä maksuvälineet luokitellaan eri tavoin. Useimmissa Euroopan maissa sekkien merkitys on vain vähäinen, ja niissä maissa, joissa niitä käytetään yleisesti, on kehitetty muita sähköiseen kaupankäyntiin soveltuvia maksuvälineitä ja -palveluja.

Uudet maksuvälineet ja -palvelut

Artikkelin edellisessä osassa oli esimerkkejä lähinnä siitä, miten maksutietoja voidaan esittää ja välittää sähköisessä muodossa käyttämällä tavanomaisia maksuvälineitä (esimerkiksi luottokortteja, tilisiirtoja jne.) ja tavanomaisia maksuna käytettävän rahan muotoja (liikepankkirahaa). Seuraavissa esimerkeissä käsitellään uusia maksuvälineitä ja niihin liittyviä palveluja. Liikepankkirahan lisäksi niissä voidaan käyttää maksamiseen myös esimerkiksi sähköistä rahaa tai yritysten velkasitoumuksia. Yhteistä näille uusille hankkeille on, että niissä hyödynnetään tieto- ja televiestintäteknologiaa, jota ei aiemmin ole ollut käytettävissä maksujenvälitykseen.

EKP:n määritelmän mukaan sähköinen raha on tekniseen välineeseen elektronisesti tallennettua rahan arvoa, jota voidaan käyttää laajalti maksettaessa maksuja muille kuin sähköisen rahan liikkeeseenlaskijalle. Sähköisellä rahalla maksettaessa ei tarvitse välttämättä käyttää pankkitilejä, vaan raha toimii ennakkoon maksettuna haltijainstrumenttina (Report on electronic money, EKP, elokuu 1998). Tämän määritelmän mukaan sähköinen raha on verrattavissa käteiseen rahaan (joskaan se ei ole käteisen rahan tavoin avoimessa kierrossa) ja se voidaan tallettaa esimerkiksi älykorttiin (korttipohjaiset järjestelmät) tai tietokonepääteelle (ohjelmistopohjaiset järjestelmät). Sähköisestä rahasta on lainsäädäntöteitse tullut uusi maksuna käytettävän rahan muoto. Euroopassa sähköistä rahaa saavat laskea liikkeeseen vain luottolaitokset sekä yhtiöt, jotka täyttävät sähköistä rahaa koskevan direktiivin kansallisten täytäntöönpanosäädösten mukaiset vaatimukset (ks. osa lainsäädännölliset näkökohdat jäljempänä). Direktiivin mukainen sähköisen rahan määritelmä on EKP:n määritelmää laajempi ja voi käsittää kortti- ja ohjelmistopohjaisten järjestelmien lisäksi myös tiliperusteiset järjestelmät.

EU-maissa toimii nykyisin 25 korttipohjaista sähköisen rahan järjestelmää. Ne ovat yleensä rahoituslaitosten ylläpitämiä. Muutaman vuoden takaiset suuret odotukset sähköisen rahan yleistymisestä eivät toistaiseksi ole täyttyneet. Korttiin ladatulla sähköisellä rahalla maksettujen maksujen osuus on nykyisin vain 0,2 % kai-

kista Euroopassa suoritetuista muista kuin käteismaksuista. Tällaisen maksuvälineen käyttö on ollut suosituinta Belgiassa ja Luxemburgissa. Sähköisen rahan järjestelmissä, kuten monissa muissakin maksujärjestelmissä, ongelmana on kriittisen massan saavuttaminen. Viime aikoina ei ole käynnistetty uusia Euroopan laajuisia korttipohjaisia sähköisen rahan järjestelmiä. Ohjelmistopohjaisista sähköisen rahan järjestelmistä useimmat lopetettiin ennen kuin ne ehtivät toimia laajasti.

Internet-huutokauppojen suosion kasvaessa on ilmaantunut maksupalvelujen tarjoajia, jotka mahdollistavat maksut yksityishenkilöltä toiselle Internetin kautta, eli henkilökohtaiset online-maksut. Tällaiset tiliin perustuvat järjestelmät toimivat samaan tapaan kuin pankkitalletukset, eli asiakas avaa oman tilin palveluntarjoajan järjestelmässä, ja tilillä olevia varoja voidaan käyttää maksamiseen Internetin välityksellä. Varat siirretään tilille käyttäen olemassa olevia maksuvälineitä (esimerkiksi luottokorttimaksuna tai tilisiirtona). Näissä hankkeissa tärkeimpänä innovaationa on sähköpostin ja palveluntarjoajan verkkosivujen käyttäminen yhteydenpitoon palveluntarjoajan ja asiakkaiden välillä sekä uusien tilien avaamisen helppous. EU-maissa toimivissa järjestelmissä maksuna käytettävän rahan on EU:n pankkilainsäädännöstä johtuen oltava liikepankkirahaa tai sähköistä rahaa, mikä tarkoittaa sitä, että toiminta edellyttää pankkitoimilupaa tai sähköisen rahan liikkeeseenlaskijan lupaa. Joissakin EU:n ulkopuolisissa maissa toimivissa vastaavanlaisissa järjestelmissä voidaan käyttää maksuna myös yritysten velkasitoumuksia ("yhtiörahaa").

Vastaaventyyppinen maksutapa on raaputuskortti. Raaputuskorttijärjestelmissä asiakas voi ostaa kioskeista tai muista liikkeistä kortteja, joiden avulla hän siirtää maksuihin käytettävät varat etukäteen tililleen. Tilejä pidetään etäpalvelimilla eli varoja ei tallenneta asiakkaan tietokonepäätteelle tai älykorttiin. Näissä järjestelmissä voi maksaa myös anonyymisti, sillä asiakkaan ei tarvitse rekisteröityä järjestelmään tai antaa pankkiyhteys- tai luottokorttitietojaan Internetin kautta. Tällaisen maksutavan hyväksyminen on toistaiseksi vähäistä. Kuten henkilökohtaisissa online-maksuissakin raaputuskortti-

järjestelmissä maksuna käytettävä raha voi olla joko liikepankkirahaa (kun järjestelmästä vastaa pankki tai sähköisen rahan liikkeeseenlaskija) tai "yhtiörahaa".

Maksuportaali on tavanomaisiin maksuvälineisiin perustuva maksupalvelumuoto. Maksuportaaleissa asiakkaat voivat käyttää monia erilaisia olemassa olevia maksuvälineitä, minkä lisäksi portaalit voivat tarjota tilipalveluja myös Internet-vähittäismyymyjille. Maksuportaalit huolehtivat sähköisen kaupankäynnin maksutapahtumista kauppiaiden puolesta. Kauppiat voivat ohjata asiakkaansa maksuportaalin verkkosivuille verkkomaksun maksamista varten. Kun maksu on suoritettu asianmukaisesti, portaali ilmoittaa kauppiaille, että tilaus voidaan toimittaa asiakkaalle.

On myös ilmaantunut erilaisia maksujen kokoamispalveluja, jotka helpottavat pienten maksujen maksamista Internetissä. Palveluille on yhteistä asiakkaan useiden pienten maksujen kokoaminen yhdeksi määräjain (esimerkiksi aina kuun lopussa) suoritettavaksi maksuksi. Tällaista maksujen kokoamista voidaan verrata luottokorttitapahtumien veloitukseen asiakkaalta jälkikäteen. Veloitusmahdollisuuksia on kaksi: eräissä järjestelmissä käytetään olemassa olevia maksuvälineitä, esimerkiksi suoraveloitusta asiakkaan pankkitililtä tai luottokorttilaskua, ja toisissa järjestelmissä ostot lisätään asiakkaan laskuun sellaiselta yhtiöltä, jonka kanssa hänellä on ennestään asiakassuhde (esimerkiksi puhelin-yhtiö tai Internet-palvelujen tarjoaja). Maksujen kokoamispalvelu ei ole uusi maksuväline vaan pikemminkin transaktiokustannuksia säästävä lisäominaisuus olemassa oleviin tuotteisiin. Jotkin kokoamispalvelut ovat keskittyneet hyvin pieniin maksuihin, joiden suorittaminen tavanomaisia maksuvälineitä käyttäen voisi olla erittäin kallista sekä asiakkaalle että kauppialle. Maksujen kokoamispalvelujen käyttö on kuitenkin jäänyt melko vähäiseksi.

Viime aikoina on kehitetty useita matkapuhelimen käyttöön perustuvia maksusovelluksia. Matkapuhelimella maksaminen on uusi maksamistapa, jolla voidaan tehdä tilisiirto tai suoraveloitus rahoituslaitoksesta (liikepankkiraha). Joissakin järjestelmissä on myös mahdollista maksaa varat etukäteen asiakastilille, jota käyte-

Kehikko 3.

Maksuvälineiden ja maksuna käytettävän rahan ryhmittely

Olemassa olevat maksuvälineet	Maksuna käytettävä raha
Setelit ja kolikot	Keskuspankkiraha
Tilisiirrot	Liikepankkiraha
Pankkitilin veloittamiseen oikeuttavat maksuvälineet	Liikepankkiraha
Luottokortit	Liikepankkiraha
Uudet maksuvälineet ja -palvelut	Maksuna käytettävä raha
Sähköinen raha	Sähköinen raha
Henkilökohtaiset online-maksut	Liikepankkiraha, sähköinen raha tai ”yhtiöraha”
Raaputuskortit	Liikepankkiraha, sähköinen raha tai ”yhtiöraha”
Maksuportaalit	Liikepankkiraha, sähköinen raha tai ”yhtiöraha”
Maksujen kokoaminen	Liikepankkiraha, sähköinen raha tai ”yhtiöraha”
Maksaminen matkapuhelimella	Liikepankkiraha, sähköinen raha tai ”yhtiöraha”

Huom. EU:ssa ”yhtiörahaa” voidaan käyttää vain sähköistä rahaa koskevan direktiivin poikkeussäännöksen mukaisissa pienissä järjestelmissä, mikäli kansalliset säännökset eivät sitä estä.

tään matkapuhelimella. Tilillä olevia varoja (sähköistä rahaa tai ”yhtiörahaa”) käytetään tuotteiden ja palvelujen maksamiseen. Matkapuhelimet soveltuvat hyvin tällaiseen maksamiseen, sillä ne ovat henkilökohtaisia, niitä pidetään koko ajan mukana ja ne on suunniteltu yhteyksien luomiseen. Lisäksi digitaalisten matkapuhelinten leviäminen on Euroopassa laajempaa kuin kotitietokoneiden. Matkapuhelimia voidaan myös käyttää sekä palvelu- että itsepalveluperiaatteella toimivilla päätteillä maksamiseen, In-

ternetissä maksamiseen ja joissakin järjestelmissä myös yksityishenkilöiden välisten maksujen maksamiseen. Matkapuhelinsovellusten yhteiskäyttöisyyttä pyritään edistämään erilaisten yhteistyöfoorumien kautta. Tällaisia foorumeita ovat mm. Mobey Forum, Mobile electronic Transactions (MeT), Mobile Payments Forum sekä PayCircle. Ne pyrkivät edistämään mobiilitekniikan käyttöä rahoituspalveluissa ja toimivat linkkinä rahoitusalan ja langattoman viestinnän alan erilaisten standardointielinten välillä.

2 Kehityshaasteita

Tekniset innovaatiot voivat tehostaa maksamista pienentämällä transaktiokustannuksia. Näin ne myös lisäävät yleistä hyvinvointia. On kuitenkin vielä vastattava moniin uusiin haasteisiin, ennen kuin voidaan saavuttaa mahdollisimman turvallinen ja tehokas elektronisoitu maksujenvälitysinfrastrukturi.

Keskeinen haaste maksupalvelujen käyttöönotossa on se, että palvelut edellyttävät riittävän laajaa verkostoa. Maksuvälineiden hyödyllisyys

riippuu siitä, kuinka monessa pisteessä niitä voidaan käyttää. Tämän vuoksi niitä nimitetään myös verkostohyödykkeiksi. Esimerkiksi mitä useammalla päätteellä tietyn tyyppistä maksukorttia voidaan käyttää, sitä hyödyllisempi se on käyttäjilleen ja sitä enemmän se kannustaa muitakin liittymään samaan järjestelmään. Uusien verkostotuotteiden tai -järjestelmien suurimpana ongelmana on tarve saada aikaan kriittinen massa, ennen kuin lisää käyttäjiä voidaan saada houkutelluksi järjestelmän piiriin. Asiakkaat ei-

vät liity järjestelmään ennen kuin maksupisteitä, joissa järjestelmää voi käyttää, on riittävän paljon. Kauppiaat taas investoivat maksupisteisiin vain, jos niille saadaan riittävän paljon käyttäjiä. Tämän muna-kanaongelman takia kaikenlaisten uusien maksuvälineiden ja -palvelujen perustamiskustannukset ovat suuret.

Muita haasteita elektronisten maksujärjestelmien onnistumiselle ovat maksuvälineiden ja maksuna käytettävän rahan standardointiin, sääntelyyn ja turvallisuuteen liittyvät näkökohdat. Maksujen elektronisoinnista saadaan täysi hyöty koko maksujen käsittelyketjun kannalta vasta silloin, kun käytetään yhteisiä standardeja. Uusien maksupalvelujen tarjoamiseen liittyvä yhtenäinen sääntely on myös välttämätöntä. Myös palvelujen turvallisuus on ensisijaisen tärkeää sekä palveluntarjoajan että yleisön kannalta. Näillä alueilla järjestelmien eri sidosryhmien välisen yhteistyön lisäämisestä olisi ilmeistä hyötyä.

Standardointinäkökohdat

On tärkeää sopia yhteisistä standardeista ja sanomamuodoista, jotka mahdollistavat maksujen täysin automaattisen käsittelyn (straight-through processing, STP). Maksuliikenteen standardoinnista on kussakin maassa yleensä huolehtinut melko suljettu, rahoitusalan osapuolista koostuva ryhmä, eikä standardointia ole ulotettu maan rajojen ulkopuolelle. Muuttunut toimintaympäristö eli Internetin, matkapuhelinverkkojen ja euron käyttöönoton mukanaan tuoma kansainvälinen ulottuvuus on monimutkaistanut yhteistyötä ja standardien luomista monella tavalla.

Yksi standardien luomista hankaloittava seikka on se, että maksun käsittelyketjuun liittyy nyt aiempaa enemmän sidosryhmiä, joista yhä enemmän on muita kuin rahoituslaitoksia. Kuten kehikossa 1 selostettiin, elektronisten maksujen eri käsittelyvaiheet käsittävät myyjän toimittaman laskun, maksajan maksutoimeksianton, rahoituslaitosten toimenpiteet maksun käsittelemiseksi ja suorittamiseksi ja lopuksi maksutietojen välityksen maksun saajalle. Niinpä tarvitaan kaikkien sidosryhmien kannalta hy-

väksyttäviä standardointiratkaisuja, ja kunkin erisidosryhmän olisi suotavaa olla mukana sellaisten standardien kehittämisessä ja toteuttamisessa, jotka liittyvät niiden osuuteen maksun käsittelyketjussa.

Tekninen kehitys, uusien palveluntarjoajien tulo markkinoille sekä muiden viestintäpainotteisten alojen nopea kehitys ovat kasvattaneet asiakkaiden odotuksia. Asiakkaat odottavat maksujen hoitamisen tulevan aiempaa nopeammaksi ja halvemmaksi, mikä merkitsee sitä, että nykyisen pankkien välisen maksuliikenneinfrastruktuurin, joka on perustunut arvopäiviin ja kerran päivässä tapahtuviin katteensiirtoihin, on mukauduttava uuteen toimintaympäristöön. Maksujärjestelmissä tällä hetkellä meneillään olevia muutoksia ovat mm. suorien ja vaivattomien yhteyksien luominen (esimerkiksi Internetin avulla), turvallisuusriskien hallintaan tarkoitettujen välineiden käyttöönotto (esimerkiksi julkisen avaimen tekniikka), muutokset maksujen ajoituksessa ja lopullisuudessa (esimerkiksi useita pankkien välisiä katteensiirtoja päivittäin tai reaaliaikaiset katteensiirrot), valmiudet käsitellä aiempaa laajempia maksutiedot sisältäviä toimeksiantoja (esimerkiksi maksuliikennetietojen automaattinen täsmäytys) ja erilaiset sanomamuodot (esimerkiksi XML).

Euroopassa meneillään olevat keskittymis- ja yhdentymisprosessit ja uusien ulkomaanmaksuja välittävien maksujärjestelmien luominen lisäävät edelleen maksuliikenteen monimutkaisuutta mutta toisaalta kasvattavat myös standardoinnista saatavia etuja. Euroopan eri maiden kansallisissa standardeissa on melkoisia eroja, mikä vuoksi kehitys kohti eurooppalaisia tai maailmanlaajuisia standardeja tulee kalliiksi.

Lainsäädännölliset näkökohdat

Sähköistä kaupankäyntiä koskeva EU-lainsäädäntö koostuu useista direktiiveistä. Niissä puututaan ongelmiin, joita saattaa aiheutua verkko-kaupasta ja siihen liittyvien maksujen suorittamisesta EU-maiden toisistaan poikkeavissa oikeusjärjestelmissä, sopimusjärjestelyissä ja tuomioistuineläytöksissä (kehikko 4).

Kehikko 4.

Eurooppalaisen sähköisen kaupankäynnin sääntelypuitteet

On säädetty useita direktiivejä, joiden tarkoituksena on lisätä luottamusta sähköiseen kaupankäyntiin ja edistää verkkopalvelujen ja -tuotteiden kehittämistä. Elektronisiin maksuihin liittyvistä direktiiveistä ovat seuraavat kolme tärkeintä:

- Sähköistä kaupankäyntiä koskeva direktiivi (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/31/EY, annettu 8. päivänä kesäkuuta 2000, tietoyhteiskunnan palveluja, erityisesti sähköistä kaupankäyntiä, sisämarkkinoilla koskevista tietyistä oikeudellisista näkökohdista). Direktiivin tavoitteena on varmistaa tietoyhteiskunnan palvelujen vapaa liikkuvuus jäsenvaltioiden välillä. Direktiivissä edistetään verkkopalvelujen vapaata liikkuvuutta siten, että palveluntarjoajia valvotaan siinä jäsenvaltiossa, johon ne ovat sijoittautuneet (alkuperämaan periaate). Siinä myös määrätään kaupallisen viestinnän ja sähköisessä muodossa tehtävien sopimusten selkeyteen liittyvistä toimista ja varmistetaan, että jäsenvaltiot tunnustavat sähköisessä muodossa tehtävien sopimusten laillisen pätevyuden.
- Sähköistä rahaa koskeva direktiivi (direktiivi 2000/46/EY sähköisen rahan liikkeeseenlaskijoiden liiketoiminnan aloittamisesta, harjoittamisesta ja toiminnan vakauden valvonnasta). Direktiivissä määritellään vähimmäisvaatimukset sähköisen rahan liikkeeseenlaskuun liittyvän toiminnan vakauden valvonnasta. Direktiivissä kotivaltion valvonnan vastavuoroinen tunnustaminen (josta määrätään direktiivissä 2000/12/EY) ulotetaan sähköisen rahan liikkeeseenlaskijoihin.
- Sähköisiä allekirjoituksia koskeva direktiivi (direktiivi 1999/93/EY sähköisiä allekirjoituksia koskevista yhteisön puitteista). Direktiivissä määritellään sähköisiin allekirjoituksiin sovellettavat ehdot. Sen tarkoituksena on varmistaa, että kaikki jäsenvaltiot hyväksyvät sähköisen allekirjoituksen laillisen pätevyuden, ja poistaa kansalliset esteet sähköisiin allekirjoituksiin liittyvien palvelujen tarjoamiselle EU:n markkinoilla.

Seuraavassa on muita asiaan liittyviä säännöksiä:

- Pankkidirektiivi (2000/12/EY), joka on annettu 20.3.2000. Siinä määrätään periaatteesta, jonka mukaan EU-maiden luottolaitokset tarvitsevat vain yhden toimiluvan tarjotakseen palveluja muissa jäsenvaltioissa ja perustaakseen sivukonttoreita niihin. Direktiivi antaa luottolaitoksille myös mahdollisuudet liittyä muissa EU-maissa oleviin maksujärjestelmiin sekä toisessa maassa olevan sivukonttorin että etäosallistumisen kautta edellyttäen, että ne hyväksyvät maksujärjestelmän ehdot.
- Asetus rajat ylittävistä euromääräisistä maksuista (2560/2001/EY). Siinä määritellään säännöt, joiden mukaan maasta toiseen maksettavien euromaksujen toimitusmaksujen on vastattava suuruudeltaan kotimaisia maksuja (tämä koskee [asetuksen tultua kaikilta osin voimaan] enintään 50 000 euron suuruisia maasta toiseen maksettavia maksuja).
- Suositus elektronisen maksuvälineen avulla toteutetuista maksutapahtumista ja erityisesti liikkeeseenlaskijan ja haltijan välisestä suhteesta (97/489/EY) sisältää kuvauksen tarkoituksenmukaisesta vastuunjaosta kuluttajan, kauppiaan ja maksupalvelun tarjoajan välillä.

Euroopan komissio on jokin aika sitten järjestänyt kuulemisen sisämarkkinoiden yhtenäisen maksualueen mahdollisista sääntelypuitteista (Possible Legal Framework for the Single Payments Area in the Internal Market).¹ Tarkoituksena on pohtia, miten voitaisiin ottaa käyttöön yhdenmukaiset ja modernit sääntelypuitteet sisämarkkinoilla suoritettavia maksuja varten. Kuulemisasiakirjan mukaan Euroopan par-

lamentin, Euroopan komission ja Euroopan unionin neuvoston hyväksymät erilaiset asiaa koskevat säännökset tulisi koota yhdeksi yhtenäiseksi kokonaisuudeksi.

Koska tekniikka kehittyy erittäin nopeasti, tarkoituksenmukaisen ja ajantasaisen lainsäädän-

¹ Ks. www.europa.eu.int.

nön laatiminen tällä alueella voi tulla vaikeaksi. Tämän vuoksi kaikkien innovatiivisiin maksujärjestelyihin liittyvien lainsäädännöllisten vaatimusten tarpeellisuutta tulisi harkita huolellisesti, vaatimukset tulisi määrittellä yleisinä periaatteina, jotta ne soveltuisivat myös tulevaisuuden teknisen kehityksen myötä muuttuvaan ympäristöön, ja ne tulisi kehittää vuorovaikutuksessa markkinaosapuolten kanssa.

Turvallisuuskohdat

Useimmiten mainitaan elektronisten maksujen turvallisuuteen liittyvät epäilykset, kun pohditaan syitä kuluttajien haluttomuuteen käyttää elektronisia maksuvälineitä. Lisäksi joidenkin hankkeiden epäonnistumisen voidaan katsoa johtuneen siitä, että maksupalvelun tarjoaja ei ole pystynyt suojaamaan riittävästi palvelujaan. Internet-maksuille on kehitetty erilaisia turvallisuuteen liittyviä ratkaisuja, mutta kaikkia ei ole otettu laajasti käyttöön.

Elektronisten maksujen ja online-tapahtumien yleistä turvallisuutta arvioitaessa on otettava huomioon useita osatekijöitä, kuten käytettävyys, todennus/valtuutus, eheys, kiistämättömyys ja luottamuksellisuus. Näitä selostetaan lyhyesti kehikossa 5.

Monet edellä mainituista turvallisuuskohdista voidaan saavuttaa ainoastaan yhdistelemällä erilaisia tekniikoita. Yleensä käytetään salaustekniikoita asianmukaisine organisatorisine toimenpiteineen. Toistaiseksi riittämättömät organisatoriset toimenpiteet ovat estäneet hankkeiden laajamittaisen toteutuksen, vaikka vaatimukset täyttävät tekniset menetelmät ovatkin olleet käytettävissä jonkin aikaa. Elektronisten maksujen turvallisuuden varmistaminen ei ole pelkkä tekninen kysymys, vaan myös liiketaloudellisesti mielekäs ratkaisu, jonka asiakkaat voivat hyväksyä ja joka ei ole liian kallis käyttäjille.

Maksutietojen yhä turvallisemman siirron ja talentamisen mahdollistamiseksi on tehty aloitteita ja kehitetty useita salausstandardeja. Käytettyinä salaustekniikkaa edustaa Secure Socket Layer (SSL). Tällä salaustekniikalla tietoja voidaan vaihtaa turvallisesti asiakkaan henkilökohtaisen tietokoneen ja kauppiaan verkkosivujen välillä. Osapuolten henkilöllisyyden toteamiseksi tarvitaan yleensä ylimääräinen salasana. Internetissä käytetään maksuvälineenä eniten luottokorttia, ja luottokortteihin verkossa kohdistuneiden petosten määrän kasvu onkin herättänyt turvallisuuteen liittyvää huolta luottokorttiyhtiöiden, kaupan ja asiakkaiden keskuudessa. Eurooppalaiset pankit ja korttijärjestelmät ovat hiljattain aloittaneet aktiivisen petostentorjun-

Kehikko 5.

Turvallisuutta koskevia osatekijöitä

Tärkeimpiä turvallisuutta koskevia osatekijöitä ovat seuraavat:

- Käytettävyys: Maksuväline toimii tehokkaasti ja oikea-aikaisesti, pystyy riittävästi tukemaan hyväksyttyjä toimintoja ja mahdollistaa nopean palautumisen häiriötilanteista.
- Todennus ja valtuutus: Maksuväline pystyy tarkoituksenmukaisesti vahvistamaan palvelua käyttävien asiakkaiden henkilöllisyyden ja valtuutuksen sekä varmistamaan, että kaikki transaktiot ovat laillisia.
- Eheys: Maksuväline pystyy tarkoituksenmukaisesti suojaamaan elektronisten maksujen tietojen eheyden. Tällä tarkoitetaan sitä, että tiedonsiirrossa tai muistissa olevia elektronisiin maksuihin liittyviä tietoja ei voida muuttaa tai poistaa ilman valtuutusta.
- Kiistämättömyys: Maksuvälineessä on aidonnutmenetelmiä, joilla elektronisten maksujen kiistäminen vaikeutuu ja tilivelvollisuus toteutuu. Todiste sanoman lähettämistä ja vastaanottamisesta suojaa lähettäjää sitä vastaan, että vastaanottaja väärin perustein kieltäytyy vastaanottamasta maksua, ja vastaanottajaa sitä vastaan, että lähettäjä väärin perustein väittää tiedot lähetetyiksi tai lähettämättä jätetyiksi.
- Luottamuksellisuus: Maksuvälineellä voidaan tarkoituksenmukaisesti säilyttää elektronisten maksujen tietojen luottamuksellisuus. Keskeisiä tietoja ei paljasteta siten, että muut kuin valtuutetut voivat nähdä tiedot tai käyttää niitä.

tatyön vastaperustetun European Payments Councilin (EPC) alaisuudessa.

Turvaominaisuuksista keskusteltaessa on yleensäkin pidettävä mielessä, millaisia kannustimet ovat. Riski siitä, että joutuu vastaamaan turvaominaisuuden toimintahäiriöstä, on tehokas, ellei jopa tehokkain, kannustin kehittää riittävät turvaominaisuudet. Elektronisissa maksuissa riskien ja vastuiden jako osapuolten välillä on siten keskeinen osa turvallisten maksujen kehittämistä. Maksun käsittelyketjuun osallistuvien kaikkien osapuolten velvollisuudet ja vastuut on määriteltävä selvästi ja vahvistettava juridisesti. Tehokas kannustin ryhtyä turvallisuutta koskeviin toimiin on osapuoleen mahdollisesti kohdistuva, velvoitteesta johtuva riski tai kustannus

(esim. luottamuksellisuuden säilyttäminen tai väärin/vilpillisten maksujen oikaiseminen).

On myös tiedostettava, että maksujen elektronisoituminen tuo mukanaan uudenlaista, elektronisten maksuvälineiden ja -tapojen käytön luomaa tietoa. Tietotekniikkaan liittyvien ominaisuuksien vuoksi elektroniset maksut luovat myös muuta kuin maksun suorittamisen edellyttämää tietoa (esim. tietoa maksajien ja maksunsaajien käyttämisestä, maksuna käytettävän rahan kiertonopeudesta, jne.). Tietosuojan ja yksityisyyden suojaan liittyvät näkökohdat sekä tuotetun arvokkaan tiedon kohdentaminen ja asianmukainen käyttö ovat kauaskantoisia kysymyksiä, joista on keskusteltava ja joihin on paneuduttava.

3 EKP:n rooli elektronisten maksujen alueella

EKP:n tehtäviin maksujärjestelmien ja -välineiden alueella kuuluvat näiden järjestelmien ja välineiden turvallisuuden ja tehokkuuden edistäminen, rahapolitiikan välittymismekanismien turvaaminen ja rahan aseman varmistaminen arvonnittana sekä vakauden ylläpitäminen (systeemi-riskin estäminen).

Syksyllä 2002 EKP julkisti asiakirjaluonnoksen ”E-payments in Europe – the Eurosystem’s perspective” ja järjesti konferenssin, jossa keskusteltiin elektronisten maksujen tulevaisuudesta ja eurojärjestelmän roolista tällä alueella. Markkinaosapuolten kanssa käytyjen keskustelujen perusteella EKP näkee itsensä lähinnä kahdessa – kehityksen alullepanijan ja yleisvalvojan – roolissa. Järjestelmien tehokkuuden ja turvallisuuden varmistamiseksi eurojärjestelmä keskittyy aluksi – niin kauan kuin markkinat ovat vielä kehitysvaiheessa – kehityksen alullepanijan rooliin.

Kehityksen alullepanija

Suuri yleisö saa suurimman hyödyn elektronisista maksuista silloin, kun maksuprosessin eri

osapuolet toimivat saumattomasti yhdessä. Toimimalla kehityksen alullepanijana tällä alueella EKP pyrkii luomaan sidosryhmien välille yhteistyöfoorumia ja tuottamaan selvityksiä ja tilastoja järjestelmien yhdentymiseen tähtäävän työn tukemiseksi.

Vuonna 2003 EKP päätti jatkaa elektronisia maksuja koskevan avoimen tiedonjakoinfrastruktuurin (Electronic Payment Systems Observatory, ePSO) toimintaa. Tämä käynnistyi alun perin vuonna 2000 Euroopan komission aloitteesta, ja sen tarkoituksena on edistää markkinaosapuolten välistä näkemystenvaihtoa ja toimia tietolähteenä. Tietoa ePSOsta saa osoitteesta www.e-pso.info.

Riittävät tilastot ovat välttämättömiä maksupalveluja tarjoavien yritysten liiketaloudellisten päätösten kannalta, näiden yritysten analytiikoille ja rahoittajille sekä julkisille viranomaisille, jotka vastaavat kulloinkin sovellettavista menettelytavoista. EKP käynnisti vuonna 2002 työn EU:n, euroalueen ja hakijamaiden maksutilastojen laadun ja saatavuuden parantamiseksi. Alustavat tulokset tästä työstä saataneen vuoden 2004 aikana.

EKP painottaa erityisesti standardien keskinäistä toimivuutta yli kansallisten rajojen. Standardeista on kuitenkin vaikea sopia, koska maksusektorilla toimii erilaisia kansallisia ja kansainvälisiä osapuolia ja koska verkostohyödykkeillä on omia erityispiirteitään. Lisäksi asiakkaiden vaatimukset muuttuvat ja maksujen käsittelyn uudelleenjärjestelyt jatkuvat.

EKP edistää osaltaan standardien käyttöönottoa keskittymällä maksun käsittelyketjun eri vaiheisiin eli maksutoimeksiantoon, pankkien väliseen liikenteeseen ja maksutietojen välitykseen. Maksajan ja hänen pankkinsa tai maksupalvelun tarjoajan välisessä maksutoimeksiannossa on jo käytössä joitakin kansainvälisiä standardeja, kuten kansainvälinen tilinumero (International Bank Account Number, IBAN), pankkitunnus (Bank Identifier Code, BIC) ja eurooppalaisen pankkien standardointijärjestön kehittämä, elektronisia maksuja koskeva maksuosa (electronic Payment Initiator, ePI).² EKP rohkaisee näiden jo olemassa olevien maksujen elektronista välitystä koskevien standardien käyttöä ja käytön laajentamista.

EKP on tehnyt useita selvityksiä käsittelyketjun pankkien väliseen maksuliikenteeseen liittyvien pienten maksujen infrastruktuureista ja antanut suosituksia tilanteen parantamiseksi.³ Keskuspankit tarjoavat usein pankkien välisiä maksupalveluita, ja sen vuoksi niiden tehtäväksi saattaa tulla näiden järjestelmien mukauttaminen pienten maksujen tarpeisiin. Maksujen elektronisoinnista johtuvia erityisvaatimuksia pankkien välisten selvitys- ja katteensiirtoinfrastruktuurien kehittämiseksi selvitetään yksityiskohtaisemmin.

Useimmat uusista aloitteista eivät muuta pankkien välistä katteensiirtoprosessia, vaan niissä pankkien edellytetään suorittavan maksujen katteensiirron pankkien välisissä maksujärjestelmissä. Innovatiivisen tekniikan lisääntyvän käytön vaikutukset pankkien väliseen maksuprosessiin voivat kuitenkin jouduttaa reaaliaikaista katteensiirtoa, koska suuren yleisön odotukset reaaliaikaisten maksujen suhteen ovat vahvistumassa ja tietotekniikan ja televiestinnän kustannukset laskemassa samalla, kun järjestelmien kapasiteetti ja tekniset mahdollisuudet jatkuvasti lisääntyvät.

Maksunsaajan ja hänen pankkinsa tai maksupalvelun tarjoajan välisestä maksun käsittelyketjun loppuvaiheesta eli lasku- ja tilitietojen täsmäytyksestä (maksutietojen välityksestä) ei ole olemassa laajasti hyväksytyjä Euroopan laajuisia standardeja. Online-liiketoiminnassa, jossa hyödyt toteutuvat täysimääräisesti ainoastaan alusta loppuun automatisoidussa käsittelyssä, tämä on selvä puute ja lisää sähköisen kaupankäynnin kustannuksia tarpeettomasti. EKP seuraa edelleenkin sekä olemassa olevien standardien käyttöönottoa että uusien standardien kehitystä, jotta täysin automaattinen käsittely maksun esittämisestä maksun lopulliseen täsmäytykseen voisi toteutua.

Yleisvalvoja

Yleisvalvontatehtävässään EKP huolehtii kaikkien yleisön käyttämien maksutapojen ja -välineiden turvallisuudesta. Tiettyjen maksuvälineiden tai -järjestelmien turvallisuudessa koetut tai todelliset puutteet voivat johtaa siihen, että luottamus maksuvälineeseen tai -järjestelmään heikkenee. Tällä saattaa äärimmäisessä tapauksessa olla negatiivinen vaikutus maksujärjestelmien toimintaan esimerkiksi silloin, kun on hankala siirtyä käyttämään muita maksutapoja tai kun luottamuksen heikkeneminen leviää myös muihin maksuvälineisiin. Tämä pätee myös maksuna käytettävän rahan luotettavuuteen. Toistaiseksi tämä on varmistettu säännöllä, jonka mukaan talletuksiin perustuvia maksupalveluita voivat tarjota vain valvotut rahoituslaitokset (myös elektronisen rahan liikkeeseenlaskijat).

Vaikka elektronisten maksuvälineiden turvallisuutta voidaan parantaa entistä tiukemmilla turvallisuusvaatimuksilla, nämä myös tekevät järjestelmästä yhä kalliimman kuluttajille, kauppiaille ja palveluntarjoajille ja vähentävät siten palvelun

2 Ks. tarkemmin *European Committee for Banking Standards* (www.ecbs.org).

3 Ks. esimerkiksi ”Towards an integrated infrastructure for credit transfers in euro”, EKP, marraskuu 2001; ”Improving cross-border retail payment services – Progress report”, EKP, syyskuu 2000, ja ”Improving cross-border retail payment services in the euro area – the Eurosystem’s view”, EKP, syyskuu 1999.

tehokkuutta ja hyväksyntää maksuvälineenä. Koska turvallisuutta ja tehokkuutta koskevien vaatimusten välillä on ehkä ristiriita, näiden kesken on löydettävä oikea tasapaino.

Eurojärjestelmä on alkanut selvittää pienten maksujen välitykseen tarkoitettujen maksuvälineiden turvallisuutta. Eurojärjestelmän yhteiset, elektronista rahaa koskevat näkemykset julkistettiin kannanottoja varten elektronisen rahan järjestelmien turvallisuustavoitteet erittelevässä raportissa "Electronic Money System Security Objectives". Näillä turvallisuustavoitteilla pyritään varmistamaan järjestelmien yleinen luotettavuus ja tekninen turvallisuus, ja niiden odotetaan lisäävän yleisön luottamusta näihin järjes-

telmiin. Tavoitteilla pyritään myös toteuttamaan erilaisten järjestelmien yhtäläinen sääntely.

Heinäkuussa 2002 eurojärjestelmä pyysi kannanottoja pienten euromääräisten maksujen järjestelmien yleisvalvontastandardeista.⁴ Se julkistaa piakkoin lopulliset standardit ja selostaa alustaviin standardeihin mahdollisesti tehtyjä muutoksia. Eurojärjestelmä on määritellyt nämä standardit varmistukseksi, että talouden kannalta erityisen merkittävät pienten maksujen järjestelmät toimivat häiriöttä ja että eri järjestelmien osapuolilla on tehokkuudeltaan ja turvallisuudeltaan yhtäläiset toimintaedellytykset. Tavoitteena on myös edistää yleisön luottamusta euroon.

4 Päätelmät

Maksujen käsittelyprosessi elektronisoituu yhä nopeammin. Kehityksen painopiste on tällä hetkellä saajan ja maksajan, ja erityisesti maksajan ja maksupalvelun tarjoajan, välisessä vaiheessa. Viime vuosina markkinoille on tullut runsaasti uusia maksupalveluita, ja monet ovat jo poistuneetkin markkinoilta. Toistaiseksi Internetin ja matkapuhelinverkkojen kautta suoritettavia maksuja koskevat palvelut ovat lähinnä perustuneet perinteisiin maksuvälineisiin, joita on muutettu elektroniseen käyttöön.

EKP katsoo, että sillä on tämän alueen kehityksessä alullepanijan ja yleisvalvojan roolit. Molempien tehtävien tarkoitus on edistää elektronisten maksujärjestelmien ja -välineiden turvallisuutta ja tehokkuutta. EKP pyrkii parantamaan koordinoitua markkinoilla, jakamaan tilastoja

liiketaloudellisten päätösten ja asianomaisten viranomaisten toimenpiteiden tueksi, osallistumaan selvityksiin standardeista, jotka mahdollistaisivat maksujen täysin automaattisen käsittelyn kautta koko käsittelyketjun, ja edistämään uusien maksupalvelujen edellyttämää yhtenäistä juridista sääntelyjärjestelmää. Yleisöä informoidaan tämän työn tuloksista. Elektronisia maksuja koskevan EKP:n yleisvalvontatehtävän odotetaan myös muodostuvan tärkeämmäksi kuin EKP:n roolin kehityksen alullepanijana sitten, kun elektronisten maksujen käyttö on siirtynyt ensimmäisten kehitysvaiheiden yli.

⁴ "Oversight standards for euro retail payment systems", 8.7.2002.

Äänestysmenettelyn mukauttaminen EKP:n neuvostossa

EKP:n neuvoston päätöksenteon on oltava joutuisaa ja tehokasta myös euroalueen huomattavan laajentamisen jälkeen. Tämän varmistamiseksi valtion- tai hallitusten päämiesten kokoonpanossa kokoontunut EU:n neuvosto hyväksyi hiljattain EKP:n suosituksen pohjalta päätöksen EKP:n neuvoston äänestysmenettelyn mukauttamisesta. Tässä artikkelissa luodaan yleiskatsaus EKP:n suositukseen vaikuttaneisiin keskeisiin käsitteisiin ja selostetaan uuden äänestysmenettelyn pääpiirteet ja toimintaperiaatteet. Artikkelissa käydään myös läpi uuden äänestysmenettelyn hyväksymiseen johtanut prosessi ja selostetaan lyhyesti äänestysmenettelyn mukauttamista puoltavat näkökannat, joita eri eurooppalaiset laitokset ovat esittäneet.

I Johdanto

EU valmistautuu parhaillaan huomattavan suureen laajentumiseen uusien keski-, itä- ja eteläeurooppalaisten jäsenvaltioiden liittymistä silmällä pitäen. Laajentuminen suunnitelluksi 27 jäsenvaltion muodostamaksi unioniksi vaikuttaa perinpohjaisesti EU:n toimielinten ja laitosten, mukaan lukien EKP:n, toimintaan. Vaikka uudet jäsenvaltiot liittyvät EU:hun maina, joita koskee poikkeus, ne sitoutuvat ottamaan euron käyt-

töön aikanaan. Kun maat ovat osoittaneet täyttävänsä Maastrichtin sopimuksen lähentymiskriteerit kestäväällä tavalla, ne ottavat euron käyttöön. Tämän vuoksi myös EKP:n neuvoston suhteen on valmistauduttava siihen, että euron käyttöön ottaneiden jäsenvaltioiden määrä kasvaa mahdollisesti huomattavastikin ja että näiden jäsenvaltioiden kansallisten keskuspankkien pääjohtajista tulee EKP:n neuvoston jäseniä.

2 EKP:tä koskeva valtuutuslauseke

Nizzan sopimukseen on sisällytetty valtuutuslauseke (ns. enabling clause) sen varmistamiseksi, että EKP:n neuvoston päätöksenteko pysyy tehokkaana ja joutuisana, vaikka neuvoston jäsenmäärä kasvaa huomattavasti. Valtuutuslauseke on Euroopan keskuspankkijärjestelmän ja Euroopan keskuspankin perussäännön (jäljempänä ”perussääntö”) uusi artikla 10.6, joka sallii EKP:n neuvoston äänestysmenettelyn mukauttamisen perussäännön artiklassa 10.2 määrätyl- lä tavalla.

Perussäännön artiklan 10.6 mukaan (ks. myös kehikko I) valtion- tai hallitusten päämiesten kokoonpanossa kokoontuva EU:n neuvosto voi joko Euroopan keskuspankin yksimielisellä suosituksella ja Euroopan parlamenttia ja komissiota kuultuaan tai komission suosituksesta ja Euroopan keskuspankkia ja Euroopan parlamenttia kuultuaan yksimielisesti muuttaa perussäännön artiklan 10 kohdan 2 määräyksiä. Artiklan 10.6 mukaan EKP:n suosituksen on lisäksi olta-

va EKP:n neuvoston yksimielisesti hyväksymä. Nizzan sopimusta valmistelleen hallitustenvälisen konferenssin päätösasiakirjaan liitetystä julistuksessa jäsenvaltioiden hallitukset ilmaisivat luottavansa siihen, että artiklassa 10.6 tarkoitettu suositus annetaan mahdollisimman pian perustamissopimuksen voimaantulon jälkeen.

Hallitustenvälisen konferenssin päätelmien pohjalta EKP:n neuvostossa keskusteltiin laajasti äänestysmenettelyn mukauttamisen mahdollisista vaihtoehdoista. Neuvosto pääsi 3.2.2003 yksimielisyyteen Euroopan keskuspankkijärjestelmän ja Euroopan keskuspankin perussäännön artiklan 10.2. muuttamisesta, ja muutos esiteltiin samana päivänä EU:n neuvostolle EKP:n suosituksena (EKP/2003/1). Maaliskuun 21. päivänä 2003 valtion- tai hallitusten päämiesten kokoonpanossa kokoontunut EU:n neuvosto hyväksyi tämän perussäännön artiklan muutoksen, joka jäsenvaltioiden on vielä ratifioitava omien valtiosääntöjensä mukaisesti.

Kehikko I.

Eräitä EKP:n neuvoston äänestyskäytäntöjen mukauttamiseen liittyviä oikeudellisia säännöksiä

EKP:n perussäännön artikla 10 (sellaisena kuin se on muutettuna Nizzan sopimuksella)

EKP:n neuvosto

10.1. Tämän sopimuksen 112a artiklan 1 kohdan mukaisesti EKP:n neuvoston muodostavat EKP:n johtokunnan jäsenet sekä kansallisten keskuspankkien pääjohtajat.

10.2. Jollei 10.3 artiklasta muuta johdu, äänioikeus on ainoastaan henkilökohtaisesti läsnä olevilla EKP:n neuvoston jäsenillä. Poiketen tästä säännöstä 12.3 artiklassa tarkoitettussa työjärjestyksessä voidaan määrätä, että EKP:n neuvoston jäsen voi äänestää teloneuvottelussa. Työjärjestyksessä voidaan myös määrätä, että EKP:n neuvoston jäsen, joka on pidemmän aikaa estynyt äänestämästä, voi nimetä varajäsenen EKP:n neuvoston jäseneksi.

Jollei 10.3 ja 11.3 artiklasta muuta johdu, kullakin EKP:n neuvoston jäsenellä on yksi ääni. Jollei tässä perussäännössä toisin määrätä, EKP:n neuvoston päätökset tehdään yksinkertaisella enemmistöllä. Äänen mennessä tasan puheenjohtajan ääni ratkaisee.

EKP:n neuvosto on päätösvaltainen, kun kaksi kolmasosaa sen jäsenistä on läsnä. Jos EKP:n neuvosto ei ole päätösvaltainen, puheenjohtaja voi kutsua koolle ylimääräisen kokouksen, jossa vähimmäisjäsenmäärä ei ole päätösvaltaisuuden edellytyksenä.

10.3. Kaikkien 28, 29, 30, 32, 33, ja 51 artiklan nojalla tehtävien päätösten edellytyksenä ovat EKP:n neuvoston jäsenten äänet painotetaan sen mukaan, miten suuri osuus kansallisella keskuspankilla on EKP:n merkitystä pääomasta. Johtokunnan jäsenten äänet painotetaan nollaksi. Määräenemmistöä edellyttävä päätös tehdään, jos sen puolesta annetut äänet edustavat vähintään kahta kolmasosaa EKP:n merkitystä pääomasta ja vähintään puolta osakkaista. Jos kansallisen keskuspankin pääjohtaja on estynyt osallistumasta kokoukseen, hän voi nimetä varajäsenen käyttämään painotettua ääntään.

10.4. Kokoukset ovat luottamuksellisia. EKP:n neuvosto voi päättää julkistaa, mihin se on käsittelyssään päätenyt.

10.5. EKP:n neuvosto kokoontuu vähintään kymmenen kertaa vuodessa.

10.6. Valtion- tai hallitusten päämiesten kokoonpanossa kokoontuva neuvosto voi joko Euroopan keskuspankin suosituksesta ja Euroopan parlamenttia ja komissiota kuultuaan tai komission suosituksesta ja Euroopan parlamenttia ja Euroopan keskuspankkia kuultuaan yksimielisesti muuttaa 2 kohdan määräyksiä. Neuvosto suositaa jäsenvaltioille näiden muutosten hyväksymistä. Nämä muutokset tulevat voimaan sen jälkeen, kun kaikki jäsenvaltiot ovat ne ratifioineet valtiosääntöjensä mukaisesti.

Euroopan keskuspankin tämän kohdan mukaisesti antama suositus edellyttää Euroopan keskuspankin neuvoston yksimielistä päätöstä.

* * *

Konferenssin päätösasiakirjaan liitettävä julistus Euroopan keskuspankkijärjestelmän ja Euroopan keskuspankin perussäännön 10.6 artiklasta

”Konferenssi luottaa siihen, että Euroopan keskuspankkijärjestelmän ja Euroopan keskuspankin perussäännön 10.6 artiklassa tarkoitettu suositus annetaan mahdollisimman pian.”

3 Uutta äänestysmenettelyä koskevat käsitteet

EKP:n neuvoston jäsenmäärän huomattava kasvu vaikuttaa paitsi neuvoston päätöksentekoprosessiin myös suuren yleisön ja markkinoiden käsitykseen EKP:n kyvystä tehdä päätökset tehokkaasti ja joutuisasti. Sen vuoksi oli tärkeää, että EKP:n neuvoston uudistusehdotus oli sellainen, että se turvaisi EKP:n hallintojärjestelmän tehokkuuden myös euroalueen laajentumisen jälkeen.

Valtuutuslausekkeen asettamat rajoitukset

Uuden äänestysmenettelyn suunnittelussa EKP:n neuvoston oli noudatettava valtuutuslausekkeen rajoituksia, joiden mukaan uudistuksen on oltava perussäännön artiklan 10.2 määräysten mukainen. Näin ollen äänestysmenettelyn mukauttaminen ei saanut vaikuttaa EKP:n neuvoston jäsenten oikeuteen olla läsnä EKP:n neuvoston kokouksissa (perussäännön artikla 10.1) ja osallistua jäsenen asemassa keskusteluun. Äänestysmenettelyn mukauttaminen ei myöskään saanut millään tavoin vaikuttaa perussäännön artiklojen 28, 29, 30, 32, 33 ja 51 nojalla tehtäviä päätöksiä koskeviin äänestyksiin (perussäännön artikla 10.3). Perinpohjaiset uudistusvaihtoehdot, kuten esim. EKP:n neuvoston kokoonpanoa koskevat muutokset tai johtokunnan ja neuvoston työnjaon uudistaminen, joita mm. Euroopan parlamentti ja Euroopan komissio olivat virallisissa lausunnoissaan esittäneet (ks. osa 5), jäivät näin ollen valtuutuslausekkeen ulkopuolelle.

Viisi peruseriaatetta

Jotta EKP:n neuvostolla säilyisi päätöksentekokyky euroalueen laajennuttuakin, EKP:n neuvosto päätti, että äänioikeutettujen kansallisten keskuspankkien pääjohtajien lukumäärän on oltava pienempi kuin EKP:n neuvostoon kuuluvien kansallisten keskuspankkien pääjohtajien kokonaismäärän. EKP:n neuvoston mukaan vuorottelujärjestelmä on tasapuolinen, tehokas ja hyväksyttävä tapa jakaa äänioikeudet EKP:n neuvostoon kuuluvien kansallisten keskuspankkien pääjohtajien kesken.

EKP:n neuvosto oli sitä mieltä, että jokaisella johtokunnan jäsenellä on säilytettävä pysyvä äänioikeus EKP:n neuvostossa. Syy tähän on johtokunnan jäsenten erityisasema: he ovat EKP:n neuvoston jäsenistä ainoita, jotka nimitetään Euroopan tasolla perustamissopimuksen mukaista menettelyä noudattaen ja jotka toimivat yksinomaan euroalueen näkökulmasta ja koko euroalueella toimivaltaisen EKP:n puolesta. Lisäksi johtokunnan jäsenenä olevan EKP:n pääjohtajan ääni on ratkaiseva, jos äännet menevät tasan EKP:n neuvostossa.

Suunnitellessaan vuorottelujärjestelmää EKP:n neuvoston ohjenuorana olivat seuraavat peruseriaatteet.

”Yksi jäsen, yksi ääni”

Kuten EKP 5.12.2000 antamassaan lausunnossa (CON/00/30) esittää, EKP:n neuvoston päätöksenteon on perustuttava periaatteeseen, jonka mukaan yhdellä neuvoston jäsenellä on yksi ääni. Vaikka vuorottelujärjestelmä kiistatta tarkoittaakin sitä, että kaikilla neuvoston jäsenillä ei laajentumisen jälkeen ole enää pysyvää äänioikeutta, periaatetta tulisi kuitenkin noudattaa ja soveltaa niihin EKP:n neuvoston jäseniin, joilla äänioikeus on. Tämä kumoaa kaikki äänten painottamiseen perustuneet ehdotukset. Periaatteen vastaisia olisivat siten esim. artiklan 10.3 määräyksiin perustuva äänten eksplisiittinen painotus sekä kaksoisenemmistö, jossa tarkistetaan, että pääjohtajien enemmistö edustaa riittävän suurta prosenttiosuutta jostakin euroalueen indikaattorista (kuten esim. Euroopan parlamentti on ehdottanut – ks. osa 5).

”Osallistuminen ad personam”

Kaikkien EKP:n neuvoston jäsenten pitäisi edelleenkin osallistua EKP:n neuvoston kokouksiin henkilökohtaisesti ja itsenäisesti huolimatta siitä, onko heillä äänioikeus vai ei. Näin ollen sellainen vaalipiireihin tai maaryhmittymiin perustuva äänestysmenettely, jossa pääjohtajat valitsevat vaalipiirin tai maaryhmittymän puolesta

toimivan ja äänestävän edustajan, taikka äänioikeuden delegoiminen vuorottelujärjestelmän mukaisesti ei olisi tämän periaatteen mukainen.

”Edustavuus”

Äänioikeuden vuorottelujärjestelmän käyttöönotto voisi johtaa tilanteisiin, joissa äänioikeutetut pääjohtajat olisivat jäsenvaltioista, joiden ei yhdessä tarkasteltuina katsota edustavan riittävän hyvin koko euroalueen taloutta. Tämän vuoksi uusi vuorottelujärjestelmä olisi suunniteltava sellaiseksi, että tällaisia tilanteita ei synnyisi.

Edustavuussyistä pääjohtajat eivät voisi käyttää äänioikeuttaan yhtä usein: suurten jäsenvaltioiden kansallisten keskuspankkien pääjohtajilla on äänioikeus useammin kuin pienten jäsenvaltioiden kansallisten keskuspankkien pääjohtajilla. Valtioon, jota pääjohtaja edustaa, saa kuitenkin viitata *yksinomaan* silloin, kun määritellään, kuinka usein kullakin kansallisen keskuspankin pääjohtajalla on äänioikeus. Edustavuusnäkökohtien huomioon ottaminen poikkeaa nykyisistä EKP:n neuvoston äänestysmenettelyä koskevista säännöksistä, mutta on perusteltua siksi, että on tarpeen mukautua niihin vaikutuksiin, joita EU:n laajentumisella on EKP:n päätöksentekoon. Jokaiseen äänestykseen osallistuvaan pääjohtajaan sovellettaisiin edelleen ”yksi jäsen, yksi ääni”-periaatetta. Ryhmittelyn ei näin ollen pitäisi vaikuttaa itse päätöksentekoon, vaan sillä on merkitystä pelkästään sen määrittämiseksi, kuka äänestää milloinkin.

”Automaattisuus ja kestävyys”

Koska euroalueen laajentumisen jaksottuminen on epävarmaa, uuden äänestysmenettelyn pitäisi kestää uusien jäsenvaltioiden liittyminen euroalueeseen ilman sääntöjen muutoksia. Uuden äänestysmenettelyn säännöt pitääkin laatia sellaisiksi, että menettely voi automaattisesti mukautua uusien pääjohtajien jäsenyyteen EKP:n neuvostossa euroalueen laajennuttua. Lisäksi äänestysmenettelyn tulisi kyetä mukautumaan kaikkiin vaiheisiin tiellä kohti laajaa euroaluetta, joka koostuu lopulta 27 jäsenvaltiosta eli kaikista EU:n nykyisistä jäsenvaltioista sekä Nizzan sopimuksen liitteenä olevassa julistuksessa luetelluista 12 hakijamaasta. Äänestysmenettelyn automaattisen toiminnan pitäisi myös estää tilanteet, joissa pienten jäsenvaltioiden keskuspankkien pääjohtajilla olisi vuorottelun vuoksi äänioikeus useammin kuin suurten jäsenvaltioiden keskuspankkien pääjohtajilla.

”Avoimuus”

Uuden äänestysmenettelyn pitäisi olla avoin, jotta sen keskeisistä ominaisuuksista ja toiminnallisuudesta voidaan viestittää kohtalaisen helposti. Näin ollen perussäännön muutetun artiklan 10.2 sanamuodon pitäisi olla helposti ymmärrettävä, ja sen olisi täytettävä yhteisön primaarioikeuden teksteille asetetut vaatimukset.

4 Uusi äänestysmenettely

Edellä lueteltujen viiden periaatteen ja valtuutuslausekkeen rajoitusten yhtäaikainen noudattaminen oli tuntuva haaste äänestysmenettelyä suunniteltaessa. Tästä huolimatta EKP:n neuvosto onnistui pääsemään yhteisymmärrykseen uudesta äänestysmenettelystä, jonka keskeiset ominaisuudet käydään seuraavaksi läpi.

Kansallisten keskuspankkien pääjohtajilla 15 kiertävää äänioikeutta ja johtokunnan kuudella jäsenellä pysyvä äänioikeus

Nykyisten institutionaalisten järjestelyjen mukaisesti kansallisten keskuspankkien pääjohtajilla on 15 äänioikeutta uudessa äänestysmenettelyssä. Tällä hetkellä perustamissopimuksessa määrätään, että johtokunnan jäsenet ja jäsenvaltioiden kansallisten keskuspankkien pääjohtajat muodostavat EKP:n neuvoston. Maastrichtin sopimuksen määräyksiin ei tehty muutoksia laajentumisen yhteydessä vuonna 1995 (kun EU:n jäsenmäärä kasvoi 15:een). Tämän mukaisesti kansallisten keskuspankkien pääjohtajille kuuluu 15 äänioikeutta. Johtokunnan jokaisella kuudella jäsenellä säilyy pysyvä äänioikeus.

Kansallisten keskuspankkien pääjohtajilla on äänioikeus eri aikaväleihin

Edustavuusperiaatteen mukaan kansallisten keskuspankkien pääjohtajilla on äänioikeus eri aikaväleihin jäsenvaltion kansantalouden ja rahalaitossektorin suhteellisen koon mukaisesti. Ryhmiin perustuva vuorottelujärjestelmä takaa, että erot pääjohtajien äänioikeudessa noudattavat tiettyjä selviä ja avoimia sääntöjä.

Pääjohtajien jakaminen ryhmiin jäsenvaltioittain

Pääjohtajat jaetaan ryhmiin jäsenvaltioille määritellyn järjestyksen mukaan. Järjestys perustuu jäsenvaltioiden osuuksiin koko euroaluetta kuvaavasta indikaattorista, joka määrittää edustavuusperiaatteen mukaisesti sen, kuinka usein pääjohtajalla on äänioikeus.

Yhdistelmäindikaattori määrittelee jäsenvaltion aseman

Jäsenvaltion aseman määräävä yhdistelmäindikaattori koostuu kahdesta osatekijästä.

- *Markkinahinnoin laskettu BKT*: Ensimmäinen osatekijä on jäsenvaltion osuus euron käyttöön ottaneiden jäsenvaltioiden yhteenlasketusta markkinahintaisesta bruttokansantuotteesta. Näin laskettu jäsenvaltion taloudellinen paino on tarkoituksenmukainen osatekijä, sillä keskuspankin tekemien päätösten vaikutus on suurempi suurissa jäsenvaltioissa kuin pienissä.
- *Euron käyttöön ottaneiden jäsenvaltioiden rahalaitosten yhteenlasketun taseen kokonaisvarat*: Jäsenvaltion rahalaitossektorin koko vaikuttaa myös keskuspankin päätöksiin, sillä keskuspankkioperaatioiden vastapuolet kuuluvat nimenomaan tähän sektoriin. Yhdistelmäindikaattorin toinen osatekijä onkin jäsenvaltion osuus euron käyttöön ottaneiden jäsenvaltioiden rahalaitosten yhteenlasketun taseen kokonaisvaroista.

Yhdistelmäindikaattorissa markkinahinnoin lasketun BKT:n paino on $\frac{5}{6}$ ja euron käyttöön ottaneiden jäsenvaltioiden rahalaitosten yhteenlasketun taseen kokonaisarvon paino $\frac{1}{6}$. Tämä painotus takaa rahalaitossektorin riittävän ja asianmukaisen edustuksen.

Vuorottelujärjestelmän käyttöönotto kahdessa vaiheessa

Sujuvuuden varmistamiseksi vuorottelujärjestelmä otetaan käyttöön kahdessa vaiheessa. Periaatteessa äänioikeuden vuorottelu aloitetaan heti, kun 16. jäsenvaltio liittyy euroalueeseen. Aluksi vuorotteluun osallistuvia ryhmiä on kaksi. Kun euroalueen jäsenvaltioiden lukumäärä on yli 21, ryhmiä on kolme.

Säännöt pääjohtajien ja äänioikeuksien osoittamisesta eri ryhmiin

Ensimmäisessä vaiheessa pääjohtajat osoitetaan kahteen ryhmään seuraavien sääntöjen mukaan:

- Ensimmäisen ryhmän muodostavat viisi pääjohtajaa niistä euroalueen maista, jotka ovat jäsenvaltioiden ryhmittelyssä viidellä korkeimmalla tilalla. Tämä ryhmä jakaa neljä äänioikeutta.
- Toisen ryhmän muodostavat kaikki muut pääjohtajat. Tämä ryhmä jakaa 11 äänioikeutta.

Kuten taulukko I osoittaa, äänioikeuksien jakoa näille kahdelle ryhmälle voidaan muuttaa siinä tapauksessa, että EKP:n neuvostossa olisi 16, 17 tai 18 pääjohtajaa. Tällainen väliaikainen mukauttaminen voi olla tarpeen sen varmistamiseksi, ettei ensimmäiseen ryhmään kuuluvien pääjohtajien äänioikeusfrekvenssi olisi pienempi kuin toisessa ryhmässä, kuten automaattisuuden periaate edellyttää. Järjestelyn seurauksena ensimmäiseen ryhmään kuuluvilla pääjohtajilla olisi – tilapäisesti – 100 prosentin äänioikeusfrekvenssi. Se, onko tällainen järjestely lainkaan tarpeen, riippuu euroalueen tulevan laajenemisen jaksottamisesta eli siitä, liittyvätkö euroalueeseen kerralla useita maita vai liittyvätkö maat yksi kerrallaan. Joka tapauksessa tällainen tilanne voidaan myös välttää kokonaan, koska EKP:n neuvosto voi päättää kahden kolmasosan enemmistöllä kaikista jäsenistään – mukaan lu-

kien niin äänioikeutetut kuin äänioikeudettomatkin – että vuorottelujärjestelmän käyttöönottoa lykätään siksi, kunnes EKP:n neuvostoon kuuluvien kansallisten keskuspankkien pääjohtajien lukumäärä ylittää 18.

Heti kun 22. jäsenvaltio liittyy euroalueeseen, järjestelmä alkaa toimia kolmen ryhmän pohjalta seuraavien sääntöjen mukaan:

- Ensimmäisen ryhmän muodostavat viisi kansallisen keskuspankin pääjohtajaa niistä euroalueen maista, jotka ovat jäsenvaltioiden ryhmittelyssä viidellä korkeimmalla tilalla. Tämä ryhmä jakaa neljä äänioikeutta.
- Toiseen ryhmään kuuluu ylöspäin pyöristäen puolet kaikista kansallisten keskuspankkien pääjohtajista, jotka on valittu järjestyksessä jäsenvaltioiden ryhmittelyksen perusteella. Tämä ryhmä jakaa neljä äänioikeutta.
- Kolmas ryhmä muodostuu lopuista pääjohtajista, ja heillä on käytössä yhteensä kolme äänioikeutta.

Näistä säännöistä on johdettavissa taulukossa 2 esitetyt äänioikeusfrekvenssit.

EKP:n neuvosto antaa toimeenpanosäännökset

Yksityiskohtaiset toimeenpanosäännökset, joissa täsmennetään tapa, jolla äänioikeudet kiertävät ryhmien sisällä (esim. äänioikeuksien kierto-

Taulukko I.

Kahden ryhmän vuorottelujärjestelmä (ensimmäinen vaihe) – pääjohtajien äänioikeusfrekvenssi kussakin ryhmässä

		EKP:n neuvostoon kuuluvien kansallisten keskuspankkien pääjohtajien lukumäärä						
		16	17	18	19	20	21	22 tai enemmän
1. ryhmä	Äänioikeuksien lukumäärä/ Pääjohtajien lukumäärä	5/5	5/5	5/5	4/5	4/5	4/5	Toinen vaihe: Kolmen ryhmän vuorottelu- järjestelmä (ks. taulukko 2)
	Äänioikeusfrekvenssi	100 %	100 %	100 %	80 %	80 %	80 %	
2. ryhmä	Äänioikeuksien lukumäärä/ Pääjohtajien lukumäärä	10/11	10/12	10/13	11/14	11/15	11/16	
	Äänioikeusfrekvenssi	91 %	83 %	77 %	79 %	73 %	69 %	
Äänioikeudet yhteensä		15	15	15	15	15	15	15

Taulukko 2.

Kolmen ryhmän vuorottelujärjestelmä (ensimmäinen vaihe) – pääjohtajien äänioikeusfrekvenssi kussakin ryhmässä

		EKP:n neuvostoon kuuluvien kansallisten keskuspankkien pääjohtajien lukumäärä						
		16 – 21	22	23	24	25	26	27
1. ryhmä	Äänioikeuksien lukumäärä/ Pääjohtajien lukumäärä	Ensimmäinen vaihe: Kahden ryhmän vuorottelu- järjestelmä (ks. taulukko 1)	4/5	4/5	4/5	4/5	4/5	4/5
	Äänioikeusfrekvenssi		80 %	80 %	80 %	80 %	80 %	80 %
2. ryhmä	Äänioikeuksien lukumäärä/ Pääjohtajien lukumäärä		8/11	8/12	8/12	8/13	8/13	8/14
	Äänioikeusfrekvenssi		73 %	67 %	67 %	62 %	62 %	57 %
3. ryhmä	Äänioikeuksien lukumäärä/ Pääjohtajien lukumäärä		3/6	3/6	3/7	3/7	3/8	3/8
	Äänioikeusfrekvenssi		50 %	50 %	43 %	43 %	38 %	38 %
Äänioikeudet yhteensä			15	15	15	15	15	15

jen aikaväli), antaa perussäännön uuden artiklan 10.2 määräysten mukaisesti EKP:n neuvosto. Näiden verrattain teknisluonteisten muuttujien tarkka määrääminen perussäännössä ei ole tarpeen, koska ne eivät ole luonteeltaan perustuslaillisia vaan niiden avulla ainoastaan pannaan toimeen äänioikeudet, jotka on johdettu osoittamalla pääjohtajat eri ryhmiin. Lisäksi euroalueen tulevan laajenemisen etenemiseen liittyvän epävarmuuden takia vuorottelujärjestelmän toimeenpanossa tarvitaan jonkin verran joustavuutta. Perussäännön uuden artiklan 10.2 yksinkertaisuuden säilyttämiseksi nämä kysymykset on jätetty käsiteltäviksi tulevaisuudessa päätöksissä. Toimeenpanosäännökset annetaan erityisen, uudistetussa artiklassa 10.2 määrätyn äänestysmenettelyn mukaisesti eli kahden kolmasosan enemmistöllä *kaikista* EKP:n neuvoston jäsenistä riippumatta siitä, onko heillä äänioikeutta vai ei.

Yhdistelmäindikaattorin laskennassa tarvittavat tiedot

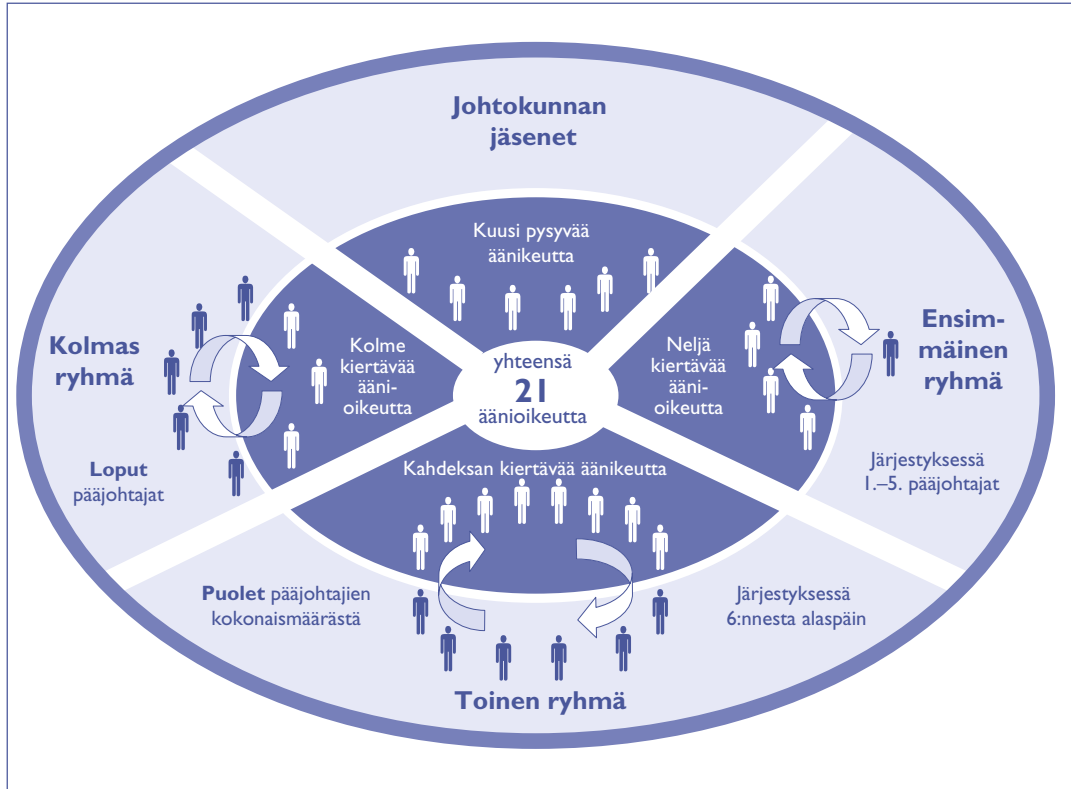
Euroopan komissio toimittaa tiedot markkinahintaisten BKT-osuuksien laskemiseen EU:n neuvoston perussäännön artiklan 29.2 perusteella EKP:n pääoman merkitsemisen jakope-

rusteen laskemista varten vahvistamien sääntöjen mukaisesti. EKP puolestaan toimittaa rahalaitosten yhteenlasketun taseen kokonaisvarojen laskennassa tarvittavat tiedot EU:ssa sovellettujen tilastointimenetelmien mukaisesti.

Kansallisten keskuspankkien pääjohtajien ryhmien kokoa ja koostumusta mukautetaan säännöllisin väliajoin, kun perussäännön artiklan 29.3 mukaisesti tarkistetaan euron käyttöön ottaneen jäsenvaltion keskuspankin osuutta yhteenlasketusta BKT:stä markkinahinnoin tai rahalaitosten yhteenlasketusta tasetta ja aina, kun uusi kansallisen keskuspankin pääjohtaja tulee EKP:n neuvoston jäseneksi. Säännöllisin väliajoin tehtävistä tarkistuksista johtuvat ryhmien koon tai koostumuksen muutokset tulevat voimaan aina seuraavan vuoden ensimmäisestä päivästä lukien. Muista kuin säännöllisin väliajoin tehtävistä tarkistuksista johtuvat ryhmien koon tai koostumuksen muutokset taas tulevat voimaan siitä päivästä alkaen, jona yhdestä tai useammasta kansallisen keskuspankin pääjohtajasta tulee EKP:n neuvoston jäsen. Nämä tekniset yksityiskohdat ovat osa toimeenpanosäännöksiä, joita EKP:n neuvosto voi antaa kahden kolmasosan enemmistöllä, joka lasketaan sen kaikista jäsenistä, mukaan lukien äänioikeudelliset ja äänioikeudettomat.

Kuvio.

**Kolmen ryhmän vuorottelujärjestelmä EKP:n neuvostossa
(tilanteessa, jossa euroalueeseen kuuluisi 27 jäsenvaltiota)**

5 Asian käsittely EU:n toimielimissä

Antaessaan virallisen suosituksen EU:n neuvostolle EKP käynnisti valtuutuslausekkeen mukaisen menettelyn artiklan 10.2 muuttamiseksi. Lisäksi EKP:n edustajat ovat euroryhmän, Ecofin-neuvoston sekä talous- ja rahoituskomitean kokouksissa esitelleet ja selittäneet yksityiskohteisesti suosituksen mukaista äänestysjärjestelmää jäsenvaltioiden ja Euroopan komission edustajille.

Euroopan komission kuuleminen

Euroopan komissio esitti mielipiteensä perussäännön artiklassa 10.6 kuvatun menettelyn mukaisesti 19. helmikuuta 2003. Komission mu-

kaan EKP:n suosittelema uusi äänestysjärjestelmä ”on tärkeä vaihe mukautettaessa [EKP:n neuvoston] päätöksentekovalmiuksia laajentumisen edellyttämällä tavalla”. Tämän positiivisen yleisarvion lisäksi Euroopan komissio ehdotti myös ”mahdollisia parannuksia ehdotettuun kolmen ryhmän malliin”, mukaan lukien

- EKP:n ehdottamaa 15:tä pienempi määrä äänivaltaisia pääjohtajia, koska tämä nopeutaisi ja tehostaisi edelleen päätöksentekoa
- väestökriteerin ottaminen käyttöön maiden järjestyksen määrittämisessä (esim. EKP:n pääoman merkitsemisen jakoperuste), jotta varmistettaisiin, että kansallisten keskus-

pankkien pääjohtajat voitaisiin osoittaa maa-ryhmiin sekä nykyisten että tulevien jäsenvaltioiden kannalta neutraalilla ja puolueet-tomalla tavalla

- järjestelmän käyttöönoton edellyttämien toimenpiteiden tarkempi yksilöiminen (esim. äänestysvuorojen välisen ajan keston osalta)
- vuorottelujärjestelmän aloittamistavan sel-keä ilmaiseminen.

Lopuksi Euroopan komissio huomatti, että valtuutuslausekkeella on selvästi rajoitettu mahdollisia uudistusvaihtoehtoja. Näin ollen Euroopan komissio totesi, että mahdolliset laajempi-alaiset mukautukset, jotka liittyvät esimerkiksi rahapoliittiseen päätöksentekoon ja EKP:n johdokunnan asemaan siinä, voidaan toteuttaa vain Euroopan tulevaisuutta käsittelevän valmistelukunnan ja hallitustenvälisen konferenssin muodostamissa laajemmissa puitteissa.

Euroopan parlamentin kuuleminen

Euroopan parlamentti antoi täysistunnossaan 13. maaliskuuta 2003 EKP:n suositusta koskevan päätöslauselman, joka perustui talous- ja raha-asioiden valiokunnan laatimaan kertomukseen. Päätöslauselmassaan Euroopan parlamentti hylkäsi EKP:n suosituksen sillä perusteella, että ehdotettua vuorottelumallia oli arvosteltu liian monimutkaiseksi huolimatta siitä, että perussäännön artiklan 10.6 rajoitukset vaikeuttavat toimivan ratkaisun löytämistä.

Vaihtoehdoksi Euroopan parlamentti esitti kaksivaiheista lähestymistapaa. Se ehdotti, että tällä erää vahvistettaisiin nykyinen järjestely, jonka mukaan kaikki EKP:n neuvoston jäsenet voivat osallistua päätöksentekoon rajoittamattomalla äänioikeudella ja EKP:n neuvoston päätökset tehdään yksinkertaisella määränemmistöllä. Euroopan tulevaisuutta käsittelevän valmistelukunnan olisi kuitenkin laadittava kattavampi muutossuunnitelma ja esitettävä se seuraavan hallitustenvälisen konferenssin hyväksyttäväksi.

Tällaisessa laaja-alaisessa uudistuksessa tulisi – Euroopan parlamentin näkemyksen mukaan – erottaa ”EKP:n laajennetun johtokunnan euroalueen talouselämää asianmukaisesti edustavien yhdeksän jäsenen” vastuulla olevat operatiiviset päätökset strategisista ja yleisistä rahapoliittisista päätöksistä, jotka tekisi EKP:n neuvosto. Jälkimmäisistä kysymyksistä päätettäisiin EKP:n neuvostossa kaksinkertaisella enemmistöllä. Näin varmistettaisiin pääjohtajien yksinkertaisen enemmistön edustavuus suhteessa ”jäsenvaltioiden asukasluvun, talouden kokonaissuuruuden ja siihen sisältyvän rahoituspalvelujen suhteellisen osuuden” käsittämään enemmistöön.

Euroopan unionin neuvoston vahvistus ja seuranta

Valtion- tai hallituksen päämiesten kokouksessa kokoontuva EU:n neuvosto antoi 21.3.2003 yksimielisesti ”pätöksen Euroopan keskuspankkijärjestelmän ja Euroopan keskuspankin perussäännön 10.2 artiklan muuttamisesta”, joka koskee EKP:n neuvoston äänestyskäytäntöjen muuttamista. Yksimielinen hyväksyntä oli mahdollinen, kun kaksi jäsenvaltiota (Suomi ja Alankomaat) peruuttivat aiemmin esittämänsä varaukset. Ne kuitenkin vaativat, että tulevassa hallitustenvälisessä konferenssissa olisi käsiteltävä jälleen EKP:n hallintoa ja että nämä huomautukset olisi sisällytettävä pöytäkirjaan. Lisäksi EU:n neuvosto vahvisti Alankomaiden aloitteesta pöytäkirjaansa, että EKP:n neuvoston äänestysmenettelyistä tehdyssä päätöksessä vahvistettua mallia ”ei pitäisi katsoa muiden yhteisön toimielinten tulevaa kokoukseen ja päätöksentekoprosessia koskevaksi ennakkotapaukseksi”.

Uusi perussäännön artikla 10.2 on esitetty kehikossa 2. Kun EU:n neuvosto on antanut päätöksensä, kaikkien jäsenvaltioiden on ratifioitava perussäännön muutos valtiosääntöjensä mukaisesti. Yleisesti odotetaan, ettei missään jäsenvaltiossa järjestetä kansanäänestystä.

Kehikko 2.

EKP:n neuvoston uusi äänestysjärjestelmä – perussäännön artikla 10.2 sellaisena kuin se on muutettuna EU:n neuvoston päätöksellä 21. maaliskuuta 2003

10.2. Kullakin EKP:n neuvoston jäsenellä on yksi ääni. Siitä päivästä alkaen, jona EKP:n neuvoston jäsenten lukumäärä ylittää 21, kullakin johtokunnan jäsenellä on yksi ääni ja äänioikeutettujen kansallisten keskuspankkien pääjohtajien lukumäärä on 15. Viimeksi mainitut 15 äänioikeutta jaetaan, ja ne kiertävät seuraavalla tavalla:

- Siitä päivästä alkaen, jona kansallisten keskuspankkien pääjohtajien lukumäärä ylittää 15, siihen saakka, kunnes lukumäärä on 22, kansallisten keskuspankkien pääjohtajat jaetaan kahteen ryhmään sillä perusteella, millä sijalla heidän keskuspankkejaan vastaava jäsenvaltio on järjestyksessä, joka määräytyy sen mukaan, miten suuri osuus kullakin jäsenvaltiolla on euron käyttöön ottaneiden jäsenvaltioiden yhteenlasketusta bruttokansantuotteesta markkinahinnoin ja rahalaitosten yhteenlasketun taseen kokonaisvaroista. Osuuksille yhteenlasketusta bruttokansantuotteesta markkinahinnoin annetaan paino 5%, ja osuuksille rahalaitosten yhteenlasketun taseen kokonaisvaroista annetaan paino 1%. Ensimmäinen ryhmä koostuu viidestä kansallisen keskuspankin pääjohtajasta ja toinen ryhmä jäljelle jäävistä kansallisten keskuspankkien pääjohtajista. Ensimmäiseen ryhmään kuuluvilla kansallisten keskuspankkien pääjohtajilla on oltava äänioikeus vähintään yhtä usein kuin toiseen ryhmään kuuluvilla kansallisten keskuspankkien pääjohtajilla. Jollei edellisestä virkkeestä muuta johdu, ensimmäiselle ryhmälle osoitetaan neljä äänioikeutta ja toiselle ryhmälle yksitoista äänioikeutta.
- Siitä päivästä alkaen, jona kansallisten keskuspankkien pääjohtajien lukumääräksi tulee vähintään 22, kansallisten keskuspankkien pääjohtajat jaetaan kolmeen ryhmään edellä esitettyjen arviointiperusteiden mukaan määräytyvän järjestyksen mukaisesti. Ensimmäinen ryhmä koostuu viidestä kansallisen keskuspankin pääjohtajasta, ja ryhmälle osoitetaan neljä äänioikeutta. Toiseen ryhmään kuuluu puolet kansallisten keskuspankkien pääjohtajien kokonaismäärästä, missä yhteydessä mahdollinen murtoluku pyöristetään ylöspäin lähimpään kokonaislukuun, ja ryhmälle osoitetaan kahdeksan äänioikeutta. Kolmas ryhmä koostuu jäljelle jäävistä kansallisten keskuspankkien pääjohtajista, ja ryhmälle osoitetaan kolme äänioikeutta. Kullakin kansallisen keskuspankin pääjohtajalla on kunkin ryhmän sisällä äänioikeus yhtä pitkän ajan.
- Osuuksien laskemiseen yhteenlasketusta bruttokansantuotteesta markkinahinnoin sovelletaan 29.2 artiklaa. Rahalaitosten yhteenlasketun taseen kokonaisvarat lasketaan Euroopan yhteisössä laskentahetkellä sovellettavien tilastointimenetelmien mukaisesti.
- Ryhmien kokoa ja/tai koostumusta mukautetaan edellä mainittuja periaatteita noudattaen aina, kun yhteenlaskettua bruttokansantuotetta markkinahinnoin tarkistetaan perussäännön 29.3 artiklan mukaisesti tai kun kansallisten keskuspankkien pääjohtajien lukumäärä kasvaa.
- EKP:n neuvosto, joka tekee päätöksensä kahden kolmasosan enemmistöllä kaikista sekä äänioikeutetuista että vailla äänioikeutta olevista jäsenistään, toteuttaa kaikki tarvittavat toimenpiteet edellä esitettyjen periaatteiden toimeenpanemiseksi ja voi päättää lykätä vuorottelujärjestelmän aloittamisen siihen päivään, jona kansallisten keskuspankkien pääjohtajien lukumäärä ylittää 18.

Äänioikeutta käytetään henkilökohtaisesti. Poiketen tästä säännöstä 12.3 artiklassa tarkoitettua työjärjestyksessä voidaan määrätä, että EKP:n neuvoston jäsenet voivat äänestää teloneuvottelussa. Työjärjestyksessä määrätään myös, että EKP:n neuvoston jäsen, joka on pidemmän aikaa estynyt osallistumasta EKP:n neuvoston kokouksiin, voi nimetä varajäsenen EKP:n neuvoston jäseneksi.

Edellisten kohtien säännöksillä ei rajoiteta kaikilla EKP:n neuvoston äänioikeutetuilla ja vailla äänioikeutta olevilla jäsenillä 10.3, 10.6 eikä 41.2 artiklan nojalla olevia äänioikeuksia.

Jollei tässä perussäännössä toisin määrätä, EKP:n neuvoston päätökset tehdään äänioikeutettujen jäsenten yksinkertaisella enemmistöllä. Jos äänet menevät tasan, puheenjohtajan ääni ratkaisee.

EKP:n neuvosto on päätösvaltainen, kun kaksi kolmasosaa sen äänioikeutetuista jäsenistä on läsnä. Jos EKP:n neuvosto ei ole päätösvaltainen, puheenjohtaja voi kutsua koolle ylimääräisen kokouksen, jossa vähimmäisjäsenmäärä ei ole päätösvaltaisuuden edellytyksenä.

6 Päätelmät

Kun EU:n neuvoston vahvistama muutos perussäännön artiklaan 10.2 ratifioidaan, EKP:n neuvosto saa uuden äänestysjärjestelmän, joka takaa sen mahdollisuudet joutuisaan ja tehokkaaseen päätöksentekoon myös euroalueen huomattavasti laajennuttua. Näin ollen, kun arvioidaan huomautuksia ja ehdotuksia, joita vahvistusmenettelyyn osallistuneet toimielimet sekä ulkopuoliset tarkkailijat ovat esittäneet, tulisi ottaa huomioon seuraavat näkökohdat.

Uudelle äänestysjärjestelmälle – kuten mille tahansa vuorottelujärjestelmälle – on leimallista jonkinasteinen monimutkaisuus, mikä johtuu pyrkimyksestä noudattaa samanaikaisesti useita periaatteita. Todettakoon, että uusi äänestysjärjestelmä on samankaltainen kuin Yhdysvaltain keskuspankin avomarkkinakomiteassa, jossa keskuspankin johtajat niin ikään kuuluvat eri ryhmiin ja käyttävät äänioikeuttaan eripituisin aikaväleihin. Vaikka kaikkien pääjohtajien osallistu-

minen ei välttämättä teekään keskustelua EKP:n neuvoston kokouksissa helpommaksi, uusi äänestysjärjestelmä kuitenkin selvästi parantaa päätöksenteon tehokkuutta. Ja vaikka uuden äänestysjärjestelmän suunnittelussa on kiinnitetty huomiota edustavuuteen, se kuitenkin vaikuttaa vain sen määrittelemiseen, kuka kulloinkin äänestää. ”Osallistuminen ad personam” -periaate sekä ”yksi jäsen, yksi ääni” -periaate koskevat edelleen kaikkia äänioikeutta käyttäviä pääjohtajia. Näin varmistetaan, että myös laajentumisen jälkeen EKP:n neuvoston keskusteluissa ratkaisevat perustelut eikä pääjohtajien kotimaa tai se, onko kyseinen maa suuri vai pieni.

Kaiken kaikkiaan uudessa äänestysjärjestelmässä säilyvät eurojärjestelmän institutionaalisten puitteiden hyväksi havaitut tekijät, joten EKP:n neuvosto voi sen avulla tehdä päätöksiä selkeästi koko euroalueen näkökulmasta myös laajentumisen jälkeen.

Euroalueen tilastot

Tilastot

	Yhteenveto euroalueen taloustilastoista	5*
1	Rahapolitiikkatilastot	
	1.1 Eurojärjestelmän konsolidoitu tase	6*
	1.2 EKP:n keskeiset korot	8*
	1.3 Eurojärjestelmän rahapoliittiset operaatiot, huutokaupoissa hyväksytyt määrät	8*
	1.4 Vähimmäisvarantotilastot	10*
	1.5 Pankkijärjestelmän likviditeettiasema	11*
2	Euroalueen rahatalous ja sijoitusrahastot	
	2.1 Eurojärjestelmän yhteenlaskettu tase	12*
	2.2 Euroalueen rahalaitosten yhteenlaskettu tase (pl. eurojärjestelmä)	13*
	2.3 Euroalueen rahalaitosten konsolidoitu tase (ml. eurojärjestelmä)	14*
	2.4 Raha-aggregaatit ja niiden vastaerät	16*
	2.5 Rahalaitosten lainat vastapuolen, käyttötarkoituksen ja alkuperäisen maturiteetin mukaan	21*
	2.6 Talletukset rahalaitoksissa vastapuolen ja vaateen mukaan	24*
	2.7 Euroalueen ulkopuolisiin kohdistuvat rahalaitosten saamiset ja velat; pääerät	26*
	2.8 Euroalueen rahalaitosten joidenkin velkojen ja saamisten tarkastelu valuutoittain	28*
	2.9 Euroalueen sijoitusrahastojen yhteenlaskettu tase	30*
	2.10 Euroalueen sijoitusrahastojen yhteenlaskettu tase rahastotyyppin mukaan	31*
	2.11 Euroalueen sijoitusrahastojen yhteenlaskettu tase sijoittajatyypin mukaan	33*
3	Euroalueen rahoitusmarkkinat ja korot	
	3.1 Rahamarkkinakorot	34*
	3.2 Valtion lainojen tuotot	35*
	3.3 Osakeindeksit	36*
	3.4 Pankkien luotto- ja talletuskorot	37*
	3.5 Muiden arvopapereiden kuin osakkeiden liikkeeseenlaskut alkuperäisen maturiteetin, liikkeeseenlaskijan sijainnin ja valuutan mukaan	38*
	3.6 Muut euromääräiset arvopaperit kuin osakkeet alkuperäisen maturiteetin, liikkeeseenlaskijan sijainnin ja sektorin mukaan	40*
	3.7 Euroalueella olevien liikkeeseen laskemien muiden arvopaperin kuin osakkeiden vuosikasvuvauhdit	46*
	3.8 Euroalueella olevien liikkeeseen laskemat noteeratut osakkeet	48*
4	YKHI ja euroalueen muut hinnat	
	4.1 Yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi	50*
	4.2 Muut hinnat ja kustannukset	51*
5	Euroalueen reaalityö	
	5.1 Kansantalouden tilinpito	52*
	5.2 Muita keskeisiä reaalityön tilastoja	54*
	5.3 Euroopan komission suhdannekyselyt	55*
	5.4 Työmarkkinat	56*
6	Euroalueen säästäminen, investoinnit ja rahoitus	
	6.1 Ei-rahoitussektorin rahoituksen käyttö ja hankinta	59*
	6.2 Vakuutuslaitosten ja eläkerahastojen rahoituksen käyttö ja hankinta	63*
	6.3 Säästäminen, investoinnit ja rahoitus	65*
7	Julkisen talouden rahoitusasema euroalueella ja yksittäisissä euromaissa	
	7.1 Tulot, menot ja alijäämä/ylijäämä	66*
	7.2 Velka	67*
	7.3 Velan muutos	68*

¹ Katso EKP:n verkkosivuilta (www.ecb.int) pitkän aikavälin tilastoja sekä yksityiskohtaisia tilastoja.

8	Euroalueen maksutase ja ulkomainen varallisuus (ml. valuuttavaranto)	
8.1	Maksutase	69*
8.2	Maksutase: vaihtotase ja pääomansiirrot	70*
8.3	Maksutase: tuotannontekijäkorvaukset	71*
8.4	Maksutase: suorat sijoitukset	72*
8.5	Maksutase: arvopaperisijoitukset	73*
8.6	Maksutase: muut sijoitukset ja valuuttavaranto	74*
8.7	Ulkomainen varallisuus ja valuuttavaranto	76*
9	Euroalueen ulkomaankauppa	78*
10	Valuuttakurssit	80*
11	Taloudellinen kehitys muissa EU-maissa	82*
12	Taloudellinen kehitys EU:n ulkopuolella	
12.1	Taloudellinen kehitys	83*
12.2	Säästäminen, investoinnit ja rahoitus	84*
	Teknisiä huomautuksia	85*
	Yleistä	89*

Taulukkomerkintöjen selityksiä

”.” Tiedot puuttuvat / Loogisesti mahdoton.

”-” Tiedot eivät ole vielä saatavissa.

”..” Nolla tai merkityksetön.

”miljardia” 10⁹

^(p) Ennakkotieto.

kp. Kausivaihtelusta puhdistettu.

Yhteenveto euroalueen taloustilastoista

(vuotuinen prosentimuutos, ellei toisin mainita)

1. Rahatalouden kehitys ja korot

	M1 ¹⁾	M2 ¹⁾	M3 ^{1), 2)}		Rahalaitosten lainat euroalueelle (pl. rahalaitokset ja julkisyhteisöt ¹⁾)	Yritysten ja muiden rahoituslaitosten kuin rahalaitosten liikkeeseen laskemat arvopaperit ¹⁾	3 kk:n korko (euribor, vuotuisina prosentteina, ajanjakson keskiarvot)	Valtion 10 vuoden lainojen tuotot, vuotuisina prosentteina, ajanjakson keskiarvot
	1	2	3	3 kk:n liukuva keskiarvo 4				
2001	3,6	4,2	5,3	-	7,8	27,6	4,26	5,03
2002	7,3	6,5	7,2	-	5,3	21,9	3,32	4,92
2002 II	6,6	6,5	7,3	-	5,6	24,3	3,45	5,26
2002 III	7,6	6,5	7,0	-	5,2	18,0	3,36	4,77
2002 IV	8,8	6,7	7,0	-	4,8	16,1	3,11	4,54
2003 I	10,2	7,0	7,5	-	4,9	.	2,69	4,16
2002 marras	9,1	6,9	7,0	6,9	4,5	15,4	3,12	4,59
2002 joul	9,9	6,6	6,9	7,0	4,7	15,4	2,94	4,41
2003 tammi	9,5	6,5	7,2	7,3	4,9	14,9	2,83	4,27
2003 helmi	10,3	7,3	7,9	7,7	5,1	16,6	2,69	4,06
2003 maal	11,6	7,9	7,9	.	4,5	.	2,53	4,13
2003 huhti	.	.	.	.	.	.	2,54	4,23

2. Hintojen ja reaalitalouden kehitys

	YKHI	Teollisuuden tuottajahinnat	Työ-kustannukset tuntia kohden (koko taloudessa)	BKT:n määrä	Teollisuus-tuotanto (pl. raken-taminen)	Kapasiteetin käyttöaste tehdas-teollisuudessa %	Työllisyys (koko taloudessa)	Työttömyys (% työvoimasta)
	9	10	11	12	13	14	15	16
2001	2,3	2,2	3,4	1,4	0,4	83,1	1,4	8,0
2002	2,3	0,0	3,6	0,8	-0,6	81,2	0,4	8,3
2002 II	2,1	-0,7	3,4	0,7	-0,7	81,1	0,5	8,2
2002 III	2,1	0,0	3,5	0,9	0,0	81,3	0,3	8,3
2002 IV	2,3	1,3	3,6	1,3	1,2	81,4	0,2	8,4
2003 I	2,3	2,4	.	.	.	81,1	.	8,6
2002 marras	2,3	1,2	-	-	2,7	-	-	8,4
2002 joul	2,3	1,6	-	-	-0,4	-	-	8,5
2003 tammi	2,1	2,3	-	-	1,3	81,3	-	8,6
2003 helmi	2,4	2,7	-	-	2,0	-	-	8,6
2003 maal	2,4	2,4	-	-	.	-	-	8,7
2003 huhti	2,1	.	-	-	.	80,9	-	.

3. Maksutase, valuuttavaranto ja valuuttakurssit

(miljardia euroa, ellei toisin mainita)

	Maksutase (nettovirrat)				Valuuttavaranto (ajanjakson lopun kanta)	Euron efektiivinen valuuttakurssi: laaja maaryhmä (1999/I = 100)		Yhden euron arvo dollareina
	Vaihtotase ja pääoman-siirrot	Tavarat	Suorat sijoitukset	Arvopaperi-sijoitukset		Nimellinen	Reaalinen (KHI)	
2001	-9,8	75,5	-102,8	64,7	392,7	91,0	87,8	0,896
2002	73,5	133,3	-45,5	110,6	366,1	95,6	91,7	0,946
2002 II	5,7	31,3	-9,2	72,2	367,0	93,9	90,2	0,919
2002 III	25,3	38,5	-12,0	35,7	380,9	97,9	93,8	0,984
2002 IV	27,3	36,8	-8,3	38,4	366,1	99,4	95,0	0,999
2003 I	.	.	.	.	339,2	104,1	99,3	1,073
2002 marras	12,0	13,7	0,5	15,8	372,6	99,3	94,7	1,001
2002 joul	10,0	10,7	-1,7	-2,6	366,1	100,4	96,0	1,018
2003 tammi	-4,4	0,8	-0,9	-5,5	363,4	103,0	98,1	1,062
2003 helmi	2,4	9,5	0,7	10,7	352,2	104,4	99,4	1,077
2003 maal	.	.	.	.	339,2	105,1	100,2	1,081
2003 huhti	.	.	.	.	.	105,2	100,2	1,085

Lähteet: EKP, Euroopan komissio (Eurostat ja talous- ja rahoitusasioista vastaava pääosasto) ja Reuters.

Lisätietoja tämän tilasto-osan vastaavissa taulukoissa.

1) Kuukausittaiset kasvuvauhdit ajanjakson lopussa, neljännesvuosittaiset ja vuosittaiset kasvuvauhdit ajanjakson keskiarvoja. M1:n, M2:n, M3:n ja lainojen suhteelliset muutokset lasketaan kausivaihtelusta puhdistetuista kuukausittaisista kannoista ja virroista.

2) M3 ja sen erät laskettu ilman euroalueen ulkopuolisten hallussa olevia rahamarkkinarahasto-osuuksia ja enintään kahden vuoden velka-papereita.

I Rahapolitiikkatilastot

Taulukko I.1

Eurojärjestelmän konsolidoitu tase

(miljoonaa euroa)

1. Vastaavaa

		Kulta ja kultasaamiset	Valuutta- määräiset saamiset euroalueen ulkopuolelta	Valuutta- määräiset saamiset euroalueelta	Euromääräiset saamiset euroalueen luottolaitoksilta	Euromääräiset luotot euroalueen rahoitus- sektorille	Perus- rahoitus- operaatiot	Pitempi- aikaiset rahoitus- operaatiot	Käänteiset hienosäätö- operaatiot
		1	2	3	4	5	6	7	8
2002	joulu 6.	131 065	248 397	20 125	3 668	219 704	173 791	45 000	0
	13.	131 034	250 736	20 192	3 700	221 816	176 792	45 000	0
	20.	130 961	248 555	20 196	3 720	223 805	168 501	45 000	9 999
	27.	130 858	248 634	19 881	4 020	236 589	191 501	45 000	0
2003	tammi 3.	130 739	236 765	19 948	4 030	225 117	180 000	45 000	0
	10.	130 702	237 058	16 585	4 085	219 066	174 001	45 000	0
	17.	130 686	235 409	15 565	4 369	208 613	160 999	45 000	0
	24.	130 664	231 755	16 584	4 378	215 343	169 999	45 000	0
	31.	130 641	233 338	18 335	4 924	219 190	174 001	45 000	0
	helmi 7.	130 641	231 438	17 498	5 305	214 019	169 000	45 000	0
	14.	130 640	229 822	17 331	5 690	206 155	161 000	45 000	0
	21.	130 314	228 010	17 686	6 230	216 190	170 001	45 000	0
	28.	130 314	228 349	17 331	5 926	223 186	178 001	45 000	0
	maalis 7.	130 314	227 928	17 384	6 164	182 175	137 090	45 000	0
	14.	130 314	226 868	17 048	5 511	270 123	225 091	45 000	0
	21.	130 314	223 947	17 725	5 121	234 917	189 001	45 000	0
28.	130 314	224 146	16 800	5 202	232 049	187 000	45 000	0	
huhti	4.	122 728	216 872	17 072	4 783	220 040	174 999	45 000	0
	11.	122 728	215 994	16 736	4 496	217 097	172 000	44 973	0
	18.	122 728	215 786	16 528	4 551	223 000	177 998	44 973	0
	25.	122 274	215 757	16 919	4 575	247 011	201 999	44 973	0
touko 2.	122 274	214 456	16 721	4 597	207 989	163 001	44 979	0	

2. Vastattavaa

		Liikkeessä olevat setelit	Euromääräiset velat euroalueen luotto- laitoksille	RTGS-tilit (ml. vähimmäis- varanto- talletukset)	Talletus- mahdol- lisuus	Määrä- aikais- talletukset	Käänteiset hieno- säätö- operaatiot	Vakuuksien muutos- pyyntöihin liittyvät talletukset	Muut euromääräiset velat euro- alueen luotto- laitoksille	Liikkeeseen lasketut sijoitus- todistukset
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
2002	joulu 6.	351 340	127 068	127 002	66	0	0	0	262	2 029
	13.	355 673	130 036	129 942	94	0	0	0	15	2 029
	20.	367 890	127 909	126 745	1 164	0	0	0	15	2 029
	27.	374 600	129 305	129 146	159	0	0	0	15	2 029
2003	tammi 3.	354 528	130 012	129 938	74	0	0	0	15	2 029
	10.	346 293	133 539	133 441	89	0	0	9	15	2 029
	17.	341 636	132 870	132 748	118	0	0	4	15	2 029
	24.	338 201	127 180	127 168	9	0	0	3	15	2 029
	31.	339 517	126 760	126 631	128	0	0	1	62	2 029
	helmi 7.	342 781	133 194	133 161	33	0	0	0	62	2 029
	14.	342 890	128 006	127 947	59	0	0	0	61	2 029
	21.	341 561	131 392	128 951	2 441	0	0	0	61	2 029
	28.	345 414	125 405	125 346	59	0	0	0	62	2 029
	maalis 7.	350 078	89 529	89 431	98	0	0	0	62	2 029
	14.	350 014	177 351	177 262	89	0	0	0	15	2 029
	21.	350 482	128 616	127 972	623	0	0	21	15	2 029
28.	351 783	129 392	129 356	23	0	0	13	15	2 029	
huhti	4.	357 775	131 573	131 477	90	0	0	6	76	2 029
	11.	360 186	128 359	128 321	29	0	0	9	76	2 029
	18.	367 559	132 655	132 436	216	0	0	3	15	2 029
	25.	363 873	147 509	147 427	80	0	0	2	15	2 029
touko 2.	367 432	122 600	122 512	87	0	0	1	15	2 029	

Lähde: EKP.

Käänteiset rakenteelliset operaatiot	Maksuvalmiusluotot	Vakuuksien muutospyyntöihin liittyvät luotot	Muut euromääräiset saamiset euroalueen luotolaitoksilta	Euromääräiset arvopaperit euroalueelta	Euromääräiset saamiset julkisyhteisöiltä	Muut saamiset	Yhteensä			
9	10	11	12	13	14	15	16			
0	892	21	211	33 231	67 224	89 080	812 706	2002	joulu	6.
0	15	9	197	33 205	67 106	90 733	818 720			13.
0	275	30	163	33 253	67 106	92 688	820 448			20.
0	40	48	109	33 098	66 306	93 062	832 558			27.
0	45	72	120	27 824	44 486	105 962	794 992	2003	tammi	3.
0	10	55	103	27 919	44 475	106 625	786 619			10.
0	2 575	39	174	28 016	44 485	105 949	773 267			17.
0	299	45	238	28 522	44 485	106 893	778 863			24.
0	170	19	296	29 054	44 485	106 466	786 730			31.
0	3	16	330	30 675	44 436	107 701	782 044		helmi	7.
0	110	45	326	31 685	44 355	109 365	775 370			14.
0	1 145	44	250	32 602	44 355	109 171	784 809			21.
0	148	37	552	33 484	44 355	107 151	790 649			28.
0	50	35	938	33 495	44 340	107 218	749 960		maalis	7.
0	2	30	473	36 694	44 342	107 546	838 923			14.
0	889	27	276	37 823	44 345	107 801	802 273			21.
0	10	39	275	38 149	44 344	107 391	798 674			28.
0	3	38	289	38 760	44 318	109 563	774 429		huhti	4.
0	109	15	164	39 658	44 322	109 351	770 550			11.
0	14	15	134	39 785	44 279	109 666	776 461			18.
0	30	9	116	40 185	44 273	109 529	800 643			25.
0	1	8	111	40 295	44 273	109 631	760 351		touko	2.

Euromääräiset velat muille euroalueella oleville	Euromääräiset velat euroalueen ulkopuolelle	Valuuttamääräiset velat euroalueelle	Valuuttamääräiset velat euroalueen ulkopuolelle	Myönnettyjen erityisnosto-oikeuksien vastaerä	Muut velat	Arvonmuutos-tilit	Pääoma ja rahastot	Yhteensä			
10	11	12	13	14	15	16	17	18			
62 194	8 489	1 341	20 045	6 567	62 616	106 307	64 448	812 706	2002	joulu	6.
58 514	8 428	1 296	22 432	6 567	62 972	106 307	64 451	818 720			13.
49 967	9 541	1 382	20 693	6 567	63 728	106 307	64 420	820 448			20.
55 085	8 810	1 232	20 067	6 567	64 121	106 307	64 420	832 558			27.
47 408	11 555	1 126	20 996	6 339	73 817	82 844	64 323	794 992	2003	tammi	3.
48 541	8 278	1 147	19 714	6 339	73 640	82 844	64 240	786 619			10.
42 522	8 346	1 136	17 259	6 339	74 025	82 844	64 246	773 267			17.
58 993	8 872	1 125	14 978	6 339	74 217	82 844	64 070	778 863			24.
65 146	9 426	1 054	15 759	6 339	73 719	82 848	64 071	786 730			31.
52 197	8 473	1 017	15 776	6 339	73 256	82 848	64 072	782 044		helmi	7.
51 338	8 543	1 017	15 195	6 339	72 734	82 848	64 370	775 370			14.
58 968	8 421	1 025	14 113	6 339	74 543	82 840	63 517	784 809			21.
70 147	8 704	1 024	14 054	6 339	70 187	82 840	64 444	790 649			28.
60 226	8 659	1 050	14 772	6 339	69 932	82 840	64 444	749 960		maalis	7.
60 064	8 607	1 054	16 093	6 339	70 055	82 840	64 462	838 923			14.
72 700	8 441	1 076	14 706	6 339	70 565	82 840	64 464	802 273			21.
73 624	8 395	1 071	14 490	6 339	64 227	82 840	64 469	798 674			28.
53 949	8 858	1 081	15 366	6 168	65 081	68 005	64 468	774 429		huhti	4.
51 602	8 717	1 005	14 572	6 168	65 227	68 005	64 604	770 550			11.
44 996	9 172	1 045	14 304	6 168	65 907	68 005	64 606	776 461			18.
59 278	8 455	1 048	14 132	6 168	65 475	68 005	64 656	800 643			25.
40 143	9 506	1 048	12 990	6 168	65 853	67 910	64 657	760 351		touko	2.

Taulukko 1.2

EKP:n keskeiset korot

(korro vuotuisina prosentteina, muutokset prosenttiyksikköinä)

Voimassa alkaen ¹⁾	Talletusmahdollisuus		Perusrahoitusoperaatiot			Maksuvalmiusluotto		
			Kiinteäkorkoiset huutokaupat	Vaihtuvakorkoiset huutokaupat	Muutos	Korko	Muutos	
	Kiinteä korko	Korkotarjousten alaraja	Korko	Korko				
	1	2	3	4	5	6	7	
1999 tammi	1.	2,00	-	3,00	-	-	4,50	-
	4. 2)	2,75	0,75	3,00	-	...	3,25	-1,25
	22.	2,00	-0,75	3,00	-	...	4,50	1,25
huhti	9.	1,50	-0,50	2,50	-	-0,50	3,50	-1,00
marras	5.	2,00	0,50	3,00	-	0,50	4,00	0,50
2000 helmi	4.	2,25	0,25	3,25	-	0,25	4,25	0,25
maalis	17.	2,50	0,25	3,50	-	0,25	4,50	0,25
huhti	28.	2,75	0,25	3,75	-	0,25	4,75	0,25
kesä	9.	3,25	0,50	4,25	-	0,50	5,25	0,50
	28. 3)	3,25	...	-	4,25	...	5,25	...
syys	1.	3,50	0,25	-	4,50	0,25	5,50	0,25
loka	6.	3,75	0,25	-	4,75	0,25	5,75	0,25
2001 touko	11.	3,50	-0,25	-	4,50	-0,25	5,50	-0,25
elo	31.	3,25	-0,25	-	4,25	-0,25	5,25	-0,25
syys	18.	2,75	-0,50	-	3,75	-0,50	4,75	-0,50
marras	9.	2,25	-0,50	-	3,25	-0,50	4,25	-0,50
2002 joul	6.	1,75	-0,50	-	2,75	-0,50	3,75	-0,50
2003 maal	7.	1,50	-0,25	-	2,50	-0,25	3,50	-0,25

Lähde: EKP.

- 1) Päiväys viittaa talletuskorkoon ja maksuvalmiusluoton korkoon. Perusrahoitusoperaatioiden koron muutokset ovat voimassa ensimmäisestä päivästä lähtien seuranneesta operaatiosta alkaen, ellei toisin mainita. Syyskuun 18. päivänä 2001 tehty koron muutos tuli voimaan samana päivänä.
- 2) EKP ilmoitti 22.12.1998, että maksuvalmiusluoton koron ja talletuskoron välillä sovelletaan poikkeuksellisesti 4.–21.1.1999 kapeaa 50 peruspisteen korkoputkea. Tämän järjestelyn tarkoituksena oli helpottaa markkinaosapuolten sopeutumista uuteen regimiin.
- 3) EKP ilmoitti 8.6.2000, että siitä operaatiosta alkaen, jonka maksut suoritetaan 28.6.2000, eurojärjestelmän perusrahoitusoperaatiot toteutetaan vaihtuvakorkoisina huutokaupoina. Korkotarjousten alaraja tarkoittaa alinta korkoa, jolla vastapuolet voivat tehdä tarjouksia.

Taulukko 1.3

Eurojärjestelmän rahapoliittiset operaatiot, huutokaupoissa hyväksytyt määrät¹⁾

(määrät miljoonaa euroa, korot vuotuisista korkoa)

1. Perusrahoitusoperaatiot²⁾

Huutokaupan maksujen suorituspäivä	Tehdyt tarjoukset (määrä)	Hyväksytyt tarjoukset (määrä)	Kiinteäkorkoiset huutokaupat	Vaihtuvakorkoiset huutokaupat		Painotettu keskikorko	Operaation kesto [...] päivää	
			Kiinteäkorko	Korkotarjousten alaraja	Marginaalikorko ³⁾			
1	2	3	4	5	6	7		
2002 marras	13.	85 033	51 000	-	3,25	3,28	3,28	14
	20.	120 351	99 000	-	3,25	3,27	3,29	14
	27.	108 905	62 000	-	3,25	3,29	3,31	14
joul	4.	111 791	111 791	-	3,25	3,25	3,25	14
	11.	100 511	65 000	-	2,75	2,82	2,83	13
	18.	103 502	103 502	-	2,75	2,75	2,87	13
	24.	146 157	88 000	-	2,75	3,02	3,08	15
	31.	117 377	92 000	-	2,75	2,85	2,95	15
2003 tammi	8.	133 781	82 000	-	2,75	2,83	2,84	14
	15.	120 349	79 000	-	2,75	2,80	2,81	14
	22.	123 705	91 000	-	2,75	2,80	2,81	14
	29.	114 931	83 000	-	2,75	2,79	2,81	14
helmi	5.	115 836	86 000	-	2,75	2,78	2,79	14
	12.	100 544	75 000	-	2,75	2,76	2,78	14
	19.	125 104	95 000	-	2,75	2,77	2,78	13
	26.	110 698	83 000	-	2,75	2,75	2,76	14
maal	4.	54 090	54 090	-	2,75	2,75	2,75	15
	12.	126 251	106 000	-	2,50	2,57	2,63	13
	12.	75 870	65 000	-	2,50	2,55	2,64	7
	19.	129 827	83 000	-	2,50	2,58	2,59	14
	25.	115 518	104 000	-	2,50	2,53	2,55	15
huhti	2.	112 031	71 000	-	2,50	2,53	2,54	14
	9.	133 547	101 000	-	2,50	2,53	2,53	14
	16.	126 889	77 000	-	2,50	2,53	2,54	14
	23.	156 979	125 000	-	2,50	2,54	2,55	14
	30.	106 071	38 000	-	2,50	2,55	2,55	14
touko	7.	120 843	76 000	-	2,50	2,53	2,54	14
	7.	67 356	53 000	-	2,50	2,53	2,54	7

2. Pitempiaikaiset rahoitusoperaatiot

Huutokaupan maksujen suorituspäivä	Tehdyt tarjoukset (määrä)	Hyväksytyt tarjoukset (määrä)	Kiinteäkorkoiset huutokaupat	Vaihtuvakorkoiset huutokaupat			Operaation kesto [...] päivää
			Kiinteäkorko	Marginaalikorko ³⁾	Painotettu keskikorko		
	1	2	3	4	5	6	
2001 touko 31.	46 448	20 000	-	4,49	4,51	91	
kesä 28.	44 243	20 000	-	4,36	4,39	91	
heinä 26.	39 369	20 000	-	4,39	4,42	91	
elo 30.	37 855	20 000	-	4,20	4,23	91	
syys 27.	28 269	20 000	-	3,55	3,58	85	
loka 25.	42 308	20 000	-	3,50	3,52	98	
marras 29.	49 135	20 000	-	3,32	3,34	91	
joulu 21.	38 178	20 000	-	3,29	3,31	97	
2002 tammi 31.	44 547	20 000	-	3,31	3,33	84	
helmi 28.	47 001	20 000	-	3,32	3,33	91	
maalis 28.	39 976	20 000	-	3,40	3,42	91	
huhti 25.	40 580	20 000	-	3,35	3,36	91	
touko 30.	37 602	20 000	-	3,45	3,47	91	
kesä 27.	27 670	20 000	-	3,38	3,41	91	
heinä 25.	28 791	15 000	-	3,35	3,37	98	
elo 29.	33 527	15 000	-	3,33	3,34	91	
syys 26.	25 728	15 000	-	3,23	3,26	88	
loka 31.	27 820	15 000	-	3,22	3,24	91	
marras 28.	38 644	15 000	-	3,02	3,04	91	
joulu 23.	42 305	15 000	-	2,93	2,95	94	
2003 tammi 30.	31 716	15 000	-	2,78	2,80	90	
helmi 27.	24 863	15 000	-	2,48	2,51	91	
maalis 27.	33 367	15 000	-	2,49	2,51	91	
huhti 30.	35 096	15 000	-	2,50	2,51	92	

3. Muut huutokaupoina toteutetut operaatiot

Huutokaupan maksujen suorituspäivä	Operaation tyyppi	Tehdyt tarjoukset (määrä)	Hyväksytyt tarjoukset (määrä)	Kiinteäkorkoiset huutokaupat	Vaihtuvakorkoiset huutokaupat			Operaation kesto [...] päivää
				Kiinteäkorko	Korkotarjousten alaraja	Marginaalikorko ³⁾	Painotettu keskikorko	
	1	2	3	4	5	6	7	8
2000 tammi 5. ⁴⁾	Määräaikaistalletusten kerääminen	14 420	14 420	-	-	3,00	3,00	7
kesä 21.	Käänteisoperaatio	18 845	7 000	-	-	4,26	4,28	1
<i>Euroalueen laajeneminen</i>								
2001 huhti 30.	Käänteisoperaatio	105 377	73 000	-	4,75	4,77	4,79	7
syys 12.	Käänteisoperaatio	69 281	69 281	4,25	-	-	-	1
13.	Käänteisoperaatio	40 495	40 495	4,25	-	-	-	1
marras 28.	Käänteisoperaatio	73 096	53 000	-	3,25	3,28	3,29	7
2002 tammi 4.	Käänteisoperaatio	57 644	25 000	-	3,25	3,30	3,32	3
10.	Käänteisoperaatio	59 377	40 000	-	3,25	3,28	3,30	1
joulu 18.	Käänteisoperaatio	28 480	10 000	-	2,75	2,80	2,82	6

Lähde: EKP.

- 1) Esitetyt summat voivat hieman poiketa taulukossa 1.1 (vastaavaa) esitetystä (sarakkeet 6–8) likviditeetin jaon yhteydessä suorittamattomien maksujen vuoksi.
- 2) EKP ilmoitti 8.6.2000, että siitä operaatiosta alkaen, jonka maksut suoritetaan 28.6.2000, eurojärjestelmän perusrahoitusoperaatiot toteutetaan vaihtuvakorkoisina huutokaupoina. Korkotarjousten alaraja tarkoittaa alinta korkoa, jolla vastapuolet voivat tehdä tarjouksia.
- 3) Likviditeettiä lisäävissä (vähentävissä) operaatioissa marginaalikorko tarkoittaa alinta (korkeinta) korkoa, jolla tarjoukset hyväksyttiin.
- 4) Operaatioissa tarjousten yläraja oli asetettu 3,00 prosentiksi.

Taulukko 1.4

Vähimmäisvarantotilastot

1. Vähimmäisvarantovelvoitteen alaisten luottolaitosten varantopohja^{1),2)}

(miljardia euroa; ajanjakson lopussa)

Varantopohja	Yhteensä	Velat, joihin sovelletaan 2 prosentin velvoitetta			Velat, joihin sovelletaan 0 prosentin velvoitetta		
		Talletukset (yön yli, enintään 2 vuoden määräaika ja irtisanomisaika)	Enintään 2 vuoden velkapaperit ³⁾	Talletukset (yli 2 vuoden määräaika ja irtisanomisaika)	Repot	Yli 2 vuoden velkapaperit	
	1	2	3	4	5	6	
2002							
maalis	11 031,8	6 178,0	400,6	1 349,9	663,1	2 440,1	
huhti	11 076,4	6 176,1	404,9	1 355,1	699,1	2 441,2	
touko	11 111,6	6 150,4	410,5	1 355,8	741,7	2 453,2	
kesä	11 009,1	6 083,3	407,5	1 355,3	699,2	2 463,9	
heinä	10 999,6	6 069,3	408,6	1 368,0	691,0	2 462,7	
elo	10 952,0	6 010,3	401,5	1 359,7	703,2	2 477,2	
syys	11 054,3	6 055,4	405,0	1 373,5	747,6	2 472,7	
loka	11 113,6	6 052,0	414,2	1 379,1	790,5	2 477,8	
marras	11 207,0	6 142,9	426,9	1 365,2	784,2	2 487,7	
joulu	11 116,8	6 139,9	409,2	1 381,9	725,5	2 460,3	
2003							
tammi	11 100,8	6 048,5	426,0	1 385,7	773,9	2 466,7	
helmi	11 214,2	6 092,6	434,0	1 396,4	808,2	2 483,0	
maalis ⁴⁾	11 211,2	6 116,3	424,7	1 404,0	782,3	2 484,0	

Lähde: EKP.

- 1) Luottolaitosten velkoja muille EKP:n vähimmäisvarantovelvoitteen alaisille luottolaitoksille, EKP:lle tai kansallisille keskuspankeille ei sisällytetä varantopohjaan. Jos luottolaitos ei pysty osoittamaan liikkeeseen laskemiensa edellä mainittujen euroalueen laitosten hallussa olevien enintään kahden vuoden velkapaperien määrää, se voi tehdä varantopohjaansa näistä veloista prosenttivähennyksen. Varantopohjaan sovellettava vähennys oli 10 % marraskuuhun 1999 saakka, sen jälkeen 30 %.
- 2) Pitoajanjakso alkavat kunkin kuukauden 24. päivänä ja päättyvät seuraavan kuukauden 23. päivänä. Varantovelvoite lasketaan edeltävän kuukauden lopun varantopohjan perusteella.
- 3) Sisältää rahamarkkinapaperit. Lisätietoja saa Yleistä-osasta.

2. Varantojen pito¹⁾

(miljardia euroa, korko vuotuisena prosenttina)

Varantojen pitoajanjakso päättyy	Vaaditut varantotalletukset ²⁾	Toteutuneet varantotalletukset ³⁾	Varantovelvoitteen ylittävät talletukset ⁴⁾	Varantovaje ⁵⁾	Vähimmäisvarantojen korko ⁶⁾ , %
	1	2	3	4	5
2002					
touko	131,0	131,5	0,5	0,0	3,30
kesä	131,0	131,7	0,7	0,0	3,33
heinä	130,7	131,3	0,6	0,0	3,32
elo	129,3	129,7	0,5	0,0	3,29
syys	129,0	129,5	0,5	0,0	3,28
loka	127,7	128,2	0,5	0,0	3,28
marras	128,7	129,2	0,5	0,0	3,28
joulu	128,8	129,4	0,7	0,0	3,06
2003					
tammi	130,9	131,4	0,6	0,0	2,87
helmi	130,4	131,0	0,6	0,0	2,78
maalis	128,9	129,5	0,6	0,0	2,67
huhti	130,0	130,5	0,5	0,0	2,53
touko ⁴⁾	130,3	.	.	.	.

Lähde: EKP.

- 1) Tässä taulukossa ilmoitetaan päättyneiden pitoajanjaksojen täydelliset tiedot ja nykyisen pitoajanjakson varantovelvoitteet.
- 2) Kunkin luottolaitoksen varantovelvoitteen määrä lasketaan varantopohjana olevista veloista niiden velvoiteprosenttien mukaan, joita sovelletaan kuhunkin velkaerään. Velat lasketaan kuukauden lopun tasetietojen mukaan. Jokainen luottolaitos saa tehdä 100 000 euron suuruisen könttösummavähennyksen varantovelvoitteestaan. Euroalueen varantovelvoitteet lasketaan yhteen.
- 3) Vähimmäisvarantovelvoitteen alaisten luottolaitosten yhteenlasketut keskimääräiset päivittäiset varantotalletukset varantotilillä pitoajanjakson aikana.
- 4) Keskimääräiset varantovelvoitteen ylittävät toteutuneet varantotalletukset pitoajanjakson aikana laskettuna niiden luottolaitosten perusteella, jotka ovat täyttäneet varantovelvoitteen.
- 5) Keskimääräiset varantovelvoitteen alittavat toteutuneet varantotalletukset pitoajanjakson aikana laskettuna niiden luottolaitosten perusteella, jotka eivät ole täyttäneet varantovelvoitetta.
- 6) EKP:n (kalenteripäivien määrällä painotettu) eurojärjestelmän perusrahoitusoperaatioiden keskimääräinen korko pitoajanjakson aikana (ks. taulukko 1.3).

Taulukko 1.5

Pankkijärjestelmän likviditeettiasema¹⁾

(miljardia euroa; jakson päivittäisten arvojen keskiarvoja)

Pitoajanjakso päätyy	Likviditeettiä lisäävät tekijät					Likviditeettiä vähentävät tekijät					Luotto- laitosten sekkiti- ilit ⁴⁾	Perusraha (keskus- pankki- rahat) ⁵⁾				
	Eurojärjestelmän rahapoliittiset operaatiot					Talletus- mahdol- lisuus	Muut likvi- diteettiä lisäävät operaatiot ²⁾	Liikkeessä olevat setelit	Valtioiden tilit euro- järjestel- mässä	Muut tekijät (netto) ³⁾						
	Eurojär- jestelmä kulta- ja valuutta- saamiset (netto)	Perus- rahoitus- operaatiot	Pitempi- aikaiset- rahoitus- operaatiot	Maksu- valmius- luotto	Muut likvi- diteettiä lisäävät operaatiot ²⁾								1	2	3	4
2002	maalis	386,7	114,6	60,0	0,2	0,0	0,1	0,0	283,3	54,2	91,8	132,1	415,6			
	huhti	395,4	112,7	60,0	0,4	0,0	0,2	0,0	285,9	55,9	95,3	131,2	417,3			
	touko	397,7	110,6	60,0	0,1	0,0	0,3	0,0	293,7	49,2	93,5	131,7	425,6			
	kesä	396,2	112,6	60,0	0,5	0,0	0,4	0,0	300,8	45,1	91,2	131,8	433,0			
	heinä	369,1	130,4	60,0	0,2	0,0	0,2	0,0	313,4	54,4	60,3	131,4	445,0			
	elo	360,0	139,2	55,2	0,1	0,0	0,1	0,0	322,8	50,9	50,8	129,9	452,8			
	syys	362,3	140,9	50,8	0,1	0,0	0,2	0,0	323,6	49,1	51,7	129,6	453,4			
	loka	370,0	146,1	45,3	0,1	0,0	0,1	0,0	329,2	45,6	58,2	128,3	457,6			
	marras	372,1	147,5	45,0	0,1	0,0	0,1	0,0	334,0	42,8	58,6	129,3	463,4			
	joulu	371,5	168,1	45,0	1,1	2,0	0,2	0,0	350,7	51,7	55,5	129,5	480,5			
2003	tammi	360,9	176,3	45,0	0,5	0,0	0,3	0,0	353,9	43,7	53,3	131,6	485,8			
	helmi	356,4	168,6	45,0	0,3	0,0	0,3	0,0	340,7	50,2	48,0	131,1	472,2			
	maalis	352,5	179,5	45,0	0,2	0,0	0,1	0,0	347,8	59,1	40,6	129,6	477,5			
	huhti ⁶⁾	337,4	179,4	45,0	0,1	0,0	0,2	0,0	358,5	52,1	20,5	130,6	489,3			

Lähde: EKP.

- 1) Pankkijärjestelmän likviditeettiasema määritellään euroalueen luottolaitosten eurojärjestelmään kuuluvissa keskuspankeissa pitämien sekkitili-saldojen yhteissummana. Summat johdetaan eurojärjestelmän konsolidoidusta taseesta.
- 2) Ei sisällä kansallisten keskuspankkien EMUn toisen vaiheen aikana liikkeeseen laskemia velkasitoumuksia.
- 3) Eurojärjestelmän konsolidoidun taseen muut erät.
- 4) Likviditeettiä lisäävien (erät 1–5) ja likviditeettiä vähentävien erien (erät 6–10) erotus.
- 5) Talletusmahdollisuuden (erä 6), liikkeessä olevien setelien (erä 8) ja sekkitilien (erä 11) summa.

2 Euroalueen rahatalous ja sijoitusrahastot

Taulukko 2.1

Eurojärjestelmän yhteenlaskettu tase

(miljardia euroa, kausivaihtelusta puhdistamaton, ajanjakson lopussa)

1. Saamiset

	Lainat				Hallussa olevat euro-alueella olevien liikkeen laskemat				Hallussa olevat euro-alueella olevien liikkeen laskemat osakkeet ja osuudet			Ulko-maiset saamiset ¹⁾	Kiinteä omaisuus	Muut saamiset	Yhteensä
	euro-alueelle	Raha-laitok-sille ¹⁾	Julkis-yhteisöille	Muille	oivat euro-alueella olevien liikkeen laskemat	Raha-laitosten	Julkis-yhteisö-jen	Muiden	oivat euro-alueella olevien liikkeen laskemat osakkeet ja osuudet	Raha-laitosten	Muiden				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
2000	445,0	427,4	17,1	0,5	97,4	2,5	93,6	1,3	15,3	4,3	11,0	380,7	11,2	56,1	1 005,7
<i>Euroalueen laajeneminen</i>															
2001 I	401,7	373,9	27,2	0,6	105,0	2,7	101,2	1,1	14,7	4,6	10,1	396,7	11,3	54,3	983,8
II	426,0	398,2	27,2	0,6	105,8	3,1	101,5	1,2	14,2	4,6	9,6	414,7	11,9	54,5	1 027,2
III	388,2	360,4	27,2	0,6	106,6	3,7	101,9	1,1	13,1	4,8	8,3	397,1	11,9	54,8	971,7
IV	412,7	386,4	25,7	0,6	107,0	3,8	101,8	1,3	13,8	4,6	9,2	399,0	11,9	54,3	998,6
2002															
maalis	381,3	354,9	25,8	0,6	106,5	4,1	101,0	1,4	13,8	4,7	9,1	414,4	11,9	101,5	1 029,4
huhti	344,2	317,8	25,8	0,6	107,5	5,0	101,4	1,1	13,5	4,7	8,8	401,2	12,0	103,3	981,7
touko	356,1	329,7	25,7	0,6	107,0	4,9	101,0	1,0	13,3	4,7	8,6	394,4	12,0	105,5	988,3
kesä	387,7	361,3	25,7	0,6	107,9	4,9	101,6	1,4	12,9	4,7	8,2	372,7	12,0	108,9	1 001,9
heinä	364,0	337,7	25,7	0,6	108,8	5,3	101,9	1,7	12,7	4,7	7,9	377,9	12,1	110,5	986,0
elo	363,4	337,5	25,3	0,6	110,8	5,4	103,3	2,1	12,8	4,8	8,0	377,9	12,1	110,9	987,9
syys	365,6	339,6	25,3	0,6	112,5	5,8	104,6	2,2	12,3	4,8	7,5	386,0	12,1	112,5	1 000,9
loka	370,8	344,8	25,3	0,6	113,5	6,5	106,1	0,9	13,0	4,9	8,1	379,9	12,1	115,1	1 004,5
marras	377,3	351,3	25,3	0,6	115,0	7,0	107,1	0,9	13,6	5,0	8,6	378,9	9,8	119,2	1 013,8
joulu	416,1	391,3	24,2	0,6	94,5	7,6	86,0	0,8	13,3	5,1	8,2	374,6	12,1	125,1	1 035,7
2003															
tammi	412,3	387,5	24,2	0,6	96,8	8,6	87,4	0,8	12,8	4,9	7,9	373,4	12,2	109,8	1 017,9
helmi	410,2	385,4	24,1	0,6	100,7	9,1	90,8	0,8	12,7	5,0	7,8	363,4	12,0	121,1	1 020,6
maalis ^(p)	411,8	387,0	24,1	0,6	105,2	9,5	94,8	0,8	12,5	5,2	7,3	349,7	11,9	123,5	1 015,1

2. Velat

	Liikkeessä-oleva raha		Talletukset euro-alueelta			Liikkeeseen lasketut velkapaperit ²⁾	Oma pääoma ja varaukset	Ulkomaiset velat ¹⁾	Muut velat	Yhteensä
	1	2	Raha-laitosten ¹⁾	Valtion	Muiden julkis-yhteisöjen/muiden					
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2000	390,2	327,3	270,4	47,1	9,8	3,8	197,5	29,9	57,0	1 005,7
<i>Euroalueen laajeneminen</i>										
2001 I	370,5	312,6	253,4	46,8	12,4	5,5	204,6	26,8	63,8	983,8
II	368,8	342,2	274,1	51,8	16,3	5,6	223,7	32,6	54,2	1 027,2
III	346,1	323,6	269,4	37,6	16,6	5,5	209,2	30,0	57,3	971,7
IV	285,9	391,9	342,4	35,1	14,4	4,6	209,8	35,6	70,8	998,6
2002										
maalis	309,2	355,1	282,4	56,3	16,4	4,6	217,8	36,9	105,9	1 029,4
huhti	311,3	323,5	254,8	50,8	17,9	4,6	212,7	32,4	97,2	981,7
touko	319,6	326,6	268,4	40,7	17,4	4,6	207,9	31,6	98,0	988,3
kesä	329,4	354,3	285,2	51,5	17,5	4,6	182,3	31,0	100,5	1 001,9
heinä	340,1	316,0	247,4	52,9	15,6	4,6	183,7	35,1	106,6	986,0
elo	342,3	318,7	255,8	47,3	15,6	4,6	186,4	31,0	104,9	987,9
syys	347,0	317,6	258,9	41,7	17,0	4,6	190,2	32,5	109,1	1 000,9
loka	355,3	313,5	254,4	40,8	18,3	4,6	187,9	31,4	111,9	1 004,5
marras	360,8	319,3	255,2	46,2	17,9	3,6	185,7	31,5	112,9	1 013,8
joulu	393,0	328,4	283,3	29,5	15,6	3,6	156,2	32,9	121,7	1 035,7
2003										
tammi	352,1	348,3	284,1	49,3	15,0	3,6	154,5	30,2	129,1	1 017,9
helmi	358,1	346,0	276,9	54,2	14,9	2,8	159,5	28,6	125,5	1 020,6
maalis ^(p)	365,4	345,8	279,0	50,7	16,2	2,7	149,2	28,7	123,2	1 015,1

Lähde: EKP.

- 1) Marraskuun lopusta alkaen TARGET-järjestelmän saamiset ja velat nettoutetaan päivittäin järjestämällä ne uudelleen (netting by novation). Tämä tarkoittaa, että kansallisten keskuspankkien ja EKP:n kahdenväliset saamiset ja velat on korvattu yhdellä kunkin kansallisen keskuspankin ja EKP:n kahdenvälisellä nettomääräisellä positiolla. Vuosien 1999 ja 2000 kunkin kuukauden lopun bruttomääräinen tilanne on esitetty vastaavassa alaviitteessä Kuukausikatsauksen helmikuun ja joulukuun 2000 numeroissa.
- 2) Sisältää rahamarkkinapaperit. Lisätietoja saa Yleistä-osasta.

Taulukko 2.2

Euroalueen rahalaitosten yhteenlaskettu tase (pl. eurojärjestelmä)

(miljardia euroa, kausivaihtelusta puhdistamaton, ajanjakson lopussa)

1. Saamiset

	Lainat euroalueelle	Rahalaitoksille	Julkisyhteisöille	Muille	Hallussa olevat euroalueella olevien liikkeen laskemat muut arvopaperit kuin osakkeet ¹⁾	Rahalaitosten	Julkisyhteisöjen	Muiden	Rahamarkkinarahastosuudet	Hallussa olevat euroalueella olevien liikkeen laskemat osakkeet ja osuudet	Rahalaitosten	Muiden	Ulkomaiset saamiset	Kiinteä omaisuus	Muut saamiset	Yhteensä	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
2000	10 419,8	3 510,4	817,8	6 091,5	2 311,5	1 051,4	995,9	264,2	23,3	750,9	240,2	510,8	2 026,2	158,7	1 015,2	16 705,6	
<i>Euroalueen laajeneminen</i>																	
2001 I	10 814,0	3 715,6	824,4	6 274,0	2 454,0	1 100,6	1 066,2	287,1	25,6	812,3	255,3	557,0	2 242,1	160,8	1 097,2	17 606,0	
II	10 894,4	3 698,3	808,5	6 387,6	2 529,2	1 123,3	1 104,9	300,9	32,9	799,3	251,3	548,0	2 290,1	163,5	1 128,3	17 837,7	
III	10 953,2	3 729,3	802,6	6 421,3	2 543,2	1 123,5	1 093,3	326,4	36,1	771,6	245,1	526,4	2 300,6	165,7	1 115,8	17 886,2	
IV	11 134,7	3 794,0	822,0	6 518,7	2 535,9	1 122,9	1 077,4	335,6	38,5	810,8	251,9	559,0	2 408,8	168,1	1 129,5	18 226,3	
2002	maalis	11 210,8	3 778,4	826,8	6 605,5	2 646,9	1 173,5	1 128,1	345,3	46,6	811,4	260,0	551,4	2 430,8	164,5	1 031,1	18 342,2
	huhti	11 264,9	3 817,7	806,7	6 640,6	2 653,2	1 183,6	1 127,8	341,8	47,5	825,4	267,5	557,9	2 425,3	164,2	1 011,2	18 391,8
	touko	11 329,0	3 866,4	803,4	6 659,1	2 673,9	1 188,7	1 141,2	343,9	50,8	826,0	265,7	560,3	2 451,4	164,4	984,6	18 480,1
	kesä	11 334,7	3 839,8	804,4	6 690,5	2 675,0	1 195,9	1 137,5	341,7	58,3	819,0	263,4	555,6	2 358,6	164,3	1 002,3	18 412,2
	heinä	11 339,5	3 844,7	802,8	6 691,9	2 671,9	1 192,8	1 135,5	343,6	60,5	808,1	266,9	541,2	2 378,8	164,6	1 025,6	18 449,0
	elo	11 321,2	3 836,8	792,7	6 691,7	2 657,6	1 187,0	1 131,7	338,9	60,9	816,7	265,5	551,1	2 367,3	165,6	1 011,0	18 400,2
	syys	11 406,6	3 885,0	795,5	6 726,1	2 687,2	1 190,0	1 148,6	348,6	62,1	805,1	263,6	541,5	2 427,5	166,2	1 057,9	18 612,6
	loka	11 463,5	3 926,4	795,1	6 742,0	2 680,0	1 185,5	1 142,3	352,2	63,7	819,5	266,0	553,5	2 483,6	167,1	1 021,1	18 698,6
	marras	11 592,2	4 034,5	803,9	6 753,9	2 706,7	1 203,5	1 147,3	355,8	65,6	822,9	264,7	558,2	2 558,2	167,1	1 055,3	18 968,1
	joulu	11 610,1	4 020,8	812,0	6 777,4	2 672,9	1 171,9	1 134,2	366,9	62,9	827,9	257,5	570,4	2 463,6	168,1	1 057,1	18 862,6
2003	tammi	11 658,6	4 051,9	803,4	6 803,3	2 782,4	1 220,5	1 187,3	374,5	65,5	814,6	254,6	559,9	2 475,9	164,3	1 024,9	18 986,5
	helmi	11 733,1	4 102,7	803,8	6 826,6	2 817,4	1 229,6	1 206,9	380,9	66,8	812,1	254,5	557,5	2 544,3	163,2	1 047,9	19 185,0
	maalis ²⁾	11 724,1	4 068,6	805,2	6 850,2	2 832,4	1 236,9	1 212,9	382,6	67,2	815,9	257,5	558,4	2 534,8	161,0	1 046,0	19 181,5

2. Velat

	Liikkeessä oleva raha	Talletukset euroalueelta	Rahalaitosten	Valtion	Muiden julkisyhteisöjen/muiden	Yön yli	Määräaikaiset	Irtsanomisehtoiset	Repot	Rahamarkkinarahastosuudet ²⁾	Liikkeen lasketut velkapaperit ^{1), 2)}	Oma pääoma ja varaukset	Ulkomaiset velat	Muut velat	Yhteensä	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
2000	0,0	9 057,1	3 679,3	117,4	5 260,5	1 648,9	2 159,8	1 276,9	174,9	323,3	2 712,9	940,5	2 299,5	1 372,2	16 705,6	
<i>Euroalueen laajeneminen</i>																
2001 I	0,0	9 325,3	3 814,5	103,6	5 407,2	1 624,0	2 237,8	1 322,8	222,6	369,2	2 817,4	982,4	2 638,7	1 473,1	17 606,0	
II	0,0	9 424,1	3 805,6	113,7	5 504,8	1 715,9	2 236,6	1 330,8	221,5	390,2	2 861,3	998,1	2 713,8	1 450,1	17 837,7	
III	0,0	9 484,8	3 839,0	110,2	5 535,5	1 733,7	2 233,5	1 342,6	225,7	417,3	2 875,5	1 011,1	2 613,4	1 484,1	17 886,2	
IV	0,0	9 696,6	3 829,6	103,9	5 763,1	1 882,1	2 257,5	1 405,0	218,5	436,5	2 882,9	1 041,9	2 687,4	1 480,9	18 226,3	
2002	maalis	0,0	9 695,4	3 852,1	101,2	5 742,1	1 823,1	2 266,3	1 423,0	229,6	477,9	2 966,1	1 057,6	2 754,4	1 390,7	18 342,2
	huhti	0,0	9 742,5	3 871,8	106,7	5 763,9	1 852,1	2 269,0	1 414,7	228,1	485,0	2 969,4	1 064,1	2 741,5	1 389,4	18 391,8
	touko	0,0	9 810,7	3 920,5	108,3	5 781,9	1 852,8	2 278,8	1 415,5	234,8	493,4	2 994,0	1 071,3	2 723,4	1 387,2	18 480,1
	kesä	0,0	9 836,4	3 926,6	103,5	5 806,3	1 898,8	2 256,3	1 421,7	229,6	497,5	2 984,6	1 071,6	2 589,0	1 433,2	18 412,2
	heinä	0,0	9 818,1	3 932,1	99,0	5 787,1	1 870,1	2 263,8	1 424,3	228,8	510,7	2 989,6	1 081,4	2 613,1	1 436,1	18 449,0
	elo	0,0	9 779,9	3 918,3	93,6	5 768,0	1 836,2	2 265,4	1 429,8	236,5	524,3	3 002,0	1 088,2	2 585,3	1 420,5	18 400,2
	syys	0,0	9 870,6	3 960,8	104,6	5 805,2	1 891,3	2 242,8	1 432,8	238,3	522,5	3 004,3	1 094,1	2 642,2	1 478,9	18 612,6
	loka	0,0	9 942,0	4 020,2	111,0	5 810,8	1 873,5	2 263,8	1 438,1	235,6	526,4	3 010,3	1 097,0	2 666,6	1 456,3	18 698,6
	marras	0,0	10 091,7	4 126,6	101,3	5 863,8	1 925,7	2 259,8	1 448,7	229,6	542,8	3 038,6	1 100,1	2 706,3	1 488,6	18 968,1
	joulu	0,0	10 190,5	4 133,0	106,9	5 950,6	1 985,1	2 261,3	1 477,8	226,4	532,9	2 990,4	1 102,0	2 596,5	1 450,4	18 862,6
2003	tammi	0,0	10 197,6	4 159,5	105,8	5 932,3	1 935,2	2 263,5	1 500,6	233,0	600,3	3 012,8	1 106,9	2 635,7	1 433,3	18 986,5
	helmi	0,0	10 292,8	4 214,7	121,7	5 956,5	1 932,9	2 275,7	1 514,0	233,9	613,8	3 033,3	1 104,3	2 689,1	1 451,7	19 185,0
	maalis ²⁾	0,0	10 295,1	4 184,4	119,3	5 991,3	1 968,6	2 275,2	1 524,3	223,3	617,6	3 041,8	1 110,3	2 666,7	1 450,0	19 181,5

Lähde: EKP.

1) Sisältää rahamarkkinapaperit. Lisätietoja saa Yleistä-osasta.

2) Sisältää euroalueella olevien hallussa olevat instrumentit. Euroalueen ulkopuolisten hallussa olevat instrumentit sisältyvät erään ”ulkomaiset velat”.

Taulukko 2.3

Euroalueen rahalaitosten konsolidoitu tase (ml. eurojärjestelmä)

(miljardia euroa, kausivaihtelusta puhdistamaton, ajanjakson lopussa)

1. Saamiset: kannat

											Yhteensä	
	Lainat euro-alueelle			Hallussa olevat euro-alueella olevien liikkeeseen laskemat muut arvopaperit kuin osakkeet ²⁾			Hallussa olevat euro-alueella olevien liikkeeseen laskemat osakkeet ja osuudet	Ulkomaiset saamiset ³⁾	Kiinteä omaisuus	Muut saamiset		
	1	2	3	4	5	6						7
2001	syys	7 251,7	829,8	6 421,9	1 522,6	1 195,2	327,4	534,7	2 697,8	177,6	1 134,1	13 318,6
	loka	7 278,8	827,2	6 451,6	1 516,6	1 186,8	329,9	543,7	2 742,5	178,3	1 164,2	13 424,2
	marras	7 345,2	843,3	6 501,9	1 524,1	1 191,0	333,1	544,6	2 827,6	179,1	1 153,9	13 574,5
	joulu	7 367,0	847,7	6 519,3	1 516,1	1 179,2	336,9	568,1	2 807,8	180,0	1 137,6	13 576,7
2002	tammi	7 379,2	844,8	6 534,4	1 548,3	1 206,3	341,9	568,1	2 829,6	177,5	1 164,8	13 667,3
	helmi	7 396,2	847,5	6 548,7	1 557,7	1 207,8	349,9	566,7	2 833,2	176,6	1 126,8	13 657,2
	maalis	7 458,8	852,6	6 606,1	1 575,7	1 229,1	346,6	560,5	2 845,2	176,4	1 077,8	13 694,4
	huhti	7 473,6	832,4	6 641,2	1 572,2	1 229,3	342,9	566,8	2 826,5	176,2	1 065,0	13 680,2
	touko	7 488,9	829,2	6 659,7	1 587,2	1 242,3	345,0	568,9	2 845,8	176,4	1 044,4	13 711,6
	kesä	7 521,2	830,1	6 691,1	1 582,0	1 239,0	343,0	563,9	2 731,2	176,2	1 067,7	13 642,2
	heinä	7 521,1	828,5	6 692,6	1 582,7	1 237,4	345,3	549,1	2 756,7	176,7	1 092,7	13 679,1
	elo	7 510,4	818,0	6 692,3	1 576,0	1 235,0	341,0	559,1	2 745,3	177,7	1 080,7	13 649,2
	syys	7 547,5	820,8	6 726,8	1 603,9	1 253,2	350,8	549,1	2 813,5	178,3	1 130,0	13 822,3
	loka	7 563,1	820,4	6 742,7	1 601,6	1 248,5	353,1	561,5	2 863,5	179,3	1 094,8	13 863,8
	marras	7 583,7	829,2	6 754,5	1 611,1	1 254,4	356,7	566,8	2 937,1	177,0	1 135,1	14 010,7
	joulu	7 614,2	836,2	6 778,0	1 587,9	1 220,2	367,7	578,6	2 838,2	180,2	1 130,5	13 929,7
2003	tammi	7 631,6	827,6	6 803,9	1 650,0	1 274,7	375,3	567,9	2 849,3	176,6	1 094,7	13 970,7
	helmi	7 655,2	828,0	6 827,2	1 679,4	1 297,7	381,7	565,3	2 907,8	175,1	1 130,3	14 113,7
	maalis ⁴⁾	7 680,2	829,3	6 850,9	1 691,2	1 307,8	383,4	565,7	2 884,6	172,9	1 131,3	14 126,5

2. Velat: kannat

														Yhteensä	
	Liikkeessä oleva raha	Valtion talletukset	Muiden julkisyhteisöjen/muiden talletukset euro-alueelta					Rahamarkkina-rahasto-osuudet ⁴⁾	Liikkeeseen lasketut velkapaperit ^{3,4)}	Oma pääoma ja varaukset	Ulkomaiset velat ³⁾	Muut velat	Rahalaitosten väliset velat, netto		
				Yön yli	Määräaikaiset	Irtisanomisehtoiset	Repot								8
2001	syys	309,6	147,8	5 552,2	1 749,9	2 233,9	1 342,6	225,7	381,2	1 753,9	970,4	2 643,4	1 541,4	18,7	13 318,6
	loka	295,5	153,3	5 574,8	1 750,3	2 237,6	1 351,9	235,1	392,3	1 767,9	981,1	2 665,2	1 588,7	5,5	13 424,2
	marras	279,7	150,2	5 628,1	1 798,1	2 239,2	1 365,0	225,9	400,8	1 760,3	982,6	2 729,9	1 632,4	10,4	13 574,5
	joulu	239,7	139,0	5 777,6	1 896,2	2 257,9	1 405,0	218,5	398,0	1 760,8	995,2	2 723,0	1 551,8	-8,5	13 576,7
2002	tammi	246,5	148,9	5 736,9	1 847,8	2 254,1	1 418,8	216,2	416,6	1 775,9	1 007,5	2 759,4	1 573,6	2,0	13 667,3
	helmi	240,3	155,7	5 736,7	1 843,3	2 251,4	1 420,9	221,1	427,0	1 778,2	1 011,5	2 768,0	1 538,8	1,1	13 657,2
	maalis	254,3	157,5	5 758,5	1 839,1	2 266,7	1 423,0	229,6	431,2	1 793,1	1 010,7	2 791,3	1 496,6	1,3	13 694,4
	huhti	261,7	157,5	5 781,8	1 869,7	2 269,3	1 414,7	228,1	437,5	1 785,5	1 004,6	2 774,0	1 486,6	-8,9	13 680,2
	touko	273,9	149,0	5 799,3	1 869,8	2 279,1	1 415,5	234,8	442,6	1 805,0	1 008,8	2 755,1	1 485,2	-7,3	13 711,6
	kesä	285,8	155,0	5 823,9	1 916,0	2 256,6	1 421,7	229,6	439,2	1 788,3	985,8	2 619,9	1 533,6	10,7	13 642,2
	heinä	296,8	151,9	5 802,6	1 885,4	2 264,1	1 424,3	228,8	450,3	1 796,1	993,4	2 648,1	1 542,7	-2,9	13 679,1
	elo	301,2	141,0	5 783,6	1 851,6	2 265,7	1 429,8	236,5	463,4	1 814,3	1 004,3	2 616,3	1 525,4	-0,2	13 649,2
	syys	306,7	146,3	5 822,2	1 908,0	2 243,1	1 432,8	238,3	460,4	1 813,0	1 015,9	2 674,8	1 588,0	-5,0	13 822,3
	loka	313,9	151,8	5 829,1	1 891,4	2 264,1	1 438,1	235,6	462,7	1 822,9	1 013,9	2 698,0	1 568,2	3,3	13 863,8
	marras	321,4	147,5	5 881,6	1 943,2	2 260,1	1 448,7	229,6	477,1	1 831,7	1 016,0	2 737,8	1 601,5	-4,0	14 010,7
	joulu	341,3	136,4	5 966,1	2 000,3	2 261,6	1 477,8	226,4	470,1	1 814,5	995,6	2 629,3	1 572,1	4,3	13 929,7
2003	tammi	312,1	155,1	5 947,2	1 949,8	2 263,8	1 500,6	233,0	534,7	1 787,2	1 001,8	2 665,9	1 562,5	4,2	13 970,7
	helmi	319,4	175,9	5 971,4	1 947,4	2 276,0	1 514,0	233,9	547,0	1 797,3	1 004,3	2 717,7	1 577,2	3,5	14 113,7
	maalis ⁴⁾	327,2	170,0	6 007,5	1 984,5	2 275,5	1 524,3	223,3	550,4	1 798,1	996,8	2 695,4	1 573,2	7,7	14 126,5

Lähde: EKP.

1) Laskettu kantojen kuukausimuutoksista, jotka on puhdistettu uudelleenluokittelun, arvostusmuutosten, valuuttakurssimuutosten tai itse transaktioista johtumattomien muiden vastaavien muutosten aiheuttamista eroista.

2) Sisältää rahamarkkinapaperit. Lisätietoja saa Yleistä-osasta.

3) Ks. myös taulukon 2.1 alaviite 1.

4) Sisältää euroalueella olevien hallussa olevat instrumentit. Euroalueen ulkopuolisten hallussa olevat instrumentit sisältyvät erään ”ulkomaiset velat”.

3. Saamiset: virrat¹⁾

												Yhteensä
		Lainat euro-alueelle			Hallussa olevat euro-alueella olevien liikkeesien laskemat muut arvopaperit kuin osakkeet ²⁾			Hallussa olevat euro-alueella olevien liikkeesien laskemat osakkeet ja osuudet	Ulkomaiset saamiset ³⁾	Kiinteä omaisuus	Muut saamiset	
		Julkis-yhteisöille	Muulle		Julkis-yhteisöjen	Muiden						
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
2001	loka	25,7	-2,7	28,4	-7,0	-9,6	2,6	5,7	43,7	0,7	30,1	99,0
	marras	65,7	16,0	49,7	9,9	7,9	2,1	-3,2	66,0	1,1	5,9	145,6
	joulu	25,5	3,7	21,8	-8,4	-10,3	2,0	22,1	-26,2	1,1	-17,1	-3,0
2002	tammi	9,5	-3,1	12,6	27,1	21,9	5,2	-0,3	-0,1	-2,5	26,6	60,2
	helmi	19,0	2,7	16,2	9,2	1,2	8,0	0,6	0,3	-0,9	-39,3	-11,1
	maalis	64,2	5,2	59,0	14,1	16,9	-2,9	-7,6	19,9	0,0	-48,1	42,4
	huhti	21,7	-20,0	41,7	-1,9	1,5	-3,3	6,3	18,0	-0,2	-13,1	30,8
	touko	25,4	-2,8	28,2	12,7	9,7	3,0	0,9	73,9	0,2	-20,8	92,3
	kesä	40,7	1,4	39,3	-3,0	-1,3	-1,7	-5,1	-26,8	-0,2	23,7	29,2
	heinä	-4,7	-1,8	-2,9	-2,5	-2,0	-0,5	-11,7	-2,4	0,5	23,9	3,1
	elo	-10,6	-10,9	0,3	-5,7	-3,1	-2,6	9,4	-10,5	1,0	-12,1	-28,6
	syys	38,3	2,8	35,4	20,8	11,5	9,3	-4,4	65,5	0,6	47,8	168,5
	loka	18,2	-0,4	18,6	-0,4	-2,6	2,2	10,2	55,0	0,9	-35,8	48,1
	marras	28,4	9,0	19,4	9,7	6,1	3,6	3,2	84,8	-2,3	39,6	163,3
	joulu	44,9	7,4	37,5	-4,4	-14,9	10,6	10,7	-35,2	1,7	-15,9	2,0
2003	tammi	28,2	0,6	27,5	23,9	19,9	4,0	-6,2	17,3	-2,4	-21,8	39,4
	helmi	24,1	-1,4	25,5	24,5	17,8	6,7	-1,5	68,6	-1,5	34,9	149,2
	maalis ^(p)	28,8	1,5	27,3	14,4	12,4	2,1	1,9	-6,2	-0,2	-5,2	33,5

4. Velat: virrat¹⁾

													Yhteensä		
		Liik-keessä oleva raha	Valtion talletukset	Muiden julkis-yhteisöjen/ muiden talletukset euro-alueelta	Yön yli	Määrä- aikaiset	Irti- sanomis- ehtoiset	Repot	Raha- markkina- rahasto- osuudet ⁴⁾	Liikkeeseen lasketut velka- paperit ^{2),4)}	Oma pääoma ja varaukset	Ulko- maiset velat ³⁾	Muut velat	Raha- laitosten väliset velat, netto	
2001	loka	-14,2	5,4	22,6	0,9	3,0	9,2	9,5	11,5	13,1	7,9	18,7	45,7	-11,8	99,0
	marras	-15,7	-3,0	51,4	47,2	0,3	13,1	-9,2	9,7	24,1	2,9	38,8	32,9	4,6	145,6
	joulu	-40,0	-11,2	149,3	98,4	18,4	40,0	-7,4	-1,3	-0,5	13,6	-17,3	-76,2	-19,5	-3,0
2002	tammi	6,8	10,4	-42,5	-49,5	-3,1	12,4	-2,3	19,5	10,6	14,2	14,1	15,6	11,3	60,2
	helmi	-6,2	6,9	0,2	-4,3	-2,5	2,1	4,9	10,4	4,8	-0,8	11,3	-36,9	-0,7	-11,1
	maalis	14,0	1,7	22,8	-3,8	16,1	2,2	8,4	3,3	18,4	2,7	25,5	-55,2	9,3	42,4
	huhti	7,4	0,0	27,6	32,1	5,2	-8,2	-1,5	7,9	-2,1	-5,2	20,6	-15,9	-9,6	30,8
	touko	12,2	-8,5	24,6	2,4	14,4	1,1	6,7	4,0	29,2	3,7	34,9	-9,3	1,5	92,3
	kesä	12,0	6,0	31,1	48,2	-17,3	6,4	-6,1	-7,2	0,6	-17,1	-67,8	56,1	15,6	29,2
	heinä	11,0	-3,1	-24,5	-31,8	5,4	2,5	-0,7	12,0	5,4	9,6	-5,1	11,3	-13,5	3,1
	elo	4,4	-11,0	-4,7	-33,6	15,7	5,5	7,7	12,3	4,0	9,0	-24,8	-20,5	2,8	-28,6
	syys	5,6	1,6	39,5	56,4	-22,3	3,0	2,4	-2,7	15,8	9,3	47,4	53,9	-1,9	168,5
	loka	7,2	5,5	7,8	-16,4	21,7	5,3	-2,8	2,1	11,4	-0,1	25,6	-20,8	9,4	48,1
	marras	7,5	-4,3	55,6	52,9	-3,7	10,6	-4,4	14,7	14,9	2,7	49,6	29,2	-6,5	163,3
	joulu	19,9	-11,0	80,8	49,1	5,5	29,4	-3,2	-6,6	-14,2	-3,1	-53,0	-19,0	8,3	2,0
2003	tammi	-7,6	15,6	-12,1	-49,0	-1,3	23,0	15,1	19,6	9,9	7,4	11,4	-8,2	3,5	39,4
	helmi	7,3	18,3	24,3	-2,4	12,4	13,4	0,9	12,1	10,8	5,3	56,7	12,5	1,9	149,2
	maalis ^(p)	7,8	-5,9	37,9	37,7	0,5	10,3	-10,6	4,2	1,7	-1,7	-13,6	-1,1	4,1	33,5

Taulukko 2.4

Raha-aggregaatit¹⁾ ja niiden vastaerät

(miljardia euroa; kausivaihtelusta puhdistamaton; suhteelliset muutokset, ellei toisin mainita)

1. Raha-aggregaatit: kannat ajanjakson lopussa

		M1		M2			Yhteensä	Joulukuu 2001 = 100 ³⁾	
		Liikkeessä oleva raha	Yön yli -talletukset	Yhteensä	Enintään 2 vuoden määrä- aika- talletukset	Irtisanomis- ajaltaan enintään 3 kk:n talletukset			
									Joulukuu 2001 = 100 ³⁾
1	2	3	4	5	6	7	8		
2001	syys	309,6	1 815,1	2 124,7	96,23	1 070,9	1 299,7	4 495,3	96,40
	loka	295,5	1 816,1	2 111,6	95,66	1 074,7	1 311,6	4 497,9	96,46
	marras	279,7	1 864,6	2 144,3	97,11	1 077,6	1 326,4	4 548,2	97,50
	joulu	239,7	1 968,2	2 207,9	100,00	1 088,8	1 367,9	4 664,6	100,00
2002	tammi	246,5	1 921,9	2 168,4	98,16	1 080,9	1 390,4	4 639,7	99,44
	helmi	240,3	1 917,1	2 157,4	97,67	1 076,7	1 394,5	4 628,7	99,21
	maalis	254,3	1 914,2	2 168,5	98,19	1 088,5	1 397,9	4 654,8	99,79
	huhti	261,7	1 945,5	2 207,2	100,01	1 092,0	1 391,9	4 691,2	100,65
	touko	273,9	1 945,4	2 219,3	100,66	1 099,6	1 394,0	4 712,8	101,24
	kesä	285,8	1 992,1	2 277,9	103,41	1 074,8	1 400,0	4 752,8	102,23
	heinä	296,8	1 959,3	2 256,1	102,37	1 083,7	1 403,0	4 742,8	101,89
	elo	301,2	1 927,4	2 228,6	101,13	1 096,8	1 408,9	4 734,3	101,72
	syys	306,7	1 984,3	2 291,0	103,96	1 073,6	1 411,1	4 775,7	102,61
	loka	313,9	1 968,3	2 282,2	103,57	1 093,6	1 417,7	4 793,5	103,00
	marras	321,4	2 020,9	2 342,3	106,35	1 086,2	1 428,8	4 857,3	104,40
	joulu	341,3	2 083,2	2 424,5	109,71	1 075,1	1 458,9	4 958,5	106,47
2003	tammi	312,1	2 030,6	2 342,7	107,06	1 076,6	1 485,9	4 905,2	105,86
	helmi	319,4	2 029,0	2 348,4	107,32	1 079,0	1 501,4	4 928,8	106,37
	maalis ⁴⁾	327,2	2 067,0	2 394,2	109,45	1 072,0	1 513,1	4 979,4	107,49

2. Raha-aggregaatit: virrat⁴⁾

		M1		M2			Yhteensä	Suhteellinen vuosi- muutos ³⁾ , %	
		Liikkeessä oleva raha	Yön yli -talletukset	Yhteensä	Enintään 2 vuoden määrä- aika- talletukset	Irtisanomis- ajaltaan enintään 3 kk:n talletukset			
									Suhteellinen vuosi- muutos ³⁾ , %
1	2	3	4	5	6	7	8		
2001	loka	-14,2	1,6	-12,6	5,0	3,3	11,8	2,6	5,4
	marras	-15,7	47,8	32,0	5,5	1,9	14,8	48,7	5,9
	joulu	-40,0	103,8	63,8	5,1	11,1	41,5	116,4	6,1
2002	tammi	6,8	-47,3	-40,6	6,7	-6,7	21,1	-26,2	6,7
	helmi	-6,2	-4,6	-10,8	6,3	-4,0	4,1	-10,7	6,3
	maalis	14,0	-2,6	11,4	6,3	12,3	3,4	27,1	6,4
	huhti	7,4	32,8	40,2	6,6	5,4	-5,8	39,8	6,4
	touko	12,2	2,1	14,3	6,4	10,9	2,3	27,5	6,7
	kesä	12,0	48,6	60,6	7,3	-20,6	6,3	46,3	6,6
	heinä	11,0	-33,8	-22,9	7,3	4,2	2,8	-15,9	6,4
	elo	4,4	-31,7	-27,3	8,0	13,5	6,0	-7,9	6,6
	syys	5,6	56,9	62,4	8,0	-23,3	2,2	41,3	6,4
	loka	7,2	-15,8	-8,6	8,3	20,4	6,7	18,5	6,8
	marras	7,5	53,8	61,2	9,5	-7,3	11,1	65,0	7,1
	joulu	19,9	54,2	74,1	9,7	-8,0	30,3	96,4	6,5
2003	tammi	-7,6	-51,0	-58,6	9,1	2,6	27,2	-28,8	6,5
	helmi	7,3	-1,6	5,7	9,9	2,5	15,5	23,7	7,2
	maalis ⁴⁾	7,8	38,7	46,5	11,5	-6,2	11,8	52,1	7,7

Lähde: EKP.

1) Raha-aggregaateihin kuuluvat rahalaitosten sekä joidenkin valtionhallintoon kuuluvien yksiköiden (kuten posti ja valtiokonttori) monetaariset velat muille euroalueella oleville kuin rahalaitoksille ja valtioille.

2) M3 ja sen erät on laskettu ilman euroalueen ulkopuolisten hallussa olevia rahamarkkinarahasto-osuuksia ja enintään kahden vuoden velkapapereita.

M3 ²⁾							
Repot	Raha- markkina- rahasto- osuudet	Enintään 2 vuoden velka- paperit ⁵⁾	Yhteensä	Joulukuu 2001 = 100 ³⁾			
9	10	11	12	13			
225,7	381,2	147,6	5 249,9	96,71	2001	syys	
235,1	392,3	149,5	5 274,7	97,16		loka	
225,9	400,8	152,2	5 327,1	98,16		marras	
218,5	398,0	145,9	5 427,0	100,00		joulu	
216,2	416,6	141,8	5 414,4	99,83	2002	tammi	
221,1	427,0	138,8	5 415,5	99,84		helmi	
229,6	431,2	137,2	5 453,0	100,56		maalis	
228,1	437,5	134,7	5 491,5	101,35		huhti	
234,8	442,6	144,0	5 534,2	102,23		touko	
229,6	439,2	132,9	5 554,4	102,70		kesä	
228,8	450,3	125,5	5 547,4	102,45		heinä	
236,5	463,4	126,5	5 560,8	102,70		elo	
238,3	460,4	131,3	5 605,7	103,52		syys	
235,6	462,7	133,6	5 625,4	103,89		loka	
229,6	477,1	131,2	5 695,3	105,24		marras	
226,4	470,1	128,3	5 783,3	106,77		joulu	
233,0	534,7	107,0	5 780,0	106,96	2003	tammi	
233,9	547,0	107,9	5 817,6	107,65		helmi	
223,3	550,4	101,1	5 854,1	108,35		maalis ⁶⁾	

M3 ²⁾							
Repot	Raha- markkina- rahasto- osuudet	Enintään 2 vuoden velka- paperit ⁵⁾	Yhteensä	Suhteellinen vuosimuutos ³⁾ , %			
9	10	11	12	13			
9,5	11,5	0,6	24,2	7,3	2001	loka	
-9,2	9,7	5,2	54,4	7,6		marras	
-7,4	-1,3	-7,8	99,9	7,6		joulu	
-2,3	19,5	-0,2	-9,1	7,7	2002	tammi	
4,9	10,4	-3,9	0,7	7,3		helmi	
8,4	3,3	0,2	39,0	7,3		maalis	
-1,5	7,9	-3,6	42,6	7,2		huhti	
6,7	4,0	9,5	47,8	7,5		touko	
-6,1	-7,2	-7,8	25,2	7,2		kesä	
-0,7	12,0	-8,6	-13,2	6,9		heinä	
7,7	12,3	1,1	13,2	7,1		elo	
2,4	-2,7	3,6	44,6	7,0		syys	
-2,8	2,1	2,5	20,3	6,9		loka	
-4,4	14,7	-2,6	72,8	7,2		marras	
-3,2	-6,6	-3,8	82,9	6,8		joulu	
15,1	19,6	4,3	10,2	7,1	2003	tammi	
0,9	12,1	0,7	37,3	7,8		helmi	
-10,6	4,2	-7,7	38,0	7,7		maalis ⁶⁾	

3) Suhteellisten vuosimuutosten ja indeksien laskemistavasta ks. Teknisiä huomautuksia.

4) Laskettu kantojen kuukausimuutoksista, jotka on puhdistettu uudelleenluokitellun, arvostusmuutosten, valuuttakurssimuutosten tai itse transaktioista johtumattomien muiden vastaavien muutosten aiheuttamista eroista.

5) Sisältää rahamarkkinapaperit. Lisätietoja saa Yleistä-osasta.

Taulukko 2.4 (jatkoa)

Raha-aggregaatit¹⁾ ja niiden vastaerät

(miljardia euroa; suhteelliset muutokset, ellei toisin mainita)

3. Kausivaihtelusta puhdistetut kannat ajanjakson lopussa

		M1						M2		Indeksi ⁴⁾
		Liikkeessä oleva raha ¹⁾	Yön yli -talletukset ²⁾	Yhteensä		Muut lyhytaikaiset talletukset ⁵⁾		Yhteensä		
				3	4	5	6		7	
2001	syys	309,0	1 819,5	2 128,5	96,40	2 392,8	97,47	4 521,3	96,96	
	loka	297,2	1 841,8	2 139,0	96,90	2 406,3	98,00	4 545,3	97,48	
	marras	279,8	1 870,3	2 150,0	97,37	2 421,1	98,56	4 571,1	97,99	
	joulu	233,3	1 917,8	2 151,1	97,43	2 447,8	99,64	4 598,9	98,59	
2002	tammi	251,7	1 924,5	2 176,2	98,52	2 452,9	99,83	4 629,1	99,21	
	helmi	244,8	1 932,3	2 177,1	98,57	2 449,6	99,71	4 626,7	99,17	
	maalis	254,2	1 921,7	2 175,8	98,52	2 471,8	100,64	4 647,7	99,64	
	huhti	263,4	1 939,2	2 202,7	99,81	2 477,4	100,95	4 680,1	100,41	
	touko	272,5	1 945,4	2 217,9	100,60	2 481,1	101,24	4 699,0	100,94	
	kesä	281,9	1 948,2	2 230,1	101,24	2 486,5	101,64	4 716,6	101,45	
	heinä	292,3	1 959,4	2 251,7	102,17	2 497,1	101,88	4 748,9	102,02	
	elo	299,1	1 970,9	2 270,1	103,01	2 503,4	102,15	4 773,4	102,56	
	syys	307,5	1 988,5	2 296,0	104,19	2 511,1	102,47	4 807,2	103,28	
	loka	315,7	1 996,0	2 311,7	104,91	2 531,8	103,33	4 843,5	104,08	
	marras	321,9	2 017,8	2 339,7	106,23	2 532,7	103,37	4 872,4	104,73	
	joulu	332,8	2 032,3	2 365,1	107,03	2 527,5	103,29	4 892,6	105,06	
2003	tammi	317,3	2 042,1	2 359,5	107,83	2 538,4	103,79	4 897,9	105,70	
	helmi	323,8	2 055,6	2 379,4	108,74	2 551,9	104,35	4 931,3	106,42	
	maalis ⁶⁾	332,4	2 073,8	2 406,2	110,00	2 572,2	105,21	4 978,5	107,47	

4. Kausivaihtelusta puhdistetut virrat⁷⁾

		M1						M2				
		Liikkeessä oleva raha ¹⁾	Yön yli -talletukset ²⁾	Yhteensä		Muut lyhytaikaiset talletukset ⁵⁾			Yhteensä	Suhteellinen kuukausi-muutos ⁴⁾ , %	Suhteellinen vuosimuutos ⁴⁾ , %	
				3	4	6	7	8				
2001	loka	-11,8	22,9	11,1	0,5	5,1	12,9	0,5	5,7	24,0	0,5	5,4
	marras	-17,4	27,8	10,3	0,5	5,9	13,8	0,6	5,9	24,1	0,5	5,9
	joulu	-46,4	47,7	1,3	0,1	5,4	26,5	1,1	7,2	27,8	0,6	6,4
2002	tammi	18,4	5,7	24,1	1,1	6,6	4,8	0,2	6,9	28,8	0,6	6,8
	helmi	-6,9	8,0	1,0	0,0	6,1	-3,0	-0,1	6,5	-2,0	0,0	6,3
	maalis	9,3	-10,2	-0,9	0,0	6,0	22,8	0,9	6,5	21,9	0,5	6,3
	huhti	9,3	19,0	28,3	1,3	6,7	7,6	0,3	6,2	35,9	0,8	6,4
	touko	9,1	8,4	17,5	0,8	6,8	7,3	0,3	6,6	24,7	0,5	6,7
	kesä	9,3	4,8	14,1	0,6	6,9	9,8	0,4	6,0	23,9	0,5	6,4
	heinä	10,5	10,1	20,5	0,9	7,6	5,8	0,2	5,5	26,3	0,6	6,5
	elo	6,8	11,8	18,6	0,8	7,7	6,6	0,3	5,4	25,2	0,5	6,5
	syys	8,4	17,5	25,9	1,1	8,1	7,7	0,3	5,1	33,7	0,7	6,5
	loka	8,2	7,6	15,8	0,7	8,3	21,1	0,8	5,4	37,0	0,8	6,8
	marras	6,2	22,9	29,1	1,3	9,1	1,0	0,0	4,9	30,2	0,6	6,9
	joulu	10,9	6,7	17,6	0,8	9,9	-1,9	-0,1	3,7	15,6	0,3	6,6
2003	tammi	6,5	11,2	17,7	0,7	9,5	12,2	0,5	4,0	29,8	0,6	6,5
	helmi	6,4	13,5	19,9	0,8	10,3	13,6	0,5	4,7	33,6	0,7	7,3
	maalis ⁶⁾	8,7	18,9	27,5	1,2	11,6	21,2	0,8	4,5	48,7	1,0	7,9

Lähde: EKP.

- 1) Raha-aggregaateihin kuuluvat rahalaitosten sekä joidenkin valtionhallintoon kuuluvien yksiköiden (kuten posti ja valtiokonttori) monetaariset velat muille euroalueella oleville kuin rahalaitoksille ja valtioille.
- 2) M3 ja sen erät on laskettu ilman euroalueen ulkupoolisten hallussa olevia rahamarkkinarahasto-osuuksia ja enintään kahden vuoden velkapapereita.
- 3) Lainat ja muut luotot on esitetty kausivaihtelusta puhdistamattomina sivulla 20*.
- 4) Suhteellisten vuosimuutosten ja indeksien laskemistavasta ks. Teknisiä huomautuksia.

M3 ²⁾				Lainat muille euroalueella (pl. julkisyhteisöt) ³⁾			
Jälkimarkkinakelpoiset instrumentit ⁶⁾		Yhteensä	Indeksi ⁴⁾	Yhteensä	Indeksi ⁴⁾		
Yhteensä	Indeksi ⁴⁾						
9	10	11	12	13	14		
761,9	99,55	5 283,2	97,33	6 432,5	98,63	2001	syys
783,6	102,31	5 329,0	98,16	6 466,8	99,14		loka
784,0	102,85	5 355,1	98,68	6 511,5	99,81		marras
789,1	103,50	5 388,0	99,28	6 513,1	99,91		joulu
778,5	102,74	5 407,5	99,71	6 534,3	100,19	2002	tammi
780,9	102,96	5 407,6	99,70	6 558,6	100,59		helmi
784,5	103,50	5 432,2	100,18	6 595,8	101,19		maalis
787,6	103,99	5 467,7	100,91	6 625,1	101,74		huhti
800,8	105,62	5 499,8	101,59	6 661,8	102,45		touko
802,3	105,65	5 518,9	102,04	6 660,8	102,56		kesä
809,9	106,61	5 558,7	102,66	6 680,5	102,79		heinä
824,0	108,35	5 597,4	103,37	6 718,4	103,38		elo
838,3	110,20	5 645,5	104,25	6 737,2	103,69		syys
838,5	110,22	5 682,0	104,94	6 757,2	104,04		loka
843,8	111,14	5 716,2	105,63	6 764,4	104,26		marras
853,4	112,36	5 746,0	106,08	6 775,0	104,64		joulu
877,9	114,14	5 775,7	106,88	6 805,5	105,14	2003	tammi
882,0	114,63	5 813,4	107,57	6 838,2	105,68		helmi
859,5	111,69	5 837,9	108,05	6 839,4	105,76		maalis ⁶⁾

M3 ²⁾							Lainat muille euroalueella (pl. julkisyhteisöt) ³⁾				
Jälkimarkkinakelpoiset instrumentit ⁶⁾			Yhteensä	Suhteellinen kuukausi- muutos ⁴⁾ , %	Suhteellinen vuosi- muutos ⁴⁾ , %	3 kk:n liukuva keskiarvo (keskitetty) %	Yhteensä	Suhteellinen kuukausi- muutos ⁴⁾ , %	Suhteellinen vuosi- muutos ⁴⁾ , %		
Yhteensä	Suhteellinen kuukausi- muutos ⁴⁾ , %	Suhteellinen vuosi- muutos ⁴⁾ , %									
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21		
21,1	2,8	19,4	45,1	0,9	7,3	7,2	33,0	0,5	6,5	2001	loka
4,1	0,5	19,4	28,2	0,5	7,7	7,6	44,1	0,7	6,6		marras
5,0	0,6	17,6	32,8	0,6	7,9	7,8	6,0	0,1	6,1		joulu
-5,8	-0,7	13,9	23,1	0,4	7,7	7,6	18,7	0,3	5,7	2002	tammi
1,6	0,2	13,5	-0,3	0,0	7,3	7,4	26,2	0,4	5,6		helmi
4,1	0,5	12,8	26,0	0,5	7,2	7,2	38,7	0,6	5,5		maalis
3,7	0,5	12,6	39,6	0,7	7,3	7,3	36,0	0,5	5,5		huhti
12,4	1,6	12,9	37,1	0,7	7,6	7,3	46,4	0,7	5,8		touko
0,2	0,0	10,8	24,1	0,4	7,1	7,2	6,9	0,1	5,4		kesä
7,3	0,9	10,1	33,6	0,6	7,0	7,0	15,3	0,2	5,1		heinä
13,3	1,6	9,8	38,5	0,7	7,0	7,0	38,4	0,6	5,4		elo
14,1	1,7	10,7	47,7	0,9	7,1	7,0	19,9	0,3	5,1		syys
0,2	0,0	7,7	37,1	0,7	6,9	7,0	22,6	0,3	4,9		loka
7,0	0,8	8,1	37,1	0,7	7,0	6,9	14,7	0,2	4,5		marras
9,2	1,1	8,6	24,9	0,4	6,9	7,0	24,6	0,4	4,7		joulu
13,5	1,6	11,1	43,4	0,8	7,2	7,3	32,1	0,5	4,9	2003	tammi
3,8	0,4	11,3	37,4	0,6	7,9	7,7	34,9	0,5	5,1		helmi
-22,6	-2,6	7,9	26,0	0,4	7,9	.	4,8	0,1	4,5		maalis ⁶⁾

5) Muihin lyhytaikaisiin talletuksiin kuuluvat enintään 2 vuoden määräaikaistalletukset ja irtisanomisajaltaan enintään 3 kuukauden talletukset.

6) Jälkimarkkinakelpoisiin instrumentteihin sisältyvät reposopimukset, rahamarkkinarahasto-osuudet ja enintään 2 vuoden velkapaperit.

7) Laskettu kantojen kuukausimuutoksista, jotka on puhdistettu uudelleenluokittelun, arvostusmuutosten, valuuttakurssimuutosten tai itse transaktioista johtumattomien muiden vastaavien muutosten aiheuttamista eroista.

Taulukko 2.4 (jatkoa)

Raha-aggregaatit¹⁾ ja niiden vastaerät

(miljardia euroa; kausivaihtelusta puhdistamaton; suhteelliset muutokset, ellei toisin mainita)

5. M3:n keskeiset vastaerät: kannat ajanjakson lopussa

	Rahalaitosten pitempiäaikaiset velat				Luotot ²⁾				Ulkomaiset netto-saamiset	Kiinteä omaisuus	
	Yli 2 vuoden määräaikaistalletukset	Irtisanomisajaltaan yli 3 kk:n talletukset	Yli 2 vuoden velkapaperit	Oma pääoma ja varaukset	Luotot julkiselle sektorille	Luotot muille euroalueella	Niistä:				
							lainat	Joulukuun 2001 = 100 ³⁾			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
2001	syys	1 163,0	118,6	1 604,7	970,4	2 025,0	7 284,1	6 421,9	98,47	54,3	177,6
	loka	1 162,9	116,9	1 617,0	981,1	2 014,0	7 325,2	6 451,6	98,90	77,3	178,3
	marras	1 161,6	115,8	1 606,6	982,6	2 034,3	7 379,6	6 501,9	99,67	97,7	179,1
	joulu	1 169,1	115,8	1 613,6	995,2	2 026,9	7 424,4	6 519,3	100,00	84,7	180,0
2002	tammi	1 173,2	112,3	1 632,9	1 007,5	2 051,1	7 444,4	6 534,4	100,19	70,1	177,5
	helmi	1 174,7	111,2	1 638,8	1 011,5	2 055,3	7 465,4	6 548,7	100,44	65,2	176,6
	maalis	1 178,2	109,9	1 655,8	1 010,7	2 081,7	7 513,2	6 606,1	101,35	54,0	176,4
	huhti	1 177,3	108,0	1 650,2	1 004,6	2 061,7	7 550,9	6 641,2	101,99	52,5	176,2
	touko	1 179,6	106,8	1 660,6	1 008,8	2 071,5	7 573,6	6 659,7	102,42	90,8	176,4
	kesä	1 181,7	106,6	1 655,2	985,8	2 069,1	7 598,0	6 691,1	103,02	111,3	176,2
	heinä	1 180,4	106,6	1 670,1	993,4	2 065,9	7 587,0	6 692,6	102,98	108,5	176,7
	elo	1 168,9	106,8	1 687,0	1 004,3	2 053,0	7 592,5	6 692,3	102,98	129,0	177,7
	syys	1 169,5	107,2	1 680,8	1 015,9	2 073,9	7 626,6	6 726,8	103,53	138,7	178,3
	loka	1 170,5	106,2	1 688,7	1 013,9	2 068,8	7 657,3	6 742,7	103,81	165,5	179,3
	marras	1 174,0	105,7	1 698,9	1 016,0	2 083,6	7 678,0	6 754,5	104,11	199,2	177,0
	joulu	1 186,4	105,8	1 685,0	995,6	2 056,4	7 724,4	6 778,0	104,69	208,9	180,2
2003	tammi	1 187,2	106,3	1 679,4	1 001,8	2 102,4	7 747,1	6 803,9	105,12	183,5	176,6
	helmi	1 197,0	105,0	1 688,9	1 004,3	2 125,7	7 774,2	6 827,2	105,51	190,0	175,1
	maalis ⁴⁾	1 203,4	103,5	1 696,2	996,8	2 137,1	7 800,0	6 850,9	105,93	189,1	172,9

6. M3:n keskeiset vastaerät: virrat⁴⁾

	Rahalaitosten pitempiäaikaiset velat				Luotot ²⁾				Ulkomaiset netto-saamiset	Kiinteä omaisuus	
	Yli 2 vuoden määräaikaistalletukset	Irtisanomisajaltaan yli 3 kk:n talletukset	Yli 2 vuoden velkapaperit	Oma pääoma ja varaukset	Luotot julkiselle sektorille	Luotot muille euroalueella	Niistä:				
							lainat	Suhteellinen vuosimuutos ³⁾ , %			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
2001	loka	-0,3	-1,7	12,7	7,9	-12,3	36,8	28,4	6,5	25,0	0,7
	marras	-1,6	-1,1	18,7	2,9	23,8	48,6	49,7	6,6	27,2	1,1
	joulu	7,3	0,1	7,6	13,6	-6,6	45,9	21,8	6,0	-9,0	1,1
2002	tammi	3,6	-3,6	11,0	14,2	18,7	17,5	12,6	5,7	-14,3	-2,5
	helmi	1,6	-1,0	9,3	-0,8	3,9	24,9	16,2	5,6	-11,0	-0,9
	maalis	3,7	-1,3	18,7	2,7	22,1	48,5	59,0	5,5	-5,6	0,0
	huhti	-0,2	-1,9	1,0	-5,2	-18,5	44,6	41,7	5,5	-2,6	-0,2
	touko	3,5	-1,2	19,7	3,7	6,9	32,1	28,2	5,8	39,0	0,2
	kesä	3,3	-0,2	8,6	-17,1	0,1	32,5	39,3	5,4	41,0	-0,2
	heinä	1,3	0,0	13,8	9,6	-3,8	-15,1	-2,9	5,1	2,7	0,5
	elo	2,2	0,2	2,7	9,0	-14,0	7,1	0,3	5,4	14,3	1,0
	syys	1,0	0,4	12,1	9,3	14,3	40,3	35,4	5,1	18,1	0,6
	loka	1,3	-1,0	9,1	-0,1	-3,0	31,0	18,6	5,0	29,4	0,9
	marras	3,6	-0,5	16,6	2,7	15,1	26,2	19,4	4,5	35,1	-2,3
	joulu	13,5	0,1	-10,1	-3,1	-7,5	58,9	37,5	4,7	17,8	1,7
2003	tammi	-3,9	0,5	6,0	7,4	20,6	25,3	27,5	4,9	5,8	-2,4
	helmi	9,9	-1,2	10,4	5,3	16,4	30,8	25,5	5,0	12,0	-1,5
	maalis ⁴⁾	6,7	-1,6	9,0	-1,7	13,9	31,3	27,3	4,5	7,4	-0,2

- 1) Raha-aggregaatteihin kuuluvat rahalaitosten sekä joidenkin valtionhallintoon kuuluvien yksiköiden (kuten posti ja valtiokonttori) monetaariset velat muille euroalueella oleville kuin rahalaitoksille ja valtiolle.
- 2) Luottoihin kuuluvat rahalaitosten lainat euroalueella sijaitseville ei-rahallaisille ja sijoitukset euroalueella sijaitsevien ei-rahallaisien liikkeeseen laskemiin arvopapereihin.
- 3) Suhteellisten vuosimuutosten ja indeksien laskemistavasta ks. Teknisiä huomautuksia.
- 4) Laskettu kantojen kuukausimuutoksista, jotka on puhdistettu uudelleenluokittelun, arvostusmuutosten, valuuttakurssimuutosten tai itse transaktioista johtumattomien muiden vastaavien muutosten aiheuttamista eroista.

Taulukko 2.5

Rahalaitosten lainat vastapuolen, käyttötarkoituksen ja alkuperäisen maturiteetin mukaan¹⁾

(miljardia euroa; kausivaihtelusta puhdistamaton; suhteelliset muutokset, ellei toisin mainita)

1. Lainat muille rahoituslaitossektoriin kuuluville kuin rahalaitoksille ja julkisyhteisöille: kannat ajanjakson lopussa

	Muut rahoituslaitokset kuin vakuutuslaitokset ja eläkerahastot			Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot			Julkisyhteisöt								
	Yhteensä	Enintään 1 vuosi	Joulukuu 2001 = 100 ²⁾	Yhteensä	Enintään 1 vuosi	Joulukuu 2001 = 100 ²⁾	Valtio ³⁾	Muut julkisyhteisöt			Yhteensä	Joulukuu 2001 = 100 ²⁾			
								Osavaltiohallinto	Paikallishallinto	Sosiaaliturvarahastot					
1	2	3	4	5	6	7	8	Yli 5 vuotta	9	10	Yli 5 vuotta	11	12	13	14
2001 II	425,5	280,7	97,5	36,2	26,7	102,9	174,1	294,0	254,9	350,4	312,4	17,2	835,7	98,6	
III	409,0	256,8	93,7	37,4	26,9	107,3	167,3	293,9	254,1	349,7	312,0	18,9	829,8	98,0	
IV	434,4	276,0	100,0	34,9	24,8	100,0	170,1	298,3	252,0	362,9	322,3	16,4	847,7	100,0	
2002 I	459,4	305,3	105,9	38,9	28,3	111,3	180,3	294,0	248,2	361,8	317,9	16,4	852,6	100,6	
II	461,1	303,4	106,3	42,5	30,5	120,8	163,0	280,9	245,8	366,6	314,5	19,5	830,1	98,0	
III	452,4	288,0	104,3	42,1	30,1	113,6	156,4	274,7	241,6	367,8	315,6	21,9	820,8	96,9	
IV ⁴⁾	454,7	287,4	105,5	32,9	20,0	88,9	155,5	277,7	237,0	382,0	324,6	21,0	836,2	98,8	

2. Lainat muille rahoituslaitossektoriin kuuluville kuin rahalaitoksille ja julkisyhteisöille: virrat⁴⁾

	Muut rahoituslaitokset kuin vakuutuslaitokset ja eläkerahastot			Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot			Julkisyhteisöt								
	Yhteensä	Enintään 1 vuosi	Suhteellinen vuosimuutos ²⁾ , %	Yhteensä	Enintään 1 vuosi	Suhteellinen vuosimuutos ²⁾ , %	Valtio ³⁾	Muut julkisyhteisöt			Yhteensä	Suhteellinen vuosimuutos ²⁾ , %			
								Osavaltiohallinto	Paikallishallinto	Sosiaaliturvarahastot					
1	2	3	4	5	6	7	8	Yli 5 vuotta	9	10	Yli 5 vuotta	11	12	13	14
2001 III	-16,8	-23,9	7,8	1,5	0,2	13,8	-6,2	0,0	-0,7	-0,7	-0,4	1,7	-5,2	-0,8	
IV	27,5	21,3	11,8	-2,5	-2,1	11,3	1,9	4,4	-2,1	13,2	10,3	-2,5	16,9	-0,9	
2002 I	25,6	29,8	10,5	3,9	3,5	7,5	10,1	-4,3	-3,8	-1,1	-4,4	0,1	4,8	0,0	
II	1,6	-1,8	9,0	3,3	2,1	17,4	-16,2	-13,1	-2,4	4,8	-3,5	3,1	-21,4	-0,6	
III	-8,7	-15,4	11,3	-2,5	-0,4	5,9	-6,7	-6,8	-4,7	1,2	1,1	2,4	-9,9	-1,1	
IV ⁴⁾	5,5	2,8	5,5	-9,2	-10,2	-11,1	-0,4	3,1	-4,6	14,2	9,0	-0,9	15,9	-1,2	

Lähde: EKP.

1) Vastavat EKT 95:n sektoriluokitukset: Yritykset: S11, Kotitaloudet: S14, Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt: S15, Muut rahoituslaitokset kuin vakuutuslaitokset ja eläkerahastot (vastaa EKT 95:n luokitusta muut rahoituslaitokset): S123 (ml. Rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset: S124), Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot: S125, Julkisyhteisöt: S13.

2) Suhteellisten vuosimuutosten ja indeksien laskemistavasta ks. Teknisiä huomautuksia.

3) Valtion lainoista ei ole saatavissa maturiteettijakaamaa.

4) Laskettu kantojen neljännesvuosimuutoksista, jotka on puhdistettu uudelleenluokitellun, arvostusmuutosten, valuuttakurssimuutosten tai itse transaktioista johtumattomien muiden vastaavien muutosten aiheuttamista eroista.

Taulukko 2.5 (jatkoa)

Rahalaitosten lainat vastapuolen, käyttötarkoituksen ja alkuperäisen maturiteetin mukaan¹⁾

(miljardia euroa; kausivaihtelusta puhdistamaton; suhteelliset muutokset, ellei toisin mainita)

3. Lainat muille kuin rahoituslaitossektorille ja julkisyhteisöille: kannat ajanjakson lopussa

	Yritykset					Kulutusluotot ³⁾				
	Enintään 1 vuosi	Yli 1 vuosi ja enintään 5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä	Joulukuu 2001 = 100 ²⁾	Enintään 1 vuosi	Yli 1 vuosi ja enintään 5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä	Joulukuu 2001 = 100 ²⁾
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2001 II	1 051,7	456,3	1 343,7	2 851,8	97,8	100,1	171,1	217,7	488,8	98,4
III	1 027,2	467,3	1 372,1	2 866,6	98,7	100,6	170,7	221,7	493,1	99,3
IV	1 019,0	489,8	1 394,5	2 903,3	100,0	102,5	170,4	224,2	497,1	100,0
2002 I	1 018,8	494,8	1 418,9	2 932,5	100,8	99,3	170,5	226,5	496,2	99,8
II	1 008,4	502,7	1 434,1	2 945,2	102,1	102,2	173,6	230,1	505,9	101,3
III	992,9	505,4	1 450,4	2 948,8	102,2	104,1	175,6	233,8	513,5	102,4
IV ⁴⁾	987,7	513,9	1 469,3	2 970,9	103,5	102,2	180,2	235,9	518,3	103,7

4. Lainat muille kuin rahoituslaitossektorille ja julkisyhteisöille: virrat⁴⁾

	Yritykset					Kulutusluotot ³⁾				
	Enintään 1 vuosi	Yli 1 vuosi ja enintään 5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä	Suhteellinen vuosi- muutos ²⁾ , %	Enintään 1 vuosi	Yli 1 vuosi ja enintään 5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä	Suhteellinen vuosimuutos ²⁾ , %
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2001 III	-19,2	14,3	32,3	27,4	7,6	0,9	-0,5	4,1	4,5	3,6
IV	-9,1	23,2	22,4	36,5	6,2	1,8	-0,7	2,4	3,5	3,0
2002 I	-2,1	4,7	20,3	22,8	5,0	-4,2	1,2	2,3	-0,7	3,7
II	-2,3	13,3	27,5	38,6	4,4	2,9	0,7	3,7	7,3	3,0
III	-13,1	-1,2	16,3	2,0	3,5	1,9	0,0	3,7	5,6	3,2
IV ⁴⁾	1,2	12,4	25,8	39,4	3,5	1,3	4,1	1,0	6,3	3,7

Lähde: EKP.

- Vastaavat EKT 95:n sektoriluokitukset: Yritykset: S11, Kotitaloudet: S14, Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt: S15, Muut rahoituslaitokset kuin vakuutuslaitokset ja eläkerahastot (vastaa EKT 95:n luokitusta muut rahoituslaitokset): S123 (ml. Rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset: S124), Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot: S125, Julkisyhteisöt: S13.
- Suhteellisten vuosimuutosten ja indeksien laskemistavasta ks. Teknisiä huomautuksia.

Kotitaloudet												Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt		
Asuntoluotot ³⁾					Muu luotonanto					Yhteensä	Joulukuu 2001 = 100 ³⁾	Yhteensä	Joulukuu 2001 = 100 ³⁾	
Enintään 1 vuosi	Yli 1 vuosi ja enintään 5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä	Joulukuu 2001 = 100 ³⁾	Enintään 1 vuosi	Yli 1 vuosi ja enintään 5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä	Joulukuu 2001 = 100 ³⁾					
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	
22,3	62,4	1 868,0	1 952,8	96,6	148,8	100,9	342,7	592,4	100,1	3 034,0	97,5	40,7	104,3	2001 II
22,5	61,1	1 905,9	1 989,5	98,4	144,3	100,8	342,1	587,2	99,3	3 069,8	98,7	39,0	99,9	III
22,7	61,0	1 937,6	2 021,3	100,0	143,9	101,9	343,6	589,3	100,0	3 107,6	100,0	39,1	100,0	IV
23,1	60,7	1 975,6	2 059,3	101,9	142,1	101,2	337,7	581,1	99,5	3 136,7	101,1	38,7	99,1	2002 I
23,7	60,7	2 019,8	2 104,1	104,1	145,6	103,3	339,4	588,4	101,0	3 198,4	103,1	43,9	112,5	II
24,6	60,7	2 059,7	2 145,0	106,1	141,8	100,0	343,3	585,2	101,0	3 243,7	104,6	39,8	102,0	III
25,8	64,5	2 087,5	2 177,8	107,6	145,9	95,8	342,3	584,0	101,5	3 280,2	105,8	39,4	102,5	IV ⁴⁾

Kotitaloudet												Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt		
Asuntoluotot ³⁾					Muu luotonanto					Yhteensä	Suhteellinen vuosimuutos ³⁾ , %	Yhteensä	Suhteellinen vuosimuutos ³⁾ , %	
Enintään 1 vuosi	Yli 1 vuosi ja enintään 5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä	Suhteellinen vuosimuutos ³⁾ , %	Enintään 1 vuosi	Yli 1 vuosi ja enintään 5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä	Suhteellinen vuosimuutos ³⁾ , %					
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	
0,2	-1,4	38,4	37,3	7,6	-4,5	0,1	0,2	-4,3	2,1	37,4	5,9	-1,7	3,7	2001 III
0,1	-0,1	31,4	31,4	6,9	-0,4	2,3	2,0	3,9	1,7	38,9	5,2	0,0	2,2	IV
0,4	-0,4	38,1	38,1	7,3	-1,3	-0,3	-1,2	-2,8	0,4	34,6	5,4	-0,4	3,9	2002 I
0,6	0,0	44,2	44,8	7,8	3,7	2,4	2,3	8,4	0,9	60,6	5,7	5,3	7,9	II
0,9	0,0	39,6	40,5	7,8	-3,8	-1,3	5,2	0,1	1,7	46,3	5,9	-4,1	2,1	III
1,2	2,0	27,4	30,5	7,6	1,8	1,0	0,4	3,2	1,5	40,0	5,8	0,2	2,5	IV ⁴⁾

3) Kulutus- ja asuntoluottojen määritelmät vaihtelevat alueen eri maissa.

4) Laskettu kantojen neljännesvuosimuutoksista, jotka on puhdistettu uudelleenluokittelun, arvostusmuutosten, valuuttakurssimuutosten tai itse transaktioista johtumattomien muiden vastaavien muutosten aiheuttamista eroista.

Taulukko 2.6

Talletukset rahalaitoksissa vastapuolen ja vaateen mukaan ¹⁾

(miljardia euroa; kausivaihtelusta puhdistamaton; suhteelliset muutokset, ellei toisin mainita)

1. Muiden rahoituslaitossektoriin kuuluvien kuin rahalaitosten ja julkisyhteisöjen talletukset: kannat ajanjakson lopussa

	Muut rahoituslaitokset kuin vakuutuslaitokset ja eläkerahastot					Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot					Julkisyhteisöt					
	Yhteensä ²⁾				Joulukuu 2001 = 100 ³⁾	Yhteensä ²⁾				Joulukuu 2001 = 100 ³⁾	Valtio	Muut julkisyhteisöt			Yhteensä	Joulukuu 2001 = 100 ³⁾
	Yön yli	Määräaikaiset	Repot			Yön yli	Määräaikaiset	Repot				Osa-valtiohallinto	Paikallishallinto	Sosiaaliturvarahastot		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
2001 II	455,6	164,3	196,0	89,3	100,6	486,3	41,4	424,2	16,9	98,2	165,5	31,4	66,8	60,8	324,6	108,6
III	455,3	162,7	201,8	85,6	98,8	487,8	39,3	426,9	17,9	98,5	147,8	33,3	67,4	60,4	308,9	103,3
IV	465,8	157,9	217,3	85,3	100,0	495,4	48,0	427,5	16,4	100,0	139,0	30,0	68,9	61,0	299,0	100,0
2002 I	485,5	157,8	228,8	92,8	103,8	498,6	43,9	433,0	17,7	100,6	157,5	31,0	64,2	61,8	314,5	105,4
II	492,4	164,0	229,9	93,0	104,8	503,9	48,4	432,9	19,0	101,7	155,0	34,2	65,7	59,8	314,7	105,4
III	488,5	158,2	219,4	105,2	106,4	506,3	50,1	437,9	14,4	102,2	146,3	34,3	63,8	55,0	299,4	99,1
IV ^(p)	480,4	154,0	223,8	96,0	104,9	522,6	56,3	445,4	17,4	105,5	136,4	31,7	68,8	53,0	290,0	96,0

2. Muiden rahoituslaitossektoriin kuuluvien kuin rahalaitosten ja julkisyhteisöjen talletukset: virrat⁴⁾

	Muut rahoituslaitokset kuin vakuutuslaitokset ja eläkerahastot					Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot					Julkisyhteisöt					
	Yhteensä ²⁾				Suhteellinen vuosimuutos ³⁾ , %	Yhteensä ²⁾				Suhteellinen vuosimuutos ³⁾ , %	Valtio	Muut julkisyhteisöt			Yhteensä	Suhteellinen vuosimuutos ³⁾ , %
	Yön yli	Määräaikaiset	Repot			Yön yli	Määräaikaiset	Repot				Osa-valtiohallinto	Paikallishallinto	Sosiaaliturvarahastot		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
2001 III	-8,2	-1,6	-2,2	-3,7	2,3	1,5	-2,1	2,7	1,0	4,6	-17,7	1,9	0,5	-0,5	-15,7	-2,0
IV	5,7	-4,7	10,5	-0,2	3,8	7,6	8,8	0,6	-1,4	3,3	-8,8	-3,4	1,5	0,7	-10,0	-6,9
2002 I	17,7	0,0	9,6	7,4	5,5	3,0	-4,2	5,3	1,3	3,1	19,0	1,0	-4,7	0,7	16,1	3,8
II	4,8	5,8	1,4	-0,4	4,2	5,3	4,5	-0,1	1,2	3,6	-2,5	3,3	1,5	-2,1	0,2	-2,9
III	7,3	-6,2	1,2	12,2	7,7	2,5	1,7	5,1	-4,6	3,8	-12,5	0,1	-1,9	-4,7	-19,0	-4,1
IV ^(p)	-6,9	-4,2	4,0	-7,7	4,9	16,3	6,2	7,5	3,0	5,5	-9,8	-2,6	5,1	-2,0	-9,3	-4,0

Lähde: EKP.

1) Vastaavat EKT 95:n sektoriluokitukset: Yritykset: S11, Kotitaloudet: S14, Kotitalouksia palvelevat voittoja tavoittelemattomat yhteisöt: S15, Muut rahoituslaitokset kuin vakuutuslaitokset ja eläkerahastot (vastaa EKT 95:n luokitusta muut rahoituslaitokset): S123 (ml. Rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset: S124), Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot: S125, Julkisyhteisöt: S13.

2) Sisältää irtisanomisehtoiset talletukset.

3) Suhteellisten vuosimuutosten ja indeksien laskemistavasta ks. Teknisiä huomautuksia.

4) Laskettu kantojen neljännesvuosimuutoksista, jotka on puhdistettu uudelleenluokittelun, arvostusmuutosten, valuuttakurssimuutosten tai itse transaktioista johtumattomien muiden vastaavien muutosten aiheuttamista eroista.

Taulukko 2.6 (jatkoa)

Talletukset rahalaitoksissa vastapuolen ja vaateen mukaan¹⁾

(miljardia euroa; kausivaihtelusta puhdistamaton; suhteelliset muutokset, ellei toisin mainita)

3. Muiden kuin rahoituslaitosten ja julkisyhteisöjen talletukset: kannat ajanjakson lopussa

		Yritykset						Kotitaloudet ²⁾					
		Yön yli	Määrä- aikaiset	Irti- sanomis- ehtoiset	Repot	Yhteensä	Joulukuu 2001 = 100 ³⁾	Yön yli	Määrä- aikaiset	Irti- sanomis- ehtoiset	Repot	Yhteensä	Joulukuu 2001 = 100 ³⁾
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2001	II	514,6	331,2	24,4	29,1	899,3	90,6	947,2	1 198,8	1 293,5	81,3	3 520,8	95,5
	III	514,8	318,4	25,4	32,0	890,7	91,5	963,6	1 203,8	1 305,3	84,6	3 557,3	96,5
	IV	577,1	335,2	27,5	36,2	976,0	100,0	1 043,5	1 194,6	1 365,7	76,6	3 680,4	100,0
2002	I	529,1	344,5	27,5	33,8	934,9	95,7	1 039,1	1 180,1	1 382,6	80,6	3 682,4	100,1
	II	555,7	337,5	27,7	37,0	957,9	99,9	1 076,3	1 174,7	1 382,0	77,0	3 710,0	100,9
	III	562,3	337,9	28,7	36,4	965,3	100,7	1 066,7	1 172,2	1 391,8	78,4	3 709,0	100,9
	IV ⁴⁾	595,1	340,5	30,7	36,0	1 002,3	105,6	1 119,1	1 179,7	1 433,8	74,7	3 807,3	103,3

4. Muiden kuin rahoituslaitosten ja julkisyhteistöjen talletukset: virrat⁴⁾

		Yritykset						Kotitaloudet ²⁾					
		Yön yli	Määrä- aikaiset	Irti- sanomis- ehtoiset	Repot	Yhteensä	Suhteelli- nen vuosi- muutos ³⁾ , %	Yön yli	Määrä- aikaiset	Irti- sanomis- ehtoiset	Repot	Yhteensä	Suhteelli- nen vuosi- muutos ³⁾ , %
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2001	III	3,9	1,6	0,4	3,0	8,9	5,4	16,2	5,2	12,7	3,4	37,4	6,0
	IV	62,1	14,5	2,0	4,3	82,8	10,2	80,1	-4,1	60,3	-8,0	128,3	7,6
2002	I	-48,5	9,2	0,0	-2,5	-41,8	8,0	-4,5	-10,1	15,1	4,0	4,5	6,5
	II	33,0	4,6	0,2	3,0	40,8	10,3	36,9	-5,1	1,6	-3,7	29,7	5,7
	III	5,6	1,4	0,9	0,0	8,0	10,1	-9,2	-2,8	9,7	1,4	-0,8	4,5
	IV ⁴⁾	36,5	7,8	3,1	-0,4	47,1	5,6	41,9	7,6	41,3	-3,7	87,1	3,3

Lähde: EKP.

1) Vastaavat EKT 95:n sektoriluokitukset: Yritykset: S11, Kotitaloudet: S14, Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt: S15, Muut rahoituslaitokset kuin vakuutuslaitokset ja eläkerahastot (vastaa EKT 95:n luokitusta muut rahoituslaitokset): S123 (ml. Rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset: S124), Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot: S125, Julkisyhteisöt: S13.

2) Sisältää kotitaloudet (S14) ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt (S15).

3) Suhteellisten vuosimuutosten ja indeksien laskemistavasta ks. Teknisiä huomautuksia.

4) Laskettu kantojen neljännesvuosimuutoksista, jotka on puhdistettu uudelleenluokittelun, arvostusmuutosten, valuuttakurssimuutosten tai itse transaktioista johtumattomien muiden vastaavien muutosten aiheuttamista eroista.

Taulukko 2.7

Euroalueen ulkopuolisiin kohdistuvat rahalaitosten saamiset ja velat; pääerät

(miljardia euroa; kausivaihtelusta puhdistamaton; suhteelliset muutokset, ellei toisin mainita)

1. Kannat ajanjakson lopussa

	Lainat euroalueen ulkopuolisille								Hallussa olevat euroalueen ulkopuolisten liikkeeseen laskemat muut arvopaperit kuin osakkeet							
	Pankit ^(1,2)		Muut kuin pankit				Yhteensä	Joulukuun 2001 = 100 ³⁾	Pankit ⁽¹⁾		Muut kuin pankit				Yhteensä	Joulukuun 2001 = 100 ³⁾
	Yhteensä	Joulukuun 2001 = 100 ³⁾	Julkisyhteisöt	Muut	Yhteensä	Joulukuun 2001 = 100 ³⁾			Yhteensä	Joulukuun 2001 = 100 ³⁾	Julkisyhteisöt	Muut	Yhteensä	Joulukuun 2001 = 100 ³⁾		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
2001 II	1 073,2	94,3	79,2	519,0	598,1	94,8	1 671,3	94,5	210,6	87,6	294,6	208,7	503,3	97,2	713,9	94,1
III	1 084,7	97,4	75,1	527,4	602,5	99,0	1 687,2	97,9	206,7	88,8	273,8	213,1	486,9	97,1	693,6	94,5
IV	1 119,7	100,0	75,2	543,3	618,6	100,0	1 738,3	100,0	236,6	100,0	290,2	218,0	508,2	100,0	744,8	100,0
2002 I	1 104,8	98,5	76,8	556,1	633,0	102,5	1 737,8	99,9	262,9	110,8	275,9	217,8	493,7	97,3	756,6	101,6
II	1 083,4	102,9	73,2	529,6	602,9	104,8	1 686,3	103,6	244,0	109,2	244,5	214,6	459,2	96,0	703,2	100,2
III	1 122,2	105,6	76,3	540,1	616,3	106,3	1 738,5	105,9	249,8	110,2	253,1	231,8	484,9	99,9	734,7	103,2
IV ^(p)	1 169,2	112,9	73,4	533,1	606,4	108,1	1 775,6	111,2	242,2	109,9	245,7	232,7	478,4	101,6	720,6	104,2

2. Virrat⁴⁾

	Lainat euroalueen ulkopuolisille								Hallussa olevat euroalueen ulkopuolisten liikkeeseen laskemat muut arvopaperit kuin osakkeet							
	Pankit ^(1,2)		Muut kuin pankit				Yhteensä	Suhteellisen vuosimuutos ³⁾ , %	Pankit ⁽¹⁾		Muut kuin pankit				Yhteensä	Suhteellisen vuosimuutos ³⁾ , %
	Yhteensä	Suhteellisen vuosimuutos ³⁾ , %	Julkisyhteisöt	Muut	Yhteensä	Suhteellisen vuosimuutos ³⁾ , %			Yhteensä	Suhteellisen vuosimuutos ³⁾ , %	Julkisyhteisöt	Muut	Yhteensä	Suhteellisen vuosimuutos ³⁾ , %		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
2001 III	34,8	10,1	-4,1	30,5	26,4	19,6	61,2	13,4	2,9	26,7	-22,3	21,9	-0,4	3,2	2,6	9,2
IV	29,2	14,0	0,1	6,1	6,2	16,0	35,4	14,7	26,0	33,3	16,7	-2,1	14,6	7,3	40,6	14,3
2002 I	-17,3	4,4	3,6	11,8	15,4	6,3	-2,0	5,1	25,6	35,7	-10,9	-2,8	-13,7	0,9	11,9	10,7
II	50,2	9,1	-3,6	18,1	14,5	10,6	64,7	9,7	-3,8	24,7	-34,1	27,5	-6,6	-1,2	-10,4	6,5
III	28,4	8,5	3,0	5,3	8,3	7,4	36,7	8,1	2,3	24,1	4,6	14,0	18,6	2,9	20,9	9,2
IV ^(p)	76,9	12,9	-2,9	13,3	10,4	8,1	87,3	11,2	-0,7	9,9	-7,5	15,7	8,2	1,6	7,5	4,2

Lähde: EKP.

1) Termillä pankki tarkoitetaan tässä taulukossa euroalueen ulkopuolisia laitoksia, jotka ovat samantyyppisiä kuin rahalaitokset.

2) Lukuihin sisältyvät rahalaitosten talletukset euroalueen ulkopuolisissa pankeissa.

Taulukko 2.7 (jatkoa)

Hallussa olevat euroalueen ulkopuolisten liikkeen laskemat muut arvopaperit kuin osakkeet						Euroalueen ulkopuolisten talletukset									
Pankit ¹⁾		Muut kuin pankit		Yhteensä	Joulukuu 2001 = 100 ³⁾	Pankit ¹⁾		Muut kuin pankit				Yhteensä	Joulukuu 2001 = 100 ³⁾		
Yhteensä	Joulukuu 2001 = 100 ³⁾	Yhteensä	Joulukuu = 100 ³⁾			Yhteensä	Joulukuu = 100 ³⁾	Julkis-yhteisöt	Muut	Yhteensä	Joulukuu = 100 ³⁾			29	30
17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30		
61,1	87,5	97,2	107,5	158,3	98,8	1 817,5	103,3	94,9	587,1	681,9	94,3	2 499,4	100,7	2001	II
63,6	90,9	89,9	99,2	153,5	95,6	1 710,8	100,7	93,0	588,5	681,5	97,2	2 392,3	99,7		III
73,1	100,0	89,8	100,0	162,9	100,0	1 718,4	100,0	95,3	615,0	710,3	100,0	2 428,8	100,0		IV
77,1	104,5	98,5	110,9	175,6	108,0	1 740,4	100,4	99,0	636,8	735,9	103,3	2 476,3	101,3	2002	I
77,0	104,2	100,9	113,4	177,9	109,3	1 605,9	98,9	96,2	607,6	703,8	104,6	2 309,7	100,6		II
79,5	107,6	94,3	105,9	173,9	106,7	1 644,0	99,3	102,5	613,5	715,9	105,8	2 359,9	101,2		III
78,7	107,4	98,7	113,2	177,4	110,6	1 605,8	99,7	98,4	596,4	694,9	105,3	2 300,7	101,4		IV ^(p)

Hallussa olevat euroalueen ulkopuolisten liikkeen laskemat muut arvopaperit kuin osakkeet						Euroalueen ulkopuolisten talletukset									
Pankit ¹⁾		Muut kuin pankit		Yhteensä	Suhteellinen vuosimuutos ³⁾ , %	Pankit ¹⁾		Muut kuin pankit				Yhteensä	Suhteellinen vuosimuutos ³⁾ , %		
Yhteensä	Suhteellinen vuosimuutos ³⁾ , %	Yhteensä	Suhteellinen vuosimuutos ³⁾ , %			Yhteensä	Suhteellinen vuosimuutos ³⁾ , %	Julkis-yhteisöt	Muut	Yhteensä	Suhteellinen vuosimuutos ³⁾ , %			29	30
17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30		
2,4	8,5	-7,5	13,5	-5,1	11,4	-45,2	11,3	-1,9	22,4	20,6	14,0	-24,6	12,0	2001	III
6,3	11,8	0,8	12,9	7,1	12,4	-12,0	8,7	2,3	17,5	19,8	18,0	7,8	11,2		IV
3,3	12,0	9,8	6,1	13,0	8,4	7,6	-2,9	4,2	19,0	23,2	9,9	30,8	0,6	2002	I
-0,2	19,1	2,3	5,5	2,1	10,6	-26,1	-4,2	-2,8	12,3	9,5	10,9	-16,6	-0,1		II
2,5	18,4	-6,7	6,8	-4,1	11,7	5,8	-1,4	6,1	2,2	8,2	8,9	14,1	1,5		III
-0,1	7,4	6,5	13,2	6,3	10,6	7,5	-0,3	-4,0	0,3	-3,7	5,3	3,7	1,4		IV ^(p)

3) Suhteellisten vuosimuutosten ja indeksien laskemistavasta ks. Teknisiä huomautuksia.

4) Laskettu kantojen neljännesvuosimuutoksista, jotka on puhdistettu uudelleenluokittelun, arvostusmuutosten, valuuttakurssimuutosten tai itse transaktioista johtumattomien muiden vastaavien muutosten aiheuttamista eroista.

Taulukko 2.8

Euroalueen rahalaitosten joidenkin velkojen ja saamisten tarkastelu valuutoittain¹⁾

(miljardia euroa, kausivaihtelusta puhdistamaton, ajanjakson lopussa)

Velat

1. Talletukset euroalueelta

	Rahalaitokset								Muut kuin rahalaitokset							
	Kaikki valuutat	Euro ²⁾	Muut EU-maiden valuutat	Muut EU-maiden valuutat	USD	JPY	CHF	Muut	Kaikki valuutat	Euro ²⁾	Muut EU-maiden valuutat	Muut EU-maiden valuutat	USD	JPY	CHF	Muut
					5	6	7	8					9	10	11	12
2001 II	4 079,7	3 590,3	52,8	436,6	309,0	43,3	65,4	19,0	5 686,6	5 476,6	30,7	179,3	133,5	21,0	11,6	13,2
III	4 108,4	3 628,3	48,9	431,2	300,6	41,7	71,0	17,9	5 700,0	5 503,7	28,2	168,1	125,7	19,4	10,8	12,2
IV	4 171,9	3 699,5	46,6	425,9	307,6	33,5	67,2	17,6	5 916,6	5 715,8	26,0	174,8	127,4	23,9	10,5	13,0
2002 I	4 134,6	3 645,4	46,1	443,0	315,8	40,6	65,6	21,0	5 915,9	5 712,5	28,8	174,6	126,8	22,4	10,7	14,6
II	4 211,9	3 771,7	41,3	398,8	276,4	40,8	62,8	18,8	5 978,9	5 791,1	26,7	161,0	115,0	22,3	10,9	12,8
III	4 219,7	3 799,3	38,8	381,6	266,0	37,1	58,1	20,4	5 968,5	5 782,3	27,3	158,9	115,6	20,8	9,5	13,0
IV ⁴⁾	4 416,3	4 011,7	35,3	369,2	252,6	34,0	60,2	22,5	6 102,6	5 925,5	25,1	151,9	107,7	20,1	10,9	13,2

2. Talletukset euroalueen ulkopuolelta

	Pankit ³⁾								Muut kuin pankit							
	Kaikki valuutat	Euro ²⁾	Muut EU-maiden valuutat	Muut EU-maiden valuutat	USD	JPY	CHF	Muut	Kaikki valuutat	Euro ²⁾	Muut EU-maiden valuutat	Muut EU-maiden valuutat	USD	JPY	CHF	Muut
					5	6	7	8					9	10	11	12
2001 II	1 817,5	690,1	133,8	993,6	815,4	72,9	73,2	32,2	681,9	286,7	73,2	322,0	274,2	19,3	13,6	14,9
III	1 710,8	664,3	140,3	906,2	745,2	53,5	76,3	31,2	681,5	297,7	69,2	314,5	263,0	18,4	17,1	16,0
IV	1 718,4	631,1	132,3	955,1	799,1	48,5	75,3	32,1	710,3	308,1	60,8	341,4	293,9	16,8	18,1	12,6
2002 I	1 740,4	661,8	144,8	933,8	781,0	44,4	74,6	33,8	735,9	312,7	66,6	356,6	302,8	20,0	18,9	14,8
II	1 605,9	648,9	141,6	815,4	665,8	40,5	73,4	35,7	703,8	322,4	63,3	318,1	268,7	19,4	17,8	12,2
III	1 644,0	703,2	147,8	793,0	649,0	37,7	73,0	33,3	715,9	335,7	68,2	312,1	261,7	17,7	16,4	16,4
IV ⁴⁾	1 605,8	702,7	141,3	761,8	627,4	34,2	69,1	31,2	694,9	334,2	72,3	288,3	244,1	15,6	13,6	15,0

3. Euroalueen rahalaitosten liikkeeseen laskemat velka- ja rahamarkkinapaperit⁴⁾

	Velkapaperit								Rahamarkkinapaperit							
	Kaikki valuutat	Euro ²⁾	Muut EU-maiden valuutat	Muut EU-maiden valuutat	USD	JPY	CHF	Muut	Kaikki valuutat	Euro ²⁾	Muut EU-maiden valuutat	Muut EU-maiden valuutat	USD	JPY	CHF	Muut
					5	6	7	8					9	10	11	12
2001 II	2 731,3	2 358,3	53,9	319,1	189,3	69,4	39,6	20,8	275,5	227,0	4,3	44,2	35,8	4,7	2,5	1,1
III	2 751,5	2 384,7	52,9	313,9	187,4	68,6	38,5	19,5	265,0	217,9	4,0	43,2	36,0	3,1	2,8	1,2
IV	2 780,1	2 377,9	67,9	334,4	209,7	63,8	40,6	20,2	254,7	204,8	6,0	43,9	37,9	2,8	2,1	1,1
2002 I	2 844,8	2 428,7	71,5	344,6	219,8	56,4	43,3	25,2	274,7	226,1	5,4	43,2	36,9	2,4	2,6	1,3
II	2 850,7	2 448,4	67,9	334,4	209,4	55,1	44,1	25,8	285,3	233,7	7,2	44,5	38,0	1,5	2,7	2,3
III	2 862,4	2 457,8	72,3	332,4	203,2	53,4	47,8	28,1	287,0	234,6	6,8	45,6	40,4	1,0	3,1	1,1
IV ⁴⁾	2 848,7	2 441,4	72,6	334,7	206,2	53,7	46,8	27,9	289,4	238,1	7,9	43,4	37,9	0,9	3,6	1,0

Lähde: EKP.

1) Kannat ajanjakson lopussa. Tilastot perustuvat osittain arvioihin. Lisätietoja ks. Teknisiä huomautuksia.

2) Sisältää euron kansallisten ilmentymien määräiset erät.

3) Termillä pankit tarkoitetaan tässä taulukossa euroalueen ulkopuolisia laitoksia, jotka ovat samantyyppisiä kuin rahalaitokset.

4) Neljännesvuosittaiset tiedot ilmoitetaan erikseen velkapapereista ja rahamarkkinapapereista siihen saakka, kunnes vuoden 2003 tiedot julkaistaan ensimmäisen kerran. Lisätietoja saa Yleistä-osasta.

Taulukko 2.8 (jatkoa)

Euroalueen rahalaitosten joidenkin velkojen ja saamisten tarkastelu valuutoittain¹⁾

(miljardia euroa, kausivaihtelusta puhdistamaton, ajanjakson lopussa)

Saamiset

4. Lainat euroalueelle

	Rahalaitokset								Muut kuin rahalaitokset							
	Kaikki valuutat	Euro ²⁾	Muut EU-maiden valuutat	Muut kuin EU-maiden valuutat					Kaikki valuutat	Euro ²⁾	Muut EU-maiden valuutat	Muut kuin EU-maiden valuutat				
					USD	JPY	CHF	Muut					USD	JPY	CHF	Muut
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
2001 II	4 096,6	-	-	-	-	-	-	-	7 223,9	6 857,3	29,4	337,2	205,0	51,7	74,0	6,5
III	4 089,7	-	-	-	-	-	-	-	7 251,7	6 907,3	30,9	313,5	178,2	52,1	77,3	5,8
IV	4 180,4	-	-	-	-	-	-	-	7 367,0	7 025,2	29,8	312,0	181,6	47,8	77,5	5,1
2002 I	4 133,3	-	-	-	-	-	-	-	7 458,8	7 106,7	30,5	321,5	187,4	51,0	76,8	6,3
II	4 201,2	-	-	-	-	-	-	-	7 521,2	7 209,0	28,9	283,3	152,5	46,7	78,3	5,8
III	4 224,7	-	-	-	-	-	-	-	7 547,5	7 238,6	28,4	280,5	148,1	45,4	81,2	5,8
IV ⁹⁾	4 412,0	-	-	-	-	-	-	-	7 614,3	7 323,1	28,5	262,6	133,7	40,6	82,6	5,7

5. Euroalueen rahalaitosten hallussa olevat muut arvopaperit kuin osakkeet: euroalueella olevat liikkeeseenlaskijat

	Rahalaitosten liikkeeseen laskemat								Muiden kuin rahalaitosten liikkeeseen laskemat							
	Kaikki valuutat	Euro ²⁾	Muut EU-maiden valuutat	Muut kuin EU-maiden valuutat					Kaikki valuutat	Euro ²⁾	Muut EU-maiden valuutat	Muut kuin EU-maiden valuutat				
					USD	JPY	CHF	Muut					USD	JPY	CHF	Muut
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
2001 II	1 114,1	1 071,0	11,0	32,1	22,1	6,5	1,6	1,8	1 508,6	1 466,8	4,9	36,9	21,7	13,3	1,1	0,8
III	1 109,6	1 070,1	9,6	29,9	21,0	5,9	1,5	1,5	1 522,6	1 483,6	4,2	34,8	20,4	12,6	1,2	0,6
IV	1 113,6	1 068,6	12,4	32,6	23,1	6,3	1,4	1,8	1 516,1	1 478,6	3,6	33,9	20,1	12,1	1,1	0,6
2002 I	1 161,3	1 113,2	14,8	33,3	24,0	5,6	1,8	1,9	1 575,7	1 539,1	3,7	32,9	19,5	11,7	1,1	0,6
II	1 183,6	1 136,6	13,5	33,5	23,9	5,8	2,0	1,8	1 582,0	1 547,8	4,5	29,8	15,5	12,2	1,2	0,8
III	1 177,0	1 132,2	14,1	30,7	22,2	4,9	2,0	1,7	1 603,9	1 568,9	5,1	29,8	15,9	11,7	1,4	0,7
IV ⁹⁾	1 050,1	1 006,9	13,2	29,9	21,9	4,6	1,8	1,7	1 587,9	1 552,4	6,1	29,4	16,2	11,0	1,5	0,7

6. Lainat euroalueen ulkopuolelle

	Pankit ³⁾								Muut kuin pankit							
	Kaikki valuutat	Euro ²⁾	Muut EU-maiden valuutat	Muut kuin EU-maiden valuutat					Kaikki valuutat	Euro ²⁾	Muut EU-maiden valuutat	Muut kuin EU-maiden valuutat				
					USD	JPY	CHF	Muut					USD	JPY	CHF	Muut
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
2001 II	1 073,2	474,4	103,0	495,8	375,9	48,2	36,7	35,0	598,1	184,7	47,7	365,7	318,1	12,1	26,9	8,6
III	1 084,7	488,3	101,5	494,8	378,6	42,0	40,3	33,9	602,5	201,5	46,8	354,2	307,5	12,7	24,9	9,0
IV	1 119,7	452,2	114,7	552,9	435,9	45,2	37,9	33,8	618,6	202,3	46,8	369,5	323,4	12,0	25,7	8,4
2002 I	1 104,8	432,2	131,1	541,6	424,4	45,6	37,3	34,3	633,0	199,4	49,9	383,7	331,2	16,4	26,9	9,2
II	1 083,4	457,7	129,9	495,9	375,0	61,4	36,1	23,4	602,9	205,7	46,6	350,5	300,8	12,8	28,1	8,8
III	1 122,2	495,3	143,8	483,0	369,9	55,8	33,4	23,9	616,3	219,8	46,2	350,3	297,0	15,4	29,0	8,9
IV ⁹⁾	1 169,2	545,6	122,3	501,3	392,8	53,3	32,4	22,8	606,4	221,4	44,3	340,7	288,9	14,3	28,0	9,5

7. Euroalueen rahalaitosten hallussa olevat muut arvopaperit kuin osakkeet: euroalueen ulkopuoliset liikkeeseenlaskijat

	Pankkien liikkeeseen laskemat ³⁾								Muiden kuin pankkien liikkeeseen laskemat							
	Kaikki valuutat	Euro ²⁾	Muut EU-maiden valuutat	Muut kuin EU-maiden valuutat					Kaikki valuutat	Euro ²⁾	Muut EU-maiden valuutat	Muut kuin EU-maiden valuutat				
					USD	JPY	CHF	Muut					USD	JPY	CHF	Muut
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
2001 II	210,6	72,5	25,5	112,6	98,4	6,8	2,6	4,8	503,3	121,4	25,8	356,1	316,2	26,9	3,0	9,9
III	206,7	76,5	27,0	103,2	93,1	4,7	2,1	3,4	486,9	129,1	27,1	330,7	292,7	27,1	3,9	7,1
IV	236,6	80,7	27,6	128,3	118,1	4,2	2,7	3,3	508,2	131,5	27,1	349,6	306,4	30,3	4,2	8,7
2002 I	262,9	87,1	33,5	142,4	130,5	4,4	2,9	4,5	493,7	127,9	26,9	339,0	298,6	24,6	5,0	10,8
II	244,0	87,5	32,6	123,9	111,8	4,0	2,3	5,9	459,2	132,4	25,0	301,7	260,7	24,3	5,0	11,7
III	249,8	90,9	38,7	120,1	111,6	4,0	1,4	3,2	484,9	136,3	31,6	316,9	273,8	26,2	5,4	11,6
IV ⁹⁾	242,2	88,1	35,4	118,7	110,9	3,9	1,3	2,6	478,4	134,3	33,5	310,7	269,4	24,2	5,8	11,3

Taulukko 2.9

Euroalueen sijoitusrahastojen yhteenlaskettu tase¹⁾

(miljardia euroa, kausivaihtelusta puhdistamaton, ajanjakson lopussa)

1. Saamiset

		Talletukset	Hallussa olevat muut arvopaperit kuin osakkeet	Enintään 1 vuosi	Yli 1 vuosi	Hallussa olevat osakkeet ja osuudet	Hallussa olevat rahasto-osuudet	Kiinteä omaisuus	Muut saamiset	Yhteensä
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
2001	II	248,7	1 293,6	62,0	1 231,7	1 340,4	211,9	104,3	92,2	3 291,3
	III	242,4	1 293,9	62,6	1 231,4	1 053,9	192,4	105,0	90,4	2 977,9
	IV	244,6	1 309,9	63,5	1 246,5	1 219,1	209,6	108,9	98,7	3 190,8
2002	I	253,6	1 308,7	70,7	1 238,0	1 263,3	224,6	111,0	98,0	3 259,2
	II	242,8	1 312,6	75,4	1 237,1	1 056,1	215,2	108,0	99,8	3 034,4
	III	236,7	1 337,4	74,3	1 263,0	844,8	203,4	121,0	103,2	2 846,5
	IV ^(p)	242,0	1 336,6	72,5	1 264,1	853,6	203,4	123,5	106,8	2 865,9

2. Velat

		Talletukset ja lainat	Rahasto-osuudet	Muut velat	Yhteensä
		1	2	3	4
2001	II	39,3	3 164,2	87,8	3 291,3
	III	41,5	2 858,8	77,6	2 977,9
	IV	41,1	3 075,6	74,1	3 190,8
2002	I	42,6	3 137,7	78,8	3 259,2
	II	39,1	2 919,8	75,5	3 034,4
	III	38,9	2 732,3	75,3	2 846,5
	IV ^(p)	40,1	2 748,6	77,2	2 865,9

3. Varat/velat yhteensä rahasto- ja sijoittajatyypin mukaan

		Rahastot rahastotyypin mukaan				Rahastot sijoittajatyypin mukaan		Yhteensä	
		Osake rahastot	Pitkän ja keskipitkän koron rahastot	Yhdistelmärahastot	Kiinteistörahastot	Muut rahastot	Yleisölle tarjottavat rahastot	Rajoitetulle sijoittajajoukkolle tarjottavat rahastot	8
		1	2	3	4	5	6	7	
2001	II	947,5	1 019,3	857,1	123,6	343,8	2 510,3	781,0	3 291,3
	III	738,2	1 019,1	756,0	127,0	337,7	2 241,8	736,1	2 977,9
	IV	839,6	1 031,7	810,3	134,0	375,2	2 408,1	782,7	3 190,8
2002	I	862,4	1 039,3	820,3	142,3	394,8	2 464,2	794,9	3 259,2
	II	728,7	1 037,0	762,6	139,2	366,9	2 262,4	772,0	3 034,4
	III	585,2	1 063,2	699,9	145,6	352,6	2 092,3	754,2	2 846,5
	IV ^(p)	593,5	1 068,1	701,7	150,8	351,7	2 091,0	774,9	2 865,9

Lähde: EKP.

1) Muut kuin rahamarkkinarahastot. Irlannin tiedot eivät sisälly euroalueen tietoihin. Lisätietoja saa Yleistä-osasta.

Taulukko 2.10

Euroalueen sijoitusrahastojen yhteenlaskettu tase rahastotyyppin mukaan

(miljardia euroa, kausivaihtelusta puhdistamaton, ajanjakson lopussa)

1. Osakerahastojen saamiset

		Talletukset				Hallussa olevat osakkeet ja osuudet	Hallussa olevat rahasto-osuudet	Muut saamiset	Yhteensä
		1	2	3	4				
		Talletukset	Hallussa olevat muut arvopaperit kuin osakkeet	Enintään 1 vuosi	Yli 1 vuosi				
		1	2	3	4	5	6	7	8
2001	II	48,8	34,7	4,5	30,2	830,5	21,0	12,6	947,5
	III	41,2	30,6	4,2	26,4	636,1	16,7	13,6	738,2
	IV	39,5	29,0	3,0	26,1	732,2	19,4	16,5	839,6
2002	I	39,3	28,7	2,9	25,8	759,1	20,6	14,7	862,4
	II	34,0	27,4	4,0	23,4	630,0	22,2	15,0	728,7
	III	29,0	26,5	3,7	22,8	496,5	19,1	14,1	585,2
	IV ^(p)	26,7	28,2	3,1	25,1	505,6	18,3	14,9	593,5

2. Osakerahastojen velat

		Talletukset ja lainat			Rahasto-osuudet	Muut velat	Yhteensä
		1	2	3			
		1	2	3		4	
2001	II		3,2	936,4	8,0	947,5	
	III		4,1	727,9	6,1	738,2	
	IV		2,6	831,4	5,6	839,6	
2002	I		3,5	852,7	6,1	862,4	
	II		4,4	718,7	5,6	728,7	
	III		4,1	576,0	5,1	585,2	
	IV ^(p)		3,9	586,0	3,6	593,5	

3. Pitkän ja keskipitkän koron rahastojen saamiset

		Talletukset				Hallussa olevat osakkeet ja osuudet	Hallussa olevat rahasto-osuudet	Muut saamiset	Yhteensä
		1	2	3	4				
		1	2	3	4	5	6	7	8
2001	II	78,6	858,5	29,4	829,1	36,4	12,3	33,6	1 019,3
	III	74,9	865,5	32,2	833,3	34,3	12,7	31,6	1 019,1
	IV	73,2	875,5	33,2	842,3	38,5	11,2	33,4	1 031,7
2002	I	77,9	874,0	37,3	836,7	42,9	11,5	33,0	1 039,3
	II	75,9	882,2	38,5	843,8	33,2	10,8	34,9	1 037,0
	III	78,3	902,1	37,2	865,0	32,6	11,6	38,5	1 063,2
	IV ^(p)	83,9	902,5	36,9	865,6	32,0	12,3	37,5	1 068,1

4. Pitkän ja keskipitkän koron rahastojen velat

		Talletukset ja lainat			Rahasto-osuudet	Muut velat	Yhteensä
		1	2	3			
		1	2	3		4	
2001	II		7,3	984,5	27,5	1 019,3	
	III		8,1	991,2	19,8	1 019,1	
	IV		8,4	1 007,3	16,0	1 031,7	
2002	I		8,5	1 013,2	17,7	1 039,3	
	II		7,9	1 011,5	17,6	1 037,0	
	III		7,0	1 039,2	17,0	1 063,2	
	IV ^(p)		7,7	1 044,0	16,5	1 068,1	

Lähde: EKP.

Taulukko 2.10 (jatkoa)

Euroalueen sijoitusrahastojen yhteenlaskettu tase rahastotyypin mukaan

(miljardia euroa, kausivaihtelusta puhdistamaton, ajanjakson lopussa)

5. Yhdistelmärahastojen saamiset

		Talletukset				Hallussa olevat osakkeet ja osuudet		Kiinteä omaisuus	Muut saamiset	Yhteensä
		1	2	Enintään 1 vuosi	Yli 1 vuosi	5	6	7	8	9
2001	II	55,8	296,3	18,0	278,3	382,8	93,8	2,6	25,9	857,1
	III	55,2	290,4	16,4	274,0	297,5	85,7	2,5	24,8	756,0
	IV	56,9	286,5	17,0	269,5	347,5	92,7	2,4	24,3	810,3
2002	I	52,6	283,8	18,1	265,7	357,0	100,3	2,3	24,4	820,3
	II	54,2	286,9	20,6	266,3	298,8	94,6	2,1	26,0	762,6
	III	53,0	291,7	21,3	270,4	234,3	88,1	5,2	27,7	699,9
	IV ^(p)	53,9	295,4	21,4	274,0	233,0	87,8	3,4	28,2	701,7

6. Yhdistelmärahastojen velat

		Talletukset ja lainat	Rahasto-osuudet	Muut velat	Yhteensä
		1	2	3	4
2001	II	3,4	834,1	19,6	857,1
	III	3,3	734,4	18,3	756,0
	IV	2,9	790,9	16,5	810,3
2002	I	2,9	799,4	18,0	820,3
	II	3,1	741,3	18,2	762,6
	III	3,5	676,9	19,5	699,9
	IV ^(p)	3,0	677,3	21,5	701,7

7. Kiinteistörahastojen saamiset

		Talletukset				Hallussa olevat osakkeet ja osuudet		Kiinteä omaisuus	Muut saamiset	Yhteensä
		1	2	Enintään 1 vuosi	Yli 1 vuosi	5	6	7	8	9
2001	II	6,6	8,7	0,5	8,2	1,0	1,3	101,5	4,4	123,6
	III	9,8	7,6	0,5	7,1	0,9	1,5	102,3	4,9	127,0
	IV	8,6	10,7	0,5	10,1	1,0	2,0	106,1	5,7	134,0
2002	I	11,5	12,9	0,6	12,3	1,1	2,1	108,3	6,4	142,3
	II	13,5	9,8	0,6	9,2	0,9	3,9	105,1	6,0	139,2
	III	13,3	10,7	0,6	10,1	0,8	5,1	109,5	6,2	145,6
	IV ^(p)	10,9	9,5	0,5	8,9	0,8	7,0	115,7	6,9	150,8

8. Kiinteistörahastojen velat

		Talletukset ja lainat	Rahasto-osuudet	Muut velat	Yhteensä
		1	2	3	4
2001	II	24,1	95,0	4,5	123,6
	III	24,8	97,9	4,4	127,0
	IV	25,9	103,3	4,8	134,0
2002	I	26,7	110,7	4,9	142,3
	II	22,3	112,1	4,8	139,2
	III	22,9	117,7	5,0	145,6
	IV ^(p)	24,5	120,9	5,4	150,8

Lähde: EKP.

Taulukko 2.11

Euroalueen sijoitusrahastojen yhteenlaskettu tase sijoittajatyypin mukaan

(miljardia euroa, kausivaihtelusta puhdistamaton, ajanjakson lopussa)

1. Yleisölle tarjottavien rahastojen saamiset

		Talletukset	Hallussa olevat muut arvopaperit kuin osakkeet	Hallussa olevat osakkeet ja osuudet	Hallussa olevat rahasto-osuudet	Kiinteä omaisuus	Muut saamiset	Yhteensä
		1	2	3	4	5	6	7
2001	II	209,3	919,1	1 047,7	170,4	96,5	67,4	2 510,3
	III	196,4	912,1	870,7	151,6	96,4	65,1	2 241,8
	IV	201,0	928,7	949,2	167,0	99,1	63,2	2 408,1
2002	I	213,3	921,8	984,8	176,8	100,6	66,9	2 464,2
	II	199,2	915,7	818,4	166,7	96,1	66,3	2 262,4
	III	187,9	917,6	654,4	156,0	107,9	68,5	2 092,3
	IV ^(p)	190,7	905,4	663,0	153,1	108,9	69,9	2 091,0

2. Yleisölle tarjottavien rahastojen velat

		Talletukset ja lainat	Rahasto-osuudet	Muut velat	Yhteensä
		1	2	3	4
2001	II	35,7	2 397,4	77,3	2 510,3
	III	37,4	2 137,4	67,0	2 241,8
	IV	36,4	2 312,9	58,8	2 408,1
2002	I	38,1	2 360,2	65,9	2 464,2
	II	34,0	2 166,0	62,4	2 262,4
	III	33,0	1 997,8	61,5	2 092,3
	IV ^(p)	33,6	1 995,7	61,7	2 091,0

3. Rajoitetulle sijoittajajoukolla tarjottavien rahastojen saamiset

		Talletukset	Hallussa olevat muut arvopaperit kuin osakkeet	Hallussa olevat osakkeet ja osuudet	Hallussa olevat rahasto-osuudet	Kiinteä omaisuus	Muut saamiset	Yhteensä
		1	2	3	4	5	6	7
2001	II	39,4	374,6	292,7	41,5	7,8	24,9	781,0
	III	46,0	381,8	233,7	40,7	8,6	25,3	736,1
	IV	43,6	381,2	270,0	42,6	9,8	35,6	782,7
2002	I	40,3	386,9	278,4	47,8	10,3	31,2	794,9
	II	43,6	396,9	237,7	48,5	11,9	33,5	772,0
	III	48,8	419,8	190,3	47,5	13,1	34,7	754,2
	IV ^(p)	51,3	431,2	190,6	50,3	14,7	36,9	774,9

4. Rajoitetulle sijoittajajoukolla tarjottavien rahastojen velat

		Talletukset ja lainat	Rahasto-osuudet	Muut velat	Yhteensä
		1	2	3	4
2001	II	3,6	766,8	10,6	781,0
	III	4,2	721,4	10,5	736,1
	IV	4,6	762,8	15,3	782,7
2002	I	4,5	777,5	12,9	794,9
	II	5,1	753,8	13,1	772,0
	III	5,9	734,5	13,8	754,2
	IV ^(p)	6,5	753,0	15,4	774,9

Lähde: EKP.

3 Euroalueen rahoitusmarkkinat ja korot

Taulukko 3.1

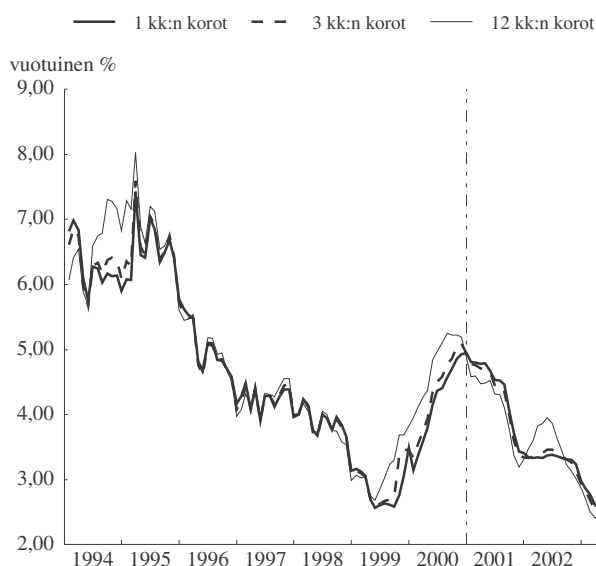
Rahamarkkinakorot ¹⁾

(vuotuisina prosentteina)

	Euroalue ⁴⁾					Yhdysvallat ⁶⁾	Japani ⁶⁾
	Yön yli -talletukset ^{2,3)}	1 kk:n talletukset ⁵⁾	3 kk:n talletukset ⁵⁾	6 kk:n talletukset ⁵⁾	12 kk:n talletukset ⁵⁾	3 kk:n talletukset ⁶⁾	3 kk:n talletukset ⁷⁾
	1	2	3	4	5	6	7
1998	3,09	3,84	3,83	3,78	3,77	5,57	0,66
1999	2,74	2,86	2,96	3,06	3,19	5,42	0,22
2000	4,12	4,24	4,40	4,55	4,78	6,53	0,28
<i>Euroalueen laajeneminen</i>							
2001	4,39	4,33	4,26	4,16	4,09	3,78	0,15
2002	3,29	3,30	3,32	3,35	3,49	1,80	0,08
2002 huhti	3,32	3,34	3,41	3,54	3,86	1,97	0,08
touko	3,31	3,37	3,46	3,62	3,95	1,91	0,08
kesä	3,35	3,38	3,46	3,59	3,87	1,88	0,07
heinä	3,30	3,36	3,41	3,48	3,64	1,85	0,07
elo	3,29	3,33	3,35	3,38	3,44	1,78	0,07
syys	3,32	3,32	3,31	3,27	3,24	1,80	0,07
loka	3,30	3,31	3,26	3,17	3,13	1,78	0,07
marras	3,30	3,23	3,12	3,04	3,02	1,46	0,07
joulu	3,09	2,98	2,94	2,89	2,87	1,41	0,06
2003 tammi	2,79	2,86	2,83	2,76	2,71	1,37	0,06
helmi	2,76	2,77	2,69	2,58	2,50	1,34	0,06
maalis	2,75	2,60	2,53	2,45	2,41	1,29	0,06
huhti	2,56	2,58	2,54	2,47	2,45	1,30	0,06
2003 huhti 4.	2,54	2,58	2,52	2,43	2,41	1,28	0,06
11.	2,54	2,57	2,52	2,45	2,43	1,29	0,06
18.	2,64	2,59	2,56	2,52	2,51	1,32	0,06
25.	2,55	2,58	2,54	2,47	2,44	1,31	0,06
touko 2.	2,55	2,57	2,50	2,41	2,36	1,29	0,06

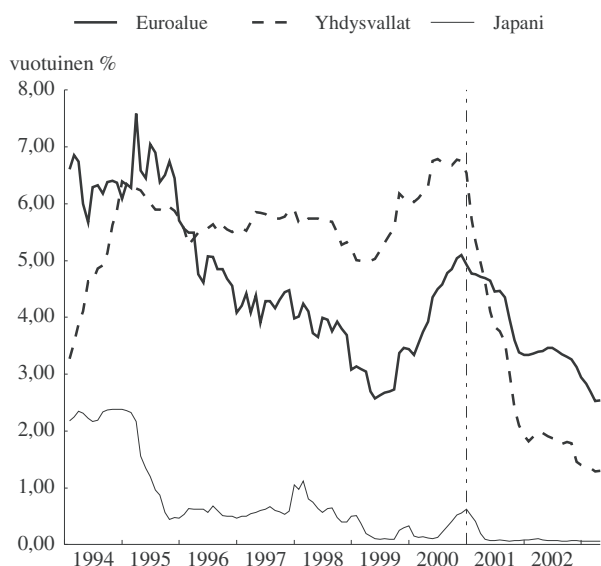
Euroalueen rahamarkkinakorot

(kuukausittain)

3 kk:n rahamarkkinakorot

(kuukausittain)

Lähteet: Reuters ja EKP.

- 1) Kuukausi- ja vuositiedot ovat ajanjakson keskiarvoja lukuun ottamatta yön yli -korkoja koskevia tietoja joulukuuhun 1998 asti.
- 2) Pankkien välisten talletusmarkkinoiden ottolainauskorot (bid rates) joulukuuhun 1998 asti. Sarakkeessa 1 esitetään eontakoron keskiarvo (euro overnight index average) tammikuusta 1999 alkaen.
- 3) Ajanjakson lopun korot joulukuuhun 1998 asti; sen jälkeen ajanjakson keskiarvot.
- 4) Ajalta ennen tammikuuta 1999 on laskettu euroalueen keinotekoiset korot käyttämällä BKT:llä painotettuja kansallisia korkoja.
- 5) Tammikuusta 1999 alkaen euriborkorko ja sitä ennen liborkorko (London interbank offered rate), jos käytettävissä.
- 6) Liborkorko (London interbank offered rate).

Taulukko 3.2

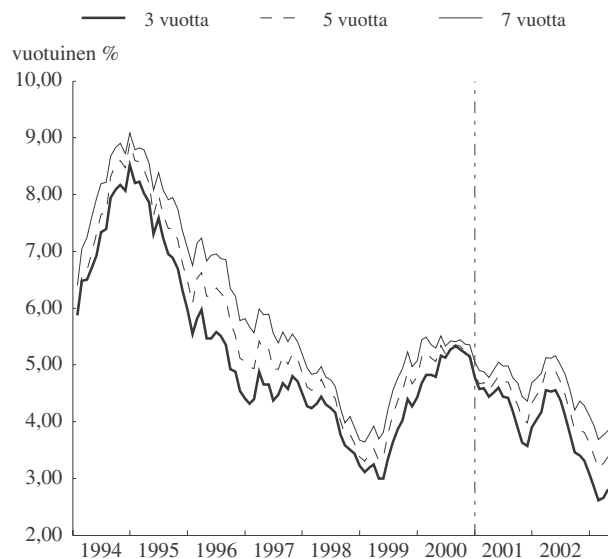
Valtion lainojen tuotot ¹⁾

(vuotuisina prosentteina)

	Euroalue ²⁾					Yhdysvallat	Japani
	2 v 1	3 v 2	5 v 3	7 v 4	10 v 5	10 v 6	10 v 7
1998	3,16	3,22	3,38	3,67	4,71	5,33	1,30
1999	3,38	3,63	4,01	4,38	4,66	5,64	1,75
2000	4,90	5,03	5,19	5,37	5,44	6,03	1,76
<i>Euroalueen laajeneminen</i>							
2001	4,11	4,23	4,49	4,79	5,03	5,01	1,34
2002	3,68	3,94	4,35	4,70	4,92	4,60	1,27
2002 huhti	4,21	4,53	4,86	5,12	5,30	5,21	1,39
touko	4,25	4,55	4,89	5,16	5,30	5,15	1,38
kesä	4,10	4,37	4,70	4,99	5,16	4,90	1,36
heinä	3,83	4,10	4,48	4,84	5,03	4,62	1,30
elo	3,47	3,76	4,15	4,54	4,73	4,24	1,26
syys	3,19	3,46	3,85	4,20	4,52	3,88	1,16
loka	3,13	3,41	3,86	4,36	4,62	3,91	1,09
marras	3,04	3,31	3,81	4,28	4,59	4,04	0,99
joulu	2,84	3,08	3,63	4,10	4,41	4,03	0,97
2003 tammi	2,64	2,85	3,40	3,93	4,27	4,02	0,84
helmi	2,45	2,61	3,18	3,68	4,06	3,90	0,83
maalis	2,50	2,66	3,26	3,76	4,13	3,79	0,74
huhti	2,59	2,81	3,38	3,85	4,23	3,94	0,66
2003 huhti 4.	2,55	2,72	3,38	3,86	4,26	3,93	0,70
11.	2,62	2,87	3,44	3,91	4,28	3,97	0,68
18.	2,66	2,89	3,43	3,89	4,24	3,96	0,63
25.	2,53	2,78	3,29	3,77	4,17	3,88	0,62
touko 2.	2,49	2,75	3,27	3,78	4,16	3,90	0,61

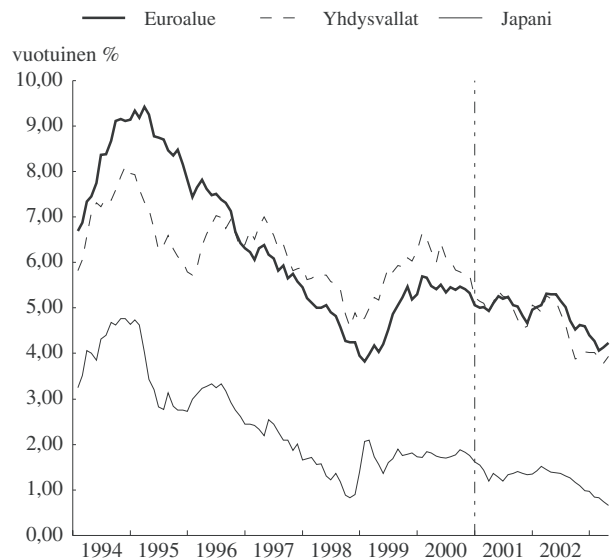
Valtion lainojen tuotot euroalueella

(kuukausittain)

Valtion 10 vuoden lainojen tuotot

(kuukausittain)

Lähteet: Reuters, EKP, Federal Reserve ja Bank of Japan.

1) Euroalueen 2, 3, 5 ja 7 vuoden lainojen tuotot perustuvat joulukuuhun 1998 asti ajanjakson lopun tietoihin. Kymmenen vuoden lainojen tuotot ovat ajanjakson keskiarvoja. Sen jälkeen kaikki tuotot ovat ajanjakson keskiarvoja.

2) Euroalueen lainojen tuotot on joulukuuhun 1998 asti laskettu BKT:llä painotetuista yhdenmukaistetuista valtion lainojen tuotoista. Sen jälkeen painoina on kaikissa maturiteeteissa käytetty valtion lainojen nimellisiä kantoja.

Taulukko 3.3

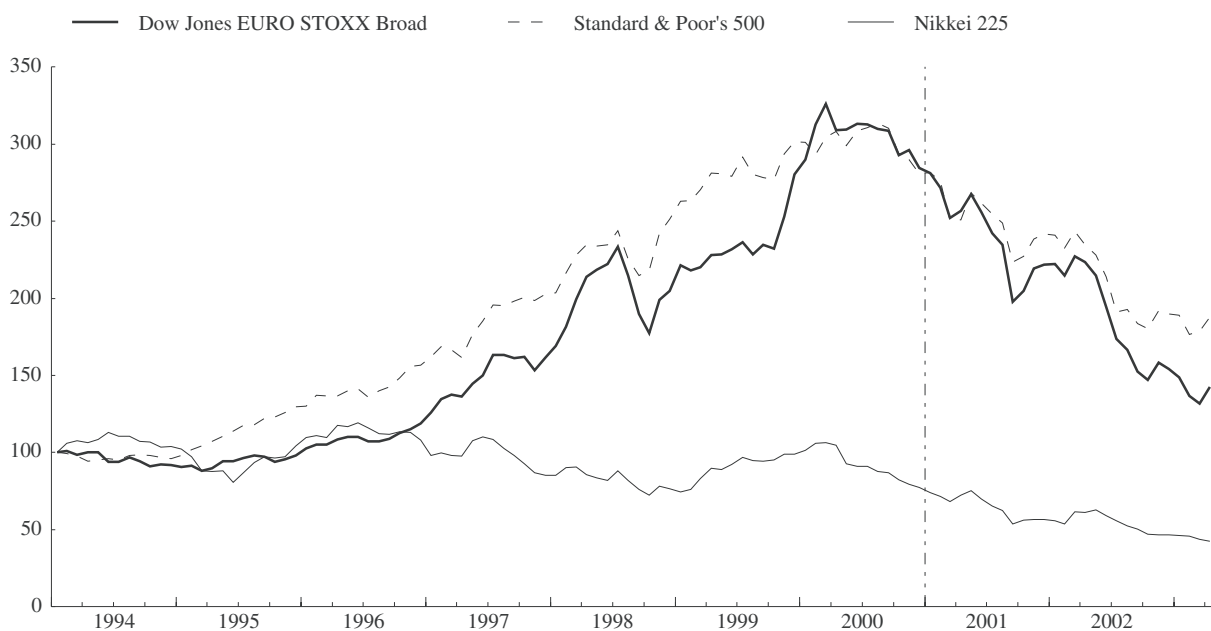
Osakeindeksit

(indeksit pisteinä)¹⁾

	Dow Jones: Euro Stoxx -indeksit												Yhdys- vallat	Japani	
	Viiteaineisto		Toimialakohtaiset indeksit												
	Laaja	50 yritystä	Raaka- aineet	Kulutus- tavarat (sylki- nen)	Kulutus- tavarat (ei- sykli- nen)	Energia	Rahoitus	Teolli- suus	Tek- niikka	Yleis- hyö- dylliset yhtiöt	Tele- vies- tintä	Ter- veyden- hoito			Standard & Poor's 500 -indeksi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14		
1998	280,5	3 076,3	257,9	245,0	295,5	249,3	281,3	218,4	333,6	282,4	488,1	348,9	1 085,3	15 338,4	
1999	325,8	3 787,3	279,2	262,9	327,7	286,0	295,7	285,1	470,4	306,2	717,7	392,6	1 327,8	16 829,9	
2000	423,9	5 075,5	299,1	292,9	324,3	342,3	350,7	378,0	963,1	341,7	1 072,5	476,0	1 426,7	17 162,7	
<i>Euroalueen laajeneminen</i>															
2001	336,3	4 049,4	296,0	228,2	303,3	341,4	321,6	310,0	530,5	309,6	541,2	540,1	1 193,8	12 114,8	
2002	259,9	3 023,4	267,5	175,0	266,5	308,9	243,3	252,4	345,1	255,5	349,2	411,8	995,4	10 119,3	
2002	huhti	310,2	3 657,0	308,6	210,2	302,8	351,5	299,5	299,0	438,6	296,9	409,7	472,1	1 112,0	11 391,6
	touko	298,2	3 503,5	306,9	204,3	300,7	347,3	293,7	296,7	378,3	290,6	355,9	460,8	1 079,9	11 695,8
	kesä	269,8	3 143,1	293,1	187,5	282,1	324,6	263,8	275,3	312,4	273,0	302,4	408,1	1 014,0	10 965,9
	heinä	241,2	2 810,6	267,8	160,9	252,1	298,6	229,2	248,8	282,1	244,0	300,4	370,6	905,5	10 352,3
	elo	231,3	2 697,4	243,6	152,9	250,1	290,9	217,4	227,9	258,8	236,7	310,0	376,6	912,6	9 751,2
	syys	211,8	2 450,2	227,2	140,6	241,2	274,0	193,1	215,3	229,0	221,2	283,1	337,0	870,1	9 354,8
	loka	204,0	2 384,7	214,4	135,3	236,5	272,1	177,8	193,6	235,8	209,6	286,8	345,4	854,6	8 781,1
	marras	219,5	2 559,0	224,2	145,4	234,8	272,4	197,0	208,8	289,6	215,2	324,5	347,1	910,1	8 699,6
	joulu	213,6	2 475,1	225,3	139,4	226,5	268,8	194,2	205,2	270,4	207,3	322,5	324,4	899,1	8 674,8
2003	tammi	206,3	2 377,4	213,0	130,9	220,2	262,4	186,5	198,5	250,2	210,0	330,0	313,8	896,0	8 567,4
	helmi	189,8	2 170,9	185,8	121,5	196,5	245,1	172,2	186,0	226,5	198,1	309,4	274,3	836,6	8 535,8
	maalis	183,0	2 086,5	176,1	115,4	188,4	241,1	164,5	181,2	228,2	185,6	292,8	275,2	846,6	8 171,0
	huhti	197,9	2 278,2	193,4	122,5	203,9	250,0	181,0	192,0	251,6	201,0	324,8	288,7	889,6	7 895,7
2003	huhti 4.	193,0	2 223,2	187,8	119,2	202,3	253,0	172,9	188,0	241,5	198,5	314,9	291,1	878,9	8 074,1
	11.	195,2	2 247,5	191,9	120,0	204,7	251,5	177,4	190,7	240,2	198,9	320,8	288,1	868,3	7 816,5
	18.	201,3	2 324,3	197,5	125,1	205,7	252,3	185,5	193,3	260,4	202,0	328,9	290,2	893,6	7 874,5
	25.	198,3	2 271,9	194,8	122,4	201,4	239,2	184,2	194,1	254,4	200,2	330,8	291,2	898,8	7 699,5
	touko 2.	202,9	2 321,9	202,0	125,9	203,2	244,9	189,0	198,7	263,1	205,8	326,3	303,7	930,1	7 907,2

Dow Jones: Euro Stoxx (laaja), Standard & Poor's 500 ja Nikkei 225 uudelleen painotettuina

(peruskuukausi tammikuu 1994 = 100; kuukausittain)

Lähde: Reuters.

1) Kuukausi- ja vuosittiedot ovat ajanjakson keskiarvoja.

Taulukko 3.4

Pankkien luotto- ja talletuskorot

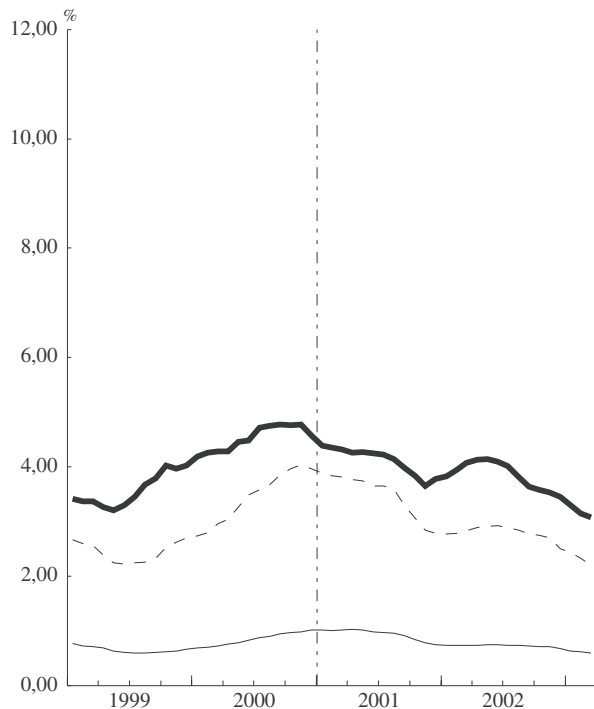
(vuotuisina prosentteina; jakson keskiarvo)

	Yön yli	Talletuskorot					Luottokorot				
		Määräaikaiset			Irtisanomisehtoiset		Yritykset		Kotitaloudet		
		Enintään 1 vuosi	Enintään 2 vuotta	Yli 2 vuotta	Enintään 3 kk	Yli 3 kk	Enintään 1 vuosi	Yli 1 vuosi	Kulutus- luotot	Asunto- luotot	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
2000	0,85	3,45	3,45	4,52	2,25	3,79	6,60	6,23	9,87	6,34	
<i>Euroalueen laajeneminen</i>											
2001	0,94	3,49	3,49	4,12	2,40	3,59	6,83	6,15	10,12	5,97	
2002	0,73	2,80	2,80	3,85	2,13	2,85	6,13	5,71	9,78	5,54	
2002	maalis	0,73	2,84	2,84	4,07	2,15	3,00	6,09	5,85	9,78	5,74
	huhti	0,74	2,89	2,90	4,13	2,14	3,07	6,17	5,95	9,83	5,81
	touko	0,74	2,91	2,92	4,15	2,15	3,08	6,20	5,98	9,87	5,82
	kesä	0,74	2,93	2,94	4,09	2,13	3,08	6,18	5,92	9,83	5,77
	heinä	0,74	2,89	2,90	4,02	2,13	3,02	6,16	5,79	9,78	5,68
	elo	0,73	2,84	2,85	3,81	2,12	2,94	6,15	5,71	9,79	5,53
	syys	0,73	2,77	2,77	3,64	2,13	2,73	6,12	5,61	9,85	5,38
	loka	0,72	2,74	2,74	3,58	2,11	2,63	6,13	5,54	9,72	5,26
	marras	0,71	2,70	2,69	3,53	2,11	2,55	6,10	5,50	9,70	5,21
	joulu	0,68	2,51	2,51	3,45	2,05	2,41	5,97	5,34	9,58	5,09
2003	tammi	0,63	2,43	2,43	3,29	2,04	2,34	5,95	5,29	9,58	4,91
	helmi	0,62	2,32	2,32	3,15	2,02	2,12	5,89	5,19	9,51	4,78
	maalis	0,59	2,20	2,19	3,08	1,98	2,05	5,76	5,17	9,36	4,69

Talletuskorot

(kuukausittain)

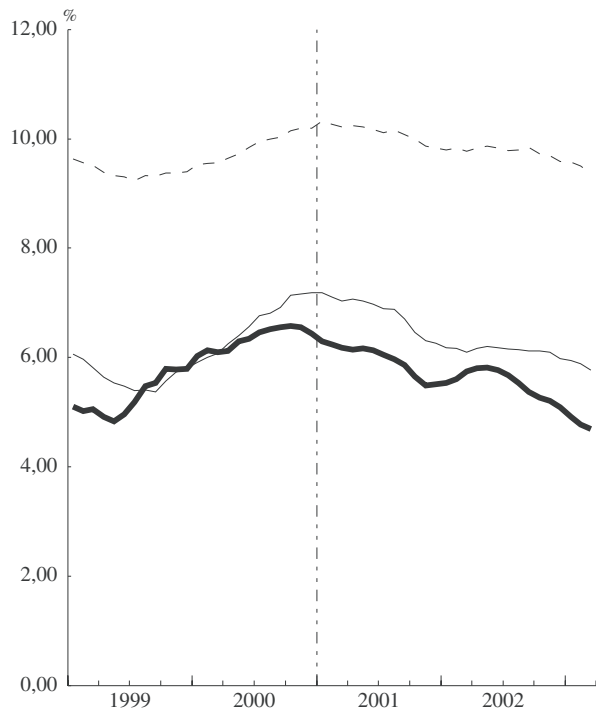
- Yön yli
- - - Määräaikaiset, enintään 1 vuosi
- Määräaikaiset, yli 2 vuotta

Luottokorot

(kuukausittain)

- Yritykset, enintään 1 vuosi
- - - Kulutusluoto
- Asuntoluotot kotitalouksille

Lähde: EKP.

Näitä euroalueen pankkien luotto- ja talletuskorkoja koskevia tietoja on käytettävä varoen ja ainoastaan tilastollisiin tarkoituksiin; korkojen kehitystä olisi analysoitava pääasiassa muutoksina eikä niinkään tasoina. Korot lasketaan kansallisten keskuspankkien ilmoittamien kansallisten luotto- ja talletuskorkojen painotettuna keskiarvona. Kansalliset luotto- ja talletuskorot edustavat niitä kansallisista lähteistä saatavissa olevia korkotietoja, joiden katsotaan sopivan laadittuihin luokituksiin. Nämä kansalliset korot on laskettu yhteen euroalueen korkotiedoiksi käyttäen joissakin tapauksissa arvioita, kun euroalueen kansallisissa rahoitusinstrumenteissa on havaittu epäyhtenäisyyttä. Kansallisten luotto- ja talletuskorkojen kattavuutta (uudet luotot ja/tai luottokannat), tietojen luonnetta (nimelliset tai efektiiviset korot) tai keräämismenetelmiä ei myöskään ole yhdenmukaistettu. Euroalueen pankkien luotto- ja talletuskorkojen maakohtaiset painot kootaan rahalaitostilastotiedoista tai mahdollisimman edustavista muista tiedoista. Painot heijastavat instrumenttien käytön maakohtaisia osuuksia euroalueella laskettuna kantatiedoista. Painot tarkistetaan kuukausittain siten, että korot ja painot viittaavat aina saman kuukauden tietoihin.

Taulukko 3.5

Muiden arvopapereiden kuin osakkeiden liikkeeseenlaskut alkuperäisen maturiteetin, liikkeeseenlaskijan sijainnin ja valuutan mukaan

(miljardia euroa; vaihto ajanjakson aikana ja ajanjakson lopun kanta; nimellisarvoon)

1. Lyhytaikaiset

		Euroalueella olevien liikkeeseen laskemat									
		Euromääräiset ¹⁾								Muun valuutan määräiset	
		Liikkeeseenlaskut	Kuolelut	Liikkeeseenlaskut, netto	Liikkeessä oleva määrä	Liikkeeseenlaskut	Kuolelut	Liikkeeseenlaskut, netto	Liikkeessä oleva määrä	Liikkeeseenlaskut	Kuolelut
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2002	helmi	407,4	409,0	-1,6	733,9	387,3	387,7	-0,4	647,9	20,0	21,2
	maalis	422,5	404,5	17,9	753,4	400,6	383,5	17,1	666,3	21,9	21,0
	huhti	403,4	407,0	-3,6	749,3	377,3	384,4	-7,1	659,1	26,1	22,7
	touko	402,1	379,9	22,2	770,3	378,2	358,7	19,5	677,5	23,9	21,2
	kesä	337,8	342,2	-4,4	766,2	317,0	319,1	-2,1	676,8	20,9	23,1
	heinä	406,0	392,2	13,7	772,6	382,4	371,4	11,0	685,0	23,5	20,9
	elo	384,5	378,1	6,4	775,6	366,2	356,8	9,4	693,1	18,3	21,3
	syys	414,9	400,6	14,3	792,6	392,1	381,0	11,0	706,7	22,8	19,5
	loka	468,3	456,4	11,9	806,0	441,8	433,3	8,5	715,4	26,5	23,1
	marras	435,4	413,0	22,4	830,4	413,5	388,9	24,6	740,1	22,0	24,1
	joulu	406,1	451,6	-45,5	783,4	386,7	429,9	-43,1	696,0	19,3	21,7
2003	tammi	545,1	487,4	57,7	837,8	518,6	462,7	55,9	750,4	26,5	24,7
	helmi	453,8	428,4	25,4	863,0	431,2	408,3	22,9	773,3	22,6	20,1

2. Pitkäaikaiset

		Euroalueella olevien liikkeeseen laskemat									
		Euromääräiset ¹⁾								Muun valuutan määräiset	
		Liikkeeseenlaskut	Kuolelut	Liikkeeseenlaskut, netto	Liikkeessä oleva määrä	Liikkeeseenlaskut	Kuolelut	Liikkeeseenlaskut, netto	Liikkeessä oleva määrä	Liikkeeseenlaskut	Kuolelut
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2002	helmi	141,9	108,2	33,7	7 126,7	130,7	97,5	33,1	6 487,0	11,2	10,7
	maalis	164,4	101,3	63,1	7 188,7	143,0	90,2	52,7	6 539,0	21,5	11,1
	huhti	126,0	79,5	46,5	7 225,4	114,9	74,4	40,5	6 580,1	11,1	5,1
	touko	149,4	87,4	61,9	7 274,0	126,9	75,8	51,0	6 632,4	22,5	11,6
	kesä	133,1	95,0	38,1	7 289,2	123,3	87,2	36,1	6 664,9	9,7	7,8
	heinä	131,1	113,2	17,9	7 318,6	114,3	103,8	10,4	6 679,0	16,8	9,3
	elo	68,8	64,2	4,6	7 320,8	59,2	54,7	4,5	6 683,1	9,6	9,5
	syys	140,2	86,3	53,9	7 374,2	121,4	74,6	46,8	6 729,2	18,8	11,7
	loka	123,0	92,1	30,9	7 404,6	105,7	81,5	24,3	6 753,7	17,3	10,6
	marras	132,1	95,6	36,5	7 438,3	118,7	89,8	29,0	6 782,7	13,4	5,9
	joulu	138,8	172,4	-33,7	7 385,5	127,7	159,7	-32,0	6 749,6	11,0	12,7
2003	tammi	174,0	133,2	40,8	7 416,3	151,5	124,4	27,1	6 777,5	22,5	8,8
	helmi	167,0	110,5	56,5	7 478,0	148,4	102,3	46,1	6 825,2	18,6	8,2

3. Yhteensä

		Euroalueella olevien liikkeeseen laskemat									
		Euromääräiset ¹⁾								Muun valuutan määräiset	
		Liikkeeseenlaskut	Kuolelut	Liikkeeseenlaskut, netto	Liikkeessä oleva määrä	Liikkeeseenlaskut	Kuolelut	Liikkeeseenlaskut, netto	Liikkeessä oleva määrä	Liikkeeseenlaskut	Kuolelut
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2002	helmi	549,3	517,2	32,1	7 860,6	518,0	485,2	32,8	7 134,9	31,2	31,9
	maalis	586,9	505,8	81,1	7 942,1	543,6	473,8	69,8	7 205,3	43,3	32,1
	huhti	529,5	486,5	42,9	7 974,7	492,2	458,8	33,4	7 239,2	37,2	27,8
	touko	551,5	467,4	84,1	8 044,3	505,1	434,5	70,6	7 309,9	46,4	32,9
	kesä	470,9	437,2	33,7	8 055,4	440,3	406,3	34,0	7 341,7	30,6	30,9
	heinä	537,1	505,4	31,7	8 091,3	496,7	475,2	21,5	7 364,1	40,4	30,2
	elo	453,3	442,3	11,0	8 096,4	425,4	411,5	13,8	7 376,2	27,9	30,8
	syys	555,1	486,8	68,2	8 166,9	513,4	455,6	57,8	7 435,9	41,6	31,3
	loka	591,3	548,5	42,9	8 210,6	547,5	514,7	32,8	7 469,1	43,8	33,7
	marras	567,6	508,7	58,9	8 268,8	532,2	478,6	53,6	7 522,8	35,4	30,0
	joulu	544,9	624,0	-79,2	8 168,9	514,5	589,5	-75,1	7 445,6	30,4	34,5
2003	tammi	719,1	620,6	98,5	8 254,1	670,0	587,1	83,0	7 527,9	49,1	33,6
	helmi	620,8	538,8	81,9	8 341,0	579,6	510,6	69,0	7 598,5	41,1	28,3

Lähteet: EKP ja BIS (euroalueen ulkopuoliset liikkeeseenlaskijat).

1) Sisältää euron kansallisten ilmentymien määräiset erät.

		Euroalueen ulkopuolisten euromääräiset liikkeeseenlaskut ¹⁾				Euromääräiset yhteensä ¹⁾				
Liikkeeseenlaskut, netto	Liikkeessä oleva määrä	Liikkeeseenlaskut	Kuoletukset	Liikkeeseenlaskut, netto	Liikkeessä oleva määrä	Liikkeeseenlaskut, netto	Kuoletukset	Liikkeeseenlaskut netto	Liikkeessä oleva määrä	
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	
-1,2	86,0	13,4	11,8	1,7	43,3	400,8	399,5	1,3	691,2	2002 helmi
0,8	87,1	24,3	7,9	16,4	59,7	424,9	391,4	33,5	726,0	maalis
3,4	90,2	9,7	28,1	-18,4	41,3	387,0	412,5	-25,5	700,3	huhti
2,6	92,8	13,7	13,4	0,3	41,5	391,9	372,1	19,8	719,1	touko
-2,2	89,5	20,9	8,0	12,9	54,4	337,9	327,1	10,7	731,2	kesä
2,7	87,6	14,7	24,8	-10,1	44,4	397,1	396,2	1,0	729,4	heinä
-3,0	82,5	12,1	11,5	0,6	44,9	378,3	368,4	9,9	738,0	elo
3,3	85,9	31,7	7,7	24,0	68,9	423,8	388,7	35,1	775,7	syys
3,4	90,7	17,1	31,4	-14,2	54,7	458,9	464,6	-5,7	770,1	loka
-2,2	90,3	14,6	16,9	-2,3	52,4	428,1	405,8	22,3	792,5	marras
-2,4	87,4	23,9	10,7	13,2	65,6	410,6	440,5	-29,9	761,6	joulu
1,8	87,4	.	.	.	.	.	.	.	.	2003 tammi
2,5	89,7	.	.	.	.	.	.	.	.	helmi

		Euroalueen ulkopuolisten euromääräiset liikkeeseenlaskut ¹⁾				Euromääräiset yhteensä ¹⁾				
Liikkeeseenlaskut, netto	Liikkeessä oleva määrä	Liikkeeseenlaskut	Kuoletukset	Liikkeeseenlaskut, netto	Liikkeessä oleva määrä	Liikkeeseenlaskut, netto	Kuoletukset	Liikkeeseenlaskut netto	Liikkeessä oleva määrä	
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	
0,5	639,7	20,0	13,9	6,2	895,0	150,7	111,4	39,3	7 382,0	2002 helmi
10,4	649,7	25,5	12,0	13,5	908,5	168,4	102,2	66,2	7 447,6	maalis
6,0	645,3	23,0	7,6	15,4	924,1	137,9	82,0	55,9	7 504,3	huhti
10,9	641,6	26,3	8,2	18,0	942,3	153,1	84,1	69,1	7 574,7	touko
2,0	624,3	29,3	10,9	18,5	960,7	152,6	98,1	54,6	7 625,6	kesä
7,5	639,6	11,6	8,2	3,4	964,1	125,9	112,1	13,9	7 643,1	heinä
0,1	637,7	7,0	8,1	-1,1	963,0	66,2	62,8	3,4	7 646,1	elo
7,1	645,1	24,3	11,4	12,9	976,0	145,7	86,0	59,7	7 705,1	syys
6,7	650,8	13,2	13,1	0,1	976,1	118,9	94,6	24,3	7 729,9	loka
7,5	655,7	13,7	11,9	1,8	977,9	132,4	101,6	30,8	7 760,6	marras
-1,7	635,9	18,3	10,9	7,4	985,3	146,1	170,6	-24,5	7 735,0	joulu
13,7	638,8	.	.	.	.	.	.	.	.	2003 tammi
10,4	652,8	.	.	.	.	.	.	.	.	helmi

		Euroalueen ulkopuolisten euromääräiset liikkeeseenlaskut ¹⁾				Euromääräiset yhteensä ¹⁾				
Liikkeeseenlaskut, netto	Liikkeessä oleva määrä	Liikkeeseenlaskut	Kuoletukset	Liikkeeseenlaskut, netto	Liikkeessä oleva määrä	Liikkeeseenlaskut, netto	Kuoletukset	Liikkeeseenlaskut netto	Liikkeessä oleva määrä	
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	
-0,7	725,7	33,5	25,6	7,8	938,3	551,5	510,9	40,6	8 073,2	2002 helmi
11,3	736,8	49,8	19,9	30,0	968,2	593,4	493,6	99,8	8 173,6	maalis
9,5	735,5	32,7	35,7	-3,0	965,4	524,9	494,5	30,4	8 204,6	huhti
13,5	734,4	39,9	21,6	18,3	983,9	545,0	456,1	88,9	8 293,8	touko
-0,3	713,7	50,2	18,9	31,3	1 015,1	490,5	425,2	65,3	8 356,8	kesä
10,2	727,2	26,4	33,0	-6,7	1 008,5	523,1	508,2	14,8	8 372,5	heinä
-2,9	720,2	19,1	19,7	-0,6	1 007,9	444,5	431,2	13,3	8 384,1	elo
10,4	731,0	56,0	19,1	37,0	1 044,9	569,5	474,7	94,8	8 480,8	syys
10,1	741,5	30,3	44,5	-14,2	1 030,8	577,9	559,2	18,6	8 499,9	loka
5,4	746,0	28,3	28,8	-0,5	1 030,3	560,5	507,4	53,1	8 553,1	marras
-4,1	723,3	42,2	21,6	20,6	1 051,0	556,7	611,1	-54,4	8 496,6	joulu
15,5	726,2	.	.	.	.	.	.	.	.	2003 tammi
12,9	742,5	.	.	.	.	.	.	.	.	helmi

Taulukko 3.6

Muut euromääräiset arvopaperit kuin osakkeet alkuperäisen maturiteetin, liikkeeseenlaskijan sijainnin ja sektorin mukaan¹⁾

(miljardia euroa; ajanjakson lopun kanta; nimellisarvoon)

Liikkeessä oleva määrä

1. Lyhytaikaiset

	Euroalueella olevien liikkeeseen laskemat						Euroalueen ulkopuolisten liikkeeseen laskemat				
	Yhteensä	Raha-laitokset (ml. euro-järjestelmä)	Muut rahoitus-laitokset kuin rahalaitokset	Yritykset	Valtio	Muut julkis-yhteisöt	Yhteensä	Pankit (ml. keskus-pankit)	Muut rahoitus-laitokset kuin rahalaitokset	Yritykset	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
2002 helmi	647,9	255,6	3,9	98,2	286,7	3,5	43,3	19,9	19,2	3,6	
maalis	666,3	262,5	4,3	97,1	299,0	3,3	59,7	26,4	26,4	6,4	
huhti	659,1	260,2	4,5	92,6	298,8	3,0	41,3	18,2	18,6	3,8	
touko	677,5	266,7	3,7	89,9	314,3	3,0	41,5	18,3	19,2	3,5	
kesä	676,8	265,4	3,8	82,0	322,5	3,0	54,4	21,3	28,0	4,4	
heinä	685,0	269,7	4,1	86,2	321,7	3,4	44,4	18,3	22,8	2,8	
elo	693,1	269,9	4,3	86,7	328,8	3,3	44,9	18,1	23,9	2,6	
syys	706,7	276,6	4,1	87,7	335,7	2,6	68,9	26,8	37,3	4,0	
loka	715,4	284,0	4,2	88,5	335,6	3,0	54,7	20,9	28,1	3,5	
marras	740,1	304,7	4,7	89,9	337,8	3,1	52,4	18,2	28,1	3,7	
joulu	696,0	281,5	4,3	85,2	321,8	3,2	65,6	20,5	37,9	4,6	
2003 tammi	750,4	312,7	4,5	92,6	337,9	2,6	.	.	.	.	
helmi	773,3	317,1	5,9	95,8	351,2	3,2	.	.	.	.	

2. Pitkäaikaiset

	Euroalueella olevien liikkeeseen laskemat						Euroalueen ulkopuolisten liikkeeseen laskemat				
	Yhteensä	Raha-laitokset (ml. euro-järjestelmä)	Muut rahoitus-laitokset kuin rahalaitokset	Yritykset	Valtio	Muut julkis-yhteisöt	Yhteensä	Pankit (ml. keskus-pankit)	Muut rahoitus-laitokset kuin rahalaitokset	Yritykset	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
2002 helmi	6 487,0	2 346,2	374,6	357,6	3 275,6	133,0	895,0	229,8	339,5	106,5	
maalis	6 539,0	2 368,6	380,7	357,9	3 294,3	137,6	908,5	232,2	350,3	108,2	
huhti	6 580,1	2 377,4	390,8	363,4	3 306,3	142,2	924,1	234,9	360,8	108,7	
touko	6 632,4	2 391,5	402,0	368,7	3 322,4	147,7	942,3	238,5	367,6	111,5	
kesä	6 664,9	2 401,8	406,5	372,2	3 334,1	150,2	960,7	245,9	381,2	111,0	
heinä	6 679,0	2 400,7	413,3	374,6	3 331,1	159,2	964,1	245,9	385,5	110,7	
elo	6 683,1	2 399,8	413,6	372,7	3 337,0	160,1	963,0	245,3	385,3	110,8	
syys	6 729,2	2 421,4	421,8	375,5	3 348,7	161,8	976,0	246,1	394,5	109,3	
loka	6 753,7	2 417,7	428,2	374,6	3 367,8	165,5	976,1	246,9	396,1	109,0	
marras	6 782,7	2 418,3	441,2	374,9	3 381,2	167,0	977,9	249,2	398,5	108,7	
joulu	6 749,6	2 404,3	471,6	376,8	3 328,2	168,7	985,3	251,8	403,2	109,8	
2003 tammi	6 777,5	2 399,4	470,7	383,4	3 351,3	172,7	.	.	.	.	
helmi	6 825,2	2 410,7	483,1	387,5	3 365,8	178,1	.	.	.	.	

3. Yhteensä

	Euroalueella olevien liikkeeseen laskemat						Euroalueen ulkopuolisten liikkeeseen laskemat				
	Yhteensä	Raha-laitokset (ml. euro-järjestelmä)	Muut rahoitus-laitokset kuin rahalaitokset	Yritykset	Valtio	Muut julkis-yhteisöt	Yhteensä	Pankit (ml. keskus-pankit)	Muut rahoitus-laitokset kuin rahalaitokset	Yritykset	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
2002 helmi	7 134,9	2 601,8	378,5	455,8	3 562,2	136,5	938,3	249,7	358,7	110,1	
maalis	7 205,3	2 631,1	384,9	455,1	3 593,3	140,9	968,2	258,6	376,6	114,6	
huhti	7 239,2	2 637,6	395,3	456,0	3 605,1	145,2	965,4	253,2	379,5	112,5	
touko	7 309,9	2 658,2	405,7	458,6	3 636,7	150,7	983,9	256,8	386,7	115,0	
kesä	7 341,7	2 667,2	410,4	454,2	3 656,7	153,2	1 015,1	267,2	409,2	115,4	
heinä	7 364,1	2 670,4	417,5	460,8	3 652,8	162,6	1 008,5	264,2	408,3	113,5	
elo	7 376,2	2 669,7	417,9	459,4	3 665,8	163,4	1 007,9	263,4	409,1	113,4	
syys	7 435,9	2 697,9	425,9	463,2	3 684,4	164,4	1 044,9	272,9	431,8	113,3	
loka	7 469,1	2 701,7	432,4	463,1	3 703,4	168,4	1 030,8	267,8	424,2	112,5	
marras	7 522,8	2 723,0	446,0	464,8	3 718,9	170,1	1 030,3	267,4	426,6	112,4	
joulu	7 445,6	2 685,8	475,8	462,0	3 650,1	171,9	1 051,0	272,3	441,1	114,4	
2003 tammi	7 527,9	2 712,1	475,2	476,0	3 689,3	175,3	.	.	.	.	
helmi	7 598,5	2 727,8	489,0	483,3	3 717,0	181,4	.	.	.	.	

Lähteet: EKP ja BIS (euroalueen ulkopuoliset liikkeeseenlaskijat).

1) Sisältää euron kansallisten ilmentymien määräiset erät.

			Yhteensä								
Valtio	Muut julkis-yhteisöt	Kansainväliset järjestöt	Yhteensä	Pankit (ml. keskus-pankit)	Muut rahoitus-laitokset kuin raha-laitokset	Yritykset	Valtio	Muut julkis-yhteisöt	Kansainväliset järjestöt		
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20		
0,1	0,1	0,4	691,2	275,5	23,1	101,8	286,8	3,6	0,4	2002 helmi	
0,1	0,1	0,4	726,0	288,9	30,7	103,5	299,2	3,4	0,4	maalis	
0,1	0,1	0,5	700,3	278,4	23,1	96,4	298,9	3,1	0,5	huhti	
0,1	0,1	0,4	719,1	285,0	22,9	93,4	314,4	3,1	0,4	touko	
0,2	0,1	0,5	731,2	286,7	31,8	86,4	322,7	3,1	0,5	kesä	
0,2	0,0	0,2	729,4	288,0	26,9	89,0	321,9	3,4	0,2	heinä	
0,1	0,0	0,1	738,0	288,0	28,2	89,3	329,0	3,4	0,1	elo	
0,2	0,0	0,6	775,7	303,3	41,4	91,8	335,9	2,7	0,6	syys	
0,1	0,2	1,8	770,1	304,9	32,4	92,1	335,7	3,2	1,8	loka	
0,1	0,2	2,0	792,5	322,9	32,9	93,6	337,8	3,3	2,0	marras	
0,0	0,2	2,4	761,6	302,0	42,2	89,8	321,9	3,4	2,4	joulu	
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2003 tammi	
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	helmi	

			Yhteensä								
Valtio	Muut julkis-yhteisöt	Kansainväliset järjestöt	Yhteensä	Pankit (ml. keskus-pankit)	Muut rahoitus-laitokset kuin raha-laitokset	Yritykset	Valtio	Muut julkis-yhteisöt	Kansainväliset järjestöt		
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20		
92,0	14,6	112,5	7 382,0	2 576,0	714,1	464,1	3 367,6	147,6	112,5	2002 helmi	
92,2	14,6	111,1	7 447,6	2 600,8	730,9	466,2	3 386,4	152,1	111,1	maalis	
94,1	14,6	111,0	7 504,3	2 612,3	751,6	472,2	3 400,4	156,8	111,0	huhti	
95,1	14,6	115,1	7 574,7	2 630,0	769,6	480,3	3 417,5	162,3	115,1	touko	
93,2	14,6	114,7	7 625,6	2 647,7	787,8	483,2	3 427,3	164,8	114,7	kesä	
93,1	14,6	114,3	7 643,1	2 646,7	798,9	485,3	3 424,2	173,8	114,3	heinä	
93,4	14,6	113,6	7 646,1	2 645,1	798,9	483,5	3 430,4	174,7	113,6	elo	
94,1	14,7	117,3	7 705,1	2 667,5	816,4	484,8	3 442,8	176,5	117,3	syys	
93,6	14,6	115,9	7 729,9	2 664,6	824,3	483,6	3 461,4	180,1	115,9	loka	
93,1	14,6	113,8	7 760,6	2 667,5	839,7	483,6	3 474,3	181,6	113,8	marras	
92,7	14,3	113,6	7 735,0	2 656,2	874,7	486,6	3 420,9	183,0	113,6	joulu	
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2003 tammi	
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	helmi	

			Yhteensä								
Valtio	Muut julkis-yhteisöt	Kansainväliset järjestöt	Yhteensä	Pankit (ml. keskus-pankit)	Muut rahoitus-laitokset kuin raha-laitokset	Yritykset	Valtio	Muut julkis-yhteisöt	Kansainväliset järjestöt		
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20		
92,2	14,7	112,9	8 073,2	2 851,5	737,2	565,9	3 654,4	151,2	112,9	2002 helmi	
92,3	14,6	111,5	8 173,6	2 889,7	761,6	569,7	3 685,6	155,5	111,5	maalis	
94,2	14,6	111,5	8 204,6	2 890,7	774,7	568,5	3 699,3	159,8	111,5	huhti	
95,2	14,6	115,5	8 293,8	2 915,0	792,4	573,6	3 731,9	165,4	115,5	touko	
93,4	14,7	115,2	8 356,8	2 934,4	819,6	569,7	3 750,0	167,9	115,2	kesä	
93,3	14,7	114,5	8 372,5	2 934,7	825,7	574,3	3 746,1	177,2	114,5	heinä	
93,5	14,7	113,7	8 384,1	2 933,1	827,0	572,8	3 759,4	178,1	113,7	elo	
94,3	14,7	117,9	8 480,8	2 970,8	857,8	576,5	3 778,7	179,1	117,9	syys	
93,7	14,8	117,7	8 499,9	2 969,5	856,6	575,7	3 797,2	183,2	117,7	loka	
93,2	14,8	115,9	8 553,1	2 990,4	872,6	577,2	3 812,1	184,9	115,9	marras	
92,7	14,5	116,0	8 496,6	2 958,1	916,9	576,4	3 742,8	186,3	116,0	joulu	
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2003 tammi	
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	helmi	

Taulukko 3.6 (jatkoa)

Muut euromääräiset arvopaperit kuin osakkeet alkuperäisen maturiteetin, liikkeeseenlaskijan sijainnin ja sektorin mukaan¹⁾

(miljardia euroa; liikkeeseenlaskut ajanjakson aikana; nimellisarvoon)

Liikkeeseenlaskut, netto

1. Lyhytaikaiset

	Euroalueella olevien liikkeeseen laskemat						Euroalueen ulkopuolisten liikkeeseen laskemat				
	Yhteensä	Raha-laitokset (ml. euro-järjestelmä)	Muut rahoitus-laitokset kuin rahalaitokset	Yritykset	Valtio	Muut julkis-yhteisöt	Yhteensä	Pankit (ml. keskus-pankit)	Muut rahoitus-laitokset kuin rahalaitokset	Yritykset	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
2002 helmi	387,3	269,0	2,6	66,0	47,9	1,9	13,4	5,0	6,6	1,5	
maalis	400,6	287,4	2,2	60,2	49,0	1,8	24,3	10,7	10,1	3,3	
huhti	377,3	255,9	2,5	63,3	53,8	1,8	9,7	4,4	4,1	0,9	
touko	378,2	255,0	2,1	62,5	57,0	1,6	13,7	5,2	7,1	1,2	
kesä	317,0	208,1	2,5	51,7	52,5	2,2	20,9	6,3	12,6	1,8	
heinä	382,4	260,2	1,8	65,6	52,6	2,2	14,7	5,9	8,2	0,6	
elo	366,2	257,8	1,8	50,9	53,9	1,8	12,1	4,5	6,8	0,6	
syys	392,1	278,4	1,9	56,8	53,0	2,0	31,7	11,1	18,0	2,0	
loka	441,8	319,5	2,2	64,7	53,1	2,3	17,1	5,0	9,0	1,3	
marras	413,5	302,9	2,4	58,2	47,7	2,3	14,6	4,7	8,4	1,2	
joulu	386,7	291,3	2,2	46,4	44,3	2,6	23,9	6,3	15,7	1,3	
2003 tammi	518,6	375,7	2,1	66,0	72,9	1,9	.	.	.	.	
helmi	431,2	306,6	2,2	56,6	63,6	2,1	.	.	.	.	

2. Pitkäaikaiset

	Euroalueella olevien liikkeeseen laskemat						Euroalueen ulkopuolisten liikkeeseen laskemat				
	Yhteensä	Raha-laitokset (ml. euro-järjestelmä)	Muut rahoitus-laitokset kuin rahalaitokset	Yritykset	Valtio	Muut julkis-yhteisöt	Yhteensä	Pankit (ml. keskus-pankit)	Muut rahoitus-laitokset kuin rahalaitokset	Yritykset	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
2002 helmi	130,7	54,6	9,2	8,3	57,5	1,1	20,0	8,2	8,8	1,3	
maalis	143,0	56,9	9,1	2,9	68,8	5,3	25,5	8,6	12,4	3,3	
huhti	114,9	44,1	12,6	8,2	45,2	4,9	23,0	5,1	12,8	1,1	
touko	126,9	41,5	16,0	7,4	55,3	6,6	26,3	5,7	10,1	3,2	
kesä	123,3	48,2	13,5	7,4	51,3	2,9	29,3	9,9	17,7	0,7	
heinä	114,3	37,9	12,7	6,2	48,2	9,4	11,6	2,9	6,9	0,4	
elo	59,2	28,2	2,4	2,1	25,2	1,3	7,0	3,1	2,7	0,3	
syys	121,4	52,5	11,5	4,4	50,4	2,6	24,3	5,2	12,6	0,2	
loka	105,7	39,3	9,1	0,9	52,1	4,4	13,2	4,6	6,8	0,3	
marras	118,7	48,5	15,7	3,0	48,0	3,6	13,7	5,6	6,6	0,8	
joulu	127,7	45,6	36,1	7,9	34,4	3,7	18,3	6,1	8,8	2,2	
2003 tammi	151,5	57,9	2,6	8,9	75,8	6,3	.	.	.	.	
helmi	148,4	54,5	15,9	8,4	63,2	6,3	.	.	.	.	

3. Yhteensä

	Euroalueella olevien liikkeeseen laskemat						Euroalueen ulkopuolisten liikkeeseen laskemat				
	Yhteensä	Raha-laitokset (ml. euro-järjestelmä)	Muut rahoitus-laitokset kuin rahalaitokset	Yritykset	Valtio	Muut julkis-yhteisöt	Yhteensä	Pankit (ml. keskus-pankit)	Muut rahoitus-laitokset kuin rahalaitokset	Yritykset	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
2002 helmi	518,0	323,6	11,8	74,3	105,4	3,0	33,5	13,2	15,4	2,9	
maalis	543,6	344,3	11,3	63,1	117,8	7,1	49,8	19,3	22,5	6,6	
huhti	492,2	300,0	15,1	71,5	99,0	6,7	32,7	9,5	16,9	2,0	
touko	505,1	296,5	18,1	69,9	112,3	8,2	39,9	10,9	17,2	4,4	
kesä	440,3	256,3	16,0	59,1	103,8	5,2	50,2	16,3	30,3	2,5	
heinä	496,7	298,1	14,5	71,8	100,8	11,6	26,4	8,8	15,1	1,0	
elo	425,4	285,9	4,2	53,1	79,1	3,2	19,1	7,7	9,6	0,9	
syys	513,4	330,9	13,4	61,1	103,5	4,6	56,0	16,3	30,7	2,1	
loka	547,5	358,8	11,3	65,6	105,2	6,7	30,3	9,7	15,8	1,6	
marras	532,2	351,4	18,1	61,2	95,7	5,8	28,3	10,4	15,1	2,0	
joulu	514,5	336,9	38,3	54,3	78,7	6,4	42,2	12,4	24,5	3,5	
2003 tammi	670,0	433,5	4,7	74,9	148,7	8,2	.	.	.	.	
helmi	579,6	361,1	18,2	65,0	126,9	8,4	.	.	.	.	

Lähteet: EKP ja BIS (euroalueen ulkopuoliset liikkeeseenlaskijat).

1) Sisältää euron kansallisten ilmentymien määräiset erät.

			Yhteensä								
Valtio	Muut julkis-yhteisöt	Kansainväliset järjestöt	Yhteensä	Pankit (ml. keskuspankit)	Muut rahoituslaitokset kuin rahalaitokset	Yritykset	Valtio	Muut julkis-yhteisöt	Kansainväliset järjestöt		
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20		
0,0	0,0	0,2	400,8	274,1	9,2	67,5	47,9	1,9	0,2	2002 helmi	
0,0	0,0	0,1	424,9	298,0	12,4	63,6	49,0	1,8	0,1	maalis	
0,1	0,0	0,2	387,0	260,3	6,6	64,2	53,9	1,8	0,2	huhti	
0,0	0,0	0,1	391,9	260,2	9,2	63,8	57,0	1,6	0,1	touko	
0,0	0,0	0,1	337,9	214,4	15,1	53,5	52,5	2,2	0,1	kesä	
0,0	0,0	0,0	397,1	266,1	10,0	66,2	52,7	2,2	0,0	heinä	
0,0	0,0	0,1	378,3	262,3	8,6	51,5	53,9	1,8	0,1	elo	
0,1	0,0	0,5	423,8	289,5	19,9	58,7	53,1	2,0	0,5	syys	
0,0	0,1	1,6	458,9	324,5	11,2	66,0	53,1	2,5	1,6	loka	
0,0	0,0	0,2	428,1	307,6	10,8	59,4	47,7	2,3	0,2	marras	
0,0	0,0	0,5	410,6	297,6	17,9	47,7	44,3	2,7	0,5	joulu	
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2003 tammi	
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	helmi	

			Yhteensä								
Valtio	Muut julkis-yhteisöt	Kansainväliset järjestöt	Yhteensä	Pankit (ml. keskuspankit)	Muut rahoituslaitokset kuin rahalaitokset	Yritykset	Valtio	Muut julkis-yhteisöt	Kansainväliset järjestöt		
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20		
1,5	0,0	0,3	150,7	62,7	18,0	9,6	59,0	1,1	0,3	2002 helmi	
0,8	0,2	0,3	168,4	65,5	21,5	6,1	69,5	5,5	0,3	maalis	
3,3	0,0	0,7	137,9	49,1	25,3	9,3	48,5	4,9	0,7	huhti	
2,0	0,0	5,3	153,1	47,2	26,1	10,6	57,2	6,6	5,3	touko	
0,1	0,1	0,7	152,6	58,2	31,3	8,1	51,4	3,0	0,7	kesä	
0,9	0,1	0,3	125,9	40,8	19,6	6,6	49,1	9,5	0,3	heinä	
0,3	0,1	0,5	66,2	31,3	5,1	2,4	25,5	1,4	0,5	elo	
0,7	0,2	5,5	145,7	57,6	24,1	4,5	51,1	2,7	5,5	syys	
0,2	0,0	1,3	118,9	43,9	15,9	1,2	52,2	4,4	1,3	loka	
0,0	0,0	0,5	132,4	54,1	22,3	3,8	48,0	3,6	0,5	marras	
0,4	0,0	0,8	146,1	51,7	44,9	10,1	34,8	3,7	0,8	joulu	
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2003 tammi	
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	helmi	

			Yhteensä								
Valtio	Muut julkis-yhteisöt	Kansainväliset järjestöt	Yhteensä	Pankit (ml. keskuspankit)	Muut rahoituslaitokset kuin rahalaitokset	Yritykset	Valtio	Muut julkis-yhteisöt	Kansainväliset järjestöt		
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20		
1,5	0,0	0,5	551,5	336,8	27,2	77,1	106,9	3,0	0,5	2002 helmi	
0,8	0,2	0,4	593,4	363,6	33,9	69,7	118,6	7,3	0,4	maalis	
3,3	0,0	0,9	524,9	309,5	31,9	73,5	102,3	6,7	0,9	huhti	
2,0	0,0	5,5	545,0	307,4	35,3	74,3	114,3	8,2	5,5	touko	
0,2	0,1	0,9	490,5	272,6	46,3	61,6	103,9	5,3	0,9	kesä	
1,0	0,1	0,4	523,1	306,8	29,6	72,8	101,8	11,7	0,4	heinä	
0,3	0,1	0,6	444,5	293,6	13,7	54,0	79,4	3,3	0,6	elo	
0,8	0,2	6,0	569,5	347,1	44,0	63,3	104,3	4,8	6,0	syys	
0,2	0,2	2,9	577,9	368,4	27,1	67,2	105,3	6,9	2,9	loka	
0,0	0,0	0,7	560,5	361,8	33,2	63,2	95,7	5,9	0,7	marras	
0,4	0,0	1,3	556,7	349,3	62,7	57,8	79,1	6,4	1,3	joulu	
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2003 tammi	
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	helmi	

Taulukko 3.6 (jatkoa)

Muut euromääräiset arvopaperit kuin osakkeet alkuperäisen maturiteetin, liikkeeseenlaskijan sijainnin ja sektorin mukaan¹⁾

(miljardia euroa; liikkeeseenlaskut ajanjakson aikana; nimellisarvoon)

Liikkeeseenlaskut, brutto

1. Lyhytaikaiset

	Euroalueella olevien liikkeeseen laskemat						Euroalueen ulkopuolisten liikkeeseen laskemat				
	Yhteensä	Rahalaitokset (ml. eurojärjestelmä)	Muut rahoituslaitokset kuin rahalaitokset	Yritykset	Valtio	Muut julkisyhteisöt	Yhteensä	Pankit (ml. keskuspankit)	Muut rahoituslaitokset kuin rahalaitokset	Yritykset	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
2002 helmi	-0,4	-6,2	0,2	-2,2	7,8	0,0	1,7	1,1	-0,1	0,5	
maalis	17,1	5,7	0,4	-1,1	12,4	-0,2	16,4	6,5	7,1	2,8	
huhti	-7,1	-2,2	0,2	-4,5	-0,3	-0,3	-18,4	-8,1	-7,7	-2,6	
touko	19,5	7,6	-0,8	-2,7	15,5	0,0	0,3	0,1	0,5	-0,3	
kesä	-2,1	-2,5	0,1	-8,1	8,3	0,0	12,9	3,0	8,8	1,0	
heinä	11,0	7,2	0,3	4,1	-0,8	0,3	-10,1	-3,0	-5,2	-1,6	
elo	9,4	1,5	0,2	0,5	7,2	0,0	0,6	-0,2	1,1	-0,2	
syys	11,0	4,1	-0,3	1,1	6,9	-0,7	24,0	8,6	13,5	1,4	
loka	8,5	7,5	0,2	0,8	-0,3	0,3	-14,2	-5,8	-9,2	-0,5	
marras	24,6	20,5	0,5	1,4	2,2	0,1	-2,3	-2,7	0,0	0,2	
joulu	-43,1	-22,2	-0,4	-4,7	-15,9	0,1	13,2	2,3	9,8	0,9	
2003 tammi	55,9	32,8	0,3	7,3	16,1	-0,6	.	.	.	.	
helmi	22,9	4,4	1,4	3,2	13,2	0,6	.	.	.	.	

2. Pitkäaikaiset

	Euroalueella olevien liikkeeseen laskemat						Euroalueen ulkopuolisten liikkeeseen laskemat				
	Yhteensä	Rahalaitokset (ml. eurojärjestelmä)	Muut rahoituslaitokset kuin rahalaitokset	Yritykset	Valtio	Muut julkisyhteisöt	Yhteensä	Pankit (ml. keskuspankit)	Muut rahoituslaitokset kuin rahalaitokset	Yritykset	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
2002 helmi	33,1	20,0	4,8	3,3	5,4	-0,4	6,2	3,5	3,3	0,9	
maalis	52,7	23,0	6,0	0,4	18,7	4,6	13,5	2,4	10,8	1,7	
huhti	40,5	8,2	10,1	5,5	12,0	4,6	15,4	2,7	10,5	0,5	
touko	51,0	12,9	11,2	5,3	16,1	5,5	18,0	3,6	6,7	2,8	
kesä	36,1	13,8	4,6	3,5	11,7	2,5	18,5	7,4	13,7	-0,6	
heinä	10,4	-4,6	6,8	2,4	-3,0	8,9	3,4	0,0	4,3	-0,3	
elo	4,5	-0,7	0,3	-1,9	5,9	0,9	-1,1	-0,6	-0,2	0,1	
syys	46,8	22,5	8,2	2,6	11,7	1,7	12,9	0,8	9,3	-1,5	
loka	24,3	-4,2	6,3	-0,9	19,3	3,7	0,1	0,8	1,5	-0,3	
marras	29,0	0,7	13,0	0,4	13,3	1,5	1,8	2,3	2,4	-0,3	
joulu	-32,0	-14,1	30,4	2,9	-52,9	1,7	7,4	2,6	4,7	1,1	
2003 tammi	27,1	-5,7	-0,9	6,6	23,1	4,0	.	.	.	.	
helmi	46,1	9,8	12,4	4,1	14,5	5,4	.	.	.	.	

3. Yhteensä

	Euroalueella olevien liikkeeseen laskemat						Euroalueen ulkopuolisten liikkeeseen laskemat				
	Yhteensä	Rahalaitokset (ml. eurojärjestelmä)	Muut rahoituslaitokset kuin rahalaitokset	Yritykset	Valtio	Muut julkisyhteisöt	Yhteensä	Pankit (ml. keskuspankit)	Muut rahoituslaitokset kuin rahalaitokset	Yritykset	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
2002 helmi	32,8	13,8	5,0	1,1	13,2	-0,4	7,8	4,6	3,2	1,3	
maalis	69,8	28,7	6,4	-0,7	31,1	4,3	30,0	8,9	17,9	4,5	
huhti	33,4	6,0	10,3	1,0	11,8	4,4	-3,0	-5,4	2,8	-2,1	
touko	70,6	20,5	10,4	2,6	31,6	5,5	18,3	3,7	7,2	2,5	
kesä	34,0	11,4	4,7	-4,6	20,0	2,5	31,3	10,4	22,5	0,4	
heinä	21,5	2,6	7,1	6,5	-3,9	9,2	-6,7	-3,0	-1,0	-1,9	
elo	13,8	0,9	0,5	-1,4	13,0	0,8	-0,6	-0,8	0,9	-0,1	
syys	57,8	26,6	8,0	3,7	18,6	1,0	37,0	9,4	22,7	-0,1	
loka	32,8	3,3	6,5	-0,1	19,1	4,0	-14,2	-5,1	-7,6	-0,8	
marras	53,6	21,2	13,5	1,7	15,5	1,6	-0,5	-0,4	2,4	-0,1	
joulu	-75,1	-36,3	30,1	-1,8	-68,9	1,8	20,6	4,9	14,5	2,0	
2003 tammi	83,0	27,1	-0,7	13,9	39,2	3,4	.	.	.	.	
helmi	69,0	14,1	13,9	7,3	27,7	6,0	.	.	.	.	

Lähteet: EKP ja BIS (euroalueen ulkopuoliset liikkeeseenlaskijat).

1) Sisältää euron kansallisten ilmentymien määräiset erät.

			Yhteensä								
Valtio	Muut julkis-yhteisöt	Kansainväliset järjestöt	Yhteensä	Pankit (ml. keskuspankit)	Muut rahoituslaitokset kuin rahalaitokset	Yritykset	Valtio	Muut julkis-yhteisöt	Kansainväliset järjestöt		
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20		
0,0	0,0	0,2	1,3	-5,2	0,1	-1,7	7,8	0,0	0,2	2002 helmi	
0,0	0,0	0,0	33,5	12,2	7,5	1,7	12,4	-0,2	0,0	maalis	
-0,1	0,0	0,1	-25,5	-10,3	-7,5	-7,1	-0,3	-0,3	0,1	huhti	
0,0	0,0	-0,1	19,8	7,7	-0,3	-3,0	15,5	0,0	-0,1	touko	
0,0	0,0	0,1	10,7	0,5	8,9	-7,1	8,3	0,0	0,1	kesä	
0,0	0,0	-0,2	1,0	4,2	-4,9	2,5	-0,8	0,3	-0,2	heinä	
0,0	0,0	-0,1	9,9	1,3	1,3	0,3	7,1	0,0	-0,1	elo	
0,1	0,0	0,5	35,1	12,7	13,2	2,5	6,9	-0,7	0,5	syys	
-0,1	0,1	1,2	-5,7	1,7	-9,0	0,3	-0,3	0,5	1,2	loka	
0,0	0,0	0,2	22,3	17,8	0,5	1,5	2,1	0,1	0,2	marras	
-0,1	0,0	0,3	-29,9	-19,9	9,4	-3,8	-16,0	0,1	0,3	joulu	
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2003 tammi	
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	helmi	

			Yhteensä								
Valtio	Muut julkis-yhteisöt	Kansainväliset järjestöt	Yhteensä	Pankit (ml. keskuspankit)	Muut rahoituslaitokset kuin rahalaitokset	Yritykset	Valtio	Muut julkis-yhteisöt	Kansainväliset järjestöt		
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20		
0,7	-0,3	-1,9	39,3	23,6	8,1	4,2	6,1	-0,7	-1,9	2002 helmi	
0,1	0,0	-1,4	66,2	25,4	16,8	2,1	18,8	4,5	-1,4	maalis	
1,8	0,0	-0,1	55,9	10,9	20,6	6,0	13,9	4,7	-0,1	huhti	
0,9	0,0	4,1	69,1	16,5	17,9	8,1	17,0	5,5	4,1	touko	
-1,9	0,0	-0,3	54,6	21,3	18,3	3,0	9,8	2,5	-0,3	kesä	
-0,1	0,0	-0,5	13,9	-4,6	11,1	2,1	-3,1	8,9	-0,5	heinä	
0,3	0,0	-0,7	3,4	-1,3	0,0	-1,7	6,2	0,9	-0,7	elo	
0,7	0,0	3,7	59,7	23,4	17,5	1,1	12,4	1,7	3,7	syys	
-0,5	-0,1	-1,4	24,3	-3,4	7,9	-1,2	18,8	3,6	-1,4	loka	
-0,5	0,0	-2,0	30,8	3,0	15,4	0,0	12,9	1,5	-2,0	marras	
-0,4	-0,3	-0,3	-24,5	-11,5	35,1	4,0	-53,4	1,4	-0,3	joulu	
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2003 tammi	
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	helmi	

			Yhteensä								
Valtio	Muut julkis-yhteisöt	Kansainväliset järjestöt	Yhteensä	Pankit (ml. keskuspankit)	Muut rahoituslaitokset kuin rahalaitokset	Yritykset	Valtio	Muut julkis-yhteisöt	Kansainväliset järjestöt		
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20		
0,7	-0,4	-1,7	40,6	18,4	8,2	2,5	14,0	-0,7	-1,7	2002 helmi	
0,1	0,0	-1,4	99,8	37,6	24,3	3,7	31,2	4,3	-1,4	maalis	
1,8	0,0	0,0	30,4	0,6	13,1	-1,1	13,5	4,4	0,0	huhti	
0,9	0,0	4,0	88,9	24,1	17,7	5,0	32,5	5,5	4,0	touko	
-1,8	0,0	-0,3	65,3	21,8	27,2	-4,2	18,2	2,6	-0,3	kesä	
-0,1	0,0	-0,7	14,8	-0,4	6,1	4,6	-3,9	9,2	-0,7	heinä	
0,3	0,0	-0,8	13,3	0,1	1,3	-1,4	13,3	0,8	-0,8	elo	
0,8	0,0	4,2	94,8	36,0	30,7	3,6	19,3	1,0	4,2	syys	
-0,6	0,1	-0,2	18,6	-1,7	-1,2	-0,9	18,5	4,1	-0,2	loka	
-0,5	0,0	-1,8	53,1	20,8	15,9	1,6	15,0	1,6	-1,8	marras	
-0,5	-0,3	0,1	-54,4	-31,4	44,6	0,2	-69,4	1,5	0,1	joulu	
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2003 tammi	
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	helmi	

Taulukko 3.7

Euroalueella olevien liikkeeseen laskemien muiden arvopaperien kuin osakkeiden vuosikasvuvauhdit ¹⁾

(prosenttimuutos)

1. Lyhytaikaiset

	Kaikki valuutat yhteensä							
	Yhteensä		Rahalaitokset (ml. euro- järjestelmä)	Muut rahoitus- laitokset kuin rahalaitokset	Yritykset	Valtio	Muut julkis- yhteisöt	
	1	Joulukuu 2001 = 100 2						
2002	helmi	2,1	104,8	-3,2	-21,7	5,7	7,4	55,3
	maalis	2,3	107,4	-2,5	-16,3	4,1	7,5	48,8
	huhti	0,5	106,9	-3,0	-18,0	1,3	4,4	36,1
	touko	3,8	110,0	2,1	-32,8	-8,3	10,5	27,8
	kesä	4,5	109,4	0,4	-25,1	-15,2	16,7	50,8
	heinä	5,3	111,4	3,8	-16,4	-14,0	14,6	-3,1
	elo	5,4	112,3	4,8	0,6	-18,0	15,2	-1,3
	syys	7,7	114,4	8,9	0,8	-17,0	16,3	-19,4
	loka	8,9	116,1	10,5	14,9	-18,5	17,9	-0,9
	marras	12,3	119,3	18,6	23,3	-14,6	15,6	-5,3
	joulu	12,8	112,8	14,8	30,4	-10,4	19,3	-14,3
2003	tammi	15,3	121,1	17,6	28,9	-7,3	21,1	-16,0
	helmi	19,0	124,7	22,0	60,3	-1,8	22,7	-0,2

2. Pitkäaikaiset

	Kaikki valuutat yhteensä							
	Yhteensä		Rahalaitokset (ml. euro- järjestelmä)	Muut rahoitus- laitokset kuin rahalaitokset	Yritykset	Valtio	Muut julkis- yhteisöt	
	1	Joulukuu 2001 = 100 2						
2002	helmi	7,7	101,3	6,7	31,9	23,4	3,7	21,6
	maalis	7,8	102,2	7,5	30,6	15,8	4,0	23,7
	huhti	7,9	102,9	7,4	32,1	16,3	3,8	25,4
	touko	7,9	103,8	8,0	32,7	14,4	3,5	29,6
	kesä	7,5	104,3	7,7	30,2	12,9	3,1	31,7
	heinä	7,0	104,6	6,7	27,1	11,7	3,1	36,6
	elo	6,8	104,6	6,5	26,5	8,9	3,3	34,3
	syys	7,3	105,4	7,0	27,3	11,7	3,6	31,2
	loka	7,2	105,8	6,3	26,6	12,2	3,9	30,0
	marras	6,9	106,3	5,7	26,8	7,7	4,3	29,3
	joulu	5,9	105,9	5,0	24,6	6,8	2,9	29,7
2003	tammi	5,6	106,5	4,7	22,9	7,1	2,7	30,2
	helmi	5,9	107,3	4,4	25,0	7,5	3,0	34,6

3. Yhteensä

	Kaikki valuutat yhteensä							
	Yhteensä		Rahalaitokset (ml. euro- järjestelmä)	Muut rahoitus- laitokset kuin rahalaitokset	Yritykset	Valtio	Muut julkis- yhteisöt	
	1	Joulukuu 2001 = 100 2						
2002	helmi	7,2	101,6	5,5	31,1	19,5	3,9	22,3
	maalis	7,3	102,7	6,3	30,0	13,4	4,2	24,2
	huhti	7,1	103,2	6,2	31,4	13,3	3,9	25,7
	touko	7,5	104,3	7,3	31,8	9,6	4,0	29,6
	kesä	7,2	104,8	6,8	29,5	7,1	4,2	32,0
	heinä	6,9	105,2	6,4	26,6	6,3	4,0	35,4
	elo	6,7	105,3	6,3	26,3	3,1	4,3	33,2
	syys	7,3	106,2	7,2	27,0	5,5	4,6	29,7
	loka	7,4	106,8	6,7	26,5	5,4	5,0	29,2
	marras	7,5	107,5	7,1	26,8	3,0	5,2	28,4
	joulu	6,5	106,5	6,0	24,7	3,5	4,1	28,3
2003	tammi	6,5	107,8	6,1	22,9	4,3	4,1	29,0
	helmi	7,1	108,8	6,3	25,3	5,7	4,6	33,7

Lähde: EKP.

1) Suhteellisten vuosimuutosten ja indeksien laskemistavasta lähemmin Teknisiä huomautuksia-osassa.

2) Sisältää euron kansallisten ilmentymien määräiset erät.

Euromääräiset ²⁾									
Yhteensä	Joulukuu 2001 = 100	Rahalaitokset (ml. euro- järjestelmä)	Muut rahoitus- laitokset kuin rahallaitokset	Yritykset	Valtio	Muut julkis- yhteisöt			
8	9	10	11	12	13	14			
2,4	105,7	-4,1	-21,7	4,5	8,0	58,5	2002	helmi	
2,7	108,5	-2,9	-16,3	2,4	8,1	52,5		maalis	
-0,2	107,3	-5,3	-18,0	-0,2	4,7	38,6		huhti	
3,2	110,5	0,9	-32,8	-10,1	10,6	26,0		touko	
4,1	110,1	-0,9	-27,1	-16,6	16,5	51,6		kesä	
5,0	111,9	3,5	-18,5	-15,6	14,5	-7,0		heinä	
5,6	113,5	6,0	-1,8	-19,4	15,0	-7,0		elo	
7,7	115,3	9,0	-1,8	-18,1	16,7	-28,9		syys	
7,5	116,7	8,0	12,1	-20,3	18,1	-11,8		loka	
12,3	120,7	20,3	20,6	-15,9	15,9	-14,0		marras	
13,6	113,6	16,6	27,3	-11,4	20,3	-23,4		joulu	
16,1	122,8	20,5	26,0	-8,2	21,1	-27,0	2003	tammi	
19,7	126,5	25,2	57,4	-2,9	22,4	-9,0		helmi	

Euromääräiset ²⁾									
Yhteensä	Joulukuu 2001 = 100	Rahalaitokset (ml. euro- järjestelmä)	Muut rahoitus- laitokset kuin rahallaitokset	Yritykset	Valtio	Muut julkis- yhteisöt			
8	9	10	11	12	13	14			
7,3	101,3	5,0	45,5	23,2	3,7	22,5	2002	helmi	
7,4	102,1	5,6	43,5	18,8	3,9	24,7		maalis	
7,5	102,7	5,6	44,7	19,4	3,8	26,5		huhti	
7,4	103,5	5,8	42,8	17,3	3,6	30,5		touko	
7,0	104,1	5,7	39,4	15,8	3,2	32,7		kesä	
6,4	104,2	4,5	33,6	15,7	3,1	37,9		heinä	
6,3	104,3	4,4	32,5	12,8	3,3	35,3		elo	
6,7	105,0	5,1	33,3	14,1	3,4	32,1		syys	
6,5	105,4	4,3	31,0	14,7	3,9	29,7		loka	
6,5	105,9	4,2	31,5	9,2	4,3	29,1		marras	
5,4	105,4	3,5	29,2	8,3	2,8	29,2		joulu	
5,0	105,8	3,1	27,3	8,5	2,5	29,4	2003	tammi	
5,2	106,5	2,6	29,0	8,6	2,8	33,8		helmi	

Euromääräiset ²⁾									
Yhteensä	Joulukuu 2001 = 100	Rahalaitokset (ml. euro- järjestelmä)	Muut rahoitus- laitokset kuin rahallaitokset	Yritykset	Valtio	Muut julkis- yhteisöt			
8	9	10	11	12	13	14			
6,8	101,6	4,1	44,2	18,6	4,1	23,2	2002	helmi	
6,9	102,6	4,7	42,4	14,9	4,3	25,2		maalis	
6,7	103,1	4,4	43,4	14,8	3,9	26,7		huhti	
7,0	104,1	5,3	41,3	10,7	4,2	30,4		touko	
6,7	104,6	5,0	38,2	8,2	4,2	33,0		kesä	
6,3	104,9	4,4	32,8	8,3	4,1	36,6		heinä	
6,2	105,1	4,6	32,0	4,9	4,2	34,0		elo	
6,8	105,9	5,5	32,9	6,3	4,5	30,3		syys	
6,6	106,4	4,7	30,7	5,9	5,0	28,7		loka	
7,0	107,2	5,8	31,4	3,3	5,3	27,9		marras	
6,1	106,1	4,7	29,1	4,0	4,1	27,6		joulu	
6,0	107,3	4,9	27,3	4,8	4,0	28,0	2003	tammi	
6,5	108,3	4,8	29,2	6,2	4,3	32,7		helmi	

Taulukko 3.8

Euroalueella olevien liikkeeseen laskemat noteeratut osakkeet

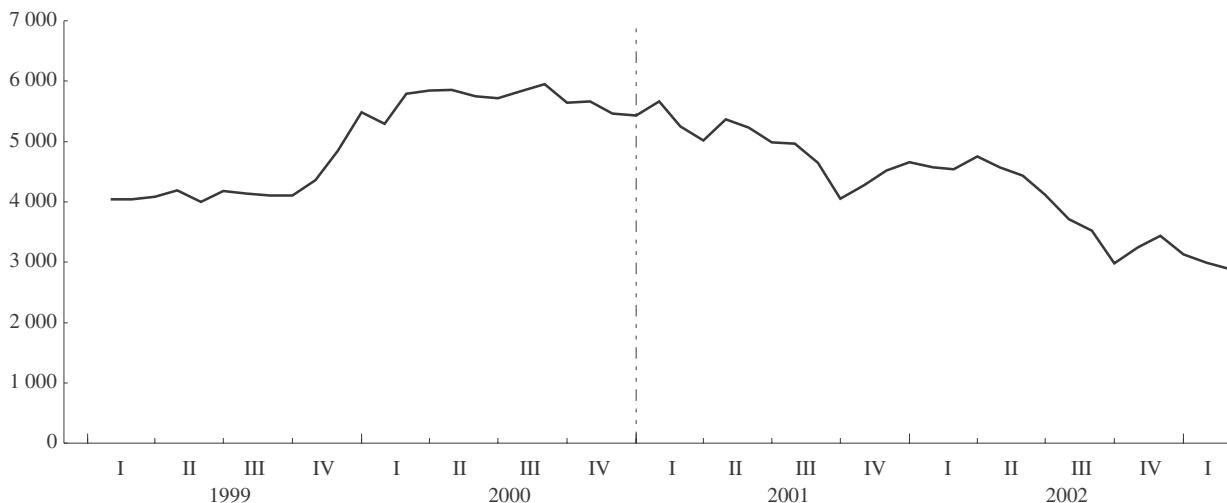
(miljardia euroa; ajanjakson lopun kanta; markkina-arvoon)

Liikkeessä oleva määrä

	Yhteensä 1	Rahalaitokset 2	Muut rahoituslaitokset kuin rahalaitokset 3	Yritykset 4
<i>Euroalueen laajeneminen</i>				
2000 helmi	5 794,6	647,8	600,6	4 546,2
maalis	5 841,3	658,2	649,7	4 533,4
huhti	5 860,1	670,4	654,9	4 534,8
touko	5 751,1	673,4	648,2	4 429,5
kesä	5 716,5	692,0	645,7	4 378,8
heinä	5 833,7	700,3	696,3	4 437,2
elo	5 947,3	742,1	700,4	4 504,7
syys	5 638,6	730,3	687,7	4 220,7
loka	5 666,3	719,0	664,4	4 282,9
marras	5 465,3	674,5	673,5	4 117,4
joulu	5 430,4	687,0	675,0	4 068,3
2001 tammi	5 667,2	762,2	706,3	4 198,7
helmi	5 247,9	710,1	661,6	3 876,2
maalis	5 020,1	686,3	620,4	3 713,5
huhti	5 364,4	715,3	643,4	4 005,6
touko	5 233,9	697,9	627,0	3 909,0
kesä	4 984,1	676,5	635,1	3 672,5
heinä	4 959,8	647,0	572,4	3 740,4
elo	4 650,3	643,2	576,6	3 430,5
syys	4 052,5	535,7	485,3	3 031,5
loka	4 277,9	551,5	497,7	3 228,7
marras	4 522,8	587,5	512,0	3 423,2
joulu	4 652,5	617,3	511,1	3 524,1
2002 tammi	4 574,0	623,8	518,8	3 431,4
helmi	4 545,6	622,4	509,8	3 413,4
maalis	4 750,1	665,3	536,7	3 548,2
huhti	4 569,8	678,0	517,5	3 374,2
touko	4 432,0	666,3	484,9	3 280,9
kesä	4 113,3	614,8	463,4	3 035,1
heinä	3 709,7	515,6	395,4	2 798,7
elo	3 519,2	521,7	371,0	2 626,5
syys	2 977,9	412,6	276,0	2 289,3
loka	3 250,9	446,9	321,2	2 482,8
marras	3 434,7	487,3	346,0	2 601,4
joulu	3 127,3	450,7	283,6	2 393,0
2003 tammi	2 993,8	425,8	261,1	2 306,9
helmi	2 900,3	425,5	270,7	2 204,1

Liikkeessä oleva määrä yhteensä

(miljardia euroa; ajanjakson lopun kanta; markkina-arvoon)

Lähde: EKP.

4 YKHI ja euroalueen muut hinnat

Taulukko 4.1

Yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi

(kausivaihtelusta puhdistamaton, vuotuinen prosenttimuutos, ellei toisin mainita)

1. Kokonaisindeksi ja tavarat ja palvelut

	Kokonaisindeksi		Tavarat		Palvelut		Kokonaisindeksi (kp.)		Tavarat (kp.)	Palvelut (kp.)
	Indeksi 1996 = 100		Indeksi 1996 = 100		Indeksi 1996 = 100		Indeksi 1996 = 100	Prosentti- muutos edellisestä ajanjaksosta	Indeksi 1996 = 100	Indeksi 1996 = 100
Paino kokonais- indeksissä (%) ¹⁾	100,0	100,0	59,1	59,1	40,9	40,9	100,0	100,0	59,1	40,9
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1999	103,8	1,1	102,7	0,9	106,0	1,5	-	-	-	-
2000	106,0	2,1	105,3	2,5	107,5	1,5	-	-	-	-
<i>Euroalueen laajeneminen</i>										
2001	108,5	2,3	107,7	2,3	110,2	2,5	-	-	-	-
2002	110,9	2,3	109,5	1,7	113,6	3,1	-	-	-	-
2002 II	111,0	2,1	109,9	1,4	113,1	3,1	110,7	0,5	109,4	113,1
2002 III	111,1	2,1	109,2	1,3	114,5	3,3	111,2	0,4	109,6	114,0
2002 IV	111,7	2,3	110,1	1,8	114,5	3,1	111,7	0,5	110,0	114,8
2003 I	112,5	2,3	110,8	2,0	115,3	2,7	112,6	0,8	111,1	115,5
2002 touko	111,1	2,0	110,0	1,3	113,2	3,3	110,8	0,2	109,4	113,3
2002 kesä	111,1	1,9	109,7	1,0	113,5	3,2	110,8	0,0	109,3	113,5
2002 heinä	111,0	2,0	108,9	1,2	114,5	3,2	110,9	0,1	109,4	113,8
2002 elo	111,0	2,1	108,9	1,4	114,6	3,3	111,2	0,2	109,6	114,1
2002 syys	111,3	2,1	109,7	1,4	114,2	3,2	111,4	0,3	109,9	114,3
2002 loka	111,6	2,3	110,1	1,8	114,2	3,1	111,7	0,2	110,1	114,6
2002 marras	111,5	2,3	110,0	1,8	114,2	3,1	111,7	0,0	109,9	114,8
2002 joul	112,0	2,3	110,2	1,9	115,2	3,0	111,9	0,2	110,1	115,1
2003 tammi	111,9	2,1	110,2	1,6	115,0	2,8	112,3	0,4	110,7	115,3
2003 helmi	112,4	2,4	110,7	2,1	115,4	2,7	112,6	0,3	111,1	115,4
2003 maal	113,1	2,4	111,7	2,2	115,6	2,6	113,0	0,3	111,5	115,7
2003 huhti ²⁾	.	2,1	.	.	.	.	.	.	.	.

2. Tavaroiden ja palveluiden jakauma

	Tavarat						Palvelut				
	Elintarvikkeet ³⁾			Teollisuustuotteet			Asuminen	Liikenne	Viestintä	Kulttuuri ja vapaa- aika	Muut
	Kokonais- indeksi	Jalostetut elin- tarvikkeet ³⁾	Jalosta- mattomat elin- tarvikkeet	Kokonais- indeksi	Muut teollisuus- tuotteet kuin energia	Energia					
Paino kokonais- indeksissä (%) ¹⁾	19,3	11,7	7,6	39,8	31,6	8,2	10,4	6,3	2,9	14,9	6,4
	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
1999	0,6	0,9	0,0	1,0	0,7	2,4	1,8	2,1	-4,4	2,0	1,8
2000	1,4	1,2	1,8	3,0	0,5	13,0	1,5	2,5	-7,1	2,4	2,5
<i>Euroalueen laajeneminen</i>											
2001	4,5	2,9	7,0	1,2	0,9	2,2	1,8	3,6	-4,1	3,6	2,7
2002	3,1	3,1	3,1	1,0	1,5	-0,6	2,4	3,2	-0,3	4,2	3,4
2002 II	2,9	3,2	2,5	0,7	1,6	-2,3	2,4	3,2	-0,2	4,2	3,4
2002 III	2,3	2,9	1,4	0,8	1,3	-0,7	2,4	3,4	0,0	4,3	3,5
2002 IV	2,3	2,7	1,7	1,6	1,2	2,9	2,5	3,0	-0,2	4,0	3,4
2003 I	2,0	3,2	0,2	2,0	0,7	7,0	2,4	3,2	-0,8	3,0	3,7
2002 touko	2,7	3,2	2,1	0,6	1,6	-2,8	2,4	3,3	-0,1	4,5	3,5
2002 kesä	2,3	3,1	1,2	0,4	1,5	-3,6	2,4	3,3	-0,1	4,3	3,4
2002 heinä	2,2	3,0	1,0	0,7	1,3	-1,6	2,4	3,4	0,0	4,3	3,5
2002 elo	2,3	3,0	1,4	0,9	1,3	-0,3	2,4	3,6	-0,1	4,4	3,5
2002 syys	2,4	2,8	1,7	0,9	1,3	-0,2	2,4	3,2	0,1	4,3	3,4
2002 loka	2,3	2,7	1,7	1,5	1,2	2,6	2,4	3,0	0,1	4,3	3,3
2002 marras	2,4	2,6	2,0	1,5	1,3	2,4	2,5	3,2	-0,4	4,0	3,4
2002 joul	2,2	2,7	1,3	1,7	1,2	3,8	2,5	2,8	-0,5	3,8	3,5
2003 tammi	1,5	2,9	-0,6	1,7	0,6	6,0	2,5	3,3	-0,7	3,2	3,6
2003 helmi	2,1	3,3	0,3	2,2	0,7	7,7	2,4	3,3	-0,9	3,0	3,7
2003 maal	2,3	3,3	0,8	2,2	0,8	7,4	2,4	3,0	-0,7	2,8	3,7
2003 huhti	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.

Lähteet: Eurostat ja EKP:n laskelmat.

1) Viittaa ajanjaksoon 2003.

2) Arvio perustuu Saksasta ja Italiasta (ja mahdollisesti myös muista euroalueen maista) saatuihin alustaviin tietoihin sekä energian hintoja koskeviin ennakkotietoihin.

3) Sisältää alkoholijuomat ja tupakkatuotteet.

Taulukko 4.2

Muut hinnat ja kustannukset

1. Teollisuuden tuottajahinnat ja raaka-aineiden hinnat

(vuotuinen prosenttimuutos, ellei toisin mainita)

	Teollisuuden tuottajahinnat											Raaka-aineiden maailmanmarkkina-		Öljyn hinta ²⁾ (euroa/ barreli)	
	Teollisuus ilman rakentamista ³⁾											Raken- taminen ⁴⁾	Tehdas- teollisuus		Kokonais- indeksi ilman energiaa ¹⁾
	Kokonaisindeksi		Teollisuus ilman rakentamista ja energiatuotteita					Energia		Kokonais- indeksi ilman energiaa ¹⁾					
	1995 = 100		Kokonais- indeksi	Väli- tuotteet	Päaoa- hyödyk- keet	Kokonais- indeksi	Kulutustavarat	Ei- kestävät	Kestävät						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14		
1997	101,4	1,1	0,6	0,2	0,3	1,1	0,6	1,2	3,2	1,3	0,8	10,7	14,6	17,0	
1998	100,6	-0,8	0,2	-0,4	0,6	0,5	0,7	0,5	-5,2	0,3	-0,6	-21,0	-12,5	12,0	
1999	100,2	-0,4	-0,6	-1,5	0,2	-0,1	0,7	-0,2	0,5	1,2	0,2	15,8	-5,9	17,1	
2000	105,7	5,5	2,6	5,0	0,6	1,5	1,4	1,6	19,0	2,4	5,2	50,8	16,7	31,0	
<i>Euroalueen laajeneminen</i>															
2001	108,2	2,2	1,9	1,2	1,1	3,0	1,8	3,1	2,7	2,1	1,2	-8,8	-7,6	27,8	
2002	108,1	0,0	0,7	-0,2	1,0	1,3	1,6	1,3	-2,2	2,4	0,3	-3,2	-1,7	26,5	
2002	I	107,5	-0,7	0,4	-1,5	1,2	1,7	1,9	1,6	-4,4	2,5	-0,5	-10,5	-3,6	24,6
	II	108,1	-0,7	0,4	-0,7	1,1	1,0	1,7	0,9	-4,5	2,3	-0,3	-8,7	-5,5	27,8
	III	108,3	0,0	0,8	0,3	0,9	1,1	1,4	1,1	-2,5	2,3	0,4	-4,2	-1,6	27,2
	IV	108,6	1,3	1,1	1,0	0,9	1,4	1,3	1,4	2,9	1,5	14,0	4,4	26,5	
2003	I	110,2	2,4	1,2	1,6	0,4	1,3	0,9	1,3	7,8	.	2,3	9,9	-5,0	28,4
2002	huhti	108,1	-0,5	0,4	-1,0	1,2	1,2	1,8	1,1	-3,4	-	-0,1	-1,2	-1,4	29,3
	touko	108,1	-0,7	0,3	-0,8	1,2	1,0	1,6	0,9	-4,6	-	-0,4	-9,5	-6,8	28,1
	kesä	108,0	-0,8	0,4	-0,4	1,0	0,9	1,6	0,8	-5,4	-	-0,5	-14,9	-8,4	25,8
	heinä	108,1	-0,2	0,7	0,1	0,9	1,1	1,3	1,0	-3,3	-	0,1	-10,2	-7,6	25,9
	elo	108,2	0,0	0,8	0,3	0,9	1,1	1,5	1,0	-2,4	-	0,4	-4,3	-1,3	27,0
	syys	108,5	0,2	0,9	0,5	0,9	1,3	1,5	1,3	-1,8	-	0,6	2,4	4,7	28,9
	loka	108,8	1,1	1,0	0,8	0,9	1,4	1,3	1,4	2,1	-	1,3	14,3	7,8	27,9
	marras	108,4	1,2	1,1	1,1	0,9	1,3	1,3	1,3	2,3	-	1,4	10,5	3,4	24,2
	joulu	108,7	1,6	1,2	1,1	0,9	1,4	1,3	1,5	4,2	-	1,9	17,2	2,1	27,1
2003	tammi	109,8	2,3	1,1	1,4	0,6	1,3	1,0	1,3	6,9	-	2,1	16,9	-2,3	28,3
	helmi	110,2	2,7	1,2	1,7	0,4	1,4	0,9	1,4	8,8	-	2,6	16,6	-4,5	29,8
	maalis	110,5	2,4	1,2	1,7	0,4	1,2	0,7	1,3	7,6	-	2,3	-2,0	-8,1	27,2
	huhti	.	.	.	.	.	.	.	.	.	-	.	-15,4	-7,5	22,9

2. Bruttokansantuotteen deflaattorit⁵⁾

(vuotuinen prosenttimuutos, ellei toisin mainita; kausivaihtelusta puhdistettu)

	Kokonaiskysyntä		Kotimainen kysyntä	Yksityinen kulutus	Julkinen kulutus	Kiinteän pää- oman brutto- muodostus	Vienti ⁶⁾	Tuonti ⁶⁾
	1995 = 100							
	15	16	17	18	19	20	21	22
1997	103,6	1,5	1,7	2,0	1,3	0,9	1,8	2,6
1998	105,3	1,7	1,3	1,4	1,2	0,9	-0,1	-1,5
1999	106,4	1,1	1,2	1,1	1,9	0,8	-0,5	-0,3
2000	107,8	1,3	2,5	2,2	2,7	2,5	4,6	8,2
<i>Euroalueen laajeneminen</i>								
2001	110,8	2,4	2,2	2,4	2,4	2,0	1,5	0,8
2002	113,5	2,4	2,2	2,3	1,8	2,0	-0,7	-1,6
2001	II	110,7	2,5	2,6	2,8	2,7	2,1	2,6
	III	111,0	2,3	2,1	2,4	2,2	2,1	0,7
	IV	112,1	2,9	1,8	2,1	2,3	1,8	-0,4
2002	I	112,7	2,6	2,3	2,5	2,0	2,1	-0,7
	II	113,2	2,3	2,0	2,1	1,7	2,2	-1,0
	III	113,9	2,6	2,1	2,2	1,9	1,8	-0,4
	IV	114,4	2,1	2,3	2,3	1,7	1,9	-0,7

Lähteet: Eurostat paitasi sarakkeissa 12 ja 13 (HWWA, Hamburg Institute of International Economics), sarakkeessa 14 (Thomson Financial Datastream) ja sarakkeissa 15–22 (EKP:n laskelmat perustuvat Eurostatin tilastoihin).

1) Joulukuuhun 1998 asti ecuina; tammikuusta 1999 alkaen euroina.

2) Brent Blend (yhden kuukauden kuluttua tapahtuvaan toimitukseen). Joulukuuhun 1998 asti ecuina; tammikuusta 1999 alkaen euroina.

3) Teollisuuden koontiryhmien yhdenmukaistetun määritelmän mukainen erittely.

4) Asuinrakennukset; tiedot perustuvat yhdenmukaistamattomiin tilastoihin.

5) Vuoden 1998 loppuun asti tilastot perustuvat kansallisessa valuutassa laskettuihin kansallisiin tietoihin.

6) Viennin ja tuonnin deflaattorit viittaavat hyödykkeisiin ja palveluihin, ja niihin sisältyy euroalueen sisäinen kauppa.

5 Euroalueen reaalityalous

Taulukko 5.1

Kansantalouden tilinpito¹⁾

Bruttokansantuote ja sen käyttö

1. Käyvin hinnoin

(miljardia euroa [miljardia ecua vuoden 1998 loppuun], kausivaihtelusta puhdistettu)

	BKT								
	Yhteensä	Kotimainen kysyntä					Tavaroiden ja palveluiden ulkomaankaupan tase ³⁾		
		Yhteensä	Yksityinen kulutus	Julkinen kulutus	Kiinteän pääoman brutto-muodostus	Varastojen muutokset ²⁾	Yhteensä	Vienti ³⁾	Tuonti ³⁾
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
1998	5 883,6	5 743,8	3 330,9	1 176,4	1 203,6	33,0	139,8	1 949,1	1 809,3
1999	6 150,1	6 048,6	3 507,1	1 230,0	1 291,8	19,7	101,5	2 052,1	1 950,6
2000	6 449,4	6 380,5	3 674,6	1 288,8	1 389,0	28,0	68,9	2 415,9	2 347,0
<i>Euroalueen laajeneminen</i>									
2001	6 827,7	6 716,1	3 919,1	1 367,1	1 437,3	-7,4	111,6	2 551,7	2 440,1
2002	7 049,9	6 877,0	4 033,9	1 428,7	1 427,7	-13,3	173,0	2 564,3	2 391,4
2001 III	1 711,4	1 682,1	984,7	342,9	359,5	-5,0	29,3	633,9	604,6
2001 IV	1 724,0	1 686,0	989,2	347,3	357,7	-8,2	37,9	629,5	591,6
2002 I	1 740,4	1 701,0	995,5	351,9	357,6	-4,0	39,4	625,7	586,3
2002 II	1 755,5	1 713,4	1 002,8	356,2	355,1	-0,7	42,1	637,8	595,7
2002 III	1 771,7	1 722,4	1 012,8	359,0	356,5	-5,9	49,3	650,4	601,1
2002 IV	1 782,3	1 740,1	1 022,7	361,6	358,5	-2,7	42,2	650,4	608,2

2. Kiintein hinnoin

(miljardia ecua, vuoden 1995 hinnoin, kausivaihtelusta puhdistettu)

	BKT								
	Yhteensä	Kotimainen kysyntä					Tavaroiden ja palveluiden ulkomaankaupan tase ³⁾		
		Yhteensä	Yksityinen kulutus	Julkinen kulutus	Kiinteän pääoman brutto-muodostus	Varastojen muutokset ²⁾	Yhteensä	Vienti ³⁾	Tuonti ³⁾
10	11	12	13	14	15	16	17	18	
1998	5 667,3	5 544,8	3 186,3	1 142,2	1 191,0	25,4	122,5	1 938,8	1 816,2
1999	5 826,1	5 738,1	3 299,2	1 164,7	1 260,6	13,7	88,0	2 039,4	1 951,4
2000	6 029,4	5 904,1	3 382,0	1 187,7	1 321,9	12,4	125,3	2 295,4	2 170,1
<i>Euroalueen laajeneminen</i>									
2001	6 223,2	6 073,9	3 519,8	1 227,6	1 338,9	-12,4	149,3	2 386,8	2 237,5
2002	6 274,7	6 086,7	3 542,6	1 259,9	1 303,8	-19,6	188,0	2 415,6	2 227,6
2001 III	1 557,6	1 517,2	881,6	307,4	333,8	-5,6	40,4	595,0	554,6
2001 IV	1 554,7	1 515,4	882,1	309,5	330,9	-7,1	39,4	589,6	550,3
2002 I	1 561,2	1 516,7	880,7	312,4	328,6	-4,9	44,6	588,6	544,0
2002 II	1 567,0	1 519,4	883,0	314,8	324,5	-2,9	47,6	600,6	553,1
2002 III	1 572,2	1 521,5	887,5	315,9	325,1	-7,0	50,7	613,0	562,4
2002 IV	1 574,3	1 529,1	891,4	316,8	325,6	-4,7	45,2	613,3	568,1

(vuotuinen prosenttimuutos)

1998	2,9	3,5	3,0	1,4	5,1	-	-	7,4	10,0
1999	2,8	3,5	3,5	2,0	5,8	-	-	5,2	7,4
2000	3,5	2,9	2,5	2,0	4,9	-	-	12,6	11,2
<i>Euroalueen laajeneminen</i>									
2001	1,4	0,9	1,8	2,1	-0,6	-	-	2,8	1,4
2002	0,8	0,2	0,6	2,6	-2,6	-	-	1,2	-0,4
2001 III	1,3	0,7	1,8	2,4	-1,5	-	-	1,3	-0,5
2001 IV	0,5	0,0	1,6	1,8	-2,4	-	-	-2,7	-4,3
2002 I	0,4	-0,1	0,6	2,4	-2,9	-	-	-2,9	-4,5
2002 II	0,7	-0,2	0,3	2,9	-3,4	-	-	0,8	-1,8
2002 III	0,9	0,3	0,7	2,8	-2,6	-	-	3,0	1,4
2002 IV	1,3	0,9	1,1	2,4	-1,6	-	-	4,0	3,2

Lähde: Eurostat.

1) Yleistä-osan alussa on lyhyt selostus käyvin hinnoin ilmaistuista tiedoista, jotka on esitetty ecuna vuoden 1998 loppuun asti.

2) Sisältää arvoesineiden hankinnat miinus vähennykset.

3) Vienti ja tuonti käsittävät tavarat ja palvelut ja sisältävät euroalueen sisäisen kaupan. Käsitteet eivät ole täysin yhdenmukaisia taulukoiden 8 ja 9 vienti- ja tuontikäsitteiden kanssa.

Arvonlisäys toimialoitain

3. Käyvin hinnoin

(miljardia euroa [miljardia ecua vuoden 1998 loppuun], kausivaihtelusta puhdistettu)

	Arvonlisäys, brutto							Välillisten rahoituspalveluiden väli- tuotekäyttö ¹⁾	Tuoteverot vähennettynä tuotetukipalk- kiolla
	Yhteensä	Maa-, riista-, metsä- ja kalatalous	Tehdasteoli- isuus, sähkö-, kaasu- ja vesi- huolto, mineraal- ien kaivu	Rakentaminen	Kauppa, korjaus, majoitus- ja ravitsemistoi- minta, kuljetus ja tietoliikenne	Rahoitustoimin- ta, kiinteistö- ja vuokrauspalve- lut, liike-elämän palvelut	Julkinen hal- linto, koulutus, terveyspalvelut ja muut palvelut		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1998	5 471,0	138,7	1 276,8	295,4	1 139,8	1 441,3	1 179,0	202,2	614,8
1999	5 689,1	136,0	1 293,3	310,7	1 191,3	1 527,3	1 230,6	201,6	662,7
2000	5 972,6	136,9	1 347,3	326,5	1 261,1	1 619,9	1 280,9	212,1	688,8
<i>Euroalueen laajeneminen</i>									
2001	6 343,5	151,7	1 412,0	347,3	1 356,5	1 719,0	1 357,0	232,3	716,4
2002	6 545,2	155,3	1 427,8	358,2	1 392,3	1 789,6	1 421,9	237,7	742,4
2001 III	1 591,1	38,5	353,4	87,2	340,8	430,7	340,5	58,6	178,9
IV	1 603,4	38,8	350,5	88,4	342,9	437,9	344,9	59,1	179,7
2002 I	1 616,0	39,0	352,8	89,4	344,4	440,6	349,7	59,1	183,6
II	1 630,7	38,6	356,9	89,0	346,7	445,9	353,6	58,9	183,7
III	1 643,9	39,0	359,5	89,5	349,1	449,7	357,2	59,2	187,0
IV	1 654,5	38,8	358,6	90,3	352,0	453,4	361,5	60,5	188,3

4. Kiintein hinnoin

(miljardia ecua, vuoden 1995 hinnoin, kausivaihtelusta puhdistettu)

	Arvonlisäys, brutto							Välillisten rahoituspalve- luiden väli- tuotekäyttö ¹⁾	Tuoteverot vähennettynä tuotetukipalk- kiolla
	Yhteensä	Maa-, riista-, metsä- ja kalatalous	Tehdasteoli- isuus, sähkö-, kaasu- ja vesi- huolto, mineraal- ien kaivu	Rakentaminen	Kauppa, korjaus, majoitus- ja ravitsemistoi- minta, kuljetus ja tietoliikenne	Rahoitustoimin- ta, kiinteistö- ja vuokrauspalve- lut, liike-elämän palvelut	Julkinen hal- linto, koulutus, terveyspalvelut ja muut palvelut		
	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1998	5 319,6	142,3	1 256,7	291,9	1 114,3	1 388,4	1 126,1	222,4	570,2
1999	5 462,1	146,0	1 268,3	299,2	1 164,1	1 441,0	1 143,5	231,2	595,3
2000	5 666,9	145,6	1 319,0	306,2	1 220,5	1 507,7	1 167,9	247,6	610,1
<i>Euroalueen laajeneminen</i>									
2001	5 864,7	151,8	1 348,5	310,9	1 282,3	1 569,0	1 202,3	264,7	623,2
2002	5 928,9	152,5	1 352,6	307,1	1 299,6	1 590,8	1 226,3	271,5	617,3
2001 III	1 468,6	38,2	337,0	77,7	321,0	393,8	301,0	66,3	155,3
IV	1 467,0	38,2	332,8	77,9	321,4	394,4	302,3	67,2	154,9
2002 I	1 473,9	38,2	336,1	77,5	322,6	395,2	304,2	67,0	154,4
II	1 481,2	38,1	338,7	76,7	324,1	397,7	305,9	67,4	153,1
III	1 485,3	38,2	339,5	76,5	325,6	398,5	307,0	68,1	154,9
IV	1 488,4	38,0	338,3	76,3	327,3	399,3	309,2	69,0	154,9

(vuotuinen prosentimuutos)

1998	2,9	1,5	3,2	0,4	4,0	3,7	1,5	3,6	2,6
1999	2,7	2,6	0,9	2,5	4,5	3,8	1,5	4,0	4,4
2000	3,8	-0,3	4,0	2,3	4,8	4,6	2,1	7,1	2,5
<i>Euroalueen laajeneminen</i>									
2001	1,7	-1,3	1,1	-0,6	2,6	2,6	1,4	5,4	0,2
2002	1,1	0,5	0,3	-1,2	1,4	1,4	2,0	2,6	-0,9
2001 III	1,6	-1,3	0,8	-0,7	2,3	2,5	1,5	4,7	0,0
IV	0,8	-0,7	-1,4	-0,4	1,4	2,0	1,5	4,8	-0,4
2002 I	0,6	1,2	-1,6	-0,2	1,0	1,6	1,8	2,7	-1,3
II	1,1	1,2	0,5	-1,2	1,1	1,5	2,0	2,2	-2,2
III	1,1	0,0	0,8	-1,5	1,4	1,2	2,0	2,7	-0,2
IV	1,5	-0,4	1,6	-2,0	1,8	1,2	2,3	2,7	0,0

Lähde: Eurostat.

1) Välillisten rahoituspalveluiden käyttö luokitellaan välituotekäytöksi, jota ei ole jaoteltu toimialoitain.

Taulukko 5.2

Muita keskeisiä reaaliatalouden tilastoja¹⁾

1. Teollisuustuotanto

(vuotuinen prosenttimuutos, ellei toisin mainita)

	Yhteensä	Teollisuus ilman rakentamista ²⁾								Raken- taminen	Tehdas- teollisuus	
		Kokonaisindeksi		Teollisuus ilman rakentamista ja energiatuotteita				Energia				
		1995 = 100 (kp.)		Kokonais- indeksi	Väli- tuotteet	Pääoma- hyödyk- keet	Kulutustavarat					
							Kokonais- indeksi	Kestokulu- tustavarat				Ei-kesto- kulutus- tavarat
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1999	2,0	111,4	1,9	2,0	1,9	2,5	1,5	1,4	1,6	0,9	3,9	2,0
2000	4,9	117,4	5,4	5,8	5,8	9,0	2,0	6,2	1,2	1,9	2,1	5,7
<i>Euroalueen laajeneminen</i>												
2001	0,2	118,0	0,4	0,2	-0,7	1,5	0,3	-1,7	0,7	1,0	0,0	0,3
2002	-0,7	117,2	-0,6	-0,7	0,3	-2,2	-0,7	-5,4	0,2	0,7	-0,3	-0,7
2002 I	-2,4	116,7	-2,8	-3,3	-2,1	-6,5	-1,4	-7,0	-0,1	1,5	1,8	-3,6
II	-1,1	117,1	-0,7	-0,9	0,0	-2,3	-1,1	-6,3	0,0	2,2	-0,4	-0,8
III	-0,2	117,6	0,0	-0,2	1,1	-1,3	-1,2	-4,6	-0,5	1,1	0,2	-0,1
IV	0,7	117,6	1,2	1,6	2,4	1,5	0,7	-3,7	1,6	-1,6	-2,3	1,6
2003 I	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
2002 touko	-1,7	117,0	-1,0	-1,3	0,2	-4,1	-0,6	-7,2	0,8	2,4	-2,0	-1,4
kesä	-1,0	117,5	-0,5	-1,0	-0,6	-1,0	-1,8	-5,4	-1,1	3,8	-1,1	-0,9
heinä	0,2	117,7	0,6	0,3	1,5	-0,3	-1,0	-2,3	-0,7	2,2	0,1	0,4
elo	-0,8	117,6	-0,8	-1,0	0,0	-1,5	-1,9	-9,3	-0,7	0,9	0,6	-0,8
syys	-0,2	117,5	0,1	-0,1	1,7	-2,1	-0,8	-3,6	-0,2	0,1	0,0	0,0
loka	0,3	117,8	1,2	0,9	1,5	0,4	0,4	-3,3	1,2	3,4	-3,5	1,0
marras	2,1	118,4	2,7	3,5	4,2	4,2	2,0	-1,6	2,7	-1,8	-1,5	3,5
joulu	-0,3	116,7	-0,4	0,4	1,4	0,1	-0,5	-6,7	0,8	-5,4	-1,7	0,3
2003 tammi	0,3	118,0	1,3	1,1	2,4	1,3	-1,2	-4,0	-0,6	1,0	2,3	1,1
helmi	0,6	118,5	2,0	1,0	1,1	3,0	-1,0	-4,9	-0,2	8,0	-1,3	1,0
maalis	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.

2. Vähittäiskaupan myynti ja henkilöautojen rekisteröinnit

(vuotuinen prosenttimuutos, ellei toisin mainita)

	Vähittäiskaupan myynti (kp.)									Uusien henkilöautojen rekisteröinnit	
	Käyvin hinnoin			Kiintein hinnoin						Tuhansia ³⁾ (kp.)	
	Yhteensä		1995 = 100	Yhteensä		Elintarvikkeet, juomat ja tupakka	Muut kuin elintarvikkeet		Tekstiilit, vaatteet ja jalkineet		
	1995 = 100			1995 = 100							
	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
1999	111,4	3,1	107,3	2,4	2,8	2,3	1,1	2,6	973	5,4	
2000	115,9	4,1	109,7	2,3	2,0	2,2	1,7	4,5	953	-2,1	
<i>Euroalueen laajeneminen</i>											
2001	121,0	4,2	111,2	1,4	1,5	1,3	1,1	-0,4	968	-0,8	
2002	123,3	1,9	111,4	0,1	0,7	-0,2	-0,9	-2,0	926	-4,3	
2002 I	122,5	2,6	111,3	0,4	0,8	-0,3	0,0	-2,1	920	-4,3	
II	122,9	1,8	111,0	-0,2	0,3	0,0	-1,4	-2,2	911	-7,7	
III	123,8	1,7	111,8	0,5	0,9	0,3	-1,5	-0,9	919	-4,8	
IV	123,9	1,5	111,4	-0,1	0,9	-0,7	-0,8	-2,9	953	0,2	
2003 I	.	.	.	.	.	.	.	.	898	-2,6	
2002 touko	122,6	1,4	111,3	0,2	0,8	0,1	-3,0	-1,5	908	-7,8	
kesä	123,0	1,3	110,9	-0,8	-0,6	-0,5	-0,7	-2,8	927	-7,6	
heinä	123,3	1,6	111,7	0,8	0,8	0,7	0,5	0,1	899	-7,1	
elo	124,1	2,0	112,2	0,5	1,4	0,2	-0,1	-2,1	925	-4,1	
syys	123,8	1,4	111,5	0,1	0,5	0,1	-4,8	-0,6	932	-2,6	
loka	124,7	3,3	112,2	1,7	1,9	1,6	4,8	-1,7	931	-3,3	
marras	123,5	0,8	111,3	-0,9	1,0	-1,6	-5,0	-3,5	945	-1,2	
joulu	123,6	0,4	110,6	-1,2	-0,2	-1,9	-1,9	-3,4	983	6,1	
2003 tammi	125,9	3,3	113,2	2,4	4,1	1,4	2,5	-0,5	887	-5,3	
helmi	125,9	2,6	112,2	0,7	2,4	0,1	-1,7	-0,9	897	-3,5	
maalis	.	.	.	.	.	.	.	.	910	0,6	

Lähteet: Eurostat paitsi sarakkeissa 21–22 (EKP:n laskelmat perustuvat ACEA, European Automobile Manufacturers' Associationin tilastoihin).

1) Korjattu työpäivien määrällä.

2) Teollisuuden koontiryhmien yhdenmukaistetun määrittelyn mukainen erittely.

3) Vuosi- ja neljännesvuositiedot ovat kuukausitietojen keskiarvoja.

Taulukko 5.3

Euroopan komission suhdannekyselyt¹⁾

1. Talouden ilmapiiri-indikaattori, tehdasteollisuuden ja kuluttajien kyselyt

(saldoluku, prosenttiyksikköä²⁾, ellei toisin mainita, kausivaihtelusta puhdistettu)

	Talouden ilmapiiri-indikaattori ³⁾ (1995 = 100)	Tehdasteollisuus				Kapasi- teetin käyttö- aste ⁴⁾ , %	Kuluttajien luottamusindikaattori				
		Teollisuuden luottamusindikaattori					Yh- teensä ⁵⁾	Rahoitus- tilanne seuraavan 12 kk:n aikana	Talous- tilanne seuraavan 12 kk:n aikana	Työttömyys- tilanne seuraavan 12 kk:n aikana	Säästöt seuraavan 12 kk:n aikana
		Yhteensä ⁵⁾	Tilau- kanta	Valmis- tuote- varastot	Tuotanto- odotukset						
1999	101,2	-7	-16	12	6	82,3	-3	3	-4	11	1
2000	103,7	5	3	5	16	84,4	1	4	1	1	2
2001	100,8	-8	-14	13	1	83,1	-5	2	-10	14	2
2002	99,0	-12	-25	12	3	81,2	-11	-1	-12	26	-3
2002 I	99,1	-14	-26	14	-1	81,1	-10	0	-12	28	0
II	99,4	-11	-25	12	4	81,1	-8	-1	-9	22	-3
III	98,9	-12	-27	11	4	81,3	-10	-1	-11	26	-3
IV	98,6	-10	-23	11	3	81,4	-14	-3	-15	30	-8
2003 I	98,1	-11	-24	10	1	81,1	-19	-5	-23	39	-9
2002 huhti	99,2	-11	-26	12	4	81,2	-9	-1	-10	23	-3
touko	99,5	-10	-23	11	4	-	-8	-1	-8	22	-2
kesä	99,4	-11	-25	12	4	-	-8	0	-8	22	-3
heinä	99,1	-11	-26	11	4	81,0	-10	-1	-10	26	-4
elo	98,7	-12	-30	10	4	-	-11	-1	-12	27	-4
syys	99,0	-12	-26	12	3	-	-9	-1	-10	24	-2
loka	98,8	-11	-25	10	3	81,5	-12	-2	-12	27	-7
marras	98,4	-11	-23	12	2	-	-14	-4	-15	30	-7
joulu	98,6	-9	-22	10	4	-	-16	-4	-19	33	-9
2003 tammi	98,2	-10	-23	10	2	81,3	-18	-5	-21	36	-9
helmi	98,4	-11	-23	11	2	-	-19	-5	-23	39	-9
maalisk	97,8	-12	-25	10	-1	-	-21	-6	-26	42	-9
huhti	97,9	-13	-28	10	-1	80,9	-19	-5	-22	40	-9

2. Rakentamisen, vähittäiskaupan ja palveluiden kyselyt

(saldoprosenttia²⁾, kausivaihtelusta puhdistettu)

	Rakentamisen luottamusindikaattori			Vähittäiskaupan luottamusindikaattori				Palveluiden luottamusindikaattori			
	Yhteensä ⁵⁾	Tilau- kanta	Työllisyys- odotukset	Yhteensä ⁵⁾	Tämän- hetkinen suhdanne- tilanne	Varastojen määrä	Suhdanne- näkömät	Yh- teensä ⁵⁾	Suhdanne- näkömät	Kysyntä- tilanne	Kysyntä- näkömät
1999	-10	-17	-2	-7	-7	17	2	27	25	26	31
2000	-5	-13	3	-2	1	17	9	30	36	23	33
2001	-11	-16	-4	-7	-7	17	2	15	16	8	20
2002	-20	-28	-12	-16	-23	18	-9	1	-4	-6	13
2002 I	-16	-23	-9	-16	-22	20	-6	3	3	-14	21
II	-18	-24	-10	-18	-24	20	-9	5	1	1	14
III	-23	-32	-14	-17	-23	15	-11	-1	-5	-8	11
IV	-24	-31	-16	-15	-21	16	-8	-4	-13	-4	4
2003 I	-21	-28	-14	-17	-24	17	-10	-5	-16	-11	11
2002 huhti	-18	-24	-11	-17	-25	21	-6	7	3	1	18
touko	-17	-24	-9	-18	-24	21	-8	6	3	1	14
kesä	-18	-25	-11	-18	-23	18	-12	3	-3	1	10
heinä	-21	-31	-10	-17	-23	17	-11	0	-4	-7	10
elo	-25	-34	-16	-16	-22	14	-12	-2	-4	-12	11
syys	-23	-30	-15	-17	-25	15	-11	0	-6	-5	12
loka	-23	-32	-14	-16	-21	15	-11	-4	-13	-4	5
marras	-25	-32	-18	-14	-17	18	-7	-4	-13	-4	5
joulu	-23	-30	-15	-16	-24	16	-7	-5	-13	-4	2
2003 tammi	-22	-29	-15	-19	-29	18	-10	-4	-15	-12	14
helmi	-21	-28	-13	-13	-17	14	-9	-4	-15	-8	10
maalisk	-21	-28	-14	-18	-25	18	-12	-7	-17	-13	9
huhti	-21	-28	-14	-17	-24	17	-9	-4	-15	-2	5

Lähde: Yrityksiä ja kuluttajia koskevat Euroopan komission suhdannekyselyt.

1) Luvut viittaavat 12 maata käsittävään euroalueeseen.

2) Myönteisten ja kielteisten vastausten prosenttiosuuskien erotus.

3) Talouden ilmapiiri-indikaattori koostuu teollisuuden, kuluttajien, rakentamisen ja vähittäiskaupan luottamusindikaattoreista. Teollisuuden luottamusindikaattorin paino on 40 % ja jokaisen muun indikaattorin paino 20 %.

4) Tietoa kerätään joka tammi-, huhti-, heinä- ja lokakuussa. Neljännesvuosiluvut ovat kahden peräkkäisen kyselyn keskiarvoja. Vuositiedot lasketaan neljännesvuosittaisista keskiarvoista.

5) Luottamusindikaattorit lasketaan komponenttiensa keskiarvona. Indikaattorien laskennassa käytetään arvioituja varastotietoja (sarakeet 4 ja 17) ja työttömyyslukuja (sarake 10) käänteisin etumerkein.

Taulukko 5.4

Työmarkkinat¹⁾

1. Työllisyys

(vuotuisia prosenttimuutoksia, ellei toisin mainita, kausivaihtelusta puhdistettu)

	Yhteensä		Sosioekonomisen aseman mukaan		Toimialoittain						
	Milj. henkilöä		Palkan-saajat	Yrittäjät	Maa-, riista-, metsä- ja kalatalous	Tehdasteollisuus, sähkö-, kaasuja vesihuolto, mineraalin kaivu	Raken-taminen	Kauppa, korjaus, majoitus- ja ravitsemistoi-minta, kuljetus ja tietoliikenne	Rahoitustoiminta, kiinteistö- ja vuokrauspalvelut, liike-elämän palvelut	Julkinen hal-linto, koulutus, terveys-palvelut ja muut palvelut	
Osuus ²⁾	100,0	100,0	84,2	15,8	4,7	19,3	7,0	25,2	14,2	29,6	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
1998	122,334	1,8	1,9	0,9	-1,3	1,0	0,1	2,0	5,3	1,6	
1999	124,585	1,8	2,3	-0,6	-2,5	-0,2	1,9	2,3	5,6	1,9	
2000	127,345	2,2	2,5	0,8	-1,5	0,6	1,7	3,1	5,8	1,6	
<i>Euroalueen laajeneminen</i>											
2001	133,077	1,4	1,6	0,2	-0,6	0,3	0,4	1,6	3,8	1,3	
2002	133,654	0,4	0,6	-0,6	-2,0	-1,2	-1,1	0,7	1,9	1,4	
2001 IV	133,458	0,8	1,1	-0,4	-1,3	-0,5	-0,4	1,2	2,9	1,1	
2002 I	133,599	0,7	0,9	-0,3	-2,0	-1,0	-0,8	1,5	2,2	1,3	
II	133,645	0,5	0,7	-0,7	-1,9	-1,2	-1,0	0,9	2,0	1,4	
III	133,640	0,3	0,5	-0,8	-1,8	-1,2	-1,4	0,3	1,7	1,5	
IV	133,733	0,2	0,3	-0,6	-2,2	-1,4	-1,3	0,2	1,6	1,4	

2. Työttömyys

(kausivaihtelusta puhdistettu)

	Yhteensä		Iän mukaan ³⁾				Sukupuolen mukaan ⁴⁾			
	Milj. henkilöä	% työ-voimasta	Aikuiset		Nuoriso		Miehet		Naiset	
			Milj. henkilöä	% työ-voimasta	Milj. henkilöä	% työ-voimasta	Milj. henkilöä	% työ-voimasta	Milj. henkilöä	% työ-voimasta
	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1998	13,270	10,2	10,146	8,9	3,124	20,0	6,445	8,6	6,825	12,5
1999	12,247	9,3	9,431	8,2	2,815	18,0	5,901	7,8	6,345	11,4
2000	11,104	8,4	8,555	7,3	2,549	16,2	5,286	7,0	5,818	10,3
<i>Euroalueen laajeneminen</i>										
2001	11,026	8,0	8,506	7,0	2,521	15,6	5,295	6,7	5,731	9,7
2002	11,522	8,3	8,942	7,3	2,580	16,1	5,693	7,2	5,829	9,7
2002 I	11,279	8,1	8,734	7,1	2,545	15,8	5,513	7,0	5,766	9,7
II	11,447	8,2	8,871	7,2	2,575	16,0	5,642	7,1	5,805	9,7
III	11,591	8,3	9,004	7,3	2,587	16,1	5,749	7,2	5,841	9,8
IV	11,770	8,4	9,149	7,4	2,621	16,4	5,868	7,4	5,902	9,8
2003 I	12,069	8,6	9,364	7,6	2,705	16,9	6,037	7,6	6,032	10,0
2002 maalis	11,330	8,2	8,775	7,1	2,555	15,9	5,552	7,0	5,779	9,7
huhti	11,360	8,2	8,810	7,2	2,550	15,9	5,576	7,0	5,784	9,7
touko	11,451	8,2	8,882	7,2	2,568	16,0	5,647	7,1	5,804	9,7
kesä	11,529	8,3	8,921	7,2	2,608	16,2	5,702	7,2	5,827	9,7
heinä	11,561	8,3	8,972	7,3	2,589	16,1	5,726	7,2	5,835	9,8
elo	11,590	8,3	9,002	7,3	2,588	16,1	5,750	7,2	5,840	9,8
syys	11,621	8,3	9,036	7,3	2,585	16,1	5,771	7,3	5,850	9,8
loka	11,680	8,4	9,087	7,4	2,593	16,2	5,811	7,3	5,869	9,8
marras	11,774	8,4	9,150	7,4	2,623	16,4	5,870	7,4	5,904	9,8
joulu	11,855	8,5	9,209	7,5	2,645	16,5	5,922	7,4	5,932	9,9
2003 tammi	11,967	8,6	9,286	7,5	2,680	16,7	5,981	7,5	5,986	10,0
helmi	12,077	8,6	9,368	7,6	2,709	16,9	6,043	7,6	6,033	10,0
maalis	12,163	8,7	9,437	7,6	2,727	17,0	6,086	7,6	6,078	10,1

Lähteet: Sarakkeet 1–10 Eurostatin tilastoihin perustuvat EKP:n laskelmat ja sarakkeet 11–20 Eurostat.

- 1) Työllisyystilastot on laskettu henkeä kohden ja perustuvat EKT 95:een Työttömyystilastot on laskettu henkeä kohden ja ovat ILO:n suositusten mukaisia.
- 2) Vuonna 2002.
- 3) Aikuisväestö käsittää 25-vuotiaat ja sitä vanhemmat, nuoriso alle 25-vuotiaat, ilmaistu prosentteina vastaavasta työvoimasta.
- 4) Ilmaistu prosentteina vastaavasta työvoimasta.

3. Yksikkötyökustannukset, työkustannukset työntekijää kohden ja työn tuottavuus

(vuosittaisia prosenttimuutoksia, ellei toisin mainita, kausivaihtelusta puhdistettu)

	Yhteensä		Toimialoittain					
	Indeksi 1995 = 100		Maa-, riista- metsä- ja kalatalous	Tehdasteollisuus, sähkö-, kaasu- ja vesihuolto, mineraalin kaivu	Rakentaminen	Kauppa, korjaus, majoitus- ja ravitsemistoi- minta, kuljetus ja tietoliikenne	Rahoitustoiminta, kiinteistö- ja vuokrauspalvelut, liike-elämän palvelut	Julkinen hallinto, koulutus, terveyspalvelut ja muut palvelut
	1	2	3	4	5	6	7	8
Yksikkötyökustannukset ¹⁾								
2000	104,3	1,3	1,5	-0,3	2,0	0,0	4,1	1,8
				<i>Euroalueen laajeneminen</i>				
2001	107,2	2,7	3,2	1,7	4,1	1,5	4,1	2,8
2002	109,6	2,2	.	.	.	.	.	.
2001 IV	108,8	3,3	3,0	3,2	3,4	2,6	3,8	3,1
2002 I	109,2	3,4	6,2	3,0	3,7	3,4	3,8	2,8
II	109,3	2,2	0,2	0,7	2,8	2,3	2,4	2,1
III	109,6	1,8	-0,2	0,7	2,5	1,5	2,5	1,8
IV	110,2	1,3	.	.	.	.	.	.
Työkustannukset työntekijää kohden								
2000	110,2	2,5	2,8	3,0	2,6	1,7	3,0	2,3
				<i>Euroalueen laajeneminen</i>				
2001	113,7	2,8	2,5	2,4	3,0	2,5	2,9	3,0
2002	116,6	2,6	.	.	.	.	.	.
2001 IV	114,9	3,0	3,6	2,3	3,3	2,8	2,9	3,5
2002 I	115,7	3,1	9,7	2,4	4,3	2,9	3,2	3,2
II	116,2	2,4	3,4	2,4	2,6	2,6	1,9	2,7
III	116,9	2,4	1,5	2,7	2,3	2,7	2,0	2,3
IV	117,6	2,4	.	.	.	.	.	.
Työn tuottavuus ²⁾								
2000	105,7	1,2	1,2	3,3	0,6	1,7	-1,1	0,5
				<i>Euroalueen laajeneminen</i>				
2001	106,0	0,1	-0,7	0,8	-1,0	1,0	-1,1	0,1
2002	106,4	0,4	2,5	1,5	-0,1	0,6	-0,5	0,6
2001 IV	105,6	-0,3	0,6	-0,8	-0,1	0,2	-0,9	0,4
2002 I	106,0	-0,3	3,3	-0,6	0,6	-0,5	-0,6	0,4
II	106,3	0,2	3,2	1,7	-0,2	0,3	-0,5	0,6
III	106,7	0,6	1,8	2,0	-0,1	1,1	-0,5	0,5
IV	106,7	1,1	1,8	3,1	-0,8	1,6	-0,4	0,9

4. Työkustannukset työtuntia kohden

(vuosittaisia prosenttimuutoksia, ellei toisin mainita)

	Yhteensä ³⁾		Alaerittäin		Toimialoittain		
	Indeksi 1995 = 100 (kp.)		Palkat ja palkkiot	Työnantajan sosiaaliturva- maksut	Tehdasteolli- suus, sähkö-, kaasu- ja vesi- huolto, mineraal- ien kaivu	Rakentaminen	Palvelut
	9	10	11	12	13	14	15
2000	109,9	3,2	3,4	2,3	3,2	3,9	3,0
				<i>Euroalueen laajeneminen</i>			
2001	113,7	3,4	3,6	2,7	3,2	4,0	3,2
2002	117,8	3,6	3,7	3,3	3,4	4,1	3,6
2001 IV	115,2	3,4	3,6	2,9	3,0	4,4	3,7
2002 I	116,4	4,0	4,2	3,4	3,8	5,0	4,0
II	117,2	3,4	3,4	3,3	3,0	3,7	3,6
III	118,3	3,5	3,5	3,2	3,3	3,9	3,4
IV	119,4	3,6	3,6	3,4	3,6	3,7	3,3

Lähteet: Sarakkeet 1–8 ja 15 Eurostatin tilastoihin perustuvat EKP:n laskelmat ja sarakkeet 9–14 Eurostat.

1) Työvoimakustannukset (markkinahinnoin) työntekijää kohden jaettuna arvonlisäyksellä (kiintein hinnoin) työntekijää kohden.

2) Arvonlisäys (kiintein hinnoin) työntekijää kohden.

3) Työvoimakustannukset tuntia kohden koko kansantaloudessa, pl. maatalous, julkishallinto, koulutus, terveydenhuolto ja muut palvelut. Kattavuuserojen vuoksi erien kokonaisummat eivät välttämättä täsmää.

6 Euroalueen säästäminen, investoinnit ja rahoitus

Taulukko 6.1

Ei-rahoitussektorin rahoituksen käyttö ja hankinta¹⁾

(miljardia euroa, kausivaihtelusta puhdistamaton, ajanjakson lopussa)

Kantatiedot

1. Rahoitusvarat²⁾

		Käteinen ja talletukset									Lisätieto: Muiden kuin pankkien talletukset euroalueen ulkopuolella ³⁾
		Yhteensä	Käteinen	Ei-rahoitussektorin (pl. valtio) talletukset euroalueen rahalaitoksissa				Valtion talletukset euroalueen raha- laitoksissa	Talletukset muissa kuin raha- laitoksissa ⁴⁾	10	
				Yhteensä	Yön yli	Määri- aikaiset	Irtisanomis- ehtoiset				
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1998	IV	4 825,9	323,4	4 211,2	1 282,9	1 463,3	1 386,3	78,6	149,8	141,5	215,3
1999	I	4 676,1	318,6	4 075,8	1 239,1	1 464,6	1 306,2	66,0	133,4	148,3	243,9
	II	4 702,4	324,8	4 114,2	1 321,8	1 418,3	1 315,7	58,4	125,0	138,4	242,7
	III	4 713,7	328,3	4 112,8	1 324,6	1 416,5	1 313,1	58,7	133,3	139,4	238,6
	IV	4 859,9	350,8	4 215,1	1 370,9	1 457,7	1 323,5	63,0	142,0	152,0	229,7
2000	I	4 837,9	335,5	4 222,3	1 379,6	1 462,5	1 303,3	76,8	130,2	150,0	260,5
	II	4 894,9	342,0	4 256,9	1 409,7	1 485,7	1 282,6	78,9	146,0	150,0	247,1
	III	4 915,1	339,8	4 266,5	1 396,9	1 524,0	1 263,7	81,9	159,2	149,6	253,9
	IV	5 030,3	348,4	4 361,6	1 464,4	1 542,4	1 269,1	85,6	164,5	155,9	230,1
<i>Euroalueen laajeneminen</i>											
2001	I	5 140,9	336,3	4 494,1	1 446,1	1 620,9	1 314,6	112,6	150,3	160,1	259,6
	II	5 238,8	333,0	4 579,2	1 526,1	1 616,7	1 321,1	115,3	165,5	161,0	268,8
	III	5 226,7	309,6	4 609,0	1 547,9	1 605,2	1 333,7	122,2	147,8	160,2	265,6
	IV	5 362,7	239,7	4 816,3	1 690,3	1 613,0	1 396,3	116,7	139,0	167,6	297,7
2002	I	5 363,9	254,3	4 774,3	1 637,4	1 604,8	1 413,0	119,1	157,5	177,8	300,5
	II	5 448,7	285,8	4 827,6	1 703,6	1 593,8	1 412,5	117,6	155,0	180,3	277,7
	III	5 461,9	306,7	4 827,4	1 699,6	1 585,8	1 423,3	118,8	146,3	181,4	289,0
	IV	.	341,3	4 963,2	1 790,0	1 592,3	1 467,7	113,1	136,4	.	.

		Muut arvopaperit kuin osakkeet			Osakkeet ⁵⁾				Vakuustekninen vastuuvetka		
		Yhteensä	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset	Yhteensä	Noteer- ratut osakkeet	Rahasto- osuudet	Raha- markkina- rahasto- osuudet	Yhteensä	Kotitalouk- sien osuus henki- vakuutus- ja eläke- rahastoista	Vakuutus- maksu- ja korvaus- vastuu
1998	IV	1 532,7	155,6	1 377,1	3 762,2	2 252,5	1 509,7	168,1	2 630,2	2 353,0	277,2
1999	I	1 583,9	136,7	1 447,3	4 042,1	2 423,7	1 618,4	194,9	2 686,3	2 403,5	282,8
	II	1 502,5	126,7	1 375,8	4 164,3	2 447,0	1 717,4	211,4	2 755,8	2 468,9	286,9
	III	1 512,7	114,3	1 398,5	4 081,3	2 356,5	1 724,9	210,0	2 797,9	2 507,1	290,8
	IV	1 595,6	166,3	1 429,2	4 822,5	3 002,5	1 820,0	204,2	2 943,0	2 648,9	294,1
2000	I	1 590,9	183,1	1 407,8	4 887,4	2 969,2	1 918,2	214,9	3 061,4	2 760,6	300,8
	II	1 619,2	189,7	1 429,5	4 800,0	2 908,0	1 892,0	204,6	3 108,1	2 803,5	304,6
	III	1 697,2	207,6	1 489,6	4 843,3	2 938,1	1 905,3	204,1	3 163,1	2 854,5	308,6
	IV	1 777,9	226,5	1 551,4	4 867,1	3 009,0	1 858,1	200,2	3 193,0	2 885,7	307,3
<i>Euroalueen laajeneminen</i>											
2001	I	1 916,5	315,3	1 601,2	4 543,6	2 725,1	1 818,6	223,7	3 243,7	2 930,5	313,2
	II	1 910,1	268,4	1 641,7	4 519,1	2 669,7	1 849,4	232,2	3 302,6	2 987,2	315,4
	III	1 938,1	263,4	1 674,7	4 039,1	2 312,0	1 727,0	253,0	3 277,8	2 958,7	319,2
	IV	1 948,0	251,9	1 696,1	4 384,0	2 566,1	1 817,9	259,9	3 373,1	3 049,9	323,3
2002	I	2 019,4	292,0	1 727,4	4 462,0	2 611,1	1 851,0	290,4	3 409,7	3 077,2	332,4
	II	2 046,2	254,2	1 792,0	4 077,5	2 324,0	1 753,6	292,8	3 429,2	3 093,0	336,2
	III	2 108,5	277,2	1 831,3	3 480,7	1 765,4	1 715,3	310,1	3 455,7	3 116,2	339,5
	IV	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.

Lähde: EKP.

- 1) Ei-rahoitussektori sisältää julkisyhteisöt (S13), Yritykset (S11) ja kotitaloudet (S14) mukaan lukien kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt (S15).
- 2) Sisältää useimmat EKT 95:ssä määritellyt rahoitusvarojen ja velkojen luokat. Kohtaan eivät sisälly johdannaiset, julkisyhteisöjen ja yritysten myöntämät lainat, noteeraamattomat osakkeet, muut osuudet sekä muut saamiset ja velat.
- 3) BIS:n kansainväliset pankkitilastot. BIS:n määritelmän mukainen pankki-käsite on lähellä euroalueella käytettävän määritelmän mukaista rahalaitos-käsitettä.
- 4) Sisältää euroalueen valtionhallinnon (S1311), muiden rahoituksen välittäjien (S123) ja vakuutuslaitosten sekä eläkerahastojen (S125) vastaanottamat talletukset.
- 5) Ei sisällä noteeraamattomia osakkeita.

Taulukko 6.1 (jatkoa)

Ei-rahoitussektorin rahoituksen käyttö ja hankinta¹⁾

(miljardia euroa, kausivaihtelusta puhdistamaton, ajanjakson lopussa)

Kantatiedot

2. Velat²⁾

		Lainat euroalueen rahalaitoksista ja muista rahoituslaitoksista velalliselle sektorille										Lisätieto: Muiden kuin pankkien lainat euro- alueen ulko- puolisista pankeista ³⁾			
		Yhteensä	Euroalueen raha- laitoksista	Julkisyhteisöt			Yritykset			Kotitaloudet ⁴⁾					
				Yhteensä	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset ⁵⁾	Yhteensä	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset	Yhteensä	Lyhyt- aikaiset		Pitkä- aikaiset		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12				
1998	IV	6 221,7	5 663,5	909,9	36,0	873,9	2 597,3	902,9	1 694,4	2 714,5	240,8	2 473,8	151,3		
1999	I	6 253,6	5 682,7	900,8	36,3	864,5	2 592,5	921,3	1 671,1	2 760,3	251,8	2 508,5	156,8		
	II	6 417,4	5 817,5	898,2	39,0	859,3	2 684,6	964,2	1 720,4	2 834,5	255,6	2 578,9	183,3		
	III	6 485,3	5 886,6	883,4	37,9	845,5	2 699,6	943,7	1 755,9	2 902,4	255,4	2 647,0	191,4		
	IV	6 658,7	6 039,5	898,8	42,1	856,7	2 791,8	979,8	1 811,9	2 968,2	264,1	2 704,1	201,4		
2000	I	6 803,7	6 156,4	889,5	41,1	848,3	2 890,3	1 038,0	1 852,3	3 024,0	265,6	2 758,4	221,1		
	II	6 952,9	6 262,2	885,5	42,0	843,5	2 990,4	1 090,7	1 899,7	3 077,0	274,4	2 802,7	219,7		
	III	7 098,2	6 379,6	866,1	39,9	826,2	3 098,4	1 152,4	1 946,0	3 133,7	275,9	2 857,7	252,3		
	IV	7 262,0	6 500,5	881,9	42,0	839,9	3 196,6	1 167,3	2 029,3	3 183,4	281,0	2 902,4	245,2		
<i>Euroalueen laajeneminen</i>															
2001	I	7 456,2	6 671,7	897,6	41,8	855,8	3 322,3	1 244,0	2 078,3	3 236,3	279,3	2 957,0	257,3		
	II	7 561,6	6 762,2	881,8	42,1	839,6	3 394,0	1 266,4	2 127,6	3 285,8	285,2	3 000,6	279,2		
	III	7 633,6	6 805,2	875,5	45,1	830,4	3 434,5	1 244,6	2 189,9	3 323,7	280,7	3 042,9	249,7		
	IV	7 748,2	6 897,7	901,9	50,6	851,3	3 474,1	1 227,4	2 246,7	3 372,3	282,1	3 090,1	268,7		
2002	I	7 821,2	6 960,5	905,9	53,3	852,6	3 509,6	1 224,6	2 285,0	3 405,7	277,7	3 128,0	285,5		
	II	7 903,7	7 017,6	879,0	53,5	825,5	3 549,6	1 209,3	2 340,3	3 475,2	288,5	3 186,7	252,1		
	III	7 945,6	7 053,0	869,0	54,8	814,2	3 555,3	1 191,1	2 364,2	3 521,3	284,5	3 236,8	247,6		
	IV	.	7 126,6	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.		
<i>Muut arvopaperit kuin osakkeet liikkeeseenlaskijoittain</i>															
		Yhteensä	Julkisyhteisöt			Yritykset			Yritysten liikkeeseen laskemat noteeratut osakkeet	Valtion talletus- velka	Yritysten vakuutus- tekninen eläkevastuu- velka				
		13	Yhteensä	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset	Yhteensä	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset				14	15	16	17
1998	IV	3 924,3	3 591,8	468,0	3 123,9	332,4	55,0	277,4	2 817,3	140,3	217,2				
1999	I	3 970,3	3 635,6	466,6	3 169,1	334,6	65,9	268,7	2 964,9	146,9	219,6				
	II	3 953,5	3 612,8	459,0	3 153,8	340,7	66,5	274,2	3 087,2	136,6	221,9				
	III	3 932,7	3 578,3	449,1	3 129,2	354,5	74,9	279,6	3 012,8	137,6	224,2				
	IV	3 899,3	3 534,5	420,9	3 113,6	364,8	78,2	286,7	4 193,3	149,8	226,5				
2000	I	3 953,7	3 586,2	425,3	3 160,9	367,5	78,6	288,9	4 533,4	147,6	228,4				
	II	3 987,8	3 608,1	426,0	3 182,1	379,6	88,8	290,8	4 378,8	147,6	230,2				
	III	4 020,0	3 621,0	422,0	3 199,0	399,0	95,5	303,6	4 220,7	147,2	232,1				
	IV	4 066,8	3 648,0	400,7	3 247,3	418,8	101,0	317,8	4 068,3	153,7	233,9				
<i>Euroalueen laajeneminen</i>															
2001	I	4 243,6	3 787,5	429,8	3 357,7	456,1	111,9	344,2	3 713,5	154,7	236,1				
	II	4 293,0	3 811,9	441,6	3 370,3	481,1	122,9	358,2	3 672,5	155,2	238,3				
	III	4 377,8	3 879,6	450,3	3 429,4	498,2	136,9	361,2	3 031,5	155,4	240,5				
	IV	4 389,8	3 874,4	434,3	3 440,1	515,4	135,7	379,8	3 524,1	165,5	240,0				
2002	I	4 445,9	3 924,8	446,7	3 478,1	521,1	140,9	380,2	3 548,2	174,8	242,4				
	II	4 535,6	4 020,3	481,8	3 538,5	515,3	126,5	388,8	3 035,1	176,1	244,8				
	III	4 643,8	4 113,5	479,6	3 634,0	530,2	133,9	396,3	2 289,3	177,2	247,2				
	IV	.	.	.	.	.	.	.	2 393,0	.	.				

Lähde: EKP.

- 1) Ei-rahoitussektori sisältää julkisyhteisöt (S13), Yritykset (S11) ja kotitaloudet (S14) mukaan lukien kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt (S15).
- 2) Sisältää useimmat EKT 95:ssä määritellyt rahoitusvarojen ja velkojen luokat. Kohtaan eivät sisälly johdannaiset, julkisyhteisöjen ja yritysten myöntämät lainat, noteeraamattomat osakkeet, muut osuudet sekä muut saamiset ja velat.
- 3) BIS:n kansainväliset pankkilistat. BIS:n määritelmän mukainen pankki-käsite on lähellä euroalueella käytettävän määritelmän mukaista rahalaitos-käsitettä.
- 4) Sisältää kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt.
- 5) Sisältää kaikki julkisyhteisöjen lainat euroalueen rahalaitoksista.

Rahoitustaloustoimet

1. Rahoitusvarat¹⁾

		Käteinen ja talletukset									Lisätieto: Muiden kuin pankkien talletukset euroalueen ulkopuolella ²⁾
		Yhteensä	Käteinen	Ei-rahoitussektorin ³⁾ (pl. valtio) talletukset euroalueen rahalaitoksissa					Valtion talletukset euroalueen raha- laitoksissa	Talletukset muissa kuin raha- laitoksissa ⁴⁾	
				Yhteensä	Yön yli	Määrä- aikaiset	Irtisanomis- ehtoiset	Repot			
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1998	IV	148,5	11,6	137,0	98,1	13,0	44,8	-18,9	-6,6	6,5	-24,5
1999	I	-40,3	-5,2	-37,7	-19,4	-15,7	10,1	-12,7	-4,2	6,8	23,4
	II	22,0	6,2	34,2	81,3	-48,9	9,4	-7,6	-8,4	-9,9	-4,3
	III	12,9	3,5	0,2	3,5	-1,1	-2,6	0,3	8,3	1,0	-2,8
	IV	138,7	22,3	95,1	44,2	36,4	10,3	4,2	8,7	12,7	-14,2
2000	I	-28,9	-15,3	0,4	6,1	0,9	-20,4	13,7	-11,9	-2,1	26,1
	II	52,6	6,7	30,0	31,9	17,8	-21,8	2,1	15,8	0,1	-12,8
	III	6,4	-2,2	-4,2	-17,3	28,8	-18,5	2,9	13,3	-0,5	-1,7
	IV	128,4	8,6	108,3	71,4	27,3	5,7	3,8	5,3	6,3	-16,7
<i>Euroalueen laajeneminen</i>											
2001	I	-17,3	-19,8	13,9	-34,4	42,6	-6,1	11,8	-15,6	4,2	13,6
	II	94,6	-3,3	81,8	77,1	-4,3	6,3	2,7	15,1	0,9	4,8
	III	6,4	-23,4	48,3	25,4	3,0	13,0	7,0	-17,7	-0,8	3,4
	IV	138,6	-69,9	209,9	142,3	10,6	62,5	-5,4	-8,8	7,4	12,2
2002	I	3,6	14,6	-40,2	-53,4	-4,1	14,9	2,3	19,0	10,2	1,9
	II	104,8	31,5	73,2	72,2	0,9	1,7	-1,7	-2,5	2,5	-9,2
	III	11,3	20,9	0,6	-4,4	-7,3	10,6	1,7	-12,5	2,3	9,1
	IV	.	34,6	134,7	83,6	11,9	44,8	-5,6	-9,8	.	.
<i>Euroalueen laajeneminen</i>											
		Muut arvopaperit kuin osakkeet			Osakkeet ⁵⁾				Vakuustekninen vastuuvélka		
		Yhteensä	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset	Yhteensä	Noteer- ratut osakkeet	Rahasto- osuudet	Raha- markkina- rahasto- osuudet	Yhteensä	Kotitalouk- sien osuus henki- vakuutus- ja eläke- rahastoista	Vakuutus- maksu- ja korvaus- vastuu
		11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1998	IV	-15,4	-2,3	-13,1	72,8	53,6	19,1	-15,4	51,7	50,0	1,8
1999	I	32,8	-13,1	45,9	105,3	3,9	101,3	4,3	63,6	57,7	5,8
	II	-41,0	-11,9	-29,0	154,1	69,7	84,4	15,4	52,9	48,7	4,2
	III	-3,3	-13,0	9,7	90,1	49,7	40,4	-2,1	55,7	51,6	4,1
	IV	90,1	50,4	39,6	-17,0	15,7	-32,6	-12,6	73,9	70,5	3,5
2000	I	13,2	25,9	-12,7	-18,4	-65,2	46,7	13,6	79,6	72,9	6,7
	II	41,2	4,4	36,8	56,4	38,1	18,4	-7,4	55,9	52,0	3,9
	III	81,0	20,4	60,6	105,0	98,4	6,6	-1,3	56,0	52,0	4,0
	IV	24,1	6,5	17,6	179,8	142,6	37,2	-5,0	60,0	61,2	-1,2
<i>Euroalueen laajeneminen</i>											
2001	I	133,2	89,4	43,8	45,3	-2,4	47,7	21,9	60,9	55,0	5,9
	II	-4,7	-41,7	37,1	41,0	38,7	2,3	3,4	55,6	53,3	2,2
	III	36,0	-4,9	40,9	54,9	28,2	26,7	14,1	50,8	47,1	3,7
	IV	-0,1	-16,7	16,6	11,7	-13,6	25,3	2,9	68,2	64,1	4,1
2002	I	77,8	36,8	41,0	47,7	2,8	44,8	25,9	70,6	61,4	9,2
	II	-5,5	-43,1	37,6	26,9	12,7	14,2	-1,8	50,8	47,0	3,8
	III	48,3	23,9	24,4	51,1	22,4	28,7	13,6	50,3	46,2	4,1
	IV	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.

Lähde: EKP.

- 1) Sisältää useimmat EKT 95:ssä määritellyt rahoitusvarojen ja velkojen luokat. Kohtaan eivät sisälly johdannaiset, julkisyhteisöjen ja yritysten myöntämät lainat, noteeraamattomat osakkeet, muut osuudet sekä muut saamiset ja velat.
- 2) BIS:n kansainväliset pankkitilastot. BIS:n määritelmän mukainen pankki-käsite on lähellä euroalueella käytettävän määritelmän mukaista rahalaitos-käsitettä.
- 3) Ei-rahoitussektori sisältää julkisyhteisöt (S13), Yritykset (S11) ja kotitaloudet (S14) mukaan lukien kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt (S15).
- 4) Sisältää euroalueen valtionhallinnon (S1311), Muiden rahoituksen välittäjien (S123) ja vakuutuslaitosten sekä eläkerahastojen (S125) vastaanottamat talletukset.
- 5) Ei sisällä noteeraamattomia osakkeita.

Taulukko 6.1 (jatkoa)

Ei-rahoitussektorin rahoituksen käyttö ja hankinta¹⁾

(miljardia euroa, kausivaihtelusta puhdistamaton, ajanjakson lopussa)

Rahoitustaloustoimet

2. Velat²⁾

		Lainat euroalueen rahalaitoksista ja muista rahoituslaitoksista velallisestoreittain											Lisätieto: Muiden kuin pankkien lainat euro- alueen ulko- puolisista pankeista ³⁾
		Yhteensä	Euroalueen raha- laitoksista	Julkisyhteisöt			Yritykset			Kotitaloudet ⁴⁾			
				Yhteensä	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset ⁵⁾	Yhteensä	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset	Yhteensä	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
1998	IV	160,2	151,0	8,4	2,8	5,6	75,8	37,3	38,5	76,0	7,1	68,9	3,5
1999	I	89,5	75,6	-7,7	0,3	-8,0	21,1	23,3	-2,2	76,2	9,2	67,0	1,7
	II	162,6	133,2	-4,1	2,7	-6,7	89,6	41,2	48,4	77,1	3,9	73,2	23,9
	III	70,5	71,5	-14,7	-1,1	-13,6	17,4	-16,7	34,1	67,8	-0,3	68,1	8,4
	IV	170,0	146,6	15,0	4,2	10,9	86,2	34,0	52,2	68,7	8,8	59,9	-7,0
2000	I	141,8	108,8	-7,9	-0,9	-7,0	91,7	54,7	37,0	58,0	1,6	56,5	15,1
	II	164,9	118,4	-4,3	0,9	-5,2	113,3	62,2	51,2	55,9	9,8	46,1	-0,8
	III	132,7	91,6	-15,8	-2,1	-13,7	96,7	53,4	43,3	51,8	0,0	51,8	23,2
	IV	186,8	140,1	16,1	2,1	14,0	117,4	19,7	97,7	53,3	5,3	48,0	1,9
<i>Euroalueen laajeneminen</i>													
2001	I	96,0	78,5	-3,6	-0,5	-3,2	63,3	39,6	23,7	36,3	-5,1	41,5	9,2
	II	105,6	88,0	-16,2	0,3	-16,5	64,6	20,9	43,7	57,2	6,0	51,2	16,8
	III	83,7	57,9	-5,8	2,9	-8,7	50,5	-15,8	66,3	38,9	-4,2	43,1	-21,4
	IV	112,0	92,4	25,5	5,5	20,1	37,6	-15,8	53,5	48,8	1,4	47,4	4,2
2002	I	72,0	61,9	3,9	2,7	1,2	29,1	-4,7	33,9	39,0	-4,9	43,9	15,8
	II	108,9	83,0	-25,8	0,2	-26,0	66,3	-7,2	73,5	68,3	10,9	57,4	-18,2
	III	36,2	34,2	-12,3	1,3	-13,6	1,3	-15,9	17,2	47,2	-4,0	51,1	-6,1
	IV	.	95,5	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
<i>Euroalueen laajeneminen</i>													
		Muut arvopaperit kuin osakkeet liikkeeseenlaskijoin							Yritysten liikkeeseen- laskemat noteeratut osakkeet	Valtion talletus- velka	Yritysten vakuutus- tekninen eläkevastuu- velka		
		Yhteensä	Julkisyhteisöt			Yritykset							
		13	Yhteensä	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset	Yhteensä	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset	20	21	22		
1998	IV	-11,3	-15,8	-31,5	15,6	4,6	0,5	4,1	28,7	6,4	1,9		
1999	I	73,3	59,8	0,4	59,4	13,5	10,5	3,0	10,8	6,6	2,3		
	II	37,3	29,0	-7,8	36,7	8,4	0,6	7,8	34,4	-10,3	2,3		
	III	56,8	38,8	-9,8	48,6	18,0	8,3	9,7	34,7	1,0	2,3		
	IV	-12,1	-19,5	-27,6	8,1	7,5	3,3	4,1	41,9	12,1	2,3		
2000	I	61,0	60,0	9,9	50,1	1,0	0,5	0,5	20,0	-2,2	1,9		
	II	39,2	23,7	-1,0	24,8	15,5	10,3	5,2	29,2	0,0	1,9		
	III	48,3	25,3	-2,7	28,1	23,0	7,0	16,0	68,6	-0,4	1,9		
	IV	-1,1	-20,1	-27,3	7,2	18,9	5,8	13,1	55,0	6,4	1,8		
<i>Euroalueen laajeneminen</i>													
2001	I	74,5	37,6	32,3	5,3	36,8	11,1	25,7	52,4	1,1	2,2		
	II	90,3	65,1	16,1	49,0	25,3	11,1	14,1	45,0	0,4	2,2		
	III	48,0	29,5	8,8	20,7	18,5	14,4	4,1	10,1	0,2	2,2		
	IV	7,0	-8,8	-22,3	13,5	15,8	-1,8	17,6	7,2	10,1	-0,5		
2002	I	102,4	92,9	21,7	71,2	9,5	5,6	3,9	9,5	9,3	2,4		
	II	59,6	61,7	33,9	27,8	-2,1	-15,1	13,0	4,2	1,3	2,4		
	III	56,4	45,5	-1,4	46,9	10,9	7,5	3,4	-0,4	1,1	2,4		
	IV	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.		

Lähde: EKP.

- 1) Ei-rahoitussektori sisältää julkisyhteisöt (S13), Yritykset (S11) ja kotitaloudet (S14) mukaan lukien kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt (S15).
- 2) Sisältää useimmat EKT 95:ssä määritellyt rahoitusvarojen ja velkojen luokat. Kohtaan eivät sisälly johdannaiset, julkisyhteisöjen ja yritysten myöntämät lainat, noteeraamattomat osakkeet, muut osuudet sekä muut saamiset ja velat.
- 3) BIS:n kansainväliset pankkilasit. BIS:n määritelmän mukainen pankki-käsite on lähellä euroalueella käytettävän määritelmän mukaista rahalaitos-käsitettä.
- 4) Sisältää kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt.
- 5) Sisältää kaikki julkisyhteisöjen lainat euroalueen rahalaitoksista.

Taulukko 6.2

Vakuutuslaitosten ja eläkerahastojen rahoituksen käyttö ja hankinta

(miljardia euroa, kausivaihtelusta puhdistamaton, ajanjakson lopussa)

Kantatiedot

		Rahoitusvarojen pääerät ¹⁾										
		Talletukset euroalueen rahalaitoksissa					Lainat			Muut arvopaperit kuin osakkeet		
		Yhteensä	Yön yli	Määrä- aikaiset	Irtisanomis- ehtoiset	Repot	Yhteensä	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset	Yhteensä	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11		
1998	IV	412,4	28,3	371,2	2,8	10,1	331,2	41,5	289,8	1 013,3	36,4	976,9
1999	I	426,0	32,1	380,1	3,0	10,8	323,3	42,6	280,8	1 008,6	37,1	971,6
	II	430,9	36,4	380,5	3,3	10,7	321,7	42,5	279,2	1 020,3	35,7	984,6
	III	436,6	32,0	389,8	3,3	11,5	313,6	41,3	272,3	1 031,1	35,4	995,7
	IV	447,5	32,2	400,3	3,3	11,7	313,6	41,1	272,5	1 035,3	38,5	996,8
2000	I	458,9	35,4	407,1	3,2	13,1	317,1	45,1	272,0	1 066,8	45,2	1 021,6
	II	460,8	34,6	411,1	3,5	11,6	316,1	46,5	269,6	1 088,8	46,4	1 042,4
	III	464,6	34,1	413,8	3,7	12,9	317,3	47,1	270,2	1 088,5	46,1	1 042,5
	IV	477,6	40,6	418,5	3,2	15,3	312,5	50,5	262,0	1 084,7	40,2	1 044,4
<i>Euroalueen laajeneminen</i>												
2001	I	483,8	38,2	423,3	3,5	18,8	311,3	50,8	260,5	1 115,6	35,5	1 080,1
	II	486,3	41,4	424,2	3,8	16,9	316,3	53,6	262,7	1 126,5	37,4	1 089,1
	III	487,8	39,3	426,9	3,8	17,9	314,8	53,1	261,7	1 148,2	37,9	1 110,3
	IV	495,4	48,0	427,5	3,4	16,4	313,8	55,8	258,1	1 189,6	37,8	1 151,8
2002	I	498,6	43,9	433,0	4,0	17,7	325,5	56,1	269,3	1 240,7	49,1	1 191,5
	II	503,9	48,4	432,9	3,7	19,0	329,9	60,6	269,3	1 230,5	37,9	1 192,5
	III	506,3	50,1	437,9	3,9	14,4	327,1	61,6	265,5	1 356,5	47,2	1 309,3
	IV	522,6	56,3	445,4	3,5	17,4	.	.	.	.	.	.

		Rahoitusvarojen pääerät ¹⁾						Velkojen pääerät ¹⁾					
		Osakkeet ²⁾				Vakuutus- maksu- ja korvaus- vastuu	Lainat euroalueen raha- laitoksista ja muista rahoituslaitoksista		Muut arvo- paperit kuin osakkeet	Noteeratut osakkeet	Vakuutustekninen vastuuvulka		
		Yhteensä	Notee- ratut osakkeet	Rahasto- osuudet	Raha- markkina- rahasto- osuudet		Yhteensä	Euroalueen raha- laitoksista			Yhteensä	Kotitalouk- sien osuus henki- vakuutus- ja eläke- rahastoista	Vakuutus- maksu- ja korvaus- vastuu
1998	IV	860,9	496,5	364,5	26,4	66,6	41,9	27,4	1,5	293,3	2 390,4	2 076,4	313,9
1999	I	931,9	538,5	393,4	33,7	70,1	49,8	36,1	2,1	290,5	2 444,3	2 123,7	320,6
	II	1 001,5	580,2	421,2	36,6	71,3	54,4	40,4	4,3	276,8	2 511,8	2 186,1	325,6
	III	1 011,9	585,7	426,1	33,7	72,5	56,4	41,9	5,0	269,1	2 552,5	2 221,8	330,7
	IV	1 232,5	719,4	513,1	33,4	75,5	44,1	29,6	5,0	332,4	2 696,7	2 359,5	337,2
2000	I	1 347,9	777,1	570,8	37,1	78,0	52,3	37,1	5,8	363,8	2 814,1	2 467,4	346,7
	II	1 362,9	771,4	591,5	40,6	78,9	54,2	38,8	5,9	332,2	2 859,1	2 508,0	351,1
	III	1 411,8	797,2	614,6	37,4	80,0	49,0	33,1	8,9	359,1	2 912,4	2 556,6	355,8
	IV	1 332,1	727,5	604,6	36,9	78,4	47,3	31,5	10,2	328,8	2 937,8	2 582,5	355,3
<i>Euroalueen laajeneminen</i>													
2001	I	1 317,0	723,9	593,1	44,9	80,9	51,3	36,4	10,8	317,9	2 987,7	2 623,7	364,0
	II	1 346,7	746,8	599,9	46,7	81,9	51,2	36,2	12,0	315,6	3 045,1	2 678,2	366,9
	III	1 201,1	646,7	554,4	46,1	83,8	52,2	37,4	12,6	221,5	3 021,2	2 648,2	373,0
	IV	1 304,7	713,3	591,4	46,1	85,2	48,5	34,9	13,5	234,7	3 116,7	2 738,3	378,4
2002	I	1 381,5	772,0	609,5	47,8	89,2	54,5	38,9	13,6	257,0	3 154,5	2 763,5	390,9
	II	1 265,7	679,0	586,7	50,4	90,0	59,2	42,5	13,9	226,5	3 171,9	2 776,8	395,1
	III	1 139,2	566,5	572,7	49,0	91,2	64,2	42,1	14,0	127,1	3 198,6	2 798,2	400,4
	IV	.	.	.	.	.	.	32,9	.	112,9	.	.	.

Lähde: EKP.

- 1) Sisältää useimmat EKT 95:ssä määritellyt rahoitusvarojen ja velkojen luokat. Kohtaan eivät sisälly johdannaiset, julkisyhteisöjen ja yritysten myöntämät lainat, noteeraamattomat osakkeet, muut osuudet sekä muut saamiset ja velat.
- 2) Ei sisällä noteeraamattomia osakkeita.

Taulukko 6.2 (jatkoa)

Vakuutuslaitosten ja eläkerahastojen rahoituksen käyttö ja hankinta

(miljardia euroa, kausivaihtelusta puhdistamaton, ajanjakson lopussa)

Rahoitustaloustoimet

		Rahoitusvarojen pääerät ¹⁾										
		Talletukset euroalueen rahalaitoksissa					Lainat			Muut arvopaperit kuin osakkeet		
		Yhteensä	Yön yli	Määrä- aikaiset	Irtisanomis- ehtoiset	Repot	Yhteensä	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset	Yhteensä	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1998	IV	3,1	3,9	4,8	0,2	-5,9	-3,8	1,2	-5,0	10,8	-1,2	12,0
1999	I	12,7	3,8	8,1	0,1	0,7	2,1	1,3	0,8	26,9	0,8	26,1
	II	4,8	4,3	0,4	0,3	-0,2	-1,7	-0,1	-1,6	18,2	-1,4	19,7
	III	5,8	-4,4	9,3	0,0	0,8	-8,4	-1,2	-7,2	20,9	0,0	21,0
	IV	10,5	0,2	10,1	0,0	0,2	-0,1	-0,3	0,2	3,8	3,0	0,8
2000	I	11,4	3,2	6,8	0,0	1,4	3,8	4,1	-0,3	33,7	7,5	26,3
	II	1,9	0,3	2,8	0,3	-1,5	-0,7	1,3	-2,0	18,4	1,0	17,4
	III	1,2	-0,7	0,4	0,2	1,3	1,4	0,7	0,7	4,6	-0,2	4,8
	IV	13,0	6,5	4,6	-0,5	2,4	-4,6	3,1	-7,7	-12,6	-6,5	-6,1
<i>Euroalueen laajeneminen</i>												
2001	I	3,9	-2,5	4,7	0,3	1,3	-1,2	0,3	-1,5	17,3	-4,8	22,1
	II	2,8	3,4	1,0	0,3	-1,9	5,1	2,9	2,2	18,5	1,9	16,5
	III	1,5	-2,1	2,7	-0,1	1,0	-1,6	-0,6	-1,0	31,2	0,4	30,8
	IV	7,6	8,8	0,6	-0,3	-1,4	0,3	2,7	-2,4	33,1	-0,6	33,7
2002	I	3,0	-4,2	5,3	0,5	1,3	12,3	1,0	11,3	59,4	11,4	48,0
	II	5,3	4,5	-0,1	-0,3	1,2	5,1	5,1	0,0	-15,5	-11,3	-4,2
	III	2,5	1,7	5,1	0,3	-4,6	-2,3	1,6	-3,9	33,0	9,1	24,0
	IV	16,3	6,2	7,5	-0,4	3,0	.	.	.	.	.	.

		Rahoitusvarojen pääerät ²⁾						Velkojen pääerät ²⁾					
		Osakkeet ²⁾				Vakuutus- maksu- ja korvaus- vastuu	Lainat euroalueen raha- laitoksista ja muista rahoituslaitoksista		Muut arvo- paperit kuin osakkeet	Noteeratut osakkeet	Vakuutustekninen vastuuvetä		
		Yhteensä	Notee- ratut osakkeet	Rahasto- osuudet	Raha- markkina- rahasto- osuudet		Yhteensä	Euroalueen raha- laitoksista			Yhteensä	Kotitalouk- sien osuus henki- vakuutus- ja eläke- rahastoista	Vakuutus- maksu- ja korvaus- vastuu
1998	IV	35,3	9,5	25,8	3,2	0,1	-7,1	-7,4	-0,3	3,4	47,3	47,7	-0,3
1999	I	20,8	5,3	15,5	5,5	2,1	9,1	8,7	-0,4	0,4	62,7	54,5	8,2
	II	23,1	12,5	10,6	3,0	1,2	4,3	4,3	1,8	0,3	50,9	45,7	5,2
	III	14,8	11,7	3,1	-2,8	1,3	1,7	1,5	0,4	0,2	53,8	48,6	5,2
	IV	51,2	11,6	39,6	-0,3	3,0	-12,6	-12,4	0,6	-0,4	73,5	66,8	6,7
2000	I	46,2	9,0	37,3	4,4	2,4	8,2	7,5	0,5	0,7	78,6	69,1	9,5
	II	32,6	7,8	24,8	3,4	0,9	1,9	1,7	0,0	1,9	54,1	49,6	4,5
	III	35,8	18,3	17,5	-3,2	1,1	-5,2	-5,7	2,7	0,2	54,4	49,7	4,7
	IV	14,9	0,5	14,4	-0,5	-1,6	-1,7	-1,6	1,0	0,1	58,2	58,6	-0,4
<i>Euroalueen laajeneminen</i>													
2001	I	46,2	29,9	16,2	8,3	2,5	3,9	4,8	0,0	0,4	59,7	51,0	8,7
	II	16,7	13,2	3,4	1,3	1,0	0,0	-0,2	0,6	0,0	54,2	51,3	2,9
	III	24,8	20,7	4,1	-0,8	1,9	1,2	1,5	0,1	4,1	51,1	45,1	6,1
	IV	31,9	5,2	26,7	0,0	1,4	-3,8	-2,5	0,3	0,6	68,7	63,3	5,4
2002	I	32,8	17,4	15,4	1,6	4,0	6,0	3,9	0,1	0,2	70,1	57,5	12,5
	II	18,4	5,8	12,6	2,5	0,8	4,4	3,3	0,2	0,2	48,1	43,9	4,2
	III	12,2	4,8	7,4	-1,5	1,2	2,8	-2,5	0,0	0,0	49,0	43,7	5,3
	IV	.	.	.	.	.	.	-9,2	.	.	.	.	.

Lähde: EKP.

1) Sisältää useimmat EKT 95:ssä määritellyt rahoitusvarojen ja velkojen luokat. Kohtaan eivät sisälly johdannaiset, julkisyhteisöjen ja yritysten myöntämät lainat, noteeraamattomat osakkeet, muut osuudet sekä muut saamiset ja velat.

2) Ei sisällä noteeraamattomia osakkeita.

Taulukko 6.3

Säästäminen, investoinnit ja rahoitus ¹⁾

(miljardia euroa, ellei toisin mainita)

1. Kaikki euroalueen sektorit ²⁾

	Muiden kuin rahoitusvarojen nettohankinta					Rahoitusvarojen nettohankinta							
	Yhteensä	Kiinteän pääoman bruttomuodostus	Kiinteän pääoman kuluminen	Varastojen muutokset ³⁾	Valmistamattomat varat	Yhteensä	Mone-taarinen kulta ja erityiset nosto-oikeudet	Käteinen ja talletukset	Muut arvo-paperit kuin osakkeet ⁴⁾	Lainat	Osakkeet ja osuudet	Vakuutus-tekni- ninen vastuu-velka	Muut sijoit-ukset, netto ⁵⁾
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1995	368,4	1 093,3	-751,7	26,6	0,1	1 539,0	0,7	489,7	222,9	422,4	164,6	202,1	36,5
1996	340,9	1 122,7	-783,9	1,7	0,4	1 727,2	-3,0	395,1	397,8	383,8	312,5	195,4	45,6
1997	353,2	1 139,5	-797,1	10,8	0,1	1 913,3	-0,2	393,2	332,2	449,7	483,5	223,7	31,2
1998	412,5	1 203,6	-823,6	32,3	0,2	2 374,9	11,0	430,2	360,8	519,7	813,4	214,0	25,9
1999	448,0	1 291,8	-863,7	19,7	0,1	3 046,6	1,3	554,3	437,1	880,0	903,6	253,6	16,6
2000	487,1	1 389,0	-913,1	27,8	-16,6	2 776,8	1,3	348,4	247,9	804,8	1 116,5	254,4	3,5
Euroalueen laajeneminen													
2001	456,1	1 437,3	-973,6	-8,3	0,7	2 486,8	-0,5	587,8	464,9	699,1	552,3	242,4	-59,1
	Nettovarallisuuden muutokset ⁶⁾				Nettovelkaantuminen								
	Yhteensä	Brutto-säästäminen	Kiinteän pääoman kuluminen	Nettopää-oman siirrot, saadut	Yhteensä	Käteinen ja talletukset	Muut arvo-paperit kuin osakkeet ⁴⁾	Lainat	Osakkeet ja osuudet	Vakuutus-tekni- ninen vastuu-velka			
	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23			
1995	413,1	1 159,8	-751,7	5,0	1 494,2	486,7	277,8	384,3	140,0	205,5			
1996	410,7	1 190,0	-783,9	4,6	1 657,4	472,2	378,2	335,0	275,8	196,3			
1997	456,2	1 241,8	-797,1	11,5	1 810,4	510,3	319,0	378,0	373,2	229,9			
1998	486,5	1 299,1	-823,6	11,1	2 300,9	646,0	322,2	481,2	632,0	219,5			
1999	498,4	1 352,0	-863,7	10,1	2 996,1	926,7	493,8	755,7	557,0	262,9			
2000	514,3	1 419,4	-913,1	8,0	2 749,7	530,9	411,7	831,9	721,7	253,4			
Euroalueen laajeneminen													
2001	483,6	1 449,4	-973,6	7,7	2 459,4	675,7	479,3	570,2	490,3	243,8			

2. Yritykset

	Muiden kuin rahoitusvarojen nettohankinta			Rahoitusvarojen nettohankinta				Nettovarallisuuden muutokset ⁶⁾		Nettovelkaantuminen				
	Yhteensä	Kiinteän pääoman bruttomuodostus	Kiinteän pääoman kuluminen	Yhteensä	Käteinen ja talletukset	Muut arvopa-perit kuin osak-keet ⁴⁾	Lainat	Osakkeet ja osuudet	Yhteensä	Brutto-säästäminen	Muut arvopa-perit kuin osak-keet ⁴⁾	Lainat	Osakkeet ja osuudet	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1995	155,0	569,8	-438,7	255,3	33,5	10,2	40,0	64,6	270,4	531,0	139,9	-87,3	126,0	90,5
1996	136,3	589,4	-454,8	265,7	54,4	-13,8	55,1	86,0	126,5	538,4	275,5	7,0	143,8	117,1
1997	157,5	615,2	-469,3	244,1	24,4	-13,4	46,3	94,8	114,3	546,6	287,4	12,0	154,5	111,4
1998	202,4	660,2	-487,8	432,5	55,0	-7,6	96,6	200,0	151,7	592,2	483,2	25,6	252,7	196,3
1999	221,7	708,1	-508,5	610,9	28,5	89,2	169,8	307,2	113,5	572,4	719,2	47,3	422,0	235,1
2000	319,4	774,1	-542,9	816,0	69,9	101,9	167,9	420,6	97,0	593,6	1 038,5	58,3	551,2	424,7
Euroalueen laajeneminen														
2001	217,9	799,5	-577,0	543,3	83,4	90,7	137,8	184,4	72,7	598,5	688,4	96,4	317,0	268,3

3. Kotitaloudet ⁷⁾

	Muiden kuin rahoitusvarojen nettohankinta			Rahoitusvarojen nettohankinta					Nettovarallisuuden muutokset ⁶⁾		Netto-velkaantuminen		Lisätieto:	
	Yhteensä	Kiinteän pääoman bruttomuodostus	Kiinteän pääoman kuluminen	Yhteensä	Käteinen ja talletukset	Muut arvopa-perit kuin osak-keet ⁴⁾	Osakkeet ja osuudet	Vakuu-tus-tekni- ninen vastuu-velka	Yhteensä	Brutto-säästäminen	Yhteensä	Lainat	Käytet-tävissä olevat tulot	Brutto-säästä-mis-aste ⁸⁾
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1995	162,2	351,6	-192,0	394,7	185,2	82,3	1,2	179,6	420,0	606,8	136,9	135,8	3 604,7	16,8
1996	160,0	361,8	-203,4	433,3	145,6	24,6	93,6	190,9	431,9	620,0	161,3	160,1	3 762,9	16,5
1997	156,1	353,7	-198,7	421,6	69,1	-17,9	194,3	217,4	409,3	588,7	168,5	167,1	3 789,3	15,5
1998	163,8	363,8	-203,3	444,7	95,5	-118,5	288,8	208,9	395,7	567,0	212,7	211,4	3 897,8	14,5
1999	172,6	392,6	-217,5	476,4	115,1	-16,4	198,8	240,1	380,8	555,1	268,2	266,7	4 062,1	13,7
2000	180,5	413,1	-225,2	417,3	52,7	45,9	132,0	248,4	375,7	559,0	222,1	220,4	4 233,7	13,2
Euroalueen laajeneminen														
2001	176,0	422,4	-245,8	401,6	178,9	66,6	67,5	230,0	409,0	610,0	168,6	166,7	4 529,1	13,5

Lähde: EKP.

1) Konsolidoimattomia tietoja.

2) Kaikki sektorit sisältävät julkisyhteisöt (S13), Yritykset (S11), Rahoitus- ja vakuutuslaitokset (S12) ja kotitaloudet (S14) mukaan lukien kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt (S15).

3) Sisältää arvoesineiden nettohankinnat.

4) Ei sisällä johdannaisia.

5) Johdannaiset, muut saamiset/velat ja tilastolliset erot.

6) Muutokset johtuvat säästämisestä ja saaduista nettopääomansiirroista kiinteän pääoman (-) kulumisen huomioon ottaen.

7) Sisältää kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt.

8) Bruttosäästäminen prosentteina käytettävissä olevista tuloista.

7 Julkisen talouden rahoitusasema euroalueella ja yksittäisissä euromaissa

Taulukko 7.1

Tulot, menot ja alijäämä / ylijäämä¹⁾

(prosenttia BKT:stä)

1. Euroalue – tulot

	Yhteensä	Tulot									Pääoma-tulot	Lisätieto: verot yhteensä ²⁾		
		Välitörmät verot	Kotitaloudet	Yritykset	Välilliset verot	EU:n toimielinten	Sosiaaliturvamaksut	Työntantaja	Vakuutettu	Myyntit			Pääoma-verot	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1993	48,0	47,5	12,1	10,0	2,0	13,2	0,8	17,5	8,7	5,6	2,5	0,5	0,3	43,1
1994	47,6	47,1	11,6	9,5	1,9	13,4	0,8	17,5	8,5	5,7	2,5	0,4	0,2	42,8
1995	47,2	46,6	11,6	9,5	2,0	13,3	0,9	17,3	8,4	5,6	2,5	0,5	0,3	42,6
1996	48,0	47,5	12,0	9,6	2,3	13,4	0,8	17,6	8,7	5,6	2,5	0,5	0,3	43,3
1997	48,3	47,6	12,2	9,6	2,5	13,5	0,7	17,6	8,8	5,6	2,5	0,7	0,4	43,7
1998	47,7	47,2	12,4	9,9	2,5	14,1	0,7	16,5	8,5	5,0	2,5	0,5	0,3	43,3
1999	48,2	47,7	12,8	10,1	2,6	14,3	0,6	16,4	8,5	5,0	2,5	0,5	0,3	43,8
2000	47,8	47,3	13,0	10,2	2,7	14,2	0,6	16,2	8,4	4,9	2,4	0,5	0,3	43,6
Euroalueen laajeneminen														
2001	47,1	46,6	12,6	10,0	2,5	13,9	0,6	16,0	8,4	4,8	2,3	0,5	0,3	42,8
2002	46,6	46,0	12,1	9,6	2,4	13,8	0,5	16,0	8,4	4,7	2,3	0,6	0,3	42,2

2. Euroalue – menot

	Yhteensä	Menot							Pääoma-menot	Lisätieto: perusmenot ⁴⁾				
		Yhteensä	Palkan-saaja-korvaukset	Väli-tuote-käyttö	Korko-menot	Tulon-siirrot	Sosiaali-etuudet ja avustukset ³⁾	Tuki-palkkiot			EU:n toimielinten maksamat	Inves-toinnit	Pää-oman-siirrot	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1993	53,7	49,2	11,6	5,1	5,9	26,6	22,9	2,5	0,6	4,6	3,1	1,6	0,1	47,9
1994	52,7	48,3	11,3	5,0	5,5	26,5	23,0	2,4	0,6	4,3	2,9	1,5	0,0	47,2
1995	52,2	47,7	11,2	4,8	5,7	26,1	22,9	2,2	0,6	4,5	2,7	1,8	0,1	46,5
1996	52,3	48,3	11,2	4,8	5,7	26,6	23,3	2,2	0,6	4,0	2,6	1,4	0,0	46,6
1997	50,9	47,2	11,0	4,7	5,1	26,3	23,2	2,1	0,6	3,7	2,4	1,3	0,1	45,8
1998	50,0	46,0	10,7	4,6	4,7	26,0	22,7	2,0	0,5	3,9	2,4	1,5	0,1	45,3
1999	49,5	45,4	10,7	4,7	4,2	25,8	22,6	2,0	0,5	4,0	2,5	1,5	0,1	45,3
2000	48,7	44,8	10,5	4,7	4,0	25,5	22,3	1,9	0,5	3,9	2,5	1,4	0,0	44,7
Euroalueen laajeneminen														
2001	48,7	44,6	10,5	4,7	4,0	25,4	22,3	1,9	0,5	4,2	2,5	1,6	0,0	44,8
2002	48,8	44,8	10,6	4,8	3,7	25,7	22,8	1,8	0,5	4,0	2,4	1,6	0,0	45,1

3. Euroalue – alijäämä / ylijäämä, perusalijäämä / -ylijäämä ja julkinen kulutus

	Alijäämä (-) / ylijäämä (+)					Perus alijää-mä (-) / ylijää-mä (+)	Julkinen kulutus ⁵⁾							Yksi-lölliset kulutus-menot
	Yhteensä	Valtio	Osa-valtio-hallinto	Paikal-lis-hallinto	Sosiaali-turva-rahastot		Yhteensä	Palkan-saaja-korvaukset	Väli-tuote-käyttö	Luon-toismuo-toiset tulonsiirrot	Kiinteän pääoman kulu-minen	Myyntit (miinus)	Kollek-tiiviset kulutus-menot	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1993	-5,7	-5,0	-0,4	-0,2	-0,1	0,2	21,2	11,6	5,1	5,0	1,9	-2,5	9,0	12,2
1994	-5,1	-4,4	-0,5	-0,2	0,0	0,4	20,8	11,3	5,0	5,1	1,9	-2,5	8,7	12,1
1995	-5,1	-4,2	-0,5	-0,1	-0,3	0,6	20,5	11,2	4,8	5,1	1,8	-2,5	8,6	11,9
1996	-4,3	-3,6	-0,4	0,0	-0,2	1,4	20,6	11,2	4,8	5,2	1,8	-2,5	8,6	12,0
1997	-2,6	-2,3	-0,4	0,1	0,0	2,5	20,4	11,0	4,7	5,1	1,8	-2,5	8,4	11,9
1998	-2,3	-2,2	-0,3	0,1	0,0	2,4	20,0	10,7	4,6	5,1	1,7	-2,5	8,2	11,8
1999	-1,3	-1,6	-0,1	0,1	0,4	2,9	20,0	10,7	4,7	5,1	1,7	-2,5	8,2	11,8
2000	-1,0	-1,4	-0,1	0,1	0,4	3,1	20,0	10,5	4,7	5,2	1,7	-2,4	8,1	11,8
Euroalueen laajeneminen														
2001	-1,6	-1,5	-0,4	0,0	0,3	2,3	20,0	10,5	4,7	5,2	1,7	-2,3	8,1	11,9
2002	-2,3	-1,9	-0,5	-0,1	0,2	1,5	20,2	10,6	4,8	5,3	1,7	-2,3	8,1	12,0

4. Euromaat – alijäämä (-) / ylijäämä (+)⁶⁾

	BE	DE	GR	ES	FR	IE	IT	LU	NL	AT	PT	FI
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1999	-0,5	-1,5	-1,8	-1,2	-1,8	2,3	-1,7	3,5	0,7	-2,3	-2,8	2,0
2000	0,1	1,1	-1,9	-0,8	-1,4	4,3	-0,6	6,1	2,2	-1,5	-2,8	6,9
2001	0,4	-2,8	-1,4	-0,1	-1,5	1,1	-2,6	6,4	0,1	0,3	-4,2	5,1
2002	0,0	-3,6	-1,2	-0,1	-3,1	-0,1	-2,3	2,6	-1,1	-0,6	-2,7	4,7

Lähteet: Euroaluetta koskevat tiedot: EKP, euroalueen maiden ali-ylilyijäämä koskevat tiedot: Euroopan komissio.

1) Tuloja, menoja ja alijäämä (-) / ylijäämä (+) koskevat tiedot perustuvat EKT 95:een. UMTS-toimilupien myynnistä saatuja tuloja ei kuitenkaan ole laskettu mukaan (euroalueen ylijäämä nämä tulot mukaan laskettuna on 0,1 %). Euroalueen maiden ja EU:n toimielinten väliset tulonsiirrot on laskettu mukaan konsolidoituina. Euroalueen maiden välisiä tulonsiirtoja ei ole konsolidoitu.

2) Verot ja sosiaaliturvamaksut.

3) Sosiaalietuudet, markkinatuottajien välittämät luontaismuotoiset sosiaaliset tulonsiirrot ja tulonsiirrot kotitalouksia palveleville voittoa tavoittelemattomille yhteisöille.

4) Kokonaismenot miinus korkomenot.

5) Vastaa julkisyhteisöjen kulutusmenoja (P.3) EKT 95:n luokituksessa julkinen talous.

6) Sisältää UMTS-toimilupien myynnistä saadut tulot.

Taulukko 7.2

Velka¹⁾

(prosenttia BKT:stä)

1. Euroalue – julkinen velka rahoitusvaateittain ja velkojen mukaan

	Yhteensä	Rahoitusvaade				Velkoja				Muut luotonantajat ³⁾
		Kolikot ja talletukset	Lainat	Lyhytaikaiset arvopaperit	Pitkäaikaiset arvopaperit	Kotimainen luotonantaja ²⁾				
						Yhteensä	Rahalaitokset	Muut rahoituslaitokset	Muut sektorit	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
1993	67,3	2,7	17,0	10,0	37,6	52,5	27,6	8,8	16,2	14,8
1994	70,0	2,9	16,1	10,3	40,6	55,8	29,8	10,0	16,0	14,2
1995	74,2	2,9	17,7	9,9	43,8	58,3	30,5	11,0	16,8	15,9
1996	75,4	2,9	17,2	9,9	45,5	58,9	30,3	13,2	15,4	16,5
1997	74,9	2,8	16,3	8,9	46,8	56,9	29,0	14,5	13,4	17,9
1998	73,2	2,8	15,1	7,9	47,3	53,4	27,0	16,3	10,2	19,8
1999	72,1	2,9	14,2	6,9	48,1	49,8	25,3	14,9	9,7	22,1
2000	69,6	2,7	13,0	6,2	47,6	45,9	22,8	13,3	9,8	23,6
<i>Euroalueen laajeneminen</i>										
2001	69,2	2,6	12,5	6,3	47,8	44,6	22,5	12,5	9,6	24,6
2002	69,0	2,5	11,8	6,7	48,0	43,3	21,7	12,1	9,5	25,7

2. Euroalue – julkinen velka liikkeeseenlaskijan, laina-ajan ja valuutan mukaan

	Yhteensä	Liikkeeseenlaskija ⁴⁾				Alkuperäinen laina-aika			Jäljellä oleva laina-aika			Valuutta			Muut valuutat
		Valtio	Osavaltiohallinto	Paikallis-hallinto	Sosiaali-turva-rahastot	Enintään 1 vuosi	Yli 1 vuosi	Vaihtu-vakoi-nen	Enintään 1 vuosi	Yli 1 vuosi ja enintään 5 vuotta	Yli 5 vuotta	Euro tai jäsen-valuutta ⁵⁾	Ei-koti-maan valuutta		
														1	
1993	67,3	55,2	5,2	6,3	0,6	11,9	55,4	6,6	18,4	24,4	24,4	65,6	2,9	1,7	
1994	70,0	57,9	5,4	6,1	0,5	11,2	58,8	7,4	16,5	26,8	26,7	68,1	3,0	1,9	
1995	74,2	61,7	5,7	6,0	0,8	10,6	63,6	6,8	17,6	26,4	30,2	72,3	2,9	1,9	
1996	75,4	62,9	6,1	5,9	0,5	10,2	65,2	6,3	19,2	25,4	30,8	73,5	2,7	1,9	
1997	74,9	62,3	6,3	5,6	0,6	8,8	66,0	6,0	18,6	25,4	30,8	72,8	2,8	2,0	
1998	73,2	61,1	6,3	5,4	0,4	7,7	65,4	5,5	16,4	26,1	30,7	71,4	3,2	1,7	
1999	72,1	60,2	6,2	5,3	0,3	6,5	65,6	5,0	14,4	26,9	30,7	70,2	-	1,9	
2000	69,6	58,1	6,1	5,1	0,3	5,7	63,8	4,4	14,3	27,6	27,7	67,7	-	1,9	
<i>Euroalueen laajeneminen</i>															
2001	69,2	57,8	6,2	4,9	0,3	6,0	63,2	3,2	14,6	26,3	28,3	67,5	-	1,8	
2002	69,0	57,5	6,4	4,8	0,3	6,2	62,8	3,2	15,7	24,8	28,5	67,4	-	1,6	

3. Euromaat – julkinen velka

	BE 1	DE 2	GR 3	ES 4	FR 5	IE 6	IT 7	LU 8	NL 9	AT 10	PT 11	FI 12
1999	114,9	61,2	105,1	63,1	58,5	49,3	114,9	6,0	63,1	67,5	54,3	47,0
2000	109,6	60,2	106,2	60,5	57,2	39,3	110,6	5,6	55,8	66,8	53,3	44,5
2001	108,5	59,5	107,0	56,9	56,8	36,8	109,5	5,6	52,8	67,3	55,6	43,8
2002	105,4	60,8	104,9	54,0	59,1	34,0	106,7	5,7	52,6	67,9	58,0	42,7

Lähteet: Euroaluetta koskevat tiedot: EKP, euroalueen maiden ali-/ylilyijäämää koskevat tiedot: Euroopan komissio.

1) Tiedot perustuvat osittain arvioihin. Julkisen sektorin nimellinen konsolidoitu bruttovelka vuoden lopussa. Muiden maiden sijoituksia valtion joukkolainoihin ei ole konsolidoitu.

2) Valtion joukkolainojen haltijat, jotka sijaitsevat joukkolainan liikkeeseen laskeneessa valtiossa.

3) Sisältää muissa euroalueen maissa kuin joukkolainan liikkeeseen laskeneessa valtiossa sijaitsevat velkojat.

4) Ei sisällä joukkolainan liikkeeseen laskeneessa valtiossa sijaitsevien julkisyhteisöjen hallussa olevia joukkolainoja.

5) Ajalta ennen vuotta 1999 ecumääräinen velka kotimaan valuuttana ja euron käyttöön ottaneiden maiden valuuttoina.

Taulukko 7.3

Velan muutos¹⁾

(prosenttia BKT:stä)

1. Euroalue – julkisen velan muutos aiheuttajan, rahoitusvaateen ja velkojan mukaan

	Yhteensä	Aiheuttaja				Rahoitusvaade				Velkoja			Muut luotonantajat ⁷⁾
		Rahoitus-tarve ²⁾	Arvostus-tekijät ³⁾	Luokit-telu-muutok-set ⁴⁾	Aggre-gaatti-vaiku-tus ⁵⁾	Kolikot ja talle-tukset	Lainat	Lyhyt-aikaiset arvo-paperit	Pitkä-aikaiset arvo-paperit	Koti-mainen luoton-antaja ⁶⁾	Raha-laitokset	Muut rahoitus-laitokset	
											11	12	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
1993	8,0	7,5	0,3	0,1	0,1	0,2	1,2	0,1	6,5	3,6	2,0	1,3	4,4
1994	6,0	5,2	0,2	0,7	0,0	0,4	-0,1	0,9	4,9	5,9	3,6	1,7	0,2
1995	7,8	5,5	0,2	2,2	-0,2	0,2	2,3	0,0	5,2	5,3	2,2	1,5	2,4
1996	3,8	4,2	-0,2	0,1	-0,3	0,1	0,1	0,4	3,2	2,6	0,8	2,6	1,2
1997	2,3	2,4	0,2	-0,2	0,0	0,0	-0,2	-0,6	3,1	0,2	-0,1	1,8	2,0
1998	1,7	1,9	-0,2	0,0	0,0	0,1	-0,4	-0,6	2,6	-1,0	-0,8	2,4	2,6
1999	1,7	1,4	0,3	0,1	0,0	0,2	-0,4	-0,7	2,6	-1,5	-0,7	-0,7	3,1
2000	0,9	0,8	0,1	-0,1	0,0	0,0	-0,5	-0,3	1,7	-1,5	-1,3	-0,9	2,5
Euroalueen laajeneminen													
2001	1,7	1,7	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,2	0,4	1,4	0,2	0,1	-0,1	1,5
2002	2,0	2,5	-0,1	-0,4	0,0	0,0	-0,4	0,6	1,7	0,2	0,0	0,0	1,9

2. Euroalue – alijäämä-/velkakoikaisu

	Velan muutos	Alijää-mä (-) / ylijää-mä (+) ⁸⁾	Alijäämä-/velkakoikaisu ⁹⁾											Muut ¹¹⁾
			Yhteensä	Julkisyhteisöjen rahoitusvarojen muutokset							Arvos-tus-tekijät	Luokit-telu-muu-tokset		
				Yhteensä	Käteinen ja talle-tukset	Arvo-paperit ¹⁰⁾	Lainat	Osakkeet ja osuudet	Yksityis-tämis-tulot	Pääoma-sijoituk-set			Valuutta-kurssi-vaiku-tukset	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
1993	8,0	-5,7	2,3	1,5	1,3	0,2	0,3	-0,2	-0,3	0,1	0,3	0,3	0,1	0,3
1994	6,0	-5,1	0,9	0,0	-0,2	0,1	0,3	-0,1	-0,4	0,2	0,2	0,0	0,7	0,1
1995	7,8	-5,1	2,7	0,6	0,1	-0,1	0,5	0,1	-0,4	0,2	0,2	0,0	2,2	-0,3
1996	3,8	-4,3	-0,5	-0,2	-0,1	0,0	-0,1	-0,1	-0,3	0,2	-0,2	-0,1	0,1	-0,2
1997	2,3	-2,6	-0,3	-0,5	0,2	-0,1	0,0	-0,5	-0,8	0,3	0,2	0,2	-0,2	0,2
1998	1,7	-2,3	-0,6	-0,5	0,1	0,0	-0,1	-0,6	-0,8	0,3	-0,2	0,0	0,0	0,1
1999	1,7	-1,3	0,4	-0,1	0,5	0,1	0,0	-0,7	-0,9	0,2	0,3	0,2	0,1	0,1
2000	0,9	0,1	1,0	0,9	0,7	0,1	0,2	-0,2	-0,4	0,2	0,1	0,0	-0,1	0,1
Euroalueen laajeneminen														
2001	1,7	-1,6	0,1	-0,4	-0,6	0,1	0,2	-0,1	-0,3	0,2	0,0	0,0	0,0	0,6
2002	2,0	-2,3	-0,2	0,2	0,3	0,0	0,1	-0,2	-0,4	0,1	-0,1	-0,1	-0,4	0,0

Lähde: EKP.

- Tiedot perustuvat osittain arvioihin. Nimellisen konsolidoidun bruttovelan vuosimuutos, % BKT:stä: $(velka [t] - velka [t-1]) / BKT (t)$.
- Luotonotto vastaa määritelmän mukaan julkiseen velkaan kohdistuvia transaktioita.
- Sisältää valuuttakurssimuutosten vaikutusten lisäksi vaikutukset, jotka johtuvat velan laskemisesta nimellisarvoisena (esim. liikkeeseen laskettujen arvopaperien preemiot tai diskonttaukset).
- Sisältää erityisesti yksiköiden uudelleenluokittelun vaikutukset ja tietyt valtioiden vastuulle ottamat velat.
- Maiden yhteenlasketun velan muutoksen ja määriteltävien velkojen muutosten summan välinen erotus. Erotus johtuu siitä, että aggregoinneissa käytettiin ennen vuotta 1999 useita eri valuuttakursseja.
- Valtion joukkolainojen haltijat, jotka sijaitsevat joukkolainan liikkeeseen laskeneissa valtioissa.
- Sisältää muissa euroalueen maissa kuin joukkolainan liikkeeseen laskeneissa valtioissa sijaitsevat velkojat.
- Sisältää UMTS-toimilupien myynnistä saadut tulot.
- Nimellisen konsolidoidun bruttovelan vuosimuutoksen ja prosentteina BKT:stä ilmoitetun alijäämän välinen erotus.
- Ei sisällä johdannaisia.
- Sisältää pääasiassa muihin velkoihin ja saamisiin kohdistuvat transaktiot (kauppaluotot, muut velat/saamiset ja johdannaiset).

8 Euroalueen maksutase ja ulkomainen varallisuus (ml. valuuttavaranto)

Taulukko 8.1

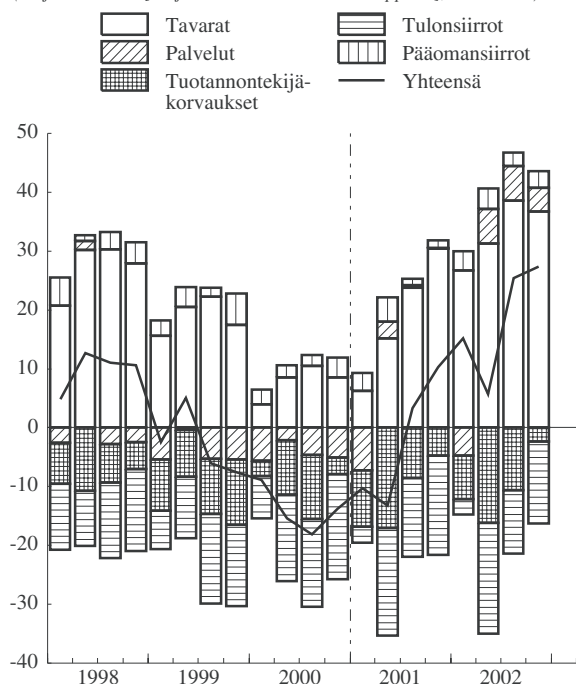
Maksutase^{1), 2)}

(miljardia euroa [miljardia ecua vuoden 1998 loppuun], nettovirrat)

	Vaihtotase					Pääomansiirrot	Rahoitustase						Virheelliset ja tunnistamattomat erät
	Yhteensä	Tavarat	Palvelut	Tuotannon- tekijä- korvaukset	Tulon- siirrot		Yhteensä	Suorat sijoitukset	Arvo- paperi- sijoitukset	Johdan- naiset	Muut sijoituk- set	Valuutta- varanto	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1997	56,7	116,4	-2,3	-15,2	-42,2	13,0	.	-44,4	-24,1	.	.	.	.
1998	26,7	109,0	-6,3	-28,8	-47,2	12,4	-67,0	-81,3	-109,9	-8,2	124,2	8,2	27,9
1999	-23,8	75,7	-16,5	-37,0	-46,1	12,8	13,5	-119,5	-41,4	3,3	161,0	10,1	-2,5
2000	-66,0	31,6	-17,5	-25,5	-54,6	9,8	66,9	-16,5	-111,6	-3,4	180,8	17,6	-10,7
<i>Euroalueen laajeneminen</i>													
2001	-19,4	75,5	-3,7	-39,9	-51,2	9,5	-24,9	-102,8	64,7	-3,5	-1,1	17,8	34,7
2002	61,7	133,3	11,0	-36,6	-46,0	11,8	-137,7	-45,5	110,6	-13,9	-186,7	-2,2	64,3
2001 IV	9,0	30,4	0,2	-4,8	-16,8	1,3	-32,1	18,0	12,9	-6,6	-59,6	3,3	21,8
2002 I	12,0	26,7	-4,7	-7,4	-2,6	3,2	-8,2	-16,0	-35,8	2,5	44,1	-3,1	-6,9
II	2,2	31,3	5,9	-16,2	-18,8	3,5	-19,8	-9,2	72,2	-2,8	-86,7	6,7	14,1
III	23,0	38,5	5,9	-10,7	-10,7	2,3	-50,3	-12,0	35,7	-9,6	-59,7	-4,6	24,9
IV	24,5	36,8	4,0	-2,3	-13,9	2,8	-59,5	-8,3	38,4	-3,9	-84,4	-1,3	32,2
2001 joul	3,9	10,5	1,7	-2,3	-6,1	0,7	-6,2	1,7	-13,4	-1,0	0,7	5,9	1,6
2002 tammi	-0,1	3,1	-2,5	-6,4	5,7	2,6	-39,4	1,2	-33,6	3,3	-5,0	-5,3	37,0
helmi	4,7	10,1	-1,4	-0,2	-3,9	0,4	13,3	-9,1	-8,6	2,1	26,4	2,5	-18,3
maal	7,4	13,5	-0,8	-0,8	-4,4	0,3	17,9	-8,1	6,4	-2,9	22,7	-0,2	-25,6
huhti	-5,8	7,3	0,6	-7,7	-6,0	1,3	14,8	8,1	16,0	1,4	-19,1	8,4	-10,3
touko	0,7	10,3	2,1	-6,4	-5,3	1,0	5,6	1,5	34,2	-2,0	-30,0	1,9	-7,3
kesä	7,4	13,7	3,2	-2,1	-7,5	1,1	-40,2	-18,8	22,0	-2,2	-37,7	-3,5	31,8
heinä	4,8	15,3	1,7	-9,0	-3,1	0,5	-17,4	-6,7	10,7	-8,2	-10,7	-2,6	12,1
elo	9,9	12,2	0,4	0,3	-3,0	0,6	-11,5	1,7	8,3	-2,1	-21,1	1,8	1,0
syys	8,3	11,1	3,9	-2,0	-4,6	1,2	-21,3	-7,0	16,7	0,7	-27,9	-3,8	11,8
loka	3,8	12,3	0,2	-2,4	-6,3	1,5	-18,5	-7,1	25,2	-0,4	-38,5	2,2	13,2
marras	11,5	13,7	1,4	0,4	-4,0	0,4	-26,0	0,5	15,8	-1,5	-38,4	-2,4	14,0
joul	9,1	10,7	2,4	-0,4	-3,7	0,9	-15,0	-1,7	-2,6	-2,0	-7,5	-1,2	4,9
2003 tammi	-6,5	0,8	-0,4	-10,1	3,1	2,1	-15,6	-0,9	-5,5	-1,0	-9,6	1,5	20,0
helmi	3,2	9,5	-0,3	-3,2	-2,8	-0,9	-3,1	0,7	10,7	0,9	-20,8	5,4	0,7

Vaihtotase ja pääomansiirrot

(miljardia euroa [miljardia ecua vuoden 1998 loppuun], nettovirrat)

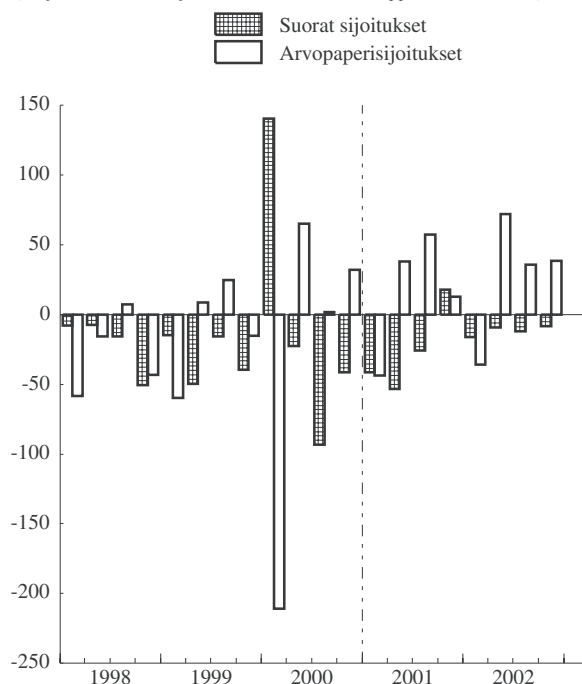
Lähde: EKP.

1) Pääoman tuonti (+), pääoman vienti (-). Valuuttavaranto: lisäys (-), vähennys (+).

2) Viimeaikaisen ja varhaisempien tietojen vertailukelpoisuudesta kerrotaan tarkemmin Yleistä-osassa.

Suorat sijoitukset ja arvopaperisijoitukset

(miljardia euroa [miljardia ecua vuoden 1998 loppuun], nettovirrat)

Taulukko 8.2

Maksutase: vaihtotase ja pääomansiirrot¹⁾

(miljardia euroa, miljardia ecua vuoden 1998 loppuun)

1. Keskeiset erät

	Vaihtotase											Pääomansiirrot		
	Yhteensä			Tavarat		Palvelut		Tuotannon- tekijäkorvaukset		Tulonsiirrot		Tulot 12	Menot 13	
	Tulot 1	Menot 2	Netto 3	Tulot 4	Menot 5	Tulot 6	Menot 7	Tulot 8	Menot 9	Tulot 10	Menot 11			
1997	1 218,5	1 161,8	56,7	754,6	638,3	214,3	216,5	189,5	204,7	60,0	102,3	18,9	5,9	
1998	1 277,3	1 250,6	26,7	784,4	675,4	231,6	237,9	198,5	227,3	62,9	110,1	17,7	5,3	
1999	1 337,0	1 360,8	-23,8	818,3	742,5	246,7	263,2	207,3	244,2	64,8	110,9	19,1	6,3	
2000	1 613,1	1 679,1	-66,0	989,8	958,3	287,5	304,9	269,1	294,6	66,7	121,3	18,3	8,5	
<i>Euroalueen laajeneminen</i>														
2001	1 716,3	1 735,7	-19,4	1 033,0	957,6	325,0	328,7	283,1	322,9	75,3	126,5	17,0	7,5	
2002	1 713,6	1 651,9	61,7	1 059,7	926,4	331,7	320,7	238,1	274,7	84,1	130,1	19,1	7,3	
2001	IV	434,7	425,8	9,0	264,0	233,6	83,5	83,3	71,0	75,8	16,3	33,1	4,4	3,1
2002	I	416,5	404,6	12,0	254,9	228,2	72,5	77,3	58,3	65,7	30,8	33,4	4,7	1,5
	II	429,3	427,1	2,2	267,3	236,0	84,5	78,6	62,5	78,6	15,1	33,9	5,0	1,5
	III	426,8	403,8	23,0	263,2	224,7	89,8	83,9	55,4	66,0	18,4	29,2	4,1	1,7
	IV	441,0	416,5	24,5	274,3	237,6	84,9	81,0	62,0	64,4	19,7	33,6	5,3	2,5
2001	joulu	147,1	143,2	3,9	80,5	69,9	30,2	28,4	30,0	32,3	6,4	12,5	2,4	1,7
2002	tammi	141,7	141,9	-0,1	79,6	76,6	24,3	26,8	20,3	26,7	17,4	11,7	3,0	0,5
	helmi	132,8	128,1	4,7	83,5	73,3	23,1	24,5	19,2	19,4	7,1	10,9	1,0	0,6
	maalis	142,0	134,5	7,4	91,8	78,3	25,1	25,9	18,7	19,6	6,3	10,8	0,7	0,5
	huhti	141,4	147,2	-5,8	88,4	81,1	27,5	26,8	20,2	27,9	5,3	11,3	1,9	0,6
	touko	143,0	142,3	0,7	88,9	78,6	28,2	26,1	20,5	26,9	5,3	10,6	1,5	0,4
	kesä	144,9	137,6	7,4	89,9	76,3	28,8	25,6	21,7	23,8	4,5	12,0	1,6	0,5
	heinä	151,1	146,3	4,8	93,5	78,2	31,3	29,6	20,1	29,1	6,3	9,4	1,1	0,6
	elo	134,9	125,1	9,9	81,7	69,5	28,9	28,6	18,3	18,0	6,0	9,0	1,3	0,7
	syys	140,8	132,4	8,3	88,1	77,0	29,6	25,7	17,0	19,0	6,1	10,7	1,6	0,4
	loka	151,3	147,5	3,8	97,7	85,4	28,8	28,7	19,7	22,1	5,1	11,4	2,1	0,6
	marras	144,9	133,3	11,5	91,7	78,0	26,7	25,3	19,7	19,3	6,7	10,7	1,2	0,8
	joulu	144,8	135,7	9,1	84,9	74,1	29,4	27,0	22,6	22,9	7,9	11,6	2,0	1,1
2003	tammi	143,3	149,7	-6,5	81,8	80,9	25,2	25,6	18,7	28,7	17,6	14,4	2,6	0,5
	helmi	131,5	128,3	3,2	83,5	74,0	23,1	23,3	17,1	20,3	7,8	10,7	1,5	2,4

2. Keskeiset vaihtotaseen erät (kausivaihtelusta puhdistetut)

	Vaihtotase											
	Yhteensä			Tavarat		Palvelut		Tuotannon- tekijäkorvaukset		Tulonsiirrot		
	Tulot 1	Menot 2	Netto 3	Tulot 4	Menot 5	Tulot 6	Menot 7	Tulot 8	Menot 9	Tulot 10	Menot 11	
2000	IV	438,8	457,0	-17,8	266,0	262,5	78,5	83,4	76,8	78,4	17,6	32,6
<i>Euroalueen laajeneminen</i>												
2001	I	431,6	440,4	-8,8	261,0	245,6	78,8	81,9	72,7	83,6	19,1	29,4
	II	432,2	443,4	-11,2	261,3	244,1	81,5	82,3	70,7	83,3	18,7	33,7
	III	428,4	430,1	-1,8	257,2	238,9	82,1	82,5	70,6	78,1	18,4	30,6
	IV	422,9	420,1	2,8	254,1	228,9	81,8	81,7	68,4	76,6	18,7	32,9
2002	I	425,1	409,9	15,2	263,9	228,6	81,6	81,8	59,8	67,9	19,8	31,5
	II	427,8	418,2	9,6	265,8	232,4	82,9	80,7	59,6	71,3	19,5	33,9
	III	430,9	411,5	19,4	265,9	232,0	83,7	78,8	59,0	68,7	22,3	31,9
	IV	430,2	412,5	17,7	264,6	233,5	83,2	79,3	60,1	66,3	22,3	33,5
2001	joulu	144,9	143,2	1,8	84,4	75,3	28,9	27,8	25,6	28,5	6,0	11,5
2002	tammi	142,3	134,8	7,5	86,5	74,5	27,3	27,4	21,3	24,2	7,2	8,8
	helmi	142,3	138,5	3,8	88,3	77,0	27,2	27,3	20,7	22,8	6,0	11,4
	maalis	140,5	136,6	3,9	89,2	77,2	27,1	27,1	17,7	21,0	6,5	11,4
	huhti	142,7	142,4	0,3	88,1	77,9	27,9	27,6	20,2	25,6	6,4	11,4
	touko	141,8	137,9	3,9	88,4	76,5	27,2	26,6	19,7	23,7	6,6	11,1
	kesä	143,3	137,9	5,4	89,3	78,0	27,8	26,5	19,7	22,0	6,5	11,4
	heinä	141,8	138,2	3,6	87,5	76,8	27,0	26,6	20,1	24,5	7,2	10,2
	elo	145,1	137,6	7,5	89,4	77,6	27,6	26,9	20,4	22,6	7,7	10,5
	syys	144,0	135,6	8,4	89,1	77,5	29,1	25,3	18,5	21,6	7,4	11,2
	loka	143,2	140,4	2,8	88,3	78,5	27,5	27,0	20,1	23,2	7,3	11,6
	marras	145,4	137,8	7,7	89,0	77,2	28,1	26,5	20,6	22,9	7,7	11,2
	joulu	141,6	134,4	7,2	87,3	77,7	27,6	25,8	19,3	20,3	7,4	10,6
2003	tammi	143,5	141,2	2,2	88,6	78,6	28,3	26,1	19,4	25,5	7,2	11,0
	helmi	140,8	139,0	1,9	88,1	77,7	27,4	26,1	18,5	24,1	6,8	11,1

Lähde: EKP.

1) Viimeaikaisen ja varhaisempien tietojen vertailukelpoisuudesta kerrotaan Yleistä-osassa.

Taulukko 8.3

Maksutase: tuotannontekijäkorvaukset

(miljardia euroa, bruttovirrat)

	Yhteensä		Palkansaaja-korvaukset		Pääomakorvaukset							
	Tulot 1	Menot 2	Tulot 3	Menot 4	Yhteensä		Suorat sijoitukset		Arvopaperisijoitukset		Muut sijoitukset	
					Tulot 5	Menot 6	Tulot 7	Menot 8	Tulot 9	Menot 10	Tulot 11	Menot 12
1999	207,3	244,2	12,6	4,9	194,7	239,3	42,7	51,2	64,2	102,2	87,8	85,8
2000	269,1	294,6	13,2	5,3	255,9	289,4	61,3	64,5	76,7	107,4	117,9	117,5
<i>Euroalueen laajeneminen</i>												
2001	283,1	322,9	14,0	5,9	269,1	317,0	69,5	68,9	82,5	118,2	117,1	129,8
2002	238,1	274,7	14,4	5,7	223,7	269,0	56,9	55,3	83,2	121,9	83,6	91,8
2001 IV	71,0	75,8	3,6	1,4	67,4	74,3	19,5	22,2	22,2	22,3	25,7	29,9
2002 I	58,3	65,7	3,5	1,2	54,7	64,5	11,3	12,9	20,6	26,4	22,8	25,1
II	62,5	78,6	3,5	1,4	58,9	77,2	17,2	16,3	22,0	38,6	19,8	22,3
III	55,4	66,0	3,6	1,6	51,8	64,5	10,9	11,8	20,5	31,0	20,3	21,6
IV	62,0	64,4	3,8	1,5	58,2	62,9	17,4	14,3	20,1	25,9	20,7	22,7
	Suorien sijoitusten tuotot				Arvopaperisijoitusten tuotot							
	Oman pääoman tuotot		Korot		Oman pääoman tuotot		Korot					
	Tulot 13	Menot 14	Tulot 15	Menot 16	Tulot 17	Menot 18	Tulot 19	Menot 20				
1999	36,2	46,7	6,5	4,6	9,5	34,0	54,7	68,3				
2000	50,5	56,8	10,9	7,7	14,3	30,6	62,4	76,8				
<i>Euroalueen laajeneminen</i>												
2001	59,3	60,1	10,2	8,9	17,3	43,8	65,2	74,4				
2002	49,3	49,7	7,5	5,7	20,6	53,0	62,5	68,9				
2001 IV	16,4	20,1	3,1	2,1	4,8	6,3	17,4	16,0				
2002 I	9,3	11,6	2,1	1,3	4,8	8,8	15,7	17,6				
II	15,4	15,1	1,8	1,2	6,5	23,8	15,5	14,8				
III	9,5	10,5	1,4	1,3	4,4	10,4	16,1	20,6				
IV	15,2	12,5	2,2	1,8	4,9	10,0	15,2	15,9				

Lähde: EKP.

Taulukko 8.4

Maksutase: suorat sijoitukset¹⁾

(miljardia euroa [miljardia ecua vuoden 1998 loppuun], nettovirrat)

	Euroalueelta ulkomaille							Ulkomailta euroalueelle							
	Yhteensä	Oma pääoma ja uudelleen sijoitetut voitot			Muu pääoma, lähinnä konsernien sisäisiä lainoja			Yhteensä	Oma pääoma ja uudelleen sijoitetut voitot			Muu pääoma, lähinnä konsernien sisäisiä lainoja			
		Yhteensä	Raha-laitokset ²⁾	Muut kuin raha-laitokset	Yhteensä	Raha-laitokset ²⁾	Muut kuin raha-laitokset		Yhteensä	Raha-laitokset ²⁾	Muut kuin raha-laitokset	Yhteensä	Raha-laitokset ²⁾	Muut kuin raha-laitokset	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14		
1997	-93,2	.	.	.	.	.	48,7	.	.	.	.	.	.		
1998	-172,7	.	.	.	.	.	91,4	.	.	.	.	.	.		
1999	-320,9	-239,5	-25,0	-214,6	-81,3	-0,6	-80,7	201,3	145,7	3,5	142,2	55,6	0,2	55,4	
2000	-443,3	-351,7	-35,5	-316,2	-91,5	0,3	-91,8	426,7	301,0	12,4	288,6	125,8	0,1	125,7	
<i>Euroalueen laajeneminen</i>															
2001	-259,2	-167,0	-13,9	-153,1	-92,1	-0,6	-91,6	156,4	99,9	5,3	94,6	56,5	0,7	55,8	
2002	-174,5	-145,7	-18,4	-127,3	-28,8	-0,5	-28,3	129,0	94,1	3,2	90,9	34,9	0,7	34,2	
2001	IV	-28,0	-25,2	-3,3	-21,9	-2,7	-0,1	-2,6	45,9	15,6	8,4	7,2	30,3	0,1	30,1
2002	I	-55,5	-41,6	-2,5	-39,1	-13,9	0,0	-13,8	39,5	26,3	1,2	25,2	13,1	0,0	13,1
	II	-47,0	-28,8	-6,0	-22,7	-18,2	-0,3	-17,9	37,7	22,1	2,8	19,3	15,6	0,1	15,6
	III	-32,5	-36,2	-5,2	-31,0	3,7	-0,1	3,8	20,5	12,2	-0,4	12,6	8,4	0,6	7,8
	IV	-39,5	-39,1	-4,8	-34,4	-0,4	-0,1	-0,3	31,3	33,5	-0,3	33,9	-2,3	0,0	-2,3
2001	joulu	-18,4	-9,0	-3,0	-6,0	-9,4	0,0	-9,3	20,1	11,0	6,3	4,7	9,1	0,0	9,1
2002	tammi	-6,7	-8,6	-0,6	-8,0	1,9	0,0	1,9	7,9	2,8	0,2	2,6	5,1	0,1	5,1
	helmi	-21,4	-5,1	-0,4	-4,8	-16,2	0,0	-16,2	12,2	3,4	1,2	2,2	8,9	0,0	8,9
	maalis	-27,4	-27,9	-1,5	-26,4	0,5	-0,1	0,5	19,3	20,2	-0,1	20,3	-0,9	0,0	-0,8
	huhti	-7,7	-2,3	-4,1	1,8	-5,4	0,0	-5,4	15,8	9,4	2,0	7,4	6,4	0,0	6,4
	touko	-18,0	-10,5	-1,0	-9,5	-7,4	0,0	-7,4	19,4	6,5	0,7	5,8	13,0	0,0	12,9
	kesä	-21,3	-15,9	-0,9	-15,0	-5,4	-0,3	-5,1	2,5	6,2	0,1	6,2	-3,7	0,1	-3,8
	heinä	-13,1	-14,5	-3,4	-11,1	1,4	0,0	1,4	6,4	2,8	0,9	1,9	3,6	0,0	3,6
	elo	-1,1	-6,6	-0,3	-6,3	5,5	-0,1	5,5	2,8	2,4	-0,8	3,2	0,4	0,7	-0,3
	syys	-18,3	-15,2	-1,5	-13,7	-3,1	0,0	-3,1	11,3	7,0	-0,6	7,5	4,3	-0,1	4,4
	loka	-13,3	-7,1	-0,9	-6,2	-6,1	0,0	-6,1	6,2	6,6	0,2	6,4	-0,4	-0,1	-0,2
	marras	-22,0	-16,4	-0,3	-16,1	-5,6	0,0	-5,5	22,5	15,5	-0,4	15,9	7,0	0,1	6,9
	joulu	-4,3	-15,6	-3,5	-12,1	11,3	0,0	11,3	2,6	11,4	-0,2	11,6	-8,8	0,0	-8,9
2003	tammi	-10,9	-6,7	-0,8	-5,9	-4,2	0,0	-4,2	10,0	8,4	0,3	8,1	1,6	0,0	1,6
	helmi	-7,0	-5,2	-0,9	-4,3	-1,8	0,0	-1,7	7,6	5,5	1,1	4,5	2,1	0,0	2,1

Lähde: EKP.

1) Pääoman tuonti (+), pääoman vienti (-).

2) Ei sisällä eurojärjestelmää.

Taulukko 8.5

Maksutase: arvopaperisijoitukset¹⁾

(miljardia euroa [miljardia ecua vuoden 1998 loppuun], nettovirrat)

1. Vaateittain²⁾

	Yhteensä		Osakkeet		Velkapaperit						
	Saamiset	Velat	Saamiset	Velat	Saamiset			Velat			
					Yhteensä	Joukkolainat	Rahamarkkinapaperit	Yhteensä	Joukkolainat	Rahamarkkinapaperit	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
1998	-363,3	253,3	-116,2	104,0	-247,1	-238,9	-8,2	149,4	121,3	28,1	
1999	-311,3	269,8	-156,5	93,0	-154,8	-154,9	0,1	176,8	117,0	59,9	
2000	-409,0	297,4	-285,9	49,9	-123,1	-114,3	-8,8	247,5	239,2	8,3	
<i>Euroalueen laajeneminen</i>											
2001	-291,0	355,8	-108,3	233,2	-182,7	-160,1	-22,6	122,5	115,1	7,4	
2002	-172,8	283,3	-40,8	89,2	-132,0	-78,1	-53,9	194,2	128,6	65,6	
2001	IV	-87,2	100,1	-24,9	61,3	-62,3	-51,0	-11,3	38,8	35,9	2,9
2002	I	-75,0	39,2	-32,1	34,5	-42,9	-21,9	-21,0	4,8	7,1	-2,3
	II	-54,2	126,5	-13,9	36,0	-40,3	-25,3	-15,0	90,5	61,4	29,1
	III	-19,8	55,5	12,7	6,0	-32,5	-17,3	-15,2	49,5	26,3	23,2
	IV	-23,7	62,1	-7,5	12,8	-16,2	-13,5	-2,7	49,4	33,7	15,6
2001	joulu	-12,8	-0,7	-6,6	12,6	-6,2	-15,5	9,3	-13,3	-16,4	3,1
2002	tammi	-27,5	-6,1	-13,5	13,3	-14,0	-3,0	-11,0	-19,4	-11,6	-7,8
	helmi	-18,6	10,1	-8,8	9,4	-9,8	-5,7	-4,2	0,6	1,2	-0,5
	maalis	-28,9	35,2	-9,9	11,7	-19,0	-13,2	-5,8	23,5	17,5	6,0
	huhti	-13,2	29,3	-1,9	6,5	-11,3	-10,1	-1,2	22,8	15,1	7,7
	touko	-29,5	63,7	-5,8	27,8	-23,6	-14,7	-9,0	35,9	22,8	13,1
	kesä	-11,6	33,5	-6,2	1,7	-5,4	-0,6	-4,8	31,8	23,5	8,3
	heinä	-15,8	26,5	-6,4	4,5	-9,4	-1,3	-8,1	22,0	13,4	8,6
	elo	-4,4	12,7	5,1	-0,3	-9,5	-10,1	0,5	13,0	2,1	10,9
	syys	0,4	16,4	14,0	1,9	-13,6	-6,0	-7,7	14,5	10,8	3,7
	loka	1,0	24,2	-0,6	-3,7	1,6	-4,0	5,6	27,9	15,7	12,3
	marras	-9,1	24,8	-0,3	16,5	-8,8	-5,0	-3,7	8,3	6,6	1,7
	joulu	-15,6	13,1	-6,6	-0,1	-9,0	-4,5	-4,6	13,1	11,5	1,7
2003	tammi	-22,6	17,1	2,0	14,1	-24,7	-17,0	-7,7	3,0	4,3	-1,3
	helmi	-23,9	34,6	-0,1	4,2	-23,8	-25,1	1,3	30,4	17,8	12,6

2. Saamiset vaateittain ja omistajasektoreittain

	Osakkeet					Velkapaperit											
	Eurojärjestelmä	Rahalaitokset ³⁾	Muut kuin rahalaitokset			Eurojärjestelmä	Rahalaitokset ³⁾	Joukkolainat			Rahamarkkinapaperit						
			Yhteensä	Julkisyhteisöt	Muut sektorit			Eurojärjestelmä	Rahalaitokset ³⁾	Yhteensä	Julkisyhteisöt	Muut sektorit	Eurojärjestelmä	Rahalaitokset ³⁾	Yhteensä	Julkisyhteisöt	Muut sektorit
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15			
1999	0,1	-1,5	-155,1	-2,1	-153,0	0,1	-15,4	-139,6	-1,7	-137,9	0,9	-8,1	7,3	-0,1	7,5		
2000	-0,1	-4,3	-281,6	-2,6	-278,9	-1,9	-46,3	-66,1	-1,5	-64,6	2,2	-15,5	4,6	-1,0	5,5		
<i>Euroalueen laajeneminen</i>																	
2001	-0,4	3,8	-111,8	-2,1	-109,8	1,9	-71,1	-90,9	-1,2	-89,6	-2,3	-34,5	14,3	-0,2	14,5		
2002	-0,3	-9,7	-30,8	-5,2	-25,6	3,7	-7,0	-74,8	-1,0	-73,8	2,1	-35,0	-21,0	-0,9	-20,1		
2001	IV	-0,1	4,8	-29,6	-0,5	-29,0	-0,7	-37,8	-12,5	-0,3	-12,2	-0,3	-3,6	-7,3	1,9	-9,3	
2002	I	0,0	-4,8	-27,3	-1,4	-25,8	0,4	-4,7	-17,5	-0,5	-17,0	0,8	-13,0	-8,8	-1,1	-7,7	
	II	-0,1	-3,7	-10,1	-2,0	-8,1	2,4	-2,3	-25,4	0,2	-25,6	0,0	-1,9	-13,1	-0,1	-13,0	
	III	-0,1	2,8	10,0	-0,6	10,6	-1,1	-2,9	-13,3	-0,3	-13,0	0,9	-13,3	-2,7	0,2	-3,0	
	IV	-0,1	-4,0	-3,5	-1,2	-2,3	2,1	3,0	-18,6	-0,4	-18,1	0,4	-6,8	3,6	0,1	3,5	
2002	syys	0,3	-0,6	14,3	.	.	-0,4	0,5	-6,0	.	.	0,4	-6,0	-2,1	.	.	
	loka	0,0	-2,2	1,6	.	.	0,4	3,8	-8,3	.	.	0,4	3,5	1,7	.	.	
	marras	-0,1	-1,2	0,9	.	.	1,4	-6,2	-0,3	.	.	-0,1	-9,8	6,2	.	.	
	joulu	0,0	-0,6	-6,0	.	.	0,2	5,3	-10,0	.	.	0,1	-0,5	-4,2	.	.	
2003	tammi	0,0	1,4	0,6	.	.	0,0	-12,7	-4,2	.	.	-0,3	-10,9	3,4	.	.	
	helmi	-0,1	-0,9	0,9	.	.	1,0	-10,1	-16,0	.	.	-0,9	-0,3	2,5	.	.	

Lähde: EKP.

1) Pääoman tuonti (+), pääoman vienti (-).

2) Viimeaikaisten ja varhaisempien tietojen vertailukelpoisuudesta kerrotaan tarkemmin Yleistä-osassa.

3) Ei sisällä eurojärjestelmää.

Taulukko 8.6

Maksutase: muut sijoitukset ja valuuttavaranto

(miljardia euroa [miljardia ecua vuoden 1998 loppuun], nettovirrat)

1. Muut sijoitukset sektoreittain^{1), 2)}

	Yhteensä		Eurojärjestelmä		Julkisyhteisöt		Rahalaitokset (pl. eurojärjestelmä)						Muut sektorit		
	Saamiset	Velat	Saamiset	Velat	Saamiset	Velat	Yhteensä		Pitkäaikaiset		Lyhytaikaiset		Saamiset	Velat	
							Saamiset	Velat	Saamiset	Velat	Saamiset	Velat			
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
1998	-81,5	205,6	-0,7	3,5	-1,0	-6,1	-22,6	192,4	-37,6	40,4	15,0	152,0	-57,1	15,9	
1999	-31,8	192,7	-1,9	6,6	3,3	-13,0	16,3	161,2	-47,2	53,8	63,5	107,4	-49,4	37,9	
2000	-179,0	359,8	-1,1	0,9	-2,2	0,7	-130,4	288,8	-50,0	52,5	-80,4	236,3	-45,4	69,5	
<i>Euroalueen laajeneminen</i>															
2001	-250,2	249,0	0,6	4,4	2,9	-0,5	-227,6	233,5	-45,3	22,4	-182,3	211,1	-26,1	11,6	
2002	-224,4	37,7	-1,2	0,1	0,0	-8,3	-167,3	29,5	-28,3	51,9	-139,0	-22,3	-55,9	16,4	
2001	IV	-69,8	10,2	-0,4	3,7	1,9	4,8	-46,3	4,6	-18,1	-5,9	-28,2	10,5	-25,2	-2,9
2002	I	19,8	24,3	-0,4	1,2	-0,6	-8,3	18,7	25,8	-2,5	11,4	21,2	14,4	2,2	5,6
	II	-77,6	-9,1	-0,6	-3,5	0,9	3,8	-62,7	-11,8	-4,4	19,8	-58,3	-31,6	-15,2	2,4
	III	-62,1	2,3	0,3	-0,1	-0,5	-2,8	-34,9	9,6	-4,7	4,6	-30,2	5,0	-26,9	-4,3
	IV	-104,5	20,1	-0,4	2,5	0,3	-1,0	-88,3	6,0	-16,6	16,1	-71,7	-10,1	-16,1	12,7
2001	joulu	30,6	-30,0	0,1	-2,8	0,1	-0,2	30,4	-24,3	-4,3	2,9	34,7	-27,3	0,1	-2,7
2002	tammi	2,0	-7,0	-0,7	2,6	-1,4	-8,8	14,7	0,5	-1,0	6,3	15,6	-5,8	-10,6	-1,3
	helmi	27,0	-0,6	-0,1	-3,8	1,0	-1,6	5,3	12,4	-7,7	1,3	13,1	11,1	20,8	-7,6
	maalis	-9,2	31,9	0,4	2,4	-0,2	2,1	-1,4	12,9	6,2	3,8	-7,5	9,1	-8,0	14,5
	huhti	-42,2	23,1	-0,4	-4,3	1,7	5,6	-30,1	22,2	-4,2	7,1	-25,9	15,1	-13,3	-0,4
	touko	-64,2	34,2	-0,1	-0,5	0,0	0,0	-56,0	36,4	-3,9	8,2	-52,1	28,2	-8,0	-1,7
	kesä	28,8	-66,4	-0,1	1,3	-0,7	-1,8	23,4	-70,4	3,7	4,4	19,7	-74,8	6,2	4,5
	heinä	-2,3	-8,4	0,4	2,7	-0,2	-1,2	14,0	-9,8	2,8	1,6	11,2	-11,4	-16,5	-0,1
	elo	8,5	-29,7	0,1	-5,0	-0,6	-2,2	12,8	-17,9	0,4	2,0	12,4	-19,9	-3,8	-4,6
	syys	-68,3	40,4	-0,2	2,1	0,3	0,6	-61,7	37,3	-7,9	0,9	-53,8	36,3	-6,6	0,4
	loka	-68,8	30,3	-0,1	-0,3	-0,4	1,3	-54,2	22,4	-4,4	7,6	-49,8	14,8	-14,2	7,0
	marras	-78,3	39,9	0,9	1,2	-1,6	-0,3	-65,5	34,8	-7,8	-7,0	-57,6	41,8	-12,1	4,2
	joulu	42,5	-50,1	-1,3	1,6	2,2	-2,0	31,3	-51,2	-4,4	15,5	35,8	-66,7	10,2	1,5
2003	tammi	-9,5	-0,2	0,5	-2,4	-2,3	-6,2	6,5	3,4	-2,0	9,3	8,5	-5,8	-14,1	5,0
	helmi	-81,9	61,1	-0,5	-2,0	-3,8	-2,9	-55,1	54,5	-3,8	6,1	-51,3	48,4	-22,4	11,4

2. Muut sijoitukset sektoreittain ja vaateittain¹⁾

2.1. Eurojärjestelmä

	Lainat / käteinen ja talletukset			Muut saamiset/velat		
	Saamiset	Velat	Netto	Saamiset	Velat	Netto
1999	-1,1	6,7	5,6	-0,8	-0,1	-0,9
2000	-1,1	0,9	-0,2	0,0	0,0	0,0
<i>Euroalueen laajeneminen</i>						
2001	0,6	4,4	5,0	0,0	0,0	0,0
2002	-1,2	0,0	-1,1	0,0	0,0	0,0
2001	IV	-0,4	3,8	3,4	0,0	0,0
2002	I	-0,4	1,2	0,7	0,0	0,0
	II	-0,6	-3,5	-4,1	0,0	0,0
	III	0,3	-0,2	0,1	0,0	0,0
	IV	-0,4	2,6	2,1	0,0	0,0

Lähde: EKP.

1) Pääoman tuonti (+), pääoman vienti (-).

2) Viimeaikaisten ja varhaisempien tietojen vertailukelpoisuudesta kerrotaan tarkemmin Yleistä-osassa.

2.2. Julkisyhteisöt

	Kauppaluotot			Lainat / käteinen ja talletukset			Muut saamiset/velat		
	Saamiset 7	Velat 8	Netto 9	Saamiset 10	Velat 11	Netto 12	Saamiset 13	Velat 14	Netto 15
1999	0,0	0,0	0,0	4,4	-13,1	-8,7	-1,2	0,2	-1,0
2000	0,1	0,0	0,1	-1,4	0,6	-0,8	-0,9	0,1	-0,8
<i>Euroalueen laajeneminen</i>									
2001	-0,1	0,0	-0,1	4,4	-0,6	3,9	-1,4	0,1	-1,3
2002	1,5	0,0	1,4	-0,6	-8,0	-8,6	-0,8	-0,3	-1,1
2001 IV	0,0	0,0	0,0	2,1	4,7	6,8	-0,1	0,1	-0,1
2002 I	0,0	0,0	0,0	-0,3	-8,0	-8,3	-0,3	-0,3	-0,6
II	1,4	0,0	1,4	-0,2	3,6	3,4	-0,3	0,2	-0,2
III	0,0	0,0	0,0	-0,3	-2,7	-3,0	-0,2	0,0	-0,3
IV	0,0	0,0	0,0	0,2	-0,9	-0,6	0,1	-0,1	-0,1

2.3. Rahalaitokset (pl. eurojärjestelmä)

	Lainat / käteinen ja talletukset			Muut saamiset/velat		
	Saamiset 16	Velat 17	Netto 18	Saamiset 19	Velat 20	Netto 21
1999	15,5	160,5	176,0	0,8	0,7	1,5
2000	-126,3	283,5	157,1	-4,1	5,3	1,3
<i>Euroalueen laajeneminen</i>						
2001	-213,6	223,7	10,0	-13,9	9,8	-4,1
2002	-163,6	32,5	-131,1	-3,7	-2,9	-6,6
2001 IV	-41,6	3,3	-38,2	-4,7	1,3	-3,4
2002 I	24,1	19,7	43,9	-5,5	6,0	0,5
II	-61,8	-10,5	-72,3	-0,9	-1,3	-2,2
III	-32,6	7,6	-25,0	-2,3	2,0	-0,3
IV	-93,4	15,6	-77,7	5,0	-9,7	-4,6

2.4. Muut sektorit

	Kauppaluotot			Lainat / käteinen ja talletukset			Muut saamiset/velat		
	Saamiset 22	Velat 23	Netto 24	Saamiset 25	Velat 26	Netto 27	Saamiset 28	Velat 29	Netto 30
1999	-7,5	4,8	-2,7	-18,9	21,7	2,9	-23,0	11,3	-11,7
2000	-14,6	10,5	-4,0	-25,2	64,0	38,8	-5,7	-5,0	-10,7
<i>Euroalueen laajeneminen</i>									
2001	-0,4	0,6	0,1	-25,3	10,6	-14,7	-0,3	0,4	0,1
2002	-9,6	-2,3	-11,9	-43,5	14,4	-29,1	-2,8	4,3	1,5
2001 IV	2,6	-1,2	1,4	-27,7	-2,3	-30,0	-0,1	0,5	0,4
2002 I	-1,2	-0,5	-1,7	5,0	5,3	10,3	-1,6	0,8	-0,8
II	-3,6	-1,4	-5,0	-11,4	2,9	-8,6	-0,1	0,9	0,8
III	-2,8	0,9	-1,9	-23,9	-7,2	-31,2	-0,1	2,0	1,9
IV	-2,0	-1,4	-3,4	-13,1	13,5	0,4	-1,0	0,6	-0,4

3. Valuuttavaranto¹⁾

	Yhteensä 1	Kulta 2	Erityiset nosto- oikeudet 3	Varanto- osuus IMF:ssä 4	Valuuttasaamiset						Muut saamiset 12	
					Yhteensä 5	Käteinen ja talletukset		Arvopaperit				Johdan- naiset 11
						Rahaviran- omaiset ja BIS 6	Pankit 7	Osakkeet 8	Joukko- lainat 9	Raha- markkina- paperit 10		
1999	10,1	0,3	1,0	2,0	6,1	12,5	-12,1	0,2	3,5	2,0	-0,1	0,8
2000	17,6	1,0	0,3	2,9	13,3	4,3	4,6	0,0	-5,6	10,1	-0,1	0,0
<i>Euroalueen laajeneminen</i>												
2001	17,8	0,6	-1,0	-4,2	22,5	10,0	-5,3	-1,1	20,4	-1,6	0,0	0,0
2002	-2,2	0,7	0,2	-2,0	-1,2	-2,3	-15,3	0,0	8,2	8,4	-0,2	0,0
2001 IV	3,3	0,1	-0,1	0,8	2,4	2,7	1,7	0,0	4,8	-6,9	0,0	0,0
2002 I	-3,1	-0,2	0,0	-0,4	-2,4	-1,7	-12,4	0,0	4,2	7,4	0,0	0,0
II	6,7	0,5	0,5	-2,1	7,8	-0,6	1,2	0,0	4,3	3,1	-0,2	0,0
III	-4,6	-0,1	-0,2	0,2	-4,6	-2,4	-3,0	0,0	1,9	-1,2	0,0	0,0
IV	-1,3	0,4	-0,1	0,3	-1,9	2,3	-1,2	0,0	-2,2	-0,9	0,0	0,0

Lähde: EKP.

1) Lisäys (-), vähennys (+).

Taulukko 8.7

Ulkomainen varallisuus¹⁾ ja valuuttavaranto

(miljardia euroa [miljardia ecua vuonna 1997]; ajanjakson lopun kantatieto)

1. Yhteenvedo ulkomaisesta varallisuudesta

	Yhteensä		Suorat sijoitukset	Arvopaperisijoitukset	Johdannaiset	Muut sijoitukset	Valuuttavaranto
	1	% BKT:stä 2					
Ulkomainen nettovarallisuus^{2,3)}							
1997	16,3	0,3	181,5	-750,5	-5,9	223,8	367,3
1998	-170,1	-2,8	152,0	-748,5	2,3	86,5	337,6
1999	-297,3	-4,7	369,6	-881,2	16,0	-183,9	382,2
2000	-414,7	-6,3	428,4	-804,9	8,5	-437,2	390,4
2001	-152,2	-2,2	530,7	-682,7	-5,9	-387,0	392,7
Saamiset							
1999	5 796,7	92,5	1 174,5	2 058,1	111,1	2 070,8	382,2
2000	6 740,0	102,5	1 609,7	2 344,1	117,9	2 277,9	390,4
2001	7 459,4	109,3	1 859,9	2 499,8	123,7	2 583,4	392,7
Velat							
1999	6 094,0	97,2	804,9	2 939,3	95,1	2 254,7	-
2000	7 154,7	108,9	1 181,2	3 149,1	109,3	2 715,1	-
2001	7 611,6	111,5	1 329,2	3 182,5	129,5	2 970,5	-

2. Suorat sijoitukset

	Euroalueelta ulkomaille						Ulkomailta euroalueelle					
	Oma pääoma ja uudelleen sijoitetut voitot			Muu pääoma (lähinnä konsernien sisäisiä lainoja)			Oma pääoma ja uudelleen sijoitetut voitot			Muu pääoma (lähinnä konsernien sisäisiä lainoja)		
	Yhteensä	Rahalaitokset ⁴⁾	Muut kuin rahalaitokset	Yhteensä	Rahalaitokset ⁴⁾	Muut kuin rahalaitokset	Yhteensä	Rahalaitokset ⁴⁾	Muut kuin rahalaitokset	Yhteensä	Rahalaitokset ⁴⁾	Muut kuin rahalaitokset
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1999	938,7	85,7	853,0	235,8	1,8	234,0	606,3	24,3	582,0	198,6	1,7	196,9
2000	1 256,0	115,9	1 140,1	353,7	2,3	351,3	880,6	31,8	848,8	300,7	1,8	298,9
2001	1 478,4	132,0	1 346,4	381,5	2,6	378,9	985,6	42,4	943,2	343,6	2,6	341,0

3.1. Arvopaperisijoitukset vaateittain

	Osakkeet		Velkapaperit					
	Saamiset	Velat	Saamiset			Velat		
			Yhteensä	Joukkolainat	Rahamarkkinapaperit	Yhteensä	Joukkolainat	Rahamarkkinapaperit
1	2	3	4	5	6	7	8	
1999	1 013,6	1 698,1	1 044,4	937,2	107,2	1 241,2	1 138,5	102,7
2000	1 183,6	1 627,6	1 160,5	1 038,4	122,1	1 521,5	1 399,9	121,6
2001	1 111,5	1 577,6	1 388,3	1 208,1	180,1	1 604,9	1 505,5	99,4

3.2. Arvopaperisijoitukset: saamiset vaateittain ja sijoittajasektoreittain

	Osakkeet					Velkapaperit									
	Eurojärjestelmä	Rahalaitokset ⁴⁾	Muut kuin rahalaitokset			Joukkolainat				Rahamarkkinapaperit					
			Yhteensä	Julkisyhteisöt	Muut sektorit	Eurojärjestelmä	Rahalaitokset ⁴⁾	Muut kuin rahalaitokset		Eurojärjestelmä	Rahalaitokset ⁴⁾	Muut kuin rahalaitokset			
								Yhteensä	Julkisyhteisöt			Muut sektorit	Yhteensä	Julkisyhteisöt	Muut sektorit
9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	
1999	0,4	25,9	987,3	4,1	983,2	4,5	257,2	675,4	6,2	669,3	2,6	68,5	36,1	0,2	35,9
2000	0,9	42,7	1 140,0	5,6	1 134,4	3,4	328,5	706,5	5,7	700,9	0,5	85,6	36,0	0,1	35,8
2001	1,2	43,7	1 066,7	6,6	1 060,0	2,1	422,1	784,0	8,0	776,0	2,8	125,2	52,1	0,2	51,9

Lähde: EKP.

1) 12 maata käsittävän euroalueen tietoja eli Kreikan tiedot ovat mukana.

2) Saamiset vähennettynä veloilla.

3) Viimeaikaisten ja varhaisempien tietojen vertailukelpoisuudesta kerrotaan tarkemmin Yleistä-osassa.

4) Ei sisällä eurojärjestelmää.

4. Muut sijoitukset sektoreittain ja vaateittain

	Eurojärjestelmä						Julkisyhteisöt							
	Yhteensä		Lainat / käteinen ja talletukset		Muut saamiset/velat		Yhteensä		Kauppaluotot		Lainat / käteinen ja talletukset		Muut saamiset/velat	
	Saamiset	Velat	Saamiset	Velat	Saamiset	Velat	Saamiset	Velat	Saamiset	Velat	Saamiset	Velat	Saamiset	Velat
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1999	3,1	27,4	3,0	27,1	0,1	0,3	125,5	57,3	2,5	0,1	72,4	45,4	50,6	11,8
2000	3,0	32,2	2,9	31,9	0,1	0,3	133,8	60,0	2,8	0,2	77,5	47,7	53,5	12,1
2001	3,0	36,4	2,9	36,2	0,1	0,2	132,5	63,8	3,1	0,2	73,6	51,4	55,9	12,3

	Rahalaitokset (pl. eurojärjestelmä)						Muut sektorit							
	Yhteensä		Lainat / käteinen ja talletukset		Muut saamiset/velat		Yhteensä		Kauppaluotot		Lainat / käteinen ja talletukset		Muut saamiset/velat	
	Saamiset	Velat	Saamiset	Velat	Saamiset	Velat	Saamiset	Velat	Saamiset	Velat	Saamiset	Velat	Saamiset	Velat
	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
1999	1 317,7	1 823,5	1 291,8	1 798,1	25,9	25,5	624,5	346,5	161,0	90,7	394,2	225,7	69,3	30,1
2000	1 458,5	2 168,4	1 421,4	2 126,4	37,1	42,0	682,6	454,5	179,5	110,2	418,9	314,8	84,2	29,5
2001	1 719,5	2 407,3	1 668,6	2 354,1	50,9	53,2	728,4	462,9	177,6	109,7	478,4	321,9	72,4	31,4

5. Eurojärjestelmän ja Euroopan keskuspankin valuuttavaranto ja siihen liittyvät saamiset¹⁾

(miljardia euroa; ajanjakson lopun kantatieto, ellei toisin mainita)

	Valuuttavaranto													Lisätieto: valuuttavarantoon liittyvät saamiset	
	Yhteensä	Kulta	Miljoonaa troy- unssia ²⁾	Erytiset nosto- oikeudet	Varanto- osuus IMF:ssä	Valuuttasaamiset									Muut saamiset
						Yhteensä	Käteinen ja talletukset		Arvopaperit				Johdan- naiset		
							Raha- viran- omaiset ja BIS	Pankit	Yhteensä	Osak- keet	Joukko- lainat	Raha- mark- kina- paperit			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	

Eurojärjestelmä³⁾

1998 joulukuu ⁴⁾	329,4	99,6	404,131	5,2	23,4	201,2	12,6	19,6	169,0	0,0	116,6	52,4	0,0	0,0	7,6
1999 joulukuu	372,1	116,4	402,758	4,5	24,3	226,9	13,5	23,0	190,7	0,0	133,9	56,8	-0,2	0,0	14,6
2000 joulukuu	377,2	117,1	399,537	4,3	20,8	235,0	9,7	20,1	204,4	0,0	154,0	50,4	0,7	0,0	15,8
2001 tammi 1.	390,4	118,4	404,157	4,3	21,2	246,5	16,8	20,5	208,5	0,0	158,1	50,4	0,7	0,0	16,3
2001 joulukuu	392,7	126,1	401,876	5,5	25,3	235,8	8,0	25,9	201,5	1,2	147,0	53,3	0,4	0,0	24,7
2002 joulukuu	366,1	130,4	399,022	4,8	25,0	205,8	10,3	35,3	159,8	-	-	-	0,4	0,0	22,4
2003 tammi	363,4	135,5	398,728	4,7	24,4	198,8	13,1	38,5	146,6	-	-	-	0,6	0,0	20,4
2003 helmi	352,2	128,2	397,765	4,8	24,3	194,9	10,4	38,4	145,6	-	-	-	0,5	0,0	19,3
2003 maaliskuu	339,2	122,3	397,765	4,7	24,5	187,7	7,9	36,4	142,8	-	-	-	0,6	0,0	18,9

Euroopan keskuspankki⁵⁾

1999 joulukuu	49,3	7,0	24,030	0,0	0,0	42,3	0,3	7,8	34,3	0,0	27,8	6,5	0,0	0,0	2,6
2000 joulukuu	45,3	7,0	24,030	0,0	0,0	38,2	0,6	6,8	30,6	0,0	20,4	10,2	0,3	0,0	3,8
2001 joulukuu	49,3	7,8	24,656	0,1	0,0	41,4	0,8	7,0	33,6	0,0	23,5	10,1	0,0	0,0	3,6
2002 joulukuu	45,5	8,1	24,656	0,2	0,0	37,3	1,2	9,9	26,1	-	-	-	0,0	0,0	3,0
2003 tammi	42,9	8,4	24,656	0,2	0,0	34,4	0,8	9,5	24,1	-	-	-	0,0	0,0	2,9
2003 helmi	42,0	7,9	24,656	0,2	0,0	33,9	1,3	8,8	23,8	-	-	-	0,0	0,0	2,6
2003 maaliskuu	40,5	7,6	24,656	0,2	0,0	32,8	0,9	9,3	22,6	-	-	-	0,0	0,0	3,0

Lähde: EKP.

1) Valuuttavarantoa ja valuuttamääräistä likviditeettiä koskevan raportointimallin mukaisia lisätietoja on saatavissa EKP:n verkkosivuilla.

2) Eurojärjestelmän kultavarantojen muutos johtuu siitä, että eräs keskuspankki myi kultaa 26.9.1999 tehdyn keskuspankkien kultasopimuksen ehtojen mukaisesti.

3) Kattavuus- ja arvostuserojen vuoksi luvut eivät ole täysin verrattavissa taulukon 1.1 lukuun.

4) Tilanne 1.1.1999.

5) Osa eurojärjestelmän valuuttavarantoa.

9 Euroalueen ulkomaankauppa

Taulukko 9

1. Arvot, määrät ja yksikköarvot hyödykkeittäin^{1), 2)}

(kausivaihtelusta puhdistamaton, ellei toisin mainita)

	Tavaroiden vienti (fob)					Tavaroiden tuonti (cif)					Yhteensä (kp.) (2000 = 100)			
	Yhteensä	Raaka- aineet ja tuotanto- hyödykkeet	Investoin- titavarat	Kulutus- tavarat	Lisätieto: Valmistetut tavarat	Yhteensä	Raaka- aineet ja tuotanto- hyödykkeet	Investoin- titavarat	Kulutus- tavarat	Lisätieto: Valmistetut tavarat	Öljy	Vienti	Tuonti	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Arvot (miljardia euroa; 2000 = 100 sarakkeet 12 ja 13)														
1999	832,8	386,5	183,2	224,2	725,0	781,2	423,2	143,6	192,1	590,6	61,5	82,5	78,1	
2000	1 013,7	482,6	221,7	265,4	883,2	1 008,4	579,8	179,4	218,1	730,2	118,9	100,0	100,0	
<i>Euroalueen laajeneminen</i>														
2001	1 060,8	491,6	235,8	287,0	930,8	1 011,1	575,1	178,2	226,1	738,1	107,5	106,3	98,9	
2002	1 073,3	489,6	226,5	301,3	935,9	970,5	544,2	159,5	227,0	704,6	101,9	107,5	95,0	
2001	IV	272,9	122,4	63,1	75,1	238,8	247,5	137,0	44,8	57,3	181,8	23,1	104,9	94,2
2002	I	258,5	118,9	53,8	72,8	225,9	239,5	134,8	39,5	55,8	175,9	22,7	107,4	94,2
	II	273,0	127,5	57,4	74,8	238,4	248,5	141,8	40,5	57,0	180,7	25,8	108,1	95,9
	III	265,4	120,2	55,4	75,9	231,5	232,9	130,2	37,7	56,1	169,4	26,0	107,7	94,5
	IV	276,4	123,1	59,9	77,8	240,1	249,5	137,3	41,9	58,1	178,7	27,4	107,0	95,3
2002	syys	89,6	40,5	18,3	25,9	78,0	80,4	45,2	13,4	18,8	58,6	8,7	108,2	94,4
	loka	98,6	43,9	20,4	28,9	85,9	89,1	50,1	14,1	20,9	64,2	9,9	106,7	95,8
	marras	92,9	41,5	20,0	26,5	80,9	83,1	45,4	14,6	19,3	60,1	8,3	108,5	96,1
	joulu	84,8	37,7	19,5	22,4	73,3	77,4	41,8	13,2	18,0	54,3	9,2	105,7	94,0
2003	tammi	82,1	38,1	15,9	23,2	71,0	83,0	46,6	13,2	19,2	58,8	10,1	107,2	96,7
	helmi	84,6	39,3	17,0	23,3	73,8	79,4	45,4	12,1	17,8	56,9	8,9	108,0	97,0
Määrät (vuotuinen prosenttimuutos; 2000 = 100 sarakkeet 12 ja 13)														
1999	2,2	2,8	-0,8	3,3	1,4	6,1	3,5	12,9	7,7	7,1	6,0	89,3	95,1	
2000	12,4	12,5	12,7	12,7	13,6	5,9	6,8	11,7	4,5	8,9	4,7	99,9	99,9	
<i>Euroalueen laajeneminen</i>														
2001	5,1	1,8	8,6	7,9	5,8	-1,2	-1,0	-3,9	-0,1	-1,7	-1,6	105,3	98,7	
2002	1,8	1,0	-3,5	4,3	1,2	-1,5	-2,5	-8,2	1,6	-2,7	-1,5	107,3	97,1	
2001	IV	-0,4	-3,8	0,9	3,1	-0,5	-5,7	-4,9	-12,8	-1,7	-8,0	0,5	103,9	96,8
2002	I	-2,3	-3,8	-7,1	1,9	-3,0	-6,1	-17,9	-1,0	-8,8	-1,3	106,2	96,5	
	II	2,7	2,7	-2,5	4,8	2,4	-1,4	-9,4	2,4	-2,7	-3,1	107,5	97,5	
	III	4,7	3,5	-0,3	6,5	3,9	0,8	-0,6	-0,3	1,6	0,7	108,3	97,1	
	IV	2,3	1,8	-4,0	4,2	1,6	0,4	-1,9	-4,2	3,0	0,0	107,1	97,3	
2002	syys	9,0	9,2	4,2	8,2	8,9	3,6	2,0	2,6	4,7	3,9	-3,9	108,8	96,9
	loka	0,5	-0,6	-7,3	4,1	-0,4	-0,2	-0,9	-7,3	2,2	-0,3	-0,7	106,7	97,8
	marras	1,9	0,4	-1,2	4,1	2,0	-3,0	-5,9	-3,3	-1,3	-3,7	-3,5	108,3	98,3
	joulu	4,9	5,4	-1,3	4,6	3,8	4,2	0,3	-0,5	8,3	4,0	0,9	106,4	95,8
2003	tammi	3,8	3,2	-1,9	5,2	2,8	2,2	-1,9	9,6	4,8	3,6	-3,8	108,7	98,5
	helmi	2,7	3,4	1,2	-1,0	2,5	2,6	1,1	1,9	2,3	4,6	-7,3	109,3	99,5
Yksikköarvot (vuotuinen prosenttimuutos; 2000 = 100 sarakkeet 12 ja 13)														
1999	2,3	1,7	2,7	1,4	2,4	3,5	3,9	3,4	1,4	2,0	39,4	92,4	82,0	
2000	8,3	11,0	7,4	5,1	7,2	21,9	28,3	11,8	8,7	13,5	84,8	100,0	100,0	
<i>Euroalueen laajeneminen</i>														
2001	1,0	0,7	0,3	1,9	1,0	0,2	-1,3	1,6	2,8	1,7	-11,0	101,0	100,2	
2002	-0,7	-1,4	-0,6	0,5	-0,7	-2,4	-2,8	-2,2	-1,0	-1,6	-3,7	100,3	97,8	
2001	IV	-1,6	-3,1	-0,2	0,2	-1,0	-7,5	-11,5	-2,8	-1,0	-2,6	-34,5	101,0	97,3
2002	I	0,9	-0,5	1,5	2,9	0,9	-3,4	-5,7	-0,6	1,1	-0,6	-16,8	101,1	97,6
	II	-0,7	-1,4	-0,3	0,4	-0,6	-3,2	-4,2	-1,8	-1,1	-1,6	-8,4	100,6	98,3
	III	-1,9	-2,7	-1,8	-0,6	-1,9	-3,4	-3,6	-3,4	-2,8	-2,8	-4,6	99,5	97,3
	IV	-1,1	-1,0	-1,6	-0,7	-1,2	0,6	2,6	-2,9	-1,4	-1,5	19,7	99,9	97,9
2002	syys	-1,5	-2,6	-1,2	0,2	-1,6	-1,6	-1,4	-1,8	-1,4	0,4	99,5	97,5	
	loka	0,0	-0,3	-0,8	0,9	0,0	1,4	3,2	-1,6	-0,4	19,6	100,0	97,9	
	marras	-0,9	-0,8	-1,4	-0,6	-1,1	0,3	1,8	-3,2	-0,6	-1,4	15,4	100,2	97,8
	joulu	-2,3	-2,0	-2,7	-2,4	-2,5	0,1	2,8	-3,9	-3,2	-2,6	24,5	99,4	98,1
2003	tammi	-2,5	-2,0	-2,7	-2,6	-2,7	1,3	4,5	-6,1	-1,8	-2,7	32,6	98,6	98,2
	helmi	-2,4	-1,5	-2,3	-3,3	-2,5	0,1	4,1	-6,9	-4,8	-4,4	33,8	98,8	97,4

Lähteet: Eurostat ja Eurostatin laskelmiin perustuvat EKP:n laskelmat (määrälaskelmat ja yksikköarvojen puhdistus kausivaihtelusta).

1) Määritelmien, kattavuuden ja kirjausajankohdan erojen vuoksi Eurostatin kokoamat ulkomaankaupan tilastot eivät ole täysin vertailukelpoisia EKP:n kokoaman maksutasetilaston tavarat-erän kanssa (taulukko 8.2).

2) Hyödykejako sarakkeissa 2–4 ja 7–9 noudattaa Broad Economic Categories -luokitusta. Valmistettujen tavaroiden (sarakkeet 5 ja 10) ja öljyn (sarake 11) hyödykejako noudattaa SITC-luokitusta (3. tarkistettu laitos).

2. Maaryhmittäin ja maittain¹⁾

(miljardia euroa; kausivaihtelusta puhdistamaton, ellei toisin mainita)

	Yhteensä	Yhteensä (kp.)	Iso- Britannia	Ruotsi	Tanska	EU:hun liittyvät maat	Sveitsi	Yhdys- vallat	Japani	Aasia pl. Japani	Afrikka	Latina- lainen Amerikka	Muut maat	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Vienti (fob)														
1999	832,8	-	161,4	33,1	21,1	77,3	56,1	135,1	26,8	119,2	48,4	39,1	115,2	
2000	1 013,7	-	189,7	38,8	23,2	94,6	63,4	171,4	34,2	151,6	56,1	46,7	144,1	
<i>Euroalueen laajeneminen</i>														
2001	1 060,8	-	201,9	36,9	24,3	105,9	66,3	180,0	34,5	165,3	60,3	49,8	135,6	
2002	1 073,3	-	203,1	36,7	24,6	112,0	63,7	180,7	32,5	169,8	59,5	42,9	.	
2001	IV	272,9	262,5	50,9	9,6	6,2	27,7	16,2	45,0	8,8	43,3	15,8	12,6	36,7
2002	I	258,5	268,8	51,8	9,2	6,0	26,3	15,9	44,6	7,9	39,4	14,0	10,2	33,2
	II	273,0	270,5	51,5	9,3	6,2	28,9	16,2	45,9	7,8	42,8	15,6	11,3	37,6
	III	265,4	269,6	49,8	8,3	6,0	27,7	15,6	44,1	8,3	42,8	14,8	10,5	37,5
	IV	276,4	267,7	50,0	9,9	6,5	29,1	16,0	46,1	8,5	44,9	15,1	10,9	.
2002	syys	89,6	90,3	17,3	3,1	2,2	9,8	5,4	14,4	2,8	14,2	4,7	3,2	12,4
	loka	98,6	89,0	17,9	3,6	2,3	10,7	5,8	16,6	3,0	15,6	5,3	4,1	13,7
	marras	92,9	90,5	17,2	3,5	2,2	10,0	5,5	15,7	2,9	14,4	4,8	3,4	13,4
	joulu	84,8	88,2	14,9	2,8	1,9	8,3	4,7	13,8	2,6	14,9	5,0	3,4	.
2003	tammi	82,1	89,4	15,3	3,0	1,9	8,9	5,3	14,2	2,5	12,3	4,5	3,1	.
	helmi	84,6	90,1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Muutos edellisestä vuodesta, %														
2003	helmi	0,3	-	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Tuonti (cif)														
1999	781,2	-	131,0	33,2	18,6	60,3	43,2	113,2	53,9	151,8	49,0	30,4	96,6	
2000	1 008,4	-	156,6	38,0	21,8	76,8	49,8	140,7	65,5	211,6	72,2	39,7	135,8	
<i>Euroalueen laajeneminen</i>														
2001	1 011,1	-	154,0	34,3	21,3	88,8	52,9	138,1	58,6	207,9	74,0	40,9	140,3	
2002	970,5	-	143,4	34,1	21,5	93,4	51,9	124,5	52,0	202,8	68,3	38,9	.	
2001	IV	247,5	241,2	39,2	8,7	5,7	22,9	14,0	32,7	13,5	50,4	16,9	9,4	34,1
2002	I	239,5	241,0	36,1	8,2	5,1	22,2	12,7	32,9	12,8	49,2	17,8	9,3	33,2
	II	248,5	245,5	37,5	8,9	5,2	23,9	13,6	32,9	13,5	48,7	17,1	10,6	36,6
	III	232,9	241,9	33,5	7,9	5,2	22,5	12,3	28,4	12,3	51,0	16,2	9,8	33,8
	IV	249,5	243,9	36,4	9,1	6,0	24,7	13,3	30,2	13,4	53,8	17,2	9,1	.
2002	syys	80,4	80,6	11,9	3,0	1,8	8,0	4,3	8,9	4,2	17,8	5,8	3,3	11,4
	loka	89,1	81,7	12,3	3,2	2,0	9,0	4,9	10,8	4,9	19,3	6,4	3,6	12,8
	marras	83,1	82,0	12,1	3,0	2,0	8,3	4,4	10,6	4,6	18,0	5,4	2,9	11,8
	joulu	77,4	80,2	12,0	2,8	2,0	7,4	4,0	8,9	4,0	16,5	5,4	2,6	.
2003	tammi	83,0	82,5	10,9	2,7	1,9	8,0	4,1	9,7	4,4	18,7	6,2	3,0	.
	helmi	79,4	82,7	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Muutos edellisestä vuodesta, %														
2003	helmi	2,7	-	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Tase														
1999	51,6	-	30,4	-0,1	2,6	17,0	12,9	21,9	-27,1	-32,6	-0,6	8,7	18,6	
2000	5,3	-	33,1	0,8	1,4	17,8	13,6	30,7	-31,3	-60,0	-16,1	7,0	8,3	
<i>Euroalueen laajeneminen</i>														
2001	49,7	-	47,8	2,7	3,0	17,1	13,4	42,0	-24,1	-42,5	-13,7	8,9	-4,7	
2002	102,8	-	59,7	2,6	3,1	18,6	11,8	56,3	-19,4	-32,9	-8,8	4,1	.	
2001	IV	25,3	21,3	11,8	0,9	0,5	4,8	2,2	12,3	-4,6	-7,1	-1,1	3,1	2,6
2002	I	19,0	27,7	15,7	1,0	0,9	4,1	3,2	11,7	-4,9	-9,8	-3,8	1,0	0,1
	II	24,5	25,0	13,9	0,4	1,0	5,0	2,7	13,0	-5,7	-6,0	-1,5	0,6	1,0
	III	32,5	27,6	16,4	0,5	0,8	5,2	3,3	15,7	-4,0	-8,2	-1,4	0,7	3,6
	IV	26,8	23,8	13,6	0,8	0,4	4,4	2,7	15,9	-4,9	-9,0	-2,1	1,8	.
2002	syys	9,2	9,7	5,4	0,1	0,4	1,8	1,1	5,6	-1,4	-3,6	-1,2	0,0	1,0
	loka	9,6	7,3	5,6	0,4	0,3	1,7	0,9	5,8	-1,8	-3,7	-1,1	0,5	0,9
	marras	9,8	8,5	5,1	0,4	0,2	1,7	1,1	5,1	-1,7	-3,6	-0,6	0,5	1,6
	joulu	7,4	8,0	3,0	0,0	-0,1	0,9	0,8	4,9	-1,4	-1,7	-0,4	0,8	.
2003	tammi	-0,9	6,9	4,4	0,3	0,0	0,9	1,2	4,5	-1,9	-6,4	-1,7	0,1	.
	helmi	5,2	7,3	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.

Lähteet: Eurostat ja Eurostatin tietoihin perustuvat EKP:n laskelmat (Kauppatase ja Muut maat).

1) Määritelmien, kattavuuden ja kirjausajankohdan erojen vuoksi Eurostatin kokoamat ulkomaankaupan tilastot eivät ole täysin vertailukelpoisia EKP:n kokoaman maksutaseilaston tavarat-erän kanssa (taulukot 8.1 ja 8.2).

10 Valuuttakurssit

Taulukko 10

Valuuttakurssit

(jakson keskiarvo, x yksikköä valuuttaa / 1 ecu tai euro, 1999/I = 100 [efektiivinen])

		Euron efektiivinen valuuttakurssi ¹⁾						Ecu/euron valuuttakurssit ²⁾			
		Suppea maaryhmä				Laaja maaryhmä		USA:n dollari	Japanin jeni	Sveitsin frangi	Englannin punta
		Nimellinen	Reaalinen: kuluttaja-hinta-indeksi	Reaalinen: teollisuuden tuottaja-hintaindeksi	Reaalinen: tehdasteollisuuden yksikkötyökustannukset	Nimellinen	Reaalinen: kuluttaja-hinta-indeksi				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
1997		99,1	99,4	99,3	100,6	90,4	96,5	1,134	137,1	1,644	0,692
1998		101,5	101,3	101,6	99,4	96,6	99,1	1,121	146,4	1,622	0,676
1999		95,7	95,7	95,7	96,0	96,6	95,8	1,066	121,3	1,600	0,659
2000		85,7	86,3	87,1	87,1	88,2	86,0	0,924	99,5	1,558	0,609
<i>Euroalueen laajeneminen</i>											
2001		87,3	88,6	89,3	87,7	91,0	87,8	0,896	108,7	1,511	0,622
2002		90,0	92,5	92,9	90,7	95,6	91,7	0,946	118,1	1,467	0,629
2001	I	88,6	89,5	90,6	89,2	91,4	88,4	0,923	109,1	1,533	0,633
	II	86,0	87,3	87,9	86,9	89,5	86,5	0,873	106,9	1,528	0,614
	III	87,0	88,3	89,0	86,8	91,2	87,8	0,890	108,3	1,507	0,619
	IV	87,5	89,3	89,9	87,9	92,0	88,4	0,896	110,5	1,473	0,621
2002	I	87,1	89,4	89,9	87,5	91,3	87,8	0,877	116,1	1,473	0,615
	II	88,8	91,4	91,6	90,0	93,9	90,2	0,919	116,5	1,465	0,629
	III	91,3	93,9	94,4	92,4	97,9	93,8	0,984	117,2	1,464	0,635
	IV	92,5	95,4	95,6	92,9	99,4	95,0	0,999	122,4	1,467	0,636
2003	I	96,9	100,1	100,0	-	104,1	99,3	1,073	127,6	1,466	0,670
2001	tammi	89,2	89,9	91,0	-	91,7	88,7	0,938	109,6	1,529	0,635
	helmi	88,3	89,1	90,4	-	91,0	88,1	0,922	107,1	1,536	0,634
	maalis	88,4	89,4	90,5	-	91,4	88,5	0,910	110,3	1,535	0,629
	huhti	87,6	88,8	89,6	-	91,0	88,0	0,892	110,4	1,529	0,622
	touko	85,9	87,2	87,7	-	89,3	86,3	0,874	106,5	1,533	0,613
	kesä	84,7	86,0	86,5	-	88,1	85,1	0,853	104,3	1,522	0,609
	heinä	85,4	86,8	87,2	-	89,1	86,0	0,861	107,2	1,514	0,609
	elo	87,7	89,0	89,6	-	91,8	88,3	0,900	109,3	1,514	0,627
	syys	88,0	89,3	90,0	-	92,6	89,0	0,911	108,2	1,491	0,623
	loka	88,0	89,6	90,1	-	92,8	89,2	0,906	109,9	1,479	0,624
	marras	86,8	88,4	89,2	-	91,3	87,6	0,888	108,7	1,466	0,618
	joulu	87,7	89,8	90,3	-	91,9	88,5	0,892	113,4	1,475	0,620
2002	tammi	87,6	89,9	90,5	-	91,6	88,1	0,883	117,1	1,475	0,617
	helmi	86,8	89,0	89,6	-	91,1	87,5	0,870	116,2	1,477	0,612
	maalis	86,8	89,3	89,7	-	91,2	87,9	0,876	114,7	1,468	0,616
	huhti	87,2	89,7	90,1	-	91,7	88,2	0,886	115,8	1,466	0,614
	touko	88,6	91,1	91,4	-	93,7	90,0	0,917	115,9	1,457	0,628
	kesä	90,6	93,2	93,4	-	96,4	92,5	0,955	117,8	1,472	0,644
	heinä	91,7	94,4	94,7	-	98,2	94,2	0,992	117,1	1,462	0,639
	elo	91,1	93,6	94,2	-	97,7	93,5	0,978	116,3	1,464	0,636
	syys	91,2	93,7	94,4	-	98,0	93,7	0,981	118,4	1,465	0,631
	loka	91,7	94,3	94,5	-	98,5	94,2	0,981	121,6	1,465	0,630
	marras	92,5	95,1	95,3	-	99,3	94,7	1,001	121,7	1,467	0,637
	joulu	93,6	96,7	96,8	-	100,4	96,0	1,018	124,2	1,468	0,642
2003	tammi	95,8	98,8	99,0	-	103,0	98,1	1,062	126,1	1,462	0,657
	helmi	97,1	100,2	100,2	-	104,4	99,4	1,077	128,6	1,467	0,670
	maalis	97,9	101,3	100,6	-	105,1	100,2	1,081	128,2	1,469	0,683
	huhti	98,6	102,0	101,3	-	105,2	100,2	1,085	130,1	1,496	0,689
Muutos ed. kuukaudesta, % ⁴⁾											
2003	huhti	0,7	0,7	0,7	-	0,2	0,0	0,4	1,5	1,8	0,9
Muutos ed. vuodesta, % ⁴⁾											
2003	huhti	13,0	13,7	12,5	-	14,8	13,7	22,5	12,4	2,1	12,2

Lähde: EKP.

1) Lisätietoja laskentatavasta Yleistä-osassa.

2) Joulukuuhun 1998 asti ecun valuuttakurssit (BIS); tammikuusta 1999 alkaen euron valuuttakurssit.

3) Koska EKP ei ilmoittanut virallisia viitekursseja näille valuutoille ennen lokakuuta 2000, taulukossa esitetään viitteelliset kurssit syyskuuhun 2000 saakka.

Ecun/euron valuuttakurssit ²⁾									
Ruotsin kruunu	Tanskan kruunu	Norjan kruunu	Kanadan dollari	Australian dollari	Hongkongin dollari ³⁾	Etelä-Korean won ³⁾	Singaporen dollari ³⁾		
11	12	13	14	15	16	17	18		
8,65	7,48	8,02	1,569	1,528	8,75	1 069,8	1,678	1997	
8,92	7,50	8,47	1,665	1,787	8,69	1 568,9	1,876	1998	
8,81	7,44	8,31	1,584	1,652	8,27	1 267,3	1,806	1999	
8,45	7,45	8,11	1,371	1,589	7,20	1 043,5	1,592	2000	
Euroalueen laajeneminen									
9,26	7,45	8,05	1,386	1,732	6,99	1 154,8	1,604	2001	
9,16	7,43	7,51	1,484	1,738	7,37	1 175,5	1,691	2002	
9,00	7,46	8,20	1,410	1,741	7,20	1 174,7	1,616	2001	I
9,13	7,46	8,01	1,345	1,701	6,81	1 138,9	1,583		II
9,41	7,44	8,01	1,374	1,734	6,94	1 150,1	1,582		III
9,48	7,44	7,97	1,416	1,751	6,99	1 155,2	1,634		IV
9,16	7,43	7,81	1,398	1,692	6,84	1 155,3	1,607	2002	I
9,16	7,43	7,52	1,428	1,666	7,17	1 157,8	1,657		II
9,23	7,43	7,40	1,536	1,796	7,67	1 172,7	1,729		III
9,09	7,43	7,32	1,569	1,791	7,79	1 215,4	1,767		IV
9,18	7,43	7,57	1,620	1,809	8,37	1 288,9	1,872	2003	I
8,91	7,46	8,24	1,410	1,689	7,32	1 194,9	1,630	2001	tammi
8,98	7,46	8,21	1,403	1,724	7,19	1 153,8	1,607		helmi
9,13	7,46	8,16	1,417	1,807	7,09	1 173,4	1,611		maalis
9,11	7,46	8,11	1,390	1,785	6,96	1 183,5	1,617		huhti
9,06	7,46	7,99	1,347	1,681	6,82	1 133,7	1,586		touko
9,21	7,45	7,94	1,302	1,647	6,65	1 104,1	1,550		kesä
9,26	7,44	7,97	1,315	1,689	6,71	1 120,3	1,569		heinä
9,31	7,45	8,06	1,386	1,717	7,02	1 154,0	1,586		elo
9,67	7,44	8,00	1,426	1,804	7,11	1 178,3	1,593		syys
9,58	7,44	8,00	1,422	1,796	7,07	1 178,6	1,640		loka
9,42	7,45	7,92	1,415	1,717	6,93	1 137,5	1,625		marras
9,44	7,44	7,99	1,408	1,735	6,96	1 147,0	1,639		joulu
9,23	7,43	7,92	1,413	1,709	6,89	1 160,8	1,625	2002	tammi
9,18	7,43	7,79	1,388	1,696	6,79	1 147,2	1,594		helmi
9,06	7,43	7,72	1,390	1,669	6,83	1 157,3	1,602		maalis
9,14	7,43	7,62	1,401	1,654	6,91	1 163,2	1,619		huhti
9,22	7,44	7,52	1,421	1,666	7,15	1 150,1	1,651		touko
9,11	7,43	7,40	1,463	1,679	7,45	1 160,6	1,703		kesä
9,27	7,43	7,40	1,532	1,792	7,74	1 169,2	1,740		heinä
9,25	7,43	7,43	1,533	1,805	7,63	1 167,1	1,716		elo
9,17	7,43	7,36	1,543	1,793	7,65	1 182,6	1,732		syys
9,11	7,43	7,34	1,548	1,783	7,65	1 211,9	1,751		loka
9,08	7,43	7,32	1,574	1,785	7,81	1 208,2	1,767		marras
9,10	7,43	7,29	1,587	1,808	7,94	1 226,9	1,786		joulu
9,17	7,43	7,33	1,636	1,822	8,28	1 250,1	1,843	2003	tammi
9,15	7,43	7,54	1,630	1,811	8,40	1 282,8	1,880		helmi
9,23	7,43	7,84	1,594	1,795	8,43	1 335,4	1,895		maalis
9,15	7,43	7,83	1,585	1,781	8,46	1 337,4	1,928		huhti
-0,8	0,0	-0,2	-0,6	-0,8	0,4	0,1	1,7		Muutos ed. kuukaudesta, % ⁴⁾ 2003 huhti
0,2	-0,1	2,8	13,2	7,7	22,5	15,0	19,1		Muutos ed. vuodesta, % ⁴⁾ 2003 huhti

4) Viimeisen kuukausihavainnon prosenttimuutos on esitetty verrattuna edellisen kuukauden tietoihin ja vuotta aikaisempiin tietoihin. Positiivinen muutos merkitsee euron vahvistumista. Tammikuusta 2001 alkaen efektiivistä valuuttakurssia koskevat tilastot eivät ole täysin vertailukelpoisia aiempien havaintojen kanssa muuttuneiden painojen vuoksi.

II Taloudellinen kehitys muissa EU-maissa

Taulukko 11

Taloudellinen kehitys

(vuotuinen prosenttimuutos, ellei toisin mainita)

	YKHI	Julkisen talouden alijäämä (-)/yli-jäämä (+), % BKT:stä	Julkisen talouden brutto-velka, % BKT:stä	Valtion pitkä-aikaisten lainojen tuotot ¹⁾ , vuotuinen korko	Valuuttakurssi ²⁾ , kansallinen valuutta/ euro	Vaihtotase ja uusi pääomataase, % BKT:stä	Yksikkötyökustannukset ³⁾	BKT:n määrä	Teollisuus-tuotannon volyymindeksi ⁴⁾	Standardoitu työttömyysaste, % työvoimasta (kp.)	Lavea raha ⁵⁾	3 kk:n korko ¹⁾ , vuotuinen korko	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
Tanska													
1999	2,1	3,3	53,0	4,91	7,44	1,8	2,4	2,6	0,1	4,8	-0,2	3,44	
2000	2,7	2,6	47,4	5,64	7,45	1,5	1,4	2,9	5,7	4,4	1,1	5,00	
2001	2,3	3,1	45,4	5,08	7,45	3,1	3,7	1,4	1,3	4,3	5,7	4,70	
2002	2,4	1,9	45,2	5,06	7,43	2,9	1,4	1,6	1,5	4,5	3,5	3,54	
2001	IV	2,0	-	-	4,83	7,44	0,7	3,7	1,0	-0,5	4,3	9,6	3,77
2002	I	2,5	-	-	5,21	7,43	2,7	3,0	1,2	-0,4	4,3	2,3	3,63
	II	2,1	-	-	5,36	7,43	3,3	0,6	3,1	4,4	4,4	2,8	3,71
	III	2,4	-	-	4,92	7,43	3,8	1,0	1,1	0,9	4,6	2,6	3,57
	IV	2,7	-	-	4,74	7,43	1,8	1,0	1,0	1,0	4,7	6,1	3,27
2003	I	2,8	-	-	4,30	7,43	.	.	.	.	19,1	2,83	
2002	marras	2,8	-	-	4,79	7,43	-	-	-	-2,8	4,7	4,7	3,31
	joulu	2,6	-	-	4,61	7,43	-	-	-	-1,9	4,8	10,8	3,07
2003	tammi	2,6	-	-	4,43	7,43	-	-	-	-2,2	4,9	17,7	2,97
	helmi	2,9	-	-	4,21	7,43	-	-	-	2,8	5,0	21,1	2,83
	maaliskuu	2,8	-	-	4,26	7,43	-	-	-	.	.	18,5	2,67
	huhti	.	-	-	4,41	7,43	-	-	-	.	.	.	2,67
Ruotsi													
1999	0,6	1,5	62,7	4,98	8,81	2,6	-1,2	4,6	2,2	6,7	6,8	3,32	
2000	1,3	3,4	52,8	5,37	8,45	3,8	5,0	4,4	6,3	5,6	6,2	4,07	
2001	2,7	4,5	54,4	5,11	9,26	3,8	5,8	1,1	-0,3	4,9	3,4	4,11	
2002	2,0	1,2	52,4	5,31	9,16	4,1	2,1	1,9	-1,2	4,9	5,3	4,24	
2001	IV	3,0	-	-	5,12	9,48	4,3	5,6	0,8	-2,3	4,9	6,2	3,85
2002	I	2,9	-	-	5,42	9,16	5,5	4,7	0,8	-1,1	4,9	7,0	4,00
	II	1,9	-	-	5,64	9,16	5,3	0,8	3,1	0,2	4,9	5,3	4,43
	III	1,5	-	-	5,16	9,23	4,1	1,4	2,4	-1,2	4,9	5,8	4,41
	IV	1,6	-	-	5,00	9,09	1,8	1,7	1,3	-2,5	5,1	3,1	4,09
2003	I	2,9	-	-	4,59	9,18	.	.	.	.	5,3	5,6	3,72
2002	marras	1,4	-	-	5,05	9,08	-	-	-	-1,6	5,1	2,8	4,12
	joulu	1,7	-	-	4,89	9,10	-	-	-	-3,5	5,1	4,2	3,85
2003	tammi	2,6	-	-	4,71	9,17	-	-	-	1,7	5,4	5,2	3,83
	helmi	3,3	-	-	4,48	9,15	-	-	-	-2,2	5,2	5,7	3,75
	maaliskuu	2,9	-	-	4,57	9,23	-	-	-	.	5,3	5,9	3,56
	huhti	.	-	-	4,73	9,15	-	-	-	.	.	.	3,56
Iso-Britannia													
1999	1,3	1,1	45,1	5,01	0,659	-2,1	2,9	2,4	0,8	5,9	5,5	5,54	
2000	0,8	3,9	42,1	5,33	0,609	-1,8	2,3	3,1	1,6	5,4	6,6	6,19	
2001	1,2	0,8	39,0	5,01	0,622	-1,1	4,1	2,1	-2,1	5,0	8,1	5,04	
2002	1,3	-1,4	38,6	4,91	0,629	-0,7	.	1,8	-3,4	5,1	6,0	4,06	
2001	IV	1,0	-1,8	38,7	4,82	0,621	-1,5	3,4	1,9	-5,6	5,1	7,8	4,16
2002	I	1,5	2,8	37,7	5,13	0,615	-0,3	2,7	1,2	-5,7	5,1	6,1	4,08
	II	0,9	-3,6	38,1	5,28	0,629	-1,7	2,6	1,6	-4,3	5,1	5,7	4,17
	III	1,1	-0,7	37,7	4,71	0,635	0,3	1,5	2,2	-2,2	5,2	5,7	4,01
	IV	1,6	-3,0	38,3	4,52	0,636	-1,1	.	2,2	-1,1	5,0	6,3	3,98
2003	I	1,5	-1,8	37,6	4,34	0,670	.	.	2,3	.	.	6,9	3,80
2002	marras	1,6	-7,4	37,6	4,55	0,637	-	-	-	-1,6	5,1	6,1	3,97
	joulu	1,7	-4,5	38,3	4,49	0,642	-	-	-	-0,9	4,9	7,2	4,02
2003	tammi	1,4	3,8	37,6	4,31	0,657	-	-	-	-2,1	5,0	6,6	3,98
	helmi	1,6	-1,5	37,3	4,29	0,670	-	-	-	-1,3	.	6,8	3,75
	maaliskuu	1,6	-7,5	37,6	4,41	0,683	-	-	-	.	.	7,2	3,66
	huhti	.	.	.	4,56	0,689	-	-	-	.	.	.	3,65

Lähteet: Eurostat (sarakeet 1, 8, 9 ja 10), Euroopan komissio (talous- ja raha-asioista vastaava pääosasto ja Eurostat) (sarake 2 [vuosittain] ja sarake 3 [vuosittain]), Reuters (sarake 12), kansalliset tilastot (sarake 2 [neljännesvuosittain ja kuukausittain], sarake 3 [neljännesvuosittain ja kuukausittain]), 4, 5, 7 [pl. Ruotsi] ja 11), EKP:n laskelma (sarakeet 6 ja 7 [Ruotsi]).

- 1) Ajanjakson keskiarvoja.
- 2) Lisäinformaatiota, ks. taulukko 10.
- 3) Koko talous; Ison-Britannian tilastot eivät sisällä työnantajan sosiaaliturvamaksuja.
- 4) Yhteensä (rakentamista lukuun ottamatta); korjattu työpäivien määrällä.
- 5) Kuukauden lopun keskiarvoja; M3; M4 Ison-Britannian osalta.

12 Taloudellinen kehitys EU:n ulkopuolella

Taulukko 12.1

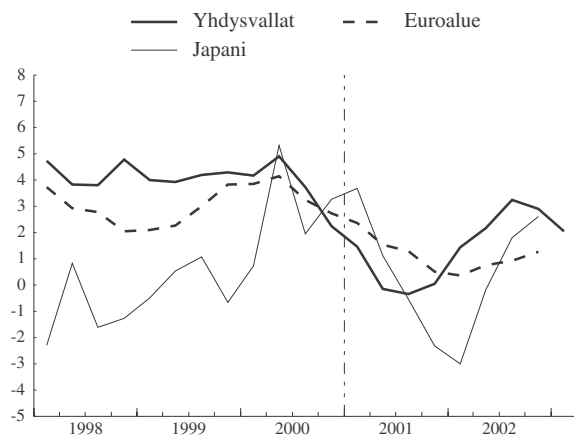
Taloudellinen kehitys

(vuotuinen prosenttimuutos, ellei toisin mainita)

	KHI	Yksikkö- työ- kustannuk- set ¹⁾	BKT:n määrä	Teollisuus- tuotannon volyyymi- indeksi ¹⁾	Työttö- myysaste, % työ- voimasta (kp.)	M2 ²⁾	Pankkien- välisten 3 kk:n talletusten korko ³⁾ , vuotuinen korko	Valtion 10 vuoden lainojen tuotto ³⁾ , vuotuinen korko	Valuutta- kurssi ⁴⁾ , kansallinen valuutta/ euro	Julkisen talouden rahoitus- asema alijäämä (-) ⁶⁾ ylijäämä (+), % BKT:stä	Julkinen brutto- velka ⁶⁾ , % BKT:stä	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
Yhdysvallat												
1999	2,2	-1,1	4,1	5,0	4,2	7,6	5,42	5,64	1,066	0,7	49,6	
2000	3,4	3,2	3,8	5,2	4,0	6,1	6,53	6,03	0,924	1,4	44,3	
2001	2,8	0,7	0,3	-4,1	4,8	8,7	3,78	5,01	0,896	-0,5	43,9	
2002	1,6	-1,1	2,4	-1,0	5,8	7,7	1,80	4,60	0,946	-3,4	46,1	
2001	IV	1,9	1,0	0,1	-6,2	5,6	10,3	2,15	4,74	0,896	-1,0	44,0
2002	I	1,3	-0,8	1,4	-4,0	5,6	9,1	1,90	5,06	0,877	-3,0	44,3
	II	1,3	-1,5	2,2	-1,5	5,8	7,5	1,92	5,08	0,919	-3,3	44,6
	III	1,6	-1,9	3,3	0,5	5,8	7,3	1,81	4,25	0,984	-3,4	45,2
	IV	2,2	-0,3	2,9	1,1	5,9	7,0	1,55	3,99	0,999	-3,8	46,1
2003	I	2,9	1,2	2,1	0,4	5,8	6,9	1,33	3,90	1,073	.	.
2002	marras	2,2	-	-	1,5	5,9	7,3	1,46	4,04	1,001	-	-
	joulu	2,4	-	-	0,9	6,0	6,6	1,41	4,03	1,018	-	-
2003	tammi	2,6	-	-	0,9	5,7	6,7	1,37	4,02	1,062	-	-
	helmi	3,0	-	-	0,4	5,8	6,8	1,34	3,90	1,077	-	-
	maalis	3,0	-	-	0,0	5,8	7,1	1,29	3,79	1,081	-	-
	huhti	.	-	-	.	6,0	.	1,30	3,94	1,085	-	-
Japani												
1999	-0,3	-2,4	0,1	0,2	4,7	3,7	0,22	1,75	121,3	-7,2	118,2	
2000	-0,7	-6,3	2,8	5,7	4,7	2,1	0,28	1,76	99,5	-7,4	126,1	
2001	-0,7	5,8	0,4	-6,8	5,0	2,8	0,15	1,34	108,7	-6,1	134,6	
2002	-0,9	-3,0	0,3	-1,4	5,4	3,3	0,08	1,27	118,1	.	.	
2001	IV	-1,0	11,1	-2,3	-12,6	5,4	3,2	0,08	1,35	110,5	.	.
2002	I	-1,4	6,6	-3,0	-9,9	5,3	3,6	0,10	1,46	116,1	.	.
	II	-0,9	-1,7	-0,2	-3,8	5,4	3,5	0,08	1,37	116,5	.	.
	III	-0,8	-7,6	1,8	3,2	5,4	3,3	0,07	1,24	117,2	.	.
	IV	-0,5	-8,5	2,6	5,9	5,4	2,9	0,07	1,01	122,4	.	.
2003	I	-0,2	.	.	5,4	.	1,9	0,06	0,80	127,6	.	.
2002	marras	-0,4	-8,2	-	5,3	5,3	3,2	0,07	0,99	121,7	-	-
	joulu	-0,3	-8,4	-	7,0	5,4	2,1	0,06	0,97	124,2	-	-
2003	tammi	-0,4	-8,8	-	8,2	5,5	1,9	0,06	0,84	126,1	-	-
	helmi	-0,2	.	-	4,8	5,2	1,9	0,06	0,83	128,6	-	-
	maalis	-0,1	.	-	3,7	.	1,8	0,06	0,74	128,2	-	-
	huhti	.	.	-	.	.	.	0,06	0,66	130,1	-	-

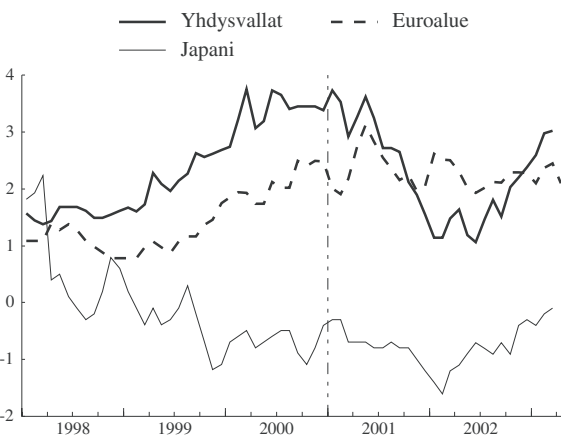
Bruttokansantuotteen määrä

(vuotuinen prosenttimuutos; neljännesvuosittain)

Kuluttajahintaindeksit

(vuotuinen prosenttimuutos; kuukausittain)

Lähteet: Kansalliset tilastot (sarakeet 1, 2 [Yhdysvallat], 3, 4, 5, 6, 8, 9 ja 10), OECD (sarake 2 [Japani]), Eurostat (euroaluetta koskevan kuvion tilastot), Reuters (sarakeet 7 ja 8), EKP:n laskelma (sarake 11).

1) Tehdasteollisuus.

2) Ajanjakson keskiarvo, M2 ja sijoitustodistukset Japanin osalta.

3) Lisäinformaatiota, ks. taulukot 3.1 ja 3.2.

4) Lisäinformaatiota, ks. taulukko 10.

5) Vuoden 1999 tiedot perustuvat rahoitustilinpitotilastoihin.

6) Julkisen sektorin konsolidoitu bruttovelka (ajanjakson lopussa).

Taulukko 12.2

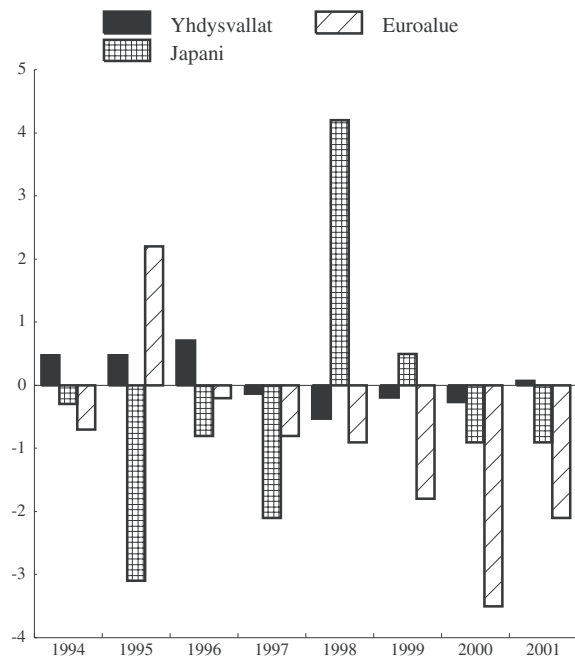
Säästäminen, investoinnit ja rahoitus

(prosenttia BKT:stä)

	Kansallinen säästäminen ja investoinnit			Yritysten (pl. rahoitussektori) investoinnit ja rahoitus						Kotitalouksien investoinnit ja rahoitus ¹⁾			
	Brutto-säästäminen	Pääoman brutto-muodostus	Nettoluotonanto ulkomaille	Pääoman brutto-muodostus	Kiinteän pääoman brutto-muodostus	Rahoitusvarojen netto-hankinta	Brutto-säästäminen	Netto-velkaantuminen	Arvopaperit ja osakkeet	Pääoma-menot	Rahoitusvarojen netto-hankinta	Brutto-säästäminen	Netto-velkaantuminen
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Yhdysvallat													
1999	18,4	20,9	-3,0	9,5	8,9	10,5	8,2	10,6	2,9	12,4	4,6	11,2	6,2
2000	18,4	21,1	-4,0	9,7	9,1	12,3	7,5	12,6	2,7	12,5	3,0	11,5	5,7
2001	16,5	19,1	-3,7	7,9	8,5	3,7	7,7	3,7	2,0	13,0	5,5	11,6	5,7
2002	15,2	18,6	-4,6	7,7	7,7	2,3	7,6	2,9	0,2	12,8	6,4	12,7	6,8
2001 I	16,9	20,0	-4,1	8,6	8,9	4,6	7,1	5,6	2,2	12,9	4,0	11,4	3,5
2001 II	16,6	19,3	-3,8	8,1	8,6	4,0	7,4	4,1	2,8	12,9	6,2	11,2	6,6
2001 III	16,5	18,8	-3,5	7,7	8,3	2,6	7,8	2,2	0,8	12,9	9,1	12,8	9,1
2001 IV	15,9	18,2	-3,6	7,1	8,0	3,8	8,5	2,8	2,3	13,4	2,7	10,9	3,7
2002 I	15,6	18,6	-4,1	7,5	7,8	2,6	7,9	2,8	0,3	12,8	6,5	12,3	6,7
2002 II	15,5	18,7	-4,8	7,7	7,6	2,6	7,7	3,1	1,1	12,7	6,8	12,7	5,8
2002 III	15,0	18,6	-4,7	7,8	7,6	1,2	7,5	2,1	-1,3	12,9	4,7	12,7	6,5
2002 IV	14,8	18,7	-5,0	7,8	7,6	2,7	7,3	3,5	0,8	12,7	7,5	12,8	8,2
Japani													
1999	27,8	25,9	2,2	14,4	14,8	2,4	13,7	-3,5	1,7	5,2	5,1	11,5	0,2
2000	27,7	26,2	2,3	15,8	15,4	2,4	14,3	0,3	1,2	5,2	4,1	10,7	0,0
2001	26,4	25,6	2,0	15,7	15,2	-2,3	14,1	-5,7	1,7	4,9	3,0	8,6	-0,1
2002	.	23,7	.	.	.	-2,4	.	-6,6	-0,3	.	1,2	.	-2,1
2001 I	30,1	26,4	2,3	.	.	8,9	.	-2,4	2,2	.	-4,1	.	3,2
2001 II	24,2	25,4	1,7	.	.	-26,7	.	-15,3	4,0	.	11,8	.	-4,5
2001 III	25,9	25,3	2,1	.	.	6,3	.	-8,9	-1,1	.	-5,2	.	2,6
2001 IV	25,5	25,5	2,0	.	.	2,3	.	3,2	1,5	.	8,8	.	-1,5
2002 I	29,6	22,8	3,4	.	.	10,0	.	-6,7	-2,5	.	-6,5	.	2,5
2002 II	.	22,7	.	.	.	-25,0	.	-19,0	2,0	.	7,4	.	-8,0
2002 III	.	23,7	.	.	.	-0,8	.	-7,5	-2,6	.	-4,3	.	-0,1
2002 IV	.	25,0	.	.	.	6,0	.	5,8	1,5	.	7,3	.	-2,6

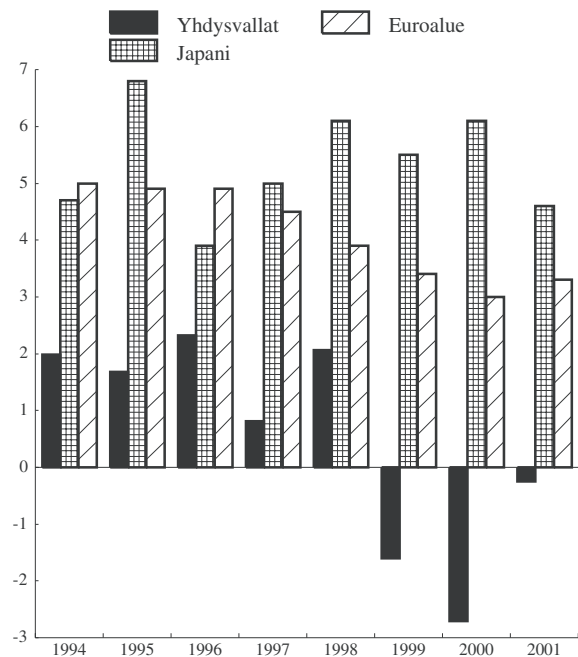
Yritysten (pl. rahoitussektori) nettoluotonanto

(prosenttia BKT:stä)

Kotitalouksien nettoluotonanto¹⁾

(prosenttia BKT:stä)

Lähteet: EKP, Federal Reserve Board, Bank of Japan ja Economic and Social Research Institute.

1) Kotitaloudet mukaan lukien kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt.

Teknisiä huomautuksia

Taulukot 2.3–2.7

Virtatilastojen laskeminen

Kuukausittaiset virtatilastot lasketaan kantojen kuukausierotuksista, jotka on puhdistettu uudelleenluokittelun, arvostusmuutosten, valuuttakurssimuutosten tai itse transaktioista johtumattomien muiden vastaavien muutosten aiheuttamista eroista.

Jos L_t on kanta kuukauden t lopussa, C_t^M uudelleenluokittelun vaikutus kuukaudessa t , E_t^M valuuttakurssimuutosten vaikutus ja V_t^M arvostusmuutosten vaikutus, virtatilastot F_t^M kuukaudessa t lasketaan seuraavasti:

$$a) F_t^M = (L_t - L_{t-1}) - C_t^M - E_t^M - V_t^M$$

Vastaavasti neljännesvuosivirtatilastot F_t^Q kuukauden t päättyvänä neljännesvuotena lasketaan seuraavasti:

$$b) F_t^Q = (L_t - L_{t-3}) - C_t^Q - E_t^Q - V_t^Q$$

Tässä L_{t-3} on kanta kuukauden $t-3$ lopussa (edellisen neljänneksen lopussa) ja esimerkiksi C_t^Q on uudelleenluokittelun vaikutus kuukauden t päättyvänä neljännesvuotena.

Taulukko 2.4

Suhteellisten vuosimuutosten laskeminen

Muutosprosentit lasketaan joko virtatietojen tai kausivaihtelusta puhdistettujen kantatietojen (indeksisarjojen) perusteella. Jos F_t^M ja L_t ovat yllä olevan määritelmän mukaisia, kuukauden t kausivaihtelusta puhdistettu kanta I_t on

$$c) I_t = I_{t-1} \times \left(1 + \frac{F_t^M}{L_{t-1}} \right)$$

Kausivaihtelusta puhdistamattomien sarjojen perusjaksoksi on asetettu 100 joulukuun 2001 tilanteen mukaan. Suhteellinen vuosimuutos a_t eli muutos kuukauden t päättyvänä 12 kuukauden ajanjaksona voidaan laskea joko seuraavasti:

$$d) a_t = \left[\prod_{i=0}^{11} \left(1 + \frac{F_{t-i}^M}{L_{t-i-1}} \right) - 1 \right] \times 100$$

tai seuraavasti:

$$e) a_t = \left(\frac{I_t}{I_{t-12}} - 1 \right) \times 100$$

Vastaavasti prosenttimuutos a_t^M kuukautena t voidaan laskea seuraavasti:

$$f) a_t^M = \left(\frac{F_t^M}{L_{t-1}} \right) \times 100$$

$$g) a_t^M = \left(\frac{I_t}{I_{t-1}} - 1 \right) \times 100$$

M3:n kolmen kuukauden liukuva keskiarvo lasketaan kaavalla $(a_t + a_{t-1} + a_{t-2})/3$.

Pyöritysten vuoksi näin lasketut luvut eivät välttämättä täsmää taulukon 2.4 lukujen kanssa. Kausivaihtelusta puhdistetut, useampidesimaaliset kantatiedot ovat saatavissa EKP:n verkkosivuilta (www.ecb.int) kohdasta "Euro area statistics-download" CSV-tiedostona, josta taulukon 2.4 tarkat suhteelliset muutosluvut on mahdollista laskea.

Euroalueen raha-aggregaattien ja lainojen puhdistaminen kausivaihtelusta¹

Kausitasoituksessa käytetty lähestymistapa perustuu multiplikaatiiviseen erittelyyn X-12-ARIMA-ohjelmalla.² M3 puhdistetaan kausivaihtelusta epäsuorasti laskemalla yhteen M1:n ja erotuksien (M2–M1) ja (M3–M2) kausivaihtelusta puhdistetut aikasarjat.

Kausivaihteluista puhdistettujen kantojen indeksille estimoidaan kausitekijät.³ Niillä muokataan

¹ Lisätietoja: Euroopan keskuspankki (elokuu 2000), "Seasonal adjustment of monetary aggregates and HICP for the euro area".

² Lisätietoja: Findley, D., Monsell, B., Bell, W., Otto, M. ja Chen, B.C. (1998), "New Capabilities and Methods of the X-12-ARIMA Seasonal Adjustment Program", *Journal of Business and Economic Statistics*, 16, 2, 127–152, tai "X-12 Reference Manual, Time Series Staff, Bureau of the Census, Washington, D.C. Sisäisiä tarkoituksia varten on käytetty myös multiplikaatiivisia malleja TRAMO-SEATS-ohjelmista. Lisätietoja: Gomez, V. ja Maravall, A. (1996), "Programs TRAMO and SEATS: Instructions for the User", Bank of Spain, Working Paper No. 9628, Madrid.

³ Tästä seuraa, että kausivaihtelusta puhdistetuissa aikasarjoissa perusjaksoksi (joulukuun 2001) indeksi yleensä poikkeaa 100:sta, mikä johtuu kausivaihtelusta tuona kuukautena.

kantoja sekä uudelleenluokittelusta ja arvostusmuutoksista aiheutuvia korjauseriä. Näin saadaan virtojen kausipuhdistetut arvot. Kausitekijät (ja kauppapäivään liittyvät tekijät) tarkistetaan vuosittain tai tarvittaessa.

Taulukot 2.5–2.8

Tilastot ovat mahdollisimman yhtenäisiä ja vertailukelpoisia. Tammikuussa 1999 käyttöön otetun uuden raportointimenetelmän vuoksi kantatiedot vuoden 1999 ensimmäistä neljänestä edeltävältä ajalta eivät ole suoraan vertailukelpoisia myöhempien tietojen kanssa.

Taulukoissa 2.5–2.8 esitetyt tilastot tarkistetaan neljännesvuosittain (maalis-, kesä-, syys- ja joulukuun Kuukausikatsauksissa), joten niissä esiintyvät luvut voivat hieman poiketa kuukausitilastojen luvuista.

Suhteellisten vuosimuutosten laskeminen

Muutosprosentit lasketaan joko virtatietojen tai kausivaihtelusta puhdistettujen kantatietojen (indeksisarjojen) perusteella. Jos F_t^Q ja L_{t-3} ovat yllä olevan määritelmän mukaisia, kuukauden t kausivaihtelusta puhdistettu kanta I_t on

$$h) I_t = I_{t-3} \times \left(1 + \frac{F_t^Q}{L_{t-3}} \right)$$

Perusjaksoksi on asetettu 100 joulukuun 2001 tilanne. Suhteellinen vuosimuutos a_t eli muutos kuukauteen t päättyvänä neljän neljänneksen jaksossa voidaan laskea joko seuraavasti:

$$i) a_t = \left[\prod_{i=0}^3 \left(1 + \frac{F_{t-3i}^Q}{L_{t-3(i+1)}} \right) - 1 \right] \times 100$$

tai seuraavasti:

$$j) a_t = \left(\frac{I_t}{I_{t-12}} - 1 \right) \times 100$$

Vastaavasti prosenttimuutos edellisen vuoden vastaavasta neljänneksestä a_t^Q kuukauteen t päättyvänä neljänneksenä voidaan laskea seuraavasti:

$$k) a_t^Q = \left(\frac{F_t^Q}{L_{t-3}} - 1 \right) \times 100$$

$$l) a_t^Q = \left(\frac{I_t}{I_{t-3}} - 1 \right) \times 100$$

Pyörästysten vuoksi näin lasketut luvut eivät välttämättä täsmää taulukkojen 2.5–2.7 lukujen kanssa. Kausivaihtelusta puhdistetut, useampidesimaaliset kantatiedot ovat saatavissa EKP:n verkkosivuilta (www.ecb.int) kohdasta "Euro area statistics-download" CSV-tiedostona, josta taulukkojen 2.5–2.7 tarkat suhteelliset muutokset on mahdollista laskea.

Taulukko 3.7

Suhteellisten vuosimuutosten laskeminen

Muutosprosentit lasketaan rahoitustransaktioiden perusteella ja siten ne on puhdistettu uudelleenluokittelun, arvostusmuutosten, valuuttakurssimuutosten tai itse transaktioista johtumattomien muiden vastaavien muutosten aiheuttamista eroista. Muutosprosentit lasketaan joko virtatietojen tai kausivaihtelusta puhdistettujen kantatietojen perusteella. Jos N_t^M kuvaa virtaa (nettoemissioita) kuukauden t aikana, L_t kantaa kuukauden t lopussa, kuukauden t kausivaihtelusta puhdistettu kanta I_t on

$$m) I_t = I_{t-1} \times \left(1 + \frac{N_t^M}{L_{t-1}} \right)$$

Perusjaksoksi on asetettu 100 joulukuun 2001 tilanne. Suhteellinen vuosimuutos a_t eli muutos kuukauteen t päättyvänä 12 kuukauden ajanjaksona voidaan laskea joko seuraavasti:

$$n) a_t = \left[\prod_{i=0}^{11} \left(1 + \frac{N_{t-i}^M}{L_{t-1-i}} \right) - 1 \right] \times 100$$

tai seuraavasti:

$$o) a_t = \left(\frac{I_t}{I_{t-12}} - 1 \right) \times 100$$

Arvopaperien liikkeeseenlaskujen suhteellisten vuosimuutosten laskemisessa käytetään samaa metodologia kuin raha-aggregaattien suhteellisten

vuosimuutosten laskemisessa. Ainoa ero on, että kaavassa käytetään F-muuttujan tilalla N-muuttujaa. Syynä on se, että näin tehdään ero rahaaggregaattien virtatietojen ja arvopaperien liikkeeseenlaskuja koskevien nettomääräisten tilastojen välillä. Arvopaperitilastoissa EKP kerää erikseen bruttomääräisiä liikkeeseenlaskuja ja lunastuksia koskevat tiedot.

Taulukko 4.1

YKHI-tietojen puhdistaminen kausivaihtelusta⁴

Kausitasoituksessa käytetty lähestymistapa perustuu multiplikatiiviseen erittelyyn X-12-ARIMA-ohjelmalla (ks. alaviite 2). Kokonaisindeksi puhdistetaan kausivaihtelusta epäsuorasti laskeamalla yhteen kausivaihtelusta puhdistetut jalostettuja ja jalostamattomia elintarvikkeita, muita teollisuustuotteita kuin energiaa sekä palveluja koskevat euroalueen aikasarjat. Energian hintoja koskevia tietoja ei ole puhdistettu, koska kausivaihtelusta ei ole tilastollista näyttöä. Kausitekiöt tarkistetaan vuosittain tai tarvittaessa.

Taulukko 8.2

Vaihtotaseen puhdistaminen kausivaihtelusta

Kausivaihtelusta puhdistaminen, joka tässä perustuu aikasarjan komponenttien multiplikatiiviseen malliin, toteutetaan X-12-ARIMA-ohjelmalla (versio 0.2.2) (ks. alaviite 2). Tavarakaupan taseessa kausivaihtelusta puhdistaminen käsittää korjaukset työpäivien lukumäärän, karkausvuosien ja pääsiäispyhien vaikutuksista, palvelutaseessa pelkästään työpäivien lukumäärän vaikutuksista. Tuotannon tekijäkorvauksia ja tulonsiirtoja koskevia tietoja ei korjata vastaavasti. Koko vaihtotaseen kausivaihtelusta puhdistettu sarja muodostetaan laskemalla yhteen kausivaihtelusta puhdistetut euroalueen tavarakauppaa, palveluja, tuotannon tekijäkorvauksia ja tulonsiirtoja kuvaavat aikasarjat. Kausikomponentit tarkistetaan vuosittain tai tarvittaessa.

⁴ Ks. alaviite 1.

Yleistä

Euroopan keskuspankin (EKP) keräämät ja julkaisemat tilastot perustuvat toukokuussa 2000 julkaistuun asiakirjaan ”Statistical information collected and compiled by the ESCB”, jolla päivitetään heinäkuussa 1996 julkaistua asiakirjaa ”Statistical requirements for Stage Three of Monetary Union (Implementation Package)”. Päivitetystä asiakirjasta käsitellään raha- ja pankkitilastoja sekä niihin liittyviä tilastoja, kuten maksetasetilastoja, ulkomaista varallisuutta koskevia tilastoja ja rahoitustilinpitoa. Sen sijaan ne EKP:n vaatimukset, jotka koskevat hinta- ja kustannustilastoja, kansantalouden tilinpitoa, työmarkkinatilastoja, julkisen talouden tulo- ja menotilastoja, lyhyen aikavälin tarjonta- ja kysyntätilastoja sekä yrittäjiä ja kuluttajia koskevia suhdannekyselyitä, esitetään elokuussa 2000 julkaistussa asiakirjassa ”Requirements in the field of general economic statistics”.¹

Nämä tilastot keskittyvät euroalueeseen kokonaisuutena, EKP:n kuukausikatsauksessa julkaistaan uusia tietoja heti tuoreeltaan. Pitkän aikavälin yksityiskohtaisia tilastotietoja lisäselvityksineen on saatavissa EKP:n verkkosivujen osassa ”Statistics”(www.ecb.int). Näiden verkkosivujen osassa ”Statistics on-line” on käytettävissä hakutoiminto, niiden kautta voi tilata tilastoaineistoja ja ladata tilastoja zip-pakatussa CSV-muodossa (Comma Separated Value).

Koska ecun muodostavat valuutat eivät ole samat kuin rahaliittoon osallistuvien jäsenvaltioiden valuutat, rahaliiton ulkopuolisten jäsenvaltioiden valuuttojen kurssimuutokset vaikuttaisivat niihin vuotta 1999 edeltäviin tilastojen lukuun, jotka saataisiin muuttamalla rahaliittoon osallistuvien jäsenvaltioiden valuutat senhetkisten vaihtokurssien mukaan ecuiksi. Jotta tämä voitaisiin välttää rahatilastoissa, taulukoiden 2.1–2.8 tiedot vuotta 1999 edeltävältä ajalta on ilmoitettu yksikköinä, jotka on saatu muuttamalla kansalliset valuutat 31.12.1998 asetetuilla euron peruuttamattomilla muuntokursseilla. Ellei toisin mainita, hinta- ja kustannustilastot vuotta 1999 edeltävältä ajalta perustuvat kansallisissa valuutoissa ilmoitettuihin tietoihin.

Tietoja on tarpeen mukaan laskettu yhteen tai konsolidoitu (mukaan lukien maitten välinen konsolidointi).

Kuukausikatsauksen tilastot perustuvat yleensä tietoihin, jotka ovat olleet käytettävissä EKP:n neuvoston kunkin kuukauden ensimmäistä kokousta edeltävänä päivänä. Tämän numeron tilastot perustuvat 7.5.2003 käytettävissä olleisiin tietoihin.

Uusimmat tiedot ovat usein ennakkotietoja, joita voidaan myöhemmin tarkistaa. Pyörästysten vuoksi eri lukujen yhteissummat eivät välttämättä täsmää.

Euroalueen tilastolliset aikasarjat käsittävät ne jäsenvaltiot, jotka tarkastelujaksona kuuluvat euroalueeseen. Tämä tarkoittaa, että vuoden 2000 loppua edeltävät aikasarjat kattavat 11 maata käsittävän euroalueen ja vuoden 2001 alusta aikasarjat kattavat 12 maata käsittävän euroalueen. Poikkeukset tähän sääntöön ilmoitetaan erikseen.

Taulukoissa euroalueen laajeneminen esitetään viivalla ja kuvioissa katkoviivalla. Vuotta 2001 koskevissa absoluuttisissa ja prosenttimääräisissä muutoksissa on mahdollisuuksien mukaan otettu huomioon Kreikan liittyminen euroalueeseen.

Kreikan tiedoilla täydennetyt euroalueen tilastot ovat ladattavissa (CSV-muodossa) EKP:n verkkosivuilta (www.ecb.int).

Ryhmään ”EU:hun liittyvät maat” kuuluvat Tšekki, Viro, Kypros, Latvia, Liettua, Unkari, Malta, Puola, Slovenia ja Slovakia.

Yhteenveto

Taulukossa esitetään yhteenveto euroalueen talouskehityksen keskeisimmistä piirteistä.

¹ Euroopan tasolla raha-, pankki- ja rahoitusmarkkinatilastoista vastaa EKP. Maksutasetilastoista sekä ulkomaista varallisuutta ja rahoitustilinpitoa koskevista tilastoista vastaavat Euroopan komissio (Eurostat) ja EKP yhdessä. Hinta- ja kustannustilastoista ja muista taloustilastoista vastaa Euroopan komissio (Eurostat).

Rahapolitiikkatilastot

Taulukoissa 1.1–1.5 esitetään eurojärjestelmän (Eurosystem) konsolidoitu tase, tietoja eurojärjestelmän rahapoliittisista operaatioista sekä tilastoja, jotka liittyvät vähimmäisvarantoihin ja pankkijärjestelmän likviditeettiasemaan. Taulukot 1.2 ja 1.3 kuvaavat siirtymistä vaihtuvakorkoihin huutokauppoihin kesäkuussa 2000.

Rahatalous ja sijoitusrahastot

Taulukoissa 2.1–2.3 esitetään rahalaitoksiin liittyviä, rahataloutta koskevia tilastoja eurojärjestelmä mukaan lukien. Taulukon 2.3 tiedot on konsolidoitu; euroalueen rahalaitosten välisiä positioita ei ole esitetty, mutta niiden saamisen ja velkojen yhteissummien erotus esitetään sarakkeessa 13. Taulukossa 2.4 on rahalaitossektorin konsolidoidusta taseesta johdetut rahaaggregaatit ja joitakin valtionhallinnon (monetaarisia) velkoja. M3 on laskettu ilman euroalueen ulkopuolisten hallussa olevia euroalueella sijaitsevien rahamarkkinarahastojen rahasto-osuuksia, euroalueella sijaitsevien rahalaitosten liikkeeseen laskemia rahamarkkinapapereita ja enintään kahden vuoden velkapapereita. Nämä osuudet sisältyvät taulukon 2.3 erään ”ulkomaiset velat”, joten ne vaikuttavat myös taulukossa 2.4 esitettyyn erään ”ulkomaiset nettosaamiset”. Taulukossa 2.5 esitetään neljännesvuositilastot rahalaitosten lainoista kotitalouksille ja yrityksille eriteltyinä käyttötarkoituksen ja alkuperäisen maturiteetin mukaan. Taulukossa 2.6 on neljännesvuositilastot euroalueella olevien talletuksista rahalaitoksiin ja taulukossa 2.7 neljännesvuositilastot euroalueen ulkopuolisiin kohdistuvista rahalaitosten saamisista ja veloista. Taulukossa 2.8 esitetään neljännesvuositilastot joistakin rahalaitosten tase-eristä valuutoittain. Taulukoissa 2.5–2.7 esitetään virtatiedot, jotka on puhdistettu uudelleenluokittelun, arvostusmuutosten, valuuttakurssimuutosten tai itse transaktioista johtamattomien muiden vastaavien muutosten aiheuttamista eroista, sekä vuotuiset prosenttimuutokset. Luettelo rahalaitoksista on kokonaisuudessaan EKP:n verkkosivuilla. Sektoriluokitus on esitetty yksityiskohtaisesti raha- ja pankkitilastojen sektorikäsikirjassa ”Money and Banking Statistics Sector Manual – Guidance for the sta-

tistical classification of customers” (EKP, marraskuu 1999). Rahalaitossektorin konsolidoidusta taseesta annettua asetusta koskevista ohjeista ”Guidance Notes to Regulation ECB/2001/13 on the MFI Balance Sheet Statistics” esitetään suositukset, joita kansallisten keskuspankkien tulee noudattaa. Tilastotiedot on kerätty ja laadittu 1.1.1999 lähtien rahalaitossektorin konsolidoidusta taseesta annetun Euroopan keskuspankin asetuksen (EKP/2001/13, joka tammikuussa 2002 korvasi aiemman asetuksen EKP/1998/16) mukaisesti.

EKP:n asetuksen EKP/2001/13 voimaantulon myötä tase-erä ”Rahamarkkinapaperit” on yhdistetty erään ”Velkapaperit” rahalaitosten taseeseen sekä saamis- että velkapuoella. Termi ”rahamarkkinapaperit” esiintyy edelleen neljännesvuosittain päivitettävissä taulukoissa 2.5–2.8. Näissä taulukoissa ei vielä ole saatavissa tietoja vuodelta 2003 – tuoreimmat tiedot koskevat vuoden 2002 viimeistä neljänestä.

Taulukossa 2.9 esitetään euroalueen sijoitusrahastojen (muiden kuin rahamarkkinarahastojen) neljännesvuositaseiden kantatiedot. Taseet on laskettu yhteen, ja siten velkoihin lasketaan mukaan hallussa olevat muiden rahastojen liikkeeseen laskemat rahasto-osuudet. Sijoitusrahastojen varat/velat on jaoteltu rahaston sijoituspolitiikan (osakerahastot, pitkän ja keskipitkän koron rahastot, yhdistelmärahastot, kiinteistörahastot ja muut rahastot) ja sijoittajatyypin (yleisölle tarjottavat rahastot ja rajoitetulle sijoittajajoukolle tarjotut rahastot) mukaan. Taulukossa 2.10 esitetään sijoitusrahastojen yhteenlaskettu tase rahastotyyppin mukaan ja taulukossa 2.11 sijoitusrahastojen yhteenlaskettu tase sijoittajatyypin mukaan.

Rahoitusmarkkinat ja korot

EKP tuottaa tilastot, jotka koskevat rahamarkkinakorkoja, valtion pitkäaikaisten lainojen tuottoja ja osakeindeksejä (taulukot 3.1–3.3), sähköisistä markkinainformaatiojärjestelmistä saatujen tietojen perusteella. Pankkien luotto- ja talletuskorkoja koskevien tilastojen (taulukko 3.4) yksityiskohdat ilmenevät taulukon alaviitteestä.

Muiden arvopapereiden kuin osakkeiden (velkapaperien) liikkeeseenlaskua koskevat tilastot esitetään taulukoissa 3.5, 3.6 ja 3.7. Tilastossa 3.8 esitetään noteerattujen osakkeiden kannat. Velkapaperit on jaoteltu pitkä- ja lyhytaikaisiin arvopapereihin. Lyhytaikaisilla arvopapereilla tarkoitetaan arvopapereita, joiden alkuperäinen maturiteetti on enintään yksi vuosi (EKT 95:n luokittelun mukaisesti; poikkeuksellisesti enintään kaksi vuotta). Pitkäaikaisiin arvopapereihin lasketaan arvopaperit, joiden alkuperäinen maturiteetti on pitempi kuin yksi vuosi tai joiden valinnainen maturiteetti on vähintään yksi vuosi tai joiden maturiteettia ei ole määritetty. Euroalueella olevia velkapaperien liikkeeseenlaskijoita koskevien tilastojen arvioidaan kattavan noin 95 % kaikista liikkeeseenlaskuista.

Taulukosta 3.5 käyvät ilmi lyhyt- ja pitkäaikaisen arvopapereiden liikkeeseen laskut, kuoletukset ja kannat. Nettomääräiset liikkeeseenlaskut ja kantojen muutokset eroavat toisistaan arvostusmuutosten, uudelleenluokittelun sekä muiden muutosten vuoksi.

Taulukossa 3.6 eritellään sektoreittain euromääräisten arvopapereiden liikkeeseenlaskijat euroalueella ja sen ulkopuolella. Euroalueen liikkeeseenlaskijoiden sektoriluokitus on EKT 95:n mukainen.² Euroalueen ulkopuolisten liikkeeseenlaskijoiden luokituksessa termillä ”pankit (ml. keskuspankit)” tarkoitetaan laitoksia, jotka ovat samantyyppisiä kuin rahalaitokset (ml. eurojärjestelmä) ja jotka sijaitsevat euroalueen ulkopuolella. Euroopan investointipankki sisältyy luokitukseen ”kansainväliset järjestöt”. Euroopan keskuspankki sisältyy eurojärjestelmään.

Taulukossa 3.6 yhteismäärät (sarakeet 1, 7 ja 14) ovat samat kuin taulukossa 3.5 esitetyt luvut euromääräisten arvopapereiden kannoista (sarakeet 8, 16 ja 20), bruttomääräisistä liikkeeseenlaskuista (sarakeet 5, 13 ja 17) ja nettomääräisistä liikkeeseenlaskuista (sarakeet 7, 15 ja 19). Rahalaitosten liikkeeseen laskemien arvopapereiden kanta (sarake 2) taulukossa 3.6 vastaa suurin piirtein taulukossa 2.8.3 esitettyjä rahalaitosten yhteenlasketun taseen velkapuolen rahamarkkinapapereita ja velkapapereita (sarakeet 2 ja 10), vaikka liikkeeseenlaskutilastojen kattavuus onkin tällä hetkellä hieman suppeampi.

Taulukossa 3.7 esitetään euroalueella olevien liikkeeseen laskemien velkapaperien vuotuinen kasvuvauhti liikkeeseenlaskijan sektorin mukaan jaoteltuna. Tilastot perustuvat sellaisiin rahoitustransaktioihin, joissa institutionaalinen yksikkö ostaa tai myy rahoitusvaateita, jolloin otetaan velkaa tai maksetaan sitä pois. Vuotuisen kasvuvauhtiin ei siten lasketa mukaan uudelleenluokittelun, arvostusmuutosten, valuuttakurssimuutosten tai itse transaktioista johtumattomien muiden vastaavien muutosten aiheuttamia eroja.

Taulukossa 3.8 esitetään euroalueella olevien liikkeeseen laskemat noteeratut osakkeet liikkeeseenlaskijan sektorin mukaan jaoteltuna. Yritysten liikkeeseen laskemien noteerattujen osakkeiden kuukausitiedot vastaavat taulukossa 6.1 esitettyjä neljännesvuosisarjoja (Velat, sarake 20).

YKHI-inflaatio ja hinnat

Tämän osan ja reaalitalouden tilastot ovat muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta Euroopan komission (lähinnä Eurostatin) ja kansallisten tilastoviranomaisten tuottamia. Euroaluetta koskevat tiedot on saatu laskemalla yksittäisten jäsenvaltioiden tiedot yhteen. Tilastot ovat mahdollisimman yhtenäisiä ja vertailukelpoisia. Yleensä tuoreimmista tilastoista saa vertailukelpoisinta tietoa.

Euroalueen yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi YKHI (taulukko 4.1) on käytettävissä vuodesta 1995 lähtien. YKHI perustuu kansallisiin yhdenmukaistettuihin kuluttajahintaindeksihin, jotka lasketaan samoin menetelmin kaikissa euroalueen valtioissa. Tavara- ja palveluerien jaottelu perustuu YKHIn erien luokittelussa käytettyyn yksilöllisen kulutuksen luokitukseen käyttötarkoituksen mukaan (Classification of Individual Consumption by Purpose, COICOP). YKHIin sisältyvät kotitalouksien todelliset rahamääräi-

2 Sektorijaottelu on EKT 95:n mukainen. Kuukausikatsauksen taulukoissa käytetyt sektoriluokitukset ovat seuraavat: rahalaitokset (ml. eurojärjestelmä) sisältää EKP:n ja euroalueen jäsenvaltioiden kansalliset keskuspankit (S121) sekä muut rahalaitokset (S122); muut rahoituslaitokset kuin rahalaitokset sisältää muut rahoituslaitokset kuin vakuutuslaitokset ja eläkerahastot (S123), rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset (S124) sekä vakuutuslaitokset ja eläkerahastot (S125); yritykset (S11); valtio (S1311); muut julkisyhteisöt sisältää osavaltiohallinnon (S1312), paikallishallinnon (S1313) ja sosiaaliturvarahastot (S1314).

set kulutusmenot euroalueen muodostamalla talousalueella. Taulukossa on myös EKP:n kokomat, kausivaihtelusta puhdistetut YKHI-tilastot.

Reaalitalous

Kansantalouden tilinpitoa koskevat tilastot (taulukot 4.2 ja 5.1) – mm. neljännesvuosittaiset yhteenvedot tilinpidosta – tulevat täysin vertailukelpoisiksi koko euroalueella, kun Euroopan kansantalouden tilinpitojärjestelmä (EKT 95) otetaan käyttöön vuoden 1999 aikana ja sen jälkeen. Osa tilastoista on jo täysin vertailukelpoisia. Taulukossa 4.2.2 esitetyt bruttokansantuotteen deflaattorit vuotta 1999 edeltävältä ajalta on laskettu kansallisessa valuutassa kansallisten tietojen perusteella. Tämän Kuukausikatsauksen kansantalouden tilinpitotilastot perustuvat EKT 95:een.

Taulukossa 5.2 on muita keskeisiä reaalitalouden tilastoja. EU:n neuvoston 19.5.1998 antaman lyhyen aikavälin tilastoja koskevan asetuksen (EY) N:o 1165/98 täytäntöönpano kasvatetaan käytettävissä olevien euroaluetta koskevien tilastojen määrää. Tuotteiden loppukäytön mukainen erittely taulukoissa 4.2.1 ja 5.2.1 vastaa ilman rakennusteollisuutta lasketun teollisuuden yhdenmukaistettua alajaottelua (NACE-luokitukset C–E) teollisuuden koontiryhmiin siten kuin komission 26.3.2001 antamassa asetuksessa (EY) N:o 586/2001 on määritelty.

Barometritiedot (taulukko 5.3) perustuvat Euroopan komission tekemiin yritys- ja kuluttajakyselyihin.

Työllisyystilastot (taulukko 5.4) perustuvat EKT 95:een. Milloin euroaluetta koskevat tiedot eivät ole kattavia, jotkin luvut ovat käytettävissä oleviin tietoihin perustuvia EKP:n arvioita. Työttömyystilastot ovat Kansainvälisen työjärjestön (ILO) ohjeiden mukaisia. Työttömyysasteen laskemisessa käytetyt työvoiman määrää koskevat arvot poikkeavat taulukossa 5.4 esitetyistä yhteenlasketuista työllisyys- ja työttömyyslukuista.

Säästäminen, investoinnit ja rahoitus

Taulukossa 6.1 esitetään euroalueen ei-rahoitussektorin rahoitustilipidon neljännesvuositilastot,

joissa ovat mukana julkisyhteisöt (S13), yritykset (S11) ja kotitaloudet (S14) mukaan lukien kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt (S15). Tilastot sisältävät kantatiedot ja EKT 95:n mukaiset taloustoimet. Tilastoissa esitetään ei-rahoitussektorin rahoituksen käyttöä ja hankintaa koskevia tietoja. Rahoituksen hankintaa käsittelevässä osassa velat on jaoteltu EKT 95:n luokituksen ja alkuperäisen maturiteetin mukaan. Rahoituksen käyttöä (saamisia) koskevat tiedot eivät ole yhtä yksityiskohtaisia kuin tiedot rahoituksen hankinnasta erityisesti sen vuoksi, ettei niitä pystytä erittelemään sektoreittain. Sekä kantatiedot että tiedot rahoitustaloustoimista saattavat antaa talouskehityksen taustaa selventäviä viitteitä.

Taulukossa 6.2 esitetään neljännesvuosittaiset vakuutuslaitosten ja eläkerahastojen (S.125) rahoitustilipidon tiedot. Kuten taulukossa 6.1, tilastot sisältävät kantatiedot ja rahoitustaloustoimet, ja niissä esitetään rahoituksen käyttöä ja hankintaa koskevia tietoja.

Taulukkojen 6.1 ja 6.2 neljännesvuositiedot perustuvat kansallista tilipitoa koskeviin neljännesvuositietoihin, rahalaitosten taseisiin ja arvopapereiden liikkeeseenlaskuja koskeviin tilastoihin. Taulukon 6.1 tiedot perustuvat myös BIS:n kansainvälisiin pankkitilastoihin. Vaikka euroalueen tilastot perustuvatkin kaikkien euroalueen maiden rahalaitosten taseita ja arvopapereiden liikkeeseenlaskuja koskeviin tietoihin, Irlannin ja Luxemburgin kansallisen tilinpidon neljännesvuositilastoja ei toistaiseksi ole käytettävissä.

Taulukossa 6.3 esitetään kaikkien euroalueen sektoreiden säästämistä, (rahoitusomaisuuteen ja muuhun kuin rahoitusomaisuuteen tehtyjä) investointeja ja rahoitusta koskevat vuotuiset tiedot. Yritysten ja kotitalouksien tiedot esitetään erikseen. Näistä vuotuisista tilastoista saadaan entistä yksityiskohtaisempaa tietoa rahoitusvarojen hankinnasta, ja ne ovat yhdenmukaisia taulukoissa 6.1 ja 6.2 esitettyjen neljännesvuositietojen kanssa.

Julkisen talouden rahoitusasema

Taulukoissa 7.1–7.3 esitetään euroalueen julkisen talouden rahoitusasema. Tiedot on suurimmaksi osaksi konsolidoitu, ja ne perustuvat EKT 95:een. EKP laatii euroalueen aggregaattitilastot jäsenmaiden toimittamien tietojen perusteella, ja tilastoja päivitetään säännöllisesti. Tiedot, jotka koskevat euroalueen maiden julkisen talouden alijäämää ja julkista velkaa, voivat poiketa Euroopan komission liiallisia alijäämiä koskevan menettelyn yhteydessä käyttämistä tiedoista.

Taulukossa 7.1 esitetään julkisyhteisöjen tulot ja menot EKT 95:n määritelmien mukaisesti sellaisina kuin ne on muutettu Euroopan komission 10.7.2000 antamassa asetuksessa N:o 1500/2000. Taulukossa 7.2 esitetään konsolidoitu julkisen talouden bruttovelka nimellisarvoisena liiallisia alijäämiä koskevaa menettelyä käsittelevien Euroopan yhteisön perustamissopimuksen määräysten mukaisesti. Taulukoissa 7.1 ja 7.2 esitetään yhteenvedot euroalueen yksittäisten maiden tiedoista, koska ne ovat tärkeitä vakaus- ja kasvusopimuksen kannalta. Taulukossa 7.3 esitetään analyysi julkisen talouden velasta. Julkisen velan muutoksen ja julkisen talouden alijäämän erotus (eli alijäämä-/velkakoikaisu) johtuu pääasiassa julkisyhteisöjen rahoitusvarojen muutoksista ja valuutan arvostusmuutosten vaikutuksista.

Maksutase ja ulkomainen varallisuus (ml. valuuttavaranto)

Maksutasetta (taulukot 8.1–8.6) ja ulkomaista varallisuutta (taulukot 8.7.1–8.7.4) koskevien tilastojen käsitteet ja määritelmät vastaavat yleensä IMF:n maksutasekäsi kirjan 5. laitosta (lokakuu 1993), EKP:n toukokuussa 2000 antamien Euroopan keskuspankin tilastovaatimuksia koskevia suuntaviivoja (EKP/2000/04) ja Eurostatin ohjeita.

Euroalueen maksutasetilastot on laatinut EKP. Joulukuuhun 1998 asti tiedot on ilmoitettu ecuinä. Maksutasetilaston tuoreimmat kuukausitiedot ovat ennakkotietoja, jotka tarkistetaan seuraavan kuukauden päivityksen sekä yksityiskohtaisten neljännesvuosittaisten maksutasetilastojen julkaisemisen yhteydessä. Aiempia tietoja tar-

kistetaan aika ajoin ja jos lähdeaineiston kokoa-
mismetodeissa on tapahtunut muutoksia.

Tilastot, jotka perustuvat osittain arvioihin, eivät ole täysin vertailukelpoisia myöhempien havaintojen kanssa. Tällaisia tilastoja ovat maksutaseen rahoitustasetilastot vuoden 1998 loppua edeltävältä ajalta, palvelusetilastot vuoden 1997 loppua edeltävältä ajalta, tuotannon tekijäkorvausten taseen kuukausikehitystä koskevat tilastot vuosilta 1997–1999 ja ulkomaista varallisuutta koskevat tilastot vuoden 1997 loppua edeltävältä ajalta. Taulukossa 8.5.2 on jaoteltu euroalueella olevien sijoitukset euroalueen ulkopuolisten liikkeeseen laskemiin arvopapereihin sijoittajan sektorin mukaan. Sen sijaan ulkomaisten sijoittajien sijoituksia euroalueella olevien liikkeeseen laskemiin arvopapereihin ei toistaiseksi voida esittää liikkeeseenlaskijan sektorin mukaan jaoteltuina.

Euroalueen ulkomaista varallisuutta koskevat tilastot (taulukot 8.7.1–8.7.4) on saatu laskemalla yhteen euroalueen jäsenmaiden ulkopuoliset saamiset ja velat eli euroaluetta käsitellään yhtenä kokonaisuutena alkaen vuoden 1999 lopun tilanteesta. Siten euroalueen ulkopuoliset saamiset ja velat on voitu tilastoissa eritellä (ks. myös joulukuun 2002 Kuukausikatsauksen talouskehitys-osan kehikko 9). Vuoden 1997 ja vuoden 1998 lopun ulkomaista varallisuutta koskevat tilastot on saatu laskemalla yhteen kansalliset nettomääräiset tiedot. Nettomääräinen menetelmä ja euroalueen ulkopuolisten tietojen yhteenlaskeminen eivät välttämättä tuota täysin vertailukelpoisia tietoja. Ulkomainen varallisuus on laskettu käyttäen tämänhetkisiä markkinahintoja poikkeuksena suorien sijoitusten kantatiedot, jotka laajalti perustuvat kirjanpitoarvoihin.

Eurojärjestelmän valuuttavarannon ja siihen liittyvien saamisten kannat sekä EKP:n valuuttavaranto ja siihen liittyvät saamiset esitetään taulukossa 8.7.5., jonka tiedot ovat IMF:n ja BIS:n valuuttavarannon ja valuuttamääräisen likviditeetin raportointimallin mukaisia. Aiempia tilastoja tarkistetaan jatkuvasti, eivätkä valuuttavarantotilastot vuoden 1999 loppua edeltävältä ajalta ole täysin vertailukelpoisia myöhempien tilastojen kanssa. Eurojärjestelmän valuuttavarannon tilastointia käsittelevä julkaisu on saatavissa EKP:n verkkosi-

vuilla (Statistical treatment of the Eurosystem's international reserves. Lokakuu 2000).

Tavaroiden ulkomaankauppa

Taulukossa 9 esitetään euroalueen tavaroiden ulkomaankauppa. Enin osa tiedoista on saatu Eurostatista. EKP laskee määräindeksit Eurostatin arvo- ja yksikköarvoindeksien perusteella. Yksikköarvoindeksit puhdistetaan kausivaihtelusta EKP:ssä ja arvoa koskevat tilastot puhdistetaan kausivaihtelusta ja korjataan työpäivien määrillä Eurostatissa.

Raaka-aineiden ja tuotantohyödykkeiden, investointitavaroiden ja kulutustavaroiden hyödykejako noudattaa SITC-luokitukseen (3. tarkistettu laitos) perustuvaa Broad Economic Categories -luokitusta. Valmistettujen tavaroiden ja öljyn hyödykejako noudattaa SITC-luokitusta (3. tarkistettu laitos). Maantieteellisessä jaottelussa euroalueen tärkeimmät kauppakumppanit esitetään joko maittain tai ryhmittäin.

Määritelmien, luokittelun, kattavuuden ja kirjausajankohdan erojen vuoksi ulkomaankaupan tilastot eivät ole täysin verrattavissa maksutasetilastojen tavarakaupan eriin (taulukot 8.1 ja 8.2). Ero johtuu osittain siitä, että vakuutus ja rahti on laskettu mukaan tavaroiden tuontitilastoissa. Vakuutuksen ja rahdin osuus tuonnin arvosta (kulut, vakuutus ja rahti hintaan luettuina) oli noin 3,8 % vuonna 1998 (EKP:n arvio).

Valuuttakurssit

Taulukossa 10 esitetään EKP:n laskemat euron nimellinen ja reaalinen efektiivinen valuuttaindek-

si. Indeksit perustuvat euron valuuttakurssien painotettuihin keskiarvoihin. Painot perustuvat teollisuustuotteiden kaupankäyntitilastoihin vuosilta 1995–97, ja niissä on otettu huomioon kolmansien markkinoiden vaikutus. Joulukuuhun 2000 asti suppeaan maaryhmään kuuluvat ne maat, joiden valuutat on esitetty taulukossa, sekä Kreikka. Alkaen tammikuusta 2001, jolloin Kreikka otti euron käyttöön, Kreikan drakmaa ei enää ole mukana euron efektiivisessä valuuttakurssissa, mikä on otettu painoissa huomioon. Laajaan maaryhmään kuuluvat lisäksi seuraavat maat: Algeria, Argentiina, Brasilia, Etelä-Afrikka, Filippiinit, Indonesia, Intia, Israel, Kiina, Kroatia, Kypros, Malesia, Marokko, Meksiko, Puola, Romania, Slovakia, Slovenia, Taiwan, Thaimaa, Tšekki, Turkki, Unkari, Uusi-Seelanti, Venäjä ja Viro. Reaaliset valuuttakurssit lasketaan kuluttajahintaindeksin, tehdasteollisuuden tuottajahintaindeksin ja tehdasteollisuuden yksikkötyökustannusten pohjalta. Jos deflaattoreita ei ole saatavissa, käytetään arvioita. Taulukossa esitetään euron kahdenväliset kurssit suhteessa niihin 12 valuuttaan, joita EKP käyttää ”suppean” efektiivisen valuuttakurssin laskennassa. EKP:n julkaisee päivittäisiä viitekursseja näille ja joillekin muille valuutoille. Lisätietoja ks. EKP:n Occasional Paper no. 2 (Buldorini L., Makrydakias S. ja Thimann C., The effective exchange rates of the euro. Helmikuu 2002), joka on saatavissa EKP:n verkkosivuilta.

Talouden ja rahoitusmarkkinoiden kehitys euroalueen ulkopuolella

EU:n muita jäsenvaltioita koskevat tilastot (taulukko 11) noudattavat samoja periaatteita kuin euroalueen tilastot. Yhdysvaltoja ja Japania koskevat tilastot (taulukot 12.1 ja 12.2) perustuvat kansallisiin lähteisiin.

Eurojärjestelmän rahapoliittiset toimenpiteet¹

2.1.2001

Kreikka otti euron käyttöön 1.1.2001, ja siitä tuli näin ollen kahdestoista yhteisen rahan käyttöönsä ottava EU:n jäsenvaltio. Se on myös ensimmäinen EU:n jäsenvaltio, joka siirtyy yhteisen rahan käyttöön sen jälkeen, kun talous- ja rahanliiton (EMU) kolmas vaihe 1.1.1999 alkoi. Kreikan keskuspankki on nyt siten eurojärjestelmän täysivaltainen jäsen, jolla on samat oikeudet ja velvoitteet kuin euron aiemmin käyttöön ottaneiden 11 EU-jäsenvaltion kansallisilla keskuspankeilla. Euroopan keskuspankkijärjestelmän ja Euroopan keskuspankin perussäännön artiklan 49 mukaisesti Kreikan keskuspankki maksaa EKP:n pääomasta merkitsemänsä osuuden loppuosan ja osuutensa EKP:n rahastoista sekä siirtää EKP:lle osan omista varannoistaan.

Vuoden 2001 ensimmäinen perusrahoitusoperaatio, josta ilmoitettiin 29.12.2000, on eurojärjestelmän kreikkalaisille vastapuolille ensimmäinen. Operaation toteutus onnistuu hyvin. Likviditeettiä jaetaan 101 miljardia euroa. Jaossa otetaan huomioon euroalueen pankkijärjestelmän likviditeettitarpeiden lisääntyminen, joka johtuu Kreikan rahalaitosten liittymisestä järjestelmään.

4.1.2001

EKP:n neuvosto päättää, että perusrahoitusoperaatioiden korkotarjousten alaraja on edelleen 4,75 %, maksuvalmiusluoton korko 5,75 % ja talletuskorko 3,75 %.

Lisäksi EKP:n neuvosto päättää, että vuoden 2001 pitempiäaikaisissa rahoitusoperaatioissa jaetaan likviditeettiä 20 miljardia euroa kussakin. Tällöin otetaan huomioon euroalueen pankkijärjestelmän odotetut likviditeettitarpeet vuonna 2001 ja eurojärjestelmän halukkuus kattaa edelleen suurin osa rahoitussektorin likviditeettitarpeista perusrahoitusoperaatioillaan. EKP:n neuvosto voi muuttaa jaettavan likviditeetin määrää, jos vuoden aikana ilmenee odottamattomia likviditeettitarpeita.

¹ Luettelot eurojärjestelmän rahapoliittisista toimenpiteistä vuosina 1999 ja 2000 löytyvät EKP:n vuosikertomuksista näiltä vuosilta.

18.1., 1.2., 15.2., 1.3., 15.3., 29.3., 11.4., 26.4.2001

EKP:n neuvosto päättää, että perusrahoitusoperaatioiden korkotarjousten alaraja on edelleen 4,75 %, maksuvalmiusluoton korko 5,75 % ja talletuskorko 3,75 %.

10.5.2001

EKP:n neuvosto päättää laskea perusrahoitusoperaatioiden korkotarjousten alarajaa eli minimitarjouskorkoa 0,25 prosenttiyksikköä 4,50 prosenttiin alkaen operaatiosta, jonka maksut suoritetaan 15.5.2001. Lisäksi EKP:n neuvosto päättää laskea maksuvalmiusluoton korkoa 0,25 prosenttiyksikköä 5,50 prosenttiin ja talletuskorkoa 0,25 prosenttiyksikköä 3,50 prosenttiin 11.5.2001 lähtien.

23.5., 7.6., 21.6., 5.7., 19.7., 2.8.2001

EKP:n neuvosto päättää, että perusrahoitusoperaatioiden korkotarjousten alaraja eli minimitarjouskorko on edelleen 4,50 %, maksuvalmiusluoton korko 5,50 % ja talletuskorko 3,50 %.

30.8.2001

EKP:n neuvosto päättää laskea perusrahoitusoperaatioiden korkotarjousten alarajaa eli minimitarjouskorkoa 0,25 prosenttiyksikköä 4,25 prosenttiin alkaen operaatiosta, jonka maksut suoritetaan 5.9.2001. Lisäksi EKP:n neuvosto päättää laskea maksuvalmiusluoton korkoa 0,25 prosenttiyksikköä 5,25 prosenttiin ja talletuskorkoa 0,25 prosenttiyksikköä 3,25 prosenttiin 31.8.2001 lähtien.

13.9.2001

EKP:n neuvosto päättää, että perusrahoitusoperaatioiden korkotarjousten alaraja eli minimitarjouskorko on edelleen 4,25 %, maksuvalmiusluoton korko 5,25 % ja talletuskorko 3,25 %.

17.9.2001

EKP:n neuvosto päättää laskea perusrahoitusoperaatioiden korkotarjousten alarajaa eli minimitarjouskorkoa 0,50 prosenttiyksikköä 3,75 prosenttiin alkaen operaatiosta, jonka maksut suoritetaan 19.9.2001. Lisäksi EKP:n neuvosto päättää laskea maksuvalmiusluoton korkoa 0,50 prosenttiyksikköä 4,75 prosenttiin ja talletuskorkoa 0,50 prosenttiyksikköä 2,75 prosenttiin 18.9.2001 lähtien.

27.9., 11.10., 25.10.2001

EKP:n neuvosto päättää, että perusrahoitusoperaatioiden korkotarjousten alaraja eli minimitarjouskorko on edelleen 3,75 %, maksuvalmiusluoton korko 4,75 % ja talletuskorko 2,75 %.

8.11.2001

EKP:n neuvosto päättää laskea perusrahoitusoperaatioiden korkotarjousten alarajaa eli minimitarjouskorkoa 0,50 prosenttiyksikköä 3,25 prosenttiin alkaen operaatiosta, jonka maksut suoritetaan 14.11.2001. Lisäksi EKP:n neuvosto päättää laskea maksuvalmiusluoton korkoa 0,50 prosenttiyksikköä 4,25 prosenttiin ja talletuskorkoa 0,50 prosenttiyksikköä 2,25 prosenttiin 9.11.2001 lähtien.

6.12.2001

EKP:n neuvosto päättää, että perusrahoitusoperaatioiden korkotarjousten alaraja eli minimitarjouskorko on edelleen 3,25 %, maksuvalmiusluoton korko 4,25 % ja talletuskorko 2,25 %.

EKP:n neuvosto päättää myös pitää lavean rahaaggregaatin M3:n vuotuisen kasvuvauhdin viitearvon 4½ prosenttina.

3.1.2002

EKP:n neuvosto päättää, että perusrahoitusoperaatioiden korkotarjousten alaraja eli minimitarjouskorko on edelleen 3,25 %, maksuvalmiusluoton korko 4,25 % ja talletuskorko 2,25 %.

Lisäksi EKP:n neuvosto päättää, että vuonna 2002 toteutettavissa pitempiaikaisissa rahoitusoperaatioissa jaetaan 20 miljardia euroa kussakin. Määrää päätettäessä otetaan huomioon euroalueen pankkijärjestelmän odotettu likviditeetin tarve vuonna 2002 sekä eurojärjestelmän pyrkimys tarjota vastaisuudessakin suurin osa rahoitussektorille jakamastaan likviditeetistä perusrahoitusoperaatioiden kautta. EKP:n neuvosto voi vuoden aikana muuttaa jaettavan likviditeetin määrää, jos likviditeetin tarpeessa ilmenee odottamattomia muutoksia.

7.2., 7.3., 4.4., 2.5., 6.6., 4.7.2002

EKP:n neuvosto päättää, että perusrahoitusoperaatioiden korkotarjousten alaraja eli minimitarjouskorko on edelleen 3,25 %, maksuvalmiusluoton korko 4,25 % ja talletuskorko 2,25 %.

10.7.2002

EKP:n neuvosto päättää pienentää jaettavan likviditeetin määrän jokaisessa vuoden 2002 jälkipuoliskolla toteutettavassa pitempiaikaisessa rahoitusoperaatioissa 20 miljardista eurosta 15 miljardiin euroon. Määrää päätettäessä otetaan huomioon euroalueen pankkijärjestelmän odotettu likviditeetin tarve vuoden 2002 jälkipuoliskolla sekä eurojärjestelmän pyrkimys tarjota vastaisuudessakin suurin osa jakamastaan likviditeetistä perusrahoitusoperaatioiden kautta.

1.8., 12.9., 10.10., 7.11.2002

EKP:n neuvosto päättää, että perusrahoitusoperaatioiden korkotarjousten alaraja eli minimitarjouskorko on edelleen 3,25 %, maksuvalmiusluoton korko 4,25 % ja talletuskorko 2,25 %.

5.12.2002

EKP:n neuvosto päättää laskea perusrahoitusoperaatioiden korkotarjousten alarajaa eli minimitarjouskorkoa 0,50 prosenttiyksikköä 2,75 prosenttiin alkaen operaatiosta, jonka maksut suoritetaan 11.12.2002. Lisäksi EKP:n neuvosto

päätää laskea maksuvalmiusluoton korkoa 0,50 prosenttiyksikköä 3,75 prosenttiin ja talletuskorkoa 0,50 prosenttiyksikköä 1,75 prosenttiin 6.12.2002 lähtien.

EKP:n neuvosto päättää myös pitää lavean rahaaggregaatin M3:n vuotuisen kasvuvauhdin viitearvon 4½ prosenttina.

9.1.2003

EKP:n neuvosto päättää, että perusrahoitusoperaatioiden korkotarjousten alaraja eli minimitarjouskorko on edelleen 2,75 %, maksuvalmiusluoton korko 3,75 % ja talletuskorko 1,75 %.

23.1.2003

EKP:n neuvosto päättää seuraavasta kahdesta toimenpiteestä rahapolitiikan ohjausjärjestelmän kehittämiseksi.

Ensiksikin vähimmäisvarantojen pitoajanjakson ajoitusta muutetaan siten, että pitoajanjakso alkaa aina perusrahoitusoperaation suorituspäivänä sellaisen EKP:n neuvoston kokouksen jälkeen, jossa ennakkotietojen mukaan arvioidaan rahapolitiikan viritystä. Myös maksuvalmiusjärjestelmän korkojen muutosten voimaantulo ajoitetaan uuden pitoajanjakson alkuun.

Toiseksi perusrahoitusoperaatioiden maturiteetti lyhennetään kahdesta viikosta yhteen viikkoon.

Muutosten on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2004 ensimmäisellä neljänneksellä.

EKP:n neuvosto päättää myös, että vuonna 2003 toteutettavissa pitempiäaikaisissa rahoitusoperaatioissa jaetaan edelleen 15 miljardia euroa kussakin. Määrän muuttamisesta 15 miljardiksi euroksi kerrottiin lehdistötiedotteessa 10.7.2002. Määrää päätettäessä otetaan huomioon euroalueen pankkijärjestelmän odotettu likviditeetin tarve vuonna 2003 sekä eurojärjestelmän pyrkimys tarjota vastaisuudessa suurin osa jakamastaan likviditeetistä perusrahoitusoperaatioiden kautta.

6.2.2003

EKP:n neuvosto päättää, että perusrahoitusoperaatioiden korkotarjousten alaraja eli minimitarjouskorko on edelleen 2,75 %, maksuvalmiusluoton korko 3,75 % ja talletuskorko 1,75 %.

6.3.2003

EKP:n neuvosto päättää laskea perusrahoitusoperaatioiden korkotarjousten alarajaa eli minimitarjouskorkoa 0,25 prosenttiyksikköä 2,50 prosenttiin alkaen operaatiosta, jonka maksut suoritetaan 12.3.2003. Lisäksi EKP:n neuvosto päättää laskea maksuvalmiusluoton korkoa 0,25 prosenttiyksikköä 3,50 prosenttiin ja talletuskorkoa 0,25 prosenttiyksikköä 1,50 prosenttiin 7.3.2003 lähtien.

3.4.2003

EKP:n neuvosto päättää, että perusrahoitusoperaatioiden korkotarjousten alaraja eli minimitarjouskorko on edelleen 2,50 %, maksuvalmiusluoton korko 3,50 % ja talletuskorko 1,50 %.

8.5.2003

EKP:n neuvosto päättää, että perusrahoitusoperaatioiden korkotarjousten alaraja eli minimitarjouskorko on edelleen 2,50 %, maksuvalmiusluoton korko 3,50 % ja talletuskorko 1,50 %.

Se myös ilmoittaa tulokset EKP:n rahapolitiikan strategiaa koskevasta arvioinnistaan. Strategia julkistettiin 13.10.1998, ja se koostuu kolmesta osatekijästä, jotka ovat hintavakauden kvantitatiivinen määritelmä, rahan määrän merkittävä asema hintavakauteen kohdistuvien riskien arvioinnissa ja hintakehityksen laaja arviointi.

EKP:n neuvosto vahvistaa lokakuussa 1998 ilmoittamansa hintavakauden määritelmän: Hintavakaus on määritelty euroalueen yhdenmukaisesti kuluttajahintaindeksin (YKHI) alle 2 prosentin vuotuiseksi nousuksi, ja siihen pyritään keskipitkällä aikavälillä. Samalla EKP:n neuvosto sopii,

että hintavakauden tavoitteeseen pyrittäessä tähdätään inflaatiovahdin säilyttämiseen 2 prosentin tuntumassa keskipitkällä aikavälillä.

EKP:n neuvosto vahvistaa, että sen rahapoliittiset päätökset perustuvat vastakin hintavakauteen kohdistuvien riskien kattavaan analyysiin. Samalla se päättää selventää viestinnässään, mikä osuus taloudellisella analyysillä ja rahatalouden analyysillä on prosessissa, jossa neuvosto muodostaa

lopullisen arvionsa hintavakauteen kohdistuvista riskeistä.

EKP:n neuvosto päättää myös luopua rahan määrän kasvulle annetun viitearvon vuosittaisesta tarkistuksesta korostaakseen, että viitearvo toimii vertailuarvona rahatalouden kehitykselle nimenomaan pitkällä aikavälillä. Neuvosto kuitenkin arvioi edelleen viitearvon taustalla olevia oletuksia ja olosuhteita.

Euroopan keskuspankin julkaisuja

Tässä luettelossa on tietoja joistakin Euroopan keskuspankin julkaisemista asiakirjoista. Julkaisut ovat saatavissa maksutta EKP:n tiedotuksesta (Press and Information Division). Tilaukset voi lähettää nimiösivun kääntöpuolella olevaan postiosoitteeseen.

Täydellinen luettelo Euroopan rahapoliittisen instituutin julkaisemista asiakirjoista löytyy Internet-kotisivuiltamme (<http://www.ecb.int>).

Vuosikertomus

Vuosikertomus 1998. Huhtikuu 1999.

Vuosikertomus 1999. Huhtikuu 2000.

Vuosikertomus 2000. Toukokuu 2001.

Vuosikertomus 2001. Huhtikuu 2002.

Vuosikertomus 2002. Huhtikuu 2003.

Lähentymisraportti

Lähentymisraportti 2000. Toukokuu 2000.

Lähentymisraportti 2002. Toukokuu 2002.

Kuukausikatsaus

Tammikuusta 1999 lähtien julkaistut artikkelit:

Euroalue kolmannen vaiheen alussa. Tammikuu 1999.

Vakauteen tähtäävä eurojärjestelmän rahapolitiikan strategia. Tammikuu 1999.

Euroalueen raha-aggregaatit ja niiden merkitys eurojärjestelmän rahapolitiikan strategiassa.
Helmikuu 1999.

Lyhyen aikavälin talousindikaattorien merkitys euroalueen hintakehityksen arvioinnissa.
Huhtikuu 1999.

Euroalueen pankkitoiminta: rakenteellisia piirteitä ja kehitysnäkymiä. Huhtikuu 1999.

Eurojärjestelmän toimintakehikko: kuvaus ja ensimmäinen arviointi. Toukokuu 1999.

Vakaus- ja kasvusopimuksen täytäntöönpano. Toukokuu 1999.

Keskeisten talousindikaattorien pitkän aikavälin kehitys ja suhdannevaihtelut euroalueen maissa.
Heinäkuu 1999.

Euroopan keskuspankkijärjestelmän institutionaalinen rakenne. Heinäkuu 1999.

Euron kansainvälinen asema. Elokuu 1999.

Euroalueen rahalaitosten taseet vuoden 1999 alkupuolella. Elokuu 1999.

Inflatioerot rahaliitossa. Lokakuu 1999.

EKPJ:n valmistautuminen vuoteen 2000. Lokakuu 1999.

Vakauteen tähtäävä politiikka ja pitkien reaalikorkojen kehitys 1990-luvulla. Marraskuu 1999.

TARGET ja euromääräiset maksut. Marraskuu 1999.

Euroopan keskuspankin säädökset. Marraskuu 1999.

Euroalue vuosi euron käyttöönoton jälkeen: rahoitusrakenteen tärkeimmät piirteet ja muutokset.
Tammikuu 2000.

Eurojärjestelmän valuuttavaranto ja -operaatiot. Tammikuu 2000.

Eurojärjestelmä ja EU:n laajentuminen. Helmikuu 2000.

Arvopaperiselvityksen yhdentymisen. Helmikuu 2000.

Euron nimelliset ja reaaliset efektiiviset valuuttakurssit. Huhtikuu 2000.

EMU ja pankkivalvonta. Huhtikuu 2000.

Korkojen ja korkojohdannaisten informaatioisältö rahapolitiikan kannalta. Toukokuu 2000.

Euroalueen työmarkkinoiden kehitys ja rakenteelliset piirteet. Toukokuu 2000.

Siirtyminen vaihtuvakorkoisina huutokauppoina toteutettaviin perusrahoitusoperaatioihin. Heinäkuu 2000.

Rahapolitiikan välittymismekanismi euroalueella. Heinäkuu 2000.

Väestön ikääntyminen ja finanssipolitiikka euroalueella. Heinäkuu 2000.

Katsaus euroalueen hinta- ja kustannusindikaattoreihin. Elokuu 2000.

Euroalueen ulkomaankauppa: tyypilliset piirteet ja viimeaikainen kehitys. Elokuu 2000.

Potentiaalisen tuotannon kasvun ja tuotantokuilun käsitteet, hyödyntäminen ja estimaatit. Lokakuu 2000.

EKP:n suhteet Euroopan yhteisön toimielimiin ja laitoksiin. Lokakuu 2000.

EKP:n rahapolitiikan strategian kaksi pilaria. Marraskuu 2000.

Elektronisen rahan käyttöönoton vaikutuksia. Marraskuu 2000.

Euroalue Kreikan liittymisen jälkeen. Tammikuu 2001.

Epävarmuuden vaikutus rahapoliittiseen päätöksentekoon. Tammikuu 2001.

EKP:n suhteet kansainvälisiin järjestöihin ja foorumeihin. Tammikuu 2001.

Yritysrahoitus euroalueella. Helmikuu 2001.

Palvelutason yhdenmukaistaminen euroalueella maasta toiseen suoritettavien pienten maksujen välityksessä. Helmikuu 2001.

Euroopan keskuspankin ulkoinen viestintä. Helmikuu 2001.

Euroalueen yleiset taloustilastot. Huhtikuu 2001.

Eurojärjestelmän vakuuskäytäntö. Huhtikuu 2001.

Eurosetelien ja -kolikoiden käyttöönotto. Huhtikuu 2001.

Rahatalouden analyysin välineet ja menetelmät. Toukokuu 2001.

Uudet vakavaraisuussäännöt – EKP:n näkökulma. Toukokuu 2001.

Ei-rahoitussektorin rahoituksen hankinta ja käyttö euroalueella. Toukokuu 2001.

Uusi tieto- ja viestintäteknikka ja tuottavuus euroalueella. Heinäkuu 2001.

Euroalueen pohjainflaation mittarit. Heinäkuu 2001.

Finanssipolitiikka ja talouskasvu. Elokuu 2001.

Euroalueen hyödykemarkkinauudistukset. Elokuu 2001.

Keskusvastapuoliclearingin keskittyminen euroalueella. Elokuu 2001.

Rahapolitiikan säännöt. Lokakuu 2001.

Vastapuolten tarjoukset eurojärjestelmän säännöllisissä avomarkkinaoperaatioissa. Lokakuu 2001.

Eurokäteisen käyttöönotto euroalueen ulkopuolella. Lokakuu 2001.

Euroalueen suhdannekehitystä kuvaavien yhdistelmäindikaattorien informatiivisuus. Marraskuu 2001.

Talouspolitiikan päätöksenteko EMUssa. Marraskuu 2001.

Talouden perustekijät ja euron kurssi. Tammikuu 2002.

Eurosetelien käyttöönotto: Mitä käteisrahan vaihdon jälkeen? Tammikuu 2002.

Osakemarkkinat ja rahapolitiikka. Helmikuu 2002.

Kansainvälisen yhteistyön kehitys viime aikoina. Helmikuu 2002.

Julkisen talouden automaattisten vakauttajien toiminta euroalueella. Huhtikuu 2002.

Eurojärjestelmä ja maksu- ja selvitysjärjestelmät. Huhtikuu 2002.

Rahalaitosten tase- ja korkotilastoihin tehtävät muutokset. Huhtikuu 2002.

EKP:n likviditeetin hallinta. Toukokuu 2002.

Kansainvälinen valvontayhteistyö. Toukokuu 2002.

Käteisen euron käyttöönoton vaikutus liikkeessä olevien setelien ja kolikkojen määrään. Toukokuu 2002.

Euroalueen suhdannekierron piirteitä 1990-luvulla. Heinäkuu 2002.

Eurojärjestelmän vuoropuhelu hakijamaiden kanssa. Heinäkuu 2002.

Euroalueen ulkomaisiin suoriin sijoituksiin ja arvopaperisijoituksiin liittyvien pääomavirtojen kehitys. Heinäkuu 2002.

Hintojen lähentyminen ja kilpailu euroalueella. Elokuu 2002.

Euroalueen pankkisektorin viimeaikainen kehitys ja riskit. Elokuu 2002.

Euroalueen säästäminen, rahoitus ja investoinnit. Elokuu 2002.

Rahapolitiikan välittyminen euroalueella. Lokakuu 2002.

Euroalueen repomarkkinoiden pääpiirteitä. Lokakuu 2002.

EKP:n tilivelvollisuus. Marraskuu 2002.

EKP:n rahapolitiikan avoimuus. Marraskuu 2002.

Työllisyyden kasvu euroalueella viime vuosina. Marraskuu 2002.

Rahan kysyntä euroalueella ja käteisen euron käyttöönoton vaikutus. Tammikuu 2003.

CLS-järjestelmän tavoite, määritelmä ja vaikutukset. Tammikuu 2003.

Rahapolitiikan ja finanssipolitiikan suhde euroalueella. Helmikuu 2003.

Kehittyvien markkinatalousmaiden valuuttakurssijärjestelmät. Helmikuu 2003.

Väestön ikääntymisen edellyttämät laajat rakenteelliset uudistukset. Huhtikuu 2003.

Euroalueen yleisten taloustilastojen kehitys. Huhtikuu 2003.

Kyselytutkimus pankkien luotonannosta euroalueella. Huhtikuu 2003.

Asuntojen hintojen viimeaikainen kehitys euroalueella. Toukokuu 2003.

Maksujen elektronisoituminen Euroopassa. Toukokuu 2003.

Äänestysmenettelyn mukauttaminen EKP:n neuvostossa. Toukokuu 2003.

Occasional Paper Series

- 1 Santillán J., Bayle M. ja Thygesen C., The impact of the euro on money and bond markets. Heinäkuu 2000.
- 2 Buldorini L., Makrydakis S. ja Thimann C., The effective exchange rates of the euro. Helmikuu 2002.
- 3 Brand C., Gerdesmeier D. ja Roffia B., Estimating the trend of M3 income velocity underlying the reference value for monetary growth. Toukokuu 2002.
- 4 Genre V. ja Gómez-Salvador R., Labour force developments in the euro area since the 1980s. Heinäkuu 2002.
- 5 Russo D., Hart T. L. ja Schönenberger A., The evolution of clearing and central counterparty services for exchange-traded derivatives in the United States and Europe: a comparison. Syyskuu 2002.
- 6 Cabral I., Dierick F. ja Vesala J., Banking integration in the euro area. Joulukuu 2002.
- 7 Mazzaferro F., Mehl A., Sturm M., Thimann C. ja Winkler A., Economic relations with regions neighbouring the euro area in the "Euro Time Zone". Joulukuu 2002.

Working Paper Series

- 1 Brousseau V. ja Scacciavillani F., A global hazard index for the world foreign exchange markets. Toukokuu 1999.
- 2 Monticelli C. ja Tristani O., What does the single monetary policy do? A SVAR benchmark for the European Central Bank. Toukokuu 1999.
- 3 Detken C., Fiscal policy effectiveness and neutrality results in a non-Ricardian world. Toukokuu 1999.

- 4 Angeloni I. ja Dedola L., From the ERM to the euro: new evidence on economic and policy convergence among EU countries. Toukokuu 1999.
- 5 Wynne M., Core inflation: a review of some conceptual issues. Toukokuu 1999.
- 6 Coenen G. ja Vega J.-L., The demand for M3 in the euro area. Syyskuu 1999.
- 7 De Bandt, O. ja Davis E. P., A cross-country comparison of market structures in European banking. Syyskuu 1999.
- 8 Orphanides A. ja Wieland V., Inflation zone targeting. Lokakuu 1999.
- 9 Coenen G., Asymptotic confidence bands for the estimated autocovariance and autocorrelation functions of vector autoregressive models. Tammikuu 2000.
- 10 Fatum R., On the effectiveness of sterilized foreign exchange intervention. Helmikuu 2000.
- 11 Berk J. M. ja van Bergeijk P., Is the yield curve a useful information variable for the Euro-system? Helmikuu 2000.
- 12 Svensson L. E. O. ja Woodford M., Indicator variables for optimal policy. Helmikuu 2000.
- 13 Söderström U., Monetary policy with uncertain parameters. Helmikuu 2000.
- 14 Rudebusch G. D., Assessing nominal income rules for monetary policy with model and data uncertainty. Helmikuu 2000.
- 15 Orphanides A., The quest for prosperity without inflation. Maaliskuu 2000.
- 16 Hördahl P., Estimating the implied distribution of the future short-term interest rate using the Longstaff-Schwartz model. Maaliskuu 2000.
- 17 Fabiani S. ja Mestre R., Alternative measures of the NAIRU in the euro area: estimates and assessment. Maaliskuu 2000.
- 18 Iacoviello M., House prices and the macroeconomy in Europe: results from a structural VAR analysis. Huhtikuu 2000.
- 19 Detken C. ja Hartmann P., The euro and international capital markets. Huhtikuu 2000.
- 20 De Bandt O. ja Mongelli F. P., Convergence of fiscal policies in the euro area. Toukokuu 2000.
- 21 Ehrmann M., Firm size and monetary policy transmission: evidence from German business survey data. Toukokuu 2000.
- 22 Holthausen C. ja Rønde T., Regulating access to international large-value payment systems. Kesäkuu 2000.
- 23 Cho I.-K. ja Sargent T. J., Escaping Nash inflation. Kesäkuu 2000.
- 24 Smets F., What horizon for price stability. Heinäkuu 2000.
- 25 Schellekens P., Caution and conservatism in the making of monetary policy. Heinäkuu 2000.
- 26 Winkler B., Which kind of transparency? On the need for clarity in monetary policy-making. Elokuu 2000.
- 27 Camacho M. ja Perez-Queros G., This is what the US leading indicators lead. Elokuu 2000.
- 28 Ellison M. ja Valla N., Learning, uncertainty and central bank activism in an economy with strategic interactions. Elokuu 2000.
- 29 Fabiani S., Locarno A., Oneto G. ja Sestito P., The sources of unemployment fluctuations: an empirical application to the Italian case. Syyskuu 2000.
- 30 Coenen G. ja Wieland V., A small estimated euro area model with rational expectations and nominal rigidities. Syyskuu 2000.
- 31 Gropp R. ja Kostial K., The disappearing tax base: is foreign direct investment eroding corporate income taxes? Syyskuu 2000.
- 32 De Fiore F., Can indeterminacy explain the short-run non-neutrality of money? Syyskuu 2000.
- 33 Trecroci C. ja Vega J. L., The information content of M3 for future inflation in the euro area. Lokakuu 2000.
- 34 Castrén O. ja Takalo T., Capital market development, corporate governance and the credibility of exchange rate pegs. Lokakuu 2000.

- 35 De Bandt O. ja Hartman P., Systemic Risk: A survey. Marraskuu 2000.
- 36 Morana C., Measuring core inflation in the euro area. Marraskuu 2000.
- 37 Vermeulen P., Business fixed investment: evidence of a financial accelerator in Europe. Marraskuu 2000.
- 38 De Fiore F., The optimal inflation tax when taxes are costly to collect. Marraskuu 2000.
- 39 Brand C. ja Cassola N., A money demand system for euro area M3. Marraskuu 2000.
- 40 Mojon B., Financial structure and the interest rate channel of ECB monetary policy. Marraskuu 2000.
- 41 Geraats P. M., Why adopt transparency? The publication of central bank forecasts. Tammikuu 2001.
- 42 Fagan G., Henry J. ja Mestre R., An area-wide model (AWM) for the euro area. Tammikuu 2001.
- 43 Rodriguez Palenzuela D., Sources of economic renewal: from the traditional firm to the knowledge firm. Helmikuu 2001.
- 44 Bindseil U. ja Seitz F., The supply and demand for Eurosystem deposits – The first 18 months. Helmikuu 2001.
- 45 Camba-Méndez G. ja Kapetanios G., Testing the rank of the Hankel Matrix: a statistical approach. Maaliskuu 2001.
- 46 Cassola N. ja Luís J. B., A two-factor model of the German term structure of interest rates. Maaliskuu 2001.
- 47 Gropp R. ja Vesala J., Deposit insurance and moral hazard: does the counterfactual matter? Maaliskuu 2001.
- 48 Fratzscher M., Financial market integration in Europe: on the effects of EMU on stock markets. Maaliskuu 2001.
- 49 Casares M., Business cycle and monetary policy analysis in a structural sticky-price model of the euro area. Maaliskuu 2001.
- 50 Von Wachter T., Employment and productivity growth in service and manufacturing sectors in France, Germany and the United States. Maaliskuu 2001.
- 51 Stracca L., The functional form of the demand for euro area M1. Maaliskuu 2001.
- 52 Peersman G. ja Smets F., Are the effects of monetary policy in the euro area greater in recessions than in booms? Maaliskuu 2001.
- 53 Vega J.-L. ja Wynne M. A., An evaluation of some measures of core inflation for the euro area. Huhtikuu 2001.
- 54 Camba-Méndez G. ja Rodriguez Palenzuela D., Assessment criteria for output gap estimates. Huhtikuu 2001.
- 55 Calza A., Gartner G. ja Sousa J., Modelling the demand for loans to the private sector in the euro area. Huhtikuu 2001.
- 56 Faia E., Stabilization policy in a two country model and the role of financial frictions. Huhtikuu 2001.
- 57 Fabiani S. ja Rodriguez Palenzuela D., Model-based indicators of labour market rigidity. Huhtikuu 2001.
- 58 Pérez-Quirós G. ja Timmermann A., Business cycle asymmetries in stock returns: evidence from higher order moments and conditional densities. Huhtikuu 2001.
- 59 Ehrmann M. ja Smets F., Uncertain potential output: implications for monetary policy. Huhtikuu 2001.
- 60 Angelini E., Henry J. ja Mestre R., A multi-country trend indicator for euro area inflation: computation and properties. Huhtikuu 2001.
- 61 Angelini E., Henry J. ja Mestre R., Diffusion index-based inflation forecasts for the euro area. Huhtikuu 2001.

- 62 Camba-Méndez G. ja Kapetanios G., Spectral based methods to identify common trends and common cycles. Huhtikuu 2001.
- 63 Nicoletti Altimari S., Does money lead inflation in the euro area? Toukokuu 2001.
- 64 Anderton R. ja Skudelny F., Exchange rate volatility and euro area imports. Toukokuu 2001.
- 65 Fabiani S. ja Mestre R., A system approach for measuring the euro area NAIKU. Toukokuu 2001.
- 66 Brousseau V. ja Scacciavillani F., Can short-term foreign exchange volatility be predicted by the Global Hazard Index? Kesäkuu 2001.
- 67 Pérez-Quirós G. ja Rodríguez Mendizábal H. R., The daily market for funds in Europe: has something changed with the EMU? Kesäkuu 2001.
- 68 Levin A., Wieland V. ja Williams J. C., The performance of forecast-based monetary policy rules under model uncertainty. Heinäkuu 2001.
- 69 Gaspar V., Pérez-Quirós G. ja Sicilia J., The ECB monetary policy strategy and the money market. Heinäkuu 2001.
- 70 Bindseil U., Central bank forecasts of liquidity factors: quality, publication and the control of the overnight rate. Heinäkuu 2001.
- 71 Hartmann P., Straetmans S. ja de Vries C. G., Asset market linkages in crisis periods. Heinäkuu 2001.
- 72 Corvoisier S. ja Gropp R., Bank concentration and retail interest rates. Heinäkuu 2001.
- 73 Ehrmann M. ja Worms A., Interbank lending and monetary policy transmission – evidence for Germany. Heinäkuu 2001.
- 74 Freixas X. ja Holthausen C., Interbank market integration under asymmetric information. Elokuu 2001.
- 75 Manganello S. ja Engle R. F., Value at risk models in finance. Elokuu 2001.
- 76 Gropp R. ja Richards A. J., Rating agency actions and the pricing of debt and equity of European banks: what can we infer about private sector monitoring of bank soundness? Elokuu 2001.
- 77 Bouthevillain C., Cour-Thimann P., van den Dool G., Hernández de Cos P., Langenus G., Mohr M., Momigliano S. ja Tujula M., Cyclically adjusted budget balances: An alternative approach. Syyskuu 2001.
- 78 Mojon B., Smets F. ja Vermeulen P., Investment and monetary policy in the euro area. Syyskuu 2001.
- 79 Stracca L., Does liquidity matter? Properties of a synthetic divisional monetary aggregate in the euro area. Lokakuu 2001.
- 80 Hartmann P., Manna M. ja Manzanares A., The microstructure of the euro money market. Lokakuu 2001.
- 81 Morgan J. ja Mourougane A., What can changes in structural factors tell us about unemployment in Europe? Lokakuu 2001.
- 82 Hendry D. ja Clements M. P., Economic forecasting: some lessons from recent research. Lokakuu 2001.
- 83 Wallis K. F., Chi-squared tests of interval and density forecasts, and the Bank of England's fan charts. Marraskuu 2001.
- 84 Coenen G., Levin A. ja Wieland V., Data uncertainty and the role of money as an information variable for monetary policy. Marraskuu 2001.
- 85 Maeso-Fernandez F., Osbat C. ja Schnatz B., Determinants of the euro real effective exchange rate: a BEER/PEER approach. Marraskuu 2001.
- 86 Beeby M., Hall S. G. ja Henry S. B., Rational expectations and near rational alternatives: How best to form expectations. Marraskuu 2001.

- 87 Boissay F, Credit rationing, output gap, and business cycles. Marraskuu 2001.
- 88 Kilian L. ja Taylor M. P., Why is it so difficult to beat the random walk forecast of exchange rates? Marraskuu 2001.
- 89 Brousseau V. ja Detken C., Monetary policy and fears of financial instability. Marraskuu 2001.
- 90 Lambrecht S., Michel P. ja Vidal J.-P., Public pensions and growth. Marraskuu 2001.
- 91 Peersman G. ja Smets F., The monetary transmission mechanism in the euro area: more evidence from VAR analysis. Joulukuu 2001.
- 92 Majon B. ja Peersman G., AVAR description of the effects of the monetary policy in the individual countries of the euro area. Joulukuu 2001.
- 93 McAdam P. ja Morgan J., The monetary transmission mechanism at the euro area level: issues and results using structural macroeconomic models. Joulukuu 2001.
- 94 Van Els P., Locarno A., Morgan J. ja Villette J.-P., Monetary policy transmission in the euro area: what do aggregate and national structural models tell us? Joulukuu 2001.
- 95 Agresti A.-M. ja Mojon B., Some stylised facts on the euro area business cycle. Joulukuu 2001.
- 96 Worms A., The reaction of bank lending to monetary policy measures in Germany. Joulukuu 2001.
- 97 Kaufmann S., Asymmetries in bank lending behaviour. Austria during the 1990s. Joulukuu 2001.
- 98 De Haan L., The credit channel in the Netherlands: evidence from bank balance sheets. Joulukuu 2001.
- 99 Hernando I. ja Martínez-Pagés J., Is there a bank lending channel of monetary policy in Spain? Joulukuu 2001.
- 100 Topi J. ja Vilmunen J., Transmission of monetary policy shocks in Finland: evidence from bank level data on loans. Joulukuu 2001.
- 101 Loupias C., Savignac F. ja Sevestre P., Monetary policy and bank lending in France: are there asymmetries? Joulukuu 2001.
- 102 Farinha L. ja Robalo Marques C., The bank lending channel of monetary policy: identification and estimation using Portuguese micro bank data. Joulukuu 2001.
- 103 Gambacorta L., Bank-specific characteristics and monetary policy transmission: the case of Italy. Joulukuu 2001.
- 104 Brissimis S. N., Kamberoglou N. C. ja Simigiannis G. T., Is there a bank lending channel of monetary policy in Greece? Evidence from bank level data. Joulukuu 2001.
- 105 Ehrmann M., Gambacorta L., Martínez-Pagés J., Sevestre P. ja Worms A., Financial systems and the role of banks in monetary policy transmission in the euro area. Joulukuu 2001.
- 106 Chatelain J.-B. ja Tiomo A., Investment, the cost of capital, and monetary policy in the nineties in France: a panel data investigation. Joulukuu 2001.
- 107 Butzen P., Fuss C. ja Vermeulen P., The interest rate and credit channel in Belgium: an investigation with micro-level firm data. Joulukuu 2001.
- 108 Valderrama M., Credit channel and investment behaviour in Austria: a micro econometric approach. Joulukuu 2001.
- 109 Von Kalckreuth U., Monetary transmission in Germany: new perspectives on financial constraints and investment spending. Joulukuu 2001.
- 110 Gaiotti E. ja Generale A., Does monetary policy have asymmetric effects? A look at the investment decisions of Italian firms. Joulukuu 2001.
- 111 Lünemann P. ja Mathä T., Monetary transmission: empirical evidence from Luxembourg firm level data. Joulukuu 2001.
- 112 Chatelain J.-B., Generale A., Hernando I., von Kalckreuth U. ja Vermeulen P., Firm investment and monetary transmission in the euro area. Joulukuu 2001.

- I 13 Bean C., Larsen J. ja Nikolov K., Financial frictions and the monetary transmission mechanism: theory, evidence and policy implications. Tammikuu 2002.
- I 14 Angeloni I., Kashyap A., Mojon B. ja Terlizzese D., Monetary transmission in the euro area: where do we stand? Tammikuu 2002.
- I 15 Orphanides A., Monetary policy rules, macroeconomic stability and inflation: a view from the trenches. Joulukuu 2001.
- I 16 Hoffmann J. ja Kurz C., Rent indices for housing in West Germany 1985 to 1998. Tammikuu 2002.
- I 17 Bover O. ja Velilla P., Hedonic house prices without characteristics: the case of new multiunit housing. Tammikuu 2002.
- I 18 Tomat G. M., Durable goods, price indexes and quality change: an application to automobile prices in Italy, 1988–98. Tammikuu 2002.
- I 19 Cassola N. ja Morana C., Monetary policy and the stock market in the euro area. Tammikuu 2002.
- I 20 Honkapohja S. ja Mitra K., Learning stability in economics with agents. Tammikuu 2002.
- I 21 Beyer A. ja Farmer R. E. A., Natural rate doubts. Helmikuu 2002.
- I 22 Vijselaar F. ja Albers R., New technologies and productivity growth in the euro area. Helmikuu 2002.
- I 23 Tabakis E. ja Vinci A., Analysing and combining multiple credit assessments of financial institutions. Helmikuu 2002.
- I 24 Evans G. W. ja Honkapohja S., Monetary policy, expectations and commitment. Helmikuu 2002.
- I 25 Manganelli S., Duration, volume and volatility impact of trades. Helmikuu 2002.
- I 26 Monnet C. ja Quintin E., Optimal contracts in a dynamic costly state verification model. Helmikuu 2002.
- I 27 Honkapohja S. ja Mitra K., Performance of monetary policy with internal central bank forecasting. Helmikuu 2002.
- I 28 Smets F. ja Wouters R., Openness, imperfect exchange rate pass-through and monetary policy. Maaliskuu 2002.
- I 29 Al-Nowaihi A. ja Stracca L., Non-standard central bank loss functions, skewed risks and certainty equivalence. Maaliskuu 2002.
- I 30 Diewert E., Harmonized indexes of consumer prices: their conceptual foundations. Maaliskuu 2002.
- I 31 Wynne M.A. ja Rodríguez-Palenzuela D., Measurement bias in the HICP: what do we know, and what do we need to know? Maaliskuu 2002.
- I 32 Arratibel O., Rodríguez-Palenzuela D. ja Thimann C., Inflation dynamics and dual inflation in accession countries: a "new Keynesian" perspective. Maaliskuu 2002.
- I 33 Mourougane A. ja Roma M., Can confidence indicators be useful to predict short-term real GDP growth? Maaliskuu 2002.
- I 34 Bode B. ja Van Dalen J., The cost of private transportation in the Netherlands, 1992–99. Maaliskuu 2002.
- I 35 De Fiore F. ja Teles P., The optimal mix of taxes on money, consumption and income. Huhtikuu 2002.
- I 36 De Bondt G., Retail bank interest rate pass-through: new evidence at the euro area level. Huhtikuu 2002.
- I 37 Bindseil U., Equilibrium bidding in the Eurosystem's open market operations. Huhtikuu 2002.

- 138 Mongelli F. P., "New" views on the optimum currency area theory: what is EMU telling us? Huhtikuu 2002.
- 139 Fratzscher M., On currency crises and contagion. Huhtikuu 2002.
- 140 Casares M., Price setting and the steady-state effects of inflation. Toukokuu 2002.
- 141 Eschenbach F. ja Schuknecht L., Asset prices and fiscal balances. Toukokuu 2002.
- 142 Cabrero A., Camba-Mendez G., Hirsch A. ja Nieto F., Modelling the daily banknotes in circulation in the context of the liquidity management of the European Central Bank. Toukokuu 2002.
- 143 Blow L. ja Crawford I., A non-parametric method for valuing new goods. Toukokuu 2002.
- 144 Silver M. ja Heravi S., A failure in the measurement of inflation: results from a hedonic and matched experiment using scanner data. Toukokuu 2002.
- 145 Bussiere M. ja Fratzscher M., Towards a new early warning system of financial crises. Toukokuu 2002.
- 146 Carletti E. ja Hartmann P., Competition and stability: what's special about banking? Toukokuu 2002.
- 147 Casares M., Time-to-build approach in a sticky price, sticky wage optimizing monetary model. Toukokuu 2002.
- 148 Brousseau V., The functional form of yield curves. Toukokuu 2002.
- 149 Willman A. ja Estrada A., The Spanish block of the ESCB multi-country model. Toukokuu 2002.
- 150 Gropp R., Vesala J. ja Vulpes G., Equity and bond market signals as leading indicators of bank fragility. Kesäkuu 2002.
- 151 Canova F., G7 inflation forecasts. Kesäkuu 2002.
- 152 Camba-Mendez G. ja Lamo A., Short-term monitoring of fiscal policy discipline. Kesäkuu 2002.
- 153 Willman A., Euro area production function and potential output: a supply side system approach. Kesäkuu 2002.
- 154 Fratzscher M., The euro bloc, the dollar bloc and the yen bloc: how much monetary policy independence can exchange rate flexibility buy in an interdependent world? Kesäkuu 2002.
- 155 Jimeno J. F. ja Rodriguez-Palenzuela D., Youth unemployment in the OECD: demographic shifts, labour market institutions, and macroeconomic shocks. Kesäkuu 2002.
- 156 Pérez J. J. ja Hiebert P., Identifying endogenous fiscal policy rules for macroeconomic models. Heinäkuu 2002.
- 157 Nyborg K. G., Bindseil U. ja Strebulaev I. A., Bidding and performance in repo auctions: evidence from ECB open market operations. Heinäkuu 2002.
- 158 Sakellaris P. ja Wilson D. J., Quantifying embodied technological change. Heinäkuu 2002.
- 159 Monnet C., Optimal public money. Heinäkuu 2002.
- 160 Detken C., Dieppe A., Henry J., Marin C. ja Smets F., Model uncertainty and the equilibrium value of the real effective euro exchange rate. Heinäkuu 2002.
- 161 Stracca L., The optimal allocation of risks under prospect theory. Heinäkuu 2002.
- 162 Krogstrup S., Public debt asymmetries: the effect on taxes and spending in the European Union. Elokuu 2002.
- 163 Forsells M. ja Kenny G., The rationality of consumers' inflation expectations: survey-based evidence for the euro area. Elokuu 2002.
- 164 De Bondt G., Euro area corporate debt securities market: first empirical evidence. Elokuu 2002.
- 165 Peersman G. ja Smets F., The industry effects of monetary policy in the euro area. Elokuu 2002.

- 166 Beetsma R. M. W. J. ja Jensen H., Monetary and fiscal policy interactions in a micro-founded model of a monetary union. Elokuu 2002.
- 167 Faust J., Rogers J. H., Swanson E. ja Wright J. H., Identifying the effects of monetary policy shocks on exchange rates using high frequency data. Elokuu 2002.
- 168 Perotti R., Estimating the effects of fiscal policy in OECD countries. Elokuu 2002.
- 169 Onatski A. ja Williams N., Modelling model uncertainty. Elokuu 2002.
- 170 Mankiw G. ja Reis R., What measure of inflation should a central bank target? Elokuu 2002.
- 171 Smets F. ja Wouters R., An estimated stochastic dynamic general equilibrium model of the euro area. Elokuu 2002.
- 172 Jonker N., Constructing quality-adjusted price indices: a comparison of hedonic and discrete choice models. Syyskuu 2002.
- 173 De Fiore F. ja Liu Z., Openness and equilibrium determinacy under interest rate rules. Syyskuu 2002.
- 174 Sutherland A., International monetary policy co-ordination and financial market integration. Syyskuu 2002.
- 175 Gilchrist S., Hairault J. O. ja Kempf H., Monetary policy and the financial accelerator in a monetary union. Syyskuu 2002.
- 176 Corsetti G. ja Dedola L., Macroeconomics of international price discrimination. Syyskuu 2002.
- 177 Bacchetta P. ja van Wincoop E., A theory of the currency denomination of international trade. Syyskuu 2002.
- 178 Benigno P. ja López-Salido J. D., Inflation persistence and optimal monetary policy in the euro area. Syyskuu 2002.
- 179 Erceg C. J. ja Levin A. T., Optimal monetary policy with durable and non-durable goods. Syyskuu 2002.
- 180 Duarte M. ja Wolman A. L., Regional inflation in a currency union: fiscal policy versus fundamentals. Syyskuu 2002.
- 181 Coenen G. ja Wieland V., Inflation dynamics and international linkages: a model of the United States, the euro area and Japan. Syyskuu 2002.
- 182 Rünstler G., The information content of real-time output gap estimates: an application to the euro area. Syyskuu 2002.
- 183 Faia E., Monetary policy in a world with different financial systems. Lokakuu 2002.
- 184 Holthausen C. ja Rochet J.-C., Efficient pricing of large-value interbank payment systems. Lokakuu 2002.
- 185 Dorrucchi E., Firpo S., Fratzscher M. ja Mongelli F. P., European integration: what lessons for other regions? The case of Latin America. Lokakuu 2002.
- 186 Manna M., Using money market rates to assess the alternatives of fixed versus variable rate tenders: the lesson from 1989–98 data for Germany. Lokakuu 2002.
- 187 Uribe M., A fiscal theory of sovereign risk. Lokakuu 2002.
- 188 Grüner H. P., Should central banks really be flexible? Lokakuu 2002.
- 189 Hiebert P., Pérez J. J. ja Rostagno M., Debt reduction and automatic stabilisation. Lokakuu 2002.
- 190 Yates T., Monetary policy and the zero bound to interest rates: a review. Lokakuu 2002.
- 191 Schuknecht L. ja Eschenbach F., The fiscal costs of financial instability revisited. Marraskuu 2002.
- 192 Perez-Quiros G. ja Sicilia J., Is the European Central Bank (and the United States Federal Reserve) predictable? Marraskuu 2002.

- 193 Marín J., Sustainability of public finances and automatic stabilisation under a rule of budgetary discipline. Marraskuu 2002.
- 194 Manganelli S., Ceci V. ja Vecchiato W., Sensitivity analysis of volatility: a new tool for risk management. Marraskuu 2002.
- 195 Inoue A. ja Kilian L., In-sample or out-of-sample tests of predictability: which one should we use? Marraskuu 2002.
- 196 Gonçalves S. ja Kilian L., Bootstrapping autoregressions with conditional heteroskedasticity of unknown form. Marraskuu 2002.
- 197 Ewerhart C., A model of the Eurosystem's operational framework for monetary policy implementation. Marraskuu 2002.
- 198 Andersen A. B. ja Wagener T., Extracting risk-neutral probability densities by fitting implied volatility smiles: some methodological points and an application to the 3M EURIBOR futures option prices. Joulukuu 2002.
- 199 Werner T. ja Upper C., Time variation in the tail behaviour of bund futures returns. Joulukuu 2002.
- 200 Ehrmann M. ja Fratzscher M., Interdependence between the euro area and the United States: what role for EMU? Joulukuu 2002.
- 201 Batini N., Euro area inflation persistence. Joulukuu 2002.
- 202 Calza A., Manrique M. ja Sousa J., Aggregate loans to the euro area private sector. Tammikuu 2003.
- 203 Fielding D. ja Stracca L., Myopic loss aversion, disappointment aversion and the equity premium puzzle. Tammikuu 2003.
- 204 Capiello L., Engle R. F. ja Sheppard K., Asymmetric dynamics in the correlations of global equity and bond returns. Tammikuu 2003.
- 205 Mercereau B., Real exchange rate in an inter-temporal n-country-model with incomplete markets. Tammikuu 2003.
- 206 Gerdesmeier D. ja Roffia B., Empirical estimates of reaction functions for the euro area. Tammikuu 2003.
- 207 Würtz F. R., A comprehensive model on the euro overnight rate. Tammikuu 2003.
- 208 Ang A. ja Maddaloni A., Do demographic changes affect risk premiums? Evidence from international data. Tammikuu 2003.
- 209 Cossin D., Huang Z., Aunon-Nerin D. ja González F., A framework for collateral risk control determination. Tammikuu 2003.
- 210 Schmitt-Grohé S. ja Uribe M., Anticipated Ramsey reforms and the uniform taxation principle: the role of international financial markets. Tammikuu 2003.
- 211 Michel P. ja Vidal J. P., Self-control and savings. Tammikuu 2003.
- 212 Glatzer E. ja Scheicher M., Modelling the implied probability of stock market movements. Tammikuu 2003.
- 213 Fabiani S. ja Morgan J., Aggregation and euro area Phillips curves. Helmikuu 2003.
- 214 Inoue A. ja Kilian L., On the selection of forecasting models. Helmikuu 2003.
- 215 Gleich H., Budget institutions and fiscal performance in central and eastern European countries. Helmikuu 2003.
- 216 Ca' Zorzi M. ja De Santis R. A., The admission of accession countries to an enlarged monetary union: a tentative assessment. Helmikuu 2003.
- 217 Messina J., The role of product market regulations in the process of structural change. Maaliskuu 2003.
- 218 Coenen G. ja Wieland V., The zero-interest-rate bound and the role of the exchange rate for monetary policy in Japan. Maaliskuu 2003.

- 219 Anderton B., Extra-euro area manufacturing import prices and exchange rate pass-through. Maaliskuu 2003.
- 220 Ruta M., The allocation of competencies in an international union: a positive analysis. Huhtikuu 2003.
- 221 Durré A., Evjen S. ja Pilegaard R., Estimating risk premia in money market rates. Huhtikuu 2003.
- 222 Adam K. ja Padula M., Inflation dynamics and subjective expectations in the United States. Huhtikuu 2003.
- 223 Adam K., Optimal monetary policy with imperfect common knowledge. Huhtikuu 2003.
- 224 Osbat C., Ruffer R. ja Schnatz B., The rise of the yen vis-à-vis the ("synthetic") euro: is it supported by economic fundamentals? Huhtikuu 2003.
- 225 Osbat C., Vijselaar F. ja Schnatz B., Productivity and the ("synthetic") euro-dollar exchange rate. Huhtikuu 2003.
- 226 Kilian L. ja Manganelli S., The central banker as a risk manager: quantifying and forecasting inflation risks. Huhtikuu 2003.
- 227 Monacelli T., Monetary policy in a low pass-through environment. Huhtikuu 2003.

Muita julkaisuja

- The TARGET service level. Heinäkuu 1998.
- Report on electronic money. Elokuu 1998.
- Assessment of EU securities settlement systems against the standards for their use in ESCB credit operations. Syyskuu 1998.
- Money and banking statistics compilation guide. Syyskuu 1998.
- Yhteinen rahapolitiikka kolmannessa vaiheessa: Yleisasiakirja EKP:n rahapolitiikan välineistä ja menettelyistä. Syyskuu 1998.
- Third progress report on the TARGET project. Marraskuu 1998.
- Correspondent central banking model (CCBM). Joulukuu 1998.
- Payment systems in the European Union: Addendum incorporating 1997 figures. Tammikuu 1999.
- Possible effects of EMU on the EU banking systems in the medium to long term. Helmikuu 1999.
- Euro area monetary aggregates: conceptual reconciliation exercise. Heinäkuu 1999.
- The effects of technology on the EU banking systems. Heinäkuu 1999.
- Payment systems in countries that have applied for membership of the European Union. Elokuu 1999.
- Improving cross-border retail payment services: the Eurosystem's view. Syyskuu 1999.
- Compendium: Säädöskokoelma. Kesäkuu 1998 – toukokuu 1999. Lokakuu 1999.
- European Union balance of payments/international investment position statistical methods. Marraskuu 1999.
- Money and banking statistics compilation guide, addendum I: money market paper. Marraskuu 1999.
- Money and banking statistics sector manual. Toinen painos. Marraskuu 1999.
- Report on the legal protection of banknotes in the European Union Member States. Marraskuu 1999.
- Correspondent central banking model (CCBM). Marraskuu 1999.
- Cross-border payments in TARGET: A users' survey. Marraskuu 1999.
- Money and banking statistics: Series keys for the exchange of balance sheet items time series. Marraskuu 1999.
- Money and banking statistics: Handbook for the compilation of flow statistics. Joulukuu 1999.
- Payment systems in the European Union: Addendum incorporating 1998 figures. Helmikuu 2000.

Interlinking: Data dictionary, Version 2.02. Maaliskuu 2000.

Asset prices and banking stability. Huhtikuu 2000.

EU banks' income structure. Huhtikuu 2000.

EKPJ:n kokoamat tilastotiedot. Toukokuu 2000.

Correspondent central banking model (CCBM). Heinäkuu 2000.

Yleisiä taloustilastoja koskevat Euroopan keskuspankin tilastovaatimukset. Elokuu 2000.

Seasonal adjustment of monetary aggregates and HICP for the euro area. Elokuu 2000.

Improving cross-border retail payment services. Syyskuu 2000.

Statistical treatment of the Eurosystem's international reserves. Lokakuu 2000.

European Union balance of payments/international investment position statistical methods. Marraskuu 2000.

Information guide for credit institutions using TARGET. Marraskuu 2000.

Yhteinen rahapolitiikka kolmannessa vaiheessa: Yleisasiakirja eurojärjestelmän rahapolitiikan välineistä ja menettelyistä. Marraskuu 2000.

EU banks' margins and credit standards. Joulukuu 2000.

Mergers and acquisitions involving the EU banking industry: facts and implications. Joulukuu 2000.

Vuosikertomus Euroopan keskuspankin petostentorjuntakomitean toiminnasta. Tammikuu 2001.

Cross-border use of collateral: A user's survey. Helmikuu 2001.

Price effects of regulatory reform in selected network industries. Maaliskuu 2001.

Keskuspankkien rooli rahoitusvalvonnassa. Maaliskuu 2001.

Money and banking statistics in the accession countries: Methodological Manual. Huhtikuu 2001.

TARGET: Annual Report. Toukokuu 2001.

A guide to Eurosystem staff macroeconomic projection exercises. Kesäkuu 2001.

Payment and securities settlement systems in the European Union. Kesäkuu 2001.

Why price stability? Kesäkuu 2001.

The euro bond market. Heinäkuu 2001.

The euro money market. Heinäkuu 2001.

The euro equity markets. Elokuu 2001.

EKP:n rahapolitiikka. Elokuu 2001.

Monetary analysis: tools and applications. Elokuu 2001.

Review of the international role of the euro. Syyskuu 2001.

The Eurosystem's policy line with regard to consolidation in central counterparty clearing. Syyskuu 2001.

Provisional list of MFIs of the accession countries (as at the end of December 2000). Lokakuu 2001.

TARGET: the Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer system – update 2001. Marraskuu 2001.

European Union balance of payments/international investment position statistical methods. Marraskuu 2001.

Fair value accounting in the banking sector. Marraskuu 2001.

Towards an integrated infrastructure for credit transfers in euro. Marraskuu 2001.

Accession countries: balance of payments / international investment position statistical methods. Helmikuu 2002.

List of Monetary Financial Institutions subject to minimum reserves. Helmikuu 2002.

Labour market mismatches in euro area countries. Maaliskuu 2002.

Compendium: Säädöskokoelma. Kesäkuu 1998 – joulukuu 2001. Maaliskuu 2002.

Evaluation of the 2002 cash changeover. Huhtikuu 2002.

TARGET: Annual Report 2001. Huhtikuu 2002.

Yhteinen rahapolitiikka euroalueella: Yleisasiakirja eurojärjestelmän rahapolitiikan välineistä ja menettelyistä. Huhtikuu 2002.

Euroopan keskuspankin petostentorjuntakomitean toimintakertomus. Tammikuu 2001 – helmikuu 2002. Toukokuu 2002.

Developments in banks' liquidity profile and management. Toukokuu 2002.

Talletus- ja ottoautomaattien käyttöä koskevat eurojärjestelmän ohjeet luottolaitoksille ja muille euroalueella sijaitseville laitoksille, joiden toimintaan kuuluu seteleiden lajittelu ja jakelu suurelle yleisölle. Toukokuu 2002.

Bond markets and long-term interest rates in European Union accession countries. Kesäkuu 2002.

TARGET minimum common performance features of RTGS systems within TARGET as at November 2001. Kesäkuu 2002.

TARGET Interlinking data dictionary as at November 2001. Kesäkuu 2002.

TARGET Interlinking specification as at November 2001. Kesäkuu 2002.

TARGET Interlinking user requirement as at November 2001. Kesäkuu 2002.

Task force on portfolio investment collection systems, Final Report. Kesäkuu 2002.

Measurement issues in European consumer price indices and the conceptual framework of the HICP. Heinäkuu 2002.

Payment and securities settlement systems in the European Union: Addendum incorporating 2000 figures. Heinäkuu 2002.

Financial Sectors in EU Accession Countries. Elokuu 2002.

Payment and securities settlement systems in accession countries. Elokuu 2002.

Target Interlinking specification. Marraskuu 2002.

Target Interlinking data dictionary. Marraskuu 2002.

Guidance Notes to Regulation ECB/2001/13 on the MFI balance sheet statistics. Marraskuu 2002.

Structural analysis of the EU banking sector. Marraskuu 2002.

European Union balance of payments/international investment position statistical methods. Marraskuu 2002.

Review of the international role of the euro. Joulukuu 2002.

Euro Money Market Study 2001 (MOC). Joulukuu 2002.

EU banking sector stability. Helmikuu 2003.

Review of the foreign exchange market structure. Maaliskuu 2003.

List of Monetary Financial Institutions and institutions subject to minimum reserves. Helmikuu 2003.

Structural factors in the EU housing markets. Maaliskuu 2003.

List of Monetary Financial Institutions in the accession countries. Maaliskuu 2003.

Memorandum of Understanding on the exchange of information among credit registers for the benefit of reporting institutions. Maaliskuu 2003.

Memorandum of Understanding on Economic and Financial Statistics between the Directorate General Statistics of the European Central Bank and the Statistical Office of the European Communities (Eurostat). Annex 1: Share of responsibilities in the field of balance of payments and international investment position statistics. Maaliskuu 2003.

TARGET Annual Report 2002. Huhtikuu 2003.

Supplementary guidance notes concerning statistics on the holders of money market fund shares/units. Huhtikuu 2003.

Money, banking and financial market statistics in the accession countries. Methodological Manual. Vol. 1: The current definition and structure of money and banking statistics in the accession countries. Toukokuu 2003.

Money, banking and financial market statistics in the accession countries.

Methodological Manual.Vol 2: Statistics on other financial intermediaries, financial markets and interest rates in the accession countries. Toukokuu 2003.

Accession countries: balance of payments/international investment position statistical methods. Toukokuu 2003.

Esitteitä

TARGET: facts, figures, future. Syyskuu 1999.

EPM: the ECB payment mechanism. Elokuu 2000.

The euro: integrating financial services. Elokuu 2000 (painos lopussa).

TARGET. Elokuu 2000 (painos lopussa).

Euroopan keskuspankki. Huhtikuu 2001.

Eurosetelit ja -metallirahat. Toukokuu 2001.

TARGET – update 2001. Heinäkuu 2001.

The euro and the integration of financial services. Syyskuu 2001.

Euro. Yhteinen rahamme. Syyskuu 2002.

